

ВЕРХОВНА Рада України
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

**ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ
ОСВІТУ»**

*фінансове забезпечення
навчальних закладів і установ*

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

**ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ»:
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І УСТАНОВ**

*Матеріали
виїзного засідання Комітету
Верховної Ради України
з питань науки і освіти
12 лютого 2014 року*

Київ
Парламентське видавництво
2015

УДК 377.014.543(094)

ББК 74.56

П69

Редакційна колегія:

Л. М. Гриневич (голова), В. О. Дзоз, А. М. Дорохов, О. М. Сич, В. П. Головінов, Є. В. Красняков, Н. Г. Ничкало, В. В. Супрун, Б. Г. Чижевський

П69 **Практика** застосування Закону України «Про професійно-технічну освіту»: фінансове забезпечення навчальних закладів і установ : матеріали виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти 12 лютого 2014 року / редкол. Л. М. Гриневич (голова) [та ін.]. — К. : Парлам. вид-во, 2015. — 552 с.

ISBN 978-966-611-996-7

Видання містить рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти щодо фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, стенограму доповідей та виступів учасників засідання, а також відповідні інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали.

Для працівників органів законодавчої та виконавчої влади, місцевого самоврядування, наукових установ, навчальних закладів, об'єднань роботодавців, профспілок, громадських організацій, усіх, хто цікавиться питаннями професійної освіти і навчання громадян в Україні.

УДК 377.014.543(094)

ББК 74.56

ISBN 978-966-611-996-7

© Головінов В. П., передмова,
упорядкування, 2015.

ПЕРЕДМОВА

Відповідно до статті 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» та згідно з планом роботи Комітету з питань науки і освіти здійснено аналіз практики застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51).

Головною метою проведення аналізу Комітет визначив вивчення ефективності застосування зазначених статей Закону в реальних соціально-економічних умовах та формування пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства, спрямованих на вирішення фінансово-економічних проблем навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти.

12 лютого 2014 року результати аналізу були розглянуті на вільному засіданні Комітету на базі Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку міста Києва.

У засіданні, крім народних депутатів та працівників секретаріату Комітету з питань науки і освіти, взяли участь представники центральних та регіональних органів виконавчої влади, наукових установ, об'єднань роботодавців та профспілок, громадських організацій, зокрема, Міністерства освіти і науки, Міністерства фінансів, Міністерства доходів і зборів, Державної казначейської служби, Державної фінансової інспекції, Рахункової палати України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Національної академії педагогічних наук України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, Федерації роботодавців України, Федерації профспілок України, Всеукраїнської Асоціації працівників професійно-технічної освіти. До того ж у роботі Комітету в режимі постійного відеозв'язку брали участь колективи професійно-технічних навчальних закладів Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької, Луганської, Полтавської областей.

Відкриваючи засідання, Лілія Гриневич наголосила на особливій ролі системи професійно-технічної освіти у відродженні вітчизняної економіки та становленні незалежної держави,

висловила вдячність усім педагогічним працівникам професійно-технічних навчальних закладів, науковцям, методистам, які в цей складний час віддано працюють у своїх установах і не завжди мають належну підтримку держави, а також запросила всіх учасників засідання до активної роботи.

З доповідями за порядком денним виступили заступник міністра освіти і науки — керівник апарату Олексій Дніпров та начальник відділу фінансування освіти Міністерства фінансів Андрій Бондаренко.

Узагальнену аналітичну інформацію від підкомітету з питань професійної освіти доповів народний депутат України Антон Дорохов.

Під час засідання, яке тривало майже три години, з аналізом проблем та конкретними пропозиціями до проекту рішення Комітету, яке всі підтримали, виступили народний депутат Олександр Сич, науковці Неля Ничкало та Валентина Радкевич, представники центральних та регіональних органів виконавчої влади Павло Коваль, Валерій Бачинський, Сергій Тимошенко, Галина Калиневич, Наталія Гончарова, керівники професійно-технічних навчальних закладів Василь Петрович, Віктор Удовіченко, Микола Несен, представники роботодавців Родіон Колишко та профспілок Василь Андреев.

Із ґрунтовним, концептуальним заключним словом виступила Голова Комітету з питань науки і освіти Лілія Гриневич, в якому, зокрема, наголошувалося на необхідності створення в Україні нового правового поля системи професійної освіти, на усуненні причин украй обмеженого фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ нинішньої системи професійно-технічної освіти, на пошуку та запровадженні нової моделі розрахунку видатків на підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах при формуванні державного та місцевих бюджетів, яка б враховувала реальні затрати залежно від складності, матеріалоемності, наукоємності професій, якості підготовки кадрів та кінцевого результату роботи навчальних закладів, на формуванні та запровадженні в державі нової системи взаємовідносин та відповідальності влади всіх рівнів, роботодавців і суспільства за професійне становлення громадян упродовж життя, їх кар'єрне зростання та включення в процес відродження національної економіки.

13 березня 2014 року Комітет з питань науки і освіти затвердив остаточну редакцію Рішення з урахуванням пропозицій, які були висловлені учасниками виїзного засідання, та надіслав його для організації виконання до Кабінету Міністрів України, центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців, профспілок, наукових установ, громадських організацій.

В. Головінов

РІШЕННЯ КОМІТЕТУ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ
ВІД 5 БЕРЕЗНЯ 2014 РОКУ

**Про практику застосування
Міністерством освіти і науки України,
Міністерством фінансів України,
регіональними органами виконавчої влади
Закону України «Про професійно-технічну освіту»
в частині фінансового забезпечення
професійно-технічних навчальних закладів
і установ професійно-технічної освіти
(статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)**

Відповідно до статті 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» та згідно з планом роботи Комітету з питань науки і освіти здійснено аналіз практики застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51).

Головною метою проведення аналізу Комітет визначив вивчення ефективності застосування зазначених статей Закону в реальних соціально-економічних умовах та формування пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства, спрямованих на вирішення фінансово-економічних проблем навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти.

До аналітичної роботи та підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів були залучені шість міністерств (Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів, Міністерство доходів і зборів, Міністерство соціальної політики, Міністерство інфраструктури, Міністерство аграрної політики та продовольства), а також Державна казначейська служба, Державна фінансова інспекція, Рахункова палата, Рада міністрів Автономної Республіки Крим,

обласні та Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, Національна академія педагогічних наук України.

Заслухавши на засіданні Комітету інформацію Міністерства освіти і науки України та Міністерства фінансів України, проаналізувавши та обговоривши разом з представниками центральних та регіональних органів виконавчої влади, наукових установ, об'єднань роботодавців, профспілок, громадських організацій інформаційно-аналітичні матеріали, які містять понад 550 аркушів, Комітет з питань науки і освіти відзначає наступне.

Закон України «Про професійно-технічну освіту» (далі — Закон) у комплексі з іншими законами в основному забезпечує правове регулювання питань фінансування професійно-технічних навчальних закладів (далі — ПТНЗ) і установ системи професійно-технічної освіти та організації їх роботи в сучасних соціально-економічних умовах.

Статтею 22 Бюджетного кодексу України визначено, що головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план своєї діяльності, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

За даними Державної казначейської служби України, у 2011 році касові видатки на професійно-технічну освіту з державного та місцевих бюджетів склали 5305,4 млн грн, у тому числі із загального фонду — 4860,9 млн грн, спеціального фонду — 444,5 млн грн; у 2012 році — 6034,0 млн грн, у тому числі із загального фонду — 5556,5 млн грн, спеціального фонду — 477,5 млн гривень.

У 2013 році касові видатки з державного та місцевих бюджетів на фінансування професійно-технічної освіти склали 6359,0 млн грн, у тому числі із загального фонду — 5902,0 млн грн, спеціального фонду — 457,5 млн гривень.

За показниками Державної служби статистики України, в останні 5 років видатки на професійно-технічну освіту становлять 0,4 відсотка від ВВП і складають в середньому 6,2–6,4 відсотка від загальних видатків на всю освіту.

У межах виділених коштів відповідно до статті 5 Закону в повному обсязі реалізується право громадян України на здобуття

професійно-технічної освіти в державних ПТНЗ безоплатно, за рахунок держави, а у державних вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти в межах державного замовлення — безоплатно, на конкурсній основі. Станом на 1 вересня 2013 року у державних ПТНЗ України навчається 374 тис. випускників загальноосвітніх навчальних закладів, з яких лише 1,5 відсотка навчаються на контрактній основі за різними професіями в групах понад державне замовлення.

На законодавчому рівні створені відповідні умови непрямої державної підтримки навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти шляхом запровадження податкових та інших пільг згідно із статтею 50 Закону.

У Податковому кодексі України передбачено низку пільг, якими звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг із здобуття професійно-технічної освіти, операції з постачання послуг з харчування дітей у ПТНЗ, операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки такої продукції. За даними Міністерства доходів і зборів України, сума такої підтримки всієї системи освіти в державі склала: у 2011 році — 2911,6 млн грн; у 2012 році — 2897,4 млн гривень. Крім того, Податковим кодексом України надана можливість звільнення від оподаткування доходів професійно-технічних навчальних закладів (у тому числі аграрного профілю), а також звільнення від плати за землю дослідних господарств навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ.

Бюджетним кодексом України дозволено професійно-технічним навчальним закладам розміщувати на депозитах тимчасово вільні бюджетні кошти, отримані за надання платних послуг. Згідно з цим Кодексом не використані у поточному році залишки коштів спеціального фонду (власні надходження бюджетних установ) не вилучаються з рахунків професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти і використовуються для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Слід зазначити, що останніми роками суттєво вдосконалено законодавство України стосовно функціонування системи

професійно-технічної освіти. Зокрема, у 2012 році Верховною Радою України прийнято шість законів, які безпосередньо регулюють підготовку кадрів.

20 листопада 2012 року прийнято Закон України № 5498–VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення управління професійно-технічною освітою», який створює умови для оперативного прийняття управлінських рішень з професійно-технічної освіти та її фінансового забезпечення, посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні трудового потенціалу країни з максимальним врахуванням потреб регіонів у кваліфікованих робітниках.

Законом України «Про професійний розвиток працівників» № 4312–VI від 12 січня 2012 року регулюються питання формального та неформального професійного навчання працівників, яке здійснюється роботодавцями безпосередньо на виробництві, а також на договірній основі у професійно-технічних навчальних закладах.

Закон України від 5 липня 2012 року № 5067–VI «Про зайнятість населення» передбачає стимулювання місцевої влади до створення нових робочих місць, надає можливість підтримати найбільш вразливі верстви населення та створити нові робочі місця, визначає шляхи стимулювання працевлаштування громадян, у тому числі випускників навчальних закладів, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці, розширює можливості для підвищення конкурентоспроможності молоді, професійної орієнтації та професійного навчання громадян.

Закон України від 22 червня 2012 року № 5026–VI «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» визначає участь роботодавців та їх організацій у формуванні державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, погодженні державних стандартів професійно-технічної освіти, врегульовує питання оплати проходження виробничої практики учнями професійно-технічних навчальних закладів шляхом внесення у перехідних положеннях відповідних змін до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту».

Закон України від 20 листопада 2012 року № 5499–VI «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів,

підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» врегульовує питання формування державного замовлення з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці і орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, а також визначає засади розміщення державного замовлення.

Закон України від 16 жовтня 2012 року № 5460–VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України» регулює діяльність ряду центральних органів виконавчої влади, в тому числі управління системою професійно-технічної освіти, визначає повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері професійно-технічної освіти, а також центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері професійно-технічної освіти.

Кабінет Міністрів України з метою реалізації положень прийнятих законів затвердив низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на визначення та запровадження методики формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку кадрів, методики розрахунку вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, а також на організацію виробничої практики учнів, працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилась за державним замовленням, тощо.

Міністерством освіти і науки України з метою подальшого удосконалення нормативно-правової бази у сфері професійно-технічної освіти створена експертна робоча група, яка розробляє проект нового Закону України «Про професійну освіту».

Здійснюються відповідні заходи з упровадження Національної рамки кваліфікацій, в тому числі за рівнями професійно-технічної освіти. Підготовлено проект Стратегії розвитку національної системи кваліфікацій.

Для удосконалення процедури та прозорості вступної кампанії у 2013 році Міністерством освіти і науки затверджено та зареєстровано у Міністерстві юстиції нові Типові правила прийому до професійно-технічних навчальних закладів, які розроблено з урахуванням реалій сучасності, ступеневості професійно-технічної освіти, можливостей навчання за різними формами, видами професійної підготовки.

Впродовж 2013 року Міністерством освіти і науки України готувалися та вносилися пропозиції до низки проектів нормативно-правових актів, що стосуються сфери професійно-технічної освіти, а саме: до 15 проектів законів України, 16 проектів постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, 7 спільних наказів з іншими міністерствами, 3 нормативних документів навчально-методичного спрямування.

У той же час народні депутати – члени Комітету з питань науки і освіти на підставі аналізу інформаційних матеріалів та з урахуванням виступів на засіданні Комітету представників різних центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців, профспілок, наукових установ констатують, що професійно-технічна освіта України перебуває у скрутному стані. Її оновлення та розвиток на сучасному етапі ускладнюються не стільки недосконалістю законодавчої бази, скільки тривалою кризою в економіці держави та невиконанням в повному обсязі чинних норм законів в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ. Саме ці фактори визначають негативні тенденції та зумовлюють кризові явища і проблеми в самій системі професійно-технічної освіти. Серед них найбільш гострими і такими, що потребують першочергового вирішення, Комітет відзначає наступне.

Перше. Скорочення за роки незалежності України мережі професійно-технічних навчальних закладів та контингенту учнів, зменшення обсягу підготовки кваліфікованих робітників у державних ПТНЗ. За даними Державної служби статистики, в Україні у 1991 році функціонував 1251 державний ПТНЗ з контингентом учнів 648,4 тис.; у 2012 році – 972 ПТНЗ з контингентом учнів 423,3 тис.; підготовлено кваліфікованих робітників в державних ПТНЗ у 1991 році – 338,1 тис., у 2012 – 202,1 тисячі.

Друге. Суттєвим залишається дисбаланс між обсягами підготовки кадрів та потребами ринку праці. За даними Державної

служби статистики України, у 2012/13 навчальному році в середньому по Україні з розрахунку на 10 тис. населення у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації навчалось 477 студентів (у 1990/91 навчальному році – 316 студентів). У той же час у професійно-технічних навчальних закладах цей показник у 2012/2013 навчальному році складав всього 93 учні (у 1990/91 навчальному році – 127 учнів). Співвідношення чисельності студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації до чисельності учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у 2012/13 навчальному році складало 5,1 (у 1990/91 навчальному році – 2,5). За останні 22 роки випуск кваліфікованих робітників в Україні скоротився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців з вищою освітою збільшився в 1,7 рази (кількість випущених з вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації фахівців складала у 1990/91 навчальному році 365,6 тис. осіб, у 2000/2001 навчальному році – 422,2 тис. осіб, у 2012/2013 навчальному році – 612,9 тис. осіб).

Така структура підготовки робітничих кадрів і фахівців з вищою освітою призводить до того, що після закінчення вищого навчального закладу випускники вищих навчальних закладів не мають можливості працевлаштуватися за фахом, а підприємства відчують гостру нестачу кваліфікованих робітничих кадрів.

Третє. Не подолана проблема безробіття. Щорічно Державна служба зайнятості України реєструє 1,3 млн нових безробітних, з них мають вищу освіту 38 %, професійно-технічну – 34 %.

Упродовж 2006–2012 років серед незайнятого населення відбулося зростання чисельності громадян з вищою освітою з 27,6 % до 38,3 % та професійно-технічною освітою – з 30,9 % до 33,8 %.

За підсумками I півріччя 2013 року серед незайнятих громадян чисельність осіб з вищою освітою складала 45,2%, з професійно-технічною освітою – 33,5 %.

Неврегульованими залишаються попит та пропозиція робочої сили у 2013 році. Кількість зареєстрованих безробітних у вересні 2013 року складала 422,1 тис. осіб. У той же час потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) складала лише 88,7 тис. осіб. На 10 вільних робочих місць (вакантних посад) претендувало 48 зареєстрованих безробітних.

Четверте. Матеріали регіональних та центральних органів виконавчої влади вказують на те, що реальний стан справ із

фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти є украй незадовільним і не відповідає вимогам статті 50 Закону.

Планування коштів на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до доведених граничних обсягів видатків на утримання професійно-технічної освіти в областях. Реально даних призначень вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування).

Що стосується будівництва, ремонту приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання підручників та навчальних посібників, то такі видатки з державного бюджету не плануються.

Упродовж останніх десятиліть фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на розвиток та здійснення системних реформ, украй обмежено.

У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт складають понад 85 відсотків. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 відсотків навчальної матеріально-технічної бази потребує оновлення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, зовсім не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, паливно-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Державним бюджетом України на 2013 рік для оплати за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги передбачені кошти, що забезпечують потребу навчальних закладів та установ освіти в цих послугах в середньому на 40 відсотків. У зв'язку з цим, за оперативними даними, у листопаді 2013 року за стовідсотковим фінансуванням запланованих видатків на оплату за спожиті професійно-технічними навчальними закладами комунальні послуги та енергоносії утворилася за загальним фондом кредиторська заборгованість у сумі 7,7 млн грн.

У 2011–2012 роках за потреби 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво та реконструкцію навчальних корпусів,

гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти взагалі не виділялись.

У 2013 році при потребі 67,5 млн грн виділено лише 1,4 млн грн, які скеровано на часткове усунення аварійного стану дахів, котелень та систем теплопостачання ПТНЗ. Поточні видатки (матеріальне забезпечення учнів, придбання матеріалів, медикаментів, насіння для польових робіт, паливно-мастильних матеріалів, відрядження тощо) забезпечені всього на 10-20 відсотків.

Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів.

У 2011–2012 роках не виділялись кошти з державного бюджету на видання навчальної літератури для ПТНЗ. При цьому забезпеченість навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками украй недостатня. У середньому по Україні забезпеченість підручниками з предметів професійної підготовки – 74 %, із загальноосвітніх дисциплін – 62,4 %. У ряді областей, зокрема у Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Харківській, Чернігівській, зазначені показники ще нижчі, ніж в середньому по Україні.

Не фінансується з державного бюджету Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

П'яте. Затримка Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ. Утворення кредиторської заборгованості. Неможливість вільного використання коштів спеціального фонду навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти відповідно до статей 50 та 51 Закону, що призводить до зриву планових ремонтних робіт, невиконання завдань з підготовки навчальних закладів до роботи в осінньо-зимовий період та утримання і оновлення навчально-матеріальної бази.

Шосте. Невідпрацьованість механізму взаємодії центральних та регіональних органів виконавчої влади в питаннях управління навчальними закладами та установами системи професійно-технічної освіти, не виправдано повільне здійснення розмежування на практиці повноважень та відповідальності органів влади всіх рівнів та навчальних закладів за кінцеві результати роботи, несформованість кадрового потенціалу органів управління, що не відповідає статтям 7, 8, 9 Закону.

Органи виконавчої влади на місцях не мають можливості вирішувати кадрові питання (призначення, звільнення, притягнення

до відповідальності директорів ПТНЗ), здійснювати капітальні вкладення на оновлення матеріально-технічної бази, оскільки майно не належить до комунальної власності.

Упровадження механізму розміщення державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 року № 63, та доведення Міністерством освіти і науки України обсягів державного замовлення безпосередньо до навчальних закладів позбавляє місцеві органи управління освітою можливості оперативного коригування та перерозподілу планових показників державного замовлення. У результаті — невиконання державного замовлення і договорів.

Сьоме. Роботодавці у більшості своїй не беруть участі у фінансовій та матеріально-технічній підтримці професійно-технічних навчальних закладів, не виявляють особливої зацікавленості у передачі для навчальних цілей обладнання, техніки, інструменту, матеріалів, нових технологій, а також у багатьох випадках відмовляються укладати договори з ПТНЗ на умовах оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт під час проходження виробничої практики згідно з нормами статті 29 Закону.

Восьме. Існує проблема в закріпленні працевлаштованих випускників на першому робочому місці. Негативно впливає на рівень закріплення випускників невисокий рівень оплати праці, відсутність можливості підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання, відсутність соціального пакету тощо. Як свідчить практика, через півроку після працевлаштування за направленнями спостерігається зменшення працевлаштованих випускників до 62–74 відсотків, а протягом трьох років — до 25–30 відсотків.

Дев'яте. Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати матеріальне заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 40 Закону. Заохочення і матеріальна допомога учням виплачується за залишковим принципом з економії стипендіального фонду. Не планується стипендія в розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб, які мають стаж підземної роботи більше 15 років.

Постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 02.02.2011 року передбачене харчування всіх учнів ПТНЗ, проте наявного бюджетного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення

харчування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Враховуючи зазначене, Комітет з питань науки і освіти вирішив:

1. Інформацію Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України, інших центральних та регіональних органів виконавчої влади взяти до відома.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

2.1. Проаналізувати питання фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти, з'ясувати та усунути причини вкрай обмеженого їх фінансування з державного та місцевих бюджетів, запровадити нову модель розрахунку видатків на підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах при формуванні державного та місцевих бюджетів, яка враховує реальні затрати в залежності від складності, матеріаломісткості, наукомісткості професій, якості підготовки кадрів та кінцевого результату роботи навчальних закладів. Включити до захищених статей бюджету витрати на матеріали та обладнання для виробничого навчання учнів, які навчаються у професійно-технічних навчальних закладах за державним замовленням.

2.2. Передбачити у 2014 і 2015 роках видатки та забезпечити фінансування у повному обсязі заходів, спрямованих на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

2.3. Розслідувати факти безпідставної затримки Державною казначейською службою України сплати поточних платежів навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти, притягти винних до відповідальності. Вжити у 2014 році невідкладних заходів, спрямованих на недопущення в подальшому затримки Державною казначейською службою України сплати поточних платежів навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти. Вивести із обслуговування Державної казначейської служби України рахунки спеціального фонду професійно-технічних навчальних закладів та відкрити їх у банківських установах.

2.4. Визначити у 2014–2015 роках разом із Спільним представницьким органом сторони роботодавців на національному рівні, Спільним представницьким органом профспілок на національному

рівні шляхи та механізми запровадження багатоканального фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти, залучення коштів підприємств, установ і організацій — замовників робітничих кадрів, фізичних та юридичних осіб, іноземних інвестицій до процесу ресурсного забезпечення професійної освіти і навчання. Запровадити дієвий механізм стимулювання бізнесу до інвестування професійно-технічної освіти шляхом включення у валові витрати підприємств коштів, спрямованих на розвиток професійно-технічних навчальних закладів. Підготувати та внести у разі потреби до Верховної Ради України відповідні законопроекти, а також прийняти урядові рішення.

2.5. Доручити Міністерству доходів і зборів України опрацювати у 2014 році питання та внести на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо:

- звільнення від оподаткування частини прибутку підприємств незалежно від форм власності, що спрямовується на фінансування підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах;

- звільнення від сплати ввізного мита та інших обов'язкових платежів операцій із ввезення на митну територію України приладів, обладнання, запасних частин та витратних матеріалів до них, зразків техніки та устаткування, матеріалів, науково-технічної та навчальної літератури, видань, які надсилаються в рамках міжнародного обміну до навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти;

- запровадження податкових пільг та спрощеної процедури при закупівлі та/або отриманні на безоплатній і безповоротній основі матеріальних та нематеріальних цінностей, обладнання тощо в Україні та за кордоном для здійснення навчальними закладами та установами професійно-технічної освіти навчально-виробничої діяльності, зокрема в рамках міжнародної технічної допомоги, міжнародних грантів і програм.

2.6. Доручити Міністерству фінансів України разом з Міністерством доходів і зборів України та Міністерством освіти і науки України підготувати та внести у 2014 році на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо надання професійно-технічним навчальним закладам права залишати у себе 100 відсотків надходжень за здачу в оренду частини вільних приміщень без відповідних відрхувань до державного та місцевих бюджетів.

2.7. Вивчити у 2014 році пропозицію Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Черкаської, Чернігівської обласних та Київської міської державних адміністрацій щодо доцільності передачі державних професійно-технічних навчальних закладів з державної у комунальну власність, а також щодо передачі всіх функцій управління професійно-технічними навчальними закладами від Міністерства освіти і науки України до регіональних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

2.8. Доручити Державній реєстраційній службі України спільно з Міністерством освіти і науки України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською державними адміністраціями у 2014 році забезпечити оформлення права власності на всі об'єкти нерухомості, що перебувають на балансі навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти, а також підготувати та терміново внести на розгляд Уряду пропозиції щодо зменшення для бюджетних установ цін на послуги з проведення технічної інвентаризації земельних ділянок, будівель і споруд навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти.

2.9. Доручити Міністерству освіти і науки України, Міністерству соціальної політики України, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України разом з Спільним представницьким органом сторони роботодавців на національному рівні переглянути у 2014–2015 роках Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах з метою інтегрування професій та скорочення їх кількості, виходячи з потреб економіки та враховуючи вимоги реального ринку праці.

2.10. Доручити Державній службі статистики України разом із Міністерством освіти і науки України переглянути та внести зміни до державної та відомчої статистичної звітності у сфері професійно-технічної освіти, у тому числі щодо обліку працевлаштованих випускників з відображенням осіб, що перебувають у відпустці за доглядом за дитиною.

3. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України разом із Національною академією педагогічних наук України при опрацюванні проекту Закону «Про професійну освіту» у строки, що визначені планом заходів із реалізації Національної стратегії

розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, особливу увагу приділити законодавчим нормам щодо запровадження в Україні нової моделі фінансового забезпечення навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти, побудованої на засадах багатоканальності фінансування, спільної зацікавленості держави, бізнесу та суспільства у становленні та розвитку якісно нової системи професійної освіти і навчання, рівної відповідальності всіх соціальних партнерів та незалежного оцінювання кінцевого результату на всіх етапах процесу підготовки кваліфікованих робітників.

4. Рекомендувати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям провести у 2014 році ретельну інвентаризацію навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти, вжити заходів, спрямованих на збереження мережі ПТНЗ, їх земельних ділянок, майна, обладнання, недопущення безпідставного використання приміщень навчальних закладів не за призначенням. Надати підприємствам, установам та організаціям — замовникам робітничих кадрів широкі можливості для укладення прямих договорів з професійно-технічними навчальними закладами, стимулювати всіх суб'єктів угод до активної, взаємовигідної співпраці як в питаннях підготовки кваліфікованих робітників, так і в питаннях створення умов для професійного навчання, забезпечити відповідний контроль за виконанням договорів.

5. Рекомендувати Спільному представницькому органу сторони роботодавців на національному рівні проаналізувати у 2014 році причини незацікавленості роботодавців та украї слабокій їх участі у процесі створення належних умов для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, а також розглянути питання щодо ролі підприємств у формуванні якісного трудового потенціалу України, щодо формування та запровадження в державі нової системи взаємовідносин та відповідальності влади всіх рівнів, роботодавців і суспільства за професійне становлення громадян упродовж життя, їх кар'єрне зростання та включення в процес відродження національної економіки, в першу чергу її реального сектора. Запропонувати Кабінету Міністрів України та Верховній Раді України відповідний механізм для вирішення цього стратегічно важливого питання та його законодавчого врегулювання.

6. Рекомендувати Спільному представницькому органу профспілок на національному рівні посилити увагу до питань професійної освіти і навчання молоді, передбачити в галузевих та Генеральній угоді про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні конкретні пункти щодо участі роботодавців у розвитку навчально-матеріальної бази професійно-технічних навчальних закладів, надання учням ПТНЗ робочих місць або навчально-виробничих ділянок для проходження виробничого навчання чи виробничої практики, укладення та беззаперечного виконання договорів між підприємствами та навчальними закладами про оплачувану навчально-виробничу практику учнів, працевлаштування випускників ПТНЗ та закріплення їх на робочих місцях.

7. Надіслати рішення Комітету до Кабінету Міністрів України, міністерств освіти і науки, фінансів, доходів і зборів, соціальної політики, економічного розвитку і торгівлі, Державної казначейської служби, Державної реєстраційної служби, Державної служби статистики, Рахункової палати України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Спільного представницького органу профспілок на національному рівні, Національної академії наук України, Національної академії педагогічних наук України. Переліченим органам виконавчої влади, органам роботодавців та професійних спілок, науковим установам поінформувати у грудні 2014 та у грудні 2015 років Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти про виконання цього рішення Комітету та зазначених у рішенні рекомендацій.

8. Секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти підготувати збірку інформаційно-аналітичних матеріалів виїзного засідання Комітету до видання в установленому порядку у Парламентському видавництві.

9. Контроль за виконанням покласти на голову підкомітету з питань професійної освіти, народного депутата України А. М. Дорохова.

Голова Комітету

Л. М. Гриневич

ВИЇЗНЕ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

СТЕНОГРАМА

*Веде засідання
Голова Комітету
Л. М. ГРИНЕВИЧ*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги! Ми можемо вже розпочати, тому що ми очікували на представників усіх виконавчих органів влади. Бо для нас надзвичайно важливо, щоб вони чули усі виступи і могли доповісти по тих поставлених питаннях, які ми очікуємо від усіх учасників сьогоденного виїзного засідання Комітету з питань науки і освіти, яке розглядає питання «Про практику застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)».

Заявлена тема, мабуть, не буде звужувати спектру нашої розмови, тому що є очевидним, що фінансове забезпечення впливає на багато аспектів розвитку професійної освіти. І разом з тим, окрім самого фінансування, є питання оптимізації і правильного використання цих видатків для розвитку системи професійно-технічної освіти.

Перш за все, дозвольте мені вас усіх привітати, що ви змогли взяти участь у цьому виїзному засіданні Комітету. І висловити щирю вдячність за те, що відгукнулися на наше запрошення, а також щирю вдячність Петровичу Василю Сергійовичу за гостинність, за ту екскурсію, яку ми щойно змогли відвідати. І побачили, наскільки доброзичливо нас вітають тут у закладі.

Ми вітаємо також усіх працівників системи професійно-технічної освіти, які беруть зараз участь в нашому засіданні в режимі постійного відеозв'язку і перебувають зараз у студіях професійно-технічних навчальних закладів. Це є Автономна Республіка Крим.

Доброго дня, шановні колеги! Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Полтавська області, ми дуже сподіваємося, що ви візьмете активну участь у засіданні і поставите ті запитання, які зараз вас хвилюють із заявленої тематики.

Починаючи наше засідання, я хотіла б ще раз зробити наголос на зростаючій ролі професійної освіти у становленні і розвитку вітчизняної економіки і в цілому нашої держави. Причому це є загальноєвропейський тренд і, як відомо, нині вагомість професійної освіти підкреслюють і в розвитку сучасної Європи, і ми, як країна, яка є на території Європи і має євроінтеграційні прагнення, повинні розуміти, що саме через сучасний розвиток професійної освіти ми можемо претендувати відповідно далі і на економічний розвиток, суголосний з тими трендами, які тепер є в європейському просторі.

І нині є стратегічний момент, коли Міністерство освіти і науки разом з Національною академією педагогічних наук працює над новим законопроектом про професійну освіту. Також у Комітеті з питань науки і освіти ми розпочали роботу над базовим Законом України «Про освіту». Звичайно, що ці законопроекти повинні співпадати за основними базовими характеристиками. І всі присутні добре розуміють, що ми стоїмо на порозі обрання оновленої моделі професійної освіти. Тому я закликаю вас, обговорюючи сьогоднішні рекомендації, які вам всі роздані, також висловитися з приводу тих перспектив, які ви бачите у розвитку професійної освіти, тому що це є той ключовий момент, коли ми проектуємо подальше майбутнє професійної освіти.

Нині професійно-технічну освіту України презентують 986 державних навчальних закладів, в яких навчається близько 400 тис. учнів і працює майже 50 тис. педагогічних працівників. Крім того, функціонує близько однієї тисячі закладів недержавної форми власності, в тому числі на підприємствах, які отримали ліцензію на підготовку кваліфікованих робітників.

Разом з тим ця система сьогодні працює у дуже складних умовах. Ми, окрім того, стикаємося з дисбалансом, який не характерний, наприклад, для європейських країн, коли в Україні з розрахунку на 10 тис. населення на одного учня навчальних закладів системи профтехосвіти припадає п'ять студентів вищих навчальних закладів, хоча ні ринок праці, ні рівень технологій не вимагає таких пропорцій у підготовці кадрів. Понад те сфера виробництва відчуває дефіцит саме у кваліфікованих робітниках.

У європейських країнах, в тій же Німеччині, Данії, зовсім інші пропорції — дві третини випускників шкіл опановують саме робітничі професії. Цього вимагає економіка і ринок праці. Подібна ситуація, яка склалася, відображає недостатню підтримку державою і відсутність цілеспрямованої державної політики у розвитку професійної освіти в країні та належній взаємодії з існуючим ринком праці, а також прогнозуванням розвитку цього ринку праці.

Отже, перед нами великий спектр питань. Сподіваюся, що ми плідно все це обговоримо. До аналітичної роботи і підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, які вам надані, були залучені шість міністерств: Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів, Міністерство доходів і зборів, Міністерство соціальної політики, Міністерство інфраструктури, Міністерство аграрної політики та продовольства, а також Державна казначейська служба, Державна фінансова інспекція, Рахункова палата, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, Національна академія педагогічних наук.

Ми намагалися розробляти ці рекомендації з надзвичайно критичних, тверезих, суголосних часу, реальних позицій. І всі члени Комітету з питань науки і освіти зацікавлені у правдивій оцінці ситуації і розробці шляхів, якими ми можемо допомогти системі професійно-технічної освіти.

Отже, пропонується наступний порядок розгляду питання. Буде інформація Міністерства освіти і науки та Міністерства фінансів України, кожна доповідь до 10 хвилин. Також ми заслухаємо узагальнену інформацію підкомітету з питань професійної освіти — до 10 хвилин. Для виступів запрошених на засідання Комітету пропонуємо до п'яти хвилин. Далі — виділимо 10 хвилин на запитання до доповідачів та виступаючих. Заключне слово і прийняття рішення — 20 хвилин. І всього, сподіваємося, за дві години плідно попрацювати. І зрозуміти, на який результат ми виходимо.

Отже, якщо у вас немає заперечень щодо заявленого регламенту, я пропоную розпочати. І запрошую до роботи. Немає заперечень чи уточнень?

Шановні колеги, я запрошую до виступу заступника міністра освіти і науки України — керівника апарату Олексія Сергійовича Дніпрова.

ДНІПРОВ О. С., заступник міністра освіти і науки України.

Доброго дня! Шановна Ліліє Михайлівно, шановні народні депутати, колеги та запрошені! Дозвольте, в межах виділеного часу, поінформувати вас про діяльність Міністерства освіти і науки в частині фінансового забезпечення та розвитку професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти.

Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України двічі предметно розглядав питання, що стосується професійно-технічної освіти. За результатами обговорень приймалися відповідні рішення, які надсилалися до Кабінету Міністрів, Міністерства освіти і науки, центральних та місцевих органів виконавчої влади та самоврядування. І ми цілеспрямовано над ними працюємо щодо їх виконання. Також працюватимемо і над виконанням сьогоднішнього рішення.

Що таке оптимальна модель фінансування професійно-технічної освіти? Напевно, для кожного керівника професійно-технічного навчального закладу це, насамперед, ритмічне стабільне фінансування, це можливість вільно розпоряджатися коштами, які надходять до навчального закладу.

Що таке оптимальна модель для Міністерства освіти? Напевно, це й ритмічне стабільне фінансування, пошук моделі децентралізації ресурсів, які надходять, які можуть надходити до навчальних закладів, можливість альтернативних шляхів цього фінансування, активізація участі органів місцевого самоврядування, роботодавців у вирішенні питань підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

Міністерством і регіональними органами управління освітою вживаються відповідні заходи щодо збільшення рівня самофінансування професійно-технічних навчальних закладів шляхом їх інтеграції з економікою та поліпшенням якості і збільшення номенклатури освітніх послуг для підприємств, установ, організацій, фізичних осіб. Наприклад, останнім часом активно запроваджуються такі форми, як короткотермінові курси з підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації за профілем навчання, погодинної оренди актових (спортивних) залів та інших приміщень, не задіяних у навчально-виробничому процесі та у вільний від навчання час, виготовлення продукції тощо.

Фінансування професійно-технічної освіти напряму залежить від її якості. Тут існує безліч чинників. У першу чергу —

фінансово-економічні, демографічні, престижність, управління. Хочу лише підкреслити, що міністерство прискіпливо вивчало міжнародний досвід. Три роки працював українсько-канадський відповідний проект, який займався питаннями децентралізації управління профтехосвітою, вивчали досвід Німеччини, Австрії, Канади, Данії. Ще в 2007 році почався експеримент у місті Києві, Львівській та Харківській областях щодо передачі фінансування та деяких розпорядчих і управлінських функцій. Висновки неоднозначні. Нині Міністерство освіти і науки України здійснює фінансування безпосередньо 141 професійно-технічного училища відповідно до рішення Кабінету Міністрів, 91 навчального центру при установах виконання покарань та 29 регіональних навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти. Фінансування решти училищ здійснюється з місцевих бюджетів, видатки на їх утримання у Законі України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік включені в загальний обсяг видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. На жаль, зазначений механізм не завжди дає змогу повноцінно, у повному обсязі функціонувати навчальному закладу.

У 2013 році видатки професійно-технічних навчальних закладів, фінансування яких здійснюється міністерством, на оплату заробітної плати працівникам училищ, стипендію та харчування учнів було забезпечено на 100 відсотків, а видатки з комунальних послуг — на 91 відсоток. Проте для забезпечення розрахунків з енергопостачальними підприємствами у повному обсязі, а також для погашення боргів минулих років міністерство вишукало можливість щодо перерозподілу видатків в межах бюджетних програм. Таким чином, вдалося на кінець року ліквідувати борги за спожиту теплову, електричну енергію, водопостачання та природний газ та повністю розрахуватися з енергопостачальними підприємствами.

На будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію навчальних закладів, корпусів, гуртожитків та виробничих майстерень училищ у 2013 році при потребі 67,5 млн, на жаль, було виділено 1,4 млн грн, які були направлені на усунення аварійного стану дахів навчальних корпусів, училищ, котелень та систем теплопостачання. Основною такою головною, болючою проблемою була затримка в проходженні платіжних документів у відділеннях Державної казначейської служби. Видатки на зміцнення

навчально-виробничої бази професійно-технічних навчальних закладів, які фінансуються міністерством, в основному здійснюються у навчальних закладах за рахунок коштів спецфонду. Вони плануються навчальним закладам і направляються ним на ті видатки, що не забезпечуються коштами загального фонду. До цих видатків відносяться освітні послуги, що надаються училищами, згідно з їхніми функціональними повноваженнями, видатки з надходження коштів від діяльності господарств училищ та навчально-виробничих майстерень, від плати за оренду та реалізацію майна.

У 2013 році використано підвідомчими професійно-технічними училищами 91 млн грн, з них на зміцнення навчально-виробничої бази направлено 3,8 млн грн, в тому числі на придбання сільськогосподарської техніки, комп'ютерів й інших предметів та устаткування — 2,8 млн грн, на капітальне будівництво, ремонт та реконструкцію навчальних корпусів гуртожитків — 1 млн гривень. Решта цих коштів спрямована на придбання товарів для поточного ремонту, оплати транспортних послуг та послуг зв'язку, які не фінансувалися за кошти загального фонду.

Щодо додаткових джерел фінансування. Це благодійні внески, гранти, дарунки, а також кошти, які отримані училищами від місцевих органів влади за виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіону. Ці кошти, на жаль, не мають постійного характеру, загалом не плануються. У 2013 році надійшло до використання коштів за цими джерелами власних надходжень — 10, практично 11 млн грн. В основному ці кошти направлені в училища на придбання товарів та послуг, які не фінансуються за кошти загального фонду бюджету, а також на зміцнення навчально-виробничої бази.

Щодо удосконалення нормативної бази. У цьому питанні останніми роками удосконалено законодавство України щодо професійно-технічної освіти в цілому та діяльності професійно-технічних навчальних закладів. Міністерство і надалі спрямовуватиме зусилля на подальше формування нормативно-правової бази у сфері освіти, на визначення правових, організаційних, фінансових засад, інноваційного розвитку системи національної освіти в контексті глобалізаційних тенденцій і викликів часу. Прийнято шість законів, що мають безпосередній вплив на підготовку кадрів. На жаль, в жодному із цих законодавчих актів відсутня норма щодо багатоканального фінансування навчальних закладів та установ

професійно-технічної освіти. І саме це завдання міністерства та інших, щоб при підготовці нової редакції Закону України «Про професійну освіту» та підготовці відповідних змін до Бюджетного кодексу врахувати обов'язково це положення.

Крім того, тепер вже розроблені та в найближчий час будуть винесені на громадське обговорення наступні документи: внесення змін до рішень уряду про затвердження державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти.

Крім того, Міністерством освіти й науки спільно з Міністерством економічного розвитку та торгівлі, Міністерством фінансів здійснено заходи щодо вдосконалення організації підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» у професійно-технічних навчальних закладах, розроблено проект положення про контроль знань, умінь і навичок учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів, опрацьовується ряд інших документів нормативного характеру.

Одночасно Міністерством фінансів за поданням Міністерства освіти і науки здійснено перейменування назви бюджетної програми 2201130, що нині має назву «Підготовка робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах», а професійно-технічні навчальні заклади соціальної реабілітації та адаптації інших навчальних закладів, підготовка молодших спеціалістів вищих професійно-технічних навчальних закладів, Центру професійно-технічної освіти, що дасть змогу більш різнопланово фінансувати і забезпечити фінансування професійно-технічних навчальних закладів.

Навчання на третьому ступені професійної-технічної освіти у вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти забезпечує безперервність і ступеневість професійно-технічної освіти та здійснюється за інтегрованими навчальними планами: кваліфікований робітник, молодший спеціаліст за технологічно складними професіями високої кваліфікації, яких сьогодні потребує ринок праці.

Як наслідок, професійно-технічна освіта отримала державне замовлення на підготовку молодших спеціалістів, це майже 5 тис. осіб, що є логічним продовженням професійної освіти висококваліфікованих робітничих кадрів для підготовки керівника середньої ланки. І це є наше спільне досягнення.

Важливим завданням при цьому залишається збалансування обсягів підготовки, зайнятості та попиту у розрізі кожного регіону на робітничі кадри. Крім того, у 2013 році вперше за останні 5 років забезпечене видання за рахунок коштів Державного бюджету трьох найменувань підручників для учнів професійно-технічних навчальних закладів загальним накладом 75 тис. примірників. Покращується робота з налагодження співпраці з роботодавцями, створюються центри впровадження інноваційних технологій. Протягом 2010–2013 років відкрито 12 таких центрів. Важливою складовою оновлення змісту професійно-технічної освіти є впровадження у навчальний процес інноваційно-освітніх технологій, забезпечення професійно-технічних навчальних закладів сучасними засобами навчання, інформатизації та комп'ютеризації.

Одним з основних аспектів інформатизації професійно-технічних навчальних закладів є використання Інтернет-технологій. До мережі Інтернет підключено вже сьогодні 99 відсотків закладів, 80 відсотків професійно-технічних закладів мають власні вебсайти. У 89 відсотків гуртожитків навчальних закладів є учнівські робочі місця з підключенням їх до мережі Інтернет.

Окрім позитивних тенденцій у функціонуванні закладів професійно-технічної освіти, залишаються проблеми, які потребують поетапного вирішення як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. При цьому слід зазначити, що не сприяє забезпеченню якості підготовки відповідно до державних вимог рівень фонду забезпечення навчального процесу, стан матеріально-технічної бази, яка, на жаль, фізично і морально застаріла. Причиною такого становища є, безумовно, не в достатній мірі бюджетне фінансування.

Хочу звернути увагу, що сучасний стан та проблеми профтехосвіти виписані достатньо ґрунтовно в роздаткових матеріалах, що є у присутніх. Тому хотів би зосередитися, крім вищесказаного, на наших планах в 2014 році щодо вдосконалення фінансування системи та розвитку професійно-технічних навчальних закладів.

У схваленому Верховною Радою Законі України «Про Державний бюджет на 2014 рік» немає погіршення у фінансуванні професійно-технічної освіти, навпаки, передбачені кошти на збільшення до кінця грудня заробітної плати працівникам системи освіти. Крім того, вперше в 2014 році за рахунок коштів державного бюджету в межах виділеного фінансування і на підставі регіональних замовлень за галузевим спрямуванням планується видати 40 назв

підручників, навчальних посібників для учнів професійно-технічних навчальних закладів, насамперед, пріоритетних професій у таких галузях, як машинобудування, металообробка, приладобудування, видобувна промисловість, транспорт, зв'язок, агропромисловий комплекс, загальним накладом понад 500 тис. примірників.

Крім того, плануємо подальше активне залучення соціальних партнерів до діяльності системи професійно-технічної освіти, створюватиметься система забезпечення якості професійно-технічної освіти шляхом розроблення сучасних державних стандартів із професій широких кваліфікацій. Найважливіші нові стандарти профтехосвіти, яких вже розроблено 141, у цьому році їх буде розроблено ще 80. Робота ця складна, але від змісту стандартів і швидкості їх впровадження залежить підвищення якості професійної освіти та покращення взаємодії з роботодавцями, замовниками підготовки кадрів.

Крім того, будемо працювати над оновленням навчально-методичного забезпечення, подальшого утворення центрів запровадження інноваційних технологій на базі провідних державних професійно-технічних навчальних закладів, оптимізації механізму фінансування та удосконалення системи управління професійно-технічною освітою в рамках роботи над новою редакцією Закону України «Про професійну освіту».

Крім того, планується в цьому році виконати завдання за 100-відсотковим охопленням професійно-технічних навчальних закладів мережею Інтернет: і навчальних корпусів, і гуртожитків.

Крім того, плануємо реалізувати комплекс заходів з підвищення престижності робітничих професій шляхом проведення різноманітних заходів в рамках виставкової діяльності, всеукраїнських конкурсів фахової майстерності та здійснення профорієнтаційної роботи. Відбуватиметься активне перезавантаження методичних та фінансово-економічних служб професійно-технічної освіти, упорядковуватиметься управлінська діяльність керівників професійно-технічних навчальних закладів, продовжиться практика виплати адресної грошової допомоги випускникам вищих навчальних закладів, які здобули освіту за напрямками і спеціальностями педагогічного профілю та уклали угоду про роботу в професійно-технічних навчальних закладах. У Державному бюджеті на цей рік вперше виділена відповідна бюджетна програма обсягом 100 млн гривень.

Щодо покращання матеріальної бази, то, звичайно, ми будемо працювати наполегливо з Міністерством фінансів, щоб в рамках бюджетної програми загальнодержавні капітальні видатки, що будуть розподілятися Кабінетом Міністрів, щоб відповідні кошти були виділені Міністерству освіти і науки на оновлення матеріальної бази. Вже відповідні пропозиції формуються і будемо працювати по цьому питанню з Міністерством фінансів.

Шановні колеги, сьогодні у нас є можливість виправити деякі застарілі помилки і розв'язати наболілі проблеми у функціонуванні професійно-технічної освіти та її фінансового забезпечення.

Проект рішення, який запропонований, нами опрацьований. В цілому ми його схвалюємо. Він підсумовує численні пропозиції та прохання місцевих органів виконавчої влади та самих працівників професійно-технічних навчальних закладів, підтримується регіональними органами управління освіти і науки. Позиція міністерства також висловлена у роздаткових матеріалах.

Я переконаний, що сьогодні ми визначимо конкретні завдання фінансово-економічного забезпечення профтехосвіти. Всі ці завдання будуть деталізовані, покладені в плани роботи відповідних структурних підрозділів Міністерства освіти і науки.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олексію Сергійовичу. Ми ще будемо мати час на запитання і до доповідачів, і до тих, хто виступав, а тому я пропоную далі продовжити доповіді і закликаю всіх доповідачів дотримуватися регламенту, тому що інакше нам доведеться працювати значно довше.

Від Міністерства фінансів України слово має Андрій Володимирович Бондаренко, начальник відділу фінансування освіти. Прошу.

БОНДАРЕНКО А. В., начальник відділу фінансування освіти.

Доброго дня, шановна Ліліє Михайлівно, шановні присутні! Що стосується професійно-технічної освіти, то відповідно до положень Бюджетного кодексу України за рахунок видатків Державного бюджету здійснюються видатки на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах державної форми власності. За рахунок видатків місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів,

здійснюються видатки на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах державної та комунальної форми власності.

На 2014 рік за рахунок коштів загального фонду державного та місцевих бюджетів на фінансування професійно-технічної освіти передбачено спрямувати 6 283 155,7 млн грн, що більше, ніж планувалося у 2013 році, майже на півмільярда грн, або на 8,4 відсотка.

У 2012 році по загальному фонду було спрямовано 5,6 млрд грн, в 2011 році — 4,8. Тобто, як бачимо, фінансування професійно-технічної освіти зростає.

Що стосується додаткових джерел фінансування професійно-технічних навчальних закладів, то за рахунок спеціального фонду державного та місцевих бюджетів на професійно-технічну освіту у 2011 році було спрямовано 444,5 млн грн, у 2012 році — 477,4 млн грн, у 2013 році — 457,4 млн грн. На 2014 рік зараз поки що дані уточнюються, тому що місцеві бюджети на даний час затверджуються місцевими радами.

Із 1 вересня 2012 року для учнів професійно-технічних навчальних закладів встановлено мінімальну стипендію у розмірі 275 грн. Для учнів професійно-технічних навчальних закладів з числа дітей-сиріт відповідно 850 грн. І відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» стипендії внесені до грошових доходів громадян, які підлягають індексації. Відповідні видатки щорічно передбачаються у державних та місцевих бюджетах на виплату стипендій. Так, наприклад, у 2013 році на виплату стипендій та допомог учням професійно-технічних навчальних закладів було спрямовано 1243,9 млн гривень.

Що стосується держзамовлення на підготовку кваліфікованих робітників. Обсяги державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників щорічно затверджуються окремим рішенням уряду. Так, у 2013 році обсяг прийому за державним замовленням до професійно-технічних навчальних закладів склав 193,3 тис. осіб. Випуск, відповідно, 190,3 тис. осіб.

Необхідно звернути увагу на негативну тенденцію щодо випуску кваліфікованих робітників. Так, за 22 роки випуск кваліфікованих робітників скоротився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців вищої освіти збільшився у 1,7 раза. Така структура підготовки робітничих кадрів і фахівців з вищою освітою призводить

до того, що після закінчення вищого навчального закладу випускники навчальних закладів не мають можливості працевлаштуватись за фахом, а підприємства відчувають гостру нестачу кваліфікованих робітників. Із метою забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками, робітничими кадрами та усунення дисбалансу між показниками підготовки фахівців з вищою освітою та робітничих кадрів необхідно опрацювати питання щодо внесення змін до Закону України «Про професійно-технічну освіту» і встановити, що частка прийому до професійно-технічних навчальних закладів за держзамовленням не повинна бути меншою 60 відсотків загального обсягу прийому навчальних закладів на умовах держзамовлення за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста, бакалавра та кваліфікованого робітника.

Також слід зауважити, що протягом останніх років місцеві органи виконавчої влади неодноразово порушують питання щодо необхідності передачі державних професійно-технічних навчальних закладів до комунальної власності. Вважаємо, що вказане питання також має бути опрацьовано Міністерством освіти і науки разом з відповідними органами місцевого самоврядування щодо передачі майна.

Що стосується податкових пільг для навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти, то зараз Податковим кодексом передбачається ряд пільг з податку на додану вартість. Так, відповідно до положень Податкового кодексу звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг здобуття вищої освіти, середньої та професійно-технічної освіти, у тому числі навчальних закладів, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних та інших закладах. А також послуг щодо проживання учнів у гуртожитках.

Крім того, передбачено звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з надання послуг з харчування дітей у професійно-технічних навчальних закладах. Відповідний порядок надання послуг затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02 лютого 2011 року № 116. Також звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання, передплати періодичних видань, друкованих засобів масової інформації та книжок, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників

українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки таких періодичних видань. Тобто державою створені відповідні умови непрямої підтримки в соціально значущому напрямі економіки, і довідково можемо зазначити, що сума такої підтримки, за даними Державної податкової служби України, в 2011 році склала 2,9 млрд грн, у 2012 — також 2,9.

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що Міністерство фінансів серед основних завдань розвитку професійно-технічної освіти на найближчу перспективу вбачає такі:

Усунення дисбалансу між показниками прийомів до вищих навчальних закладів та професійно-технічних навчальних закладів, як вже було сказано, встановленні частки прийому до професійно-технічних навчальних закладів на рівні не меншому ніж 60 відсотків від загального обсягу прийому до навчальних закладів на умовах державного замовлення за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста та кваліфікованого робітника.

Залучення коштів потенційних роботодавців до підготовки робітничих кадрів.

Передача майна професійно-технічних навчальних закладів у комунальну власність.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Андрію Володимировичу.

Зараз запрошую до слова для узагальненої інформації голову підкомітету з питань професійної освіти Комітету з питань науки і освіти Антона Миколайовича Дорохова. Прошу.

ДОРОХОВ А. М., голова підкомітету з питань професійної освіти Комітету з питань науки і освіти.

Уважаемые народные депутаты, представители органов исполнительной власти и научно-образовательных учреждений, присутствующие здесь, я приношу благодарность тем, кто при подготовке сегодняшнего нашего заседания проделал очень кропотливую работу, и благодаря этому мы можем сегодня провести на таком уровне наше заседание. Также большая благодарность уважаемому директору училища, которое нас сегодня принимает, Василию Сергеевичу, и за экскурсию по вашему, я не побоюсь этого слова, показательному учреждению с точки зрения организации учебного процесса.

Ну, а теперь непосредственно перейду к теме выступления.

Шановні народні депутати, представники органів виконавчої влади та наукових установ!

У своєму виступі я коротко зупинюся на трьох блоках питань, що викладені у запропонованому для вашого розгляду проекті рішення Комітету, в якому міститься узагальнений аналіз практики застосування чинного законодавства та роботи щодо його удосконалення, визначаються головні проблемні питання фінансового забезпечення та функціонування системи професійно-технічної освіти, а також пропонуються шляхи розв'язання проблем у формі конкретних рекомендацій.

Щойно ми заслухали інформацію Міністерства освіти і науки України та Міністерства фінансів України.

Крім того, вам надані докладні інформаційно-аналітичні матеріали, які налічують понад 550 аркушів, що містять матеріали як в цілому по Україні, так і окремо по кожному регіону.

А тому немає потреби озвучувати все те, з чим ви вже мали і ще маєте можливість ознайомитись. Зупинюся на основних позиціях.

Перший блок. Що в законодавчому плані зроблено та що виконується.

Закон України «Про професійно-технічну освіту» у комплексі з іншими законами в основному забезпечує правове регулювання питань фінансування професійно-технічних навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти та організації їх роботи в сучасних соціально-економічних умовах.

За показниками Державної служби статистики України, останні 5 років видатки на професійно-технічну освіту становлять 0,4 відсотка від ВВП і в середньому 6,2–6,4 відсотка від загальних видатків на всю освіту.

У межах виділених коштів відповідно до статті 5 Закону реалізується право громадян України на здобуття професійно-технічної освіти в державних ПТНЗ безоплатно, за рахунок держави, а у державних вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти у межах державного замовлення — безоплатно, на конкурсній основі.

Станом на 1 вересня 2013 року у державних ПТНЗ України навчається 374 тис. випускників загальноосвітніх навчальних закладів, з яких лише 1,5 відсотка навчаються на контрактній основі за різними професіями в групах понад державне замовлення.

На законодавчому рівні створені відповідні умови непрямої державної підтримки навчальних закладів та установ ситеми професійно-технічної освіти шляхом запровадження податкових та інших пільг згідно із статтею 50 Закону.

У Податковому кодексі України передбачено низку пільг, якими звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг із здобуття професійно-технічної освіти, операції з постачання послуг з харчування дітей у ПТНЗ, операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки такої продукції.

За даними Міністерства доходів і зборів України, сума такої підтримки всієї системи освіти в державі склала: у 2011 році — 2911,6 млн грн, у 2012 році — 2897,4 млн гривень.

Крім того, Податковим кодексом України надана можливість звільнення від оподаткування доходів професійно-технічних навчальних закладів (у тому числі аграрного профілю), а також звільнення від плати за землю дослідних господарств навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ.

Бюджетним кодексом України дозволено професійно-технічним навчальним закладам розміщувати на депозитах тимчасово вільні бюджетні кошти, отримані за надання платних послуг. Згідно з цим Кодексом не використані у поточному році залишки коштів спеціального фонду (власні надходження бюджетних установ) не вилучаються з рахунків професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти і використовуються для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Слід зазначити, що останніми роками суттєво вдосконалено законодавство України стосовно функціонування системи професійно-технічної освіти. Зокрема, у 2012 році Верховною Радою України прийнято шість законів, які безпосередньо регулюють підготовку кадрів.

Кабінет Міністрів України з метою реалізації положень прийнятих законів затвердив низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на визначення та запровадження методики

формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку кадрів, методики розрахунку вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, а також на організацію виробничої практики учнів, працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилась за державним замовленням тощо.

Міністерством освіти і науки України з метою подальшого удосконалення нормативно-правової бази у сфері професійно-технічної освіти створена експертна робоча група, яка розробляє проект нового Закону України «Про професійну освіту».

Другий блок. Проблемні питання.

Аналіз інформаційних матеріалів дає підстави констатувати, що професійно-технічна освіта України перебуває у скрутному стані.

Її оновлення та розвиток на сучасному етапі ускладнюються не стільки недосконалістю законодавчої бази, скільки тривалою кризою в економіці держави та невиконанням в повному обсязі чинних норм законів в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ.

Саме ці фактори визначають негативні тенденції та зумовлюють кризові явища і проблеми в самій системі професійно-технічної освіти.

Матеріали регіональних та центральних органів виконавчої влади вказують на те, що реальний стан справ із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти є у край незадовільним і не відповідає вимогам статті 50 Закону.

Планування коштів на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до доведених граничних обсягів видатків на утримання професійно-технічної освіти в областях. Реально даних призначень вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування).

Що стосується будівництва, ремонту приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання підручників та навчальних посібників, то такі видатки з державного бюджету не плануються.

Упродовж останніх десятиліть фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на розвиток та здійснення системних реформ, украй обмежено.

У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт складають понад 85 відсотків. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 відсотків навчальної матеріально-технічної бази потребує оновлення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, зовсім не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, паливно-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Державним бюджетом України на 2013 рік для оплати за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги передбачені кошти, що забезпечують потребу навчальних закладів та установ освіти в цих послугах в середньому на 40 відсотків.

У 2011–2012 роках при потребі 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво та реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти не виділялись.

У 2013 році при потребі 67,5 млн грн виділено лише 1,4 млн грн, які скеровано на часткове усунення аварійного стану дахів, котельень та систем теплопостачання ПТНЗ. Поточні видатки (матеріальне забезпечення учнів, придбання матеріалів, медикаментів, насіння для польових робіт, паливно-мастильних матеріалів, відрядження тощо) забезпечені всього на 10–20 відсотків.

Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів.

У 2011–2012 роках не виділялись кошти з державного бюджету на видання навчальної літератури для ПТНЗ. При цьому забезпеченість навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками украй недостатня. В середньому по Україні забезпеченість підручниками з предметів професійної підготовки — 74 відсотки, із загальноосвітніх дисциплін — 62,4 відсотка. В ряді областей, зокрема у Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Харківській, Чернігівській, зазначені показники ще нижчі, ніж в середньому по Україні.

Не фінансується з державного бюджету Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати матеріальне заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 40 Закону України. Заохочення і матеріальна допомога учням виплачується за залишковим принципом з економії стипендіального фонду.

Постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 02.02.2011 року передбачене харчування всіх учнів ПТНЗ, проте наявного бюджетного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення харчування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

При цьому ситуація ускладнюється ще й безпідставною затримкою Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ. Утворюється кредиторська заборгованість. Навчальні заклади не мають можливості вільно використовувати кошти спеціального фонду відповідно до статей 50 та 51 Закону, що призводить до зриву планових ремонтних робіт, невиконання завдань з підготовки навчальних закладів до роботи в осінньо-зимовий період та утримання і оновлення навчально-матеріальної бази.

Третій блок. Рекомендації.

Усі ви вже мали можливість ознайомитись з проектом рекомендацій, тому немає необхідності їх оголошувати.

Як бачите, вони містять конкретні пункти, які зорієнтовані:

- на усунення причин україн обмеженого фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти;

- на пошук та запровадження нової моделі розрахунку видатків на підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах при формуванні державного та місцевих бюджетів, яка б враховувала реальні затрати в залежності від складності, матеріалоемності, наукоємності професій, якості підготовки кадрів та кінцевого результату роботи навчальних закладів;

- на формування та запровадження в державі нової системи взаємовідносин та відповідальності влади всіх рівнів, роботодавців і суспільства за професійне становлення громадян упродовж життя, їх кар'єрне зростання й включення у процес відродження національної економіки, в першу чергу її реального сектора.

Прощу підтримати запропонований проект рішення, висловити під час обговорення можливі зауваження та внести свої пропозиції.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Антоне Миколайовичу.

Вельмишановні колеги, ми зараз переходимо до виступів. Я закликаю всіх до дотримання регламенту і також до того, щоб ви у президію надавали матеріали своїх виступів. Це стосується і тих, хто доповів уже, і тих, хто буде виступати. Тому що для нас це важливо, оскільки за підсумками цього засідання ми будемо готувати загальні матеріали усього засідання і вони для нас дуже цінні.

Дозвольте для виступу надати слово Нелі Григорівні Ничкало — академіку-секретарю Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, позаштатному консультанту Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. Запрошую, Нелю Григорівно.

НИЧКАЛО Н. Г., академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, позаштатний консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Високоповажна Ліліє Михайлівно, високоповажні народні депутати, представники міністерств і відомств, шановні колеги! Передусім я хочу сказати про те, що кількісний і якісний аналіз стану проблеми, що сьогодні обговорюється, здійснений працівниками Комітету: ось оці сім брошур, які я пронумерувала, аналізуючи їх значення, — ну, це такі документи, які дійсно не мають ціни. Це дуже цінні аналітичні матеріали, документальні матеріали, які мають важливе значення і для дня нинішнього професійно-технічної освіти, і для майбутнього вирішення цих питань. Моя перша пропозиція, бо в кінці часу може не вистачити, аби ці аналітичні матеріали видати в єдиній книзі. Як, до речі, були гарно видані матеріали попередніх комітетських слухань з проблем профтехосвіти. Для того, щоб направити всім міністерствам і відомствам, керівникам усіх адміністрацій і губернаторам, іншим посадовцям. Тобто усім, від кого залежить доля профтехосвіти. Бо, прочитавши ці матеріали, не зрозуміє і не оцінить ролі

профтехосвіти той, хто або, дуже перепрошую, не розумний, або хвора людина. Бо усе говорить про те, що профтехосвіта — це винятково важлива підсистема освіти в нашій державі. Я не буду розповідати про те, що робить Академія педагогічних наук спільно з Міністерством освіти і науки відповідно до плану спільних дій і з іншими міністерствами й відомствами, і з участю роботодавців, це представлено у третій аналітичній брошурі на 21 сторінці. Тому дозвольте мені висловити лише такі окремі позиції, окремі наші оцінки.

Перше, з чого розпочала шановна Лілія Михайлівна, за що ми вдячні — це Закон України «Про професійну освіту». І цей аспект представлено в проекті рішення. На превеликий жаль, тепер знаходяться колеги, скажімо так, в тому числі і колеги — колишні керівники цієї галузі в нашій державі, які говорять: навіщо Закон про професійну освіту? Не треба його, ось хай залишається так, як було. Вищі навчальні заклади I, II рівня акредитації — це той нон-сенс, якого немає у світі, бо всюди у світі, в західноєвропейських і в інших країнах, що стосується технікумів і професійних коледжів, — вони належать до системи професійної освіти. І тому нам відступати і слухати настирливі рекомендації на різних нарадах, що роботу над проектом Закону про професійну освіту потрібно припинити і такий закон не потрібний. До речі, в усіх пострадянських республіках такі закони прийнято уже давно і вони працюють. Це перше питання.

Друге. Я погоджуюся з висловленою думкою Комітету щодо необхідності оновленої моделі розвитку системи підготовки висококваліфікованого робітника в нашій державі. Це дуже правильно. Але є багато пропозицій: і наших структурних підрозділів академії, і працівників профтехосвіти, керівників профтехосвіти в областях. За умов нинішньої державної політики в галузі профтехосвіти, яка добре задекларована, дуже гарно прописана (аж красиво прописана), але розрив між виконанням того, що задекларовано в загальнодержавних документах, і реальний стан на місцях... як говориться, дистанція огромного размера. Ці високі декларації не виконуються, і я не буду ілюструвати, це прекрасно проілюстровано в аналітичних матеріалах, представлених Комітетом.

У зв'язку з цим одна така абсолютно парадоксальна ситуація в Україні, про яку не повинні мовчати. Вона стосується того, що відбувається грубе порушення норм міжнародного права, прав

дитини. Декларації прав дитини і інших документів. Пов'язано з тим порушенням, що ті кошти, які зароблені дітьми, майстрами, викладачами і всією профтехосвітою, державою некультурально, як кажуть наші сусіди, забираються і не доходять до професійно-технічної освіти. Цього немає ніде в світі, це грубе порушення.

Наприклад, це училище... ми перед початком знайомилися з матеріально-технічною базою лише частково лише вони 21 млн грн віддали державі, не змогли спрямувати на свій розвиток. Це те, що вони самі заробили: за послуги, під час практики та інше.

У зв'язку із цим наступне питання. Наступне питання — це питання пов'язано з тим, що неодноразово було записано в документах і Верховної Ради, починаючи із слухань у Верховній Раді у 2003 році, дуже серйозні були рекомендації, була висловлена на загальнодержавному рівні думка про те, що недоцільно в нашій державі створювати другу паралельну вертикаль навчальних закладів профтехосвіти в системі служби зайнятості. Цього теж ніде немає у світі, немає в Європі. Ці служби зайнятості вкладають кошти в профтехосвіту, розвиваючи її базу, і на базі профтехосвіти здійснюють перепідготовку, перенавчання і безробітних, й інших категорій населення.

Ми інтенсивно про це писали, говорили впродовж багатьох років незалежності. Де знаходиться попередній керівник Служби зайнятості? Всім відомо, подальше керівництво продовжує цю негативну тенденцію. Те, що нам говорять, що це — не державні гроші, це, мовляв, гроші з соціального фонду і так далі. Так що, ці гроші з місяця чи звідки вони? Це ж наші народні кошти. І тому, я гадаю, тут варто вписати доручення Кабінету Міністрів щодо цього питання і треба його проаналізувати, послухати, бо не туди йдуть кошти щодо підготовки кадрів. Ми не об'єднуємо державні кошти, а ми їх отак розпорошуємо. Така наша позиція.

Тепер що стосується підручників. Я гадаю, правильно записано, але ще слабо. Немає чим хвалитися, що в усіх областях за рахунок того, що роблять методкабінети, які, до речі, не науково-методичні, і це — теж мінус у нашій державі, видано шість тисяч примірників на місцевому рівні. У нас справа книговидання для профтехосвіти у державі провалена. Впродовж п'яти останніх років не видавався жоден підручник, і те, що видано аж три найменування підручників за минулий рік, це для України навіть не крапля в морі. Цю позицію нам теж треба записати більш твердо.

І останнє, перепрошую: заробітна плата викладачів і майстрів виробничого навчання й інших категорій педагогічних працівників смішна, і нам потрібно порушувати це питання, бо катастрофа є і буде з цим питанням.

Ми пропонуємо, крім опублікування матеріалів у книзі, опублікувати також у журналі «Професійна технічна освіта», і це ми постійно робимо, публікуючи матеріали Комітету Верховної Ради, міністерства, інших міністерств, і будемо робити. Дякую за увагу і за винесення такого надзвичайно важливого питання на обговорення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, вельмишановна Нелю Григорівно, за такі цінні пропозиції до рішення. Їх обов'язково треба врахувати, і я цілком поділяю вашу схвильованість по визначених вами позиціях.

Шановні колеги, зараз ми будемо надавати слово представникам органів виконавчої влади. І для того, щоб вони могли у своїх виступах зосередитись на найбільш гарячих питаннях, я б хотіла запросити до постановки цих питань тих представників з регіонів, які сьогодні з нами є на цьому відеозв'язку.

Шановні колеги, я зараз надам вам слово для того, щоб ви сформулювали найбільш гарячі запитання, відповіді на які ви хотіли б почути зараз у виступах представників органів виконавчої влади. Тому зараз маю пропозицію запросити до слова Удовіченка Віктора Костянтинівича, депутата Запорізької обласної ради, який є директором Михайлівського вищого професійного училища (за галузевим спрямуванням — агропромисловий комплекс) у селищі міського типу Михайлівка. Будь ласка, Вікторе Костянтинівичу.

УДОВІЧЕНКО В. К., депутат Запорізької обласної ради, директор Михайлівського вищого професійного училища.

Добрий день! Дякую за надану можливість виступити.

Адміністрація і колектив ДНЗ «Михайлівське ВПУ» підтримує проєкт рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. Дякуємо за надану можливість ознайомитися з аналітичними матеріалами та долучитися до обговорення проблемних питань ПТО.

Для нас є болючими проблемами, які потребують негайного вирішення, наступні питання.

Перш за все — сплата поточних платежів Державною казначейською службою України. Зараз у нас практично не ведеться підготовка до виконання весняно-польових робіт, які, як правило, розпочиналися з перших днів березня. Відсутні запасні частини до тракторів, сільськогосподарських машин, паливно-мастильні матеріали, насінневий матеріал та протруювач до нього, добрива.

Виконане у 2013 році технічне обслуговування автобусів навчального закладу до цього часу не оплачено. Зараз уже потрібно проводити наступне ТО, але через несплачені борги станції технічного обслуговування нам відмовляють у виконанні цих робіт. Автобуси ми придбали за власні кошти, не просимо гроші і на їхнє утримання. Ми хочемо мати можливість витратити зароблені нами гроші на власні потреби. Усі розуміють, що несвоєчасне проведення технічного обслуговування автобусів ставить під загрозу життя і здоров'я учнів.

Через несвоєчасні проплати ми втратили довіру тих організацій, які давали нам безвідсоткові товарні кредити.

У перспективі пропонуємо вивести із обслуговування Державною казначейською службою України рахунки спеціального фонду ПТНЗ та відкрити їх у банківських установах. Сьогодні ми відчужені від зароблених коштів, не можемо розпоряджатися ними на свій розсуд. Робота на землі не терпить зволікань, втрати часу. Від своєчасного виконання необхідних робіт на навчальному господарстві залежить урожай, а він, своєю чергою, забезпечує добробут працівників, можливість оновлювати навчально-матеріальну базу ПТНЗ, виконувати поточні ремонти приміщень, організувати харчування учнів, проводити належним чином позакласні заходи, оформлювати передплату періодичних видань, здійснювати заходи зі збереження здоров'я учнів тощо.

Ще одна проблема — реалізація вирощеної продукції. Ми не маємо можливості це зробити тоді, коли ціна є найвигоднішою, а лише після завершення процедури закупівлі. Тому використання зароблених коштів не ефективне. Своєчасне виконання робіт на землі й проведення процедури державних закупівель — речі несумісні.

Із кожним роком збільшується кількість робіт, які необхідно виконати до початку навчального року і опалювального сезону: перевірка термометрів, манометрів, лічильників газу і електроенергії,

трансформаторів струму і контурів заземлення. Витрат коштів потребують багаточисельні перевірки різними організаціями: інспекцією Держенергонагляду, санепідстанцією тощо, а також оплата послуг при реєстрації та обліку навчальних груп з підготовки водіїв автотранспортних засобів у програмі АРМ «Автошкола», проведення обов'язкового державного страхування транспортних засобів згідно з вимогами чинного законодавства, оплата доступу до ЄДЕБО тощо. Витрати стають непомірними. А ці кошти можна б було використати на організацію навчально-виховного процесу і оновлення матеріальної бази училища.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Вікторе Костянтиновичу. Дякуємо щиро. Ви дуже гарно сформулювали основні проблемні запитання. Я думаю, що колеги з регіонів, які тут є, погодяться, що прозвучали основні запитання. Ми ще повернемося до спілкування з представниками з регіонів.

Але, я думаю, що зараз, після постановки таких питань, необхідно дати слово начальнику відділу видатків невиробничої сфери Державної казначейської служби України Павлу Миколайовичу Ковалю.

КОВАЛЬ П. М., начальник відділу видатків невиробничої сфери Державної казначейської служби України.

Добрий день, шановні панове! Шановна Ліліє Михайлівно! Професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, використання загальної і професійної культури.

Професійно-технічна освіта здобувається громадянами України у державних і комунальних професійно-технічних навчальних закладах безоплатно за рахунок держави, а у державних та комунальних акредитованих вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти у межах державного замовлення — безоплатно на конкурсній основі.

У 2013 році на професійно-технічну освіту в державному бюджеті були передбачені асигнування в сумі 1 мільярд 462 млн грн,

у тому числі за загальним фондом — 1 млрд 296 млн грн, за спеціальним фондом — 165 млн грн. У місцевих бюджетах — 5 млрд 158 млн грн, у тому числі за загальним фондом — 4 млрд 722 млн грн, за спеціальним фондом — 436 млн гривень.

Всього на професійно-технічну освіту в минулому році передбачалося 6 млрд 620 млн грн, в тому числі за загальним фондом — 6 млрд 18 млн грн, за спеціальним фондом — 601,9 млн гривень.

Касові видатки по державному бюджету склали 1 мільярд 418 млн грн, або 97 відсотків річного обсягу асигнувань, тобто не додано тільки 3 відсотки, в тому числі за загальним фондом — 1 млрд 290,5 млн грн, або 99,5 відсотка, тобто тільки 0,5 відсотка не додано. За спеціальним фондом — 127,8 млн грн, або 77 відсотків.

Із місцевих бюджетів видатки становили 4 млрд 941 млн грн, або 95,8 відсотка, в тому числі за загальним фондом — 4 млрд 611,9 млн грн, або 97,7 відсотка, за спеціальним фондом — 329,7 млн грн, або 75,6 відсотка.

Усього в минулому році касові видатки склали 6 млрд 359 млн грн, або 96,1 відсотка передбаченого обсягу, в тому числі за загальним фондом — 5 млрд 902 млн, або 98,1 відсотка, за спеціальним фондом — 457,5 млн грн, або 76 відсотків.

У порівнянні з 2012 роком видатки з державного бюджету у 2013 році виросли на 188,3 млн грн, або на 15,3 відсотка, у тому числі за загальним фондом — на 207 млн грн, або на 19 відсотків, за спеціальним фондом дещо зменшилися — на 18 млн грн, або на 12 відсотків.

Видатки з місцевих бюджетів на професійно-технічну освіту також збільшилися на 137,5 млн грн, або на 2,9 відсотка. У тому числі за загальним фондом — на 138,9 млн, або на 3,1 відсотка. За спеціальним фондом не значно зменшилися — на 1,3 млн, або на 0,4 відсотка.

Усього в минулому році касові видатки збільшилися на 325,8 млн грн, або на 5,4 відсотка у порівнянні з 2012 роком. У тому числі за загальним фондом — на 345,8 млн, або на 6,2 відсотка. За спеціальним фондом дещо зменшилися — на 20 млн, або 4,2 відсотка.

Якщо порівнювати з 2011 роком, то тут касові видатки збільшилися на 1 млрд грн, або на 20 відсотків.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановний Павле Миколайовичу, вибачте, що я вас перериваю, але час збігає ваш до кінця. Я думаю, що цю

кількісну інформацію ми можемо отримати в наших матеріалах. Так, оці цифри, які ви зараз називаєте в цілому по країні, вони є дуже важливими, але на слух все одно ми їх зараз не запам'ятемо, вони потрібні нам в письмовому вигляді.

Я просила вас скористатися тим часом, який ще залишився, саме на відповідь на запитання, яке прозвучало: що робити з затриманням Державним казначейством проплат? А також, що робити з тими коштами, які зароблені, які потрапляють на рахунки Державного казначейства, а потім професійно-технічні навчальні заклади не можуть ними скористатися.

Тільки що ми чули, що блокування рахунків казначейством ставить під загрозу, відповідно, весняно-польові роботи для цих навчальних закладів, які працюють саме в агропромисловому комплексі.

Будь ласка, дайте відповідь на ці питання.

КОВАЛЬ П. М. Ну, видатки із спеціального фонду професійно-технічних навчальних закладів здійснюються відповідно до діючого законодавства. Вони не належать до захищених. Тому, звичайно, вони здійснюються як би не в першочерговому порядку. Проте також ми маємо тут ріст. У 2011 році спецфондом було видано 444 млн грн, у 2012 — вже 477 млн, у 2013 році дещо зменшилось, але все одно 457 млн грн було видано професійно-технічним навчальним закладам. У конкретних випадках потрібно звертатися до начальників відповідних органів казначейства, ставити їх до відома про ці проблеми. Не посилати просто бухгалтера, директору туди з'являтися, ставити до відома про проблеми, які виникають. Хай вони звертаються у вищі органи казначейства, і, врешті-решт, ці проблеми будуть вирішуватися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть, будь ласка, чи це вважається нормальною практикою — затримка виплат цих коштів? Як ви вважаєте? Яка позиція Державного казначейства?

КОВАЛЬ П. М. Позиція Державного казначейства така, що все, що заплановано, повинно бути віддано всім державним установам — одержувачам бюджетних коштів. Але казначейство діє відповідно до діючого законодавства. Наприклад, статтею 55 Бюджетного кодексу визначено захищені статті, і в разі, якщо

недостатньо надходжень до бюджету, то в першочерговому порядку здійснюються виплати за захищеними статтями. От, наприклад, візьмемо розклад на місяць. Скажімо, на кожний місяць казначейство розпоряджається 34 млрд грн доходів. Куди вони направляються? Пенсійному фонду зразу ж віддається 7 млрд. Крім того, ще 3 млрд грн віддається позичка Пенсійному фонду. Далі, 3,7 млрд грн — це обслуговування державного боргу. Потім, 7,1 млрд грн — захищені видатки, які віддаються в першочерговому порядку. Далі, 10,6 млрд грн — дотації і субвенції місцевим бюджетам. Залишається всього 2,6 млрд, з яких також потрібно ще надавати позички місцевим бюджетам. І от коли позички повертаються, потім з'являється можливість фінансувати решту видатків незахищених.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павле Миколайовичу, дякуємо за роз'яснення. І резюме можна зробити таке: що за рахунок зароблених коштів професійно-технічними навчальними закладами, які хронічно недофінансовуються з державного бюджету, закриваються соціальні дірки бюджету України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз з нами на зв'язку міністр освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим Гончарова Наталія Георгіївна. Вам слово.

ГОНЧАРОВА Н. Г., міністр освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим.

Уважаемые участники выездного заседания Комитета!

Сеть профессионально-технических учебных заведений Автономной Республики Крым — это 29 училищ и пять филиалов, которые осуществляют на сегодняшний день подготовку по 97 профессиям для шести самых ведущих отраслей экономики Автономии.

На сегодня можно сказать о том, что в 2013 году достаточно много количественных и качественных изменений претерпело профтехобразование Автономии: это и объединение малочисленных учебных заведений по одному уровню, по одному направлению подготовки с крупными профессионально-техническими учебными заведениями, также филиалы по направленности. И если останавливаться на наших достижениях, говорить можно много, мы,

наверное, в этом отношении уникальны, потому что находимся на финансировании из бюджета Автономной Республики Крым. Поэтому при формировании бюджета каждого училища учитываются интересы и концепция развития данного училища, и, в принципе, за последние три года, кроме капитальных вложений, училища Автономной Республики Крым претензий не имеют. Хотя с прохождением платежей проблема есть.

На сегодняшний день нам удалось создать разноуровневую ступенчатую подготовку рабочих кадров. 80 процентов наших училищ осуществляют общеобразовательную подготовку, введены новые профессии, а 54 процента училищ готовят по трем и более специальностям.

К основным проблемам, которые позволим себе озвучить на вашем уровне, это, наверное, плохая обеспеченность учебниками по предметам профессиональной подготовки. По общеобразовательным предметам мы обеспечены на сто процентов. И также, наверное, более углубить вопрос по центрам занятости, когда они полностью устранились от вопроса трудоустройства, оставив эту проблему только профессионально-техническим учебным заведениям.

Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо.

І зараз я запрошую до слова Валерія Григоровича Бачинського, заступника директора Департаменту освіти і науки — начальника Управління професійної освіти, інноватики та науки Вінницької обласної державної адміністрації.

Шановні колеги, щоб ми динамічно рухалися, прошу говорити про проблеми. Я розумію, що всім хочеться говорити про досягнення. Досягнення є надзвичайно важливими, але наш час обмежений, тому віднесіться до проекту рішення у своєму виступі. Що ми маємо туди додати, що підсилити? Прошу.

БАЧИНСЬКИЙ В. Г., заступник директора Департаменту освіти і науки — начальник Управління професійної освіти, інноватики та науки Вінницької обласної державної адміністрації.

Дякую. Спробую бути конкретним.

Високоповажні члени Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, колеги!

Вінницька область — аграрний регіон держави. Це єдина область у державі, де кількість сільського населення перевищує міське. В структурі товарів і послуг за видами економічної діяльності найбільш вагоме місце займають галузі сільського господарства та переробної промисловості — понад 50 відсотків. Із 35 державних професійно-технічних навчальних закладів, які працюють на теренах Вінниччини, 14 (40 відсотків) — аграрного спрямування.

На підставі розробленої МОН та затвердженої Кабінетом Міністрів України «Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» в області розроблена та реалізується регіональна Програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки; ПТНЗ області задіяні в програмах «Обдарована молодь», інформатизації, енергозберігаючих технологій. Усі програми, крім ідеологічного навантаження, підтримуються фінансово.

24 професійно-технічні навчальні заклади області фінансуються із обласного бюджету через міжбюджетні трансферти, 7 — безпосередньо із державного бюджету. Фінансування навчальних закладів за рахунок видатків, які враховуються у міжбюджетних трансфертах, дає можливість залучати кошти обласного бюджету. Так, лише у 2013 році на розвиток професійно-технічної освіти задіяні 2,6 млн грн коштів обласного бюджету та понад 9 млн грн позабюджетних надходжень навчальних закладів, за що проведено ремонти, придбано обладнання, техніку, інструменти тощо.

У 2013 році придбано 109 одиниць комп'ютерної техніки. Нині в ПТНЗ області на один комп'ютер навантаження складає 8,9 (у минулому році — 10 учнів), а у Вінницькому вищому міжрегіональному професійному училищі, Козятинському вищому міжрегіональному професійному училищі залізничного транспорту, Тульчинському ВПУ № 41 — 4–6 тис. учнів, хоча контингент у цих навчальних закладах майже 3 тис. учнів.

Усі ПТНЗ, їх бібліотеки та 100% гуртожитків підключені до мережі Інтернет. Електронні бібліотеки створені у шести професійно-технічних навчальних закладах.

Для підготовки професій аграрного спрямування ПТНЗ мають певну навчально-матеріальну базу: 3,9 тис. га орної землі, майстерні, лабораторії, сільськогосподарську техніку, завдячуючи чому навчання учнів проводиться на виготовленні корисної продукції.

На виконання завдань, поставлених Міністерством освіти і науки, Департаментом, навчальними закладами проведено цілеспрямовану роботу щодо збільшення доходів від виробничої діяльності майстерень та навчальних господарств. Доходи від діяльності навчальних господарств мають тенденцію до зростання: 2011 року — 6,05 млн грн, 2012 року — 8,2 млн грн, 2013 року — 8,5 млн грн. Зокрема, у 2013 році валовий збір зернових на 20,4 тис. центнерів більший минулорічного. Кошти використовуються для придбання паливно-мастильних матеріалів, гербіцидів, сучасної сільськогосподарської техніки, інвентарю тощо.

Протягом 2012–2013 років за рахунок позабюджетних надходжень професійно-технічними навчальними закладами придбано 1,2 тис. одиниць основних засобів на загальну суму 6,4 млн грн. Сучасна техніка надає можливості для впровадження новітніх виробничих технологій. Для прикладу: сівалка «Джон Дір», придбана цьогоріч ВПУ № 42 м. Погребище (вартістю 800 тис. грн), дає можливості прямого висіву зернових, без основного обробітку ґрунту.

З метою підготовки робітників, освітньо-кваліфікаційний рівень яких відповідає сучасним вимогам, відповідно до Державної цільової програми, розвитку професійно-технічної освіти, із державного бюджету Міністерством освіти і науки виділено 3,8 млн грн, створено навчально-виробничий центр «Щедра нива» на базі Гушинецького ВПУ, де щорічно отримують навички роботи на сучасній техніці понад 150 учнів ПТНЗ та 30–50 фермерів. Це добре, але одного Центру для регіону недостатньо.

Підготувати робітника високого рівня кваліфікації можливо, маючи відповідну техніку та впроваджуючи сучасні агротехнології. Де вихід в умовах обмеженого фінансування?

Ми не кажемо: «Дайте нам», ми кажемо: «Посприяйте введенню змін до законодавчих актів та нормативних документів, які стали гальмом у розвитку професійно-технічної освіти».

Зокрема, з метою надання більшої самостійності керівникам професійно-технічних навчальних закладів, збільшення відповідальності за результати роботи, зменшення факторів, які підштовхують до фінансових порушень, пропонуємо:

1. Внести зміни до Бюджетного кодексу в частині фінансування ПТНЗ із бюджетів різних рівнів. Визначити шляхи та механізми багатоканального фінансування навчальних закладів.

Запровадити модель фінансового забезпечення ПТНЗ на засадах спільної зацікавленості держави, бізнесу та суспільства.

Особливо актуальним це питання є для ПТНЗ, які фінансуються безпосередньо із державного бюджету, адже кошти надходять лише на захищені статті, а у рамках Регіональної програми розвитку професійно-технічної освіти із обласного бюджету кошти не виділяють.

2. Запровадити механізм стимулювання бізнесу до інвестування у професійно-технічну освіту шляхом включення у валові витрати підприємств коштів, спрямованих на розвиток професійно-технічних навчальних закладів.

3. Внести зміни до Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів, прирівнявши коефіцієнт приведення кількості учнів, що перебувають на повному державному утриманні (з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування) у професійно-технічних навчальних закладах, до діючого для загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів).

4. Оновити Положення про навчальне господарство, де закласти нормативи, які відповідають сучасним ринковим умовам, а саме:

4.1. Вивести із обслуговування Державної казначейської служби рахунки спеціального фонду професійно-технічних навчальних закладів та відкрити їх у банківських установах.

4.2. У зв'язку із високими цінами на сільськогосподарську техніку, паливно-мастильні матеріали, гербіциди допустити професійно-технічні навчальні заклади сільськогосподарського профілю до можливості бути учасниками лізингових програм та програм кредитування, де гарантом виступить держава під заставу майбутнього урожаю навчальних господарств ПТНЗ.

4.3. Внести зміни до статті 13, п. 4 Бюджетного кодексу України щодо можливостей використання коштів від господарської діяльності навчальних господарств на потреби основної діяльності (не лише на ремонт, модернізацію чи придбання сільськогосподарської техніки, засобів захисту рослин, паливно-мастильні матеріали, але придбання ліцензованих навчальних програм, мультимедійного обладнання та комп'ютеризацію лабораторій і кабінетів спеціальних предметів тощо).

4.4. Внести зміни до статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» стосовно сфери застосування Закону при

закупівлі професійно-технічними навчальними закладами сільськогосподарської техніки, запасних частин, збільшивши допустиму вартість предмета закупівлі товарів до 500 тис. гривень. Діючий норматив 100 тис. грн спонукає до виникнення фінансових порушень (купують окремо агрегат, окремо навісне обладнання, окремо колеса).

4.5. Надавати навчальним господарствам ПТНЗ квоти на продаж сільськогосподарської продукції, щоб вони були повноправними учасниками на ринку сільськогосподарської продукції.

5. Станом на сьогодні, незважаючи на організаційну роботу, проведену протягом останніх років, не всі навчальні заклади області мають акти на право власності на всі об'єкти нерухомості та землю. Ціни на послуги з проведення технічної інвентаризації земельних ділянок, будівель і споруд непомірно високі, а документи оформляються надзвичайно довго.

Необхідно терміново розробити механізми забезпечення на пільгових умовах оформлення права власності на всі об'єкти, що перебувають на балансі професійно-технічних навчальних закладів.

6. На підставі положень Закону України «Про державно-приватне партнерство» та Постанови Кабінету Міністрів України № 348 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства», як тимчасовий захід, розробити Положення (умови, гарантії) та запровадити проект щодо спільного із бізнесом обробітку землі, надавши право МОН затверджувати (погоджувати) відповідні договори.

Шановні члени Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, учасники засідання!

Викладені пропозиції надійшли від директорів ПТНЗ аграрного профілю та обговорені на нараді директорів професійно-технічних училищ.

Дякую за увагу!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Валерію Григоровичу, за підняті питання і пропозиції до проекту рішення. Я думаю, що деякі питання, які ви порушили, заслуговують відповіді Державної фінансової інспекції України.

Я хочу надати зараз слово Галині Михайлівні Калиневич, заступнику директора департаменту — начальнику відділу

інспектування у сфері освіти Державної фінансової інспекції України. Прошу.

КАЛИНЕВИЧ Г. М., заступник директора департаменту — начальник відділу інспектування у сфері освіти Державної фінансової інспекції України.

Добрий день, вельмишановна Ліліє Михайлівно, вельмишановні народні депутати і вельмишановне товариство! Насамперед я хочу сказати, що впродовж минулого року нами проводилися контрольні заходи (Держфінінспекцією і регіональними відділами в областях) з підготовки робітничих кадрів, використання бюджетних коштів на цю програму.

Було встановлено ряд порушень. Я не буду зупинятись, загальна сума порушень — 265 млн гривень. Я не хочу зупинятись на тих порушеннях, які були встановлені. Водночас, я хочу зазначити, що було піднято також ряд проблемних питань. Узагальнена інформація направлена на Міністерство освіти в кінці року і на Кабінет Міністрів в середині січня цього року з пропозиціями.

Перше проблемне питання, яке підняла Держфінінспекція, це вже вона його піднімає вдруге, — це є збереження майна професійно-технічних навчальних закладів. Майно належить Міністерству освіти, а фінансування програми на підготовку робітничих кадрів перекладено на обласні бюджети. І відсутність повноважень на виділення з обласного бюджету фінансування, на збереження цього майна є причиною незадовільного стану та передумови до повного занепаду. Це питання потрібно врегулювати на державному рівні. Не може установа фінансуватись з двох бюджетів — це заборонено Бюджетним кодексом.

По-друге, земельні ділянки. Більшість професійно-технічних навчальних закладів не мають належним чином оформлених документів на землю. Чому не мають? Тому що немає фінансування, немає коштів на оформлення цих земель.

Поза увагою Міністерства залишаються значні площі земель, право на користування якими не оформлено відповідно до чинного законодавства. Відсутність оцінки, експертної оцінки земель, знову ж таки, відсутність коштів. Відсутній контроль також за раціональним використанням цих земельних ділянок і їх відчуження.

Ну, у нас є багато прикладів, я ці всі приклади надам, можна буде опрацювати.

По-третє, забезпечення закладів профтехосвіти сільськогосподарського профілю. Цим закладам потрібні: посівний матеріал, добрива на обробку посівних площ, засобів захисту, гербіциди, ремонт, утримання наявної сільгосптехніки, паливно-мастильні матеріали. Це призводить до невикористання значних площ сільськогосподарських угідь, які передбачені для навчального процесу.

Правда, деякі навчальні заклади для збереження земель укладають договори спільної діяльності, передають ці землі на правах спільної діяльності суб'єктам господарювання. Це призводить, знову ж таки, до незабезпечення повноти навчального процесу і відсутності баз проходження виробничої практики. Водночас на законодавчому рівні таке треба узаконити. Тому що укладання договорів про таку спільну діяльність суперечить Розпорядженню Кабінету Міністрів 703-му. І отримання таких доходів не передбачено в переліку надання платних послуг.

Раз ми сказали про платні послуги, я, знову ж таки, хочу сказати, що з переліку платних послуг минулого року було знято одне питання — це надання платних послуг в частині ремонту, в частині здійснення транспортних послуг — це і ремонт автомобілів, і транспортне забезпечення. Ця послуга була вилучена. Водночас дуже багато закладів професійно-технічної освіти можуть надавати такі послуги, але її чомусь минулого року з Постанови Кабінету Міністрів забрали.

По-четверте, потребує подальшого реформування реорганізація мережі закладів профтехосвіти для підвищення наповнення ліцензованих місць. Як було визначено нашими контрольними заходами, у більшості закладів профтехосвіти прийом учнів на навчання не досягає навіть 50 відсотків визначеного ліцензованого обсягу.

Знову ж таки, при об'єднанні закладів профтехосвіти треба чітко визначити проведення атестації цих об'єднаних навчальних закладів, яким присвоєно вищий атестаційний рівень, — до них під'єднується весь навчальний заклад неатестований, і це призводить до ймовірної незаконної видачі документів про освіту.

По-п'яте, знову ж таки, питання працевлаштування учнів, які навчалися за держзамовленням.

Наявний підхід до підготовки робітничих кадрів закладами порушує механізм виконання держзамовлення і не повною мірою забезпечує ринок праці кваліфікованими робітниками. Співпраці між роботодавцями та професійно-технічними навчальними закладами

фактично не було досягнуто. Роботодавці до надання заявок на підготовку робітників ставляться формально. Відсутність зацікавлених роботодавців через брак досвіду роботи у випускників профтехосвіти призводить до того, що випускник не може влаштуватися.

Особливо важливе питання — це гарантоване державою перше робоче місце для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Від їх працевлаштування залежить виплата закладом профтехосвіти їм грошової допомоги і забезпечення одягом і взуттям. Я думаю, що хто знайомий зі сферою профтехосвіти, знає, що директор бере довідку від учня, який нібито працевлаштувався, потім виходять наші ревізори, бачать, що довідка фіктивна, дитина — сирота, незаконна довідка. Є відкриті кримінальні справи щодо таких фактів. Тут у нас така була пропозиція, що, зважаючи на соціальну значимість питання забезпечення дітей-сиріт, на законодавчому рівні, знову ж таки, потрібно вирішити питання щодо надання грошової допомоги, одягу і взуття випускникам цих пільгових категорій без обов'язковості визначення умови їх працевлаштування. Це дуже важливе питання, це діти-сироти!

Далі: повторне навчання, навчання учнів, які вже здобули освітньо-кваліфікаційний рівень, для їхньої перепідготовки або підвищення кваліфікації. Це питання також в основному торкається дітей-сиріт. Аналіз контингенту учнів, які кілька разів здобували робітничі професії у професійно-технічних навчальних закладах, засвідчив, що лєвова частка з них — це діти-сироти й діти, позбавлені батьківського піклування, які після завершення навчання не працевлаштовані та не мають власного житла. Тобто дитина-сирота, вперше закінчивши навчання, далі йде вчитися в ПТУ, вона не має ні за що жити, ні харчуватися, ні одягатися. Тому це питання також надзвичайно важливе. Фактично таке повторне навчання повинно здобуватися лише на платній основі, як визначено законодавством. А це проблема з тими дітьми, і взагалі її потрібно вирішувати на законодавчому рівні.

Сьоме питання — це питання наявності робочих місць на підприємствах для проходження учнями практики та оплати за цю практику. Знову ж таки, треба вносити зміни в Закон України «Про професійно-технічну освіту». Тому що, хоча зараз передбачено стажування, але оплачувана практика не викинута з того закону, там чітко сказано, що йде на платній основі, і чітко зазначено, що 50 відсотків перераховується учневі, а 50 відсотків платиться училищу.

Восьме — забезпечення соціальними гарантіями. Дотепер у нас діє постанова Кабінету Міністрів № 565 від 1994 року, де вказано, що учні, які проживають у відриві від батьків, у період їхнього навчання забезпечуються триразовим харчуванням, учні, які проживають у сім'ях, — одноразовим харчуванням. Також передбачено забезпечення спецодягом, взуттям, іншими засобами індивідуального захисту.

Держфінінспекція вважає, що треба вносити вже зміни до цієї постанови, тому що кошти на це не виділяються і постанова фактично не виконується. Окрім цього, є ще постанова 1591, якою визначені натуральні норми харчування. Це також постанова ще від четвертого року, її треба переглянути. Тому що ці натуральні норми фактично в більшості випадків не виконуються. Я можу сказати, що тільки у Запорізькій області потреба в коштах на харчування учнів становила 221 млн гривень. Чотирнадцять професійно-технічних навчальних закладів Республіки Крим перебували 22,6 млн гривень. І так в переліку є всі області.

Дев'яте — стипендіальне забезпечення. Закон України «Про професійну технічну освіту» не передбачає позбавлення стипендіальними комісіями учнів стипендій. Але передбачає виключення учня з професійно-технічного навчального закладу, якщо він погано навчається. Ну, так коротенько. Але постанова 882 говорить, що стипендіальні комісії мають право позбавляти учнів стипендії. Це, знову ж таки, не врегульовано в законодавстві, треба це питання вирішувати. Я розумію, що учнів профтехосвіти, якщо вони погано навчаються, не можна вигнати, куди ти виженеш цю дитину, вона ж повинна вчитися. Але 882-а позбавляє учнів стипендій. І фактично, коли виходиш на об'єкт контролю, не знаєш, що робити, суперечливість у законодавстві треба приводити у відповідність.

Ще одне питання. У нас дуже багато є таких фактів. Це, знову ж таки, питання до колеги, до Державної казначейської служби. Чому казначейство не приймає звітність кредиторської заборгованості? Чому не приймає? Фактично така заборгованість є в більшості навчальних закладів. Виникає питання — звіти подають чисті без заборгованості, а коли приходиш на об'єкт контролю, виходить, що фактично, за бухгалтерськими документами, в області заборгованість є. Виникають порушення.

Нами підготовлено дуже багато пропозицій. Міністерство освіти і науки прислухається до нас. Так, питання щодо молодших

спеціалістів, яке минулий раз ми порушували, на даний час вже вирішилося, ми дуже раді такій співпраці. Але в нас є пропозиції:

Оптимізувати професійно-технічні навчальні заклади.

Внести дані до Єдиної державної бази освіти з метою припинення повторного навчання осіб за державний кошт. Привести порядок призначення виплати стипендій у відповідність до Закону України «Про професійно-технічну освіту».

Внести зміни до чинних нормативно-правових актів в частині зняття умови обов'язковості працевлаштування дітей-сиріт при забезпеченні їх за рахунок держави одягом, взуттям і грошовою допомогою.

Внести зміни до чинних нормативних актів щодо конкретизації та перегляду категорій учнів профтехосвіти, яких необхідно забезпечити харчуванням за рахунок бюджетних коштів.

Розробити в установленому порядку порядок, який регламентує питання утримання державного майна, що перебуває в оперативному управлінні Міністерства освіти і науки, а фінансове забезпечення здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Забезпечити проведення суцільної інвентаризації нерухомого майна і земельних ділянок, здійснити моніторинг його використання і оформлення документів на право власності.

І пропозиція до наших обласних адміністрацій та Міністерства освіти і науки: відповідно до особливостей регіональних ринків праці створити єдину базу підприємств, їх форм власності з прогнозними показниками потреби для них робітничих професій.

Дякую вам за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Галино Михайлівно, дякуємо. Так, це був такий важливий для нас змістовний виступ. У мене є до вас прохання — надати Комітету з питань науки і освіти ті матеріали, які ви надіслали Кабміну і Міністерству освіти і науки. І ми були б дуже вдячні, я звернуся до вашого керівника з пропозицією, щоб ми завжди, Комітет з питань науки і освіти, могли отримувати також такі матеріали. І, крім того, будемо відповідно працювати з рішенням сьогоднішнього засідання Комітету, щоб врахувати ваші пропозиції. Звичайно, що регламент ми перебрали з цим виступом, колеги, і я ще раз і ще раз дуже прошу всіх фокусуватися на обговоренні рішення і на пропозиціях.

Я хочу зараз надати слово господарю цього чудового приміщення, в якому ми зараз знаходимося, цього прекрасного закладу — Василю Сергійовичу Петровичу — віце-президенту Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, директору Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку міста Києва.

ПЕТРОВИЧ В. С., віце-президент Всеукраїнської Асоціації працівників професійно-технічної освіти, директор Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку міста Києва.

Високоповажна Ліліє Михайлівно, шановні народні депутати, шановні присутні, шановні присутні в студіях, в областях! Я хотів би сказати про те, що на цьому засіданні ми отримали матеріали, яких за якістю вже давно не бачили. І слід подякувати тим людям, які працювали над матеріалами. Як віце-президент Всеукраїнської громадської організації я хотів би підтримати запропонований проект рішення, хоча це право Комітету.

І щодо пропозицій. В частині матеріальної бази навчальних закладів і в частині пропозицій щодо оптимізації ми розуміємо, що потрібно робити. Але що стосується передачі майна, ми вважаємо, що це робити передчасно і небезпечно, враховуючи те, яка політична й економічна ситуація склалася в державі. Перекласти фінансовий тягар на деякі регіони — це втратити матеріальну базу. А ми знаємо про те, що за останні 20 років жоден професійно-технічний навчальний заклад не збудовано, а їх було 1240, скільки залишилося — ми чули. Тобто їх відкрити буде дуже важко.

Далі. Я пропонував би негайно ініціювати прийняття Постанови Верховної Ради України щодо негайного забезпечення фінансування і закупівлі паливних матеріалів для виконання весняно-польових робіт. Хоч я і не представник училища агропромислового комплексу, але вважаю, що це запорука виконання навчальних планів і програм, навчально-виробничих робіт, а також забезпечення продуктами отих дітей, про яких нам дуже гарно сказала представник фінансової інспекції, і це наші діти, це діти нашої держави.

Наступне, щодо казначейства. Шановні, ну, ви розумієте, що терпіння працівників освіти не є безмежним. І ми пропонуємо вивести спецкошти, а це кошти, які заробили колективи і діти, із підпорядкування Держказначейства. Ми вам доручили розпоряджатися нашими коштами, і не випадково ми підписуємо платіжне доручення. На прикладі свого навчального закладу хочу сказати:

за 10 років ми дали до бюджету держави 21 млн гривень. Що ви нам дали? Ще раз хочу сказати, це не мої кошти, я не пропоную собі підвищення зарплати, але не мають права дорослі люди, тим більше ті, які беруть участь у законотворчому процесі, забирати їх у дітей.

Щодо Бюджетного кодексу. Є пропозиція 100 відсотків коштів залишати від оренди, але є і компромісна. Ми розуміємо, що на перехідному етапі державі це буде зробити важко, тому 70 відсотків залишати закладам профтехосвіти як основної гілки формування робітничого потенціалу, і нехай би на перехідному етапі 30 відсотків йшло до бюджету. Чому? Ну, якби ви нам дали повне фінансування, то ми б цього не просили. А ми взагалі сьогодні обговорюємо питання, що кошти повинні ходити за учнем. Тобто є вартість підготовки, а ви даєте те, що в кишені, те, що залишилося, ну, ви розумієте після чого, після того, що розікрали.

Наступне. Що стосується все-таки змісту професійної освіти, то тут пропозиція, якої немає, по-моєму, в проекті рішення, але ми це обговорювали з Василем Петровичем. У Національній стратегії ми записали: «Оновлення змісту професійної освіти шляхом розробки стандартів робітничих професій широких кваліфікацій». І розробляємо, і навіть не просимо на це кошти. Нам треба скласти окремий реєстр цих професій. Але нам треба дати коротку анотацію, не повну кваліфікаційну характеристику, а коротку. Це щоб у відділі кадрів розуміли, про що йдеться, там пов'язано це із пенсійним забезпеченням. А потім, щоб воно увійшло окремим розділом до Державного класифікатора професій.

Нарешті, що стосується реєстрації земельних ділянок, будівель і споруд. Мені здається, було б вдалим рішенням, якби держава цільовим призначенням виділила кошти державним реєстраційним службам, і там вже тоді ніхто нічого не вкраде, не треба давати нам, але прийняти рішення щодо впорядкування в державному порядку цього питання.

Я щиро дякую за увагу. Є ще пропозиції, але ми їх подамо до Комітету в письмовому вигляді. Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, саме це я хочу ще раз підкреслити і запропонувати: якщо ви не вкладаєтесь у регламент, ми всеодно будемо вивчати ваші письмові матеріали виступів. Спробуйте зараз сконцентруватися на якихось провідних думках. Всі

матеріали вашого виступу ми будемо вивчати і включати потім до оновленого проекту рішення.

І зараз я хотіла б надати слово представнику роботодавців, тому що це, в першу чергу, наші найближчі партнери у вирішенні проблем професійної освіти. І я запрошую до виступу Родіона Анатолійовича Колишка — директора Департаменту розвитку трудового потенціалу і корпоративної соціальної відповідальності Федерації роботодавців України.

КОЛИШКО Р. А., директор Департаменту розвитку трудового потенціалу і корпоративної соціальної відповідальності Федерації роботодавців України.

Дякую, Ліліє Михайлівно!

Доброго дня, шановні присутні, шановні народні депутати, запрошені, шановні присутні в студії також, дуже цікаво почути голос з регіонів. Я намагатимуся бути максимально стислим у цьому плані і хотів би зазначити декілька важливих для нас речей.

Дійсно, попит на представників кваліфікованих, висококваліфікованих працівників робітничих професій на ринку праці є стабільно високим. Тобто цей факт важко заперечити і можна тільки продовжити запитанням: чому при всій тій кількості навчальних закладів, при всій потужності системи професійно-технічної освіти, при підтримці, як ми бачимо, всіх чи практично всіх органів влади в цьому плані, чому все ж таки цей дефіцит існує? Мабуть, на якомусь етапі цієї співпраці відбувається щось не так. І проблем у цьому плані є декілька.

По-перше. З нашої точки зору, законодавство про професійно-технічну освіту в нашій країні дещо застаріле. Ми вітаємо ініціативу розроблення нового закону про професійну освіту. Ми також вітаємо зміну назви цього закону, тому що ми вважаємо, що нинішній етап розвитку виробництва потребує вже не професійно-технічної освіти, а професійної освіти, яка починається в закладах професійно-технічної освіти і може закінчуватися або не закінчуватися протягом життя.

По-друге, ми вважаємо, що в нашій країні потрібно розвивати і розробляти широкі або інтегровані професії. Ми вважаємо, що та різноманітність, яка присутня сьогодні в програмах нашої підготовки, в тому числі і в класифікаторі професій, вона не до добра, а для нашого ринку праці. Тобто ми вважаємо, що сучасні професії

мають бути інтегровані, мають обов'язково супроводжуватися професійними стандартами, тому що ті кваліфікаційні характеристики, до речі, вони розроблені не до всіх професій, які існують нині в нашій державі і згідно з якими здійснюється навчання майбутніх працівників, м'яко кажучи, вже, напевно, не всі, але дуже велика кількість їх, і морально, і матеріально застаріли, їх необхідно корінним чином переробляти.

Наступне. Дуже важливим фактором, який, знову-таки, з нашої точки зору, покращив би зв'язок ринку освіти і ринку праці, є професійна орієнтація. Сьогодні це питання тут майже не звучало, але ми вважаємо, що робота з професійної орієнтації в нашій державі є абсолютно незадовільною. І ті органи, ті люди, що займаються цим питанням, точніше, ті професіонали, що займаються цим питанням, їх все менше і менше, а органи не стають кращими в цьому плані. Тому ми вважаємо, що створення якогось дієвого ресурсу, який би вчасно, що головне, давав би правильну, об'єктивну і повну інформацію і батькам, і майбутнім працівникам про особливості професії, про заклади, де цим професіям можна навчатися, про програми підготовки, навіть про перспективи майбутнього працевлаштування, як це створено і діє в багатьох країнах світу, було би конче необхідним для нашої держави в якійсь короткостроковій перспективі.

І декілька практичних речей. Ми повністю підтримуємо ті фінансові пропозиції, які запропоновані в проекті рішення щодо стимулювання роботодавців вкладати кошти в професійну технічну освіту. Натепер, абсолютно відверто скажу, що роботодавцю не вигідно вкладати кошти у професійно-технічну освіту. Роботодавцю також не вигідно брати людей, молодих учнів на практику. Якщо хтось має якісь ілюзії, будь ласка, зверніться до роботодавців чи до нас. Тому що люди приходять на навчання або на практику протягом двох тижнів, потім безслідно зникають, а відносно них роботодавець несе повну відповідальність за умови та безпеку праці, забезпечення відповідними засобами захисту, за навчання і таке інше. І потім вони, скажімо так, просто йдуть, а роботодавець абсолютно не зацікавлений в більшості випадків у таких процесах.

Тому ми, по-перше, дуже великі сподівання маємо щодо майбутнього закону про професійну освіту і намагатимемося сприяти, щоб ці питання були вирішені. І, по-друге, враховуючи, що перспектива прийняття цього закону може бути дещо віддалена, ми

би просили внести відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України щодо перегляду чинного положення про організацію практики на виробництві. Детальні пропозиції ми подамо письмово.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Родіоне Анатолійовичу, чи можете ви коротко сформулювати, які є, на вашу думку, основні механізми зацікавлення роботодавців для того, щоб вони вкладали кошти у професійну освіту?

КОЛИШКО Р. А. Переважна їх більшість лежить у фінансовій сфері. Тобто, якщо мова йде про те, що частина коштів або всі кошти, які спрямовуються на розвиток системи ПТО, будуть хоча б відноситися на валові витрати, або в якійсь їх кількості, то це, звичайно, буде абсолютно стимулюючим механізмом для роботодавців вкладати кошти в розвиток професійної освіти.

Наступне питання — це, скажімо так, стимулювання освіти працівників на виробництві чи в закладах освіти, тобто тих, хто вже працює. Тому що тепер ця справа також не є вигідною роботодавцю і зазвичай відноситься до сфери його соціальної відповідальності перед колективом. Якщо, наприклад, витрати, які будуть нестися роботодавцем у цій сфері будуть покладатися на валові витрати або на пільгових умовах оподатковуватися, то це, звичайно, буде на користь. Ну, знову-таки, ми детальні пропозиції подамо у письмовому вигляді на адресу Комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я попросила вас сформулювати і озвучити для того, щоб на це міг відреагувати представник Міністерства доходів і зборів України.

І я зараз хочу надати слово Сергію Петровичу Тимошенку, заступнику начальника управління непрямих податків Департаменту координації нормотворчої та методологічної роботи з питань оподаткування Міністерства доходів і зборів. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО С. П., заступник начальника управління непрямих податків Департаменту координації нормотворчої та методологічної роботи з питань оподаткування Міністерства доходів і зборів.

Доброго дня всім присутнім! Як уже перед цим говорили мої колеги з Міністерства фінансів, натепер податкове законодавство

максимально сприяє розвитку освіти в країні, тобто є ряд податкових пільг, які стосуються, зокрема, податку на додану вартість, податку на прибуток, у тому числі, а також плати за землю.

Вже неодноразово говорили про податок на додану вартість, такі є пільги. Але я хотів би ще сказати, що у нас нині діють також і пільги з податку на прибуток для професійно-технічних закладів. Тобто це ті пільги, які стосуються неприбуткових організацій. Вся діяльність, точніше, статутна діяльність, цих закладів не оподатковується.

Із приводу валових витрат і тих, що зазначили. Віднесення певних витрат підприємств з підготовки фахівців на валові витрати, ну, ця пропозиція, скажемо так, може бути слушною, але її треба вивчати і досліджувати, наскільки вона буде прийнятною і наскільки вона буде підтримана також іншими зацікавленими органами влади.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви завершили, так? Можливо, ви можете нам сформулювати певні пропозиції, які необхідно передбачити у законодавстві, щоб покращити стимулювання роботодавців?

ТИМОШЕНКО С. П. Тепер я не готовий говорити про якісь зміни в законодавстві з приводу розширення будь-яких пільг, тому що чинна система, навпаки — звужує пільги. Ті пільги, які є нині в галузі освіти, є максимально допустимими, і говорити про можливість їх розширення, зараз не готовий. Тобто, мабуть, про якісь механізми вдосконалення їх можна говорити, але не про розширення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Ваша позиція зрозуміла. Шановні колеги, ми фактично вичерпали зараз час регламенту, і я хочу попросити вашої загальної згоди — продовжити на півгодини наше засідання. І крім того, зараз я буду надавати слово тільки тим, хто наполягатиме на своєму виступі.

До виступу ще запрошую Валентину Олександрівну Радкевич, директора Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук, члена Громадської ради Комітету з питань науки і освіти. Проте дуже прошу відноситися відповідно тільки до рішення і за можливістю скоротити виступ. Дякую дуже.

РАДКЕВИЧ В. О., директор Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук, член Громадської ради Комітету з питань науки і освіти.

Дуже дякую. Глибокошановна Ліліє Михайлівно, народні депутати, шановне товариство! Я би хотіла зупинитися буквально на двох викликах, які у цей час стоять перед професійно-технічною освітою. Зокрема, це забезпечення якості професійно-технічної освіти. Відповідно ми знаємо, що воно неповною мірою нині задовольняє роботодавців. І чому? Тому що, насамперед, ми хоч і декларуємо компетентнісну парадигму розвитку професійно-технічної освіти, але не зовсім її реалізуємо. Чому? Тому що навіть у ті стандарти, які розробляються тепер, не покладена основа компетентнісна, і вони розробляються без урахування компетентнісного підходу до моделювання результатів професійно-технічної освіти і представлення їх у вигляді норм якості й підготовки кваліфікованих робітників. Маю таке прохання, щоб ми записали все-таки: посилити оцю компетентну складову щодо розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти. Були відповідні методичні рекомендації. Вони, до речі, були обговорені на рівні Міністерства освіти і науки, але чомусь не використовуються у розробленні державних стандартів. Нині існує інша методика, і ми вважаємо, що все-таки необхідно перейти до тієї, яка влаштовує роботодавців.

Окрім того, хотілось би зауважити, що Закон України «Про професійну освіту» є надзвичайно важливим, тому що він буде визначати стратегію розвитку професійної освіти і навчання саме в частині підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, які сьогодні надзвичайно дублюються, і відчувається надмірне використання таких різних підходів до підготовки їх як у професійно-технічних навчальних закладах, так і у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

З прийняттям цього закону, якщо професійна освіта буде мати свій закон, то підготовка молодшого спеціаліста буде здійснюватися на базі професійних коледжів. Це сприятиме тому, що усунеться дублювання, відповідно оптимізується перелік професій і спеціальностей і відповідно відбудеться структурна зміна мережі очних професійних навчальних закладів.

Що стосується другого виклику — кваліфікації. Тепер також кваліфікація не повною мірою відповідає потребам роботодавців.

Ми говоримо про те, що роботодавцям потрібні не просто кваліфіковані робітники, а висококваліфіковані робітники. Протягом наступних 10 років оця потреба у висококваліфікованих робітниках зросте з 29 до 35 відсотків, і ми повинні бути готові до цього, а отже, маємо перейти до підготовки з інтегрованих професій, про що сьогодні говорилося. Але для того, щоб вона здійснювалася, потрібно продовжити розробку інтегрованих професій. Нині в Росії з 1 200 навчальних професій зроблено 293 інтегрованих професії, які широко використовуються у підготовці кваліфікованих робітників.

Крім того, доцільним є запровадження дуальної системи підготовки кадрів, яка також широко використовується в економічно розвинених країнах світу. Тепер уже здійснюється така підготовка в Росії і дає певний ефект. Ефект від того, що теоретична підготовка здійснюється на базі професійних навчальних закладів — 50 відсотків, а 50 відсотків практичного навчання здійснюється на провідних підприємствах і в бізнескомпаніях, які отримують від державного бюджету субсидії нарівні з професійними навчальними закладами. І тут є їх мотивація і зацікавленість у підготовці та здійсненні практичного навчання.

Інститут професійно-технічної освіти має багато пропозицій і щодо створення інформаційно-навчального середовища. До речі, сьогодні не говорилося про це, а за цим — майбутнє. І ми повинні сказати про те, що, мабуть, настав час вкладати гроші не у видання підручників на паперових носіях, а краще підтримати створення інформаційно-навчального середовища, базовим елементом якого є електронний підручник. Тому що оновити електронні підручники швидко, а на паперових носіях неможливо. І тому хотілося б також, щоб у рішенні знайшло відображення і це питання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Валентино Олександрівно, за ваші слухні пропозиції.

І для останнього вже виступу, який був запланований, надаю слово профспілкам, а саме: Василю Миколайовичу Андрєєву, голові Молодіжної ради Федерації профспілок України, голові Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України.

АНДРЕЄВ В. М., голова Молодіжної ради Федерації профспілок України, голова Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України.

Шановні присутні! Шановні народні депутати! Хочеться сказати не лише від Молодіжної ради, а і від нашої галузі, яка є глибоко депресивною за останні шість років, з 2008 року ми втратили щонайменше половину тих працівників, які працювали там. Це, до речі, щодо того, що країні й бізнесу потрібні висококваліфіковані працівники. Вони не потрібні, не потрібні офіційно зайняті, не потрібні їх поповнення з боку професійно-технічних навчальних закладів. І в цьому я ще раз переконався сьогодні, коли почув: 20 відсотків випускників ПТНЗ виходять на ринок праці. Тобто лише один із п'яти стає кваліфікованим працівником. Звісно, ми не відкидаємо профспілки, не відкидаємо те, що інші потім, закінчивши навіть вищу освіту, повертаються до роботи кваліфікованими працівниками, але то вже інша історія.

Хочеться сказати, що подібні круглі столи, засідання в нашій сфері проходили за участю, за ініціативою нашої будівельної профспілки. І дякуємо нашому колезі Супруну за його підтримку в організації цих заходів і в допомозі в їх проведенні.

Більшість проблем описано в роздатковому матеріалі, про них також говорили директори ПТНЗ, керівник регіональних центрів профтехосвіти. Хочеться сказати про те, про що вже говорили: чого нам не вистачає? Всій системі ПТНЗ не вистачає правдивості або справедливості. Це стосується і витрати коштів, які зароблені самими профтехнавчальними закладами, це стосується і того, як забезпечуються працівники й учні засобами техніки безпеки.

Ніхто ж не аналізує, скільки виробничих травм отримали працівники й учні під час проходження навчальної практики від того, що не забезпечені засобами індивідуального і колективного захисту. Ми кажемо про те, як забезпечується навчальний процес, за рахунок кого. За рахунок родичів учнів, за рахунок працівників, які самі заробляють для того, щоб вчити своїх учнів, заробляють кошти на ті ж сухі суміші або цеглу.

Але найбільше нас вражає і викликає обурення те, що заведені кримінальні справи на тих директорів або керівників навчальних закладів, які щось роблять для того, щоб система професійно-технічної освіти взагалі функціонувала. Це стосується і ремонтів,

це стосується і витрат коштів, які переглядаються постфактум, і кажуть, що не можна було так витратити кошти, бо не можна ніколи.

І, звичайно, ніколи такого не було, як за останній 2013 рік, ну, принаймні так наші колеги із професійно-технічних навчальних закладів кажуть: «Ніколи такого не було, щоб взагалі коштів через державне казначейство не поступало». Вони зникають як в чорну діру, прірву, з якої ніколи не повертаються. Тобто були проблеми, звичайно, повернення коштів, але 2013 рік — це взагалі дуже проблемний рік.

На жаль, ні до чого гарного вони не готують, наші колеги із профтехосвіти, до 2014 року. Але хочеться сказати, ми от розмовляли з Родіоном Анатолійовичем, якщо ми готуємо майбутніх кваліфікованих працівників, давайте починати трошки не з того. Ми починаємо завжди з того, що треба підготувати і треба забезпечити соціальну функцію держави стосовно тих молодих людей, в яких немає опіки, в яких немає грошей на продовження навчання. Давайте говорити про інше. Людина, яка йде до професійно-технічного навчального закладу, повинна отримати професію, яку вона використає в економіці.

Тут бачу дуже, ну, дуже оперативно працюють молоді люди. І я дійсно здивований тим, які професії складні й інтегровані, як зараз модно казати, вони отримують. І за них душа, ну, не турбується. Але за тих, хто вчиться на місцях, ті люди, ті молоді люди, директори навчальних закладів, які пробивають власною персоною мури безгрошів'я, відсутності навчальної бази, мури відсутності технічної бази, мури боротьби, в тому числі боротьби з органами влади, за те, хто стане керівником професійно-технічного навчального закладу, чи втримається той чи інший директор. У таких умовах дуже важко працювати. Ми з боку профспілок підтримуємо саму ідею того, що професійно-технічні навчальні заклади і вся система профтехосвіти — це є той базис, на якому функціонує вся економіка України. Це проста теза, з якою ми працюємо. Єдине, що ми не розуміємо і підтримуємо наших роботодавців у цьому, що професійно-технічна освіта повинна приносити додану вартість тим учням, які вчать. Зараз, на жаль, за нашою думкою, вона більше приносить додану вартість державі, яка заспокоює себе в тому, що за допомогою ПТУ, як раніше казали, виконується соціальна функція. І не повинно бути, і завжди треба

боротися з тим, що кажуть вчителі у звичайних школах: «Якщо ти будеш погано вчитися, ти підеш в ПТУ». Ми проти цього боремося і всіма можливими засобами з боку профспілок, через колективні договори, через угоди із роботодавцями в тому числі. Якщо держава допоможе нам трошки наблизитися, профспілкам і роботодавцям, до навчальних планів, до стандартів навчання, до розпорядження тими ресурсами, які є у навчальних закладах, ми можемо державі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василю Миколайовичу. Шановні колеги, наш час вичерпався. Якщо хтось наполягає на якомусь надзвичайно актуальному запитанні, ви можете його зараз поставити. Є таке наполягання? Не бачу піднятих рук.

Я звертаюся до наших учасників у регіонах. Хочу також проанонсувати, що зараз із нами... Шановні колеги, вам залишилось не так багато часу ще тут перебувати. Я би вас просила ще зібрати всі можливі залишки вашої уваги. І я повинна оголосити, що з нами на зв'язку також сьогодні були: вище професійне училище № 7 міста Кременчука Полтавської області, сьогодні з нами на зв'язку вище професійне училище ресторанного сервісу і туризму міста Сімферополя зі сфери послуг, обласний навчально-методичний центр професійно-технічної освіти міста Дніпропетровська, з міста Луганська з нами на зв'язку Луганське вище професійне училище інформаційних технологій.

Щиро дякуємо вам за участь у цьому засіданні, ми ще не завершили, але, можливо, з вашого боку є ще якесь надзвичайно гаряче запитання, яке ви хочете поставити. Підніміть руку, якщо воно є. Так, воно є, добре. Але це має бути власне запитання і ви повинні його сформулювати, і сказати, до кого ви ставите це запитання.

Я так розумію, що це Полтава. Так? Полтавська область, місто Кременчук, Микола Григорович Несен. Будь ласка, Миколо Григоровичу.

НЕСЕН М. Г. Доброго дня, шановна Ліліє Михайлівно, Олексію Сергійовичу, всі присутні на цьому засіданні. Я ще раз хочу повернутися до того питання, коли запроваджено постанову Кабінету Міністрів України, ще від 22.10.2008 року № 943 із

подальшими змінами у 2012 і 2013 роках. Остання зміна № 969 від 25.12.2013 року: до 1 січня 2015 року заборонено здійснення ремонту кабінетів, у тому числі навчальних закладів, придбання ноутбуків, меблів і таке інше. А як же ми маємо забезпечувати належні умови для роботи педагогічних працівників і самих дітей?

До Галини Михайлівні Калиневич, яка присутня: коли представники фінансової інспекції заїжджають і зразу пишуть: «Порушення цієї постанови». Там приписали мені, не буду говорити, певну суму, але пишуть, а ці ремонти потрібно здійснювати. Я прошу внести певну зміну у цей план заходів до цієї постанови, де навчальні заклади. Також про державні органи: тим можна, тим можна, тим можна. А нам не можна все це здійснювати.

Стосовно Державного казначейства.

Говорив Павло Миколайович, що все проходить, ми проплачуємо. Але я підтримую всіх колег, або ж вивести із обслуговування поважного казначейства спецрахунки наші, щоб, як говорила Неля Григорівна, стимулювати тих, хто заробляє. Якщо це неможливо, тоді вивести рахунки спеціального фонду професійно-технічних навчальних закладів із обмеженням встановленого ліміту технічного субрахунку єдиного казначейства рахунку та ліміту у системі електронних платежів Національного банку України. Колись ми це мали і своїми грошима оперативно користувалися, і могли це робити.

Стосовно того, що дітей зменшується в системі професійно-технічної освіти, а у вищій в 1,7 раза збільшилось. Я хотів би, щоб кошти на матеріальне стимулювання дітей в системі професійно-технічної освіти виділялися повністю відповідно до пункту 7 порядку призначень і виплат стипендій.

Щодо свого навчального закладу: 2012 рік — 0 відсотків, 2013 рік — 2,6 відсотка.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Миколо Григоровичу. Микола Григорович є також депутатом Полтавської обласної ради.

Шановні колеги, мені видається, що була дуже плідна дискусія, ми будемо доопрацьовувати проект рішення, він буде складатися десь орієнтовно з таких трьох основних частин. Є речі, які нам потрібно прийняти на законодавчому рівні. Є дуже багато проблем в діючій нормативно-правовій базі, де є багато невідповідностей і недоцільних змін. І тут ми звертаємося до всіх

профільних міністерств, тому що це є постанови Кабінету Міністрів, це є накази, це є інструкції, ми будемо намагатися якнайдетальніше все це виписати в рішенні Комітету, щоб це були конкретні рекомендації. Але дуже просимо виконавчу владу до цієї співпраці, тому що це будуть ваші, шановні колеги, повноваження внести зміни в цю постанову Кабінету Міністрів або інші нормативно-правові акти. І, звичайно, є третя частина, яка буде стосуватися органів місцевих державних адміністрацій і самої системи управління професійно-технічною освітою на місцях та частини повноважень керівників професійно-технічних навчальних закладів. Усе це ми опрацюємо.

І я ще раз закликаю в обов'язковому порядку надати нам це в письмовому вигляді, в електронному варіанті бажано, щоб нам було легше працювати із цим матеріалом.

А тепер для підбиття підсумків я запрошую до слова вже народних депутатів, дехто вже виступив, а ось зараз буде мати слово перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти — Сич Олександр Максимович.

СИЧ О. М., перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти.

Ще раз доброго дня, шановні колеги! Перш за все хочу подякувати Василю Сергійовичу за прекрасний огляд закладу. Я думаю, що таку матеріально-технічну базу хотів би мати чи не кожний вищий навчальний заклад, і можна тільки позаздрити. І думаю, що ваші випускники матимуть життєву долю, ви випускаєте інтелігентів робітничих професій. Знаєте, це вже навіть не пролетаріат в старому розумінні цього слова, це я повторюю за Елвіном Тоффлером, він у праці своїй «Нова парадигма влади» казав, що в епоху, коли міняється час фабричних димарів на час інформаційної сфери, пролетаріат починає перетворюватися на когнетаріат — на робітників інтелектуальної праці. Успіхів їм у житті.

По суті справи, шановні колеги, ми, напевно, повинні визнати дві важливі обставини: обставина перша — занедбаність проблеми. Погодьтеся, система професійно-технічної освіти впродовж останнього часу нагадує таку собі старезну, величезну валізу, яку і нести важко, і кинути тяжко, і держава не знає, що з нею робити.

І друга проблема, даруйте, шановні представники уряду, але є величезна відповідальність уряду за нинішню катастрофічну

ситуацію. І, насамперед, за те рішення, яке одноосібно, без компетенції, без відома і в обхід Верховної Ради було прийнято у 2011 році. Мова йде про передачу професійно-технічної освіти на фінансування місцевим бюджетам, які є виснажені поборами, які не можуть утримувати систему професійно-технічної освіти.

До чого призвело таке рішення? На прикладі рідної мені Івано-Франківщини. За три роки кількість закладів профтехосвіти зменшилася з 21 до 19. За ці три роки жодної копійки не виділено на капітальне будівництво, на ремонт приміщень, на придбання техніки, обладнання, в тому числі комп'ютерної техніки.

Упродовж 2011–2012 років недофінансування складало 12 відсотків, а у 2013 році вже 40 відсотків. Як наслідок, за ці роки кількість випускників, працевлаштованих за професією, зменшилася на третину: з 4200 до трьох тисяч. Ну, думаю, може погано газдують у нашій області, краще в інших областях, краще в Україні. Але бачу з тих аналітичних матеріалів, що подані, в деяких областях ситуація ще гірша, але приблизно те саме робиться із тими закладами профтехосвіти, які ми називаємо, умовно кажучи, «міністерськими».

Фінансування капітальних видатків заморожено, хоча понад 90 відсотків матеріально-технічної бази сьогодні потребує оновлення. Впродовж 2011–2013 років не мала фінансування навіть Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти. Усе, що ремонтується, купується, встановлюється в мізерній кількості, здійснюється за рахунок позабюджетних коштів. Станом на сьогодні заборгованість міністерських навчальних закладів за комунальні послуги становила 11,9 млн гривень. І знаєте що? Не тішмо себе ілюзіями в тому, що, шановний Олексію Сергійовичу, в цьому році ситуація з фінансуванням системи профтехосвіти буде кращою. Не думаю, що буде кращою, бо навіть якщо взяти загалом щодо бюджету освіти, якщо він нині складає більш як 25 млрд, себто збільшено на 800 млн порівняно з попереднім роком, то порахуйте індекс інфляції, який сьогодні становить 8,3, отже, інфляція тут приблизно мільярд 100. А збільшення маємо на 800 млн. Отже, буде ще гірше, напевно, і в цьому році.

Як наслідок, в цілому по Україні кількість кваліфікованих робітників, підготовлених закладами профтехосвіти, зменшилась із 247 тис. у 2010 році до 202 тис. у 2012 році. За 2013 рік статистики поки немає. Тобто зменшення на 20 відсотків. У такому разі, лише

маючи консенсус і розуміння цих проблем, ми можемо шукати шляхи виходу з цієї ситуації, і очевидно, що пошук тих шляхів виходу тепер і є головним завданням нашого засідання. З огляду на це, кілька принципових міркувань щодо пропонувань у проєкті рішення Комітету оцінок і пропозицій.

Перше. Курс на багатоканальне фінансування не має підмінити, наголошую, відповідальності держави за фінансування: а) капітальних видатків; б) обладнання; в) видання методичної літератури. Це справа державної ваги.

Друге. Всі факти недофінансувань, зловживань із використанням бюджетних коштів профтехосвіти, а також затримок оплати з боку казначейства мають бути розслідувані, наголошую, а винні притягнуті до відповідальності. Інакше і далі ми будемо носити воду решетом, а на дірявий бюджет і жодних коштів не вистачить. Хочу нагадати, що вже прозвучала цифра про зловживання у сумі 265 млн у 2011 році, 2010–2011 роках це було 389 млн — жодних покарань поки що ми не чуємо, зате людей можуть хапати на вулиці там за маски, за каски, ще за щось інше. А от те, що стосується фінансування і зловживань з фінансуванням систем профтехосвіти, чомусь ніхто нікого не хапає, не судить, не карає.

Третє. Ми в проєкті рішення скаржимося на роботодавців, мовляв, не беруть участі у фінансовій і матеріально-технічній підтримці профтехосвіти, не виявляють особливої зацікавленості в передачі для навчальних цілей обладнання, техніки, інструментів, матеріалів, нових технологій, а також в багатьох випадках відмовляються укладати договори із профтехнавчальними закладами на умовах оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт під час проходження виробничої практики згідно з нормами статті 29 Закону.

Шановні колеги, а звідки візьметься ця зацікавленість? І тут я підтримую представників роботодавців, шановного Родіона Анатолійовича.

Перше. Якщо закон їх зобов'язує робити це безплатно і без жодних гарантій врахування їхнього інтересу, як мінімум щодо забезпечення якості і кількості замовлення, це стаття 29 Закону про профтехосвіту.

Друге. Якщо роботодавця і близько не підпускають до участі в науково-методичному забезпеченні, а в статті 29.1 цього ж Закону України «Науково-методичне забезпечення професійно-технічних

навчальних закладів» про роботодавця взагалі не згадано жодним словом. Хоча солідні національні роботодавці, такі як «Хенкель-баутехнік Україна», «Кнауф маркетинг Україна», «Мотор-Січ» тощо, спочатку інвестують мільйони у державну систему профтєхосвіти, а потім витрачають ще більше на те, щоб перевчити її випускників.

Третє. Цілком підтримую ідею стимулювання роботодавців наданням відповідних податкових пільг, але цього замало. Проблема все-таки полягає у належному нормативному врегулюванні проблеми. Найбільше у цьому зв'язку мене насторожує у наших матеріалах пропозиція Київської міської державної адміністрації. Дослівно цитую: «Законодавчо зобов'язати підприємства, установи, організації всіх форм власності брати учнів професійно-технічних навчальних закладів на виробничу практику у певному процентному співвідношенні до кількості працюючих на підприємстві».

Шановні колеги, вихід з проблеми не в адмініструванні, не в закріпаченні. Це відгук старого підходу до управлінського процесу. Очевидно, вихід в заохоченні: роботодавця треба залучати на партнерських засадах, щоб він хотів брати учнів до себе на практику, на роботу тощо.

У цілому проект рішення — в цьому я погоджуюся з багатьма виступаючими — має дуже пристойний вигляд, зокрема, як і всі матеріали. Пропоную його підтримати з деякими моїми пропозиціями. Ну, і треба рухатися вперед, як казав Конфуцій, бо корабель, який не знає, куди пливе, ніколи не буде мати попутного вітру. Нам хоч трішки треба рухатися, може, тоді зловимо попутний вітер, так, алегорично кажучи, з боку і держави, і профільних міністерств, і Верховної Ради України.

Пропоную доповнити текст, зокрема, у констатуючій частині в позиції сьомій, де мова йде про участь роботодавців, реченням в кінці: «...зокрема з відсутністю нормативних гарантій щодо контролю роботодавців над якістю підготовки кадрів на їхнє замовлення», — тобто те, що я казав у тексті.

У частині рішення пропоную переформулювати дещо пункт 2.3, зокрема, я зачитаю у тій редакції, в якій я пропонував би.

«Вжити у 2014 році невідкладних заходів із розслідування фактів затримки Державною казначейською службою України сплати поточних платежів навчальних закладів та установ систем

професійно-технічної освіти», — вставка: «притягнення винних до відповідальності згідно з вимогами чинного законодавства, а також (знову ж таки, вставка) унеможливлення таких випадків у майбутньому». І далі, знову ж таки, по тексту.

І так само пропоную у пункті 3 вставити те, про що я так само казав, що здійснювати залучення роботодавців до науково-методичного забезпечення, підготовки фахівців на їхнє замовлення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександрє Максимовичу.

Шановні колеги, ще моє заключне слово і загальні враження про наше засідання та основні позиції, які пов'язані з проектом рішення, його доопрацювання.

Визнаючи всі досягнення системи професійно-технічної освіти України, і дуже часто ці досягнення є всупереч, а не завдяки державній підтримці, ми маємо констатувати, що за роки незалежності в Україні поки не вдалося створити дієвого механізму відтворення трудового потенціалу високої професійної кваліфікації за участю влади, бізнесу та громадянського суспільства. І оце є головною причиною всіх проблем, коли проблема професійної технічної освіти лягла тільки на плечі освітян.

Так само ми сьогодні чули цілу низку неспростовних фактів про те, що ставлення державної влади до виконання власних зобов'язань перед профтехосвітою не відповідає задекларованій законодавчій нормі державної політики щодо визнання освіти пріоритетною сферою. І це виявляється у цілій низці проблем, коли видатки передбачаються лише на захищені статті, видатки розвитку навіть не плануються, а затверджена Кабінетом Міністрів Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти, яка вже сьогодні згадувалася кілька разів, вдумайтеся, в обсязі: 2012 рік — 86 млн грн; 2013 рік — 121 млн гривень. За цими грошима стоять відповідні заходи, відповідні речі, від яких залежить розвиток системи. Взагалі не була профінансована. Навіть за інформацією офіційною Міністерства освіти і науки матеріально-технічна база професійно-технічних навчальних закладів орієнтовно на 90 відсотків фізично та морально застаріла і непридатна для використання у навчальному процесі. У майстернях, на полігонах та навчальних господарствах зараз використовується сільськогосподарська та інша техніка, 55 відсотків якої

відпрацьовано вже понад 20 років, 30 відсотків функціонує близько 20 років. Безумовно, що за таких умов неможливо досягнути ефективної роботи.

Я ще раз хочу підкреслити, що в Україні є професійно-технічні навчальні заклади, які надають освітні послуги на високому рівні, зокрема, ми сьогодні присутні в такому навчальному закладі. Але це не дає підстав стверджувати, що так функціонує вся система професійно-технічної освіти. Для виправлення ситуації нам потрібно здійснити цілий ряд кроків. Але, якщо ми говоримо про фінансування, то в останні п'ять років видатки на профтехосвіту з державного бюджету склали всього 0,4 відсотка від ВВП. І це неспівмірно з тим відсотком, який вкладається у професійну освіту в розвинених європейських країнах. Щонайменше вдвічі ми повинні говорити про збільшення видатків на професійну освіту. І якщо б ми виконали Закон про освіту і давали 10 відсотків національного доходу, нам би вистачило на все.

Далі. Є очевидним, що в умовах ринкової економіки держава не зможе і не повинна лише за рахунок бюджету втримувати навчальні заклади профтехосвіти, як це було за часів соціалізму. Мусить бути багатоканальне фінансування і мають бути розвинені механізми такого фінансування.

Окрім того, ми маємо врахувати специфіку, пов'язану з відносинами із роботодавцями. Адже зараз в більшості втрачені ці зв'язки з підприємствами, які працювали раніше, і роботодавці фактично згорнули будь-які свої зобов'язання та відповідальність за підготовку кадрів. Роботодавцям сьогодні доводиться вкладати величезні суми коштів в додаткову кваліфікацію, додаткову професійну підготовку. Вони не довіряють достатньо існуючій системі професійно-технічної освіти, щоб ці кошти віддавати в державну систему. А скоріше схильні створювати власні центри додаткової підготовки.

Колеги, давайте запитаємо себе: а що треба, щоб роботодавці почали довіряти? Можливо, їм простіше не займатися невласливими для них функціями професійної підготовки, а вкласти кошти в існуючу державну систему. Перш за все вони повинні переконатися у високій якості професійної освіти. А для цього роботодавці повинні бути залучені на етапі формування кваліфікаційних вимог і перетворення функціональних обов'язків у програми. Тобто спочатку ті компетентності, які потрібно, які перетворюються на

навчальні програми. Роботодавці мають бути тісно залучені до перевірки навчальних результатів.

І якщо ми говоримо про міжнародний досвід, колеги, сьогодні лише в одному виступі це прозвучало. Але, якщо не має забезпечення оцінки якості навчальних результатів із залученням роботодавців, вони мають право не довіряти системі. І тому — це обов'язково повинно бути передбачено у новому Законі про професійну освіту.

Окрім того, є міфом, що освітня система без державної підтримки і регуляції може напряму домовлятися з роботодавцями. В усіх країнах, де такий зв'язок налагоджений, існує інституційна підтримка такого взаємозв'язку. І відповідальність за цю інституційну підтримку бере на себе держава, як правило, це є координаційний центр. Він може бути різних форм власності: державної, державно-приватної, з асоціаціями роботодавців. У цьому центрі повинні працювати фахівці, які здатні до цієї трансформації вимог роботодавців, до того, що буде пропонувати освіта. І для збільшення довіри роботодавців до системи освіти і залучення з державного рівня механізмів мотивації роботодавців: для проходження практики, для надання робочого місця.

Це є великим викликом. Якщо він не знайде відображення в новому Законі про професійну освіту, все інше не буде мати значення у цій ситуації, в якій ми нині опинилися.

Третє. Нам необхідно створити нове правове поле, про це вже ми нині говорили, я не буду зараз зупинятися на питанні молодшого спеціаліста — це є надзвичайно складне питання. Поділяю позицію, яку озвучила Неля Григорівна, про те, що ми не можемо відривати кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста, оці дві ланки від професійної освіти. Повинна визнати, що це надзвичайно політично конфліктне питання, оскільки заклади I–II рівнів акредитації були віднесені певний час до системи вищої освіти і є великий супротив з боку цих закладів I–II рівнів, дехто з них вже готує бакалавра і має відповідний викладацький склад, який включає науково-педагогічних працівників. Тому ця проблема так просто не вирішується. Зараз Комітет з питань науки і освіти працює над цією проблемою. І одне з можливих рішень полягає в тому, що можна запровадити додатковий ступінь, який є відповідно до міжнародної освітньої класифікації, — молодшого бакалавра, так званий короткий термін вищої освіти. І там, ви ж знаєте,

що у нас цей молодший спеціаліст дуже відрізняється за різними спеціальностями, деколи залучаються до нього науково-педагогічні кадри і тривалість підготовки довше, а деколи ні. І тут нам доведеться подумати, як розподілити цього молодшого спеціаліста. Тобто проблема є глибша, але її можна вирішити, і вирішити надзвичайно мудро, оминаючи загрози цього конфлікту.

Кілька ще речей, на яких я хочу наголосити, які мають знайти відображення в новому законі і які мають знайти відображення в нашому рішенні Комітету, бо це стратегічні речі. Нам необхідно відійти від жорсткої централізації управління. Сьогодні були різні думки з приводу того, що передані професійно-технічні заклади на місцеві бюджети, і про те, щоб передати будівлю у комунальну власність.

До нас звернулося 11 обласних державних адміністрацій.

Дуже суперечливі сьогодні були думки. Давайте тепер подумаємо, чому.

Перше. Децентралізація необхідна для того, щоб якнайоптимальніше пристосовувати систему професійно-технічної освіти до місцевих потреб ринку праці. І налагодити реальну взаємодію з підприємствами, які працюють на місцевому рівні. Якщо за це відповідальна обласна державна адміністрація, місцева влада повинна це робити.

Друге. Це можливе тільки у тому випадку, якщо органи місцевого самоврядування отримують належне фінансування для цього. І проблема зараз полягає тільки в одному, що саме недофінансування професійно-технічної освіти породжує оце незадоволення, що повісили на місцеві бюджети. Так, ми додали додаткову відповідальність, уповноважили, а за цим не дали грошей належним чином. Тому поки буде така політика з боку центральних органів влади — віддавати повноваження на місцевий рівень без достатнього забезпечення, — до того часу це буде призводити до катастрофічних руйнівних результатів. І це важливо підкреслити в нашому рішенні. Тому що весь світ в системі освіти йде по шляху децентралізації. І наближення видатків до споживача. Бо тільки споживач найкраще знає, який йому потрібно купити підручник, яке йому потрібно купити обладнання, яким чином, в якому порядку ремонтувати приміщення. І ця автономія, це наступна позиція, на якій я хочу наголосити, яка має бути відображена у Законі, — автономія закладів професійної освіти, автономія кадрова,

автономія фінансова, автономія, пов'язана з програмами, коли стандарти мають описувати навчальні результати, а яким чином ми йдемо до тих стандартів, не має потребувати погодження Міністерства освіти. Тому нам необхідно в цьому сенсі оновити законодавство.

Нарешті, я хочу доповісти вам про те, які законопроекти є на даний час у Верховній Раді, які для нас надзвичайно важливі й першочергові. Отже, в грудні 2013 року зареєстровано проект закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відкриття бюджетними установами рахунків у державних банках, це законопроект 3764 за авторством Тігіпка Сергія Леонідовича. Для мене це дає певну надію, що принаймні він не буде викликати такого тотального супротиву у залі більшості, тому що представник більшості вніс цей законопроект. Бо я доповідаю, що я зі свого боку внесла два законопроекти, пов'язані з відкриттям рахунків для наукових установ, тому що там зриваються міжнародні наукові контракти по такій самій причині.

І поки що ці законопроекти не знайшли підтримки в залі. Але цей закон ми вже ухвалили Комітетом і будемо вимагати ставити його на порядок денний як тільки, нарешті, врегулюється суспільно-політична криза в державі й ми повернемося до нормальної роботи.

Крім того, є ще два законопроекти, які підтримав Комітет з питань науки і освіти, і вони стосуються, власне, нашої теми — це законопроект про зміни до Податкового кодексу України щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих професій, яким запроваджується податкова знижка для платників податку на суму, що спрямована професійно-технічному навчальному закладу на зміцнення навчальної бази. Ви знаєте, це є американська практика, коли можна таким чином регулювати суми податків. Його вніс Симоненко, народний депутат Симоненко та інші, пом'яку, пан Дорохов також є там в співавторах, так? Тому що там цілий колектив депутатів-комуністів. Є ще один законопроект, внесений цим автором, — щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих професій, яким пропонується включити підготовку кваліфікованих робітників у системі професійно-технічної освіти до захищених видатків Державного бюджету України. Красиві дуже законопроекти, правда, я прогноую їх непідтримання, тому що є проблема, коли ми просимо все в загальному обсязі.

Ну от все, давайте захищені видатки. Цього нам не можуть дозволити. Але якщо ми виділимо якісь окремі позиції, які обґрунтуємо, то тоді це можливо застосувати. Так само з податковими стимулами для роботодавців. Тому я б дуже вас просила, коли ви будете готувати свої пропозиції, будь ласка, ми не чекаємо від вас генералізованих речень, як-от: покращити, все в захищені видатки, бо це неможливо. Давайте шукати точки, на які ми реально можемо вплинути, і конкретні пропозиції по них.

Вельмишановні колеги, розуміючи, що надто довго ми вже працюємо, я все ж таки не можу, принаймні як заключну позицію, не сказати про соціальний статус працівників професійно-технічної освіти. Звичайно, що він схожий взагалі з позицією освітян у зв'язку з маніпуляціями з тарифною сіткою, які продовжуються, і розрив між мінімальною заробітною платою і першим тарифним розрядом, з якого розраховується наша з вами зарплата, я маю на увазі зарплату освітян, залишається понад 300 грн. І вперше цього року, шановні колеги, уряд не підвищив цього першого посадового окладу і не скоротив цю різницю. Завжди це робилося поквартально. І таке підвищення на 6 грн першого тарифного розряду, скорочення цього розриву на 6 грн, планується аж з 1 липня.

Колеги, ми розуміємо, що понад півроку не буде нічого змінюватися в оплаті праці. Ми знаємо, що ця криза і депресивний стан будуть збільшуватися. І фактично надзусиллями керівників професійно-технічних закладів, які намагаються всіма можливими і неможливими методами мотивувати працівників, дуже важко це робити в таких умовах. Десь до 290 грн ця різниця скоротиться напередодні виборів у жовтні. Наступне після липня скорочення цієї різниці — аж у жовтні.

Ще гірша ситуація з оплатою праці майстрів виробничого навчання, які є ключовими особами при підготовці робітничих кадрів. Це також треба ще більше посилити і підкреслити у рішенні Комітету, тому що ми без людей, які творять систему професійної освіти в Україні, не зможемо зрушити жодні зміни в ній.

На завершення — подяки. Подяки, шановні колеги, всім вам за вашу активну позицію, за дуже конкретні, важливі пропозиції і критичні зауваження, які сьогодні прозвучали.

Я хочу, без сумніву, подякувати ще раз Василю Сергійовичу Петровичу за гостинність і за те, що ми мали чудову атмосферу і технічні можливості для роботи.

Я хотіла б також подякувати усім інституціям, які готували матеріали до цього засідання Комітету. І мені справді надзвичайно приємно було чути схвальні відгуки про ці матеріали, ми обов'язково їх видамо окремо. Окрім того, вони будуть в електронному вигляді для того, щоб кожен міг отримати до них доступ. Я хочу подякувати секретаріату Комітету з питань науки і освіти, який багато працював над підготовкою засідання, і особисто Василю Петровичу Головінову, до якого сходяться всі ниточки з підготовки цього засідання.

Якщо учасники засідання не заперечують, то вношу пропозицію взяти проект цього рішення за основу і доручити підкомітету з питань професійної освіти та секретаріату упродовж двох тижнів доопрацювати його з врахуванням всіх виступів та надісланих матеріалів. Мушу вибачитися, у зв'язку з обмеженим часом нашого засідання, перед тими, хто хотів висловитись, але не зміг. Чекаємо від вас письмових пропозицій.

Дякую щиро за участь у цьому засіданні Комітету за питань науки і освіти. Успіхів, здоров'я, натхнення й багато духовних сил!
(Оплески)

З В Е Р Н Е Н Н Я
КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
ДО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Лист № 04-24/6-856 від 04.09.2013

Прем'єр-міністру України
Азарову М. Я.

Шановний Миколо Яновичу!

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти повідомляє, що у листопаді 2013 року Комітет, здійснюючи контрольну функцію відповідно до статей 14 і 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», планує розглянути питання «Про практику застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)».

Керуючись статтями 17 та 57 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», просимо дати доручення зазначеним міністерствам, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, Національній академії педагогічних наук України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти надати Комітету з питань науки і освіти до 20 жовтня 2013 року інформаційно-аналітичні матеріали для розгляду їх на засіданні Комітету, а також визначити доповідачів від Міністерства освіти і науки України та Міністерства фінансів України на засіданні Комітету.

Про дату та місце проведення засідання Комітету з цього питання буде повідомлено додатково.

Додаток:

Орієнтовний перелік питань для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів міністерствами, регіональними органами виконавчої влади, науковими установами — на 2 аркушах.

З повагою,

Голова Комітету

Л. Гриневич

Додаток
до листа Комітету Верховної Ради
України з питань науки і освіти
№ 04-24/6-856 від 04.09.2013

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів

**«Про практику застосування Міністерством освіти і науки України,
Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої
влади Закону України «Про професійно-технічну освіту»
в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних
закладів і установ професійно-технічної освіти
(статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)»**

1) Загальний аналіз системи професійно-технічної освіти України, конкретних регіонів станом на жовтень 2013 року у порівнянні з 1991 роком. Мережа навчальних закладів у розрізі регіонів: загальна, за галузевим спрямуванням, за типами. Контингент учнів, слухачів у розрізі регіонів. Кількість професій, у тому числі за новими стандартами. Державне замовлення, комплектування навчальних закладів у 2011–2013 роках в розрізі регіонів. Випуск, працевлаштування у 2011–2013 роках в розрізі регіонів. Забезпеченість педагогічними кадрами в розрізі регіонів. Забезпеченість навчальною технікою, обладнанням, комп'ютерами. Забезпеченість підручниками, навчальними посібниками. Інші питання. Тенденції, проблеми, пропозиції.

2) Стаття 5. Надати аналіз виконання статті в частині реалізації права громадян України на здобуття професійно-технічної освіти в державних і комунальних професійно-технічних навчальних закладах (далі – ПТНЗ) безоплатно, за рахунок держави, а у державних та комунальних вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти – у межах державного замовлення безоплатно, на конкурсній основі.

3) Стаття 7. Аналіз виконання Міністерством освіти і науки України статті в частині визначення нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення ПТНЗ.

4) Стаття 8. Аналіз виконання міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, статті в частині здійснення

матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих ПТНЗ. Реальний стан. Проблеми. Пропозиції.

5) Стаття 9. Аналіз виконання регіональними органами виконавчої влади статті в частині реалізації повноважень щодо загального управління фінансово-економічною діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів. Реальний стан у зв'язку з переходом на фінансування з місцевих бюджетів. Проблеми. Пропозиції.

6) Стаття 29. Аналіз виконання статті в частині оплати підприємствами, установами, організаціями праці учнів, слухачів ПТНЗ на виробництві за виробничу практику, а також в частині перерахування коштів на зміцнення навчально-виробничої бази ПТНЗ, безоплатної передачі навчальним закладам для навчальних цілей приміщень, споруд, обладнання, техніки, інструменту, матеріалів, енергоносіїв, науково-технічної інформації, нової технології виробництва тощо. Реальний стан справ. Проблеми. Пропозиції.

7) Стаття 40. Аналіз виконання статті в частині матеріального заохочення учнів, слухачів ПТНЗ з фондів, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян. Реальний стан справ. Проблеми. Пропозиції.

8) Стаття 49. Аналіз виконання статті в частині вилучення майна навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, що перебувають у державній або комунальній власності, лише за умови подальшого використання цього майна і коштів, одержаних від його реалізації, у тому числі у разі ліквідації ПТНЗ та установ системи профтехосвіти, на розвиток професійно-технічної освіти. Скільки вилучено приміщень у 2008–2013 роках діючих та ліквідованих ПТНЗ і які використовуються сторонніми організаціями. Реальний стан. Проблеми. Пропозиції.

9) Стаття 50. Аналіз виконання статті в повному обсязі. Планування та реальне фінансування навчальних закладів та установ профтехосвіти у 2011–2013 роках (заробітна плата, стипендія, харчування учнів, комунальні послуги, будівництво, ремонт приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання підручників та навчальних посібників тощо). Своєчасність виплат. Заборгованість. Податкові пільги для навчальних закладів та установ профтехосвіти. Надходження від

виробничого навчання та виробничої практики. Фінансово-економічні проблеми. Пропозиції.

10) Стаття 51. Аналіз виконання статті в повному обсязі щодо додаткових джерел фінансування професійно-технічних навчальних закладів. Додаткові надходження у 2011–2013 роках в розрізі регіонів. Проблеми використання професійно-технічними навчальними закладами коштів, одержаних за рахунок додаткових джерел фінансування. Взаємовідносини навчальних закладів з Державною казначейською службою України та її представництвами в регіонах. Проблеми. Пропозиції.

11) Стан виконання у 2011–2013 роках Постанови Кабінету Міністрів України № 495 від 13 квітня 2011 року «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки». Аналіз виділення та освоєння фінансів для здійснення заходів, передбачених самою Постановою та додатками 1 і 2 до неї.

Вик. В. П. Головінов

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
(ІЗ МАТЕРІАЛІВ ЦЕНТРАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ
ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
НАУКОВИХ УСТАНОВ, ЩО НАДАНІ ДО РОЗГЛЯДУ
У ПОРЯДКУ КОНТРОЛЮ НА ЗАСІДАННІ
КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ)**

№	Зміст проблемних питань	Відобразили в своїх інформаційних матеріалах	Аргументована позиція Міністерства освіти і науки України
1	2	3	4
1.	Скорочення за роки незалежності України мережі професійно-технічних навчальних закладів (далі – ПТНЗ) та контингенту учнів, зменшення обсягу підготовки кваліфікованих робітників у державних ПТНЗ. За даними Державної служби статистики, в Україні у 1991 р. – 1251 державний ПТНЗ із контингентом учнів 648,4 тис.; у 2012 р. – 972 ПТНЗ з контингентом учнів 423,3 тис.; підготовлено кваліфікованих робітників у державних ПТНЗ у 1991 році – 338,1 тис.; у 2012 р. – 202,1 тисячі.	Державна служба статистики, Міністерство фінансів, Міністерство освіти і науки, всі області України.	
2.	Суттєвим залишається дисбаланс у підготовці фахівців із вищою освітою та кваліфікованих робітників відповідно	Державна служба статистики, Міністерство фінансів,	

1	2	3	4
	<p>до потреб ринку праці. За даними Державної служби статистики, у 2012/13 навчальному році в середньому по Україні з розрахунку на 10 тис. населення у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації навчалось 477 студентів (у 1990/91 навчальному році — 316 студентів). У той же час у професійно-технічних навчальних закладах цей показник у 2012/13 році становив усього 93 учні (у 1990/91 — 127 учнів). Співвідношення чисельності студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації до чисельності учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у 2012/13 навчальному році становило 5,1 (у 1990/91 — 2,5). За останні 22 роки випуск кваліфікованих робітників в Україні скоротився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців з вищою освітою збільшився в 1,7 раза (кількість випущених з вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації фахівців становила в 1990/91 навчальному році 365,6 тис. осіб, у 2000/01 — 422,2 тис. осіб, у 2012/13 — 612,9 тис. осіб. Така структура підготовки робітничих кадрів і фахівців із вищою освітою призводить до того, що після закінчення вищого навчального</p>	<p>Міністерство освіти і науки, Дніпропетровська облдержадміністрація.</p>	

1	2	3	4
	<p>закладу випускники вищих навчальних закладів не мають можливості працевлаштуватися за фахом, а підприємства відчувають гостру нестачу кваліфікованих робітничих кадрів.</p>		
3.	<p>Не подолана проблема безробіття. Щорічно Державна служба зайнятості реєструє 1,3 млн нових безробітних, з них мають вищу освіту 38 %, професійно-технічну — 34 %. Упродовж 2006–2012 рр. серед незайнятого населення відбулося зростання чисельності громадян з вищою освітою з 27,6 % до 38,3 % та професійно-технічною освітою з 30,9 % до 33,8 %. За підсумками I півріччя 2013 р. серед незайнятих громадян чисельність осіб із вищою освітою становила 45,2 %, з професійно-технічною освітою — 33,5 %. Неврегульованими залишаються попит та позиція робочої сили у 2013 р. в Україні. Кількість зареєстрованих безробітних у вересні 2013 р. складала 422,1 тис. осіб. У той же час потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) складала лише 88,7 тис. осіб. На 10 вільних робочих місць (вакантних посад) претендувало 48 зареєстрованих безробітних.</p>	<p>Міністерство соціальної політики, Державна служба статистики</p>	<p>Законом України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» передбачено участь Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у формуванні державного замовлення на підготовку фахівців робітничих кадрів із урахуванням потреб регіональних ринків праці. Необхідно посилити відповідальність регіональних органів виконавчої влади за моніторинг та прогнозування потреби ринку праці у фахівцях та робітничих кадрах і формування державного замовлення.</p>

1	2	3	4
4.	<p>Затримка Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ. Утворення кредиторської заборгованості. Нemoжливiсть вiльного використання коштів спеціального фонду навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти відповідно до статей 50 та 51 Закону України «Про професійно-технічну освіту», що призводить до зриву планових ремонтних робіт, невиконання завдань з підготовки навчальних закладів до роботи в осінньо-зимовий період та утримання і оновлення навчально-матеріальної бази.</p>	<p>Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Черкаська, Чернігівська обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, Міністерство освіти і науки, Національна академія педагогічних наук України.</p>	<p>Підтримується пропозиція щодо виведення із обслуговування Державної казначейської служби України рахунків спеціального фонду професійно-технічних навчальних закладів та відкрити їх у банківських установах. Заборонити Постановою Кабінету Міністрів України затримання Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ, особливо в частині використання коштів спеціального фонду. Включити до захищених статей бюджету витрати на матеріали для виробничого навчання учнів, які навчаються за державним замовленням.</p>
5.	<p>Реальний стан справ із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти вкрай незадовільний. Норматив бюджетної забезпеченості одного учня ПТНЗ, який обраховується за методикою, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України № 1149 від 08.12.2010 р. «Деякі питання розподілу міжбюджетних трансфертів», надто занижений та не враховує реальної вартості підготовки робітника,</p>	<p>Чернігівська обласна, Київська міська державні адміністрації.</p>	<p>Фактично останнім часом фінансове забезпечення професійно-технічних навчальних закладів за рахунок видатків державного бюджету здійснюється тільки за захищеними статтями, а саме: заробітна плата працівників, стипендії учням, комунальні послуги, соціальний захист дітей-сиріт. З метою врахування реальних фінансових витрат, що впливають на вартість підготовки</p>

1	2	3	4
	яка є різною для кожної галузі економік.		одного учня, слухача, МОН розроблено Методику розрахунку орієнтовної вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 346 від 20.05.2013 р. Однак реальна вартість підготовки для конкретного виду економічної діяльності повинна бути фінансово забезпечена відповідними коштами.
6.	Натепер відсутня законодавча та нормативна база актів, які б регламентували діяльність ПТНЗ, що переведені на фінансове забезпечення з обласного бюджету.	Рівненська, Сумська, Черкаська, Чернігівська облдержадміністрації.	Діяльність професійно-технічних навчальних закладів незалежно від їх фінансування з державного чи обласного бюджетів регламентується єдиною законодавчою та нормативно-правовою базою. Різниця тільки в схемі фінансування, що регулюється розпорядженням Кабінету Міністрів України № 42-р від 21.01.2009 р. «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН, молоді та спорту».
7.	Нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення ПТНЗ не розроблено.	Севастопольська міська державна адміністрація.	З метою врахування реальних фінансових витрат, що впливають на вартість підготовки

1	2	3	4
	<p>Нормативні документи розроблені тільки для забезпечення категорії дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків.</p>		<p>одного учня, слухача, МОН розроблено Методику розрахунку орієнтовної вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 346 від 20.05.2013 р. Методикою встановлюється обсяг мінімальних економічно обґрунтованих витрат для підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця на підставі показників, поданих виконавцями державного замовлення.</p>
8.	<p>Існуючий механізм планування видатків на утримання освітньої галузі не дозволяє передбачити асигнування на оновлення матеріально-технічної та навчально-методичної бази ПТНЗ. На означені цілі спрямовуються лише кошти, отримані навчальними закладами від позабюджетної діяльності.</p>	<p>Черкаська, Чернігівська облдержадміністрації.</p>	<p>Існуючий механізм планування видатків державного бюджету на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється тільки за захищеними статтями, а саме: заробітна плата працівників, стипендії учням, комунальні послуги, соціальний захист дітей-сиріт. Будівництво, ремонт поточний, ремонт капітальний приміщень, обладнання, придбання навчальної техніки, обладнання та устаткування, на жаль, не передбачено бюджетом.</p>

1	2	3	4
9.	Не фінансується з державного бюджету Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр.	Міністерство освіти і науки, Волинська, Кіровоградська, Львівська, Одеська, Сумська, Хмельницька обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.	<p>МОН України неодноразово зверталосся до Кабінету Міністрів України, щоб передбачити у Державному бюджеті України на 2014 та 2015 роки видатки на фінансування в повному обсязі заходів на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр. Так, у 2012 р. Програмою передбачалося виділення коштів у сумі 351,4 млн грн, у тому числі з Державного бюджету 86,4 млн грн, з місцевих бюджетів — 215,4 млн грн, з інших джерел — 49,8 млн грн. Із державного бюджету кошти фактично не виділялись (всього профінансовано 0,15 % від запланованого Програмою). Із місцевих бюджетів виділено близько 33 млн грн, або 15,3 % від запланованого Програмою. Із інших джерел використано близько 51 млн грн (власні надходження професійно-технічних навчальних закладів від навчально-виробничої діяльності, платних освітніх послуг, коштів соціальних партнерів, благодійних внесків), що складає 102,4 %</p>

1	2	3	4
			<p>від запланованого Програмою. Аналогічна ситуація була також у 2013 р. Разом з тим Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр. має здійснюватися центральними органами виконавчої влади та органами місцевої влади за рахунок та в межах коштів, передбачених їм у відповідних бюджетах на підготовку робітничих кадрів.</p>
10.	<p>Планування коштів на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до доведених граничних обсягів видатків на утримання професійно-технічної освіти в областях. Реально даних призначень вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування). Що стосується будівництва, ремонту приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання,</p>	<p>Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Київська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська облдержадміністрації, Міністерство аграрної політики та продовольства.</p>	<p>Фінансування професійно-технічної освіти має бути децентралізованим і багатоканальним. Потрібно створювати нормативно-правові засади для самофінансування професійно-технічних навчальних закладів шляхом їх інтеграції з економікою та збільшення у ПТНЗ номенклатури освітніх послуг для підприємств. Змінити систему фінансування професійно-технічних навчальних закладів, перейти від принципу утримання навчальних закладів до принципу формування їх бюджетів, враховуючи чисельність</p>

1	2	3	4
10.	комп'ютерів, видання підручників та навчальних посібників, то такі видатки з державного бюджету не плануються.		контингенту учнів, до запровадження багатоканального фінансування, формування сучасної системи нормування та оплати праці.
11.	Виплати пільговим категоріям учнів гарантованих соціальних виплат за рахунок загального стипендіального фонду призводить до збільшення вартості навчання одного учня у ПТНЗ. Внаслідок цього при участі у конкурсному відборі на отримання державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників такі навчальні заклади мають гірші показники, хоча разом з навчанням забезпечують соціальні державні програми.	Кіровоградська облдержадміністрація.	Пропонується вивести видатки на соціальний захист учнів ПТНЗ із бюджетних асигнувань на розвиток ПТО.
12.	Обов'язковість виплати учням стипендії без врахування результатів успішності у навчанні призводить до набуття учнівської стипендії статусу соціальної виплати, а не стимулюючого фактора для досягнення кращих показників у навчанні.	Кіровоградська облдержадміністрація.	Пунктом 4 Порядку призначення і виплат стипендій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 882 від 12.07.2004 р. (далі — Порядок), стипендії призначаються учням професійно-технічних навчальних закладів за результатами навчання та виявленою успішністю. Розміри стипендій для учнів визначаються Кабінетом Міністрів України. Із метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи

1	2	3	4
			<p>у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності навчальний заклад 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій, використовує для надання учням, які навчаються за державним замовленням, матеріальної допомоги та заохочення.</p> <p>Своєю чергою утворені стипендіальні комісії професійно-технічного навчального закладу вирішують питання про призначення збільшеної стипендії учням, надання матеріальної допомоги, заохочення кращих з них за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній та інших видах діяльності.</p> <p>Вважаємо, що нормативно-правовими актами належним чином та в основному врегульовані зазначені питання.</p>
13.	<p>Постановою Кабінету Міністрів України №116 від 02.02.2011 р. передбачене харчування всіх учнів ПТНЗ, проте наявного бюджетного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення харчування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.</p>	<p>Кіровоградська, Чернігівська облдержадміністрації.</p>	<p>Підтримуємо пропозиції облдержадміністрацій щодо фінансування видатків на харчування учнів ПТНЗ відповідно до зазначеної постанови. Проте ця норма має бути забезпечена відповідним фінансуванням з державного або місцевих бюджетів України.</p>

1	2	3	4
14.	<p>Заохочення і матеріальна допомога учням виплачується за залишковим принципом із економії стипендіального фонду. Не планується стипендія в розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб, які мають стаж підземної роботи більше 15 років.</p>	<p>Луганська облдержадміністрація.</p>	<p>Відповідно до п. 7 Порядку призначення і виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 882 від 12.07.2004 р., з метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності навчальний заклад 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій, використовує для надання учням, які навчаються за державним замовленням, матеріальної допомоги та заохочення. Порядок використання коштів, передбачених на виплату стипендій, для надання матеріальної допомоги та заохочення розробляється навчальним закладом та затверджується його керівником.</p>
15.	<p>Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів.</p>	<p>Севастопольська міська державна адміністрація.</p>	<p>Підвищення психолого-педагогічної кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти за рахунок коштів Державного бюджету України в межах державного замовлення здійснюється на базі Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук</p>

1	2	3	4
			<p>України (м. Київ) та Інституту після-дипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України (м. Донецьк).</p> <p>Разом з тим, за потреби, усі види підготовки та перепідготовки інженерно-педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів здійснюються за рахунок коштів спеціального фонду навчальних закладів.</p>
16	<p>Упровадження механізму розміщення державного замовлення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів країни № 363 від 20.05.2013 р., та доведення Міністерством освіти і науки України обсягів державного замовлення безпосередньо до навчальних закладів позбавляє місцеві органи управління освітою можливості оперативного коригування та перерозподілу планових показників державного замовлення. У результаті – невиконання державного замовлення і договорів.</p>	Київська облдержадміністрація.	<p>Впровадження нових законодавчих та нормативно-правових актів формування державного замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів передбачає розміщення державного замовлення на конкурсних засадах та укладання державних контрактів між державним замовником та виконавцем державного замовлення.</p> <p>З огляду на це, державне замовлення доводиться безпосередньо до кожного професійно-технічного навчального закладу, що є його виконавцем.</p> <p>Ця процедура не виключає можливості</p>

1	2	3	4
			<p>корегування доведених обсягів державного замовлення. Це копітка робота, що потребує відповідного ресурсного забезпечення.</p>
17..	<p>Органи виконавчої влади не мають можливості вирішувати кадрові питання (призначення, звільнення, притягнення до відповідальності директорів ПТНЗ), здійснювати капітальні вкладення на оновлення матеріально-технічної бази, оскільки майно не належить до комунальної власності.</p>	<p>Черкаська облдержадміністрація.</p>	<p>Призначення, звільнення, притягнення до відповідальності директорів державних ПТНЗ МОН здійснюється лише за поданням місцевих органів управління ПТО. МОН не підтримує цю пропозицію і вважає передачу державних професійно-технічних навчальних закладів з державної у комунальну власність передчасною, так як існує загроза закриття ПТНЗ, їх перепрофілювання, відчуження приміщень, земельних ділянок. Асоціація міст та громад не підтримує також цю пропозицію, оскільки місцевий бюджет не витримає додаткового фінансового навантаження. Нині ж актуальним є вдосконалення і подальший розвиток системи професійно-технічної освіти.</p>
18.	<p>Роботодавці не беруть участі у фінансовій та матеріально-технічній підтримці професійно-технічних навчальних закладів.</p>	<p>Житомирська, Тернопільська обласні, Севастопольська міська держадміністрації.</p>	<p>Законодавчо врегулювати на державному рівні питання фінансової підтримки роботодавцями підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ.</p>

1	2	3	4
19	Роботодавці і надалі відмовляються укладати договори з ПТНЗ на умовах оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт під час проходження виробничої практики.	Львівська, Миколаївська, Рівненська, Тернопільська, Чернігівська обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.	Запровадити дієвий механізм стимулювання бізнесу до інвестицій шляхом включення у валові витрати підприємств коштів, спрямованих на розвиток навчальних закладів професійно-технічної освіти. Внести зміни до Податкового кодексу України щодо зацікавлення підприємств, організацій, установ у забезпеченні виробничою практикою учнів ПТНЗ або впровадити механізм державного фінансування підприємств, установ, організацій та їх працівників-наставників у частині забезпечення виробничої практики.
20	Існуюча навчальна, матеріально-технічна база, обладнання, техніка застарілі, не придатні для впровадження новітніх виробничих технологій у навчальний процес. Це унеможливило якісну підготовку спеціалістів.	Тернопільська, Чернігівська обласні, Севастопольська міська держадміністрації, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство освіти і науки України.	Оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ залежить від бюджетного фінансування та залучення до цього процесу соціальних партнерів, а також різних джерел фінансування.
21.	Головною проблемою в процесі оновлення змісту освіти в ПТНЗ на основі впровадження нових державних стандартів є відсутність нових підручників і методичного супроводу.	Київська міська державна адміністрація.	Не було забезпечено виконання Галузевої цільової програми «Підручник для професійно-технічних навчальних закладів», що була ініційована та затверджена на період 2010–2012 рр. МОН України. У цей період державного фінансування

1	2	3	4
			<p>видання підручників не відбулося. Разом з тим за рахунок залучення регіонами позабюджетних джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством, на видання навчальної літератури для ПТНЗ за позабюджетні кошти протягом 2011–2012 рр. у регіонах було видано 72 найменування підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, словників, збірників завдань для ПТНЗ загальним накладом 6283 примірники.</p> <p>З урахуванням реальної забезпеченості підручниками та навчальними посібниками професійно-технічних навчальних закладів, пропозицій установ, навчальних закладів професійно-технічної освіти на 2013 р. за рахунок коштів державного бюджету видано 3 назви підручників та навчальних посібників для учнів професійно-технічних навчальних закладів загальним накладом близько 75 тис. примірників, які за результатами науково-методичної експертизи отримали відповідну позитивну оцінку та їх схвалено до видання з рекомендаційним грифом Міністерства.</p>

1	2	3	4
22.	<p>Погана забезпеченість ПТНЗ підручниками та навчальними посібниками. В середньому по Україні забезпеченість підручниками з предметів професійно-технічного циклу — 74 %, з загальноосвітніх дисциплін — 62,4 %.</p> <p>У ряді областей, зокрема у Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Харківській, Чернігівській, зазначені показники ще нижчі, ніж в середньому по Україні.</p>	<p>Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернігівська обласні, Київська міська держадміністрації, Міністерство освіти і науки, Національна академія педагогічних наук України.</p>	<p>Галузева цільова програма «Підручник для професійно-технічних навчальних закладів» була затверджена на період 2010–2012 рр. У цей період державного фінансування видання підручників не відбулося. Разом з тим за рахунок залучення регіонами позабюджетних джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством, на видання навчальної літератури для професійно-технічних навчальних закладів за позабюджетні кошти протягом 2011–2012 рр. у регіонах було видано 72 найменування підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, словників, збірників завдань для ПТНЗ загальним накладом 6283 примірники.</p> <p>Із урахуванням реальної забезпеченості підручниками та навчальними посібниками ПТНЗ, пропозицій установ, навчальних закладів професійно-технічної освіти на 2013 рік за рахунок коштів державного бюджету видано 3 назви підручників та навчальних посібників для учнів професійно-технічних навчальних закладів загальним накладом близько</p>

1	2	3	4
22.			75 тис. примірників, які за результатами науково-методичної експертизи отримали найкращої оцінки та їх схвалено до видання з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України».
23.	Випускники вищих навчальних закладів за напрямом «Професійна освіта» не завжди володіють необхідними професійними навичками з відповідних професій і не можуть працювати майстрами виробничого навчання та викладачами спецдисциплін.	Луганська облдержадміністрація	Міністерством освіти і науки України затверджено нові кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів (наказ МОНУ від 01.06.2013 р. № 665). Кваліфікаційні характеристики служать підставою для розробки нових освітніх стандартів, що дає можливість підвищити якість фахової освіти. Одночасно підтримуємо пропозицію Луганської облдержадміністрації щодо здійснення підготовки фахівців у вищих навчальних закладах за напрямом «Професійна освіта» тільки на базі раніше отриманої робітничої професії з максимальним рівнем кваліфікації. Міністерство реалізує подальше удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інженерно-

1	2	3	4
			<p>педагогічних кадрів професійно-технічної освіти на базі вищих навчальних закладів і профільних професійно-технічних навчальних закладів; забезпечення підготовки педагогічних працівників за спеціальністю «Професійна освіта» (за профілем) для системи професійно-технічної освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра з присвоєнням кваліфікацій майстра виробничого навчання, викладача практичного навчання за відповідною галуззю виробництва або сферою обслуговування, інженера-педагога та викладача дисциплін професійно-теоретичної підготовки у відповідній галузі виробництва або сфері обслуговування. Вирішенню питання працевлаштування випускників-педагогів та їх закріплення на педагогічній роботі сприятиме продовження практики виплати адресної грошової допомоги випускникам вищих навчальних закладів, які здобули освіту за напрямом і спеціальностями педагогічного профілю та уклали угоду про роботу в ПТНЗ.</p>

1	2	3	4
24.	Відсутній механізм забезпечення стажування викладачів та майстрів виробничого навчання на виробництві.	Миколаївська облдержадміністрація.	МОН розроблено Порядок підвищення кваліфікації і стажування викладачів спецпредметів та майстрів виробничого навчання на виробництві, що проходить погодження в установленому нормативно-правовими актами порядку.
25.	<p>Україні обмежене протягом останніх десятиріч фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на її розвиток та здійснення системних реформ.</p> <p>Матеріально-технічна база професійно-технічних навчальних закладів, особливо машинобудівного, аграрного, поліграфічного профілів, а також транспорту, зв'язку та інших, на 90 % фізично та морально застаріла і непридатна для використання у навчальному процесі.</p> <p>У майстернях, на полігонах та навчальних господарствах зараз використовується сільськогосподарська та інша техніка, 55 % якої відпрацьовано вже понад 20 років, і лише 5 % — до 10 років.</p>	Міністерство освіти і науки України.	Фактично останнім часом фінансове забезпечення професійно-технічних навчальних закладів за рахунок видатків державного бюджету здійснюється тільки за захищеними статтями, а саме: заробітна плата працівників, стипендії учням, комунальні послуги, соціальний захист дітей-сиріт. <p>Із метою врахування реальних фінансових витрат, що впливають на вартість підготовки одного учня, слухача, МОН розроблено Методику розрахунку орієнтовної вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, яку затвердив Кабінет Міністрів України постановою № 346 від 20.05.2013 р.</p> <p>Однак реальна вартість підготовки для конкретного виду економічної діяльності повинна бути фінансово забезпечена відповідними коштами.</p>

1	2	3	4
			Так, МОН неодноразово зверталося до Кабінету Міністрів України, щоб передбачити у Державному бюджеті України на 2014 та 2015 роки видатки на фінансування у повному обсязі заходів на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр. Проте фінансування зазначеної Державної цільової програми фактично не відбулося.
26.	Існує проблема в закріпленні працевлаштованих випускників на першому робочому місці. Негативно впливає на рівень закріплення випускників невисокий рівень оплати праці, відсутність можливості підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання, відсутність соціального пакету тощо. Як свідчить практика, через півроку після працевлаштування за направленнями спостерігається зменшення працевлаштованих випускників до 62–74 %, а протягом трьох років цей показник становить 25–30 %.	Міністерство освіти і науки України.	
27.	Проблеми фінансування професійно-технічної освіти в Україні полягають не тільки в загальній абсолютній недостатності коштів, а й в їх (і це головне) неоптимальному	Міністерство освіти і науки України.	Фактично останнім часом фінансове забезпечення професійно-технічних навчальних закладів за рахунок видатків державного бюджету здійснюється

1	2	3	4
27.	<p>виділенні та нераціональному використанні. У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт складають понад 85 %. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 % матеріально-технічної бази навчання потребує оновлення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, зовсім не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, паливно-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.</p>		<p>тільки за захищеними статтями, а саме: заробітна плата працівників, стипендії учням, комунальні послуги, соціальний захист дітей-сиріт. Із метою врахування реальних фінансових витрат, що впливають на вартість підготовки одного учня, слухача, МОН розроблено Методику розрахунку орієнтовної вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, яку затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 346 від 20.05.2013 р. Однак, реальна вартість підготовки для конкретного виду економічної діяльності повинна бути фінансово забезпечена відповідними коштами. Так, МОН неодноразово зверталося до Кабінету Міністрів України, щоб передбачити у Державному бюджеті України на 2014 та 2015 роки видатки на фінансування в повному обсязі заходів на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр. Проте фінансування зазначеної Державної цільової програми фактично не відбулося.</p>

1	2	3	4
28.	<p>Багато фінансово-економічних проблем походить від надмірної подрібненості професійно-технічних навчальних закладів, недосконалості їх мережі, звуження професійної підготовки.</p> <p>Нині у середньому в одному закладі менше 500 учнів, а перелік професій, за якими готують кадри, складає понад 2,5 тис. робітничих професій.</p> <p>Подрібненість спричиняє неефективність розподілу і використання коштів.</p>	Міністерство освіти і науки України.	<p>Мережа професійно-технічних навчальних закладів постійно модернізується. Зазвичай удосконалення мережі профтехучилищ здійснюється засобом їх укрупнення з метою оптимального використання фінансових, кадрових, методичних, навчальних ресурсів та враховує потребу ринку праці у підготовці кваліфікованих робітничих кадрів.</p> <p>Своєю чергою при реорганізації перепрофілювання училищ, зменшення учнівського контингенту, звільнення працівників не передбачається.</p> <p>У разі реорганізації учні та слухачі, педагогічні та інші працівники закладів, що реорганізуються, продовжують навчання (роботу) у закладі- правонаступнику.</p> <p>Крім того, Міністерством прийматимуться рішення щодо удосконалення мережі професійно-технічних навчальних закладів лише за поданням регіональних органів виконавчої влади та за згодою колективів навчальних закладів.</p>

1	2	3	4
29.	<p>Державним бюджетом України на 2013 р. для оплати за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги передбачені кошти, що забезпечують потребу навчальних закладів та установ освіти в цих послугах в середньому на 40 %. У зв'язку з цим, за оперативними даними, у листопаді 2013 р. при стовідсотковому фінансуванні запланованих видатків на оплату за спожиті професійно-технічними навчальними закладами комунальні послуги та енергоносії утворилася за загальним фондом кредиторська заборгованість у сумі 7,7 млн грн.</p>	<p>Міністерство освіти і науки України.</p>	<p>Станом на 1 січня 2014 р. після розподілу лімітів кредиторська заборгованість повністю ліквідована.</p>
30.	<p>У 2011–2012 рр. при потребі 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво та реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти взагалі не виділялись. У 2013 р. при потребі 67,5 млн грн виділено лише 1,4 млн грн, які спрямовано на часткове усунення аварійного стану дахів, котелень та систем теплопостачання ПТНЗ. Поточні видатки (матеріальне забезпечення учнів, придбання матеріалів, медикаментів, насіння для польових робіт, паливно-мастильні матеріали, відрядження тощо) забезпечені всього на 10–20 %.</p>	<p>Міністерство освіти і науки України.</p>	

1	2	3	4
31.	<p>Сьогодні офіційна вартість підготовки кваліфікованого робітника формується, на жаль, не від потреби, а від наявності бюджетних коштів.</p> <p>У середньому вартість підготовки кваліфікованого робітника по Україні складає близько 15 тис. грн.</p> <p>Разом з тим державне фінансування у вказаних обсягах покриває потреби в основному лише у захищених статтях: заробітна плата, стипендія та частина комунальних послуг.</p>	Міністерство освіти і науки України.	
32.	<p>Проблема оплати праці учнів ПТНЗ під час проходження виробничої практики не вирішується у повному обсязі також через відсутність дієвого механізму впливу на підприємства, з якими укладені угоди, тому що у більшості вони – приватної форми власності. На перший план більшість представників вітчизняного бізнесу ставить заробітчанство, тому навіть при виконанні конкретних обсягів робіт учнем ПТНЗ не бажають сплачувати йому зароблені кошти, не бажають також офіційно підписувати угоди на проходження практики та нести відповідальність за будь-що.</p>	Міністерство освіти і науки України.	

1	2	3	4
33.	Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати матеріальне заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету.	Міністерство освіти і науки України.	

Вик. В. П. Головінов

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

МАТЕРІАЛИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, що схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року, та Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр. пріоритетними завданнями державної політики є створення системи забезпечення якості професійно-технічної освіти шляхом розроблення сучасних державних стандартів з конкретних робітничих професій, зокрема широких кваліфікацій, оновлення навчально-методичного забезпечення, утворення центрів із впровадження інноваційних технологій на базі провідних державних професійно-технічних навчальних закладів, оптимізації механізму фінансування й удосконалення системи управління професійно-технічною освітою, оновлення існуючої нормативно-правової бази та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничий процес навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти.

Нині в Україні забезпечено правове регулювання питань функціонування системи освіти, всіх її рівнів і підсистем, діяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм навчання.

Упродовж останніх років вдосконалено законодавство України стосовно професійно-технічної освіти загалом та діяльності професійно-технічних навчальних закладів зокрема. У 2012 році прийнято шість законів, що мають безпосередній вплив на підготовку кадрів.

Так, прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення управління професійно-технічною освітою» від 20 листопада 2012 року № 5498–VI, реалізація положень якого є дуже важливим етапом поступового розвитку галузі, створює умови для оперативного прийняття

управлінських рішень з питань професійно-технічної освіти та її фінансового забезпечення, посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні робітничого потенціалу країни з максимальним урахуванням потреб регіонів у кваліфікованих робітниках.

Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12 січня 2012 року № 4312–VI регулює питання формального та неформального професійного навчання працівників, яке здійснюється роботодавцями безпосередньо на виробництві, а також на договірній основі у професійно-технічних навчальних закладах.

Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067–VI передбачає стимулювання місцевої влади до створення нових робочих місць, надає можливість підтримати найбільш вразливі верстви населення та створити нові робочі місця. Стосується учнів та випускників професійно-технічних навчальних закладів, а саме: стаття 26 визначає шляхи стимулювання працевлаштування громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці, та стаття 29 визначає розширення можливостей для підвищення конкурентоспроможності молоді, яка працевлаштовується на перше робоче місце.

Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 року № 5026–VI у статті 26 «Права організацій роботодавців, їх об'єднань у сфері вищої, професійно-технічної освіти, навчання на виробництві» визначає участь роботодавців та їх організацій у формуванні державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, погодженні державних стандартів професійно-технічної освіти тощо. Врегульовано питання щодо обов'язковості оплати проходження виробничої практики учнями професійно-технічних навчальних закладів, оскільки положеннями Закону внесено відповідні зміни до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту».

Закон України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» від 20 листопада 2012 року № 5499–VI передбачає розміщення державного замовлення на конкурсних засадах.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України,

Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України» від 16 жовтня 2012 року № 5460–VI регулює діяльність ряду центральних органів виконавчої влади, у тому числі управління системою професійно-технічної освіти, визначені повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері професійно-технічної освіти, а також центрального органу, що реалізує державну політику у сфері професійно-технічної освіти.

Здійснюються відповідні заходи з впровадження Національної рамки кваліфікацій, зокрема й за рівнями професійно-технічної освіти. Підготовлено проект Стратегії розвитку національної системи кваліфікацій. У зв'язку з цим затверджено Методику розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій та проведено чотири засідання Міжвідомчої робочої групи з питань розроблення та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти.

Внесено зміни до Національного класифікатора України «Класифікатор професій», що дає змогу запровадити навчання за новими сучасними професіями широкого профілю, які пов'язані зі сферою обслуговування, налагодженням, регулюванням, монтажем, ремонтом обладнання, зварюванням, улаштуванням підлогових покриттів, впровадженням інформаційних та комунікаційних систем, програмного забезпечення тощо.

Для удосконалення процедури й прозорості вступної кампанії у 2013 році Міністерством освіти і науки затверджено та зареєстровано у Міністерстві юстиції нові Типові правила прийому до професійно-технічних навчальних закладів, які розроблено з урахуванням реалій сучасності, ступеневості професійно-технічної освіти, можливостей навчання за різними формами, видами професійної підготовки.

За останній рік Міністерством освіти і науки України розглядалися, вносилися пропозиції до проектів нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, що стосуються сфери професійно-технічної освіти, а саме: до 15 проектів законів України, 16 проектів постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, 7 спільних наказів з іншими міністерствами, 3 нормативних документів навчально-методичного спрямування.

Подальше формування нормативно-правової бази у сфері освіти і надалі спрямовуватиметься на визначення правових, організаційних, фінансових засад інноваційного розвитку системи національної освіти в контексті глобалізаційних тенденцій і викликів часу.

З розвитком технічного прогресу відбувається докорінна перебудова нашого суспільства на основі принципово нових економічних, соціальних і політичних факторів. У зв'язку з цим до професійно-технічних навчальних закладів висуваються підвищені вимоги щодо підготовки робітничих кадрів, їхнього освітнього рівня та професійної майстерності. Вони мають здійснювати важливу функцію задоволення поточних і перспективних потреб виробництва у кваліфікованих робітниках, що відповідають вимогам науково-технічного розвитку, володіти широкою політехнічною ерудицією, професійною майстерністю. При цьому спрямованість вибору підлітками професійної підготовки зумовлюється тим, що більшість батьків все ж таки хотіли б, щоб їхня дитина отримала відповідну професію і пішла працювати на конкретне робоче місце. Про активну участь батьків у навчально-виробничому процесі свідчить і їх достатня поінформованість щодо успішності їхніх дітей.

Моніторинг фактичного стану справ на місцях засвідчує низький рівень у регіонах системи інформування зацікавлених сторін, органів управління освітою про потреби роботодавців у робітничих кадрах.

Мережа професійно-технічних навчальних закладів

Важливим чинником забезпечення якісної освіти та відповідного забезпечення галузей економіки кваліфікованими робітничими кадрами є формування оптимальної мережі професійно-технічних навчальних закладів.

За останні роки відбулися певні зміни, що викликано передусім реагуванням на вимоги ринку праці, збалансуванням його потреб і пропозицій та певною демографічною ситуацією, що значною мірою впливає і на формування контингенту учнів та слухачів професійно-технічних навчальних закладів.

У 2004 році функціонувало 1006 навчальних закладів із загальним контингентом учнів, слухачів понад 505 тис. осіб, у 2010-му — 991 ПТНЗ із загальним контингентом 431 тис. осіб, а на початок

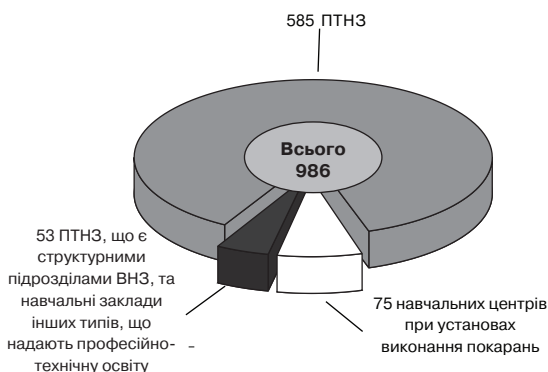
2013–2014 навчального року — 986 професійно-технічних навчальних закладів, у яких навчається близько 400 тис. осіб.

Зменшення кількості професійно-технічних навчальних закладів відбувалося переважно за рахунок укрупнення навчальних закладів.

Станом на 01.09.2013 р. мережа професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих МОН України, охоплювала 986 закладів, серед яких, зокрема:

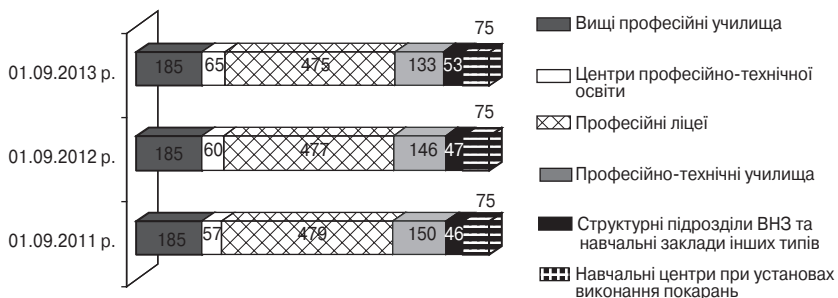
33 професійно-технічних навчальних заклади, що є структурними підрозділами вищих навчальних закладів, та **20** навчальних закладів інших типів, що надають професійно-технічну освіту;

75 навчальних центрів при установах виконання покарань.

Мережа навчальних закладів професійно-технічної освіти (станом на 01.09.2013)

Навчання робітничим професіям здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах різних типів. Динаміка зміни мережі професійно-технічних навчальних закладів протягом 2011–2013 рр. за типами показана на діаграмі.

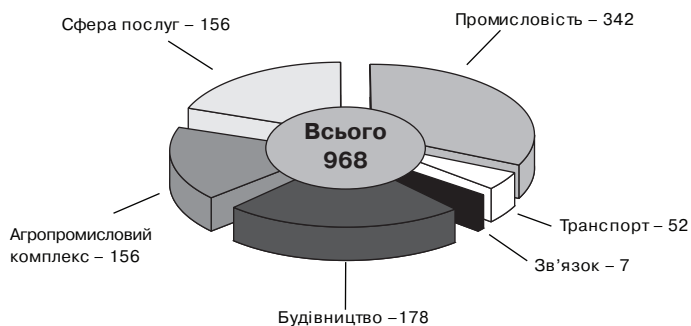
Динаміка мережі професійно-технічних навчальних закладів за типами

У таблиці показано розподіл мережі професійно-технічних навчальних закладів України у розрізі регіонів (на 01.09.2013):

Регіон	ВПУ	Центри професійно-технічної освіти	Професійні ліцеї	ПТУ	Структурні підрозділи ВНЗ	НЗ інших типів	Навчальні центри при установах виконання покарань	Всього
Автономна Республіка Крим	11	—	10	8	—	—	—	29
Вінницька	11	6	11	4			4	36
Волинська	6	1	6	5	1	2	1	22
Дніпропетровська	6	13	25	14		2	5	65
Донецька	15	8	62	17	2	1	7	112
Житомирська	3	1	14	8	1	—	1	28
Закарпатська	3	—	13	1	1	—	—	18
Запорізька	9	4	29	—	—	—	5	47
Івано-Франківська	6	1	9	3	2	1	1	23
Київська	5	4	10	2		2	4	27
Кіровоградська	2	—	9	13	—	—	2	26
Луганська	11	2	52	2	5	3	6	81
Львівська	18	1	33	1	2	1	6	62
Миколаївська	4	0	19	5	2	—	2	32
Одеська	3	1	18	8	8	—	3	41
Полтавська	3	2	17	16	—	—	4	42
Рівненська	7	1	11	1	—	2	3	25
Сумська	11	6	10	3	—	—	3	33
Тернопільська	7	1	9	5	—	2	2	26
Харківська	5	5	34	3	1	1	6	55
Херсонська	6	—	11	6	1	—	2	26
Хмельницька	7	3	20	—	—	—	4	34
Черкаська	3	2	12	4	—	1	2	24
Чернівецька	5	0	8	1	1	—	1	16
Чернігівська	3	1	12	3	—	—	1	20
м. Київ	14	1	8	—	5	1	—	29
м. Севастополь	1	1	3	—	1	1	—	7
УКРАЇНА	185	65	475	133	33	20	75	986

Спостерігається також тенденція зміни мережі училищ і за галузевим спрямуванням. Збільшується кількість училищ, що готують кваліфікованих робітників для промисловості. Так, у 2003 р. функціонувало 256 училищ для промисловості, а вже на початок 2013–2014 навчального року їх було 342.

Зміна напрямів підготовки робітничих кадрів залежить насамперед від потреб ринку праці. На діаграмі, наведеній нижче, надано розподіл професійно-технічних навчальних закладів за галузевим спрямуванням.

Мережа професійно-технічних навчальних закладів за галузевим спрямуванням (станом на 01.09.2013)

Найбільше профтехучилищ агропромислового профілю (понад 40 відсотків від загальної кількості) розміщено в Миколаївській, Одеській, Тернопільській та Чернігівській областях, а професійно-технічних навчальних закладів, що готують кваліфікованих кадрів для промисловості, — у Донецькій, Луганській та Харківській областях. Кожний третій навчальний заклад у Рівненській та Івано-Франківській областях навчає майбутніх будівельників.

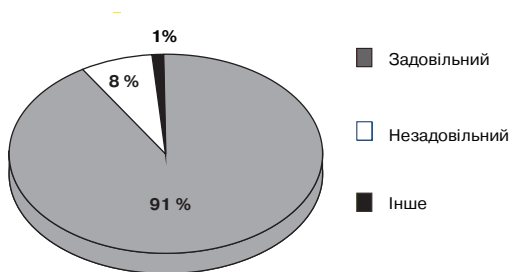
Розподіл професійно-технічних навчальних закладів за галузевим спрямуванням у розрізі регіонів (станом на 01.09.2013 р.) подано нижче.

**Мережа професійно-технічних навчальних закладів МОН України
за галузевим спрямуванням**

Регіон	За галузевим спрямуванням								Всього
	промисловість			будівництво	сфера послуг			агропромислового профілю	
	промисловість	транспорт	зв'язок		сфера послуг	торгівля і громадське харчування	житлово-комунальне господарство		
Автономна Республіка Крим	4	2	0	9	2	4	2	6	29
Вінницька	8	2	1	8	3	1	0	13	36
Волинська	8	0	1	5	0	1	0	7	22
Дніпропетровська	30	1	0	12	0	5	0	17	65
Донецька	48	9	1	23	10	7	2	12	112
Житомирська	6	0	0	8	4	1	0	9	28
Закарпатська	8	0	0	4	0	2	0	4	18
Запорізька	18	3	0	6	1	3	3	13	47
Івано-Франківська	7	1	0	7	4	0	0	4	23
Київська	11	0	0	5	2	1	0	8	27
Кіровоградська	5	2	1	4	2	3	0	9	26
Луганська	37	5	0	17	5	8	0	9	81
Львівська	25	3	2	9	0	9	4	10	62
Миколаївська	10	2	0	3	1	2	1	13	32
Одеська	7	4	0	3	9	0	0	18	41
Полтавська	11	1	0	6	7	2	0	15	42
Рівненська	4	1	0	9	5	1	0	5	25
Сумська	10	2	0	7	2	1	1	10	33
Тернопільська	7	0	0	3	3	2	0	11	26
Харківська	22	5	0	10	2	2	0	14	55
Херсонська	7	1	0	3	2	4	0	9	26
Хмельницька	18	0	0	3	1	1	0	11	34
Черкаська	6	1	0	3	0	0	3	11	24
Чернівецька	6	2	0	1	2	0	0	5	16
Чернігівська	7	1	0	1	2	1	0	8	20
м. Київ	8	4	1	8	6	2	0	0	29
м. Севастополь	4	0	0	1	0	1	1	0	7
Всього	342	52	7	178	75	64	17	251	986

Протягом 2012–2013 років МОН України здійснюється моніторингове дослідження ступеня задоволеності освітніми послугами в галузі професійно-технічної освіти. Один із показників — стан матеріально-технічної бази навчального закладу. На думку респондентів, основна частина, а саме 91 відсоток опитаних, загалом задоволені станом наявної матеріально-технічної бази навчального закладу, у якому вони навчаються та працюють.

Хоча серед «іншого» зазначають, що «застаріла техніка та обладнання», «стан навчально-матеріальної бази посередній». Однак у керівників інша думка щодо даного питання. Тільки четверта частина опитаних керівників навчальних закладів (24 відсотки) цілком задоволена матеріально-технічною базою закладу, і трохи більше половини опитаних респондентів (68 відсотків) вважають матеріально-технічне забезпечення посереднім. А ось відсоток незадоволених станом матеріально-технічної бази серед керівників і учнів ПТНЗ практично однаковий — 8 відсотків.

Водночас стан матеріально-технічної бази багатьох навчальних закладів потребує поліпшення та оновлення. Україн зменшено протягом останніх десятиріч фінансування навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на її розвиток та здійснення системних реформ.

Матеріально-технічна база професійно-технічних навчальних закладів, особливо машинобудівного, аграрного, поліграфічного профілів, а також транспорту, зв'язку та інших, на 90 відсотків фізично та морально застаріла і непридатна для використання в навчальному процесі.

У майстернях, на полігонах та навчальних господарствах використовується сільськогосподарська та інша техніка, з якої 55 відсотків відпрацьовано вже понад 20 років, 30 відсотків функціонує близько 20 років і лише 5 відсотків — до 10 років.

Контингент професійно-технічних навчальних закладів

Станом на 01.09.2013 р. у 986 професійно-технічних навчальних закладах, що підпорядковані МОН, загальний контингент учнів і слухачів становив 388,3 тис. осіб (у 2011 р. — 407,8 тис. осіб), з них:

357,8 тис. осіб — у 858 ПТНЗ;

21,8 тис. осіб — у 53 професійно-технічних навчальних закладах, що є структурними підрозділами вищих навчальних закладів та навчальних закладів інших типів, що надають професійно-технічну освіту;

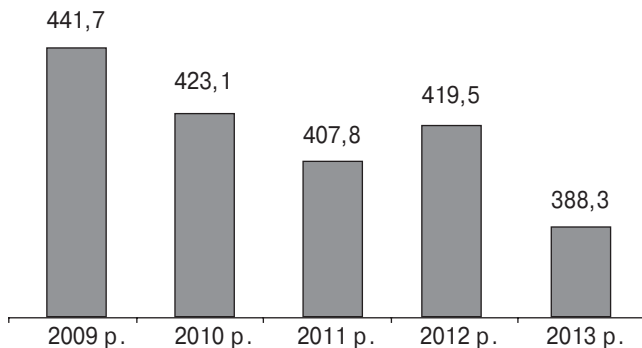
8,7 тис. осіб — у 75 навчальних центрах при установах виконання покарань.

На діаграмі показано розподіл контингенту учнів і слухачів у професійно-технічних навчальних закладах за рівнями освіти.

Контингент учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів (станом на 01.09.2013)

Динаміку зміни загального контингенту учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів України протягом 2009–2012 рр. показано на діаграмі нижче.

Динаміка контингенту учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів (тис. осіб)

Загальний контингент учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів України та випуск станом на 01.09.2013 у регіональному розрізі подано у таблиці.

Регіон	Кількість ПТНЗ	Загальний контингент	Випуск
Автономна Республіка Крим	29	12 480	8044
Вінницька	36	17 322	9528
Волинська	22	10 329	6569
Дніпропетровська	65	27 380	20 188
Донецька	112	36 353	21 172
Житомирська	28	10 265	5467
Закарпатська	18	7256	4326
Запорізька	47	18 451	10 535
Івано-Франківська	23	12 184	6434
Київська	27	9489	7031
Кіровоградська	26	8647	4481
Луганська	81	23 950	13563
Львівська	62	31 085	17 903
Миколаївська	32	12 435	7470

Одеська	41	18 636	9131
Полтавська	42	12 748	8303
Рівненська	25	12 318	6653
Сумська	33	11 260	7848
Тернопільська	26	11 312	5574
Харківська	55	16 776	9178
Херсонська	26	10 068	4517
Хмельницька	34	12 852	8123
Черкаська	24	9733	5265
Чернівецька	16	7155	3876
Чернігівська	20	7380	4215
м. Київ	29	17 788	9033
м. Севастополь	7	2616	1232
УКРАЇНА	986	388 268	225 659

Станом на 01.09.2013 у професійно-технічних навчальних закладах здобувають первинну професійну підготовку понад 374 тис. випускників загальноосвітніх навчальних закладів, що становить 96 відсотків загального контингенту. Цей відсоток є незмінним протягом останніх років. Переважна більшість таких учнів навчаються за державним замовленням; на контрактній основі здобувають професійну освіту лише 1,5 відсотка випускників ЗНЗ. Останній показник також є незмінним протягом останніх трьох років.

Формування контингенту професійно-технічних навчальних закладів здійснюється на базі: базової загальної середньої освіти з отриманням повної загальної середньої освіти 245,6 тис. осіб (63,3 відсотка), без отримання повної загальної середньої освіти — 15,6 тис. осіб (4 відсотки);

повної загальної освіти — 109,6 тис. осіб (28,3 відсотка від загального контингенту);

незавершеної базової загальної середньої освіти — 3,0 тис. осіб — 0,8 відсотка (у 2007 р. — 0,9 відсотка).

У таблиці, наведеній нижче, показано динаміку загального контингенту учнів професійно-технічних навчальних закладів протягом 2011–2013 років.

Загальний контингент учнів професійно-технічних навчальних закладів МОН України
(станом на 1 вересня 2011–2013 рр.)

Регіон	Роки	Кількість ПТНЗ	Всього, загальний контингент (учні, слухачі)	Професійна підготовка випускників загальноосвітніх навчальних закладів										Всього випускників ЗНЗ (учнів)	% випускників ЗНЗ від загального контингенту	З них понад державне замовлення	% понад державне замовлення від випускників ЗНЗ (учнів)
				На базі повної загальної освіти		На базі середньої базової загальної освіти		На базі незавершеної базової загальної освіти		% від загального контингенту		% від загального контингенту					
				3 отриманням повної загальної освіти	% від загального контингенту	без отримання повної загальної освіти	% від загального контингенту	3 отриманням повної загальної освіти	% від загального контингенту	3 отриманням повної загальної освіти	% від загального контингенту	3 отриманням повної загальної освіти	% від загального контингенту				
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
1	2011	30	12 189	4717	38,7	6443	52,9	959	7,9	0	0,0	12 119	99,4	135	1,1		
	2012	29	13 448	4907	36,5	7504	55,8	906	6,7	0	0,0	13 317	99,0	176	0,6		
	2013	29	12 480	5083	40,7	6646	53,3	701	5,6	0	0,0	12 430	99,6	99	0,8		
Вінницька	2011	36	18 347	3987	21,7	12 838	70,0	1049	5,7	82	0,4	17 956	97,9	1233	6,9		
	2012	36	18 990	3768	19,8	13 395	70,5	1306	6,9	80	0,4	18 549	97,7	947	5,1		
	2013	36	17 322	3844	22,2	11 876	68,6	1189	6,9	80	0,5	16 989	98,1	719	4,2		
Волинська	2011	22	9552	2558	26,8	6269	65,6	289	3,0	34	0,4	9150	95,8	149	1,6		
	2012	22	10 703	2993	28,0	6913	64,6	317	3,0	55	0,5	10278	96,0	208	2,0		
	2013	22	10 329	2940	28,5	6600	63,9	350	3,4	25	0,2	9915	96,0	219	2,2		
Дніпропетровська	2011	66	29 644	7474	25,2	19 278	65,0	357	1,2	140	0,5	27 249	91,9	603	2,2		
	2012	65	30 886	8072	26,1	20 494	66,4	331	1,1	185	0,6	29 082	94,2	472	1,6		
	2013	65	27 380	7601	27,8	17 934	65,5	290	1,1	188	0,7	26013	95,0	349	1,3		

Донецька	2011	113	37 558	7717	20,5	24 997	66,6	2382	6,3	252	0,7	35 348	94,1	479	1,4
	2012	112	39 998	7480	18,7	27 970	69,9	2186	5,5	191	0,5	37 827	94,6	391	1,0
	2013	112	36 353	8529	23,5	23 974	65,9	1735	4,8	152	0,4	34 390	94,6	419	1,2
Житомирська	2011	28	10 406	2853	27,4	6583	63,3	632	6,1	40	0,4	10 108	97,1	1	0,0
	2012	28	10 597	2896	27,3	6702	63,2	607	5,7	43	0,4	10 248	96,7	0	0,0
	2013	28	10 265	2944	28,7	6419	62,5	590	5,7	44	0,4	9997	97,4	0	0,0
Закарпатська	2011	18	8828	2007	22,7	6360	72,0	303	3,4	0	0,0	8670	98,2	209	2,4
	2012	18	8259	1768	21,4	6079	73,6	224	2,7	0	0,0	8071	97,7	197	2,4
	2013	18	7256	1725	23,8	5311	73,2	146	2,0	0	0,0	7182	99,0	177	2,5
Запорізька	2011	47	19 624	5572	28,4	11907	60,7	843	4,3	146	0,7	18468	94,1	630	3,4
	2012	47	19 138	5309	27,7	11941	62,4	683	3,6	189	1,0	18122	94,7	533	2,9
	2013	47	18 451	5459	29,6	11029	59,8	621	3,4	193	1,0	17302	93,8	457	2,6
Івано-Франківська	2011	23	12 973	2701	20,8	9630	74,2	215	1,7	0	0,0	12546	96,7	406	3,2
	2012	23	13 011	2656	20,4	9792	75,3	227	1,7	0	0,0	12675	97,4	415	3,3
	2013	23	12 184	3076	25,2	8609	70,7	229	1,9	0	0,0	11914	97,8	393	3,3
Київська	2011	27	10 015	2228	22,2	6633	66,2	621	6,2	0	0,0	9482	94,7	181	1,9
	2012	27	10 608	2407	22,7	7252	68,4	392	3,7	0	0,0	10051	94,7	134	1,3
	2013	27	9489	2387	25,2	6469	68,2	186	2,0	0	0,0	9042	95,3	111	1,2
Кіровоградська	2011	26	8783	1818	20,7	5936	67,6	335	3,8	0	0,0	8089	92,1	40	0,5
	2012	26	9326	1996	21,4	6597	70,7	186	2,0	0	0,0	8779	94,1	56	0,6
	2013	26	8647	2061	23,8	6042	69,9	94	1,1	0	0,0	8197	94,8	41	0,5
Луганська	2011	81	25 873	5201	20,1	18093	69,9	640	2,5	701	2,7	24635	95,2	411	1,7
	2012	81	26 897	5571	20,7	18877	70,2	611	2,3	695	2,6	25754	95,8	209	0,8
	2013	81	23 950	5541	23,1	16259	67,9	522	2,2	556	2,3	22878	95,5	170	0,7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Львівська	2011	62	32 766	10227	31,2	20619	62,9	467	1,4	0	0,0	31313	95,6	108	0,3
	2012	62	33 467	9869	29,5	21741	65,0	356	1,1	0	0,0	31966	95,5	69	0,2
	2013	62	31 085	9439	30,4	20074	64,6	278	0,9	0	0,0	29791	95,8	83	0,3
Миколаївська	2011	32	14 097	4164	29,5	7871	55,8	1813	12,9	0	0,0	13848	98,2	230	1,7
	2012	32	13 793	3872	28,1	7837	56,8	1814	13,2	0	0,0	13523	98,0	231	1,7
	2013	32	12 435	3576	28,7	6813	54,8	1673	13,6	0	0,0	12062	97,0	174	1,4
Одеська	2011	42	18 627	4821	25,9	11428	61,4	1451	7,8	217	1,2	17917	96,2	200	1,1
	2012	42	18 775	4674	24,9	11939	63,6	1294	6,9	248	1,3	18155	96,7	220	1,2
	2013	41	18 636	4787	25,7	11555	62,0	1101	5,9	298	1,6	17741	95,2	294	1,7
Полтавська	2011	43	14 476	4000	27,6	8508	58,8	1132	7,8	0	0,0	13640	94,2	0	0,0
	2012	43	14 343	3930	27,4	8647	60,3	947	6,6	0	0,0	13524	94,3	0	0,0
	2013	42	12 748	3891	30,5	7442	58,4	745	5,8	0	0,0	12078	94,7	0	0,0
Рівненська	2011	25	12 814	4579	35,7	7578	59,1	335	2,6	0	0,0	12492	97,5	1	0,0
	2012	25	12 932	4572	35,4	7731	59,8	317	2,5	0	0,0	12620	97,6	1	0,0
	2013	25	12 318	4463	36,2	7307	59,3	258	2,1	0	0,0	12028	97,6	1	0,0
Сумська	2011	33	12 021	3904	32,5	6889	57,3	492	4,1	21	0,2	11306	94,1	170	1,5
	2012	33	12 018	3735	31,1	7063	58,8	514	4,3	20	0,2	11332	94,3	146	1,3
	2013	33	11 260	3697	32,8	6675	59,3	337	3,0	17	0,2	10726	95,3	183	1,7
Тернопільська	2011	26	12 534	2019	16,1	9650	77,0	392	3,1	150	1,2	12 211	97,4	65	0,5
	2012	26	12 366	2024	16,4	9625	77,8	345	2,8	106	0,9	12 100	97,8	79	0,7
	2013	26	11 312	2036	18,0	8879	78,5	123	1,1	0	0,0	11 038	97,6	72	0,7
Харківська	2011	55	16 964	4488	26,5	9690	57,1	1717	10,1	530	3,1	16 425	96,8	171	1,0
	2012	55	17 866	4644	26,0	10582	59,2	1521	8,5	604	3,4	17 351	97,1	211	1,2
	2013	55	16 776	4676	27,9	9549	56,9	1461	8,7	596	3,6	16 282	97,1	186	1,1

Херсонська	2011	26	10 142	3913	38,6	5355	52,8	630	6,2	0	0,0	9898	97,6	25	0,3
	2012	26	10 145	3885	38,3	5490	54,1	561	5,5	0	0,0	9936	97,9	10	0,1
	2013	26	10 068	4146	41,2	5188	51,5	538	5,3	0	0,0	9872	98,1	4	0,0
Хмельницька	2011	34	14 491	3502	24,2	9932	68,5	540	3,7	0	0,0	13 974	96,4	380	2,7
	2012	34	13 987	3428	24,5	9490	67,8	516	3,7	0	0,0	13 434	96,0	282	2,1
	2013	34	12 852	3321	25,8	8481	66,0	457	3,6	0	0,0	12 259	95,4	231	1,9
Черкаська	2011	24	9737	2752	28,3	6408	65,8	205	2,1	0	0,0	9365	96,2	135	1,4
	2012	24	9942	2554	25,7	6860	69,0	169	1,7	0	0,0	9583	96,4	134	1,4
	2013	24	9733	2742	28,2	6492	66,7	120	1,2	0	0,0	9354	96,1	158	1,7
Чернівецька	2011	16	7365	2549	34,6	4697	63,8	75	1,0	0	0,0	7321	99,4	101	1,4
	2012	16	7222	2106	29,2	4959	68,7	72	1,0	0	0,0	7137	98,8	182	2,6
	2013	16	7155	2355	32,9	4595	64,2	85	1,2	0	0,0	7035	98,3	160	2,3
Чернігівська	2011	21	7575	3072	40,6	4383	57,9	45	0,6	0	0,0	7500	99,0	0	0,0
	2012	21	7961	3291	41,3	4559	57,3	25	0,3	0	0,0	7875	98,9	0	0,0
	2013	20	7380	3342	45,3	3942	53,4	25	0,3	0	0,0	7309	99,0	0	0,0
м. Київ	2011	29	17 997	4843	26,9	9632	53,5	2372	13,2	902	5,0	17 749	98,6	752	4,2
	2012	29	20 003	5040	25,2	11338	56,7	2367	11,8	1112	5,6	19 857	99,3	647	3,3
	2013	29	17 788	5505	30,9	9587	53,9	1686	9,5	902	5,1	17 680	99,4	738	4,2
м. Севастополь	2011	7	2372	547	23,1	1725	72,7	78	3,3	10	0,4	2360	99,5	10	0,4
	2012	7	2804	577	20,6	2134	76,1	67	2,4	0	0,0	2778	99,1	7	0,3
	2013	7	2616	657	25,1	1856	70,9	84	3,2	7	0,3	2604	99,5	3	0,1
УКРАЇНА	2011	992	407 770	108 213	26,5	259 332	63,6	20 369	5,0	3225	0,8	391 139	96,2	6825	1,7
	2012	989	419 485	108 024	25,8	273 511	65,2	18 861	4,5	3528	0,8	403 924	96,3	5857	1,5
	2013	986	388 268	109 823	28,3	245 603	63,3	15 624	4,0	3058	0,8	374 108	96,3	5441	1,5

Активізувалася робота ПТНЗ з центрами зайнятості з питань підготовки працюючого та незайнятого населення. Загалом контингент слухачів на 01.09.2013 становив 14,2 тис. осіб (4,2 відсотка загального контингенту учнів, слухачів), з них 3,34 тис. осіб з числа незайнятого населення.

61 відсоток слухачів з числа працюючого населення здобувають первинну професійну підготовку, а 67 відсотків осіб з числа незайнятого населення оволодівають знаннями та навичками нової робітничої професії.

У таблицях, наведених нижче, показано розподіл контингенту слухачів з числа працюючого та незайнятого населення в професійно-технічних навчальних закладах за видами професійного навчання у регіональному розрізі протягом 2011–2013 років.

Зауважимо, що тенденції професійного навчання цих груп слухачів залишаються незмінними протягом останніх років.

Загальний контингент працюючого населення професійно-технічних навчальних закладів МОН України
(станом на 1 вересня 2011–2013 рр.)

Назва республіки, області, міста	Роки	Кількість ПТНЗ	Професійне навчання працюючого населення (слухачі)								Всього слухачів (незайняте та працююче населення)		у тому числі за формами навчання	
			Первинна професійна підготовка	% від загального контингенту	Перепідготовка	% від загального контингенту	Підвищення кваліфікації	% від загального контингенту	Всього працівників	% від загального контингенту	Денна	вечірньо-змінна		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Автономна Республіка Крим	2011	30	0	0	3	0	0	0	3	0	70	70	0	
	2012	29	0	0	3	0	0	0	3	0	131	131	0	
	2013	29	0	0	0	0	0	0	0	0	50	50	0	
Вінницька	2011	36	283	1,5	0	0	0	0	283	1,5	391	308	83	
	2012	36	360	1,9	0	0	0	0	360	1,9	441	376	65	
	2013	36	267	1,5	0	0	0	0	267	1,5	333	286	47	
Волинська	2011	22	0	0	219	2,3	0	0	219	2,3	402	282	120	
	2012	22	0	0	210	2	0	0	210	2	425	322	103	
	2013	22	3	0	132	1,3	0	0	135	1,3	414	364	50	
Дніпропетровська	2011	66	721	2,4	309	1	252	0,9	1282	4,3	2395	1964	431	
	2012	65	667	2,2	402	1,3	38	0,1	1107	3,6	1804	1545	259	
	2013	65	653	2,4	391	1,4	52	0,2	1096	4	1367	1101	266	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Донецька	2011	113	1313	3,5	289	0,8	96	0,3	1698	4,5	2210	1929	281
	2012	112	1281	3,2	383	1	116	0,3	1780	4,5	2171	1771	400
	2013	112	1310	3,6	340	0,9	22	0,1	1672	4,6	1963	1594	369
Житомирська	2011	28	0	0	242	2,3	0	0	242	2,3	298	56	242
	2012	28	2	0	298	2,8	1	0	301	2,8	349	78	271
	2013	28	0	0	225	2,2	7	0,1	232	2,3	268	52	216
Закарпатська	2011	18	0	0	0	0	0	0	0	0	158	158	0
	2012	18	0	0	0	0	0	0	0	0	188	188	0
	2013	18	0	0	0	0	0	0	0	0	74	74	0
Запорізька	2011	47	23	0,1	869	4,4	0	0	892	4,5	1156	1155	1
	2012	47	28	0,1	849	4,4	0	0	877	4,6	1016	1014	2
	2013	47	14	0,1	893	4,8	0	0	907	4,9	1149	1149	0
Івано-Франківська	2011	23	240	1,9	0	0	0	0	240	1,9	427	427	0
	2012	23	240	1,8	0	0	0	0	240	1,8	336	336	0
	2013	23	240	2	0	0	0	0	240	2	270	270	0
Київська	2011	27	244	2,4	266	2,7	4	0	514	5,1	533	322	211
	2012	27	255	2,4	282	2,7	0	0	537	5,1	557	301	256
	2013	27	159	1,7	288	3	0	0	447	4,7	447	298	149
Кіровоградська	2011	26	355	4	10	0,1	0	0	365	4,2	694	694	0
	2012	26	344	3,7	0	0	0	0	344	3,7	547	547	0
	2013	26	340	3,9	0	0	0	0	340	3,9	450	450	0
Луганська	2011	81	615	2,4	136	0,5	24	0,1	775	3	1238	922	316
	2012	81	674	2,5	70	0,3	0	0	744	2,8	1143	985	158
	2013	81	673	2,8	28	0,1	11	0	712	3	1072	884	188

Львівська	2011	62	806	2,5	338	1	34	0,1	1178	3,6	1453	1153	300
	2012	62	778	2,3	363	1,1	99	0,3	1240	3,7	1501	1129	372
	2013	62	804	2,6	238	0,8	54	0,2	1096	3,5	1294	1043	251
Миколаївська	2011	32	220	1,6	0	0	0	0	220	1,6	249	249	0
	2012	32	195	1,4	0	0	0	0	195	1,4	270	270	0
	2013	32	195	1,6	16	0,1	75	0,6	286	2,3	373	373	0
Одеська	2011	42	440	2,4	30	0,2	50	0,3	520	2,8	710	566	144
	2012	42	500	2,7	60	0,3	30	0,2	590	3,1	620	550	70
	2013	41	675	3,6	60	0,3	7	0	742	4	895	603	292
Полтавська	2011	43	0	0	681	4,7	0	0	681	4,7	836	836	0
	2012	43	0	0	692	4,8	0	0	692	4,8	819	819	0
	2013	42	0	0	515	4	5	0	520	4,1	670	655	15
Рівненська	2011	25	0	0	310	2,4	0	0	310	2,4	322	112	210
	2012	25	100	0,8	200	1,5	0	0	300	2,3	312	207	105
	2013	25	100	0,8	190	1,5	0	0	290	2,4	290	200	90
Сумська	2011	33	216	1,8	31	0,3	0	0	247	2,1	715	710	5
	2012	33	239	2	49	0,4	3	0	291	2,4	686	681	5
	2013	33	220	2	57	0,5	27	0,2	304	2,7	534	509	25
Тернопільська	2011	26	160	1,3	1	0	0	0	161	1,3	323	293	30
	2012	26	160	1,3	0	0	0	0	160	1,3	266	236	30
	2013	26	160	1,4	0	0	0	0	160	1,4	274	244	30
Харківська	2011	55	150	0,9	213	1,3	65	0,4	428	2,5	539	411	128
	2012	55	230	1,3	135	0,8	45	0,3	410	2,3	515	391	124
	2013	55	0	0	410	2,4	0	0	410	2,4	494	401	93

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Херсонська	2011	26	170	1,7	0	0	0	0	170	1,7	244	244	0
	2012	26	170	1,7	0	0	0	0	170	1,7	209	209	0
	2013	26	170	1,7	0	0	0	0	170	1,7	196	196	0
Хмельницька	2011	34	276	1,9	9	0,1	0	0	285	2	517	508	9
	2012	34	284	2	0	0	15	0,1	299	2,1	553	553	0
	2013	34	284	2,2	2	0	11	0,1	297	2,3	593	593	0
Черкаська	2011	24	240	2,5	33	0,3	14	0,1	287	2,9	372	332	40
	2012	24	260	2,6	30	0,3	0	0	290	2,9	359	305	54
	2013	24	235	2,4	50	0,5	0	0	285	2,9	379	329	50
Чернівецька	2011	16	30	0,4	3	0	10	0,1	43	0,6	44	4	40
	2012	16	60	0,8	25	0,3	0	0	85	1,2	85	25	60
	2013	16	60	0,8	60	0,8	0	0	120	1,7	120	5	115
Чернігівська	2011	21	10	0,1	34	0,4	0	0	44	0,6	75	65	10
	2012	21	35	0,4	9	0,1	0	0	44	0,6	86	51	35
	2013	20	35	0,5	19	0,3	0	0	54	0,7	71	17	54
м. Київ	2011	29	37	0,2	7	0	9	0,1	53	0,3	248	147	101
	2012	29	50	0,3	0	0	0	0	50	0,3	146	68	78
	2013	29	11	0,1	22	0,1	0	0	33	0,2	108	82	26
м. Севастополь	2011	7	4	0,2	0	0	0	0	4	0,2	12	12	0
	2012	7	6	0,2	0	0	0	0	6	0,2	26	26	0
	2013	7	5	0,2	0	0	0	0	5	0,2	12	12	0
УКРАЇНА	2011	992	6553	1,6	4033	1	558	0,1	11 144	2,7	16 631	13 929	2702
	2012	989	6918	1,6	4060	1	347	0,1	11 325	2,7	15 561	13 114	2447
	2013	986	6613	1,7	3936	1	271	0,1	10 820	2,8	14 160	11 834	2326

Загальний контингент незайнятого населення професійно-технічних навчальних закладів МОН України
(станом на 1 вересня 2011–2013 рр.)

Регіон	Роки	Кількість ПТНЗ	Професійне навчання незайнятого населення (слухачі)							
			Первинна професійна підготовка	% від загальної	Перепідготовка	% від загальної	Підвищення кваліфікації	% від загальної	Всього незайнятого населення	% від загальної
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Автономна Республіка Крим	2011	30	6	0	61	0,5	0	0	67	0,5
	2012	29	49	0,4	79	0,6	0	0	128	1
	2013	29	4	0	46	0,4	0	0	50	0,4
Вінницька	2011	36	17	0,1	91	0,5	0	0	108	0,6
	2012	36	0	0	81	0,4	0	0	81	0,4
	2013	36	0	0	66	0,4	0	0	66	0,4
Волинська	2011	22	30	0,3	153	1,6	0	0	183	1,9
	2012	22	89	0,8	126	1,2	0	0	215	2
	2013	22	88	0,9	161	1,6	30	0,3	279	2,7
Дніпропетровська	2011	66	113	0,4	900	3	100	0,3	1113	3,8
	2012	65	8	0	665	2,2	24	0,1	697	2,3
	2013	65	0	0	197	0,7	74	0,3	271	1
Донецька	2011	113	145	0,4	367	1	0	0	512	1,4
	2012	112	227	0,6	164	0,4	0	0	391	1
	2013	112	114	0,3	177	0,5	0	0	291	0,8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Житомирська	2011	28	38	0,4	18	0,2	0	0	56	0,5
	2012	28	7	0,1	41	0,4	0	0	48	0,5
	2013	28	36	0,4	0	0	0	0	36	0,4
Закарпатська	2011	18	37	0,4	121	1,4	0	0	158	1,8
	2012	18	66	0,8	122	1,5	0	0	188	2,3
	2013	18	0	0	74	1	0	0	74	1
Запорізька	2011	47	0	0	264	1,3	0	0	264	1,3
	2012	47	13	0,1	126	0,7	0	0	139	0,7
	2013	47	109	0,6	133	0,7	0	0	242	1,3
Івано-Франківська	2011	23	76	0,6	111	0,9	0	0	187	1,4
	2012	23	37	0,3	59	0,5	0	0	96	0,7
	2013	23	30	0,2	0	0	0	0	30	0,2
Київська	2011	27	0	0	19	0,2	0	0	19	0,2
	2012	27	0	0	20	0,2	0	0	20	0,2
	2013	27	0	0	0	0	0	0	0	0
Кіровоградська	2011	26	192	2,2	137	1,6	0	0	329	3,7
	2012	26	93	1	110	1,2	0	0	203	2,2
	2013	26	53	0,6	57	0,7	0	0	110	1,3
Луганська	2011	81	0	0	403	1,6	60	0,2	463	1,8
	2012	81	0	0	354	1,3	45	0,2	399	1,5
	2013	81	0	0	300	1,3	60	0,3	360	1,5
Львівська	2011	62	0	0	275	0,8	0	0	275	0,8
	2012	62	0	0	261	0,8	0	0	261	0,8
	2013	62	14	0	184	0,6	0	0	198	0,6

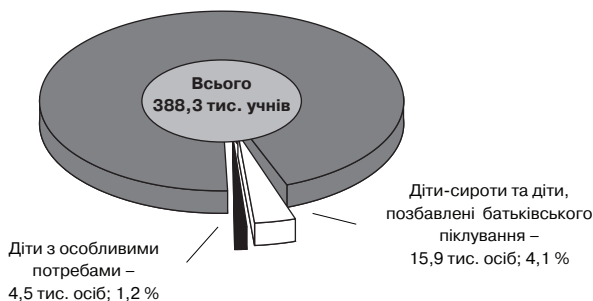
Миколаївська	2011	32	20	0,1	9	0,1	0	0	29	0,2
	2012	32	54	0,4	21	0,2	0	0	75	0,5
	2013	32	57	0,5	25	0,2	5	0	87	0,7
Одеська	2011	42	30	0,2	134	0,7	26	0,1	190	1
	2012	42	30	0,2	0	0	0	0	30	0,2
	2013	41	143	0,8	10	0,1	0	0	153	0,8
Полтавська	2011	43	55	0,4	100	0,7	0	0	155	1,1
	2012	43	59	0,4	68	0,5	0	0	127	0,9
	2013	42	44	0,3	104	0,8	2	0	150	1,2
Рівненська	2011	25	12	0,1	0	0	0	0	12	0,1
	2012	25	12	0,1	0	0	0	0	12	0,1
	2013	25	0	0	0	0	0	0	0	0
Сумська	2011	33	11	0,1	457	3,8	0	0	468	3,9
	2012	33	83	0,7	312	2,6	0	0	395	3,3
	2013	33	18	0,2	212	1,9	0	0	230	2
Тернопільська	2011	26	15	0,1	133	1,1	14	0,1	162	1,3
	2012	26	17	0,1	89	0,7	0	0	106	0,9
	2013	26	18	0,2	96	0,8	0	0	114	1
Харківська	2011	55	111	0,7	0	0	0	0	111	0,7
	2012	55	105	0,6	0	0	0	0	105	0,6
	2013	55	74	0,4	10	0,1	0	0	84	0,5
Херсонська	2011	26	10	0,1	64	0,6	0	0	74	0,7
	2012	26	24	0,2	15	0,1	0	0	39	0,4
	2013	26	15	0,1	11	0,1	0	0	26	0,3

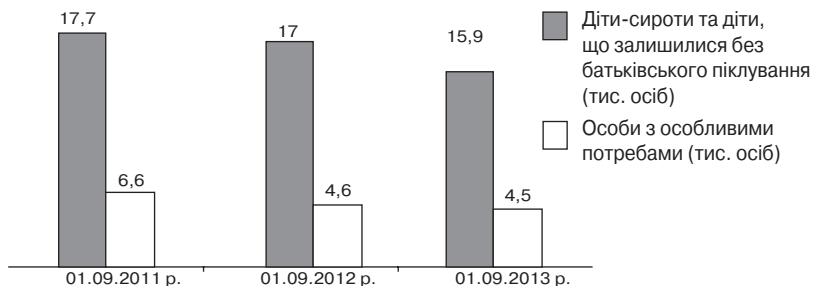
Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницька	2011	34	54	0,4	178	1,2	0	0	232	1,6
	2012	34	53	0,4	198	1,4	3	0	254	1,8
	2013	34	47	0,4	230	1,8	19	0,1	296	2,3
Черкаська	2011	24	12	0,1	73	0,7	0	0	85	0,9
	2012	24	0	0	69	0,7	0	0	69	0,7
	2013	24	0	0	94	1	0	0	94	1
Чернівецька	2011	16	0	0	1	0	0	0	1	0
	2012	16	0	0	0	0	0	0	0	0
	2013	16	0	0	0	0	0	0	0	0
Чернігівська	2011	21	0	0	31	0,4	0	0	31	0,4
	2012	21	11	0,1	31	0,4	0	0	42	0,5
	2013	20	11	0,1	6	0,1	0	0	17	0,2
м. Київ	2011	29	42	0,2	140	0,8	13	0,1	195	1,1
	2012	29	49	0,2	47	0,2	0	0	96	0,5
	2013	29	35	0,2	40	0,2	0	0	75	0,4
м. Севастополь	2011	7	8	0,3	0	0	0	0	8	0,3
	2012	7	20	0,7	0	0	0	0	20	0,7
	2013	7	7	0,3	0	0	0	0	7	0,3
УКРАЇНА	2011	992	1034	0,3	4240	1	213	0,1	5487	1,3
	2012	989	1106	0,3	3058	0,7	72	0	4236	1
	2013	986	917	0,2	2233	0,6	190	0	3340	0,9

Протягом останніх років збільшилася кількість учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які здобувають професійно-технічну освіту. У 2013 році контингент учнів цієї категорії становив понад 15,9 тис. осіб (у 2011 р. – 17,8 тис. осіб).

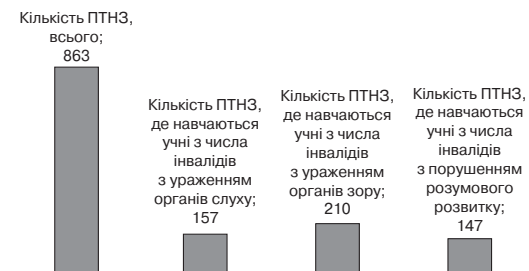

Контингент учнів професійно-технічних навчальних закладів за соціальним станом (станом на 01.09.2013)

Динаміка контингенту учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів за соціальним станом (станом на 01.09.2013)

У професійно-технічних навчальних закладах також здійснюється навчання осіб з фізичними та/або розумовими вадами. Так, на початок 2013 року здобували робітничу професію 4,5 тис. осіб даної категорії.

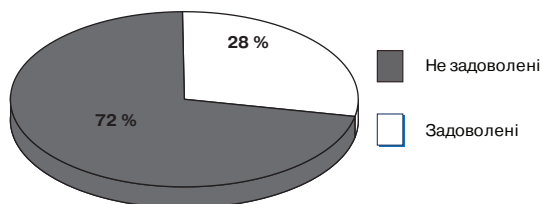

Професійно-технічні навчальні заклади, що здійснюють навчання учнів з особливими потребами

Кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей з фізичними та/або розумовими вадами, які здобувають професійно-технічну освіту, з року в рік збільшується. Це учні, що проживають переважно в гуртожитках.

Якщо запитати у батьків учнів: «Чи задоволені Ви умовами проживання дитини у гуртожитку?», то отримаємо такі відповіді: так — 72 відсотки; ні — 28 відсотків.

Нижче наведена діаграма, що ілюструє суб'єктивну оцінку батьків учнів умов проживання в гуртожитку.

Чому ж такий значний відсоток батьків не задоволені умовами проживання своїх дітей у гуртожитках? Головна причина — недостатнє фінансування професійно-технічних навчальних закладів, особливо в частині розвитку їх матеріально-технічної бази.

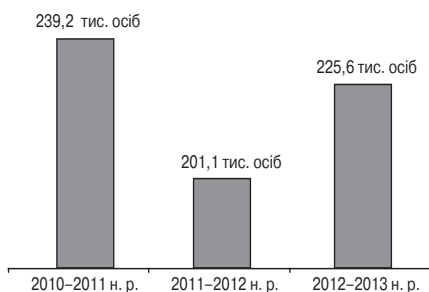
Випуск та працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів

Станом на 01.09.2013 у професійно-технічних навчальних закладах, що підпорядковані МОН (986), випуск становив 225,7 тис.

кваліфікованих робітників (у 2011 р. — 239,2 тис. осіб), з них: 172,6 тис. учнів та 56,7 тис. слухачів з числа працюючого та незаангажованого населення.

У 2012–2013 навчальному році завершили навчання 2272 особи з фізичними та/або розумовими вадами, а також 7458 учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На графіку показано кількісні показники випуску учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів протягом останніх трьох навчальних років.

Динаміка випуску учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

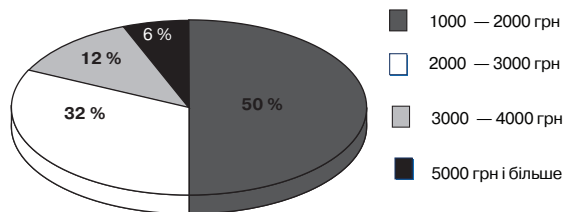
Динаміка працевлаштування випускників державних професійно-технічних навчальних закладів упродовж останніх років залишається стабільною і становить понад 89 відсотків за професією. Інші випускники продовжують навчання у вищих навчальних закладах, призвані до лав Збройних сил України, працевлаштувалися самостійно за професіями, що характеризуються самозайнятістю.

Існує проблема в закріпленні працевлаштованих випускників на першому робочому місці. Міністерством щорічно провадиться анкетування випускників та роботодавців, результати якого свідчать, що умови, створені роботодавцями для закріплення випускників на робочому місці, за деякими важливими критеріями є недостатніми. Негативно впливають на рівень закріплення випускників невисокий рівень оплати праці, відсутність можливості підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання, відсутність соціального пакету тощо. Як свідчить практика, через півроку після працевлаштування за направленнями спостерігається зменшення працевлаштованих випускників до 62–74 відсотків, а протягом трьох років цей показник становить 25–30 відсотків.

Однією із причин такого стану є відсутність зацікавленості роботодавців у працевлаштуванні випускників навчальних закладів, що пояснюється відсутністю у випускників відповідного досвіду роботи. Домінує також процес самостійного залучення на роботу випускників, що дає можливість роботодавцям диктувати їм свої вимоги та умови соціального захисту. Працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів після закінчення навчання ускладнюється і через відсутність надання житла. Особливо це стосується випускників з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. За результатами анкетування роботодавців, лише 2,6 відсотка випускників мають можливість отримати службове житло.

На працевлаштування та закріплення випускників навчальних закладів значно впливають процеси, що пов'язані з проблемами в економіці держави (скорочення штатів, припинення роботи підприємств, переведення підприємств на неповний робочий тиждень тощо).

У зв'язку з зазначеним цікаво проаналізувати думки учнів професійно-технічних навчальних закладів щодо розміру майбутньої оплати праці.

Відповіді учнів ПТНЗ свідчать про те, що 50 відсотків опитаних реально оцінюють свої шанси щодо оплати праці й розраховують на розмір платні від 1000 до 2000 грн, 32 відсотки — на зарплату від 2000 до 3000 грн, що свідчить про розуміння необхідності змін щодо оплати праці кваліфікованих спеціалістів і реальної оцінки затрати праці. І лише 12 відсотків розраховують на зарплату 4000 гривень. Очевидно, цей відсоток невеликий, оскільки більшість учнів не вірять у те, що вища зарплата можлива в реальному житті.

Найкращі показники працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів протягом 2011–2013 рр. у Київській, Дніпропетровській, Одеській областях та місті Києві, найменший (67 відсотків) — у Закарпатській області.

Рівень працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів певною мірою віддзеркалює розвиток інфраструктури економіки нашої країни. Збільшується попит на робітників для промисловості і транспорту, сталим він залишився для будівництва та агропромислового комплексу, зменшується для легкої промисловості, майже немає проблем у працевлаштуванні випускників, що навчалися за напрямом «громадське харчування».

Статистичні дані свідчать про тенденції, що залишаються незмінними протягом останніх років щодо подальшої долі випускників професійно-технічних навчальних закладів:

продовжують навчання 8 відсотків випускників;

працевлаштовано за професією в середньому 90 відсотків випускників, з них у галузі:

промисловості — 28,5 відсотка загального випуску,

сільського господарства — 8,5 відсотка загального випуску,

транспорту — 15 відсотків загального випуску,

зв'язку — 0,5 відсотка загального випуску,

будівництва — 11 відсотків загального випуску,

торгівлі і громадського харчування — 17 відсотків загального випуску,

житлово-комунального господарства і невиробничі види побутового обслуговування населення — 9,2 відсотка загального випуску.

Показники випуску і працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів за професією та галузями протягом 2011–2013 рр. у регіональному розрізі показано в таблиці, наведеній нижче.

**Випуск і працевлаштування випускників
навчальних закладів МОН України**
(станом на 1 вересня)

Регіон	Роки	Випуск, всього	Продовжують навчання	Випуск робітників	Працевлаштовано за професією	% від загального випуску		
							промисловість	% від загального випуску
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Автономна Республіка Крим	2011	9203	575	8628	8215	95,2	1089	12,6
	2012	6471	142	6329	6154	97,2	629	9,9
	2013	8044	371	7673	7126	92,9	989	12,9
Вінницька	2011	9997	764	9233	7934	85,9	2504	27,1
	2012	8132	685	7447	6667	89,5	1944	26,1
	2013	9528	763	8765	7787	88,8	2390	27,3
Волинська	2011	6408	552	5856	5369	91,7	1756	30
	2012	5771	365	5406	5099	94,3	1741	32,2
	2013	6569	526	6043	5419	89,7	1917	31,7
Дніпропетровська	2011	23 335	760	22 575	21970	97,3	8336	36,9
	2012	18 959	293	18666	18100	97	6128	32,8
	2013	20 188	440	19748	19037	96,4	7074	35,8
Донецька	2011	23 749	1250	22499	20814	92,5	8883	39,5
	2012	17 258	642	16616	15413	92,8	6233	37,5
	2013	21 172	1600	19572	17861	91,3	7517	38,4
Житомирська	2011	5643	337	5306	4111	77,5	1468	27,7
	2012	5046	381	4665	3497	75	1296	27,8
	2013	5467	343	5124	3797	74,1	1403	27,4
Закарпатська	2011	4783	228	4555	3080	67,6	939	20,6
	2012	4223	209	4014	2723	67,8	838	20,9
	2013	4326	159	4167	2765	66,4	893	21,4
Запорізька	2011	10 475	475	10 000	9332	93,3	2961	29,6
	2012	10 457	402	10 055	9255	92	2791	27,8
	2013	10 535	602	9933	9078	91,4	2752	27,7
Івано-Франківська	2011	6020	632	5388	3652	67,8	1009	18,7
	2012	5541	537	5004	3581	71,6	935	18,7
	2013	6434	782	5652	4109	72,7	1221	21,6
Київська	2011	6802	674	6128	5970	97,4	1615	26,4
	2012	5874	421	5453	5339	97,9	1328	24,4
	2013	7031	650	6381	6224	97,5	1711	26,8

**(учні, слухачі) професійно-технічних
за професією та галузями
2011–2013 рр.)**

у тому числі за галузями											
сільське господарство	% від загального випуску	транспорт	% від загального випуску	зв'язок	% від загального випуску	будівництво	% від загального випуску	торгівля і громадське харчування	% від загального випуску	житлово-комунальне господарство і невиробничі види побутового обслуговування населення	% від загального випуску
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
535	6,2	2015	23,4	25	0,3	945	11	2126	24,6	1480	17,2
437	6,9	1618	25,6	4	0,1	598	9,4	1748	27,6	1120	17,7
553	7,2	1611	21	59	0,8	852	11,1	1826	23,8	1236	16,1
818	8,9	1769	19,2	25	0,3	1199	13	1157	12,5	462	5
858	11,5	1569	21,1	0	0	895	12	1107	14,9	294	3,9
778	8,9	1727	19,7	18	0,2	1085	12,4	1273	14,5	516	5,9
590	10,1	901	15,4	0	0	881	15	894	15,3	347	5,9
542	10	1018	18,8	0	0	696	12,9	867	16	235	4,3
581	9,6	902	14,9	0	0	979	16,2	831	13,8	209	3,5
2393	10,6	2805	12,4	84	0,4	2672	11,8	3596	15,9	2084	9,2
2521	13,5	2202	11,8	64	0,3	2265	12,1	3411	18,3	1509	8,1
2668	13,5	2738	13,9	58	0,3	2020	10,2	3273	16,6	1206	6,1
1201	5,3	3249	14,4	137	0,6	1811	8	3332	14,8	2201	9,8
669	4	2896	17,4	84	0,5	1169	7	2810	16,9	1552	9,3
852	4,4	3343	17,1	73	0,4	1461	7,5	2788	14,2	1827	9,3
319	6	318	6	28	0,5	1081	20,4	695	13,1	202	3,8
330	7,1	258	5,5	13	0,3	852	18,3	556	11,9	192	4,1
367	7,2	254	5	15	0,3	990	19,3	555	10,8	213	4,2
98	2,2	423	9,3	0	0	225	4,9	754	16,6	641	14,1
152	3,8	425	10,6	13	0,3	239	6	630	15,7	426	10,6
123	3	502	12	8	0,2	199	4,8	684	16,4	356	8,5
554	5,5	1660	16,6	39	0,4	1199	12	1613	16,1	1306	13,1
656	6,5	1720	17,1	11	0,1	1143	11,4	1675	16,7	1259	12,5
1173	11,8	1435	14,4	25	0,3	828	8,3	1493	15	1372	13,8
133	2,5	420	7,8	0	0	757	14	967	17,9	366	6,8
137	2,7	345	6,9	0	0	568	11,4	1110	22,2	486	9,7
149	2,6	411	7,3	0	0	865	15,3	1040	18,4	423	7,5
556	9,1	1926	31,4	44	0,7	533	8,7	1100	18	196	3,2
494	9,1	1767	32,4	11	0,2	397	7,3	1140	20,9	202	3,7
583	9,1	2110	33,1	27	0,4	624	9,8	1021	16	148	2,3

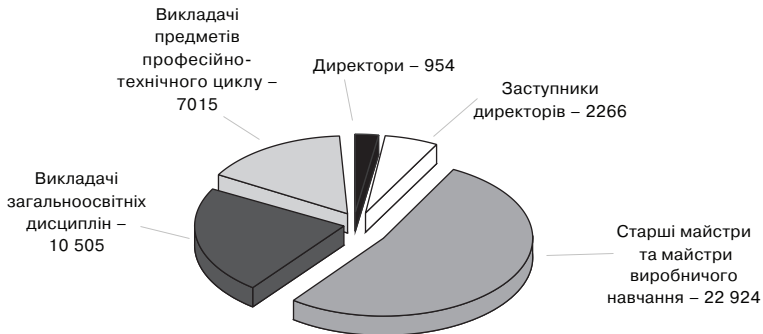

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кіровоградська	2011	5271	298	4973	4726	95	1131	22,7
	2012	4032	130	3902	3595	92,1	580	14,9
	2013	4481	210	4271	4076	95,4	778	18,2
Луганська	2011	14633	1304	13329	11278	84,6	5797	43,5
	2012	11431	923	10508	8841	84,1	4407	41,9
	2013	13563	2009	11554	9308	80,6	4529	39,2
Львівська	2011	16598	1955	14643	13478	92	4492	30,7
	2012	15617	1527	14090	12723	90,3	4258	30,2
	2013	17903	2084	15819	14180	89,6	4421	27,9
Миколаївська	2011	7620	693	6927	5687	82,1	1511	21,8
	2012	7007	484	6523	5498	84,3	1371	21
	2013	7470	767	6703	5387	80,4	1274	19
Одеська	2011	10156	645	9511	9270	97,5	2133	22,4
	2012	9104	447	8657	8373	96,7	1831	21,2
	2013	9131	707	8424	8104	96,2	2028	24,1
Полтавська	2011	7995	850	7145	6611	92,5	2200	30,8
	2012	7516	592	6924	6011	86,8	1809	26,1
	2013	8303	941	7362	6439	87,5	1939	26,3
Херсонська	2011	5422	370	5052	4665	92,3	1536	30,4
	2012	5098	317	4781	4244	88,8	1194	25
	2013	4517	273	4244	3779	89	1357	32
Хмельницька	2011	8248	397	7851	6970	88,8	2753	35,1
	2012	8124	518	7606	6766	89	2702	35,5
	2013	8123	599	7524	6741	89,6	2635	35
Черкаська	2011	5383	193	5190	5162	99,5	1149	22,1
	2012	4839	97	4742	4680	98,7	1101	23,2
	2013	5265	132	5133	5076	98,9	1510	29,4
Чернівецька	2011	4270	164	4106	3471	84,5	981	23,9
	2012	3373	103	3270	2793	85,4	710	21,7
	2013	3876	271	3605	3317	92	987	27,4
Чернігівська	2011	4546	479	4067	3574	87,9	1160	28,5
	2012	3937	363	3574	2986	83,5	1005	28,1
	2013	4215	478	3737	3032	81,1	1182	31,6
м. Київ	2011	8945	1165	7780	7552	97,1	1821	23,4
	2012	6072	869	5203	5056	97,2	1282	24,6
	2013	9033	858	8175	7988	97,7	2290	28
м. Севастополь	2011	1651	227	1424	1314	92,3	361	25,4
	2012	746	56	690	570	82,6	159	23
	2013	1232	133	1099	936	85,2	193	17,6
УКРАЇНА	2011	23 9111	18026	22 1085	19 8945	90	64 715	29,3
	2012	20 2451	12694	18 9757	17 0071	89,6	52 289	27,6
	2013	22 5659	18279	20 7380	18 5032	89,2	59 419	28,7

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
714	14,4	671	13,5	50	1	684	13,8	954	19,2	522	10,5
481	12,3	545	14	77	2	392	10	1114	28,5	406	10,4
562	13,2	575	13,5	128	3	630	14,8	753	17,6	650	15,2
949	7,1	576	4,3	77	0,6	1254	9,4	1511	11,3	1114	8,4
888	8,5	514	4,9	9	0,1	810	7,7	1472	14	741	7,1
845	7,3	444	3,8	142	1,2	968	8,4	1579	13,7	801	6,9
788	5,4	2381	16,3	140	1	1769	12,1	2734	18,7	1174	8
616	4,4	2351	16,7	140	1	1571	11,1	2812	20	975	6,9
785	5	2885	18,2	141	0,9	1807	11,4	2915	18,4	1226	7,8
508	7,3	946	13,7	27	0,4	423	6,1	1203	17,4	1069	15,4
472	7,2	907	13,9	0	0	442	6,8	1148	17,6	1158	17,8
537	8	928	13,8	27	0,4	468	7	1127	16,8	1026	15,3
841	8,8	2796	29,4	4	0	849	8,9	1814	19,1	833	8,8
770	8,9	2535	29,3	14	0,2	738	8,5	1705	19,7	780	9
809	9,6	2115	25,1	26	0,3	715	8,5	1586	18,8	825	9,8
969	13,6	549	7,7	0	0	1069	15	1146	16	678	9,5
1148	16,6	544	7,9	0	0	749	10,8	1147	16,6	614	8,9
1019	13,8	611	8,3	0	0	957	13	1290	17,5	623	8,5
428	8,5	451	8,9	52	1	559	11,1	1101	21,8	538	10,6
337	7	507	10,6	54	1,1	497	10,4	1267	26,5	388	8,1
332	7,8	447	10,5	80	1,9	457	10,8	743	17,5	363	8,6
1346	17,1	555	7,1	6	0,1	964	12,3	1053	13,4	293	3,7
1229	16,2	669	8,8	37	0,5	725	9,5	1035	13,6	369	4,9
1020	13,6	571	7,6	28	0,4	954	12,7	1162	15,4	371	4,9
713	13,7	658	12,7	0	0	956	18,4	1297	25	389	7,5
732	15,4	512	10,8	0	0	718	15,1	1193	25,2	424	8,9
831	16,2	675	13,2	0	0	802	15,6	984	19,2	274	5,3
467	11,4	682	16,6	14	0,3	306	7,5	586	14,3	435	10,6
251	7,7	619	18,9	18	0,6	279	8,5	608	18,6	308	9,4
324	9	600	16,6	19	0,5	336	9,3	659	18,3	392	10,9
378	9,3	492	12,1	0	0	489	12	565	13,9	490	12
240	6,7	382	10,7	0	0	416	11,6	586	16,4	357	10
279	7,5	355	9,5	0	0	415	11,1	442	11,8	359	9,6
79	1	1636	21	157	2	1341	17,2	1398	18	1120	14,4
0	0	1040	20	94	1,8	573	11	1154	22,2	913	17,5
96	1,2	1567	19,2	112	1,4	1325	16,2	1454	17,8	1144	14
0	0	110	7,7	36	2,5	60	4,2	413	29	334	23,5
0	0	83	12	0	0	36	5,2	115	16,7	177	25,7
0	0	99	9	14	1,3	71	6,5	345	31,4	214	19,5
17 823	8,1	31 780	14,4	1144	0,5	26 499	12	35 961	16,3	21 023	9,5
16 265	8,6	28 684	15,1	711	0,4	20 417	10,8	34 186	18	17 519	9,2
17 814	8,6	30 547	14,7	1145	0,6	23 979	11,6	33 541	16,2	18 587	9

Кадрове забезпечення професійно-технічних навчальних закладів

Навчальний процес у професійно-технічних навчальних закладах здійснюють понад 49,4 тис. педагогічних працівників, з них 17,2 тис. викладачів (35 відсотків) та 22,8 тис. майстрів (46 відсотків).

Серед педагогічних працівників мають четвертий і вище робітничий розряди майже 21 тис. осіб, кожний четвертий педпрацівник здобув робітничу кваліфікацію з двох і більше професій (12 тис. осіб).

70 відсотків педпрацівників ПТНЗ мають освітній рівень від бакалавра до магістра, 30 відсотків — освітній рівень молодшого спеціаліста. 341 педпрацівник є депутатом міської ради, 183 мають наукові ступені та вчені звання. За 2012–2013 роки кількість викладачів з вищою кваліфікаційною категорією зросла на 8 відсотків, викладачів з педагогічним званням — на 10 відсотків, майстрів із педагогічним званням — на 12 відсотків.

Майже кожний другий директор та кожний третій його заступник, більше половини викладачів професійно-теоретичного циклу мають відповідну робітничу кваліфікацію. Більшість майстрів виробничого навчання володіють двома і більше робітничими професіями та мають відповідну психолого-педагогічну підготовку.

У таблиці, наведеній нижче, показано забезпечення педагогічними кадрами професійно-технічних навчальних закладів МОН України у регіональному розрізі протягом 2012–2013 років.

**Кадрове забезпечення
професійно-технічних навчальних закладів МОН України
(станом на 01.09.2012 та 01.09.2013)**

Регіон	Роки	Кількість ПТНЗ	Педагогічні працівники, всього	У тому числі											
				Викладачі											
				директори, всього	мають робітничу кваліфікацію за фахом	% від кількості директорів	заступники директорів, всього	мають робітничу кваліфікацію	% від кількості заступників директорів	всього	не вистаєє	у тому числі			
									з предметів технічного циклу	мають робітничу кваліфікацію	% від викладачів з предметів професійно- технічного циклу	з предметів загальноосвітніх дисциплін			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Автономна Республіка Крим	2012	30	1650	30	8	26,7	84	19	22,6	517	68	216	39	18,1	301
	2013	29	1638	29	8	27,6	82	14	17,1	517	68	220	39	17,7	297
Вінницька	2012	36	2139	36	8	22,2	95	20	21,1	792	44	307	79	25,7	485
	2013	36	2127	35	9	25,7	91	18	19,8	791	55	298	81	27,2	493
Волинська	2012	22	1192	21	14	66,7	54	23	42,6	439	78	174	102	58,6	265
	2013	22	1223	21	13	61,9	54	20	37	437	71	189	100	52,9	248
Дніпропетровська	2012	65	3460	65	20	30,8	174	32	18,4	1114	79	402	108	26,9	712
	2013	65	3513	63	16	25,4	177	21	11,9	1137	51	405	84	20,7	732
Донецька	2012	112	4150	110	38	34,5	189	43	22,8	1544	311	546	151	27,7	998
	2013	112	4267	106	38	35,8	203	53	26,1	1552	290	583	107	18,4	969
Житомирська	2012	28	1291	28	6	21,4	56	14	25	416	69	183	42	23	233
	2013	28	1323	28	6	21,4	58	13	22,4	422	64	184	44	23,9	238
Закарпатська	2012	18	1021	18	2	11,1	47	4	8,5	376	46	146	15	10,3	230
	2013	18	985	17	2	11,8	46	5	10,9	360	50	143	21	14,7	217

Продовження таблиці

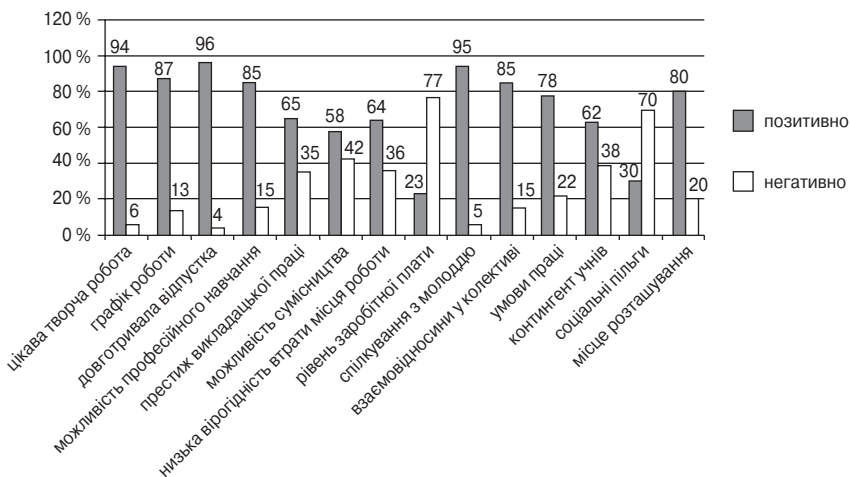
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Запорізька	2012	47	1893	47	17	36,2	109	29	26,6	684	168	280	94	33,6	404
	2013	47	1836	47	14	29,8	103	23	22,3	667	194	267	70	26,2	400
Івано-Франківська	2012	23	1527	23	11	47,8	65	23	35,4	627	18	252	108	42,9	375
	2013	23	1572	22	8	36,4	65	21	32,3	654	29	249	96	38,6	405
Київська	2012	27	1309	27	18	66,7	61	33	54,1	474	47	205	157	76,6	269
	2013	27	1311	26	16	61,5	57	28	49,1	486	42	207	152	73,4	279
Кіровоградська	2012	26	1151	26	8	30,8	46	11	23,9	431	24	124	33	26,6	307
	2013	26	1252	26	8	30,8	53	12	22,6	469	1	133	25	18,8	336
Луганська	2012	81	3923	80	9	11,3	173	21	12,1	1375	57	504	69	13,7	871
	2013	81	4060	80	10	12,5	175	17	9,7	1452	34	545	52	9,5	907
Львівська	2012	62	3783	62	26	41,9	157	47	29,9	1359	210	539	166	30,8	820
	2013	62	3796	58	23	39,7	162	45	27,8	1365	188	552	173	31,3	813
Миколаївська	2012	32	1643	32	2	6,3	77	8	10,4	546	72	235	28	11,9	311
	2013	32	1635	32	1	3,1	75	7	9,3	543	72	236	18	7,6	307
Одеська	2012	42	2111	42	7	16,7	104	15	14,4	791	74	334	43	12,9	457
	2013	41	2178	41	7	17,1	103	19	18,4	830	55	342	45	13,2	488
Полтавська	2012	43	1798	43	16	37,2	86	33	38,4	609	105	291	115	39,5	318
	2013	42	1779	40	14	35	87	30	34,5	601	118	282	109	38,7	319
Рівненська	2012	25	1331	25	12	48	55	18	32,7	518	15	209	70	33,5	309
	2013	25	1390	25	12	48	60	18	30	533	11	230	73	31,7	303
Сумська	2012	33	1533	32	11	34,4	64	12	18,8	519	104	196	67	34,2	323
	2013	33	1503	31	11	35,5	71	14	19,7	507	116	201	76	37,8	306
Тернопільська	2012	26	1581	25	2	8	63	9	14,3	596	51	221	34	15,4	375
	2013	26	1631	26	2	7,7	66	8	12,1	636	30	236	41	17,4	400
Харківська	2012	55	2307	54	24	44,4	93	27	29	789	69	367	118	32,2	422
	2013	55	2305	54	21	38,9	102	29	28,4	809	74	367	102	27,8	442

Херсонська	2012	26	1145	26	8	30,8	50	15	30	374	91	171	60	35,1	203
	2013	26	1113	24	7	29,2	50	15	30	365	75	167	53	31,7	198
Хмельницька	2012	34	1734	34	9	26,5	68	18	26,5	575	89	222	97	43,7	353
	2013	34	1688	32	10	31,3	72	21	29,2	542	108	209	106	50,7	333
Черкаська	2012	24	1242	21	7	33,3	52	17	32,7	428	25	202	69	34,2	226
	2013	24	1268	19	5	26,3	53	19	35,8	438	36	198	77	38,9	240
Чернівецька	2012	16	943	16	8	50	42	9	21,4	329	16	123	44	35,8	206
	2013	16	949	16	8	50	43	9	20,9	325	11	115	42	36,5	210
Чернігівська	2012	21	893	19	6	31,6	46	4	8,7	284	20	105	32	30,5	179
	2013	20	919	20	7	35	48	4	8,3	296	4	118	31	26,3	178
м. Київ	2012	29	1782	28	12	42,9	91	22	24,2	600	217	234	57	24,4	366
	2013	29	1849	29	12	41,4	92	23	25	656	229	290	66	22,8	366
м. Севастополь	2012	7	348	7	2	28,6	18	9	50	130	27	53	6	11,3	77
	2013	7	341	7	2	28,6	18	4	22,2	130	34	49	12	24,5	81
УКРАЇНА	2012	990	48 880	977	311	31,8	2219	535	24,1	17 236	2194	6841	2003	29,3	10 395
	2013	986	49 451	954	290	30,4	2266	510	22,5	17 520	2110	7015	1895	27	10 505

Педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів — це люди, віддані своїй справі. Результати відповідей щодо ставлення до своєї роботи (позитивні й негативні аспекти) наведені у таблиці і діаграмі, поданих нижче (у відсотках).

	Аспекти ставлення до роботи	Позитивно	Негативно
1.	Цікава творча робота	94 %	6 %
2.	Зручний графік роботи	87 %	13 %
3.	Велика відпустка	96 %	4 %
4.	Можливість професійного зростання	85 %	15 %
5.	Престиж викладацької праці	65 %	35 %
6.	Можливість сумісництва з іншою роботою в інших місцях	58 %	42 %
7.	Низька вірогідність її втратити	65 %	35 %
8.	Рівень заробітної плати	23 %	77 %
9.	Спілкування з молоддю	95 %	5 %
10.	Репутація навчального закладу	88 %	12 %
11.	Взаємовідносини у колективі	85 %	15 %
12.	Умови праці	78 %	22 %
13.	Контингент учнів	62 %	38 %
14.	Соціальні пільги (путівки, безкоштовне харчування тощо)	30 %	70 %
15.	Місце розташування роботи	80 %	20 %

Значний відсоток педпрацівників наголошує на тому, що їх дуже не задовольняє розмір заробітної плати, а також невиконання чинного законодавства стосовно соціальних пільг. Та тішить той факт, що педагогічні працівники відзначають більше позитивних аспектів, аніж негативних. Цікава творча робота — 94 відсотки, спілкування з молоддю — 95 відсотків тощо. З аналізу відповідей на дане запитання випливає висновок про необхідність стимулювання праці педагогічних працівників професійно-технічної освіти.

Забезпеченість підручниками, навчальною літературою

У комплексі заходів щодо виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки значна увага приділяється підготовці якісних, сучасних рукописів підручників для професійно-технічних навчальних закладів, насамперед із пріоритетних професій, галузей машинобудування, металообробки, приладобудування, видобувної промисловості, транспорту і зв'язку, агропромислового комплексу. Підвищено вимоги до наукового, навчально-методичного та поліграфічного рівня навчальної літератури.

Водночас у 2011–2012 роках навчальна література для ПТНЗ за рахунок коштів державного бюджету не видавалась.

Загальна забезпеченість ПТНЗ підручниками і навчальними посібниками на початок 2013–2014 навчального року із загально-технічних і спеціальних дисциплін становить 74 відсотки, із загальноосвітніх дисциплін — 62,4 відсотка.

Реґіон	Забезпеченість ПТНЗ підручниками					
	з предметів професійно-технічного циклу (%)			з загальноосвітніх дисциплін (%)		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Автономна Республіка Крим	76	77,8	72	68	71	82
Вінницька	75	65	80	80	89	92
Волинська	74	74	74	72	72	72
Дніпропетровська	81	76	74	64	59	45
Донецька	89	81,3	81,7	73	59,4	64,1
Житомирська	80	85	82,8	75	78	80,7
Закарпатська	56	58	76	78	76	88
Запорізька	78	75	76,1	79	11	15,7
Івано-Франківська	69,8	69,9	69,9	65,8	65,9	65,8
Київська	80,1	82	78	76,9	32	43
Кіровоградська	61	73,4	55	34	32	16
Луганська	92	90	90	88	88	88
Львівська	79	79	72	65	42,5	57
Миколаївська	69	73	73	65	55	55
Одеська	64	64	69	47	47	10
Полтавська	71,3	63,8	67	46,6	41	36
Рівненська	71	70	70	55	65	75
Сумська	76	77	67	53	55	60,5
Тернопільська	75,4	75,4	75,4	74,2	74,2	74,2
Харківська	56	56	64	36,2	38,3	100
Херсонська	66	60	60	59,7	63	63
Хмельницька	75	74,7	75	75	64,4	66
Черкаська	76,9	76,9	77,6	71,6	71,6	75
Чернівецька	82,3	84,2	85,6	74,7	82	91,5
Чернігівська	67,7	68	72	40,4	45,4	24
м. Київ	80	68	68	75	68	68
м. Севастополь	81	65	74	87	67	77
УКРАЇНА	74	70,5	74	66	53,1	62,4

Упродовж останніх двох років підручники для навчальних закладів системи профтехосвіти за державні кошти взагалі не видавались. На 2013 рік за рахунок коштів державного бюджету передбачалось видати три підручники для учнів професійно-технічних навчальних закладів загальним накладом 75 тис. примірників.

На виконання Галузевої цільової програми «Підручник для професійно-технічних навчальних закладів» на 2010–2012 роки за рахунок позабюджетних коштів у цей період у регіонах видано 72 найменування підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, словників загальним накладом 6283 примірники.

Фінансування професійно-технічної освіти

Світовий досвід свідчить, що найстійкішою є економіка тих країн, де неухильно зростає частка високоосвічених і висококваліфікованих робітників. У свою чергу соціально-економічний чинник має значний вплив на розвиток професійно-технічної освіти, оскільки вона найбільш пов'язана з економікою, темпами та рівнем її розвитку. Тобто формування економіки, заснованої на знаннях і вміннях, вимагає сталого розвитку системи професійно-технічної освіти, що потребує відповідної фінансової підтримки.

При цьому проблеми фінансування професійно-технічної освіти в Україні полягають не тільки в загальній абсолютній недостатності коштів, а й в їх (і це головне) неоптимальному виділенні та нерациональному використанні.

У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт становлять понад 85 відсотків. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 відсотків матеріально-технічної бази навчання потребує оновлення. Ремонтуються повільно й власними коштами котельні, дахи, навчальні та виробничі приміщення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, зовсім не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, пально-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Система освіти і навчання в усіх країнах є найбільш матеріало- і енергозатратними серед інших секторів освіти, адже сучасна техніка, обладнання, механізми, навчально-виробничі лабораторії та

тренажери є дорогавартісними. Без диверсифікації джерел фінансування професійно-технічних навчальних закладів, удосконалення нормативно-правової бази щодо соціального партнерства, участі роботодавців, місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні робітничого потенціалу держави з максимальним урахуванням потреб регіонів у кваліфікованих робітничих кадрах неможливо задовольнити попит на робочу силу, забезпечити продуктивну зайнятість населення, країні стати конкурентоспроможною в сучасному глобалізованому світі.

Законодавча неврегульованість економічних відносин між органами державної влади, виробничо-бізнесовою сферою і системою професійно-технічної освіти стримує розвиток багатоканального, інвестиційно активного фінансування підготовки кваліфікованих робітників, за якою інвесторами мають бути і органи державної, регіональної, місцевої влади, і роботодавці. Незадовільний стан залучення для професійно-технічних навчальних закладів коштів від економіки насамперед пов'язаний з відсутністю відповідних пільг для суб'єктів господарювання, інших сторін.

Багато фінансово-економічних проблем походить від надмірної подрібненості професійно-технічних навчальних закладів, недосконалості їх мережі, звуження професійної підготовки. Нині в середньому в одному закладі менше 500 учнів, а перелік робітничих професій, за якими готують кадри, сягає понад 2,5 тисяч. Для порівняння: у Німеччині й Росії — кілька сотень. Подрібненість спричиняє неефективність розподілу і використання коштів.

Шляхи і способи розв'язання проблем

Фінансування професійно-технічної освіти має бути децентралізованим й урізноманітненим за рахунок юридичних і фізичних осіб.

Потрібно створювати нормативно-правові засади для самофінансування професійно-технічних навчальних закладів шляхом їх інтеграції з економікою та поліпшення якості й збільшення номенклатури освітніх послуг для підприємств, установ, організацій, фізичних осіб (короткотермінових курсів з підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації за профілем навчання тощо); оренди актових, спортивних залів та інших приміщень, не задіяних у навчально-виховному процесі та у вільний від навчання час; виготовлення продукції з давальницької сировини та матеріалів

згідно з програмами виробничого навчання і практики; надходження внесків від благодійних фондів, інших надходжень, не заборонених законодавством.

Необхідно ухвалити закони про соціальне партнерство в системі професійно-технічної освіти, тобто врегулювати взаємовідносини підприємств і навчальних закладів, інших соціальних партнерів із системою професійно-технічної освіти в ринкових умовах. Потребують законодавчого врегулювання і взаємовідносини між закладами й органами виконавчої влади на місцях, створення методики розрахунків вартості підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням термінів навчання, складності й наукової і технологічної місткості професій, їх матеріало- та енерговитратності.

Слід визначати пріоритети щодо підготовки виробничого персоналу в системі професійно-технічної освіти й на виробництві, встановлювати певні пропорції реальних потреб щодо підготовки кадрів у вищих і професійно-технічних навчальних закладах, оптимізувати мережу закладів шляхом об'єднання та укрупнення, перегляду переліку професій з метою їх інтеграції й скорочення, за потреби – запровадження подовженого терміну навчання.

На жаль, протягом 2011–2013 років у законах України про Державний бюджет України не було передбачено фінансування заходів Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти. Практично вона не фінансується й з місцевих бюджетів.

Проте основними результатами виконання програми стали:

розроблення та затвердження 60 державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій, що становить 120 відсотків запланованого;

створення 5 навчально-практичних центрів із впровадження інноваційних виробничих технологій – 83 % відсотків запланованого;

створення 14 електронних бібліотек професійно-технічних навчальних закладів – 350 відсотків запланованого;

видання 20 найменувань навчальних посібників, навчально-методичних і довідкових матеріалів – 100 відсотків запланованого;

проведення капітального (поточного) ремонту будівель, споруд, комунікацій та обладнання державних професійно-технічних навчальних закладів – 18 відсотків запланованих асигнувань;

встановлення 6 сучасних комп'ютерних класів, 574 персональних комп'ютерів та 17 мультимедійних проєкторів – 60 відсотків запланованого;

проведення 5 всеукраїнських та 135 регіональних конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів, а також 3 всеукраїнських та 81 регіонального конкурсів професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання.

Міністерством освіти і науки України надіслано відповідні звернення і розрахунки до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» та пропозиції стосовно фінансування заходів програми на 2014 рік.

Станом на 19.08.2013 відповідно до помісячного розпису асигнувань Державного бюджету України на січень-серпень поточного року стовідсотково профінансовано для оплати за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги.

Державним бюджетом України на 2013 рік для оплати за спожиті енергоносії й надані комунальні послуги передбачені кошти, що забезпечують потребу навчальних закладів та установ освіти в цих послугах у середньому на 40 відсотків.

Упродовж січня-серпня Міністерство освіти і науки постійно здійснювало моніторинг та аналіз ефективності використання бюджетних коштів за всіма бюджетними програмами і вишукувало можливості щодо перерозподілу економії коштів у бік збільшення видатків на оплату комунальних послуг та енергоносії навчальним закладам.

Навчальними закладами також була проведена значна робота, і всі власні ресурси вони спрямовують на оплату за спожиті комунальні послуги та енергоносії.

Однак, на жаль, не всі навчальні заклади мають таку можливість. Більшість професійно-технічних навчальних закладів, коледжів та технікумів мають обмежені власні ресурси або їх взагалі немає.

У зв'язку з цим, за оперативними даними, отриманими від навчальних закладів, на початку серпня, незважаючи на стовідсоткове фінансування видатків на оплату за спожиті комунальні послуги та енергоносії, утворилася **за загальним фондом** кредиторська заборгованість у розмірі **24,4** млн грн, з них:

вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації — 3,9 млн грн;
вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації — 6,2 млн грн;
професійно-технічні початкові заклади — 14,3 млн грн.

З огляду на обставини Міністерство освіти і науки вкотре звернулося з проханням до Міністерства фінансів при внесенні змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік»

вишукати можливість і збільшити видатки на комунальні послуги та енергоносії в обсязі **460,2** млн грн, що дало б змогу погасити існуючу кредиторську заборгованість й уникнути в подальшому відключення навчальних закладів від послуг тепло-, водо-, електро- та газопостачання в осінньо-зимовий період.

Оперативні дані щодо заборгованості за спожиті комунальні послуги та енергоносії

(млн грн)

Найменування	Заборгованість станом на 19.08.2013					Всього
	Теплопостачання	Водопостачання та водовідведення	Електроенергія	Газопостачання	Інші енергоносії (вугілля, мазут)	
Вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації	3,8		0,1			3,9
Вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації	5,3		0,1	0,8		6,2
Професійно-технічні навчальні заклади	12,7	0,1	0,2	1,3		14,3
Інші установи освіти						
Всього	21,8	0,1	0,4	2,1		24,4*

* у тому числі зареєстрована в органах Державної казначейської служби України — 10,6 млн гривень.

Аналіз видатків, передбачених у 2013 році на оплату за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги

(млн грн)

Найменування	Потреба на 2013 р.	Передбачено Законом України «Про Державний бюджет на 2013 р.»	Збільшено за рахунок перерозподілу у 2013 р.	Всього передбачено на 2013 р.	Профіцитовано за січень–серпень 2013 р.	Передбачено на вересень–грудень 2013 р.	Дефіцит
Вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації	615,9	259,8	144,7	404,5	205,7	198,8	211,4
Вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації	413,5	153,4	30,6	184,0	115,5	68,5	229,5
Професійно-технічні навчальні заклади	168,5	147,5	5,1	152,6	86,9	65,7	19,3
Інші установи освіти	34,8	33,0		33,0	20,8	12,2	0
Всього	1232,7	593,7	180,4	774,1	428,9	345,2	460,2

**АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ СТАТЕЙ
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ»**

Стаття 5. Виконання статті в частині реалізації права громадян України на здобуття професійно-технічної освіти

Реалізація прав громадян на здобуття професійно-технічної освіти здійснюється у державних професійно-технічних навчальних закладах у межах затвердженого державного замовлення, що фінансується щорічно відповідно до затверджених Державним бюджетом України обсягів та відповідно до ліцензійних обсягів навчального закладу.

Відповідно до Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів та перепідготовку кадрів» розміщення державного замовлення передбачається здійснювати на конкурсній основі з укладанням із виконавцем державного замовлення державного контракту.

З метою реалізації зазначеного Закону розроблено і затверджено такі нормативно-правові акти, як:

постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2013 року № 306 «Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів та перепідготовку кадрів»;

постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року № 346 «Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта»;

постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення з підготовки фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів та перепідготовку кадрів».

На виконання останньої з перелічених постанов Кабінету Міністрів України Міністерством освіти і науки підготовлено два накази:

від 30 травня 2013 року № 647 «Деякі питання реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення

на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації й перепідготовку кадрів»;

від 30 травня 2013 року № 648 «Щодо затвердження складу конкурсної комісії з відбору виконавців державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів».

Обсяги державного замовлення на професійну підготовку робітничих кадрів у 2011 році були затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 року № 709 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб у 2011 році».

Відповідно до зазначеної постанови до професійно-технічних навчальних закладів та навчальних закладів інших типів планувалося прийняти на навчання за державним замовленням 199,3 осіб (на 7,3 тис. осіб менше, ніж у 2010 р.), у тому числі для:

промисловості — 63,8 тис.;

будівництва — 35, 0 тис.;

транспорту та зв'язку — 22,6 тис.;

легкої промисловості — 14,1 тис.;

харчування і торгівлі — 35,2 тис.;

сфери обслуговування — 12,3 тис.;

сільського господарства — 16, 0 тис.

У 2011 році до профтехучилищ за державним замовленням прийнято 176,5 тис. осіб, або 88 відсотків запланованих обсягів. На це вплинув демографічний стан у країні та майже повна відсутність випускників 11-х класів.

Наказом Мінекономіки від 30.12.2011 № 473 було зменшено обсяги державного замовлення на підготовку робітничих кадрів на 18,5 тис. осіб для тих професійно-технічних навчальних закладів, фінансування яких здійснюється з місцевих бюджетів і враховується під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

Найбільше недовиконання планових показників спостерігалось за такими напрямками економічної діяльності, як: електротехнічні професії (на 3,8 тис. осіб); загальні професії для всіх галузей економіки (на 2,9 тис. осіб); для будівництва (на 6,4 тис. осіб); швейної галузі (на 1,8 тис. осіб); сільського господарства (на 0,9 тис. осіб).

Обсяги державного замовлення на професійну підготовку робітничих кадрів у 2012 році затверджені постановою Кабінету

Міністрів України від 17 травня 2012 № 583 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб у 2012 році».

Відповідно до зазначеної постанови до професійно-технічних навчальних закладів і навчальних закладів інших типів заплановано було прийняти на навчання 193 тис. осіб, у тому числі для:

- промисловості — 60,2 тис.;
- будівництва — 32,1 тис.;
- транспорту та зв'язку — 20,7 тис.;
- легкої промисловості — 13,1 тис.;
- харчування і торгівлі — 35,0 тис.;
- сфери обслуговування — 12,0 тис.;
- сільського господарства — 15,5 тис.

Пріоритетними залишалися професії для промисловості, будівельної галузі, громадського харчування, автомобільного транспорту.

У 2012 році до професійно-технічних навчальних закладів за державним замовленням було прийнято майже 179 тис. осіб, що становило 93 відсотки запланованих. Збільшення прийому зумовлено тим, що у 2012 році Міністерством спільно з регіональними органами управління освітою вперше сформовано обсяги підготовки у професійно-технічних навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст». Зазначені обсяги також були затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 583. Зазначені обсяги були доведені до виконавців наказом МОНмолодьспорту від 02.08.2012 № 885.

Одночасно Міністерством фінансів за поданням Міністерства освіти і науки здійснено перейменування назви бюджетної програми 2201130, що нині має назву «Підготовка робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах, професійно-технічних навчальних закладах соціальної реабілітації та адаптації, інших навчальних закладах, підготовка молодших спеціалістів у вищих професійно-технічних навчальних закладах, центрах професійно-технічної освіти, їх методичне забезпечення».

Постановою Кабінету Міністрів від 20 травня 2013 року № 362 затверджені обсяги державного замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів у 2013 році. Планувалося прийняти на навчання до професійно-технічних навчальних закладів майже

180 тис. робітничих кадрів за 35 напрямками економічної діяльності та 5,3 тис. молодших спеціалістів у розрізі 21 галузі знань за 51 спеціальністю. Ця ступенева професійно-технічна освіта відіграє роль соціального ліфта. Ті, хто краще навчатиметься в професійному навчальному закладі, зможуть одержати не лише документи про отримання робітничої професії, а й диплом молодшого спеціаліста. І цей соціальний ліфт планується щороку збільшувати з тих спеціальностей, які є пріоритетними в державному замовленні.

Розподіл державного замовлення у 2013 році за галузями такий:
 для промисловості – 57 тис. осіб;
 будівництва – 29 тис. осіб;
 транспорту та зв'язку – 20 тис. осіб;
 легкої промисловості – 12 тис. осіб;
 громадського харчування та торгівлі – 34 тис. осіб;
 сфери обслуговування – 12,4 тис. осіб;
 сільського господарства – 14,3 тис. осіб.

Порівняно з минулим роком було заплановано збільшити прийом для промисловості (на 590 осіб); для будівництва (на 2465 осіб); легкої промисловості (на 1144 особи).

На 01.10.2013 до професійно-технічних навчальних закладів прийнято на навчання 166,4 тис. осіб, що становить 90,1 відсотка від запланованих у 2013 році обсягів. Наразі аналізуються причини невиконання державного замовлення у розрізі кожного регіону та буде здійснено адекватне реагування з боку Міністерства.

Дані, наведені нижче у таблиці, характеризують стан виконання державного замовлення на підготовку робітничих кадрів кожним регіоном станом на 1 жовтня.

Регіон	План	Факт	%
Автономна Республіка Крим	6373	5772	90,6
Вінницька	7871	7302	92,8
Волинська	4608	4374	94,9
Дніпропетровська	12640	11648	92,2
Донецька	17320	14204	82,0
Житомирська	5000	4788	95,8
Закарпатська	3105	2831	91,2

Запорізька	8271	7332	88,6
Івано-Франківська	5509	5096	92,5
Київська	4321	3927	90,9
Кіровоградська	4502	3784	84,1
Луганська	10 794	10 195	94,5
Львівська	14 871	12 975	87,3
Миколаївська	6836	5798	84,8
Одеська	8572	8054	94,0
Полтавська	7688	6390	83,1
Рівненська	5713	5248	91,9
Сумська	5380	4584	85,2
Тернопільська	4906	4425	90,2
Харківська	8636	8636	100,0
Херсонська	5092	4666	91,6
Хмельницька	5916	5607	94,8
Черкаська	4268	3970	93,0
Чернівецька	3375	3385	100,0
Чернігівська	3774	3413	90,4
м. Київ	8067	6913	85,7
м. Севастополь	1275	1068	83,8
Всього по Україні	184 683	166 385	90,1

За даними Державного комітету статистики України, кількість підготовлених (випущених) у професійно-технічних навчальних закладах кваліфікованих робітників у 1990 році становила 376,7 тис. осіб, у 2000 році – 266,8 тис. осіб, у 2012 році – 202,1 тис. осіб.

За 22 роки випуск кваліфікованих робітників зменшився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців з вищою освітою зріс у 1,7 раза.

Аналізуючи викладене, можна зробити висновок, що громадяни України не обмежені у правах скористатися можливістю безоплатно отримати професійно-технічну освіту, але бажаючих це зробити з кожним роком меншає.

Стаття 7. Аналіз виконання статті в частині визначення нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення ПТНЗ

Сьогодні офіційна вартість підготовки кваліфікованого робітника формується, на жаль, не від потреби, а від наявності

бюджетних коштів. У середньому вартість підготовки кваліфікованого робітника в Україні становить близько 15 тис. гривень. Водночас державне фінансування у зазначених обсягах покриває потреби переважно лише у захищених статтях: заробітна плата, стипендія та частина комунальних послуг. У державному бюджеті упродовж останніх років не передбачаються видатки розвитку, капітальні видатки, сировина і матеріали, що необхідні для виконання робіт згідно з навчальними програмами. Ці потреби покриває навчальний заклад за рахунок власних надходжень.

З огляду на це Міністерством освіти і науки України спільно з Міністерством фінансів України за погодженням з іншими міністерствами опрацьована та затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 346 від 20 травня 2013 року Методика розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта.

Очевидно, що необхідно здійснити перехід у фінансуванні навчальних закладів від принципу утримання навчальних закладів до принципу формування їх бюджетів, виходячи з чисельності контингенту, запровадження багатоканального фінансування освіти через систему субсидій, грантів, кредитів, їх поєднання та диференціації в розрізі категорій отримувачів цих коштів (їх соціальне становище, стан здоров'я, згода на відпрацювання після закінчення навчання тощо), формування сучасної системи нормування та оплати праці у сфері освіти, створення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних та ін.).

Без розроблення ефективного механізму фінансово-економічного забезпечення професійно-технічної освіти, належної оплати праці педагогічних працівників, застосування нових економічних підходів пошуку додаткових джерел фінансування проблемні питання не вирішити.

Стаття 8. Аналіз виконання міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, статті в частині здійснення матеріально-технічного, фінансового забезпечення цих закладів

Реалізація матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів

Міністерством соціальної політики України, Міністерством інфраструктури України, Міністерством аграрної політики та продовольства України викладена у листах зазначених центральних органів виконавчої влади.

Міністерство соціальної політики України

Створені та функціонують центри професійно-технічної освіти державної служби зайнятості в 10 регіонах України: Автономній Республіці Крим, Донецькій, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Луганській, Львівській, Одеській, Рівненській, Сумській та Харківській областях. У зазначених центрах є сучасна матеріально-технічна база, яка дає змогу здійснювати якісне професійне навчання дорослого населення за 15 видами економічної діяльності.

Фінансування діяльності навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі – Фонд). Обсяги видатків на організацію професійного навчання затверджуються щорічно в рамках бюджету Фонду на відповідний рік. У 2013 році фінансування навчальних закладів здійснювалося в повному обсязі відповідно до потреб.

Міністерство аграрної політики та продовольства України

Мінагрополітики підпорядковані 29 професійно-технічних навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації робітничих кадрів за професіями сільського господарства та пов'язаних з ним послуг.

Поряд з тим у системі професійно-технічної освіти гострою є проблема оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних училищ, яка більш ніж на 80 відсотків морально і фізично застаріла, що суттєво впливає на якість підготовки робітничих кадрів. Незадовільним є стан будівель і споруд системи професійно-технічної освіти, понад 70 відсотків яких потребує капітального ремонту. Нагальним залишається питання запровадження у професійно-технічних навчальних закладах енергозберігаючих технологій, що, своєю чергою, дасть можливість зменшити витрати на енергоносії.

Фінансування витрат на професійну підготовку в системі аграрної освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» згідно з бюджетною

програмою 2801130 «Підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації робітничих кадрів, підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу» на загальну суму 22771,3 тис. гривень.

Своєю чергою за останні роки на оновлення матеріально-технічної бази для професійно-технічних навчальних закладів, які підпорядковані Мінагрополітики України, кошти не передбачалися.

Так, у 2012 році паспортом бюджетної програми було передбачено бюджетні видатки 21 916,3 тис. грн, у т. ч. на підготовку робітничих кадрів для АПК — 7851,9 тис. грн, на підвищення кваліфікації робітничих кадрів — 1494,1 тис. грн та на підвищення кваліфікації фахівців — 12570,3 тис. гривень.

У 2011 р. за зазначеною програмою було передбачено бюджетні видатки 5154,7 тис. грн, у т. ч. на підготовку робітничих кадрів для АПК — 4140,0 тис. грн, на підвищення кваліфікації робітничих кадрів для АПК — 1014,7 тис. грн. У 2010 році було передбачено бюджетні видатки 2118,5 тис. грн, у т. ч. на підготовку робітничих кадрів для АПК в сумі 1500,0 тис. грн, на підвищення кваліфікації робітничих кадрів — 618,5 тис. гривень. На інші напрями використання бюджетні кошти не виділялись.

Розвиток матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів спеціального бюджету (в 2010 році було передбачено 106,5 тис. грн, у 2011 р. — 91,6 тис. грн та в 2012 р. — 77,7 тис. грн відповідно).

Міністерство інфраструктури України

Щорічно в Україні для забезпечення потреб галузі залізничного транспорту у кваліфікованих робітничих кадрах здійснюється підготовка близько 4,7 тис. осіб, перепідготовка — понад 6,7 тис. осіб та підвищення кваліфікації — 48,1 тис. осіб.

Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників з-поміж працівників структурних підрозділів залізниць для укомплектування кадрами здійснюється за виробничою потребою в 10 Центрах професійного розвитку персоналу залізниць (далі — ЦПРП), а саме:

Центр професійного розвитку персоналу ДТГО «Південно-Західна залізниця», м. Київ, пр. Перемоги, 102;

Харківський центр професійної освіти ДП «Південна залізниця», Харківська обл., м. Люботин, вул. Леніна, 11;

Лубенський центр професійної освіти ДП «Південна залізниця», Полтавська обл., м. Лубни, пл. Привокзальна, 5-а;

Дніпропетровський центр професійного розвитку персоналу ДП «Придніпровська залізниця», м. Дніпропетровськ, вул. Семафорна, 13;

Марганецький центр професійного розвитку персоналу ДП «Придніпровська залізниця», Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Залізнична, 1;

Краснолиманський центр професійного розвитку персоналу ДП «Донецька залізниця», Донецька обл., м. Красний Лиман, вул. Кірова, 45;

Ясинуватський центр професійного розвитку персоналу ДП «Донецька залізниця», Донецька обл., м. Ясинувата, вул. Шкільна, 21;

Артемівський центр професійного розвитку персоналу ДП «Донецька залізниця», Донецька обл., м. Артемівськ, вул. Куйбишева, 5;

Центр професійного розвитку персоналу ДТГО «Львівська залізниця», м. Львів, вул. Левандівська, 30;

Центр професійного розвитку персоналу ДП «Одеська залізниця», м. Одеса, пл. Олексіївська, 116.

Також підготовка кваліфікованих робітників залізничної галузі, які здійснюють поточне утримання, ремонт і модернізацію верхньої будови залізничної колії з використанням залізнично-будівельних машин важкого типу, спеціального рухомого складу та інших колійних машин, механізмів і пристроїв, здійснюється в підпорядкованому Укрзалізниці професійно-технічному навчальному закладі ДЗ «Золотоніська технічна школа Укрзалізниці».

Протягом 2012–2013 навчального року обсяги підготовки по всіх галузевих навчальних закладах за 15 професіями становили 1300 осіб, перепідготовки – більше ніж за 30 професіями – 3884 особи, підвищення кваліфікації за 26 професіями – 4534 особи.

Доволі позитивно вплинуло на організацію роботи ЦПРП розроблення і впровадження спеціалізованої автоматизованої системи управління АСУ «ЦПРП» процесами формування замовлень, планів навчання, обліку й контролю направлення та проходження навчання, відстеження завантаженості.

Протягом останніх років зберігається тенденція щодо поступового зниження обсягів підготовки робітників у галузевих закладах, а натомість відбувається збільшення обсягів перепідготовки

та підвищення кваліфікації. Цьому сприяє розширення ролі й можливостей виробництва в підготовці та перепідготовці, поступове зниження потреби в первинній підготовці робітників через наявність на ринку праці достатньої кількості кваліфікованого персоналу. Таким чином, орієнтири діяльності ЦПРП змінюються на проведення різних форм підвищення кваліфікації з поступовим розширенням переліку категорій персоналу.

Створенню необхідних умов для досягнення відповідного професійного і кваліфікаційного рівня робітників у центрах професійного розвитку сприяють заходи з удосконалення навчально-матеріальної бази та методичного забезпечення. У 2012 році проведена робота щодо покращення стану навчально-матеріальної бази центрів, методичного забезпечення навчального процесу, упровадження в навчальний процес комп'ютерних технологій та інноваційних методів навчання. Протягом року на розвиток навчально-матеріальної бази ЦПРП було витрачено 4184 тис. гривень.

Стаття 9. Аналіз виконання регіональними органами виконавчої влади статті в частині реалізації повноважень щодо загального управління фінансово-економічною діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів

Відповідно до статті 90 Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим і обласних бюджетів та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать видатки на професійно-технічну освіту (на оплату послуг із підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах державної та комунальної форм власності, видатки, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів у державному бюджеті).

У законах про Державний бюджет України видатки на утримання державних професійно-технічних навчальних закладів усіх регіонів (крім тих, які здійснюють підготовку робітничих кадрів для потреб економіки всієї країни і будуть фінансуватися з державного бюджету) враховані в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Це передбачає удосконалення управління професійно-технічною освітою, посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні

трудового потенціалу регіонів і країни, сприятиме максимальному врахуванню потреб регіонів у кваліфікованих робітничих кадрах, наближенню надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача.

За даними Державної казначейської служби України, у 2011 році касові видатки на професійно-технічну освіту з державного та місцевих бюджетів становили 5305,4 млн грн, у тому числі з загального фонду — 4860,9 млн грн, зі спеціального фонду — 444,5 млн грн; у 2012 році — 6034,0 млн грн, у тому числі з загального фонду — 5556,5 млн грн, зі спеціального фонду — 477,5 млн гривень.

У 2013 році за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів на фінансування професійно-технічної освіти передбачалося спрямувати 6529,4 млн грн, у тому числі по загальному фонду — 5970,3 млн грн, із спеціального фонду — 559,1 млн. гривень.

Статтею 22 Бюджетного кодексу України встановлено, що головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план своєї діяльності, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень і оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне й цільове використання бюджетних коштів, організацію і координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Розподіл видатків між конкретними закладами й установами та за напрямками використання коштів здійснюється головним розпорядником коштів.

Аналіз виконання кожним регіональним органом виконавчої влади статті в частині реалізації повноважень щодо загального управління фінансово-економічною діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів міститься у відповідних поданнях, що додаються.

Стаття 29. Аналіз виконання статті в частині оплати підприємствами, установами, організаціями праці учнів, слухачів професійно-технічної освіти під час виробничого навчання або виробничої практики, а також в частині перерахування коштів на зміцнення навчально-виробничої бази ПТНЗ, безоплатної передачі навчальним закладам для навчальних цілей приміщень, споруд, обладнання, техніки, інструментів, матеріалів, енергоносіїв, науково-технічної інформації, нових технологій виробництва

У 2012 році прикінцевими положеннями Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» внесені зміни до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині оплати проходження учнями виробничої практики тільки відповідно до укладених договорів. Цим знято соціальну напруженість у суспільстві, яка існувала в період, коли діяло положення про обов'язковість оплати учням проходження практики. Адже непоодинокими є випадки, коли учні не виконують конкретні обсяги робіт чи послуг, а перебувають на практиці як дублери досвідченого робітника.

Водночас зміни до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» не означають, що учні професійно-технічних навчальних закладів можуть бути безоплатною робочою силою. У статті 50 Закону України «Про зайнятість населення» зазначено, що роботодавцям забороняється застосовувати працю громадян без належного оформлення трудових відносин, вчиняти дії, спрямовані на приховування трудових відносин.

Для подальшого удосконалення механізму проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики на виробництві чи у сфері послуг, посилення ролі підприємств, організацій, установ у наданні робочих місць для професійно-практичної підготовки учнів, слухачів, взаємодії регіональних органів управління професійно-технічною освітою, навчальних закладів та роботодавців Міністерством у 2013 році внесені зміни (постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 503) до Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 року № 992.

Основні положення змін стосуються того, що на підприємствах, в установах, господарствах різних форм власності учням, які проходять виробниче навчання або виробничу практику, нараховують заробітну плату згідно з установленими системами оплати праці за нормами, розцінками, ставками (окладами) з урахуванням коефіцієнтів, доплат і надбавок за фактично виконаний обсяг робіт, про що обумовлюється в договорі про навчально-виробничу практику.

П'ятдесят відсотків заробітної плати, нарахованої за час виробничого навчання і виробничої практики учням професійно-технічних навчальних закладів, може бути направлено на рахунок навчального закладу для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

Як свідчать регіональні інформаційно-аналітичні матеріали, загальною тенденцією є зниження фінансових надходжень від виробничої практики. Це можна пояснити зменшенням контингенту учнів професійно-технічних навчальних закладів, закриттям підприємств на фоні світової економічної кризи. У вигіднішому становищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для сфери громадського харчування, торгівлі та служби побуту. Їх учні практично всі проходять виробничу практику на оплачуваних робочих місцях, тому що зазначені напрями економічної діяльності в Україні продовжують динамічно розвиватися.

Аналізуючи надходження коштів від виробничої практики з підприємств на рахунок професійно-технічних навчальних закладів, серед лідерів можна назвати Автономну Республіку Крим, Дніпропетровську, Донецьку, Івано-Франківську, Луганську, Львівську області та місто Київ. Викликає занепокоєння найнижчий показник в Україні – у Кіровоградській області. Також низькими є надходження від заробітної плати учнів потужної Харківської області, яка на третьому місці в Україні за їх кількістю та має значний за цим показником промисловий сектор. Ця область посідає 17-те місце серед регіонів України.

Надходження від проходження учнями виробничої практики представлені у таблиці станом на 1 жовтня 2013 року.

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Регіон	Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
1	2	3	4	5
Автономна Республіка Крим	2011	8126,5	481,5	8608,0
	2012	7779,7	417,6	8197,3
	2013	5374,9	265,1	5640,0
Вінницька	2011	3707,6	2031,0	5738,6
	2012	4534,0	3120,0	7654,0
	2013	2406,0	1063,1	3469,1

Волинська	2011	1445,7	1554,1	2999,8
	2012	1562,3	1762,3	3324,6
	2013	1285,3	876,6	2161,9
Дніпропетровська	2011	5259,8	791,2	6051,0
	2012	5547,8	644,5	6192,3
	2013	5296,8	409,8	5706,6
Донецька	2011	8334,6	3571,9	11906,5
	2012	7999,9	3428,5	11428,4
	2013	5060,9	2168,9	7229,8
Житомирська	2011	1688,0	195,6	1883,6
	2012	1848,4	226,1	2074,5
	2013	1272,6	137,1	1409,7
Закарпатська	2011	2812,6	305,6	3118,0
	2012	3257,1	316,1	3573,2
	2013	2397,3	140,5	2537,8
Запорізька	2011	4318,8	6012,0	10330,8
	2012	4850,8	6638,7	11489,5
	2013	2272,5	2491,9	4764,4
Івано-Франківська	2011	4926,1	1332,4	6258,5
	2012	4912,0	1523,9	6435,9
	2013	4708,2	1303,9	6012,1
Київська	2011	2670,5	1277,0	3947,5
	2012	2824,0	1134,0	3958,0
	2013	2325,0	1187,0	3512,0
Кіровоградська	2011	736,8	6,0	742,8
	2012	642,1	6,3	648,4
	2013	291,1	7,7	298,8
Луганська	2011	5806,7	1395,6	7202,3
	2012	5373,2	1425,7	6798,9
	2013	4457,2	1015,4	5472,6
Львівська	2011	6221,2	8800,4	15021,6
	2012	7106,6	9848,8	16955,4
	2013	3628,9	4809,9	8438,8
Миколаївська	2011	1824,7	4761,7	6586,4
	2012	1812,7	4181,4	5994,1
	2013	1059,6	2750,1	3809,7
Одеська	2011	5138,5	303,8	5442,3
	2012	4955,9	117,4	5073,3
	2013	3354,3	39,6	3393,9
Полтавська	2011	1993,3	2790,2	4783,5
	2012	1933,2	2999,6	4932,8
	2013	1733,2	2030,1	3763,3
Рівненська	2011	2587,4	332,9	2920,3
	2012	3181,7	401,9	3583,6
	2013	2960,9	263,4	3224,3

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
Сумська	2011	1229,0	1054,0	2283,0
	2012	1438,0	955,0	2393,0
	2013	993,0	657,0	1650,0
Тернопільська	2011	2093,8	494,7	1588,5
	2012	1554,3	594,9	2149,2
	2013	1392,4	398,6	1791,0
Харківська	2011	1154,7	130,5	1285,2
	2012	1387,4	131,9	1519,3
	2013	1373,5	83,9	1457,4
Херсонська	2011	1479,8	331,6	1811,4
	2012	1584,0	296,5	1880,5
	2013	1158,8	129,7	1288,5
Хмельницька	2011	988,5	1692,0	2680,5
	2012	1038,0	1646,0	2684,0
	2013	520,5	898,0	1418,5
Черкаська	2011	2242,0	740,6	2982,6
	2012	2719,7	723,0	3442,7
	2013	2217,6	471,7	2689,3
Чернівецька	2011	1332,0	1182,0	2514,0
	2012	2050,0	1676,0	3726,0
	2013	1274,5	1131,5	2406,0
Чернігівська	2011	1028,2	876,0	1904,2
	2012	1117,9	926,4	2044,3
	2013	606,8	420,6	1027,4
м. Київ	2011	4926,9	1167,6	6094,5
	2012	5301,0	996,7	6297,7
	2013	4651,5	559,3	5210,8
м. Севастополь	2011	300,0	20,1	320,1
	2012	357,8	0,0	357,8
	2013	302,1	0,0	302,1
Всього	2011	84 373,7	43 632,0	127 005,5
	2012	88 669,5	45 544,3	132 659,5
	2013	64 375,4	25 710,4	90 085,8

Пройдення виробничої практики учнями не має на меті заробляння коштів, але аналіз фінансових надходжень свідчить про якість її проведення. Адже виробнича практика учнів — це невід’ємна складова процесу підготовки робітничих кадрів, її мета — оволодіти сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в майбутній професії, закріпити в учнів здобуті у навчальному закладі професійні уміння й навички, адаптуватися

на підприємстві тощо. Шлях до цієї мети — через реальне опанування виробничим процесом на робочому місці.

Можна зазначити, що проходження учнями виробничої практики професійно-технічними навчальними закладами обов'язково забезпечується укладеними угодами. Нерідко в одному навчальному закладі укладається більше сотні таких угод з підприємствами, організаціями, установами. Так, у 2013 році професійно-технічними навчальними закладами Житомирщини було укладено 1043 угоди із 873 підприємствами, на Чернігівщині для 3514 учнів і 180 слухачів у минулому навчальному році було організовано проходження практики на 2359 підприємствах.

Водночас проблеми оплати праці учнів професійно-технічних навчальних закладів під час проходження виробничої практики не розв'язуються у повному обсязі також через відсутність дієвого механізму впливу на підприємства, з якими укладені угоди, тому що переважно вони — приватної форми власності. Підприємства не зацікавлені в оплаті праці учнів ПТНЗ у зв'язку з високими податками на заробітну плату. Вони не бажають йти назустріч навчальним закладам. На перший план більшість представників вітчизняного бізнесу ставить заробітчанство, тому навіть за виконання конкретних обсягів робіт учнем ПТНЗ не бажають сплачувати йому зароблені кошти, офіційно підписувати угоди на проходження практики та нести відповідальність за будь-що.

Навчання у виробничих майстернях також орієнтоване на виготовлення корисної продукції, надання послуг. Це сприяє підвищенню якості професійної освіти.

У ряді навчальних закладів організовано виробництво продукції на продаж, а також забезпечені умови для виконання послуг населенню. За рахунок цього до навчального закладу надходять кошти, які використовуються для потреб навчального процесу. Але для організації відповідної роботи керівник навчального закладу повинен керуватися і діяти в рамках нормативно-правової бази у сфері торгівлі та послуг. Багато керівників вважають за простіше мати менше клопоту, тому продуктивну діяльність учнів під час виробничого навчання не організовують, що знижує ефективність професійної освіти.

Крім того, гострою проблемою проведення якісного виробничого навчання є застаріле обладнання в окремих навчальних закладах, переважно у тих, де вартість сучасного обладнання вища,

ніж купівельна спроможність ПТНЗ у межах додаткових надходжень.

Слід зазначити, що на поліпшення матеріальної бази профтехучилищ державні кошти не надходили протягом останніх 20 років. Поряд з тим є приклади вирішення таких проблемних питань шляхом залучення соціальних партнерів, підприємств — замовників робітничих кадрів. Є підприємства, що передають навчальним закладам для використання у навчальному процесі сучасне обладнання, інші відкривають навчальні дільниці для ПТНЗ на своїй території.

Позитивним є досвід професійно-технічних навчальних закладів Хмельниччини у створенні навчально-виробничих дільниць на підприємствах. Найбільш налагоджені й тісні зв'язки з замовниками кадрів має вище професійне училище №11 м. Хмельницького. Завдяки реалізації угод про співпрацю на підприємствах створені навчально-виробничі дільниці для учнів цього навчального закладу. Наразі такі дільниці функціонують на підприємствах ВАТ «Темп», ХКП «Електротранс», ПАТ «Хмельниччина-Авто».

За угодою про співпрацю НВД на базі ВАТ «Темп» створена дільниця площею 200 кв. м та навчальний кабінет 36 кв. м. На виробничій дільниці встановлено токарно-гвинторізні і вертикально-фрезерні станки, організовано робочі місця електрозварників для роботи на напівавтоматичних зварювальних апаратах промислового типу.

На навчально-виробничій дільниці ХКП «Електротранс» створено базу з професій «Рихтувальник кузовів», «Електрозварник та дугового зварювання» площею 170 кв. м та навчальним кабінетом 38 кв. м.

Навчально-виробнича дільниця площею 230 кв. м та навчальний кабінет (48 кв. м), створені на ПАТ «Хмельниччина-Авто», дають можливість використання новітніх технологій при діагностуванні та ремонті сучасних автотранспортних засобів з професії «Слюсар з ремонту автомобілів, рихтувальник кузовів».

Укладені угоди та ведуться роботи щодо створення навчально-виробничих дільниць на ТДВ «Завод АДВІС» та Красилівському агрегатному заводі для професій «Токар», «Верстатник широкого профілю», «Електрозварник».

Досвід організації такої ж роботи мають державний навчальний заклад «Волочиський промислово-аграрний професійний ліцей»

та Волочиський машинобудівний завод ПАТ «Мотор Січ». За результатами співпраці на заводі створена навчально-виробнича ділянка, яка охоплює навчальні кабінети профпідготовки і навчально-виробничі майстерні — токарну і слюсарну, створюється нова електротехнічна лабораторія.

Водночас аналіз ситуації в Україні загалом свідчить про те, що роботодавці не виявляють особливої зацікавленості у передачі для навчальних цілей обладнання, техніки, інструментів, матеріалів, нових технологій.

Є лише окремі приклади.

Зокрема, на Волині у минулому навчальному році лише 4 заклади (Луцьке ВПУ будівництва та архітектури, Ковельський та Оваднівський професійні ліцеї, Луцький центр професійно-технічної освіти) отримали матеріальну допомогу на суму 97 тис. грн, з них: 60 тис. грн — обладнанням та інструментом, 37 тис. грн — матеріалами. Безпосередньо фінансову допомогу отримали ПТУ № 27 м. Берестечка (30 тис. грн) та Колківське ВПУ (7 тис. грн).

Крім того, у Кіровоградській області для навчальних цілей безоплатно передані навчальним закладам обладнання, техніка, інструменти та матеріали: у 2011 році — на суму 459,1 тис. грн, у 2012 році — 254,9 тис. грн, у 2013 році — 309,7 тис. гривень.

Пропозиції

Необхідні зміни до Податкового кодексу для зацікавлення підприємств, організацій, установ у забезпеченні виробничою практикою учнів професійно-технічних навчальних закладів або впровадити механізм державного фінансування підприємств, організацій, установ та їх працівників-наставників, що забезпечують виробничою практикою.

Стаття 40. Аналіз стану матеріального заохочення учнів, слухачів ПТНЗ за рахунок державного бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян

Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету. Проте в окремих регіонах керівники намагаються виправити ситуацію за рахунок інших надходжень. Збільшують фінансування матеріального заохочення учнів за рахунок доходів

від виробничої діяльності Дніпропетровська, Житомирська, Київська, Луганська, Полтавська, Херсонська області та м. Київ. Поряд з тим керівники навчальних закладів Запорізької, Кіровоградської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Харківської областей та м. Севастополя не використовували для матеріального заохочення учнів додаткові фінансові надходження, крім державного бюджету, за останні три роки.

Загальні обсяги фінансування матеріального заохочення учнів станом на жовтень 2013 року — 52 370,5 тис. грн, з них за рахунок доходів від виробничої діяльності — 658,2 тис. грн, що становить 1,3 відсотка загальної суми, та за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян — 541,4 тис. гривень (1 відсоток).

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Регіон	Рік	За рахунок коштів бюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
1	2	3	4	5	6
Автономна Республіка Крим	2011	2553,8	4,4	21,5	2579,7
	2012	2629,2	0,9	20,3	2650,4
	2013	1685,7	18,3	19,7	1723,7
Вінницька	2011	1566,7	51,8	0,0	1618,5
	2012	2542,6	109,3	0,0	2651,9
	2012	2542,6	109,3	0,0	2651,9
	2013	670,9	38,2	0,0	709,1
Волинська	2011	1950,0	71,0	5,0	2026,0
	2012	1430,0	85,0	7,0	1522,0
	2013	820,0	28,0	2,0	850,0
Дніпропетровська	2011	5400,7	112,4	0,3	5513,4
	2012	7119,1	163,7	2,4	7285,2
	2013	2996,4	160,8	3,6	3160,8
Донецька	2011	3416,8	307,2	321,1	4045,1
	2012	3331,0	284,2	361,2	3976,4
	2013	2077,5	68,3	129,7	2275,5
Житомирська	2011	1659,5	0,0	0,0	1659,5
	2012	2127,5	0,0	0,0	2127,5
	2013	933,7	11,4	0,0	945,1

Закарпатська	2011	1628,4	2,4	18,9	1649,7
	2012	2209,2	18,2	20,4	2247,8
	2013	969,5	3,4	9,2	982,1
Запорізька	2011	5141,0	0,0	0,0	5141,0
	2012	5106,6	0,0	0,0	5106,6
	2013	4039,1	0,0	0,0	4039,1
Івано-Франківська	2011	2030,3	52,2	0,0	2085,5
	2012	3985,4	28,7	0,0	4114,1
	2013	2382,3	33,9	0,0	2416,2
Київська	2011	879,0	21,0	0,0	900,0
	2012	523,0	30,0	0,0	553,0
	2013	174,0	35,0	0,0	209,0
Кіровоградська	2011	2640,9	0,0	0,0	2640,9
	2012	2662,3	0,0	0,0	2662,3
	2013	326,0	0,0	0,0	326,0
Луганська	2011	7480,5	125,4	1,5	7607,4
	2012	8271,6	158,7	1,5	8431,8
	2013	7063,5	172,7	1,5	7237,7
Львівська	2011	5133,8	0,0	0,0	5133,8
	2012	5803,4	0,0	0,0	5803,4
	2013	2875,1	0,0	0,0	2875,1
Миколаївська	2011	1460,5	4,0	14,0	1478,5
	2012	2106,4	7,0	25,0	2138,4
	2013	3327,3	0,0	0,0	3327,3
Одеська	2011	2270,6	0,0	30,0	2300,6
	2012	4477,4	0,0	30,0	4507,4
	2013	563,7	0,0	20,0	583,7
Полтавська	2011	3285,3	1,5	0,0	3286,8
	2012	2471,4	3,7	0,0	2475,1
	2013	1488,4	12,3	79,2	1579,9
Рівненська	2011	2103,9	0,0	0,0	2103,9
	2012	2452,2	0,0	0,0	2452,2
	2013	895,3	0,0	0,0	895,3
Сумська	2011	2847,0	28,0	1,0	2876,0
	2012	3115,0	35,0	1,0	3151,0
	2013	582,0	30,0	0,5	612,5
Тернопільська	2011	7011,2	0,0	0,0	7011,2
	2012	9311,8	0,0	0,0	9311,8
	2013	6311,9	0,0	0,0	6311,9
Харківська	2011	44,4	0,0	0,0	44,4
	2012	127,8	0,0	0,0	127,8
	2013	122,5	0,0	0,0	122,5
Херсонська	2011	955,0	4,5	0,0	959,5
	2012	1407,3	3,9	0,0	1411,2
	2013	221,5	4,8	0,0	226,3

1	2	3	4	5	6
Хмельницька	2011	1069,7	1,8	0,0	1071,5
	2012	2062,4	5,3	0,0	2067,7
	2013	637,8	0,0	3,0	640,8
Черкаська	2011	2253,2	2,9	19,8	2275,9
	2012	2678,7	9,1	10,1	2697,9
	2013	1914,0	2,2	5,4	1921,6
Чернівецька	2011	289,0	6,0	6,0	301,0
	2012	545,0	6,0	53,0	604,0
	2013	77,0	1,0	4,0	82,0
Чернігівська	2011	456,7	18,0	264,0	738,7
	2012	1041,2	12,5	364,0	1417,7
	2013	144,6	11,5	226,9	383,0
м. Київ	2011	4461,6	19,0	2,5	4483,1
	2012	4183,5	27,3	6,0	4216,8
	2013	2458,0	26,4	36,7	2521,1
м. Севастополь	2011	7927,3	0,0	0,0	7927,3
	2012	8080,0	0,0	0,0	8080,0
	2013	5413,4	0,0	0,0	5413,4
Всього	2011	77 916,8	833,5	705,6	79 458,9
	2012	91 801,0	988,5	901,9	93 791,4
	2013	51 170,9	658,2	541,4	52 370,5

Стаття 49. Аналіз виконання статті в частині вилучення майна навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, що перебувають у державній або комунальній власності, лише за умови подальшого використання цього майна і коштів, одержаних від його реалізації, у тому числі у разі ліквідації ПТОЗ та установ системи профтехосвіти, на розвиток професійно-технічної освіти

Термін «вилучення майна» передбачає примусове позбавлення навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти права оперативного управління на нерухоме або окремо індивідуально визначене майно. У такому аспекті Міністерством освіти і науки протягом 2008–2013 років не було допущено жодного примусового вилучення майна професійно-технічних навчальних закладів. Існує проблема виконання зазначеної норми законодавства в процесі безоплатної передачі чи відчуження майна професійно-технічних навчальних закладів.

Оскільки на сьогодні професійно-технічні навчальні заклади втрачають популярність серед абітурієнтів, будівлі та споруди закладів залишаються не задіяними в навчальному процесі,

внаслідок чого існує проблема з утриманням їх матеріально-технічної бази. Фінансування профтехучилищ є недостатнім для утримання будівель та споруд, які не використовуються навчальними закладами, що призводить до руйнування державного майна. Передача такого майна до комунальної власності не завжди можлива, оскільки міські ради приймають позитивні рішення щодо прийняття майна до комунальної власності у випадках, що не передбачають значних фінансових вкладень для відновлення технічного стану об'єктів нерухомості. Залишається відчуження приміщень, не задіяних у навчальному процесі, але відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про приватизацію державного майна» об'єкти освіти підпадають під критерії заборони їх приватизації.

Наприклад, Стаханівське вище професійне училище сфери послуг (Луганська обл., м. Стаханов, вул. Гагаріна, 18) внаслідок реорганізацій у 1996 та 2000 роках має на балансі групу інвентарних об'єктів державної власності, що не використовуються в навчальному процесі. До Міністерства освіти і науки неодноразово надходили звернення безпосередньо навчального закладу, Департаменту освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації, Регіонального відділення Фонду державного майна по Луганській області щодо включення до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, зазначеного вище нерухомого майна.

Таких прикладів безліч. Через норми чинного законодавства та незначне фінансування професійно-технічних навчальних закладів майно, на яке свого часу витрачено державні кошти, руйнується та стає аварійним.

Стаття 50. Аналіз виконання статті в повному обсязі

Міністерство освіти і науки України здійснює фінансування 141 професійно-технічного училища відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 січня 2009 року № 42-р, 91 навчального центру при установах виконання покарань та 29 навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти.

Фінансування решти училищ здійснюється з місцевих бюджетів і видатки на їх утримання у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік включені до загального обсягу видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

У 2013 році видатки професійно-технічних навчальних закладів, фінансування яких здійснюється Міністерством, на оплату заробітної плати працівникам училищ, стипендію та харчування учнів забезпечено повністю.

На оплату комунальних послуг видатки у 2011 році повністю були забезпечені. У 2012 році забезпеченість із оплати тепло-, водо-, електро-, газопостачання становила лише 15–40 відсотків, що спричинило виникнення заборгованості.

У 2013 році видатки на комунальні послуги забезпечено на 91,0 відсоток, і якби не борги минулих років, то заборгованості, яка на сьогодні існує в обсязі 11,9 млн грн, не було б.

Міністерством вживаються всі можливі заходи для зменшення зазначених боргів шляхом перерозподілу бюджетних асигнувань з інших видатків, а керівництвом професійно-технічних училищ вживаються заходи для скорочення споживання енергоносіїв, а також жорсткого режиму економії.

Поточні видатки, а це видатки на матеріальне забезпечення учнів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на повному державному утриманні (придбання одягу, взуття тощо), на придбання матеріалів, обладнання, інвентарю, медикаментів, насіння для польових робіт, видатки на відрядження, придбання будівельних матеріалів, інструментів для господарської діяльності, проведення поточного ремонту приміщень, а також видатки на пально-мастильні матеріали забезпечені лише на 10–20 відсотків.

У 2011–2012 роках за потреби 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво і реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти взагалі не виділялися.

У 2013 році за потреби 67,5 млн грн виділено 1,4 млн грн, які направлені на часткове усунення аварійного стану дахів, котельень та систем теплопостачання ПТНЗ.

Обсяги фінансування видатків професійно-технічних навчальних закладів, що фінансуються з державного бюджету, у 2011–2013 роках наведено у таблиці нижче.

Більшість професійно-технічних навчальних закладів не мають можливості утримувати навчально-виробничу базу за рахунок власних надходжень. І тому підтримка держави для утримання в належному стані навчальних корпусів, гуртожитків, майстерень дуже важлива.

Планування та реальне фінансування підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів у 2011 – 2013 роках

(млн грн.)

	2011 р. (загальний фонд)				2012 р. (загальний фонд)				2013 р. (загальний фонд)				Примітка
	потреба (бюджета) пропозиція)	план з урахуванням зміни факт	% забезпеченості		потреба (бюджета) пропозиція)	план з урахуванням зміни факт	% забезпеченості		потреба (бюджета) пропозиція)	план з урахуванням зміни факт	% забезпеченості		
			до потреби	до плану			до потреби	до плану			до потреби	до плану	
Оплата праці	356,8	356,8	100,0	100	521,2	521,2	100,0	100,0	602,4	602,4	100,0	100,0	
Нарахування на оплату праці	127,7	127,7	100,0	100	185,4	185,4	100,0	100,0	217,0	217,0	100,0	100,0	
Стипендія	220,5	220,5	100,0	100	241,7	241,7	100,0	100,0	242,0	242,0	100,0	100,0	
Харчування	31,4	31,4	100,0	100	37,5	37,5	100,0	100,0	35,5	35,5	100,0	100,0	Харчування літєй-спірт забезпечено
Комунальні послуги	81,1	81,1	100,0	100	153	153	100,0	100,0	168,5	168,5	100,0	100,0	
Будівництво, капітальний ремонт, реконструкція будівель	10,4	0	0,0	0	43,9	0	0,0	0,0	67,5	1,4	2,1	100,0	
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	15,0	0	0,0	0	46,3	0	0,0	0,0	135,1	0,0	0,0	0,0	
Інші поточні видатки (предмети, матеріали, обладнання та інвентар, медикаменти, видатки на видрядження тощо)	29,7	13,1	44,1	100	20,6	13,5	65,5	100,0	122,8	13,1	10,7	0,0	
Всього	872,6	830,6	95,2	100	1249,6	1060,7	84,9	100,0	1590,5	1263,7	79,5	100,0	

Проблеми

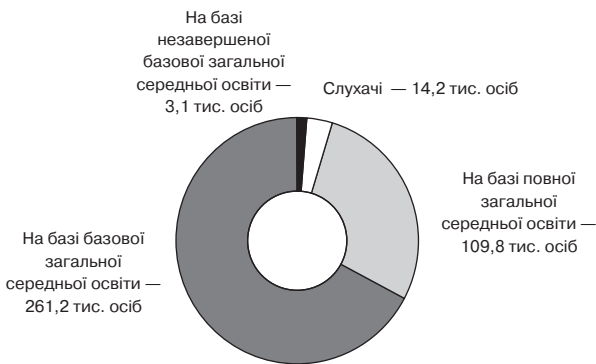
Видатки на харчування учнів професійно-технічних училищ та поточні видатки проплачуються територіальними органами Державної казначейської служби України із затримкою.

Натепер у більшості регіонів країни призупинена оплата видатків на матеріальне забезпечення учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на повному державному утриманні.

Недостатньо виділено коштів на капітальний ремонт та реконструкцію приміщень ПТНЗ. Через обмежене фінансування у деяких училищах будівлі в аварійному стані.

Нижче наведені матеріали опитування респондентів щодо фінансування професійно-технічного навчального закладу (у відсотках).

«Як фінансується навчальний заклад з питань оновлення матеріальної бази відповідно до сучасних вимог?»

Відповіді респондентів свідчать, що фінансування навчальних закладів з питань оновлення матеріальної бази абсолютно не відповідає сучасним вимогам і потребам.

Пропозиції

Необхідна державна підтримка у виділенні коштів за рахунок загального фонду на проведення ремонтних робіт з реконструкції та капітального ремонту приміщень училищ.

Прийняти урядове рішення про заборону відмови територіальних органів Державної казначейської служби оплачувати рахунки на товари та послуги, які мають соціальний характер (наприклад, видатки на придбання одягу, взуття для учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування).

Стаття 51. Аналіз виконання статті в повному обсязі

Додатковими джерелами фінансування професійно-технічних навчальних закладів є благодійні внески, гранти та подарунки, а також кошти, які отримані училищами від місцевих органів влади на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіону. Ці кошти не мають постійного характеру і загалом не плануються.

У 2011–2013 роках надійшло та використано коштів за цими джерелами державними ПТНЗ, що фінансуються з державного бюджету, на загальну суму 57,9 млн гривень. Ці кошти направляються училищами переважно на придбання товарів та послуг, які не фінансуються за кошти загального фонду бюджету, а також на зміцнення навчально-виробничої бази.

Фактично направлено за рахунок коштів спеціального фонду та інших джерел власних надходжень

(млн грн)

	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Будівництво, капітальний ремонт, реконструкція приміщень	2,8	6,7	1,3
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	8,2	6,8	4,1

Видатки на зміцнення навчально-виробничої бази професійно-технічних навчальних закладів, які фінансуються Міністерством, загалом проплачуються навчальним закладом за рахунок коштів спеціального фонду. Вони плануються навчальним закладом і направляються ним на ті видатки, які не забезпечуються коштами загального фонду.

До цих видатків належать освітні послуги, що надаються училищем згідно з його функціональними повноваженнями, та надходження коштів від діяльності господарств училища та навчально-виробничих майстерень, від плати за оренду та від реалізації майна.

У 2011–2013 роках надійшло і використано підвідомчими професійно-технічними училищами 246,0 млн грн, отриманих як плата за послуги.

Більшу частину цих коштів училища використовують на придбання товарів для поточного ремонту, на оплату транспортних послуг, послуг зв'язку тощо, які не виділяються за рахунок коштів загального фонду.

У 2011–2013 роках на зміцнення навчально-виробничої бази з цих коштів направлено 15,4 млн грн, у тому числі: на придбання сільськогосподарської техніки, комп'ютерів, інших предметів та обладнання довгострокового користування — 10,2 млн грн, на капітальне будівництво, ремонт та реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків, навчально-виробничих майстерень — 5,2 млн гривень.

Надходження коштів у розрізі регіонів на рахунки навчальних закладів як тих, що фінансуються за рахунок державного бюджету, так і тих, що фінансуються шляхом міжбюджетних трансфертів, наведені у таблиці. Дані за 2013 рік подані станом на 1 жовтня поточного року.

**Надходження коштів на рахунок навчального закладу
з додаткових джерел фінансування**

(тис. грн)

Регіон	Рік	Надання освітніх послуг	Надання приміщень в оренду	Інші джерела	Разом
1	2	3	4	5	6
Автономна Республіка Крим	2011	16 223,6	466,9	9082,0	25 772,5
	2012	15 691,8	638,8	10420,8	26 751,4
	2013	6327,9	221,6	4646,0	11 195,5
Вінницька	2011	6511,4	259,9	5869,5	12 640,8
	2012	6835,6	126,6	5783,6	12 745,8
	2013	3769,8	95,6	2947,2	6812,6
Волинська	2011	1882,9	28,6	8746,1	10 657,6
	2012	2258,5	42,3	7149,7	9450,5
	2013	1070,7	41,6	4950,4	6062,7
Дніпропетровська	2011	6176,5	1215,8	16 484,5	23 876,9
	2012	70061,6	1106,6	16 031,3	87 199,6
	2013	4398,1	743,9	10 844,9	15 986,9
Донецька	2011	12 694,7	1977,9	7842,4	22 515,0
	2012	12 834,7	2387,3	6602,3	21824,3
	2013	9631,3	1634,1	3508,1	14 773,5
Житомирська	2011	1540,3	600,4	4945,4	7086,1
	2012	1604,8	288,4	4972,3	6865,5
	2013	2053,3	380,7	5657,3	8091,3
Закарпатська	2011	2601,6	559,2	3993,4	7154,2
	2012	2793,4	450,0	3972,2	7215,6
	2013	1959,8	284,5	3895,7	6140,0
Запорізька	2011	5459,1	727,1	15760,0	21 946,2
	2012	5700,7	733,3	16521,3	22 955,3
	2013	3277,4	391,2	7749,0	11 417,6

Івано-Франківська	2011	2903,6	229,2	3477,7	6610,5
	2012	3037,5	261,3	3780,0	7078,8
	2013	3271,7	176,3	2427,7	5875,7
Київська	2011	3555,0	248,0	10 161,0	13 964,0
	2012	3340,0	108,0	11 440,0	14 888,0
	2013	2295,0	34,0	6871,0	9200,0
Кіровоградська	2011	1911,0	67,5	4882,8	6861,3
	2012	2514,6	35,7	3628,1	6178,4
	2013	1194,4	10,9	2361,4	4047,5
Луганська	2011	4478,8	1170,4	4090,4	9739,6
	2012	4279,6	1120,3	3938,7	9338,6
	2013	2994,9	635,6	2173,3	5803,8
Львівська	2011	2585,4	807,3	15 307,9	18 700,6
	2012	3202,4	793,1	17 128,1	21 123,6
	2013	1635,2	393	8070,5	10 098,7
Миколаївська	2011	2326,0	203,8	3289,9	5819,7
	2012	2981,2	154,0	3309,7	6445,0
	2013	2102,6	81,3	2433,3	4617,3
Одеська	2011	4358,1	1298,3	11 422,3	17078,7
	2012	4167,4	1259,0	10 650,0	16076,4
	2013	3276,3	844,3	7004,6	11 125,2
Полтавська	2011	1107,9	1061,3	12017,5	14 186,7
	2012	1426,5	966,2	12764,2	15156,9
	2013	879,2	616,6	8314,3	9810,1
Рівненська	2011	1035,9	456,2	6250,5	7742,6
	2012	934,5	329,4	6537,9	7801,8
	2013	559,9	126,4	2867,9	3554,2
Сумська	2011	4842,0	190,0	2759,0	7791,0
	2012	5566,0	235,0	2429,0	8230,0
	2013	5123,0	135,0	1273,0	6531,0
Тернопільська	2011	1533,9	174,1	4869,0	6577,0
	2012	1830,9	234,3	5757,9	7823,1
	2013	1796,3	190,7	3495,9	5489,9
Харківська	2011	2316,6	1521,5	2474,9	6312,9
	2012	2282,4	1492,5	2567,2	6342,2
	2013	2776,7	1556,5	2498,1	6831,3
Херсонська	2011	1465,4	44,5	4605,6	6115,5
	2012	1586,9	52,2	4559,0	6198,1
	2013	778,2	26,0	3130,7	3934,9
Хмельницька	2011	2318,1	261,0	9390,3	11 969,4
	2012	2384,8	177,7	10 722,4	13 284,9
	2013	1811,0	87,2	5934,4	7832,6
Черкаська	2011	4198,7	136,5	3567,7	7902,9
	2012	4824,4	145,2	3754,6	8724,2
	2013	2930,7	86,7	1629,4	4646,8

1	2	3	4	5	6
Чернівецька	2011	964,0	72,0	2959,0	3995,0
	2012	1098,0	23,0	4421,0	5542,0
	2013	676,0	25,0	2005,0	2706,0
Чернігівська	2011	1796,4	579,2	305,3	2680,9
	2012	1421,8	637,7	306,0	2365,5
	2013	817,7	477,6	572,0	1867,3
м. Київ	2011	5498,1	6860,1	8782,2	21 140,4
	2012	5190,2	7198,2	9025,9	21 414,3
	2013	4752,9	4588,0	6568,7	15 909,6
м. Севастополь	2011	338,6	206,7	1254,0	17 99,4
	2012	265,1	308,3	1549,7	2123,0
	2013	215,2	266,6	796,4	1179,3
Всього	2011	344 633,9	56 303,8	486 593,4	888 019,1
	2012	170 115,3	21 304,4	189 722,9	381 142,8
	2013	723 75,2	14 150,9	114 626,3	201 541,3

Проблеми

У поточному році в усіх регіонах країни були випадки блокування територіальними органами Державної казначейської служби України оплати рахунків за кошти спеціального фонду.

Міністерство звернулося до Міністерства фінансів листом від 30.07.2013 № 1/12-6094 з проханням розв'язати зазначену проблему.

На сьогодні проблема залишається.

Пропозиції

Прийняти урядове рішення про заборону відмови територіальних органів Державної казначейської служби оплачувати рахунки ПТНЗ за кошти, отримані училищем, як плата за послуги на товари і послуги, які необхідні для нормального функціонування закладу та ритмічного проведення навчального процесу.

Крім того, попри потужний потенціал і багаторівневу систему надання освітніх послуг населенню, професійно-технічна освіта потребує:

- підвищення ефективності управління на регіональному рівні;
- удосконалення системи моніторингу на місцевому рівні;
- забезпечення взаємозв'язку ринку освітніх послуг і ринку праці;
- оновлення та модернізації матеріально-технічної бази навчальних закладів;

покращення соціального статусу педагогічних працівників і їх державної підтримки;

забезпечення ефективності системи соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти;
формування престижу робітничих професій;
підвищення якості.

Серед першочергових проблем професійно-технічного навчального закладу такі, як:

фінансове і матеріальне забезпечення матеріально-технічної бази;

впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;

проходження виробничої практики і виробничого навчання та їх оплата;

підвищення заробітної плати педпрацівниками;

розширення форм взаємодії з роботодавцями;

розширення спектру професій;

виконання роботодавцями партнерських угод щодо надання практичної бази та працевлаштування випускників;

заохочення учнів, які успішно виконують навчальний план і мають високий рівень навчальних досягнень;

організація безкоштовного харчування учнів тощо.

Серед основних проблемних питань кадрового забезпечення і підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів — малооплачуваність та непрестижність цієї професії.

Потребує узгодженої оптимізації мережа діючих професійно-технічних навчальних закладів і вищих навчальних закладів I і II рівнів акредитації з урахуванням розвитку економіки країни та регіональних ринків праці.

Модернізація системи управління спрямовуватиметься на здійснення подальшої автономії професійно-технічних навчальних закладів, розширення повноважень керівника, підвищення його персональної відповідальності за якість підготовки робітничих кадрів.

Підвищенню престижності робітничих професій сприятиме, у свою чергу, проведення всеукраїнських конкурсів фахової майстерності та здійснення профорієнтаційної роботи.

Актуальним на сьогодні є створення моделі управління інноваційною діяльністю в навчальних закладах та установах професійно-технічної освіти.

Подальше формування нормативно-правової бази у сфері освіти має спрямовуватися на визначення правових, організаційних,

фінансових засад інноваційного розвитку системи національної освіти в контексті глобалізаційних тенденцій та викликів часу.

Насамперед актуальним є розроблення та прийняття Закону України «Про післядипломну освіту», нових редакцій законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту».

Оновлення нормативно-правової бази вимагає розроблення та прийняття в установленому порядку актів стосовно:

удосконалення структури національної системи освіти відповідно до міжнародної стандартної класифікації;

удосконалення системи оплати праці педагогічних, науково-педагогічних працівників та інших категорій працівників навчальних закладів з метою забезпечення державних гарантій, визначених статтею 57 Закону України «Про освіту»;

урегулювання питання щодо підготовки молодших спеціалістів у вищих професійних училищах, центрах професійно-технічної освіти та коледжах.

Модернізація змісту освіти передбачає:

розроблення і впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти з професій широких кваліфікацій; оновлення та затвердження оптимального переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників (скорочення їх кількості на основі інтеграції);

впровадження нових державних стандартів загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти на основі Національної рамки кваліфікацій та компетентнісно орієнтованого підходу в освіті, необхідності підготовки фахівців для сталого розвитку з новим екологічним мисленням; узгодження освітньо-кваліфікаційних характеристик та навчальних програм із професійними кваліфікаційними вимогами;

модернізацію навчальних планів, програм і підручників відповідно до оновлених державних стандартів освіти; розроблення інтегрованих навчальних планів професійно-технічних навчальних закладів третього атестаційного рівня, вищих навчальних закладів I–II та III–IV рівнів акредитації;

розроблення на основі проведення моніторингу ринку праці Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;

оновлення змісту підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників для професійно-технічних навчальних закладів та професійних коледжів.

Пропонується також доручити Міністерству фінансів України:

1) внесення законодавчих пропозицій щодо надання права навчальним закладам і установам професійно-технічної освіти розпоряджатися власними коштами, отриманими за виконання робіт під час навчально-виробничої практики й виробничого навчання, від реалізації власно виготовленої або вирощеної продукції та наданих послуг безпосередньо через банківські рахунки;

2) за поданням Міністерства освіти і науки України під час доопрацювання проекту Державного бюджету України на 2014 рік та підготовки пропозицій на наступні роки передбачати цільові видатки:

на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки;

на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти відповідно до Закону України «Про професійно-технічну освіту».

Доручити Міністерству доходів і зборів України опрацювати питання та внести пропозиції щодо:

звільнення від оподаткування частини прибутку підприємств незалежно від форми власності, що спрямовується на фінансування підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах (зазначене сприятиме зацікавленості таких підприємств у фінансуванні підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах та впровадженні виробничих інноваційних технологій, створенні відповідної матеріально-технічної бази);

звільнення від сплати ввізного мита та інших обов'язкових платежів операцій із ввезення на митну територію України приладдя, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів до них, зразків техніки й устаткування, матеріалів, науково-технічної та навчальної літератури, видань, які надсилаються в рамках міжнародного обміну до навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти;

запровадження податкових пільг і спрощеної процедури при закупівлі та/або отриманні на безоплатній і безповоротній основі матеріальних та нематеріальних цінностей, обладнання тощо в Україні та за кордоном для здійснення навчальними закладами та установами професійно-технічної освіти навчально-виробничої діяльності, зокрема в межах міжнародної технічної допомоги, міжнародних грантів і програм.

З метою дотримання законодавства щодо проведення державної реєстрації права власності на нерухоме майно та недопущення його відчуження відповідно до законодавства України Державній реєстраційній службі України спільно з Міністерством освіти і науки України, обласними державними адміністраціями у якнайстисліші терміни забезпечити оформлення права власності на всі об'єкти нерухомості, що перебувають на балансах навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти;

у разі встановлення факту оформлення права власності іншими особами забезпечити надання відповідної інформації правоохоронним органам;

підготувати пропозиції щодо зменшення для бюджетних установ цін на послуги з проведення технічної інвентаризації земельних ділянок, будівель і споруд навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти.

Професійно-технічна освіта в цифрах у порівнянні 2011–2013 роки

		Станом на 01.09.2011	Станом на 01.09.2012	Станом на 01.09.2013
Загальна кількість професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих МОН України, з них:		991	991	987
показники	професійно-технічних навчальних закладів (без урахування навчальних центрів при установах виконання покарань і структурних підрозділів ВНЗ та інших типів), з них:	871	868	858
1.	<i>кількість за галузевим спрямуванням:</i>			
	промисловості	313	310	306
	будівництва	175	175	171
	аграрного профілю	249	248	248
	сфери послуг	134	135	133
	<i>нових типів:</i>			
	вищих професійних училищ	185	185	185
	центрів професійно-технічної освіти	57	60	65
	професійних ліцеїв	479	477	475
2.	Контингент учнів, слухачів	382,1 тис.	391,2 тис.	357,8 тис.
	з них:			
	на базі базової загальної середньої освіти	267,9 тис.	279,9 тис.	248,1 тис.
	на базі повної загальної середньої освіти	102,6 тис.	101,4 тис.	101,6 тис.
	незайняте населення та працівники підприємств	7833	6572	5191

	за соціальним станом:			
	дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	16,0 тис.	17,0 тис.	15,6 тис.
	з особливими освітніми потребами	4,6 тис.	4,6 тис.	4,5 тис.
3.	Кількість педагогічних працівників, які забезпечують навчально-виробничий процес (всього),	46 тис.	45,5 тис.	45,5 тис.
	у тому числі – старших майстрів та майстрів виробничого навчання	21,7 тис.	21,1 тис.	21,1 тис.
4.	Кількість найменувань робітничих професій, за якими здійснюється підготовка у ПТНЗ за освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник»	473	455	438
5.	Кількість учнів на один комп'ютер	13	13	11

**Директор департаменту
професійно-технічної освіти**

**Директор департаменту
економіки та фінансування**

В. В. Супрун

С. В. Даниленко

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

Міністерство фінансів України на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 10.09.2013 № 34996/1/1-13 до листа Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 04.09.2013 № 04-24/6-856 щодо реалізації Закону України «Про професійно-технічну освіту» в межах своєї компетентності повідомляє.

За даними Державної казначейської служби України, у 2011 році касові видатки на професійно-технічну освіту із державного та місцевих бюджетів становили 5305,4 млн грн, у тому числі за загальним фондом — 4860,9 млн грн, за спеціальним фондом — 444,5 млн грн; у 2012 році — 6034,0 млн грн, у тому числі за загальним фондом — 5556,5 млн грн, за спеціальним фондом — 477,5 млн гривень.

У 2013 році за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів на фінансування професійно-технічної освіти передбачається спрямувати 6529,4 млн грн, у тому числі за загальним фондом — 5970,3 млн грн, за спеціальним фондом — 559,1 млн гривень.

Статтею 22 Бюджетного кодексу України встановлено, що головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план своєї діяльності, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Розподіл видатків між конкретними закладами і установами та за напрямками використання коштів здійснюється головним розпорядником коштів.

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів у 2011 році було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 № 709 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб у 2011 році», у 2012 році — постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 583, у 2013 році — постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 362.

Відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» державний замовник самостійно здійснює заходи і завдання, передбачені державною цільовою програмою.

Що стосується податкових пільг для навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти, то зазначаємо таке.

На сьогодні Податковий кодекс України (далі — Кодекс) передбачає ряд пільг з податку на додану вартість, які стосуються закладів освіти. Внаслідок звільнення від оподаткування податком на додану вартість вищезазначених операцій бюджет щорічно недоотримує значні суми коштів.

Зокрема, відповідно до підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197 Кодексу звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг із здобуття вищої, середньої, *професійно-технічної* та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

Крім того, підпунктом г) підпункту 197.1.7 пункту 197.1 статті 197 Кодексу передбачено звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання послуг з харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх та *професійно-технічних навчальних закладах* та громадян у закладах охорони здоров'я. Порядок надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 №116.

Також підпунктом 197.1.25 пункту 197.1 статті 197 Кодексу звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок (крім видань еротичного характеру), учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки таких періодичних видань друкованих засобів масової інформації на митній території України.

Тобто державою створено відповідні умови непрямої державної підтримки в соціально значущому напрямі економіки.

Сума такої підтримки, за даними Державної податкової служби України, становила: у 2011 році — 2911,6 млн грн; в 2012 році — 2897,4 млн гривень.

Щодо рекомендацій Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти повідомляємо таке.

За даними Державного комітету статистики України кількість підготовлених (випущених) у професійно-технічних навчальних закладах кваліфікованих робітників у 1990 році становила 376,7 тис. осіб, у 2000 році — 266,8 тис. осіб, у 2012 році — 202,1 тис. осіб.

За 22 роки випуск кваліфікованих робітників зменшився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців з вищою освітою зріс у 1,7 раза (кількість випущених з вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації фахівців з вищою освітою становила у 1990/1991 навчальному році — 365,6 тис. осіб, у 2000/2001 навчальному році — 422,2 тис. осіб, у 2012–2013 навчальному році — 612,9 тис. осіб). Така структура підготовки робітничих кадрів і фахівців з вищою освітою призводить до того, що після закінчення вищого навчального закладу випускники не мають можливості працевлаштуватися за фахом, а підприємства відчувають гостру нестачу кваліфікованих робітничих кадрів.

З метою забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітничими кадрами й усунення дисбалансу між показниками підготовки фахівців з вищою освітою та робітничих кадрів пропонуємо внести зміни до Закону України «Про професійно-технічну освіту» і встановити, що частка прийому до професійно-технічних навчальних закладів за державним замовленням не повинна бути меншою 60 відсотків загального обсягу прийому до навчальних закладів на умовах державного замовлення за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста, бакалавра та кваліфікованого робітника.

Також пропонуємо внести зміни до чинного законодавства України і запровадити штрафні санкції для роботодавців за ненадання місць для проведення виробничої практики учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Потрібно також зауважити, що протягом останніх років місцеві органи виконавчої влади неодноразово порушували питання

про необхідність передачі державних професійно-технічних навчальних закладів до комунальної власності (наприклад, Київська міська державна адміністрація листом від 06.07.2011 № 005-1281 зверталася до Міністерства освіти і науки України щодо передачі державних професійно-технічних навчальних закладів м. Києва до комунальної власності територіальної громади м. Києва або до сфери управління Київської міської державної адміністрації).

Пропонуємо опрацювати питання передачі професійно-технічних навчальних закладів у комунальну власність.

Заступник міністра

С. О. Рибак

МІНІСТЕРСТВО ДОХОДІВ І ЗБОРІВ УКРАЇНИ

На виконання доручення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (далі — Комітет) від 10.09.2013 № 04-24/6-885 про надання інформації стосовно законодавчого врегулювання оподаткування навчально-виробничої діяльності професійно-технічних закладів, у тому числі навчальних господарств цих навчальних закладів аграрного профілю, а також у питаннях утримання навчального транспорту, передачі від підприємств для навчальних цілей приміщень, техніки, обладнання, Міністерство доходів і зборів України повідомляє.

Згідно зі статтею 19 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (далі — Закон) професійно-технічні навчальні заклади розпочинають діяльність, пов'язану з підготовкою кваліфікованих робітників та наданням інших освітніх послуг, після отримання ліцензії, яка видається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Засновниками професійно-технічних навчальних закладів можуть бути: центральні та місцеві органи виконавчої влади; підприємства, установи, організації та їх об'єднання незалежно від форм власності та підпорядкування; громадяни України. Також професійно-технічні навчальні заклади можуть бути засновані спільно з іноземними фірмами, установами, організаціями та іноземцями, якщо це не суперечить законодавству (стаття 20 Закону).

Професійно-технічний навчальний заклад, який має статус юридичної особи, діє на підставі статуту, може мати філії, відділення, навчально-виробничі, навчально-комерційні, видавничо-поліграфічні, соціально-культурні, спортивно-оздоровчі та інші підрозділи (стаття 21 Закону).

Професійно-технічні навчальні заклади можуть утворювати в установленому порядку спільно з вищими навчальними закладами, підприємствами, установами, організаціями навчально-виробничі комплекси, входити до асоціацій та інших об'єднань юридичних осіб. Відповідно особливості оподаткування професійно-технічних навчальних закладів залежать від засновників та від діяльності цих закладів.

Так, підпунктом «а» пункту 157.1 Податкового кодексу України (далі — Кодекс) надано можливість звільнення від оподаткування доходів професійно-технічних навчальних закладів (у тому числі аграрного профілю), які створені органами державної влади, місцевого самоврядування, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів.

Перелік доходів таких неприбуткових установ (організацій), що звільняються від оподаткування, визначено підпунктом 157.2 Кодексу. При цьому статутні документи неприбуткових установ (організацій) повинні містити вичерпний перелік видів їх діяльності, які не передбачають одержання прибутку.

Таким чином, у разі здійснення професійно-технічними навчальними закладами діяльності, яка не передбачає одержання прибутку, та відповідно їх включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій ці заклади мають підстави для звільнення від оподаткування окремих видів доходів.

Якщо неприбуткова організація отримує дохід із джерел інших, ніж визначені пунктом 157.2 зазначеної статті Кодексу, така неприбуткова установа (організація) зобов'язана сплатити податок на прибуток.

У разі здійснення професійно-технічними навчальними закладами господарської діяльності з метою отримання прибутку такий заклад підлягає оподаткуванню на загальних підставах.

Водночас повідомляємо, що підпунктом 197.1.2 Кодексу передбачено звільнення від оподаткування податком на додану вартість постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках. До таких належать послуги з усіх видів освітньої діяльності, які постачаються професійно-технічними навчальними закладами (підпункт г) підпункту 197.1.2 Кодексу).

Крім того, від оподаткування податком на додану вартість звільняються послуги з харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах та

громадян у закладах охорони здоров'я (підпункт г) підпункту 197.1.7 Кодексу). Порядок надання таких послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 116 «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість».

Також від плати за землю звільняються дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ (підпункт 282.1.2 Кодексу).

Заступник міністра

А. П. Ігнатов

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Державна казначейська служба України розглянула лист Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України від 10.09.2013 №04-24/6-885 щодо стану казначейського обслуговування професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти і в межах своєї компетенції повідомляє.

На 2013 рік за кодом функціональної класифікації видатків та кредитування 0930 «Професійно-технічна освіта» у державному бюджеті передбачено асигнування 1 502 442,5 тис. грн, у тому числі за загальним фондом — 1 302 845,4 тис. грн, за спеціальним фондом — 199 597,1 тис. грн, у місцевих бюджетах — 5 033 656,9 тис. грн, у тому числі за загальним фондом — 4 667 636,8 тис. грн, за спеціальним фондом — 366 020,1 тис. гривень.

За січень–вересень поточного року за функцією «Професійно-технічна освіта» касові видатки державного бюджету становили 1017 360,5 тис. грн, або 67,7 відсотка річного обсягу асигнувань, у тому числі за загальним фондом — 919 105,4 тис. грн, або 70,5 відсотка; за спеціальним фондом — 98 255,1 тис. грн, або 49,2 відсотка; за місцевими бюджетами — 3 536 258,2 тис. грн, або 70,3 відсотка, в тому числі за загальним фондом — 3 300 122,5 тис. грн, або 70,7 відсотка; за спеціальним фондом — 236 135,7 тис. грн, або 64,5 відсотка.

Порядок казначейського обслуговування професійно-технічних навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти, як і всіх бюджетних закладів та установ, визначено наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2012 № 1407 «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 17.01.2013 за № 130/22662) та Бюджетним кодексом України. Зокрема, статтею 55 Бюджетного кодексу до захищених видатків загального фонду державного бюджету, в тому числі у професійно-технічних навчальних закладах, віднесено: оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, стипендії, допомоги, інші виплати населенню.

Частиною дев'ятою статті 13 Бюджетного кодексу дозволено професійно-технічним навчальним закладам розміщувати на депозитах тимчасово вільні бюджетні кошти, отримані за надання платних послуг, якщо таким закладам законом надане відповідне право.

Відповідно до частини другої статті 57 Бюджетного кодексу не використані у поточному році залишки коштів спеціального фонду (власні надходження бюджетних установ) не вилучаються з рахунків професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти і використовуються для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Здійснюючи в межах своїх повноважень контроль за дотриманням бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу, Казначейство України відповідно до Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 № 460/2011, забезпечує казначейське обслуговування державного та місцевих бюджетів на основі ведення єдиного казначейського рахунка.

З огляду на необхідність опрацювання значної кількості первинних і розрахункових документів, з метою уникнення соціальної напруженості органи Державної казначейської служби України забезпечують виконання насамперед захищених статей видатків бюджету, а саме: виплату заробітної плати, стипендії, оплати комунальних послуг та енергоносіїв, продуктів харчування, медикаментів тощо, перелік яких визначений частиною 2 статті 55 Бюджетного кодексу України.

Органи Державної казначейської служби України вживають усіх можливих заходів щодо проведення в повному обсязі розрахунків згідно з наданими платіжними дорученнями розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів, у тому числі професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, скеровуючи на це весь наявний фінансовий ресурс єдиного казначейського рахунка.

Перший заступник голови

О. С. Даневич

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ІНСПЕКЦІЯ УКРАЇНИ

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА про результати контрольних заходів, проведених у 2013 році в професійно-технічних навчальних закладах сфери управління Міністерства освіти і науки України

Упродовж 2013 року територіальними органами Державної фінансової інспекції України проведено контрольні заходи у 351 професійно-технічному навчальному закладі (далі — заклади профтехосвіти, ПТНЗ) щодо використання державних коштів на підготовку робітничих кадрів.

Контрольними заходами виявлено фінансових порушень на суму 265,3 млн грн (що становить 7 відсотків виділених асигнувань), з них таких, що призвели до втрат фінансових та матеріальних ресурсів, — на 59,3 млн грн, а також порушення законодавства при здійсненні державних закупівель, ведення бухгалтерського обліку та звітності на загальну суму 201,2 млн гривень.

Низький рівень організації фінансово-економічної роботи, а також недосконале знання нормативно-правової бази, що регулює бюджетні правовідносини, призвели до порушень фінансової дисципліни загалом на суму понад 58,7 млн грн (*у т. ч. недоотримано фінансових ресурсів — на 5,2 млн грн, незаконних витрат державних коштів — на 51,9 млн грн, нестач — на 1,6 млн грн*).

До ризикових насамперед належать операції з грошовими коштами та зарахування їх на банківські карткові рахунки працівникам та учням ПТНЗ. Контрольними заходами виявлені недостачі (крадіжки) грошових коштів у 4 закладах профтехосвіти.

Зокрема, позаплановою ревізією **Вищого професійного училища № 17 (Дніпропетровська область)** установлені факти неповного оприбуткування грошових коштів до каси училища за період з лютого 2011 року до січня 2013 року за надані послуги з проживання в гуртожитку, що призвело до **недостачі коштів** на суму **303,5 тис. гривень**.

У Вінницькому центрі професійно-технічної освіти *переробної промисловості (позапланова ревізія)* нараховувалась і

виплачувалась стипендія неіснуючим особам і таким, які фактично в навчальному закладі не навчалися, на що незаконно витрачено бюджетних коштів на суму **158,9 тис. грн.** За результатами ревізії відкрито кримінальне провадження, наразі справу розглядає судова інстанція.

Аналогічно **Професійно-технічним училищем № 38 смт Голованівська (Кіровоградська область)** зараховувалися на навчання особи, які фактично не навчалися і стипендії не отримували. Проте на карткові рахунки перераховано стипендію так званим учням на загальну суму **16,0 тис. гривень.**

Незважаючи на вимоги КРУ в Харківській області за результатами ревізії за період з 01.02.2009 по 01.09.2011, **Центр професійно-технічної освіти № 3 (Харківська область)**, грубо порушуючи ст. 43 Бюджетного кодексу України (від 08.07.2010 № 2456–VI), і впродовж 2012–2013 років **продовжує уникати казначейського обслуговування.** Зокрема, доходи спеціального фонду структурного підрозділу Центру — санаторію-профілакторію «Зміна» (основними функціями якого є надання послуг, пов'язаних із санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням учнів) у розмірі понад **1,3 млн грн** отримано через ВАТ «Мегабанк».

Міносвіти з цього питання також не вжило заходів, хоча Держфінінспекція України про цей факт зазначала в інформації про результати контрольних заходів у закладах профтехосвіти у 2011 році (лист Держфінінспекції України від 26.12.2011 № 03-14/284).

Незважаючи на вкрай жалюгідне становище матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти, керівництво 107 закладів ПТНЗ допустило значне розкрадання державного майна на суму понад 1,6 млн грн.

Так, у **5-ти ПТНЗ Черкаської області** встановлено нестачу матеріальних цінностей на загальну суму **423,6 тис. грн.**, у тому числі нестачу вугілля в **Уманському професійному аграрному ліцеї** в кількості 171 т на **180,7 тис. грн** і у **Звенигородському центрі підготовки та перепідготовки робітничих кадрів** — 68 т на **87,0 тис. грн.** нестачу водогрійного котла у **ДНЗ «Іркліівський професійний аграрний ліцей»** вартістю **131,5 тис. гривень.**

У **12-ти ПТНЗ Тернопільської області** виявлено нестачу матеріальних цінностей на суму **324,4 тис. грн.**, з них у **Тернопільському вищому професійному училищі № 4 ім. М. Парашука** — нестачу

господарських та будівельних матеріалів на суму **272,6 тис. гривень**.

У **Професійно-технічному училищі № 36 смт Кути (Івано-Франківська область)** виявлено у технічно несправних тракторів і сільськогосподарської техніки браку запасних частин (вузлів і агрегатів) загалом на суму **58,7 тис. грн** (за висновками експертизи).

Солонянським професійним аграрним ліцеєм (Дніпропетровська область) допущено недостачу 6 одиниць транспортних засобів на суму **53,2 тис. грн**, **Професійно-технічним училищем № 36 смт Новгородка (Кіровоградська область)** — зернозбирального комбайна та сівалки — на **50,1 тис. грн**; **Новопсковським професійним аграрним ліцеєм (Луганська область)** — трактора гусеничного Т 150 Г на **16,4 тис. грн** та дизельного палива і бензину на **2,7 тис. грн**; у **Зозівському професійному аграрному ліцеї та Вінницькому центрі професійно-технічної освіти технології та дизайну** встановлено нестачу товарно-матеріальних цінностей (автомобіль, причеп, комп'ютерна техніка) на загальну суму **15,5 тис. гривень**.

У **Державному навчальному закладі «Шахтарський професійний ліцей сфери послуг» (Донецька область)** в'язальні машинки та резервуар фактично перебувають у розукомплектованому, зіпсованому стані. Через псування обладнання заклад зазнав збитків на суму **67,3 тис. гривень**.

Через недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють питання нарахування та виплати заробітної плати, 335 закладами профтехосвіти незаконно витрачено бюджетних коштів понад 10,9 млн гривень.

Заклади профтехосвіти допускають порушення при встановленні посадових окладів, утриманні понадштатних працівників, надбавок за вислугу років та престижність праці, визначення розміру середньої зарплати під час розрахунку відпускних, індексації грошових доходів у частині визначення базового місяця для обчислення індексу споживчих цін, виплати премій (у тому числі керівникам без відповідних наказів вищої установи), доплат за шкідливі умови праці без проведення атестації робочих місць тощо.

Так, **20 закладами профтехосвіти Дніпропетровської області** незаконно витрачено бюджетних коштів на оплату праці загалом на суму **556,2 тис. грн**, з них: **Тернівським професійним гірничим ліцеєм — 68,9 тис. грн**, **Солонянським професійним аграрним**

ліцеєм — 68,5 тис. грн, Дніпропетровським вищим професійним училищем будівництва — 62,9 тис. грн, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» — 61,7 тис. грн, ПТУ № 2 м. Дніпропетровська — 58,9 тис. гривень. Водночас зайво перераховано до Пенсійного фонду України єдиного внеску на суму 210,3 тис. гривень.

У 9 ПТНЗ Кіровоградської області незаконні видатки на оплату праці становлять 456,3 тис. грн, з них найбільші суми порушень установлені у: ПТУ № 12 м. Знам'янки на суму 170,8 тис. грн; ПТУ № 38 смт Голованівська — на 94,7 тис. грн; ПТУ № 36 смт Новгородки — на 52,7 тис. гривень.

У 14 ПТНЗ Чернігівської області виявлено порушень з оплати праці загалом на суму 453,91 тис. грн, у тому числі у 6 ПТНЗ через виплату заробітної плати працівникам (*сумісникам та майстрам виробничого навчання*) за фактично невідпрацьований час або виконання ними посадових обов'язків не в повному обсязі, що призвело до незаконних видатків загалом на суму 207,2 тис. грн, з них: ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище» — 110,6 тис. грн; Прилуцькому професійному ліцею — 54,3 тис. грн; ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей» — 21,6 тис. грн; ДПТНЗ «Замглайське аграрне професійно-технічне училище» — 16,9 тис. гривень.

У 11 ПТНЗ Черкаської області через недотримання чинного законодавства зайво нараховано заробітної плати на суму 394,9 тис. гривень.

У 7 ПТНЗ Чернівецької області допущено незаконних витрат із оплати праці загалом на суму 305,0 тис. грн, у тому числі Вищим професійним училищем № 3 (через нарахування майстрам надбавки за вислугу років та надбавки за престижність у відсотках до доплати за розширення зони обслуговування) — 65,3 тис. гривень.

Деякі ПТНЗ не дотримуються штатних нормативів чисельності працівників професійно-технічних закладів.

Як наслідок, штатними розписами 5 професійно-технічних навчальних закладів Харківської області затверджено 10,5 понаднормативних посад (*у т. ч. 3 посади майстрів виробничого навчання, 2 посади старшого майстра, 2 посади завідувача господарства, гардеробника, секретаря керівника, бухгалтера та 0,5 ставки заступника директора*).

При цьому частина понаднормативних посад є вакантними, а штучна економія зарплати використовується на заохочувальні виплати (премії). Так, 2 понаднормативні вакантні посади (старшого майстра, гардеробника) в **Ізюмському професійному ліцеї** (*Харківська область*) призвели до утворення штучної економії на суму **112,5 тис. грн**; 4 понаднормативних посади майстрів виробничого навчання в **Северодонецькому професійному будівельному ліцеї** (*Луганська область*) — на **80,6 тис. грн**; 3 посади майстрів виробничого навчання в ДНЗ «**Ізюмський професійний аграрний ліцей**» (*Харківська область*) — на **46,0 тис. гривень**.

На утримання понаднормативні посад **Петрівським професійним аграрним ліцеєм** (*Харківська область*) надлишково витрачено державних коштів на суму **122,1 тис. грн**; **Харківським професійним ліцеєм машинобудування** — **53,0 тис. грн** та **Люботинським професійним ліцеєм залізничного транспорту** (*Харківська область*) — **20,0 тис. гривень**.

У ДНЗ «**Волочиський промислово-аграрний професійний ліцей**» (*Хмельницька область*) до штатного розпису введено понаднормативні посади завідувача відділення, завідувача господарства, секретаря-друкарки, на оплату праці яких витрачено **240,9 тис. грн**; у **Плужненському професійному аграрному ліцеї** (*Хмельницька область*) на понаднормативну посаду завідувача відділення — **99,4 тис. гривень**.

Крім того, **Харківським професійним машинобудівним ліцеєм** і **Люботинським професійним ліцеєм залізничного транспорту** (*Харківська область*) у межах фонду оплати праці утримувалися **2,3 понадштатні одиниці майстра виробничого навчання, секретаря директора, сторожа** на загальну суму **32,4 тис. гривень**.

Через допущені порушення 226 ПТНЗ незаконні витрати бюджетних коштів на виплату стипендій і допомог учням становили майже 7,0 млн гривень.

Так, **Міжрегіональним центром професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців** (*Дніпропетровська область*) унаслідок призначення стипендії як для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації учням, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, зайво використано коштів на суму **407,8 тис. гривень**.

Також **трьома ПТНЗ Дніпропетровської області** безпідставно проведено нарахування та виплату стипендії учням у період

завершення їх навчання, що призвело до зайвого витрачання стипендіального фонду на загальну суму **182,9 тис. грн**, з них: ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» — 122,8 тис. грн; Вищим професійним училищем № 17 — 38,7 тис. грн; Дніпропетровським вищим професійним училищем будівництва — 21,4 тис. гривень.

У ДНЗ «Горлівський професійний ліцей побуту та сфери послуг» (Донецька область) коштом стипендіального фонду виплачено премії і матеріальної допомоги учням у розмірах більших, ніж передбачено законодавством (*перевищено 10 % стипендіального фонду*), на загальну суму **269,3 тис. гривень**.

Через аналогічне порушення ДНЗ «Білопільське вище професійне училище» (Сумська область) і ДНЗ «Сумське міжрегіональне вище професійне училище» незаконно витратили коштів на суму **147,7 тис. грн** та **61,1 тис. грн** відповідно.

Сосницький професійний аграрний ліцей (Чернігівська область) при забезпеченні учнів одноразовим безоплатним харчуванням коштом загального фонду бюджету нараховував у повному обсязі стипендію, через що зайво витрачено **95,3 тис. гривень**.

У 3 ПТНЗ Луганської області депоновану заборгованість за стипендіями, строк позовної давності якої минув, загальною сумою на **45,5 тис. грн** не перераховано до державного бюджету (*зокрема, Стахановським вищим професійним училищем сфери послуг — 35,1 тис. грн*).

Незаконні витрати на оплату комунальних послуг та енергоносіїв допущені **165 ПТНЗ** на суму понад **7,2 млн гривень**.

Часто заклади профтехосвіти зазнають збитків через застосування для учнівських гуртожитків тарифів на комунальні послуги як для бюджетних установ, а не як для населення.

Так, у 6 навчальних закладах Херсонської області встановлено оплату за послуги теплопостачання гуртожитків за завищеним тарифом загальною сумою на **1,2 млн грн**, у тому числі: у Херсонському професійному суднобудівному ліцеї — 406,6 тис. грн; ДНЗ «ВПУ №2 м. Херсона» — 270,9 тис. грн; ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» — 189,4 тис. грн; Чаплинський ПЛЛ — 157,5 тис. грн; ДНЗ «ПТУ № 14 м. Нова Каховка» — 117,6 тис. гривень.

Незаконні витрати на оплату комунальних послуг та енергоносіїв проведено **12 ПТНЗ Харківської області** на загальну суму **665,0 тис. грн**, з яких **379,8 тис. грн** оплачено у завищених обсягах через невизначення категорії споживачів у договорах

з постачальниками комунальних послуг та енергоносіїв (у т. ч. *Краснокутським професійним аграрним ліцеєм — 75,1 тис. грн, Старосалтівським професійним аграрним ліцеєм — 17,4 тис. грн*).

З аналогічних причин **5 ПТНЗ Дніпропетровської області** зайво сплатили постачальникам **281,9 тис. грн**, із них: *ДПТНЗ «Західно-Дніпровський центр професійно-технічної освіти» — 92,8 тис. грн; Дніпродзержинське вище професійне училище — 75,3 тис. грн; ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» — 55,4 тис. грн; ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів» — 46,3 тис. гривень.*

Крім того, контрольними заходами встановлено, що зайво оплачені ПТНЗ Харківської області у 2012 році послуги з теплопостачання на загальну суму **258,3 тис. грн** фактично у 2013 році не отримані, з них *ДНЗ «Харківський професійний ліцей будівельних технологій» — на 184,3 тис. грн, Центр професійно-технічної освіти № 1 м. Харкова — на 74 тис. гривень.*

Керівниками 220 ПТНЗ за вкрай обмеженого бюджетного фінансування на покриття витрат спеціального фонду незаконно спрямовано близько 10,0 млн грн коштів загального фонду кошторису.

Такі порушення зафіксовано контрольними заходами **в закладах профтехосвіти Чернігівської області** загалом на **920,7 тис. грн** (у т. ч. *ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування» — на 258,9 тис. грн; ДПТНЗ «Щорське вище професійне училище лісового господарства» при наданні училищем платних освітніх послуг — на 174,5 тис. грн; Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту — на 149,7 тис. грн; ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей» — 89,5 тис. грн*).

Аналогічно незаконно проведено видатків **ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти будівництва і архітектури»** загалом на **490,3 тис. гривень**.

ПТНЗ Харківської області незаконно спрямовано на покриття витрат орендарів та за мешканців гуртожитків **781,3 тис. гривень**.

Зокрема, **Центрами професійно-технічної освіти № 1, № 3 та № 2 м. Харкова** коштом загального фонду кошторису проведено покриття витрат за комунальні послуги та енергоносії, які були спожиті й сплачені сторонніми мешканцями гуртожитку і орендарями, на загальну суму **209,9 тис. грн, 155,0 тис. грн та 82,1 тис. грн** відповідно.

Крім того, **Центром професійно-технічної освіти № 2 м. Харкова** через заниження вартості проживання іноземних громадян незаконно спрямовано на оплату праці обслуговуючого персоналу гуртожитків коштів загального фонду кошторису загалом на **100,8 тис. гривень**.

Такі самі порушення зафіксовані контрольними заходами у: **Професійно-технічному училищі Луцького національного технічного університету (Волинська область)** на суму **182,7 тис. грн**; **Нововолинському ВПУ (Волинська область)** — на **149,1 тис. грн**; **ПТУ № 36 смт Новгородки (Кіровоградська область)** — на **124,2 тис. грн**; **Вінницькому центрі професійно-технічної освіти технології та дизайну** — на **110,0 тис. гривень**.

Трьома ПТНЗ Луганської області коштом загального фонду, а не спеціального, незаконно проведено видатки, пов'язані з провадженням сільськогосподарської діяльності, на загальну суму **178 тис. грн**, у тому числі у: **ДНЗ «Комісарівське професійне училище-агрофірма»** — на **79,7 тис. грн**; **Білокуракинському професійному аграрному ліцеї** — на **68,4 тис. грн**; **Новосковському професійному ліцеї** — на **29,6 тис. гривень**.

Контрольні заходи засвідчують, що продовжують траплятися факти недоплати належних виплат фізичним особам, зокрема, ненарахування працівникам передбачених законодавством надбавок, доплат, відпускних та сум індексацій заробітної плати. Так, недоплачено працівникам 83 ПТНЗ близько 1,0 млн гривень.

Зокрема, **9-ма ПТНЗ Донецької області** недоотримано **219,4 тис. грн** (з них **ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»** — 17,6 тис. грн, **Макіївське вище професійне училище** — 16,5 тис. грн).

Майже в кожному з обрєвізованих закладів виявлено порушень ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на загальну суму 83,5 млн грн, значну частину з яких становлять виявлені у 96 ПТНЗ порушення щодо заниження вартості активів, з них 22,8 млн грн — непроведення індексації житлового фонду.

Через непроведення переоцінки основних засобів та індексації житлового фонду занижено вартість необоротних активів: **ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» (Донецька область)** — на **3,6 млн грн**, **Кіровоградським професійним ліцеєм побутового обслуговування** — на

1,6 млн грн; Маневицьким професійним ліцеєм (Волинська область) — на 987,1 тис. грн; Іванівським ПАЛ (Херсонська область) — на 864,5 тис. грн; Професійно-технічним училищем № 2 м. Дніпропетровська — на 762,5 тис. грн; Херсонським професійним суднобудівним ліцеєм — на 524,8 тис. грн; ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» (Дніпропетровська область) — на 557,9 тис. гривень.

Водночас 4 закладами АР Крим занижено в обліку вартість земельних ділянок за наявності їх експертної оцінки загалом на 9,7 тис. грн (у т. ч. Красногвардійським професійним ліцеєм — на 3,9 млн грн; Сакським професійним ліцеєм — на 3,4 тис. грн; Сімферопольським училищем сфери обслуговування і будівництва — на 1,9 млн грн).

Брак бюджетного фінансування на забезпечення потреби навчальних закладів для оновлення матеріально-технічної бази призводить до поступового занепаду наявних ресурсів та незабезпечення проведення навчального процесу відповідно до новітніх технологій.

Як наслідок, нині матеріально-технічна база ПТНЗ (зношеність якої у більшості навчальних закладів становить майже 100 %) не сприяє підготовці висококваліфікованих робітників.

Зокрема, зношеність наявної сільськогосподарської та іншої техніки у закладах профтехосвіти аграрного профілю **Чернівецької області** становить від 95 до 100 %. Через те, що бракує асигнувань на проведення поточних та капітальних ремонтів, більшості техніки заклади не використовують. Так, **вищим професійним училищем № 24 м. Заставна** використовується лише 5 одиниць з наявних 58 одиниць сільськогосподарської техніки, **Глибоцьким професійним ліцеєм** — 8 з 37.

Як засвідчили контрольні заходи, незважаючи на проведену Міносвіти роботу на виконання Плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 886-р, нині залишаються не вирішеними питання, які негативно впливають на ефективність витрачання бюджетних (державного і місцевих бюджетів) коштів, підготовку кадрів, у т.ч. на виконання державного замовлення з подальшим працевлаштуванням випускників ПТНЗ за набутою професією, тощо.

Проблемним є збереження майна професійно-технічних навчальних закладів, яке належить державі в особі Міністерства освіти і науки України, тоді як фінансування програми на підготовку робітничих кадрів перекладено на обласний бюджет.

Відсутність повноважень на виділення з обласного бюджету асигнувань на збереження державного майна (на проведення капітальних ремонтів, реконструкцій) є причиною незадовільного його стану та передумовами до повного занепаду.

Так, 3 гуртожитки (ДНЗ «Запорізьке ВПУ «Моторобудівник», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей сервісу»), 3 котельні (ДНЗ «Великобілозерський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Вільнянський професійний ліцей», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту») та 1 майстерня (ДНЗ «Куйбишевський професійний аграрний ліцей») перебувають у аварійному стані, для капітального ремонту яких необхідний обсяг фінансових ресурсів, що становить близько **58,0 млн гривень**. Ще 15 одиниць споруд ПТНЗ Запорізької області потребують ремонту на суму понад **38,5 млн грн**, щоб уникнути їх аварійного стану.

У результаті скорочення контингенту та об'єднання малокомплектних ПТНЗ **Донецької області** не використовуються та не мають перспективи використання 90 будівель і споруд, які перебувають у державній власності на балансі 25 профтехучилищ, загальною площею **154,7 тис. кв. м**, більшість з яких через тривале невикористання в аварійному стані та потребують капітального ремонту. Водночас видатки Донецького обласного бюджету впродовж 2011–2013 років на утримання сторожів та оплату комунальних послуг будівель, які не використовуються у роботі цих ПТНЗ, становлять понад **3,6 млн гривень**.

У **Гірницькому професійно-технічному училищі** (Донецька область) не використовуються у навчальному процесі 2 гуртожитки, навчальний корпус, адміністративно-господарський корпус, 4 житлові будинки та через аварійний стан – 5 будівель площею 7,9 тис. кв. м. У **Макіївському вищому професійному училищі** (Донецька область) будівля гуртожитку балансовою вартістю 973,5 тис. грн загальною площею 1,2 тис. кв. м перебуває в аварійному стані, відключена від мереж тепло-, водо- та електрозабезпечення та не використовується за призначенням. У **ДНЗ «Горлівський професійний ліцей побуту та сфери послуг»** (Донецька

область) п'ятиповерховий гуртожиток на 150 ліжко-місць загальною площею 2,1 тис. кв. м в аварійному стані та не експлуатується.

У **12 перевірених ПТНЗ Миколаївської області** не використовувалися в навчальному процесі через їх аварійний та не придатний для використання стан **21,2 тис. кв. м** площі приміщень (або 13,7 % загальної площі). Зокрема, у ДНЗ «**Вище професійне училище № 7**» через аварійний стан з 1996 року не експлуатується гуртожиток загальною площею 5,7 тис. кв. м, що становить 47 % загальної площі будівель, які перебувають на балансі закладу.

У **Миколаївському професійному ліцеї будівництва та сфери послуг** через аварійний стан не використовуються два поверхи гуртожитку площею 2,2 тис. кв. м та частина приміщення навчально-виробничої майстерні площею 278,0 кв. м, що становить 23,5 % загальної площі будівель, які перебувають на балансі закладу. У **Надбужькому професійному аграрному ліцеї (Миколаївська область)** через аварійний стан не використовуються майстерня, склад, бокси і мийка для автомобілів, службове приміщення, гуртожиток і тир загальною площею 3,0 тис. кв. метрів.

Центром підготовки і перепідготовки робітничих кадрів № 1 м. Кривий Ріг (Дніпропетровська область) навчальні корпуси (розташовані за адресою: вул. Тбіліська, 7/9 та вул. Острівського, 11) загальною площею 6,9 тис. кв. м закриті та потребують капітального ремонту, але потреби в їх використанні немає через зменшення контингенту учнів. Центр звернувся до міської ради м. Кривого Рогу щодо вирішення питання їх передачі в комунальну власність міста, але рішення ще не прийнято. Однак Центр не інформував про стан аварійних будівель Міносвіти та Департамент освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації.

ДПТНЗ «Західно-Дніпровський центр професійно-технічної освіти» приміщення площею 5,7 тис. кв. м не використовується через аварійний стан, а саме: у с. Саксагань П'ятихатського району Дніпропетровської області: навчальний корпус № 2 площею 864,2 кв. м, спортзал — 227,4 кв. м; м. Жовті Води Дніпропетровської області: навчальний корпус № 2 — 2,6 тис. кв. м, спортзал — 1,4 тис. кв. м, склад матеріалів — 396 кв. м, сарай — 165 кв. м, бокс — 70 кв. метрів. Приміщення, які не використовуються, відключені від комунікацій, витрати на їх утримання не здійснювалися. Приміщення спортзалу корпусу № 2 м. Жовті Води Дніпропетровської області площею 405,7 кв. м не використовується в

навчальному процесі через використання його сторонньою юридичною особою без укладення договору оренди. За зазначеним фактом проводиться судовий процес. Витрат на утримання спорту-залу заклад не здійснював.

ДПТНЗ «Криворізький навчально-виробничий центр» (Дніпропетровська область) приміщення площею 5,7 тис. кв. м не використовується через аварійний стан (за адресою: вул. Фабрична, 5 — виробничі майстерні 2,7 тис. кв. м, за адресою: вул. Щорса, 35, — майстерні 1,4 тис. кв. м, склад — 248,7 кв. м та гуртожиток — 1,4 тис. кв. м) у зв'язку з потребою у проведенні капітального ремонту.

На балансі ДПТНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти» перебуває будівля їдальні (м. Дніпропетровськ, вул. Стартова, 15) площею 3,3 тис. кв. м, у якій розвалений дах, розходяться міжпанельні стики тощо. Дану будівлю визнано аварійною, про що зроблений експертний висновок Придніпровською державною академією будівництва та архітектури ще у 2003 році, а також затверджено рішенням Виконавчого комітету Жовтневої районної у м. Дніпропетровську ради у 2004 році. Проте кошти на ремонт або демонтаж зазначеної будівлі не затверджувалися та не виділялися.

Крім того, протягом останніх років через відсутність потреби в приміщеннях для навчального процесу та господарської діяльності **2 заклади Дніпропетровської області** не використовували приміщення гуртожитків площею 7,2 тис. кв. метрів. А саме: **Дніпродзержинський професійний ліцей** через відсутність необхідної кількості учнів не використовує гуртожитку площею 3,4 тис. кв. м, **ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту»** — гуртожитку № 2 — 3,3 тис. кв. м та 3-й поверх гуртожитку № 3 — 512,0 кв. метрів. Згадані приміщення відключені від енергоносіїв і комунальних послуг, витрати на їх утримання не здійснювалися.

Частина будівлі **Професійно-технічного училища № 35 с. Ольгопіль (Вінницька область) — 170,0 кв. м** — без відповідних дозвільних документів використовується як квартири для проживання працівників навчального закладу.

Водночас деякі керівники закладів профтехосвіти не здійснили заходів щодо раціонального використання нерухомого майна.

Центром професійно-технічної освіти № 3 м. Харкова на порушення норм ст. 326 Цивільного кодексу України, статей 1, 4 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» без погодження з Міносвіти будівля гуртожитку площею 1,5 тис. кв. м на 99 житлових кімнат передана у квітні 2008 року АТЗТ «Інтелс» для самостійного ведення господарсько-комерційної діяльності з надання послуг з проживання сторонніх осіб за договором довірчого управління майном.

Незважаючи на те, що АТЗТ «Інтелс» тривалий час має заборгованість перед Центром за спожиті комунальні послуги і енергоносії (що встановлено також і попередньою ревізією закладу), станом на 01.03.2013 ця заборгованість становить близько **1,0 млн грн**, керівництвом Центру не вжито жодних заходів щодо розірвання договору та звільнення приміщення гуртожитку. При цьому зазначені витрати були проведені Центром за рахунок коштів обласного бюджету, виділених на підготовку робітничих кадрів, та призвели до збитків.

Крім цього, умовами договору за несвоєчасне виконання зобов'язань передбачені штрафні санкції, сума яких за період з 01.09.2011 по 01.03.2013 була **70,4 тис. грн**, у тому числі **59,5 тис. грн**, за якою минув термін позовної давності, чим завдано шкоди (збитків) Центру.

Зважаючи на викладене, діяльність посадових осіб Центру фактично сприяла отриманню доходу комерційною структурою та надала змогу користуватися державним майном безоплатно.

Досі не визначено права власності на двоповерховий нежитловий будинок (за адресою: м. Миколаїв, вул. Велика Морська, 38) площею **725,1 кв. м** вартістю **331,1 тис. грн**, що перебуває на балансі **Надбузького професійного аграрного ліцею (Миколаївська область)**, щодо якого рішенням Господарського суду Миколаївської області право власності визнано за **ТОВ «Прогрес-Медіа»**. Для відстоювання права власності на згадане майно заклад у 2013 році подав позов до суду. На момент інформування справа розглядається.

Немає контролю з боку органу управління за раціональним використанням закладами профтехосвіти земельних ділянок, своєчасним оформленням державних актів на право власності ділянками, а також їх відчуженням.

Так, у **Професійно-технічного училища № 36 смт Кути (Івано-Франківська область)** незаконно вилучено з користування

земельну ділянку загальною площею **13,4 га** за експертною грошовою оцінкою вартістю **1,8 млн грн на користь фізичних осіб під будівництво.**

На прохання директора ДПТНЗ «**Конотопський професійний аграрний ліцей**» на території м. Конотоп (вул. Будівельників, Сумська область) **52,0 га** ріллі вартістю майже **1,0 млн грн** вилучено у листопаді 2012 року та переведено до земель запасу Конотопської міської ради, що суперечить вимогам ст. 142 Земельного кодексу України.

У **Лутугинському професійному ліцеї** (Луганська область) обстеженням земельних ділянок (за участю державного інспектора сільського господарства в Луганській області та геодезиста) встановлено, що **без дозвільних документів на частині земельної ділянки невідомі особи зняли родючий шар ґрунту та видобували камінь-дикар, площа його видобутку становить 5,6 гектара.**

Згідно зі ст. 211 Земельного кодексу України, ст. 53-1 КУпАП за самовільне зайняття земельної ділянки передбачено адміністративну відповідальність. Однак державний інспектор сільського господарства в Луганській області протоколу не склав, розрахунку розміру шкоди не провів. За цим фактом Лутугинський РВ ГУМВС України в Луганській області інформацію **вніс до Єдиного реєстру досудових розслідувань**, наразі проводиться досудове розслідування для встановлення осіб, причетних до незаконного видобутку каменю.

Брак фінансового забезпечення закладів профтехосвіти сільськогосподарського профілю на придбання посівного матеріалу, добрив для обробки посівних площ, засобів захисту рослин, гербіцидів, а також на оновлення, ремонт та утримання наявної сільгосптехніки та пально-мастильних матеріалів призводить до невикористання значних площ сільськогосподарських угідь, передбачених для забезпечення навчального процесу.

Порушуючи вимоги Бюджетного кодексу України щодо заборони запозичень у будь-якій формі, **Богодухівський професійний аграрний ліцей** (Харківська область) упродовж 2013 року брав майнові позики (посівний матеріал, мінеральні добрива, гербіциди та дизельне паливо) у селянського фермерського господарства «Лада» на загальну суму **115,8 тис. гривень**. Із цієї суми ліцей повернув не використаними матеріальними цінностями позику на суму **25,9 тис. гривень**. Поряд з цим ліцеєм отримано збитків

загалом на **89,8 тис. грн** через неврожай унаслідок непроведення лабораторних досліджень позиченого посівного матеріалу.

Деякі навчальні заклади для збереження земель сільськогосподарського призначення, які можуть бути вилучені через необроблення протягом установленого законодавством терміну (зачагарення, забур'янення тощо), передають землі на правах спільної діяльності суб'єктам господарювання, що призводить до незабезпечення повноти навчального процесу та відсутності баз проходження виробничої практики.

Водночас самостійне укладання договорів про спільну діяльність або передача землі суб'єктам господарювання в тимчасове користування суперечить вимогам розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.05.2008 № 703 «Питання укладення деяких договорів» (*чинного до 11.04.2012*) та Порядку укладення державними підприємствами, установами, організаціями, а також господарськими товариствами, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, договорів про спільну діяльність, договорів комісії, доручення та управління майном, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 296.

Крім того, отримання ПТНЗ доходів від зазначеної діяльності не передбачено ст. 13 Бюджетного кодексу України та відповідно до частини першої, другої, четвертої ст. 84, ст. 92 Земельного кодексу України та ст. 69 Бюджетного кодексу України ці кошти підлягають перерахуванню до доходу відповідного бюджету.

Так, у результаті передачі ДПТНЗ **«Лебединське вище професійне училище лісового господарства»** (*Сумська область*) у користування ТОВ «Ворожбалатінвест» земельної ділянки для сільськогосподарських потреб площею **260,8 га** отримані закладом доходи на суму **164,0 тис. грн не перераховано до відповідного місцевого бюджету, що призвело до матеріальної шкоди (збитків).**

Земельну ділянку сільськогосподарського призначення **Професійно-технічного училища № 35 с. Ольгопіль** (*Вінницька область*) площею **269,0 га** за договорами про спільну діяльність фактично використовувала комерційна структура — ТОВ «Стратіївський Агроресурс».

Аналогічно заклади Кіровоградської області передали суб'єктам господарювання у спільне користування сільгоспугідь площею 266,7 га — ПТУ № 36 смт Новгородка та 244,5 га — ПТУ № 38 смт Голованівськ.

Маловисківською районною радою ще у 1999 році було виділено **Професійно-технічному училищу № 16 м. Мала Виска** (*Кіровоградська область*) **101,1 га орної землі** для дослідних і навчальних цілей та ведення підсобного сільського господарства. Однак фактично впродовж 2011–2013 років ці орні землі не використовувалися за призначенням, а були передані училищем до СФГ «Сорочани».

Окрім цього, орган управління не здійснює контролю за належним оформленням закладами профтехосвіти права користування земельними ділянками.

Поза увагою Міністерства залишаються значні площі земельних ділянок ПТНЗ, право користування на які згідно з чинним законодавством не оформлено.

Деякі ПТНЗ за відсутності фінансування не забезпечили проведення експертної оцінки земель, як це передбачено абз. 7, 14 ст. 13 Закону України «Про оцінку земель».

Так, у **Київському вищому професійному училищі будівництва і архітектури** є лише документи, які засвідчують встановлення та узгодження зовнішніх меж земельної ділянки за адресою: м. Київ, вул. Клавдіївська, 22, її план та витяг з технічної документації про нормативну грошову оцінку, що становить 43,5 млн гривень. Тоді як документів, що підтверджують право власності або користування земельною ділянкою, немає, що унеможливує її зарахування до складу активів училища.

ПТНЗ Вінницької області (а саме: *Зозівський професійний аграрний ліцей, Михайловецький професійний аграрний ліцей та професійно-технічне училище № 35 с. Ольгопіль*) не здійснена відповідна робота по отриманню державних актів на право власності або постійного користування на земельні ділянки (під оранку) загальною площею **920,6 га**, які за ними закріплені ще з 1963 року.

ДПТНЗ «Куликівський професійний аграрний ліцей» (*Чернігівська область*) з 1985 року має в користуванні земельну ділянку площею 100 га за межами населеного пункту, державний акт на право користування якої не оформлено. Обстеження цієї земельної ділянки засвідчило, що вона перебуває в зачагареному, забур'яненому стані у зв'язку з тим, що не використовується з 1988 року. Водночас для забезпечення учнів базою для проходження практики ліцей укладав договори з селянськими фермерськими господарствами.

Київським професійним ліцеєм «Авіант» і Київським енергетичним ліцеєм за наявності документів, що підтверджують право власності земельними ділянками, не забезпечено їх обліку за експертною оцінкою.

Аналогічно ДПТНЗ «Щорське вище професійне училище лісового господарства» (Чернігівська область) 15,6 га земельної ділянки за наявності державного акта на право постійного користування земельною ділянкою для рибогосподарських потреб не обліковується.

За наявності державних актів 10 ПТНЗ Луганської області не провели експертної грошової оцінки земельних ділянок площею понад 2,2 га, з яких у: ДНЗ «Комісарівське ПУА» — 853,4 га; Новопсковському професійному аграрному ліцеї — 377,3 га; ДНЗ «Луганський центр професійно-технічної освіти» — 373,3 га; Лутугинському професійному ліцеї — 310,6 га та Білокуракинському професійному аграрному ліцеї — 238,4 гектара.

Як засвідчили контрольні заходи, у закладах профтехосвіти нині існує низка проблем, які негативно впливають на підготовку кваліфікованих робітничих кадрів.

Проблемним є те, що в більшості ПТНЗ прийом учнів на навчання не сягає навіть 50 % визначеного ліцензійного обсягу.

Так, щорічний прийом учнів на навчання закладів профтехосвіти **Запорізької області** становив від 14 до 40 % обсягу, визначеного ліцензіями, а в середньому по регіону не досяг і 50 % (зокрема, у 2011 році — 45,8 %, у 2012 році — 47,7 %, у 2013 році — 48,6 %).

Аналогічно заповненість ліцензійного обсягу ПТНЗ **Вінницької області** становить від 27 до 36 %, **Волинської області** — від 35 до 37 %, **АР Крим** — від 40 до 48 % тощо.

Зменшилися обсяги прийому учнів у ДНЗ «Вище професійне училище № 7» (Миколаївська область), де у 2012 році на навчання зараховано лише 117 учнів, а у 2012 році — 245 учнів, тоді як вимогами п. 4 додатка до Положення про вище професійне училище та центр професійно-технічної освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2000 № 225, передбачено, що у вищих професійно-технічних училищах середньорічний контингент учнів повинен становити не менш як 500 осіб.

Через відсутність чітких законодавчих норм щодо обов'язкового проведення атестації об'єднаних новоутворених навчальних закладів, яким присвоєно вищий атестаційний рівень, імовірна незаконна видача ними документів про освіту.

Так, у ДНЗ «Черкаське вище професійне училище», яке утворено у 2009 році шляхом об'єднання двох навчальних закладів, що мали II атестаційний рівень, атестації не проведено, чим недотримано п. 8 Положення про атестацію професійно-технічних навчальних закладів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.02.96 № 200. Водночас відповідно до статуту це училище є державним закладом III атестаційного рівня та здійснює навчання учнів за III атестаційним рівнем із подальшою видачею документів про освіту — дипломів кваліфікаційного працівника 5 розряду.

Таким чином, **потребує подальшого реформування та реорганізації мережа закладів професійно-технічної освіти** однакової спрямованості шляхом їх оптимізації та об'єднання для підвищення наповненості ліцензійних місць, об'єднання матеріально-технічних потужностей, що може сприяти підвищенню якості використання бюджетних коштів, виділених на їх утримання.

Залишається проблемним працевлаштування учнів, які навчалися за держзамовленнями. Наявний підхід до підготовки робітничих кадрів закладами професійно-технічної освіти порушує механізм виконання державного замовлення та не повною мірою забезпечує ринок праці кваліфікованими робітниками відповідно до потреби.

Як засвідчили контрольні заходи, **співпраці для формування державного замовлення між ПТНЗ та потенційними роботодавцями фактично не було досягнуто**. Зокрема, більшість управлінь освіти і науки обласних державних адміністрацій, які мають формувати регіональне замовлення та координувати роботу між ПТНЗ та підприємствами (установами, організаціями), не виконують своїх повноважень, а роботодавці до надання заявок на підготовку робітників ставляться формально.

Виникнення цієї проблеми насамперед пов'язане з відсутністю зацікавлених роботодавців через брак досвіду роботи у випускників ПТНЗ та недостатню кількість вільних робочих місць.

Це призводить до того, що випускники професійно-технічного навчального закладу не можуть отримати гарантованого державою першого робочого місця відповідно до одержаної професії, що ускладнює їхнє самостійне працевлаштування та призводить до неефективного використання коштів на їхню підготовку. Так, упродовж 2011–2013 років витрати на підготовку кадрів, які не працевлаштовані за набутим фахом, сягнули понад **125,8 млн гривень**.

Зокрема, витрачено коштів державного та обласних бюджетів: **15 ПТНЗ Закарпатської області** загалом на суму **41,0 млн грн**; **5 ПТНЗ Черкаської області** – на **15,6 млн грн**; **13 ПТНЗ Івано-Франківської області** – на **9,5 млн грн**; **9 ПТНЗ Чернігівської області** – на **8,6 млн грн**; **14 ПТНЗ Тернопільської області** – на **7,8 млн грн**; **10 ПТНЗ Рівненської області** – на **7,5 млн грн**; **5 ПТНЗ Луганської області** – на **3,6 млн гривень**.

Особливо гостро проблема працевлаштування після закінчення навчального закладу торкнулася дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оскільки від їх працевлаштування залежить виплата навчальними закладами їм одноразової грошової допомоги (*6 прожиткових мінімумів та забезпечення одягом і взуттям на суму не менш як 16 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян*).

Як результат, ПТНЗ на порушення вимог постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.94 № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» учням із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (які не працевлаштовані), безпідставно виплачено одноразової грошової допомоги та компенсації на придбання одягу і взуття на суму понад **1,2 млн гривень**.

При цьому контрольні заходи засвідчують, що після подання випускником заяви про прийняття на роботу та отримання про це відповідної довідки, вони на робоче місце не з'являються, при цьому довідки про працевлаштування працедавці видають довільної форми. Також установлені факти видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування, за що передбачено кримінальну відповідальність.

Зокрема, за фактом видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування випускникам ДНЗ «Луганське вище професійне училище автосервісу», Плузненського професійного аграрного ліцею (*Хмельницька область*) правоохоронні органи відкрили кримінальне провадження.

Зважаючи на соціальну значущість питання дітей-сиріт, потрібно на законодавчому рівні вирішити питання щодо **надання грошової допомоги, одягу і взуття випускникам пільгових категорій без обов'язковості визначення умови їх працевлаштування**, завдяки чому вдасться запобігти **фальсифікації фактів працевлаштування**.

Проблемним нині є питання навчання за державним замовленням осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник» для перепідготовки або підвищення кваліфікації коштом бюджету та в межах держзамовлення.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про професійно-технічну освіту» професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професій відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації.

Первинна професійна підготовка — це здобуття професійно-технічної освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності. Перепідготовка робітників — це професійно-технічне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку.

Згідно з п. 36 Положення про професійно-технічний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 05.08.98 № 1240, перепідготовка та підвищення кваліфікації здійснюються коштом фізичних і юридичних осіб.

Тобто особи з рівнем освіти «кваліфікований робітник», які виявили бажання здійснювати перепідготовку або підвищення кваліфікації, не мають права навчатися коштом державного бюджету, а можуть навчатися за власний кошт або кошт інших фізичних чи юридичних осіб.

З огляду на викладене перепідготовка і підвищення кваліфікації таких осіб за державним замовленням призводить до додаткового навантаження на державний (місцевий) бюджет та зайвого витрачання бюджетних коштів.

На навчання на місцях державного замовлення осіб, які раніше отримали робітничу професію, **49 ПТНЗ** додатково витрачено понад **10 млн гривень**.

Так, **12 ПТНЗ Миколаївської області** зараховано на навчання за державним замовленням 474 особи, які раніше здобули робітничу професію, на що використано бюджетних коштів понад **4,2 млн гривень**.

Зокрема, на перепідготовку 87 осіб **Надбузьким професійним аграрним ліцеєм** зайво використано **729,5 тис. грн**, **Маринівським**

професійним аграрним ліцеєм 61 осіб – 711,5 тис. грн, Кривоозерським професійним аграрним ліцеєм 47 осіб – 467,6 тис. грн, ДНЗ «Вище професійне училище № 7» 82 осіб – 466,5 тис. гривень.

У ДНЗ «Вище професійне училище технології та дизайну» незаконно зараховано за державним замовленням на навчання для здобуття первинної професійної підготовки 59 осіб (у т. ч. **9 осіб – це працівники цього самого закладу**), зайво витрачено бюджетних коштів на суму **545,8 тис. гривень**.

Водночас аналіз контингенту учнів, які кілька разів здобували робітничі професії у закладах ПТНЗ Миколаївської області, засвідчив, що лєвова частка з них це діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які після завершення навчання не працевлаштовані за фахом та не мають власного житла.

Аналогічно на навчання неправомірно зарахованих осіб зайво виділено за державним замовленням державних коштів на підготовку робітничих кадрів та витрачено на їх навчання (із урахуванням видатків на стипендію) **6 закладами профтехосвіти АР Крим** понад **2,1 млн грн** (у т. ч. Феодосійським будівельним училищем – 1,3 млн грн; Сімферопольським училищем сервісу та дизайну – 331,5 тис. грн; Красногвардійським професійним ліцеєм – 73,7 тис. грн), **2 ПТНЗ Дніпропетровської області – 397,1 тис. грн** (Дніпродзержинським професійним ліцеєм – 302,6 тис. грн; ДПТНЗ «Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів» – 94,5 тис. грн тощо).

Проблемним для всіх навчальних закладів є питання наявності робочих місць на підприємствах для проходження учнями практики та оплати їх праці за цю практику.

Заклади профтехосвіти для забезпечення виконання навчальних програм та планів з підготовки кваліфікованих робітників **приймають запропоновані роботодавцями умови щодо частково оплачуваної або безоплатної практики**. Підприємства категорично відмовляються проводити оплачувану виробничу практику, посилаючись на неповноліття учнів, брак коштів та перенасиченість ринку праці кваліфікованими працівниками.

Так, вимогами ст. 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» передбачено проходження на підприємствах практики учнями на платній основі, а ст. 50 цього Закону – спрямування 50 % заробітної плати учня на спецрахунок навчального закладу на здійснення його статутної діяльності.

Однак деякі керівники ПТНЗ під час укладання договорів на проходження практики з потенційними роботодавцями не передбачають зазначені Законом вимоги. За таких умов ПТНЗ втрачають значні доходи, які могли б бути спрямовані на зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, здійснення культурно-масової та фізкультурно-спортивної роботи.

Так, через укладення договорів на проходження виробничої практики безоплатно **9 професійними навчальними закладами Сумської області** втрачено можливість отримання додаткових надходжень загалом на **1,6 млн грн** (у т. ч. ДНЗ «Сумський хіміко-технологічний центр професійно-технічної освіти» — на 328,3 тис. грн; ДПТНЗ «Лебединське вище професійне училище лісового господарства» — на 255,9 тис. грн; ДПТНЗ «Конотопський професійний аграрний ліцей» — на 237,9 тис. грн; ДНЗ «Сумське міжрегіональне вище професійне училище» — на 207,5 тис. грн; ДНЗ «Сумський центр професійно-технічної освіти, харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу» — на 193,2 тис. грн; Шосткинським професійним ліцеєм — на 149,8 тис. грн), **3 ПТНЗ Чернігівської області** — на **363,6 тис. грн** та ДНЗ «Професійно-технічне училище № 31 смт Буків» (Черкаська область) — на **184,9 тис. гривень**.

Водночас через те, що не було контролю з боку керівників навчальних закладів за виконанням умов укладених договорів про виробничу практику, підприємства не забезпечили перерахування на рахунки ПТНЗ 50 % заробітку учнів за практику **8 ПТНЗ Тернопільської області** загалом на **522,3 тис. грн** (у т. ч. ДНЗ «Шумське професійно-технічне училище» — 95,2 тис. грн; ДНЗ «Буданівський професійний ліцей» — 71,1 тис. грн; Лановецька філія професійно-технічного училища № 25 м. Збараж — 69,3 тис. грн; Тернопільський центр профтехосвіти № 1 — 57,1 тис. грн; Скалатський професійний сільськогосподарський ліцей — 51,2 тис. грн; ДНЗ «Чортківське вище професійне училище» — 35,1 тис. грн тощо), **6 ПТНЗ АР Крим** — на **426,2 тис. грн** (у т. ч.: Феодосійське училище ресторанного сервісу та туризму — 250,2 тис. грн; Феодосійське будівельне училище — 75,5 тис. грн; Сімферопольське училище будівництва та комп'ютерних технологій — 49,1 тис. грн; Красногвардійський професійний ліцей — 40,0 тис. грн тощо), **7 ПТНЗ Чернігівської області** — на **293,8 тис. грн** (у т. ч.: ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей» — 106,7 тис. грн; ДПТНЗ «Куликівський

професійний аграрний ліцей» – 41,6 тис. грн; ДПТНЗ «Ніжинський професійний аграрний ліцей Чернігівської області» – 36,9 тис. грн тощо), 5 ПТНЗ Волинської області – на 142,7 тис. грн; (у т. ч. Нововолинське ВПУ – 106,8 тис. грн тощо) та 2 ПТНЗ Донецької області – 181,4 тис. грн (Донецьке професійно-технічне училище торгівлі і ресторанного сервісу – 95,9 тис. грн; Ясинуватський професійний ліцей залізничного транспорту – 85,6 тис. грн).

Через те, що не було робочих місць на підприємствах, деякі ПТНЗ вимушені організовувати виробничу практику учнів на власних базах. Так, учні, які навчалися за спеціальностями «Кухар», «Кухар-кондитер», «Штукатур, облицювальник-плиточник» ДПТНЗ «Щорське вище професійне училище лісового господарства» (Чернігівська область), проходили виробничу практику на базі самого училища.

Через украй обмежене фінансування закладів профтехосвіти учні не забезпечувалися обов'язковими соціальними гарантіями, що передбачені чинним законодавством.

Зокрема, дотепер діє постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.94 № 565 «Про порядок повного державного утримання та забезпечення учнів державних професійних навчально-виховних закладів безоплатним харчуванням та стипендією», якою гарантовано забезпечення учнів, що проживають у відриві від батьків, у період їх навчання безкоштовним триразовим харчуванням; учнів, що проживають у сім'ях, – одноразовим харчуванням, а також забезпечення всіх учнів спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (за нормами, установленними для робітників відповідних професій), на що потрібні значні фінансові ресурси.

Так, лише на безоплатне триразове та одноразове харчування учнів, які проживають у відриві від батьків та у сім'ях, на забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту **потреба у коштах** лише закладів профтехосвіти **Запорізької області становить 221,8 млн грн, 14 ПТНЗ АР Крим – 22,6 млн грн, 11 ПТНЗ Луганської області – 20,4 млн грн, 7 ПТНЗ Чернігівської області – 16 млн гривень.**

Проте впродовж 2011–2013 років через брак коштів норми цієї постанови не виконувалися.

Крім того, обласні бюджети не спроможні забезпечити повної потреби в повноцінному харчуванні учнів (згідно з натуральними нормами харчування, затвердженими постановою Кабінету

Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах»).

Зокрема, у **Білокуракинському професійному аграрному ліцеї** (Луганська область) учням, які проживали у гуртожитку, приготування страв у їдальні здійснювалося частково з продуктів, які приймав ліцей від самих учнів як благодійну допомогу (у 2011 році забезпечено самими учнями харчування на 30 %, у 2012 році – на 31 %, у 2013 році – на 30 %). При цьому середня вартість дворазового харчування у цьому ліцеї становила у 2011 році – 3,60 грн, у 2012 році – 5,34 грн, у 2013 році – 4,73 грн, у зв'язку з чим у 2013 році такі продукти, як риба, м'ясо, яйця курячі, молоко, не закуповувалися зовсім.

У ДПТНЗ «**Конотопський професійний аграрний ліцей**» (Сумська область) упродовж лютого-березня 2013 року недонараховано пільговим категоріям дітей компенсації за харчування на загальну суму **37,7 тис. гривень**.

Контрольні заходи засвідчили й наявні проблеми у сфері профхосвіти в частині стипендіального забезпечення учнів.

Так, відповідно до ст. 39 Закону України «Про професійно-технічну освіту» за невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту професійно-технічного навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку, незадовільну успішність **до учня застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана та відрахування з навчального закладу**. Позбавлення учня стипендії цим Законом не передбачено.

Згідно з пп. 5 п. 10 Порядку призначення та виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882 «Питання стипендіального забезпечення» (далі – Порядок № 882), ПТНЗ у межах коштів, передбачених для виплати стипендії, вирішують питання про **першочергове** призначення академічної та соціальної стипендії учням, які за результатами семестрового контролю мають **середній бал успішності не нижчий ніж 7 за дванадцятибальною або не нижчий ніж 4 за п'ятибальною шкалою оцінювання**.

Водночас п. 12 Порядку № 882 визначено, що академічна стипендія у мінімальному розмірі призначається учням, які за результатами семестрового контролю мають **менш як 10–12 балів** з кожного предмета за дванадцятибальною або середній бал успішності **нижчий ніж 5** за п'ятибальною шкалою оцінювання.

Поряд з тим п. 8 Порядку № 882 визначено, що для вирішення питань із призначення та позбавлення стипендії навчальні заклади утворюють стипендіальні комісії, за поданням яких керівник навчального закладу затверджує реєстр осіб, яким призначаються стипендії.

Як убачається із наведеного, є суперечність у Порядку № 882 щодо призначення стипендії (з урахуванням успішності учня чи без урахування), а також чітко не визначено права стипендіальних комісій закладів профтехосвіти на позбавлення стипендій. Проте досі це питання Міносвіти не врегульоване.

Як наслідок, наявні факти недоотримання учнями стипендій — у зв'язку з позбавленням за невиконання навчальних планів та грубі порушення навчально-трудової дисципліни недоплачено учням 70 ПТНЗ усього понад 1,1 млн гривень.

Так, у 4 навчальних закладах Херсонської області учні тимчасово позбавлялися стипендіального забезпечення за прогули або з інших причин, через що вони недоотримали стипендії на суму **103,4 тис. грн:** ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства» — 35 тис. грн; Іванівський ПАЛ — 32,4 тис. грн; ДНЗ «Професійно-технічне училище № 14 м. Нова Каховка» — 26,4 тис. грн; Професійно-технічне училище № 23 смт Новоолексіївка — 7,2 тис. гривень.

У 5 ПТНЗ Чернігівської області учні за рішенням стипендіальних комісій були позбавлені стипендії загалом на суму **48,1 тис. грн**, у т. ч. ДПТНЗ «Щорське вище професійне училище лісового господарства» — на 20,4 тис. грн, ДПТНЗ «Замглайське аграрне професійно-технічне училище» — на 13,2 тис. гривень.

У ДНЗ «Луганський центр професійно-технічної освіти» не нараховувалася стипендія 61 учню через її позбавлення на **34,3 тис. гривень**.

У ДПТНЗ «Конотопський професійний аграрний ліцей» (Сумська область) упродовж лютого-березня 2013 року нараховувалася стипендія у повному обсязі лише учням пільгових категорій, а решта учнів за наявності середнього балу успішності не нижчому ніж 7 отримувала стипендію менше від встановленого розміру, через що їм було недоплачено **59,2 тис. гривень**.

Крім того, ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування» не виплачувалась стипендія учням, які

мали дітей віком до трьох років та продовжували навчання за денною формою на суму **14,5 тис. гривень**.

За результатами контрольних заходів у сфері профтехосвіти відшкодовано та поновлено видатків, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, загалом на 29,3 млн грн, усунуто інших фінансових порушень загалом на 70,8 млн гривень.

Складено 1996 протоколів про адміністративні правопорушення, притягнуто до дисциплінарної та матеріальної відповідальності 498 осіб, у тому числі звільнено 70 осіб. Матеріали ревізій 80 ПТНЗ передано до правоохоронних органів, за якими на момент інформування відкрито 58 кримінальних проваджень.

**Директор Департаменту інспектування
у сфері освіти і науки
Державної фінансової
інспекції України**

І. М. Гур'єва

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА
Державної фінансової
інспекції України

Лист №03-12/38 від 20.01.2014

Кабінет Міністрів України

Про результати контрольних заходів
у сфері професійно-технічної освіти

Упродовж 2013 року територіальними органами Державної фінансової інспекції України проведено контрольні заходи у 351 професійно-технічному навчальному закладі (далі — заклади профтехосвіти, ПТНЗ), які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України (далі — Міносвіти) і отримують фінансування на підготовку робітничих кадрів із державного та місцевих бюджетів, за період 2011–2012 років та завершений звітний період 2013 року.

Контрольними заходами виявлено фінансових порушень загалом на суму 265,3 млн грн (що становить 7 % виділених асигнувань), з них таких, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, — на 59,3 млн грн, а також порушення законодавства при здійсненні державних закупівель, ведення бухгалтерського обліку та звітності — на 201,2 млн гривень.

Низький рівень організації фінансово-економічної роботи, а також недосконале знання нормативно-правової бази, що регулює бюджетні правовідносини, призвели до порушень фінансової дисципліни та збитків на суму понад 58,7 млн грн (у т. ч. недоотримано фінансових ресурсів — на 5,2 млн грн, незаконних витрат державних коштів — на 51,9 млн грн, нестач — на 1,6 млн грн).

До ризикових насамперед належать операції з грошовими коштами та зарахування їх на банківські карткові рахунки працівникам та учням ПТНЗ. Контрольними заходами виявлено недостачі (крадіжки) грошових коштів у 4-х закладах профтехосвіти загалом на суму 478,4 тис. грн (у т. ч. у Вищому професійному училищі

№ 17 (Дніпропетровська область) — на 303,5 тис. грн; Вінницькому центрі професійно-технічної освіти переробної промисловості — на 158,9 тис. грн).

У 107 закладах ПТНЗ виявлено розкрадання державного майна на суму понад 1,6 млн грн (у т. ч.: недостачу сільськогосподарської техніки, вугілля тощо у Тернопільському вищому професійному училищі № 4 ім. М. Паращука — на 272,6 тис. грн; Уманському професійному аграрному ліцеї (Черкаська область) — на 180,7 тис. грн; Звенигородському центрі підготовки та перепідготовки робітничих кадрів (Черкаська область) — на 87,0 тис. грн; Професійно-технічному училищі № 36 смт Кути (Івано-Франківська область) — на 58,7 тис. грн; Солонянському професійному аграрному ліцеї (Дніпропетровська область) — на 53,2 тис. грн; Професійно-технічному училищі № 36 смт Новгородка (Кіровоградська область) — на 50,1 тис. грн тощо).

Через недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють нарахування та виплату заробітної плати, 335 закладами профтехосвіти незаконно витрачено бюджетних коштів понад 10,9 млн гривень.

Заклади профтехосвіти допускають порушення при встановленні посадових окладів, утриманні понадштатних працівників, надбавок за вислугу років та престижність праці, визначення розміру середньої зарплати при розрахунку відпускних, індексації грошових доходів у частині визначення базового місяця для обчислення індексу споживчих цін, виплати премій (у т.ч. керівникам без відповідних наказів вищої установи), доплат за шкідливі умови праці без проведення атестації робочих місць тощо. Найбільші суми таких порушень виявлено в ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище» — на 110,6 тис. грн та 20 ПТНЗ Дніпропетровської області — загалом на суму 556,2 тис. грн: з них Тернівським професійним гірничим ліцеєм — 68,9 тис. грн; Солонянським професійним аграрним ліцеєм — 68,5 тис. грн; Дніпропетровським вищим професійним училищем будівництва — 62,9 тис. грн; ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» — 61,7 тис. грн тощо.

Деякі ПТНЗ не дотримувалися штатних нормативів чисельності працівників. Як наслідок, штатними розписами закладів професійно-технічної освіти затверджено понаднормативні посади, на утримання яких зайво виділено бюджетних коштів, при цьому в деяких закладах частина понаднормативних посад є вакантною,

а штучна економія фонду оплати праці використовувалася на додаткове заохочення працівників. (Такі порушення встановлені в: ДНЗ «Волочиський промислово-аграрний професійний ліцей (Хмельницька область) — на 240,9 тис. грн; Петрівському професійному аграрному ліцеї (Харківська область) — на 122,1 тис. грн; Ізюмському професійному ліцеї (Харківська область) — на 112,5 тис. грн; Плузненському професійному аграрному ліцеї (Хмельницька область) — на 99,4 тис. грн; Северодонецькому професійному будівельному ліцеї (Луганська область) — на 80,6 тис. грн; Харківському професійному ліцеї машинобудування — на 53,0 тис. грн).

Через допущені порушення Порядку призначення і виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882, 226 ПТНЗ незаконно витрачено бюджетних коштів на виплату стипендій і допомог учням майже на 7,0 млн грн (у т. ч. у: Міжрегіональному центрі професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців (Дніпропетровська область) — на 407,8 тис. грн; ДНЗ «Горлівський професійний ліцей побуту та сфери послуг» (Донецька область) — на 269,3 тис. грн; ДНЗ «Білопільське вище професійне училище» (Сумська область) — на 147,7 тис. грн; ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» (Дніпропетровська область) — на 122,8 тис. грн тощо).

Незаконні витрати на оплату комунальних послуг і енергоносіїв допущені 165 ПТНЗ на суму понад 7,2 млн гривень.

Часто заклади профтехосвіти зазнають збитків через застосування для учнівських гуртожитків тарифів на комунальні послуги як для бюджетних установ, а не як для населення (у 6 навчальних закладах Херсонської області — 1,2 млн грн, 12 ПТНЗ Харківської області — 665,0 тис. грн, 5 ПТНЗ Дніпропетровської області — 281,9 тис. грн).

Керівники 220 ПТНЗ за вкрай обмеженого бюджетного фінансування на покриття витрат спеціального фонду незаконно спрямували близько 10,0 млн грн коштів загального фонду кошторису.

Такі порушення зафіксовано контрольними заходами у ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування» — на 258,9 тис. грн; ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти будівництва і архітектури» — на 490,3 тис. грн; Центрах професійно-технічної освіти №№ 1, 3 та 2 м. Харкова —

на 209,9 тис. грн, 155,0 тис. грн та 82,1 тис. грн відповідно; Нововолинському ВПУ (Волинська область) – на 149,1 тис. грн; ПТУ № 36 смт Новгородка (Кіровоградська область) – на 124,2 тис. грн; Вінницькому центрі професійно-технічної освіти технології та дизайну – на 110,0 тис. гривень.

Незважаючи на вимоги Держфінінспекції в Харківській області за результатами ревізії за період з 01.02.2009 по 01.09.2011, **Центр професійно-технічної освіти № 3 (Харківська область)**, грубо порушуючи ст. 43 Бюджетного кодексу України (від 08.07.2010 № 2456–VI), і упродовж 2012–2013 років далі уникає казначейського обслуговування. Зокрема, доходи спеціального фонду структурного підрозділу Центру – санаторію-профілакторію «Зміна» у розмірі понад **1,3 млн грн** отримано через ВАТ «Мегабанк». Міносвіти з цього питання також не вживало заходів, хоча Держфінінспекція України про цей факт зазначала в інформації про результати контрольних заходів у закладах профтехосвіти у 2011 році (лист Держфінінспекції України від 26.12.2011 № 03-14/284).

Як засвідчили контрольні заходи, незважаючи на проведену Міносвіти роботу на виконання Плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 886-р, **нині залишаються не вирішеними питання, які негативно впливають на ефективність витрачання бюджетних (державного та місцевих бюджетів) коштів, підготовку кадрів, у т. ч. на виконання державного замовлення з подальшим працевлаштуванням випускників ПТНЗ за набутою професією, тощо.**

Незважаючи на заходи, проведені Міносвіти щодо оптимізації та спеціалізації малокомплектних професійно-технічних навчальних закладів, у більшості ПТНЗ прийом учнів на навчання не забезпечує затвердженого ліцензійного обсягу.

Так, щорічний прийом учнів на навчання закладів профтехосвіти **Запорізької області** становив від 14 до 40 % обсягу, визначеного ліцензіями, **Вінницької області** – від 27 до 36 %, **Волинської області** – від 35 до 37 %, **АР Крим** – від 40 до 48 % тощо.

Проблемним є навчання за державним замовленням осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник» для перепідготовки або підвищення кваліфікації, що призводить до додаткового навантаження на державний (місцевий) бюджет та зайвого витрачання бюджетних коштів.

Так, на навчання на місцях державного замовлення осіб, які раніше вже отримали робітничу професію, **49 ПТНЗ** додатково витрачено понад **10 млн грн** (*у т. ч. 12 ПТНЗ Миколаївської області понад 4,2 млн грн; 6 ПТНЗ АР Крим — 2,1 млн грн; 2 ПТНЗ Дніпропетровської області — 0,4 млн грн*).

Також, як засвідчили контрольні заходи, **співпраці для формування державного замовлення між ПТНЗ і потенційними роботодавцями фактично не було досягнуто**. Зокрема, більшість управлінь освіти і науки обласних державних адміністрацій, які мають формувати регіональне замовлення та координувати роботу між ПТНЗ та підприємствами (установами, організаціями), не виконують своїх повноважень, а роботодавці до надання заявок на підготовку робітників ставляться формально.

Через недосконале формування державного замовлення на підготовку робітничих кадрів випускники професійно-технічних навчальних закладів не можуть отримати гарантованого державою першого робочого місця відповідно до одержаної професії.

Так, упродовж 2011–2013 років витрати на підготовку кадрів, які не працевлаштовані за отриманим фахом, сягнули понад **125,8 млн грн** (*у т. ч. 15 ПТНЗ Закарпатської області — на 41,0 млн грн; 5 ПТНЗ Черкаської області — на 15,6 млн грн; 13 ПТНЗ Івано-Франківської області — на 9,5 млн грн; 9 ПТНЗ Чернігівської області — на 8,6 млн грн; 14 ПТНЗ Тернопільської області — на 7,8 млн грн; 10 ПТНЗ Рівненської області, — на 7,5 млн грн; 5 ПТНЗ Луганської області — на 3,6 млн грн тощо*).

Особливо гостро проблема працевлаштування після закінчення навчального закладу стосується дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оскільки від їх працевлаштування залежить виплата навчальними закладами їм одноразової грошової допомоги. Так, без працевлаштування ПТНЗ безпідставно виплачено понад **1,2 млн грн** (*у т. ч. ПТНЗ Дніпропетровської, Закарпатської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей, АР Крим та м. Києва тощо*).

Також установлено факти видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування, за що передбачено кримінальну відповідальність (*за фактом видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування випускникам ДНЗ «Луганське вище професійне училище автосервісу», Плузненського*

професійного аграрного ліцею (Хмельницька область) правоохоронні органи відкрили кримінальне провадження).

Зважаючи на соціальну значущість забезпечення дітей-сиріт, на законодавчому рівні потребує вирішення питання щодо надання грошової допомоги, одягу і взуття випускникам пільгових категорій без обов'язковості визначення умови їх працевлаштування, завдяки чому вдасться запобігти фальсифікації фактів працевлаштування.

Для усіх навчальних закладів проблемним є питання наявності робочих місць на підприємствах для проходження учнями практики та оплати їх праці за цю практику.

Заклади профтехосвіти для забезпечення виконання навчальних програм і планів з підготовки кваліфікованих робітників приймають запропоновані роботодавцями умови щодо частково оплачуваної або безоплатної практики. Підприємства категорично відмовляються проводити оплачувану виробничу практику, посилаючись на неповноліття учнів, брак коштів та перенасиченість ринку праці кваліфікованими працівниками.

Через укладення договорів на проходження виробничої практики безоплатно **9 ПТНЗ Сумської області** втрачено можливість отримання додаткових надходжень загалом на **1,6 млн грн, 3 ПТНЗ Чернігівської області** — на **0,4 млн грн, 1 ПТНЗ Черкаської області** — на **185 тис. гривень**.

Майже в кожному з обрєвізованих закладів виявлено порушень ведення бухгалтерського обліку та складання звітності на загальну суму 83,5 млн грн, значну частину з яких становлять у 96 ПТНЗ порушення щодо заниження вартості активів, з них 22,8 млн грн — непроведення індексації житлового фонду (ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» (Донецька область) — на 3,6 млн грн; Кіровоградським професійним ліцеєм побутового обслуговування — на 1,6 млн грн; Маневицьким професійним ліцеєм (Волинська область) — на 987,1 тис. грн).

Проблемним залишається збереження майна професійно-технічних навчальних закладів, яке належить державі в особі Міністерства освіти і науки України, тоді як фінансування програми на підготовку робітничих кадрів перекладено на обласний бюджет.

Відсутність повноважень на виділення з обласного бюджету асигнувань на збереження державного майна (на проведення

капітальних ремонтів, реконструкцій) є причиною незадовільного його стану та передумовами до повного занепаду.

Так, 3 гуртожитки (ДНЗ Запорізьке ВПУ «Моторобудівник», ДНЗ «Запорізьке вище індустріально-політехнічне училище», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей сервісу»), 3 котельні (ДНЗ «Великобілозерський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Вільнянський професійний ліцей», ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту») та 1 майстерня (ДНЗ «Куйбишевський професійний аграрний ліцей») перебувають у аварійному стані, для капітального ремонту яких необхідний обсяг фінансових ресурсів становило близько **58,0 млн гривень**. Ще 15 одиниць споруд ПТНЗ Запорізької області потребують ремонту на суму понад 38,5 млн грн для уникнення доведення їх до аварійного стану. У 12 перевірених ПТНЗ Миколаївської області не використовувалися в навчальному процесі через їх аварійний та непридатний для використання стан 21,2 тис. кв. м площі приміщень (або 13,7 % загальної площі).

Не забезпечено належного контролю з боку Міносвіти за раціональним використанням закладами профтехосвіти земельних ділянок, своєчасним оформленням державних актів на право власності ділянками, а також їх відчуженням.

Так, незаконно вилучено з користування земельні ділянки у **Професійно-технічного училища № 36 смт Кути (Івано-Франківська область)** загальною площею **13,4 га** вартістю **1,8 млн грн**, **ДПТНЗ «Конотопський професійний аграрний ліцей» на території м. Конотоп (вул. Будівельників) (Сумська область) 52,0 га** риллі вартістю майже **1,0 млн гривень**.

У **Лутугинському професійному ліцеї (Луганська область)** обстеженням земельних ділянок (за участю державного інспектора сільського господарства в Луганській області та геодезиста) встановлено, що без дозвільних документів на частині земельної ділянки невідомими особами знято родючий шар ґрунту та видобувається камінь-дикар, площа його видобутку становить 5,6 гектара.

За цим фактом Лутугинським РВ ГУМВС України в Луганській області проводиться досудове розслідування для встановлення осіб, причетних до незаконного видобутку каменю.

Брак фінансового забезпечення закладів профтехосвіти сільськогосподарського профілю на придбання посівного матеріалу,

добрив для обробки посівних площ, засобів захисту рослин, гербіцидів, а також на оновлення, ремонт та утримання наявної сільгосптехніки та пально-мастильних матеріалів призводить до невикористання значних площ сільськогосподарських угідь, передбачених для забезпечення навчального процесу. Факти таких порушень виявлені у *Богодухівському професійному аграрному ліцеї (Харківська область), ДПТНЗ «Лебединське вище професійне училище лісового господарства» (Сумська область), ПТУ № 35 с. Ольгопіль (Вінницька область), Професійно-технічному училищі № 16 м. Мала Виска (Кіровоградська область).*

Окрім цього, не здійснюється контроль за належним оформленням закладами профтехосвіти права користування земельними ділянками. Поза увагою Міністерства залишаються значні площі земельних ділянок ПТНЗ, право користування на які згідно з чинним законодавством не оформлено.

Деякі ПТНЗ через відсутність фінансування не забезпечили проведення експертної оцінки земель, як це передбачено абз. 7, 14 ст. 13 Закону України «Про оцінку земель» (*Київське вище професійне училище будівництва і архітектури, Зозівський професійний аграрний ліцей, Михайловецький професійний аграрний ліцей та ПТУ № 35 с. Ольгопіль Вінницької області, ДПТНЗ «Куликівський професійний аграрний ліцей» Чернігівської області, ДНЗ «Луганський центр професійно-технічної освіти»*).

Через украї обмежене фінансування закладів профтехосвіти учні не забезпечувалися обов'язковими соціальними гарантіями, що передбачені чинним законодавством.

Зокрема, дотепер діє постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.94 № 565 «Про порядок повного державного утримання та забезпечення учнів державних професійних навчально-виховних закладів безоплатним харчуванням та стипендією», якою гарантовано забезпечення учнів, що проживають у відриві від батьків, у період їх навчання безкоштовним триразовим харчуванням; учнів, що проживають у сім'ях, — одноразовим харчуванням, а також забезпечення всіх учнів спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (за нормами, установленними для робітників відповідних професій), на що потрібні значні фінансові ресурси.

Так, лише на безоплатне триразове та одноразове харчування учнів, які проживають у відриві від батьків та у сім'ях, на

забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту **потреба в коштах** лише закладів профтехосвіти **Запорізької області становить 221,8 млн грн, 14 ПТНЗ АР Крим – 22,6 млн грн, 11 ПТНЗ Луганської області – 20,4 млн грн, 7 ПТНЗ Чернігівської області – 16 млн гривень.** Проте упродовж 2011–2013 років через брак коштів норми цієї постанови не виконувалися.

Також є наявні проблеми у сфері профтехосвіти в частині стипендіального забезпечення учнів.

Так, відповідно до ст. 39 Закону України «Про професійно-технічну освіту» за невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту професійно-технічного навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку, незадовільну успішність до учня застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана та відрахування з навчального закладу. Позбавлення учня стипендії цим Законом не передбачено. Водночас п. 8 Порядку призначення та виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882 «Питання стипендіального забезпечення» (далі – Порядок № 882), визначено, що для вирішення питань із призначення та позбавлення стипендії навчальні заклади утворюють стипендіальні комісії, за поданням яких керівник навчального закладу затверджує реєстр осіб, яким призначаються стипендії.

Також є суперечність у Порядку № 882 щодо призначення стипендії (*з урахуванням успішності учня чи без урахування*) і чітко не визначено право стипендіальних комісій закладів профтехосвіти на позбавлення стипендій. Проте досі це питання Міносвіти не врегульовано.

Через зазначені причини наявні факти недоотримання учнями стипендій у зв'язку з позбавленням за невиконання навчальних планів та грубі порушення навчально-трудової дисципліни. Так, недоплачено учням 70 ПТНЗ всього понад 1,1 млн грн (*4 ПТНЗ Херсонської області загалом на 103,4 тис. грн, у т. ч. у ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства» – 35 тис. грн; Іванівський ПАЛ – 32,4 тис. грн; ДПТНЗ «Конопський професійний аграрний ліцей» (Сумська область) – на 59,2 тис. грн тощо*).

За результатами контрольних заходів у сфері профтехосвіти відшкодовано та поновлено видатків, що призвели до втрат

фінансових і матеріальних ресурсів, загалом на 29,3 млн грн, усунуто інших фінансових порушень загалом на 70,8 млн гривень.

Складено 1996 протоколів про адміністративні правопорушення, притягнуто до дисциплінарної та матеріальної відповідальності 498 осіб, у тому числі звільнено 70 осіб. Матеріали ревізій 80 ПТНЗ передано до правоохоронних органів, за якими на момент інформування відкрито 58 кримінальних проваджень.

З метою повного усунення зазначених порушень та запобігання їх надалі Держфінінспекцією України підготовлено проект доручення Міністерству освіти і науки, Міністерству соціальної політики, Фонду державного майна, Державному агентству земельних ресурсів, Раді міністрів АР Крим, обласним і Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям.

Додатки: проект доручення — на 2 арк.;
аналітична довідка — на 19 арк.

**Перший заступник Голови
Державної фінансової інспекції України**

В. В. Костюшко

**ПРО РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ,
проведених Державною фінансовою інспекцією України
у 2013 році в професійно-технічних навчальних закладах
сфери управління
Міністерства освіти і науки України**

Упродовж 2013 року територіальними органами Державної фінансової інспекції України проведено контрольні заходи у **351** професійно-технічному навчальному закладі (далі — заклади профтехосвіти, ПТНЗ) щодо використання державних коштів на підготовку робітничих кадрів.

Контрольними заходами виявлено фінансових порушень на суму 265,3 млн грн, з них таких, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, — на 59,3 млн грн, а також порушення законодавства при здійсненні державних закупівель, ведення бухгалтерському обліку та звітності на загальну суму 201,2 млн гривень.

Перше. Як засвідчили контрольні заходи, незважаючи на проведену Міносвіти роботу на виконання Плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 886-р, **нині залишаються не вирішеними питання, які негативно впливають на ефективність витрачання бюджетних (державного та місцевих бюджетів) коштів, підготовку кадрів, у т. ч. на виконання державного замовлення з подальшим працевлаштуванням випускників ПТНЗ за набутою професією тощо.**

Проблемним питанням є збереження майна професійно-технічних навчальних закладів, яке належить державі в особі Міністерства освіти і науки України, тоді як фінансування програми на підготовку робітничих кадрів перекладено на обласний бюджет.

Відсутність повноважень на виділення з обласного бюджету фінансувань на збереження державного майна (на проведення капітальних ремонтів, реконструкцій) є причиною незадовільного його стану та передумовами до повного занепаду.

У результаті скорочення контингенту та об'єднання малокомплектних ПТНЗ **Донецької області не використовуються та не мають перспективи використання 90 будівель та споруджень, які перебувають у державній власності на балансі 25 профтехучилищ,**

загальною площею 154,7 тис. кв. м, більшість з яких через тривале невикористання в аварійному стані та потребують капітального ремонту. Водночас видатки Донецького обласного бюджету впродовж 2011–2013 років на утримання сторожів та оплату комунальних послуг будівель, які не використовуються у роботі цих ПТНЗ, становлять понад **3,6 млн гривень**.

У **12 перевірених ПТНЗ Миколаївської області** не використовувалися в навчальному процесі через їх аварійний та непридатний для використання стан **21,2 тис. кв. м** площі приміщень (або 13,7 % загальної площі).

Крім того, протягом останніх років через відсутність потреби в приміщеннях для навчального процесу та господарської діяльності **2 заклади Дніпропетровської області** не використовували приміщення гуртожитків площею **7,2 тис. кв. метрів**.

Брак бюджетного фінансування на забезпечення потреби навчальних закладів для оновлення матеріально-технічної бази призводить до поступового занепаду наявних ресурсів та незабезпечення проведення навчального процесу відповідно до новітніх технологій.

Як наслідок, нині матеріально-технічна база ПТНЗ (зношеність якої у більшості навчальних закладів становить майже 100 %) не сприяє підготовці висококваліфікованих робітників.

Зокрема, зношеність наявної сільськогосподарської та іншої техніки у закладах профтехосвіти аграрного профілю Чернівецької області становить від 95 до 100 %. Через те, що бракує асигнувань на проведення поточних та капітальних ремонтів, більшості техніки заклади не використовують. Так, Вищим професійним училищем № 24 м. Заставна використовується лише 5 одиниць з наявних 58 одиниць сільськогосподарської техніки, Глибоцьким професійним ліцеєм – 8 з 37.

Друге. Не здійснюється контроль за належним оформленням закладами профтехосвіти права користування земельними ділянками.

Поза увагою Міністерства залишаються значні площі земельних ділянок ПТНЗ, право користування на які згідно з чинним законодавством не оформлено.

Деякі ПТНЗ через відсутність фінансування не забезпечили проведення експертної оцінки земель, як це передбачено абз. 7, 14 ст. 13 Закону України «Про оцінку земель».

Відсутній і контроль за раціональним використанням земельних ділянок, своєчасним оформленням державних актів на право власності ділянками, а також їх відчуженням.

Так, у **Професійно-технічного училища № 36 смт Кути (Івано-Франківська область)** незаконно вилучено з користування земельну ділянку загальною площею **13,4 га** за експертною грошовою оцінкою вартістю **1,8 млн грн на користь фізичних осіб під будівництво**.

На прохання директора ДПТНЗ «**Конотопський професійний аграрний ліцей**» на території м. Конотоп (вул. Будівельників) (Сумська область) **52,0 га** ріллі вартістю майже **1,0 млн грн** вилучено у листопаді 2012 року та переведено до земель запасу Конотопської міської ради, що суперечить вимогам ст. 142 Земельного кодексу України.

У **Лутугинському професійному ліцеї (Луганська область)** обстеженням земельних ділянок (за участю державного інспектора сільського господарства в Луганській області та геодезиста) встановлено, що **без дозвільних документів на частині земельної ділянки невідомі особи зняли родючий шар ґрунту та видобували камінь-дикар, площа його видобутку становить 5,6 гектара**.

Згідно зі ст. 211 Земельного кодексу України, ст. 53-1 КУпАП за самовільне зайняття земельної ділянки передбачено адміністративну відповідальність. Однак державний інспектор сільського господарства в Луганській області протоколу не склав, розрахунку розміру шкоди не провів. За цим фактом Лутугинський РВ ГУМВС України в Луганській області інформацію **вніс до Єдиного реєстру досудових розслідувань**, наразі проводиться досудове розслідування для встановлення осіб, причетних до незаконного видобутку каменю.

Третє. Брак фінансового забезпечення закладів профтехосвіти сільськогосподарського профілю на придбання посівного матеріалу, добрив для обробки посівних площ, засобів захисту рослин, гербіцидів, а також на оновлення, ремонт та утримання наявної сільгосптехніки та пально-мастильних матеріалів призводить до невикористання значних площ сільськогосподарських угідь, передбачених для забезпечення навчального процесу.

Порушуючи вимоги Бюджетного кодексу України щодо заборони запозичень у будь-якій формі, **Богодухівський професійний аграрний ліцей (Харківська область)** упродовж 2013 року брав

майнові позики (посівний матеріал, мінеральні добрива, гербіциди та дизельне паливо) у селянського фермерського господарства «Лада» на загальну суму **115,8 тис. гривень**. Із цієї суми ліцей повернув не використаними матеріальними цінностями позику на суму **25,9 тис. гривень**. Поряд із цим ліцеєм отримано збитків загальною сумою на **89,8 тис. грн** через неврожай унаслідок непроведення лабораторних досліджень позиченого посівного матеріалу.

Деякі навчальні заклади для збереження земель сільськогосподарського призначення, які можуть бути вилучені через необроблення протягом установленого законодавством терміну (зачагарення, забур'янення тощо), **передають землі на правах спільної діяльності суб'єктам господарювання**, що призводить до незабезпечення повноти навчального процесу та відсутності баз проходження виробничої практики.

Водночас самостійне укладання договорів про спільну діяльність або передача землі суб'єктам господарювання в тимчасове користування **суперечить вимогам розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.05.2008 № 703 «Питання укладення деяких договорів» (чинного до 11.04.2012) та Порядку укладення державними підприємствами, установами, організаціями, а також господарськими товариствами, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, договорів про спільну діяльність, договорів комісії, доручення та управління майном, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 296.**

Крім того, **отримання закладами таких доходів від зазначеної діяльності не передбачено** ст. 13 Бюджетного кодексу України та відповідно до частин першої, другої, четвертої ст. 84, ст. 92 Земельного кодексу України та ст. 69 Бюджетного кодексу України ці кошти підлягають перерахуванню до доходу відповідного бюджету.

Аналогічно заклади Кіровоградської області передали суб'єктам господарювання у спільне користування сільгоспугідь площею 266,7 га – ПТУ № 36 смт Новгородка та 244,5 га – ПТУ № 38 смт Голованівськ.

Четверте. Потребує подальшого реформування та реорганізації мережа закладів професійно-технічної освіти однакової спрямованості шляхом їх оптимізації та об'єднання **для підвищення наповненості ліцензійних місць**, об'єднання матеріально-технічних потужностей, що може сприяти підвищенню якості використання бюджетних коштів, виділених на їх утримання.

Так, у більшості ПТНЗ прийом учнів на навчання не сягає навіть 50 % визначеного ліцензійного обсягу.

Зокрема, щорічний прийом учнів закладів профтехосвіти **Запорізької області** становив від 14 до 40 % обсягу, визначеного ліцензіями, а в середньому по регіону не досяг і 50 % (зокрема, у 2011 році — 45,8 %, у 2012 році — 47,7 %, у 2013 році — 48,6 %).

Аналогічно заповненість ліцензійного обсягу ПТНЗ **Вінницької області** становить від 27 до 36 %, **Волинської області** — від 35 до 37 %, **АР Крим** — від 40 до 48 % тощо.

Через відсутність чітких законодавчих норм щодо обов'язкового проведення атестації об'єднаних новоутворених навчальних закладів, яким присвоєно вищий атестаційний рівень, імовірна незаконна видача ними документів про освіту.

Так, у ДНЗ «**Черкаське вище професійне училище**», яке утворено у 2009 році шляхом об'єднання двох навчальних закладів, що мали II атестаційний рівень, атестації не проведено, чим недотримано п. 8 Положення про атестацію професійно-технічних навчальних закладів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.02.96 № 200. Водночас відповідно до статуту це училище є державним закладом III атестаційного рівня та здійснює навчання учнів за III атестаційним рівнем із подальшою видачею документів про освіту — дипломів кваліфікаційного працівника 5 розряду.

П'яте. Залишається проблемним працевлаштування учнів, які навчалися за держзамовленнями. Наявний підхід до підготовки робітничих кадрів закладами професійно-технічної освіти порушує механізм виконання державного замовлення та не повною мірою забезпечує ринок праці кваліфікованими робітниками відповідно до потреби.

Як засвідчили контрольні заходи, **співпраці для формування державного замовлення між ПТНЗ і потенційними роботодавцями фактично не було досягнуто.** Зокрема, більшість управлінь освіти і науки обласних державних адміністрацій, які мають формувати регіональне замовлення та координувати роботу між ПТНЗ та підприємствами (установами, організаціями), не виконують своїх повноважень, а **роботодавці до надання заявок на підготовку робітників ставляться формально.**

Виникнення цієї проблеми насамперед пов'язане з **відсутністю зацікавлених роботодавців через брак досвіду роботи у випускників ПТНЗ та недостатню кількість вільних робочих місць.**

Це призводить до того, що **випускники** професійно-технічного навчального закладу **не можуть отримати гарантованого державою першого робочого місця** відповідно до одержаної професії, що ускладнює їхнє самостійне працевлаштування та **призводить до неефективного використання коштів на їхню підготовку**.

Так, **упродовж 2011–2013 років витрати на підготовку кадрів, які не працевлаштовані за набутим фахом, сягнули понад 125,8 млн гривень**.

Зокрема, витрачено коштів державного та обласних бюджетів: **15 ПТНЗ Закарпатської області** загалом на суму **41,0 млн грн**; **5 ПТНЗ Черкаської області** – на **15,6 млн грн**; **13 ПТНЗ Івано-Франківської області** – на **9,5 млн грн**; **9 ПТНЗ Чернігівської області** – на **8,6 млн грн**; **14 ПТНЗ Тернопільської області** – на **7,8 млн грн**; **10 ПТНЗ Рівненської області** – на **7,5 млн грн**; **5 ПТНЗ Луганської області** – на **3,6 млн гривень**.

Особливо гостро проблема працевлаштування після закінчення навчального закладу торкнулася дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оскільки від їх працевлаштування залежить виплата навчальними закладами їм одноразової грошової допомоги (6 прожиткових мінімумів та забезпечення одягом і взуттям на суму не менш як 16 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Як результат, ПТНЗ на порушення вимог постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.94 № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» учням із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (які не працевлаштовані), безпідставно виплачено одноразової грошової допомоги та компенсації на придбання одягу і взуття на суму понад 1,2 млн гривень.

Ревізіями встановлено, що **після подання випускником заяви про прийняття на роботу та отримання про це відповідної довідки, вони на робоче місце не з'являються**, при цьому довідки про працевлаштування працедавці видають довільної форми. Також установлені факти видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування, за що передбачено кримінальну відповідальність.

Зокрема, за фактом видачі підприємствами фіктивних довідок про працевлаштування випускникам ДНЗ «Луганське вище професійне училище автосервісу», Плужненського професійного

аграрного ліцею (Хмельницька область) правоохоронні органи відкрили кримінальне провадження.

Зважаючи на соціальну значущість питання дітей-сиріт, потрібно на законодавчому рівні вирішити питання щодо **надання грошової допомоги, одягу і взуття випускникам пільгових категорій без обов'язковості визначення умови їх працевлаштування**, завдяки чому вдасться запобігти **фальсифікації фактів працевлаштування**.

Шосте. Проблемним нині є питання навчання за державним замовленням осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник» для перепідготовки або підвищення кваліфікації коштом бюджету та в межах держзамовлення.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про професійно-технічну освіту» професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професій відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації.

Первинна професійна підготовка — це здобуття професійно-технічної освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності. **Перепідготовка робітників** — це професійно-технічне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку.

Згідно з п. 36 Положення про професійно-технічний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 05.08.98 № 1240, перепідготовка та підвищення кваліфікації здійснюються коштом фізичних і юридичних осіб.

Тобто **особи з рівнем освіти «кваліфікований робітник»**, які виявили бажання здійснювати перепідготовку або підвищення кваліфікації, **не мають права навчатися коштом державного бюджету, а можуть навчатися за власний кошт або кошт інших фізичних чи юридичних осіб.**

З огляду на викладене перепідготовка і підвищення кваліфікації таких осіб за державним замовленням призводить до додаткового навантаження на державний (місцевий) бюджет та зайвого витрачання бюджетних коштів.

На навчання на місцях державного замовлення осіб, які раніше отримали робітничу професію, **49 ПТНЗ** додатково витрачено понад **10 млн гривень**.

Важливо: Аналіз контингенту учнів, які кілька разів здобували робітничі професії у закладах ПТНЗ Миколаївської області, засвідчив, що левова частка з них це діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які після завершення навчання не працевлаштовані за фахом та не мають власного житла.

Сьоме. Проблемним для всіх навчальних закладів є питання наявності робочих місць на підприємствах для проходження учнями практики та оплати їх праці за цю практику.

Заклади профтехосвіти для забезпечення виконання навчальних програм і планів з підготовки кваліфікованих робітників приймають запропоновані роботодавцями умови щодо частково оплачуваної або безоплатної практики.

Підприємства категорично відмовляються проводити оплачувану виробничу практику, посиляючись на неповноліття учнів, брак коштів та перенасиченість ринку праці кваліфікованими працівниками.

Так, вимогами ст. 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» передбачено проходження на підприємствах практики учнями на платній основі, а ст. 50 цього Закону — спрямування 50 % заробітної плати учня на спецрахунок навчального закладу на здійснення його статутної діяльності.

Однак деякі керівники ПТНЗ під час укладання договорів на проходження практики з потенційними роботодавцями не передбачають зазначені Законом вимоги. За таких умов ПТНЗ втрачають значні доходи, які могли б бути спрямовані на зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, здійснення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

Так, через укладення договорів на проходження виробничої практики безоплатно 9 професійними навчальними закладами Сумської області втрачено можливість отримання додаткових надходжень загалом на 1,6 млн грн, 8 ПТНЗ Тернопільської області — 522,3 тис грн, 6 ПТНЗ АР Крим — на 426,2 тис. гривень.

Восьме.Через украї обмежене фінансування закладів профтехосвіти учні не забезпечувалися обов'язковими соціальними гарантіями, що передбачені чинним законодавством.

Зокрема, дотепер діє постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.94 № 565 «Про порядок повного державного утримання та забезпечення учнів державних професійних навчально-виховних закладів безоплатним харчуванням та стипендією», якою

гарантовано забезпечення учнів, що проживають у відриві від батьків, у період їх навчання безкоштовним триразовим харчуванням; учнів, що проживають у сім'ях, — одноразовим харчуванням, а також забезпечення всіх учнів спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (за нормами, установленими для робітників відповідних професій), на що потрібні значні фінансові ресурси.

Так, лише на безоплатне триразове та одноразове харчування учнів, які проживають у відриві від батьків та у сім'ях, на забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту потреба у коштах закладів профтехосвіти Запорізької області становить 221,8 млн грн, 14 ПТНЗ АР Крим — 22,6 млн грн, 11 ПТНЗ Луганської області — 20,4 млн грн, 7 ПТНЗ Чернігівської області — 16 млн гривень.

Проте впродовж 2011–2013 років через брак коштів норми цієї постанови не виконувалися.

Крім того, обласні бюджети не спроможні забезпечити повної потреби в повноцінному харчуванні учнів (згідно з натуральними нормами харчування, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах»).

Дев'яте. Ревізіями встановлені й проблеми у сфері профтехосвіти в частині стипендіального забезпечення учнів.

Так, відповідно до ст. 39 Закону України «Про професійно-технічну освіту» за невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту професійно-технічного навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку, незадовільну успішність до учня застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана та відрахування з навчального закладу. Позбавлення учня стипендії цим Законом не передбачено.

Відповідно до пп. 5 п. 10 Порядку призначення та виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882 «Питання стипендіального забезпечення» (далі — Порядок № 882), заклади, у межах коштів, передбачених для виплати стипендії, вирішують питання про першочергове призначення академічної та соціальної стипендії учням, які за результатами семестрового контролю мають середній бал успішності не нижчий ніж 7 за дванадцятибальною або не нижчий ніж 4 за п'ятибальною шкалою оцінювання.

Водночас п. 12 Порядку № 882 визначено, що академічна стипендія у мінімальному розмірі призначається учням, які за результатами семестрового контролю мають менш як **10–12 балів** з кожного предмета за дванадцятибальною або середній бал успішності **нижчий ніж 5** за п'ятибальною шкалою оцінювання.

Водночас п. 8 Порядку № 882 визначено, що для вирішення питань із призначення та позбавлення стипендії навчальні заклади утворюють стипендіальні комісії, за поданням яких керівник навчального закладу затверджує реєстр осіб, яким призначаються стипендії.

Як вбачається із наведеного, є суперечність в Порядку № 882 щодо призначення стипендії (з урахуванням успішності учня чи без урахування), а також **чітко не визначено права стипендіальних комісій закладів профтехосвіти на позбавлення стипендій**. Проте досі це питання не врегульоване.

Як наслідок, наявні факти недоотримання учнями стипендій, у зв'язку з позбавленням за невиконання навчальних планів та грубі порушення навчально-трудової дисципліни недоплачено учням 70 ПТНЗ усього понад 1,1 млн гривень.

Десяте. Низький рівень організації фінансово-економічної роботи, а також недосконале знання нормативно-правової бази, що регулює бюджетні правовідносини, призвели до порушень фінансової дисципліни загалом на суму понад 58,7 млн грн (у т. ч. недоотримано фінансових ресурсів — на 5,2 млн грн, незаконних витрат державних коштів — на 51,9 млн грн, нестач — на 1,6 млн грн).

До ризикових насамперед належать **операції з грошовими коштами і зарахування їх на банківські карткові рахунки працівникам та учням ПТНЗ**. Контрольними заходами виявлені недостачі (крадіжки) грошових коштів у 4 закладах профтехосвіти.

Зокрема, позаплановою ревізією **Вищого професійного училища № 17 (Дніпропетровська область)** установлені факти неповного оприбуткування грошових коштів до каси за надані послуги з проживання в гуртожитку, що призвело до **недостачі коштів на суму 303,5 тис. гривень**.

У **Вінницькому центрі професійно-технічної освіти переробної промисловості** виплачувалась стипендія неіснуючим особам, на що незаконно витрачено бюджетних коштів на суму **158,9 тис. гривень**.

Аналогічно **Професійно-технічним училищем № 38 смт Голованівська (Кіровоградська область)** зараховувалися на навчання особи, які фактично не навчалися і стипендії не отримували. Проте на карткові рахунки перераховано стипендію так званим учням на загальну суму **16,0 тис. гривень**.

Незважаючи на вимоги КРУ в Харківській області за результатами ревізії за період з 01.02.2009 по 01.09.2011, **Центр професійно-технічної освіти № 3 (Харківська область)**, грубо порушуючи ст. 43 Бюджетного кодексу України (від 08.07.2010 № 2456–VI), і протягом 2012–2013 років **продовжує уникати казначейсько-го обслуговування**. Зокрема, доходи спеціального фонду структурного підрозділу Центру – санаторію-профілакторію «Зміна» (основними функціями якого є надання послуг, пов'язаних із санаторно-курортним лікуванням та оздоровленням учнів) у розмірі понад **1,3 млн грн** отримано через ВАТ «Мегабанк».

Міносвіти з цього питання також не вжило заходів, хоча Держфінінспекція України про цей факт зазначала в інформації про результати контрольних заходів у закладах профтехосвіти у 2011 році (лист Держфінінспекції України від 26.12.2011 № 03-14/284).

Незважаючи на вкрай жалюгідне становище матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти, керівництво 107 закладів ПТНЗ допустило значне розкрадання державного майна на суму понад 1,6 млн гривень.

Так, у 5 ПТНЗ Черкаської області встановлено нестачу матеріальних цінностей на загальну суму 423,6 тис. грн, у 12 ПТНЗ Тернопільської області виявлено нестачу матеріальних цінностей на суму 324,4 тис. гривень.

Солонянським професійним аграрним ліцеєм (Дніпропетровська область) допущено недостачу 6 одиниць транспортних засобів на суму **53,2 тис. грн**; **Професійно-технічним училищем № 36 смт Новгородка (Кіровоградська область)** – зернозбирального комбайна та сівалки – на **50,1 тис. грн**; **Новопсковським професійним аграрним ліцеєм (Луганська область)** – трактора гусеничного Т 150 Г на **16,4 тис. грн** та дизельного палива і бензину на **2,7 тис. грн**; у **Зозівському професійному аграрному ліцеї та Вінницькому центрі професійно-технічної освіти технології та дизайну** встановлено нестачу товарно-матеріальних цінностей (автомобіль, причеп, комп'ютерна техніка) на загальну суму **15,5 тис. гривень**.

У Державному навчальному закладі «Шахтарський професійний ліцей сфери послуг» (Донецька область) в'язальні машинки та резервуар фактично перебувають у розукомплектованому, зіпсованому стані. Через псування обладнання заклад зазнав збитків на суму **67,3 тис. гривень**.

Через недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють питання нарахування та виплату заробітної плати, 335 закладами профтехосвіти незаконно витрачено бюджетних коштів понад 10,9 млн гривень.

Заклади профтехосвіти допускають порушення при встановленні посадових окладів, утриманні понадштатних працівників, надбавок за вислугу років та престижність праці, визначення розміру середньої зарплати під час розрахунку відпускних, індексації грошових доходів у частині визначення базового місяця для обчислення індексу споживчих цін, виплати премій (у т. ч. керівникам без відповідних наказів вищої установи), доплат за шкідливі умови праці без проведення атестації робочих місць тощо.

Так, 20 закладами профтехосвіти Дніпропетровської області незаконно витрачено бюджетних коштів на оплату праці загалом на суму 556,2 тис. грн; 9 ПТНЗ Кіровоградської області – 456,3 тис. грн; у 14 ПТНЗ Чернігівської області – 453,91 тис. грн; у 11 ПТНЗ Черкаської області – 394,9 тис. грн; 7 ПТНЗ Чернівецької області – 305,0 тис. гривень.

Деякі ПТНЗ не дотримуються штатних нормативів чисельності працівників професійно-технічних закладів.

Як наслідок, штатними розписами 5 професійно-технічних навчальних закладів Харківської області затверджено 10,5 понаднормативних посад (у т. ч. 3 посади майстрів виробничого навчання, 2 посади старшого майстра, 2 посади завідувача господарства, гардеробника, секретаря керівника, бухгалтера та 0,5 ставки заступника директора).

При цьому частина понаднормативних посад є вакантними, а штучна економія зарплати використовується на заохочувальні виплати (премії).

226 закладами допущені незаконні витрати бюджетних коштів на виплату стипендій і допомог учням на майже 7,0 млн гривень.

Так, трьома ПТНЗ Дніпропетровської області безпідставно проведено нарахування та виплату стипендії учням у період

завершення їх навчання, що призвело до зайвого витрачання стипендіального фонду на загальну суму **182,9 тис. гривень**.

Незаконні витрати на оплату комунальних послуг та енергоносіїв допущені **165** закладами профтехосвіти на суму понад **7,2** млн гривень.

Часто заклади профтехосвіти зазнають збитків через застосування для учнівських гуртожитків тарифів на комунальні послуги як для бюджетних установ, а не як для населення. Так, у **6** навчальних закладах Херсонської області встановлено оплату за послуги теплопостачання гуртожитків за завищеним тарифом загалом на **1,2** млн гривень.

Керівниками **220** ПТНЗ за вкрай обмеженого бюджетного фінансування на покриття витрат спеціального фонду незаконно спрямовано близько **10,0** млн грн коштів загального фонду кошторису.

Такі порушення зафіксовано контрольними заходами в закладах профтехосвіти Чернігівської області загалом на **920,7** тис. грн, Харківської області — на **781,3** тис. гривень.

Продовжують траплятися факти недоплати належних виплат фізичним особам, зокрема, ненарахування працівникам передбачених законодавством надбавок, доплат, відпускних та сум індексацій заробітної плати. Так, недоплачено працівникам **83** ПТНЗ близько **1,0** млн грн, зокрема **9-ма** ПТНЗ Донецької області недоотримано **219,4** тис. гривень.

Майже в кожному з обривізованих закладів виявлено порушень ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на загальну суму **83,5** млн грн, значну частину з яких становлять виявлені у **96** ПТНЗ порушення щодо заниження вартості активів, з них **22,8** млн грн — непроведення індексації житлового фонду.

4 закладами АР Крим занижено в обліку вартість земельних ділянок за наявності їх експертної оцінки загалом на **9,7** тис. гривень.

Реалізація

За результатами контрольних заходів у сфері профтехосвіти відшкодовано і поновлено видатків, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів загалом на **29,3** млн грн, усунуто інших фінансових порушень загалом на **70,8** млн гривень.

Складено **1996** протоколів про адміністративні правопорушення, притягнуто до дисциплінарної та матеріальної відповідальності **498** осіб, у тому числі звільнено **70** осіб. Матеріали ревізій

80 ПТНЗ передано до правоохоронних органів, за якихми на момент інформування **відкрито 58 кримінальних проваджень.**

Пропозиції

Міністерству освіти і науки України (Табачник Д. В.)

1. Розглянути питання щодо **оптимізації професійно-технічних навчальних закладів** для забезпечення підвищення наповнюваності ліцензованих місць, виконання держзамовлення та ефективності використання бюджетних коштів і майна.

2. Забезпечити **внесення даних до ЄДБО (Єдиної державної бази освіти)** щодо **автоматизації системи управління професійно-технічними навчальними закладами** для вирішення питання **припинення повторного навчання осіб за державний кошт** у закладах профтехосвіти.

3. Привести **Порядок призначення і виплати стипендій**, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882, у відповідність до **Закону України «Про професійно-технічну освіту»** в частині **законності позбавлення стипендіальними комісіями учнів стипендії** та диференційованого підходу до призначення академічних стипендій у мінімальному розмірі учням ПТНЗ.

Міністерству освіти і науки України (Табачник Д. В.)

Міністерству соціальної політики України (Королевська Н. Ю.)

4. Внести зміни до чинних нормативно-правових актів у частині **зняття умови обов'язковості працевлаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, при забезпеченні їх за рахунок держави одягом і взуттям, а також одноразовою грошовою допомогою.**

5. Внести зміни до чинних нормативно-правових актів щодо **конкретизації та перегляду категорій учнів ПТНЗ, яких необхідно забезпечити харчуванням за рахунок бюджетних коштів.**

Міністерству освіти і науки України (Табачник Д. В.)

Фонду державного майна України (Рябченко О. В.)

6. Розробити відповідно до законодавства **порядок, який регламентує питання утримання державного майна ПТНЗ, що перебуває в оперативному управлінні Міносвіти, а фінансове забезпечення яких здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів.**

7. Забезпечити **проведення суцільної інвентаризації нерухомого майна ПТНЗ, здійснити моніторинг його використання,**

вжити заходів щодо **оформлення документів на право власності** об'єктів нерухомого майна ПТНЗ.

Міністерству освіти і науки України (Табачник Д. В.)

Державному агентству земельних ресурсів України (Тимченко С. М.)

8. **Забезпечити проведення суцільної інвентаризації земельних ділянок та здійснити моніторинг їх цільового використання.**

9. **Забезпечити оформлення та видачу державних актів на земельні ділянки ПТНЗ.**

Міністерству освіти і науки України (Табачник Д. В.)

Раді міністрів АР Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям

10. **Державне замовлення на підготовку робітників проводити, зважаючи на реальні потреби у робітничих кадрах певних професій, відповідно до особливостей регіональних ринків праці шляхом створення єдиної бази підприємств усіх форм власності з прогнозними показниками потреби для них робітничих професій.**

**Директор Департаменту
інспектування у сфері освіти і науки**

І. М. Гур'єва

МАТЕРІАЛИ РАДИ МІНІСТРІВ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ОБЛАСНИХ, КИЇВСЬКОЇ ТА СЕВАСТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

Рада міністрів Автономної Республіки Крим відповідно до доручення Прем'єр-міністра України від 10.09.2013 № 34996/1-13 надає інформаційно-аналітичні матеріали про виконання Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51).

Станом на 01.10.2013 сучасною мережею професійно-технічних навчальних закладів Автономної Республіки Крим охоплено 20 міст та районів Автономії, яка налічує 29 професійно-технічних навчальних закладів різних атестаційних рівнів та 5 філій, у тому числі 11 вищих професійних училищ, 11 професійних ліцеїв, 7 професійно-технічних навчальних закладів, які здійснюють підготовку за 88 професіями для 6 галузей економіки (будівництво, промисловість, транспорт, сільське господарство, торгівля та громадське харчування).

Крім професійної підготовки, 26 професійно-технічних навчальних закладів надають загальну середню освіту.

У 1991 році мережа налічувала 48 професійно-технічних навчальних закладів, з яких 8 розташовані у м. Севастополі. Після виокремлення м. Севастополя як адміністративної одиниці мережа охоплювала 40 ПТНЗ. У даний час мережа зменшилася на 11 одиниць.

Контингент учнів, слухачів у 2013 році порівняно з 1991 роком зменшився з 20 000 осіб до 13 855. Це пов'язано з демографічною ситуацією, яка склалася не тільки в Автономії, а й загалом у країні.

За галузевим спрямуванням змін не відбулося.

ПТНЗ постійно проводиться робота щодо розширення переліку професій, а також видів підготовки (професійно-технічне

навчання, підвищення кваліфікації, перепідготовка), необхідних на ринку праці регіонів Автономії, з яких 75 % професій є інтегрованими. Номенклатура професій теж набула деяких змін. Враховуючи специфіку регіону, до напрямів підготовки введено багато професій, які пов'язані зі сферами послуг, громадського харчування, туризму, обслуговування комп'ютерної техніки.

Починаючи з 2005 року, ПТНЗ Автономії беруть активну участь у розробленні та апробації державних стандартів професійно-технічної освіти України.

Упродовж останніх 8 років ПТНЗ розроблено 11 та впроваджено 68 затверджених державних стандартів професійно-технічної освіти України.

Формування державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів у професійно-технічних та вищих професійних навчальних закладах здійснюється шляхом вивчення регіонального ринку праці на підставі укладених двосторонніх договорів з підприємствами, установами, організаціями на підготовку кадрів.

План прийому за державним замовленням на підготовку кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів у професійно-технічних та вищих професійних навчальних закладах становив у:

2011 році — 6756 осіб, з яких 6411 осіб — підготовка робітничих кадрів і 345 осіб — підготовка «молодших спеціалістів»;

2012 році — 6762 особи, з яких 6507 осіб — підготовка робітничих кадрів і 255 осіб — підготовка «молодших спеціалістів»;

2013 році — 6373 особи, з яких 6043 особи — підготовка кваліфікованих робітників і 330 осіб — підготовка «молодших спеціалістів».

Професійно-технічними навчальними закладами у 2011 році випущено 7185 осіб, працевлаштовані за професією — 86,3 %; у 2012 році — 4482 особи, працевлаштовані — 92,9 %; у 2013 році — 6257 осіб, працевлаштовані — 86,3 %.

З метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці випускники ПТНЗ (52 % загальної кількості випускників) щорічно отримують кваліфікацію за двома і більше професіями.

Навчально-виробничий процес у ПТНЗ забезпечують педагогічні кадри загальною кількістю 1673 особи. За останні три роки значно підвищився якісний склад педагогічних працівників: збільшилася частка майстрів виробничого навчання та викладачів,

які мають педагогічні звання, їх кількість зросла з 101 особи до 546 осіб.

Щорічно навчальними закладами придбавається нове технологічне обладнання для підготовки кадрів за професіями громадського харчування, торгівлі, будівельного профілю, транспорту, створюються нові навчальні кабінети, лабораторії, готельні номери, а також закуповуються інтерактивні дошки, комп'ютерна техніка тощо.

На часткове оновлення технологічного обладнання з підготовки за професіями громадського харчування, торгівлі, будівельного профілю, автотранспорту, оснащення сучасним обладнанням та технікою навчальних кабінетів і майстерень зі спеціального фонду навчальних закладів Автономії у 2011 році виділено 1219,5 тис. грн, у 2012 році — 878, 6 тис. грн, у 2013 році — за перше півріччя 673,0 тис. гривень.

Для проведення навчально-виробничого процесу ПТНЗ використовується 1743 комп'ютери, у т. ч. 986 одиниць сучасного покоління.

Забезпеченість ПТНЗ підручниками з професійно-технічного циклу становить 72 %, з загальноосвітнього циклу — 82 %.

Щорічно громадянам України надається право здобувати професійно-технічну освіту безоплатно. Контингент учнів ПТНЗ, які навчаються за держзамовленням, на 01.09.2013 становив 12 331 особу.

ПТНЗ залучаються до професійного навчання незайнятого населення за направленням служб зайнятості АРК.

Для забезпечення учнів робочими місцями, з метою проходження виробничого навчання і виробничої практики ПТНЗ укладено понад 3000 договорів з підприємствами, установами та закладами.

Навчальними закладами отримано доходи від виробничої практики: у 2011 році — 8,53 млн грн, у 2012 році — 8,03 млн грн, у I півріччі 2013 року — 4,97 млн грн, які було направлено на зміцнення матеріально-технічної бази ПТНЗ.

З метою удосконалення навчально-виробничого процесу протягом останніх трьох років роботодавцями безоплатно передано ПТНЗ контрольно-вимірювальні автоматичні прилади для хімічних лабораторій, будівельні матеріали Хенкель Баутехнік (Україна), автомобілі для організації водіння, мотори, макети запасних частин, стенди пристрою автомобілів, верстати, плеєри, телевізори, інструменти, меблі.

З 1991 року ПТНЗ фінансуються з бюджету АРК.

Обсяг видатків на професійно-технічну освіту у бюджеті АРК становив: у 2011 році — 186 978,4 тис. грн, у 2012 році — 216 632,7 тис. грн, а у 2013 році передбачено 231170,3 тис. грн, що більше розрахункових показників Міністерства фінансів України відповідно на 19,9 %, 15,7 %, 30,1 %.

Виконання соціально захищених статей, що стосуються заробітної плати і відповідних нарахувань, харчування учнів, стипендії, компенсаційних виплат дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, комунальних послуг, забезпечується асигнуваннями в повному обсязі.

Фінансування соціально захищених статей здійснюється в першочерговому порядку в повному обсязі.

Матеріальне заохочення учнів ПТНЗ за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян у 2011 році становило 21,5 тис. грн, у 2012 році — 20,3 тис. грн, у першому півріччі 2013 року — 19,7 тис. гривень.

Майно у ПТНЗ у 2008–2013 роках не вилучалося.

Щорічно ПТНЗ отримують кошти за рахунок надання освітніх та інших послуг, надання в оренду приміщень, виробничої діяльності, благодійних цільових внесків. У 2011 році отримано 25 772,5 тис. грн, у 2012 році — 26751,4 тис. грн, у першому півріччі 2013 року — 11 195,5 тис. гривень.

Заходи Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495, фінансуються за можливістю бюджету АРК.

З огляду на обмеженість коштів у бюджеті АРК на утримання мережі бюджетних установ вважаємо доцільним ініціювати перед Кабінетом Міністрів України питання про збільшення фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на одного учня професійно-технічних навчальних закладів.

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим на лист Міністерства освіти і науки України «Щодо надання інформаційно-аналітичних матеріалів» стосовно виконання доручення Прем'єр-міністра України від 10.09.2013 № 34996/1/1-13 «Про практику застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти» інформує про таке.

Сучасною мережею професійно-технічних навчальних закладів АРК охоплено 20 міст і районів автономії, що налічує 29 професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі: 11 вищих професійних училищ, 11 професійних ліцеїв, 7 професійно-технічних навчальних закладів, які здійснюють підготовку за 97 професіями для 6 галузей економіки (будівництво, промисловість, транспорт, сільське господарство, торгівля та громадське харчування).

З метою підвищення механізму ефективності діяльності професійно-технічних навчальних закладів здійснюється оптимізація мережі професійно-технічних навчальних закладів. Для досягнення цієї мети використовуються різні засоби: від реорганізації до зміни статусу: Судацьку філію Ялтинського вищого професійного училища будівельних і харчових технологій, Алуштинський професійний ліцей приєднано до Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу та туризму, перейменовано 5 професійно-технічних навчальних закладів.

З метою оптимізації мережі центрів із впровадження інноваційних технологій, підготовки кваліфікованих кадрів, удосконалення практичної підготовки учнів, впровадження в навчальний процес нових виробничих технологій з використанням сучасного обладнання відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим від 01.08.2012 № 788 на базі Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу «Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму» створено навчально-практичний центр інноваційних технологій за напрямками підготовки «Туризм», «Готельно-ресторанний сервіс і торгівля», на базі

Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу «Сімферопольське вище професійне училище сервісу та дизайну» створено навчально-практичний центр інноваційних технологій «Март» за напрямами підготовки у сфері послуг (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим від 26.12.2012 № 1326).

З метою єдиного методичного керівництва створених за різними напрямами навчально-практичних центрів, інформаційного забезпечення, впровадження інноваційних технологій у навчальний і виробничий процеси при підготовці робочих кадрів професійно-технічними навчальними закладами АРК створено Кримську республіканську установу «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти».

У 2011–2012 роках 8 кримських республіканських професійно-технічних навчальних закладів було залучено до професійного навчання незайнятого населення за направленням служби зайнятості АРК. Кількість осіб, охоплених перепідготовкою, становила відповідно 292 та 201, підвищенням кваліфікації — 87 та 35, первинною професійною підготовкою — 93.

Виконання у 2011–2013 роках постанови Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 495 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» (далі — Програма) здійснюється за рахунок надходження зі спеціального фонду кримських республіканських професійно-технічних навчальних закладів від навчально-виробничої діяльності, надання платних освітніх послуг, коштів соціальних партнерів, благодійних внесків.

Так, на часткове оновлення технологічного обладнання за професіями громадського харчування, торгівлі, будівельного профілю, автотранспорту, оснащення сучасним обладнанням і технікою навчальних кабінетів та майстерень зі спеціального фонду 29 професійно-технічних навчальних закладів автономії у 2011 році виділено 1 219 500 грн, у 2012 році — 878 626 грн, у 2013 році — 673 002 гривень.

Забезпечення проведення капітального ремонту будівель, відкриття нових навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень, ремонт будівель, споруд, комунікацій, заміна віконних і дверних блоків у 2011 році здійснювалися за кошти спеціального фонду навчальних закладів та благодійних коштів, відповідно

2462,5 тис. грн та 72406 гривень. У 2012 році на ці цілі витрачено 2557 тис. грн, у 2013-му – 2005 тис. гривень.

На виконання наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17.08.2012 № 929 «Про заходи із отримання та розподілу комп'ютерної техніки, яка надійшла як гуманітарна допомога з Китайської Народної Республіки» 110 одиниць комп'ютерного обладнання було отримано професійно-технічними навчальними закладами автономії.

Майно професійно-технічних навчальних закладів, які перебувають у власності АРК, у 2008–2013 роках не вилучалось.

У 2013 році були передані споруди та приміщення загальноосвітньої середньої школи I–III ступенів ім. Горького для розміщення Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу «Ленінське професійно-технічне училище сфери обслуговування та транспорту».

У травні та вересні 2012–2013 рр. у Сімферополі було проведено всекримські ярмарки вакансій, у рамках яких пройшли виставки технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів АРК «Робітнича професія – основа життєвого самоствердження!».

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	2553,77	4,4	21,5	2579,67
2012	2629,199	0,9	20,3	2650,399
2013	1685,7	18,3	19,7	1723,7

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	8126,5	481,5	8608
2012	7779,7	417,6	8197,3
2013	5374,9	265,1	5640

Таблиця 3

**Планування та реальне фінансування навчальних закладів
у регіоні з обласного бюджету**

(тис.грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	101 030,8	103 314,3	38 947,9	35 755,6	43 856,6	20 886,4	22 816,0	20010,6
2012	108 375,7	124 107,3	43 267,7	37 374,2	50 951,7	21 264,9	24 308,4	24902,0
2013	138 906,5	861 58,1	45 841,4	24 863,6	39 687,3	10 628,5	29 449,1	13479,2

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	2000,0	105,2	6595,5	307,8	13 442,9	10,1	3488,6	0	49 600,2	4838,7	281 778,5	184 805,6
2012	150,0	93,4	6522,9	969,1	18 337,3	95,93	3051,9	78,1	51 379,7	6793,6	306 345,3	214 442,0
2013	110,0	165	6390,5	312,5	17 965,7	130,6	3015,2	12,5	61 618,7	3742,7	342 984,4	138 872,1

Таблиця 4

**Надходження коштів на рахунок навчальних закладів
з додаткових джерел фінансування**

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	16 223,6	466,9	9082	25 772,5
2012	15 691,8	638,8	10 420,8	26 751,4
2013	63 27,9	221,6	4646	11 195,5

Таблиця 5

**Обсяги прийому та випуску учнів, забезпеченість навчання
та працевлаштування**

(тис. грн)

Контингент учнів на початок навчального року (01.09)						
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
13 456	13 206	13 286	13 070	11 984	13 241	12 331

Продовження таблиці 5

<i>Кількість професій, за якими була здійснена підготовка учнів ПТНЗ (випуск в кінці навчального року)</i>						
2007	2008	2009	2 010	2011	2012	2013
121	116	114	107	111	84	97
<i>Обсяги прийому учнів у ПТНЗ за державним замовленням</i>						
2011		2012			2013	
6756		6762			6373	
<i>Випуск учнів ПТНЗ (за навчальний рік)</i>						
2011		2012			2013	
7185		4482			6257	
<i>Працевлаштування учнів ПТНЗ (за навчальний рік)</i>						
2011		2012			2013	
6200		4166			5402	
<i>Забезпеченість педагогічними працівниками (осіб)</i>						
2011		2012			2013	
1718		1672			1673	
<i>Забезпеченість комп'ютерною технікою (одиниць)</i>						
2011		2012			2013	
1157		1236			1330	
<i>Забезпеченість технікою (одиниць)</i>						
2011		2012			2013	
319		320			320	
<i>Забезпеченість обладнанням (одиниць)</i>						
2011		2012			2013	
3761		4042			4042	
<i>Забезпеченість підручниками</i>						
З професійно-технічного циклу			Із загальноосвітніх дисциплін			
72 %			82 %			

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Мережа закладів професійно-технічної освіти області у 1991 році становила 43 ПТНЗ (у т. ч. 2 при установах виконання покарань) із загальною кількістю 22,5 тис. учнів, зокрема: професійно-технічні училища III атестаційного рівня (вищі ПТНЗ та Центри ПТО) – 2, або 4 % загальної кількості; професійно-технічні навчальні заклади із наданням повної загальної середньої освіти – 36, або 83 %; ПТНЗ, які надавали лише професійну освіту – 7, або 16,3 %. За галузевим спрямуванням: ПТНЗ аграрного профілю – 40 %, будівельного профілю – 16 %, сфери послуг – 2,3 %, транспорту і зв'язку – 6 %, промислового профілю (у т. ч. які готували робітничі кадри для військово-промислового комплексу та галузі літако-будування) – 16 %.

Станом на 20.09.2013 в області працювали 35 державних професійно-технічних навчальних закладів (у т. ч. 4 при установах виконання покарань), де здійснюється підготовка кваліфікованих робітників 107 професій. Навчання стовідсотково проводиться за чинними державними стандартами. В області працюють: професійно-технічні училища III атестаційного рівня (вищі ПТНЗ та Центри ПТО, які надають професії високого рівня кваліфікації) – 17, або 48 % загальної кількості ПТНЗ; професійно-технічні навчальні заклади із наданням повної загальної середньої освіти – 30, або 86 % мережі; ПТНЗ, які надають лише професійну освіту – 5 одиниць (у т. ч. 4 при установах виконання покарань). За галузевим спрямуванням: ПТНЗ аграрного профілю – 40 %, будівельного профілю – 20 %, промислового профілю – 11,4 %, торгівлі та громадського харчування – 3 %, сфери послуг – 8,5 %, транспорту і зв'язку – 8 %.

Призупинено підготовку з ряду професій, на які не було попиту на ринку праці, розширено підготовку кваліфікованих робітників із пріоритетних напрямів області (м'ясопереробна, молочна, хлібопекарська галузі), збережено обсяги підготовки робітничих професій металообробного профілю, цукроваріння. Відкриті нові сучасні професії, зокрема: агент з туризму, монтажник систем утеплення будівель, виготовлювач склопакетів, гувернантка, молодша медична сестра, флорист, санітар ветеринарний.

Мережа державних закладів професійно-технічної освіти за обсягами підготовки, галузевим спрямуванням зазнала змін, що обумовлені такими причинами, як:

а) демографічна ситуація у регіоні — кількість випускників шкіл зменшилась;

б) зміна військової доктрини держави;

в) розбудова ринкових відносин у державі, зокрема, створення великої кількості приватних підприємств, значна частина яких спрямована на сферу обслуговування.

Державне замовлення.

2011 рік за плану — 7900 осіб фактично прийнято 7141 осіб — 90,4 % до плану;

2012 рік за плану — 7524 осіб фактично прийнято 7166 осіб — 95,3 % до плану;

2013 рік за плану — 7696 осіб фактично прийнято 7110 осіб — 92 % до плану.

Випущено кваліфікованих робітників: у 2011 році — 7199, у 2012 році — 6128, у 2013 році — 8250. Працевлаштування випускників у 2011 році — 88 %, у тому числі за професією — 76,6 %; 2012 у році — 88 %, у тому числі за професією — 77,7 %; у 2013 році — 89 %, у тому числі за професією — 78,8 %.

Аналіз кадрового забезпечення: у 2011 році ПТНЗ були забезпечені педагогічними кадрами на 93,9 %, у 2012 році — на 97%. Станом на 20.09.2013 у закладах професійно-технічної освіти області працює 2115 педагогічних працівників, що становить 98 % до потреби (4 директори ПТНЗ виконують обов'язки та не повністю укомплектовані штати майстрів виробничого навчання).

У 2013 році ПТНЗ області вжито ряд заходів для поліпшення навчально-матеріальної бази, на що навчальними закладами витрачено 3038 тис. грн, у тому числі бюджетних коштів — 1315 тис. грн, 1723 тис. грн позабюджетних надходжень. На розвиток навчальних закладів, придбання обладнання і техніки, капітальний ремонт приміщень, поліпшення матеріально-технічної бази та гуртожитків ПТНЗ у 2012 році із обласного бюджету профінансовано понад 1 млн гривень.

Водночас у роботі професійно-технічних училищ є ряд невирішених питань. Зокрема, недостатнім є забезпечення підручниками із спеціальних дисциплін. Упродовж 2011–2012 років навчальними закладами придбано 22,4 тис. примірників

навчально-методичної літератури, на що спрямовано 494,0 тис. гривень. При цьому за останні роки спостерігається тенденція до зменшення придбання літератури у зв'язку зі скороченням обсягів її друку. Більша частина сільськогосподарської техніки та виробничого устаткування (понад 80 %) фізично зношені та морально застаріли, адже 14,9 тис. одиниць обладнання, або 63 % загальної кількості, придбано закладами до 2000 року. У 37 гуртожитках, де проживає понад 7,2 тис. учнів, проведено ремонти, обладнано нові та відремонтовано наявні внутрішні туалети, частково поновлено меблі. На жаль, через відсутність фінансування у ряді гуртожитків не забезпечуються належні умови проживання учнів, не створено в усіх навчальних закладах кімнати готельного типу для проживання дітей-сиріт.

Триває інформатизація закладів професійно-технічної освіти. Протягом останніх років зменшилось навантаження на комп'ютер із 14 до 10 учнів. Усі навчальні заклади підключені до мережі Інтернет, мають електронні скриньки, свої web-сайти.

Відбувається інтеграція закладів професійно-технічної освіти у європейський освітній простір. Поглибилось і розширилось міжнародне співробітництво, у якому безпосередню участь беруть 10 професійно-технічних училищ. Чотири аграрних професійно-технічних навчальних заклади Вінницької області, зокрема ВПУ № 42 м. Погребище, ВПУ № 41 м. Тульчина, Заболотненське ВПУ № 31, Гушинецьке ВПУ, понад 10 років співпрацюють з аграрним ліцеєм Ле Шенуа-ле-Барр (Франція), щорічно відбувається обмін учнями з метою ознайомлення з організацією роботи фермерських господарств.

Поглиблюється співпраця Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту із залізничним училищем м. Тренчин Dopravna academia (Словаччина), Сілламаєським професійно-технічним училищем (Естонія) та будівельним індустріальним професійним ліцеєм № 50 м. Санкт-Петербурга у межах програми «Освіта без кордонів». Зокрема, Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту пройшло процедуру сертифікації компанією Education Society Ltd, London у Міжнародному центрі сертифікації з 12 професій, чим забезпечило місце навчального закладу на міжнародному ринку праці за дванадцятибальною IES шкалою. Тепер випускники училища — власники міжнародних

сертифікатів IES — мають порівняно з конкурентами на українському та світовому ринках праці переваги щодо працевлаштування. Аналітичною комісією Міжнародної співдружності з освіти (International Education Society Ltd.), що знаходиться у м. Брно (Чехія), була проведена переоцінка рейтингу вищеназваного навчального закладу — рейтинг СС було підвищено до ССС — добре встановлений навчальний заклад зі стабільним становищем на ринку освіти.

Тенденції

Галузь професійно-технічної освіти глибоко інтегрована в економіку держави — стан розвитку виробничих галузей, рівень можливого працевлаштування випускників, заробітна плата робітників, соціальний захист працюючих надзвичайно впливають на вибір молоддю певних професій.

Пріоритети

забезпечення підготовки кваліфікованих робітників за кількісними та якісними показниками відповідно до потреб ринку праці регіону з урахуванням збалансованості попиту і пропозиції робочої сили;

забезпечення рівного доступу до якісної професійної освіти молоді згідно з побажаннями, рівнем підготовки, здібностями;

удосконалення мережі, оновлення навчально-матеріальної бази професійно-технічних навчальних закладів з урахуванням напрямів розвитку економіки області;

оновлення змісту навчального процесу відповідно до потреб галузей економіки;

розв'язання проблем кадрового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів;

забезпечення соціального захисту учасників навчально-виховного процесу відповідно до вимог чинного законодавства;

забезпечення конституційних прав і обов'язків учасників навчально-виховного процесу;

забезпечення випускників першим робочим місцем, яке гарантоване державою;

впровадження інноваційних технологій навчання;

консолідація зусиль органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, навчальних закладів, роботодавців, громадських об'єднань на розвиток соціального партнерства та посилення відповідальності за якісну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників.

До статті 5. Закладами професійно-технічної освіти області реалізуються права громадян на здобуття професійно-технічної освіти. У межах державного замовлення за рахунок коштів державного бюджету навчається 97 % контингенту учнів ПТНЗ, 3 % — з професій, які користуються підвищеним попитом абітурієнтів, — на контрактній основі в межах ліцензованих обсягів.

До статті 9. З метою створення сприятливих умов для якісної підготовки робітничих кадрів, згідно із пріоритетами державної соціально-економічної політики, орієнтованої на задоволення потреб особистості, суспільства і держави, а також для забезпечення рівного доступу до якісної професійно-технічної освіти 4-ою сесією обласної ради 6-го скликання у березні 2011 року затверджена Регіональна програма підготовки кваліфікованих робітників на 2011–2015 роки, яка включена до щорічних програм соціально-економічного розвитку Вінницької області.

У 2011–2012 роках та I півріччі 2013 року з усіх джерел спрямовано 543,2 млн грн, або 99 % до запланованого обсягу. Безпосередньо на виконання показників Регіональної програми протягом 2011–2012 років та I півріччя 2013 року спрямовано 1,6 млн гривень. Аналіз динаміки фінансування бюджетних програм свідчить про його зростання з 412,8 млн грн у 2011 році до 954,0 млн грн у 2012 році, або на 16,0 %.

До статті 29. Направлення учнів на виробничу практику проводиться на підставі попередньо укладених угод, якими обумовлено порядок оплати праці учнів. У 2011 році учнями ПТНЗ під час виробничої практики зароблено 3,7 млн грн, у 2012 році — 4,5 млн грн, у I півріччі 2013 року — 2,4 млн грн, що свідчить про позитивну динаміку вищезазначеного показника.

Навчальні заклади співпрацюють із провідними компаніями, що дає можливість впроваджувати сучасні технології. Так, колектив Барського будівельного ліцею встановив тісні зв'язки з компанією «Хенкель Баутехнік (Україна)», що стало передумовою відкриття підготовки з професії «Монтажник систем утеплення будівель». ТМ «CERESIT» були надані будівельні матеріали, навчально-методичні посібники, комплекс педагогічних програмних засобів із застосуванням інформаційних технологій. Сучасна будівельна компанія взяла на себе відповідальність за забезпечення технічною документацією, проведенням теоретичних семінарів та майстер-класів для педагогічного персоналу, а також весь

інформаційно-методичний супровід підготовки учнів за професіями будівельного напрямку.

Співпраця з провідними фірмами надає можливість максимально використовувати сучасні новітні та інноваційні технології у навчальному процесі. Прикладами доброго партнерства аграрних училищ є співпраця ВПУ № 42 м. Погребище з ДП «Новофастівське», агрофірмою «Нафком Агро», СФГ «Колотуцького», СФГ «Лан» с. Дзюньків та ін.

Кращі працівники підприємств дають майстер-класи для учнів і педагогічних працівників ПТНЗ, серед них ресторація європейської кухні «Гостинний пан», а на базі ВПУ сфери послуг постійно проводяться семінари перукарів з провідними торговими марками «LONDA» «WELLA», «Estel Professional», «Varex».

До статті 40. Матеріальне заохочення учнів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету (у 2011 р. — 1566,7 тис. грн, у 2012 р. — 2542,6 тис. грн, у I півріччі 2013 р. — 670,9 тис. грн) та доходів від виробничої діяльності (у 2011 р. — 51,8 тис. грн, у 2012 р. — 109,3 тис. грн, у I півріччі 2013 р. — 38,2 тис. грн). Преміювання здійснювалося за рішеннями педагогічних рад, органів учнівського самоврядування ПТНЗ. Підприємствами, установами, організаціями учні преміювались за підсумками виробничої практики та як переможці конкурсів професійної майстерності.

До статті 49. Жодне вилучення майна навчальних закладів професійно-технічної освіти та землі, які належать закладам професійно-технічної освіти, в області не здійснено. Стороннім організаціям приміщення не передавались і не продавались, а реконструюються, переобладнуються з метою використання для організації навчально-виробничого та навчально-виховного процесів. Так, під час ліквідації Новогребельської філії ПТУ № 21 м. Калинівки на її базі організовано роботу навчального господарства, приміщення філії ВПУ № 11 м. Вінниці переобладнано під гуртожиток, майно та земля Якушинецького училища соціальної реабілітації у даний час передається ВПУ № 7 м. Вінниці, де буде організовано підготовку учнів за професіями будівельного профілю.

До статті 50. Фінансування закладів професійно-технічної освіти на заробітну плату, стипендію, харчування учнів у 2011–2013 роках із обласного бюджету відповідає запланованим показникам. Заборгованості з виплати заробітної плати, відпускних, оздоровчих педагогічним працівникам, стипендії та харчування

учнів немає. 24 ПТНЗ, які фінансувалися через трансферти з обласного бюджету, мали достатньо коштів на покриття витрат на комунальні послуги. Для погашення заборгованості за енергоносії залучено кошти, які надійшли через державні трансферти та понад 1 млн грн коштів обласного бюджету.

Водночас у 7 ПТНЗ, які фінансуються з державного бюджету, у минулому навчальному році виникла значна заборгованість за енерго-, тепло-, водопостачання, що призвело до напруженості в колективах і ставило під загрозу організацію навчально-виробничого та виховного процесів. Заборгованість значною мірою погашено за рахунок позабюджетних надходжень. Для прикладу: Козятинським вищим міжрегіональним ПТНЗ залізничного транспорту погашено заборгованість за тепло-, енерго-, водопостачання за рахунок позабюджетних коштів близько 563 тис. гривень.

Надходження від виробничого навчання та виробничої практики становлять: у 2011 році — 5738,6 тис. грн, у 2012 році — 7654 тис. грн, у I півріччі 2013 року — 3469,1 тис. гривень.

Проблеми:

непроведення і затримка оплати взятих зобов'язань органами Державного казначейства;

неможливість для ПТНЗ, які напряму фінансуються з державного бюджету, отримати кошти з обласного бюджету для розв'язання проблем життєзабезпечення навчальних закладів.

кошти на погашення заборгованості за комунальні послуги для 7 ПТНЗ, які фінансуються безпосередньо із державного бюджету, надійшли після завершення опалювального сезону.

До статті 51. Додатковими джерелами фінансування навчальних закладів є доходи від надання послуг населенню, оренди приміщень, спонсорської допомоги. У 2011 році від додаткових джерел надійшло 12 640,8 тис. грн, у 2012 році — 12 745 тис. грн, у I півріччі 2013 року — 6812,6 тис. гривень.

Щодо стану виконання у 2011–2013 роках постанови Кабінету Міністрів України № 495 від 13 квітня 2011 року «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки». Даною програмою передбачено ряд заходів, на виконання яких використовуються державні, місцеві, власні надходження навчальних закладів. Програма щодо створення центрів інноваційних технологій протягом 2011–2013 років із державного бюджету не фінансувалась.

Упродовж 2011–2012 років на виконання Програми залучено 12 317,7 тис. грн обласного бюджету та позабюджетних надходжень ПТНЗ.

Стан виконання Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів перебуває під контролем обласної державної адміністрації.

Щорічно на підтримку матеріально-технічної бази загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів необхідно від 40 до 80 млн гривень. За такої мережі, яка існує на даний час, потреба зміцнення матеріально-технічної бази є постійною. Станом на 24.09.2013 на зміцнення матеріально-технічної бази в загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладах області з усіх джерел фінансування освоєно 143,2 млн грн, у тому числі бюджетних — 46,2 млн грн, позабюджетних — 97,0 млн гривень.

У 2013 році заплановано ввести в експлуатацію 2 новобудови, а саме:

Зведенівську СЗШ I–II ступенів Шаргородського району загальною вартістю 11 559,8 тис. грн (остаточна вартість будівництва — 6562,0 тис. грн);

Михайлівську СЗШ I–III ступенів Гайсинського району загальною вартістю 11 516,6 тис. грн (остаточна вартість будівництва — 7317,5 тис. грн).

Станом на 24.09.2013 будівництво Зведенівської СЗШ I–II ступенів з державного бюджету профінансовано на 2 млн 100 тис. грн, Михайлівської СЗШ I–III ступенів — на 2 млн 700 тис. грн, Сосонської СЗШ I–III ступенів — на 1 млн 358 тис. гривень.

Крім цього, тривають будівництво та реконструкція на об'єктах таких закладів, як: Гопчинецька СЗШ I–III ступенів Погребищенського району (0,462 млн грн); Чечельницька СЗШ I–III ступенів № 1 (0,340 млн грн); ДНЗ с. Дорошівка Ямпільського району (1,5 млн грн); ДНЗ № 5 смт Крижопіль (0,995 млн грн); ДНЗ «Пролісок» с. Сутиски Тиврівського району (5,9 млн грн); ДНЗ с. Широка Гребля (0,599 млн грн); ДНЗ смт. Шпиків (2, 5 млн грн); Сосонська СЗШ I–III ступенів Вінницького району (2,179 млн грн); ДНЗ «Малятко» м. Бершадь (0,320 млн грн); ДНЗ «Сонечко» м. Бершадь (0,241 млн грн).

Протягом 2010–2012 років внутрішніми вбиральними було облаштовано 430 загальноосвітніх навчальних закладів.

У поточному році повністю завершено роботу по облаштуванню внутрішніх вбиралень у всіх закладах (114 шкіл).

Станом на 24.09.2013 всі заклади освіти області були повністю забезпечені проточною холодною та гарячою водою, приладами обліку тепло-, водопостачання. У 2013 році активно велися роботи з модернізації котелень та систем теплопостачання закладів освіти.

Виведено 4 котельні з підвальних приміщень у Нараївській та Бондурівській ЗОШ Гайсинського району, Джуринській ЗОШ Шаргородського району, Білянській ЗОШ Липовецького району.

Реконструкція котелень із заміною та демонтажем старого обладнання, утеплення приміщень проведені у школах Липовецького, Чернівецького, Вінницького районів та м. Жмеринка.

Станом на 24.09.2013 замінено котли у 32 загальноосвітніх школах, а також теплові мережі у навчальних закладах Оратівського, Немирівського, Гомашпільського, Хмільницького районів.

У результаті впровадження енергозберігаючих заходів замінено вікон 4072 шт. у 199 загальноосвітніх навчальних закладах та 816 шт. у 56 дошкільних закладах.

У 2013 році переведено котельні на альтернативні види палива у ЗНЗ Іллінецького, Калинівського, Погребищенського, Шаргородського районів.

Показник економічної ефективності від реалізації завдань відповідно до програми енергозбереження у 2012 році становив 4,8 млн гривень.

У 2013 році очікується результат понад 5,0 млн гривень.

Усі заклади отримали паспорти готовності до початку навчального року. Питання своєчасного початку й безперебійного проходження опалювального сезону — на постійному контролі Департаменту освіти і науки облдержадміністрації.

Таблиця 1

**Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів**

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	1566,7	51,8	0	1618,5
2012	2542,6	109,3	0	2651,9
I півріччя 2013	670,9	38,2	0	709,1

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	3707,6	2031,0	5738,6
2012	4534,0	3120,0	7654,0
I півріччя 2013	2406,0	1063,1	3469,1

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	102 416,9	102 416,9	45 065,8	45 065,8	7317,5	7317,5	16 945,2	16 945,2
2012	123 823,5	123 823,5	47 820,7	47 820,7	8780,1	8780,1	19 391,4	19 391,4
9 місяців 2013	135 157,2	98 866	49 748,7	35 767,6	7931,8	5618,2	24 097,1	16 443,5

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Капітальний ремонт та реконструкція		Придбання техніки і обладнання, в тому числі комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	0	0	702	388,8	24	24	2774,1	2774,1	175245,5	174932,3
2012	0	0	2290,8	1933,8	230	100	4554	4554	206890,5	206403,5
9 місяців 2013	0	0	1468,7	1315,7	130	130	4214,8	3753,8	222748,3	161894,8

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	6511,4	259,9	5869,5	12640,8
2012	6835,6	126,6	5783,6	12745,8
9 місяців 2013	3769,8	95,6	2947,2	6812,6

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

Послуги у сфері професійно-технічної освіти на Волині за державним замовленням надають 22 навчальні заклади II–III атестаційного рівнів, з них 3 підпорядковані вищим навчальним закладам. Мережа професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих управлінню освіти і науки, включає 6 вищих професійних училищ, центр професійно-технічної освіти, 7 професійних ліцеїв, 4 професійно-технічних училища та 2 навчальні заклади при установах виконання покарань. З них 11 професійно-технічних навчальних закладів готують робітничі кадри для промисловості, 22 — для транспорту та зв'язку, 6 — для будівництва, 8 — для сфери послуг, 13 — для агропромислового комплексу.

Крім названих навчальних закладів, підготовку робітничих кадрів здійснюють ще 37 ПТНЗ I атестаційного рівня різних форм власності та підпорядкування: 15 автомобільних шкіл, 5 міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, 6 ВНЗ II акредитаційного рівня, 2 загальноосвітні школи, 1 приватна комп'ютерна школа, 2 підприємства та ін. Практично упродовж останніх чотирьох років кількість навчальних закладів I атестаційного рівня постійно змінюється і перебуває в межах 35–42 одиниць.

Навчальними закладами області упродовж поточного року отримані ліцензії на право надання освітніх послуг із 63 професій (для порівняння: за весь 2011 рік було майже стільки ж — 62 професії), з них ПТНЗ I атестаційного рівня — 50, 13 професій — ПТНЗ II–III атестаційного рівнів. Зокрема, ліцензовано нові професії: «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Майстер ресторанного обслуговування», «Слюсар з механоскладальних робіт», «Маляр (по металу)», «Електрозварник на автоматичних і напівавтоматичних машинах», «Водій тролейбуса» та ін.

На жаль, сьогодні спостерігається тенденція до зменшення контингенту учнів і слухачів професійно-технічних навчальних закладів області. За період з 2007 по 2012 роки навчальні заклади зменшили контингент учнів на 800 осіб, слухачів — на 400 осіб. Зокрема, підготовка робітничих кадрів у 2011 році становила всього 6,3 тис. осіб, за державним замовленням — 4,35 тис. осіб; у 2012 році — 5,82 тис. осіб, із них за державним замовленням —

3,55 тис. осіб; у 2013 році — 5,2 тис. осіб, за державним замовленням — 4,25 тис. осіб.

Працевлаштування випускників державних професійно-технічних навчальних закладів області у 2011 році становило 77,7 %, у 2012 році — 79%, у 2013 році — 71,6 %.

Навчальний процес у професійно-технічних навчальних закладах підпорядкованих управлінню освіти і науки, здійснює 1,2 тис. педагогічних працівників, з них 419 викладачів загальноосвітніх та спеціальних дисциплін (40 %), 523 майстрів виробничого навчання (45 %), 27 методистів, 16 практичних психологів, 13 соціальних педагогів та 50 вихователів, з яких 95 % мають вищу освіту.

На початок 2013–2014 навчального року ПТНЗ Волині на 99 % укомплектовані педагогічними працівниками.

У ПТНЗ налічується 800 одиниць комп'ютерної техніки, з них у навчальному процесі використовується 591. На 1 діючий комп'ютер припадає 13 учнів. За рахунок спецкоштів у минулому навчальному році придбано 35 одиниць комп'ютерної техніки. До мережі Інтернет підключено усі ПТНЗ Волині, також всі вони мають власні веб-сайти та скайп-зв'язок.

Забезпеченість ПТНЗ області підручниками із загальноосвітніх предметів за новими програмами для 10-х класів становить 56 %, а для 11-х — лише 15 %, і це враховуючи перерозподіл підручників із загальноосвітніх шкіл, який був проведений у 2012–2013 роках. Забезпеченість ПТНЗ підручниками із спецдисциплін — 74 %. Останні надходження підручників і навчальних посібників із спецдисциплін були у 2009 році. Варто зазначити, що переважна більшість навчальних закладів закуповує підручники, посібники, іншу фахову літературу за кошти спеціального фонду бюджету.

Протягом 2012–2013 навчального року на поповнення навчально-матеріальної бази ПТНЗ обладнанням використано 552 тис. грн, з них коштів загального фонду — 100 тис., спеціального — 452 тис. гривень. За ці кошти придбано комп'ютерне, швейне обладнання, легкові автомобілі, зварювальні апарати, електроінструмент тощо.

Протягом 2013 року робота дирекцій ПТНЗ, педагогічних і учнівських колективів була спрямована на підготовку навчальних закладів до нового 2013–2014 навчального року та до роботи в осінньо-зимовий період. На виконання цих робіт навчальними закладами області використано 1,6 млн гривень. Відремонтовано

близько 4 тис. квадратних метрів покрівель, понад 1,2 тис. метрів водоканалізаційних мереж, 266 навчальних кабінетів і майстерень, відновлено функціонування 3 внутрішніх санвузлів та 4 душових кімнати при спортивних залах тощо. Здійснено ряд заходів із впровадження енергозберігаючих технологій, на що використано 280 тис. гривень. Встановлено 160 віконних і дверних метало-пластикових блоків, енергоощадні світильники та електричне обладнання, проведено заміну 2-х газових котлів у Локачинській філії Оваднівського професійного ліцею. Товариством з обмеженою відповідальністю «Західтепло» на території Ковельського професійного ліцею побудовано модульну котельню на твердому паливі, що дало змогу зекономити з 01.01.2013 по 15.04.2013 50 тис. гривень.

В області проводиться подальша робота щодо підвищення рівня енергоефективності ПТНЗ шляхом переведення теплового господарства на альтернативні види палива.

До статті 5. Формування державного замовлення на 2013 рік здійснювалося виключно на підставі двосторонніх угод, укладених між ПТНЗ та роботодавцями, відповідно до нового Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів».

Таким чином, державне замовлення на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах області складо 4,6 тис. осіб, у тому числі для галузей:

- промисловості – 1441 особа (або 31,3 %);
- будівництва – 1116 (24,2 %);
- транспорту та зв'язку – 254 (5,5 %);
- легкої промисловості – 355 (7,7 %);
- харчування і торгівлі – 804 (17,4 %);
- сфери обслуговування – 88 (2,0 %);
- сільського господарства – 550 осіб (або 11,9 %).

Станом на 01.09.2013 виконання державного замовлення на підготовку робітничих кадрів виконано на 94,4 %.

Організовано та зважено підійшли до формування державного замовлення у 2013 році педагогічні колективи Волинського технікуму НУХТ, Луцьких вищого професійного училища і вищого професійного училища будівництва та архітектури, Нововолинського,

Володимир-Волинського, Камінь-Каширського та Колківського вищих професійних училищ, Луцького центру професійно-технічної освіти. Сформовано та реалізовано державне замовлення на підготовку робітників високого рівня кваліфікації з технологічно складних і наукомістких професій та спеціальностей з отриманням високих робітничих розрядів та освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста.

Найбільшою популярністю серед випускників загальноосвітніх шкіл у поточному році користувалися будівельні професії (штукатур; лицевальник-плиточник; монтажник гіпсокартонних конструкцій), а також живописець, перукар, кухар, слюсар з ремонту автомобілів, конкурс з яких становив від 3-х до 5-ти осіб на 1 місце. Зокрема, на конкурсній основі проводився прийом учнів у Луцькому ВПУ будівництва та архітектури, Луцькому центрі ПТО, Луцькому та Нововолинському ВПУ, Волинському технікумі НУХТ.

До статті 8. Фінансування професійно-технічних навчальних закладів області, підпорядкованих управлінню освіти і науки облдержадміністрації, здійснюється в повному обсязі згідно з нормативами (2011 р. — 88 млн 112 тис. грн, 2012 р. — 109 млн 499 тис. грн, 2013 р. — 120 млн 286 тис. грн).

До статті 9. Регіональними органами влади забезпечується організація здійснення державної політики в галузі професійно-технічної освіти, загальне управління організацією навчально-виховного процесу в навчальних закладах та контроль за дотриманням вимог законів і державних стандартів профтехосвіти ПТНЗ області.

З 2010 року 16 ПТНЗ області з 19 переведені на фінансування з обласного бюджету. Варто зазначити, що кошти на капітальні видатки не виділяються.

Пропозиція місцевої влади: передача майна закладів професійно-технічної освіти з державної у комунальну власність.

До статті 29. Як свідчать матеріали перевірок стану організації виробничої практики на підприємствах області, практично немає випадків укладення договорів без оплати праці учнів за фактично виконані роботи. Щороку збільшуються надходження коштів на рахунки ПТНЗ від виробничої практики і виробничого навчання. У 2011 році — майже 3 млн грн, у 2012 році — 3 млн 325 тис. грн, за 8 міс. 2013 року — 2 млн 162 тис. гривень.

Педагогічні колективи ПТНЗ працюють над зміцненням навчально-матеріальної бази. Зокрема, створено кабінет «Економіка та організація виробництва» у Володимир-Волинському ВПУ. У Луцькому ВПУ будівництва та архітектури для проведення лабораторно-практичних занять і виробничого навчання з професій народних промислів проведена реконструкція майстерень кераміки, ліпки та оформлення, столярної майстерні. Заслугує на позитивну оцінку робота щодо зміцнення і технічного переоснащення навчально-матеріальної бази у Старовижівському професійному ліцеї з професій «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» та «Маляр»; Луцькому центрі ПТО — з професії «Вишивальниця». Розширені можливості надання послуг населенню навчально-виробничою дільницею кафе «Орхідея» Нововолинського ВПУ, в якому додатково обладнаний зал на 100 посадкових місць.

Водночас роботодавці не виявляють особливої зацікавленості у передачі для навчальних цілей обладнання, техніки, інструменту, матеріалів, нових технологій. Зокрема, у минулому навчальному році лише 4 заклади (Луцьке ВПУ будівництва та архітектури, Ковельський та Оваднівський професійні ліцеї, Луцький центр професійно-технічної освіти) отримали матеріальну допомогу на суму 97 тис. грн, з них 60 тис. грн — обладнанням та інструментом, 37 тис. грн — матеріалами. Безпосередньо фінансову допомогу отримали ПТУ № 27 м. Берестечка (30 тис. грн) та Колківське ВПУ (7 тис. грн).

Пропозиція: виділити в структурі єдиного соціального внеску внесок на підготовку робітничих кадрів, який використовувати виключно на розвиток профтехосвіти.

До статті 40. Учні та слухачі ПТНЗ області забезпечуються допомогою та іншими видами матеріального заохочення в розмірі 10 % стипендіального фонду.

До статті 49. У закладів ПТНЗ області нерухоме майно не вилучалось.

До статті 50. ПТНЗ області повністю забезпечені видатками на оплату праці, стипендію, харчування учнів. Заборгованість недопускається. Однак залишаються низькими видатки на ремонт приміщень, придбання навчального обладнання та комп'ютерної техніки. Проблемним є фінансування капітальних видатків.

Пропозиція: звільнити ПТНЗ від сплати ПДВ.

До статті 51. ПТНЗ області за рахунок додаткових джерел фінансування упродовж трьох років отримали 14 946,6 тис. гривень. Зокрема, це кошти від професійного навчання відповідно до договорів, укладених з юридичними та фізичними особами, перепідготовки незайнятого населення, іншої господарської діяльності.

Існує проблема проплати Державною казначейською службою України поточних платежів ПТНЗ на господарські потреби. Затримки тривають по декілька місяців (з червня). Такий стан справ ставить під загрозу організацію навчально-виробничого процесу в ПТНЗ, проведення ремонтних та сільськогосподарських робіт, знижує ефективність використання коштів спеціального фонду, унеможлиблює виконання наказів та розпоряджень МОН України, зокрема щодо підключення ПТНЗ до ЄДЕБО.

Щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 495 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» рішенням Волинської обласної ради від 27.12.2011 № 8/10 затверджено Програму розвитку професійно-технічної освіти у Волинській області на 2011–2015 роки. Цією Програмою передбачено створення 7 профільних навчально-практичних центрів з впровадження інноваційних технологій.

Уже у 2013 році на базі професійно-технічних навчальних закладів планувалося створити 3 профільні навчально-практичні центри із впровадження інноваційних технологій у галузях промисловості та будівництва, а саме на базі Нововолинського, Луцького ВПУ та Луцького ВПУ будівництва та архітектури.

За напрямом «Сільське господарство» у 2014 році планується створити такі центри в Колківському ВПУ, у 2015 році – в Оваднівському професійному ліцеї.

За напрямом «Будівництво» у 2014 році – у Камінь-Каширському ВПУ.

За напрямом «Промисловість» у 2015 році – у Луцькому центрі ПТО.

Для реалізації завдань і заходів Програми розвитку професійно-технічної освіти у Волинській області на 2011–2015 роки у 2012 році було передбачено 509 тис. грн, з яких 100 тис. грн – кошти місцевого бюджету, 409 тис. грн – інші джерела.

У 2013 році для оснащення центрів необхідною кількістю сучасного обладнання і техніки, проведення капітальних ремонтів будівель, споруд, комунікацій та обладнання передбачене в поточному році фінансування на суму 25,337 млн грн, з них: 8,88 млн грн із державного бюджету; 7,961 млн грн — з місцевого бюджету; 8,496 млн грн — з інших джерел. Фактично у I півріччі 2013 року використано 266,90 тис. грн, що становить 1 % від запланованого.

На виконання заходів Програми у цьому році виділено з місцевого бюджету 32,4 тис. грн. 29,9 тис. грн використано на: проведення конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з 5 професій (згідно з наказами МОН України); обласну олімпіаду з предметів професійно-теоретичної підготовки з 6 професій; підготовку та проведення Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професії столяра будівельного на базі ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури»; обласну виставку дидактичних і методичних досягнень «Творчі сходинки педагогів Волині»; конкурс на кращий проект органів учнівського самоврядування «Моя професія»; обласну виставку-ярмарок робітничих професій «Свято профтехосвіти Волині».

Фінансування заходів Програми з державного бюджету на поточний рік немає.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	1950,0	71,0	5,0	2026,0
2012	1430,0	85,0	7,0	1522,0
2013	820,0	28,0	2,0	850,0

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1445,7	1554,1	2999,8
2012	1562,3	1762,3	3324,6
2013	1285,3	876,6	2161,9

* Показники 2013 року станом на 01.09.2013 згідно зі звітністю

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	53548,8	53548,8	19386,0	19386,0	3078,5	3078,5	10849,0	10849,0
2012	65440,1	65440,1	21436,8	21436,8	6106,5	6106,5	12578,5	12578,5
2013	73200,1	39855,2	23510,0	11471,5	6050,7	3069,2	13683,0	6616,4

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	86862,3	86862,3
2012	0	0	1044,7	1044,7	108,0	108,0	0	0	0	0	106714,6	106714,3
2013	0	0	689,0	689,0	18,7	18,7	10,2	10,2	0	0	117161,7	61730,2

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	1882,9	28,6	8746,1	10657,6
2012	2258,5	42,3	7149,7	9450,5
2013	1070,7	41,6	4950,4	6062,7

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

На сьогодні у Дніпропетровській області працює 283 заклади, які надають послуги з професійно-технічного навчання. Державних професійно-технічних навчальних закладів 62 (в Україні — 946), з яких: 16 центрів ПТО, 6 ВПУ, 24 професійних ліцеї, 11 ПТУ, 5 навчальних центрів при установах виконання покарань, у яких ведеться підготовка за такими напрямками: металургія (13 ПТНЗ), машинобудування (5 ПТНЗ), будівництво (9 ПТНЗ), сільське господарство (17 ПТНЗ), побут, торгівля та легка промисловість (7 ПТНЗ), гірничодобувна промисловість (2 ПТНЗ), інші галузі (4 ПТНЗ). Контингент учнів на 15.09.2013 становить 26 290 осіб. Навчально-виховний процес у системі професійно-технічної освіти області забезпечують понад 3200 педагогічних працівників. У ПТНЗ працюють 857 викладачів, здійснюють практичну підготовку 1574 майстри виробничого навчання. У 2013 році пройшли курси підвищення кваліфікації 755 педагогічних працівників.

Станом на початок 2013/2014 навчального року всі державні професійно-технічні навчальні заклади області підключені до мережі Інтернет, у всіх створені й функціонують власні веб-сайти, у навчальному процесі задіяні 94 комп'ютерні класи, функціонують 1715 сучасних комп'ютерів. Протягом 2013 року педагогами ПТНЗ розроблено та впроваджено у навчальний процес більше 120 електронних посібників, довідників, програм тощо. Забезпеченість професійно-технічних навчальних закладів підручниками з професійно-технічного циклу становить 74 % від потреби, з загальноосвітніх дисциплін — 45 %.

Підготовка кваліфікованих кадрів у регіоні здійснюється за 155 професіями, у тому числі за 6 новими стандартами. Державне замовлення у 2011 році становило 12 253 особи, у 2012 році — 12 714 осіб та у 2013 році — 12 640 осіб. Основною проблемою є дисбаланс на ринку праці, де більш престижною є освіта у вищих навчальних закладах. Випуск і працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів регіону характеризують такі дані: 2011 року — 12 418 осіб, з них працевлаштовано 11 420 осіб (92 %), 2012 року — 10 342 особи, з них працевлаштовано 9935 осіб (91 %) та 2013 року — 12 709 осіб, з них працевлаштовано 11 579 осіб (91 %). Не були працевлаштовані учні, які

відмовились від працевлаштування, продовжили навчання у вищих навчальних закладах, вступили до лав Збройних Сил України тощо.

Згідно з Законом України «Про професійно-технічну освіту» усі учні під час проходження виробничої практики отримують 50 % заробітної плати.

Що стосується ліквідації професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти, за період 2008–2013 років такі процедури не проводились. За сприяння Європейського фонду освіти було реорганізовано 3 навчальні заклади.

Стосовно фінансово-економічного аспекту функціонування професійно-технічних навчальних закладів, які фінансуються за рахунок коштів обласного бюджету Дніпропетровської області. З урахуванням формули розподілу міжбюджетних трансфертів на 2013 рік на утримання закладів професійно-технічної освіти в обласному бюджеті Дніпропетровської області передбачено 310,7 млн гривень. Затверджений обсяг бюджетних призначень становить 74 % бюджетного запиту, зокрема на оплату спожитих енергоносіїв, харчування учнів з числа сиріт та інші соціально захищені статті видатків. Із загального обсягу затверджених планових призначень частка видатків на заробітну плату з нарахуваннями становить 58 %. Таким чином, коштів, передбачених формульним розрахунком, фактично вистачає лише на виплату заробітної плати з нарахуваннями, задоволення потреб у забезпеченні продуктами харчування та інших видатків на учнів з числа сиріт, часткову оплату спожитих енергоносіїв тощо. Наприклад, на даний час до кінця поточного року для забезпечення безперебійного функціонування зазначених закладів необхідний додатковий обсяг фінансових ресурсів у розмірі близько 6 млн гривень.

З огляду на зазначене оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів за рахунок видатків бюджету стає практично неможливим.

Відповідно до передачі на обласний бюджет функції зі здійснення матеріально-технічного і фінансового забезпечення навчальних закладів виникло питання щодо проведення капітальних видатків за рахунок коштів обласного бюджету. Оскільки майно зазначених закладів залишилось у державній власності, то відсутні законодавчі підстави за рахунок коштів обласного бюджету здійснювати реконструкцію, капітальний ремонт будівель,

капітальний ремонт та придбання обладнання і предметів довгострокового користування.

Таким чином, матеріально-технічна база професійно-технічних навчальних закладів була сформована загалом у 70–80-х роках минулого століття, та, відповідно, основні засоби з об'єктивних причин морально та технічно застаріли.

Враховуючи такий стан справ, департамент освіти і науки облдержадміністрації фіксує значну кількість фактів винесення державними інспекціями (СЕС, МНС, Держенергонагляд) приписів про незадовільний технічний стан інженерних мереж живлення, систем протипожежної безпеки, покрівель, харчоблоків та їдалень, гуртожитків. Упродовж останніх років найбільший обсяг видатків ПТНЗ на здійснення ремонтно-будівельних робіт, як свідчить аналіз таких видатків за 2008–2013 роки, здійснювався зі спецрахунку власних надходжень: усього за цей період виконано ремонтні роботи різної міри складності на 10 681,7 тис. грн, з них за рахунок власних надходжень — на 9708,7 тис. гривень.

Проте обсягів власних надходжень недостатньо для належного забезпечення оновлення матеріальної бази, враховуючи те, що за рахунок спеціального фонду здійснюються видатки на придбання товарів канцелярського призначення, на послуги зв'язку, оплати відряджень, перезарядку принтерів, поточний ремонт техніки тощо.

Ситуацію в повному обсязі ілюструють дані таблиць № 3 та № 4, складені за наданою формою.

Щодо взаємовідносин навчальних закладів з Державною казначейською службою України. За результатами проведеного аналізу виконання обласного бюджету на утримання навчальних закладів та установ профтехосвіти за відповідні періоди становить:

за загальним фондом

2011 рік — 99,7 %

2012 рік — 98,7 %

8 місяців 2013 року — 65,1 %

додаткові надходження

2011 рік — 94,9 %

2012 рік — 93,0 %

8 місяців 2013 року — 72,4 %.

Невиконання бюджету спричинило нездійснення оплати фінансових зобов'язань, що у повному обсязі підтверджені

фінансуванням органами ДКСУ у зв'язку з обмеженням платежів, та в подальшому, з цієї причини виникає кредиторська заборгованість.

Зазначене свідчить, що існує гостра необхідність у внесенні змін до розрахункових показників видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, у частині збільшення фінансового нормативу бюджетного забезпечення учнів професійно-технічних навчальних закладів, а також внесення змін до чинного законодавства України в частині передачі майна зазначених закладів з державної до комунальної форми власності.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів бюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	5400,7	112,4	0,3	5513,4
2012	7119,1	163,7	2,4	7285,2
2013	2996,4	160,8	3,6	3160,8

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	5259,8	791,2	6051,0
2012	5547,8	644,5	6192,3
2013	5296,8	409,8	5706,6

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	178838,4	176549,9	88918,3	87392,9	23124,9	20883,2	40906,0	39748,8
2012	203828,1	202823,3	93786,1	90049,4	24569,7	20936,9	47731,8	42520,6
2013	217871,9	151045,7	90221,6	58543,0	29664,0	13752,5	48482,8	33467,7

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	0,0	0,0	3980,6	120,0	2461,6	572,6	256,4	17,6	14264,9	11949,7	352751,1	337234,7
2012	0,0	0,0	4490,2	115,5	1791,9	194,3	173,4	26,8	15785,9	12815,3	594980,4	369482,1
2013	0,0	0,0	4110,6	112,3	1758,4	85,2	218,8	0,0	17668,0	11767,7	409996,1	268774,1

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчального закладу з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	617 6513,6	121 5830,3	164 84542,0	238 76885,9
2012	700 61639,7	110 6605,5	160 31354,3	871 99599,5
2013	439 8102,0	743 908,9	108 44876,2	159 86887,1

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Основними орієнтирами розвитку професійно-технічної освіти, задоволення потреб підприємств області кваліфікованими робітничими кадрами є регіональна програма «Кадри», яка затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації в січні 2005 року і розрахована до 2020 року, та програма «Освіта Донеччини. 2012–2016 роки», затверджена рішенням обласної ради в березні 2012 року.

Система професійно-технічної освіти області має у своєму складі 107 державних навчальних закладів, навчально-методичний центр ПТО, авіаційний спортивний клуб. 97 ПТНЗ ведуть підготовку кваліфікованих робітників з числа випускників базової та повної загальної школи.

В області діють різні типи закладів профтехосвіти за формою організації навчального процесу, кваліфікаційними вимогами до випускників:

- 15 професійно-технічних училищ;
- 61 професійний ліцей;
- 15 вищих професійних училищ;
- 8 центрів професійно-технічної освіти;
- 7 навчальних центрів при установах виконання покарань;
- 1 училище соціальної реабілітації.

За спеціалізацією умовно навчальні заклади поділяються за галузевим спрямуванням:

- будівництво — 25;
- промисловість — 45;
- аграрний сектор — 13;
- сфера послуг, торгівлі та громадського харчування — 16;
- транспорт та зв'язок — 8.

При цьому 17 ПТНЗ фінансуються з державного бюджету, а 90 — з обласного, за рахунок міжбюджетних трансфертів державного бюджету.

Загальний контингент учнів ПТНЗ області нині — 34 424 особи, з них 33 338 осіб навчаються за державним замовленням (кількісні показники руху контингенту наведені у додатках). Підготовка кваліфікованих робітників ведеться з 217 професій, 165 з них — за новими Державними стандартами.

У 94 % ПТНЗ області впродовж 2011–2013 років 22 172 випускники, крім робітничих професій, отримали повну середню освіту, а 4617 осіб, які з певних причин не могли одночасно з набуттям професії отримувати повну середню освіту, не мали базової середньої освіти або потребували соціальної допомоги, навчалися за професіями, перелік яких затверджено наказом Державного комітету СРСР з професійно-технічної освіти від 03.10.1986 № 147 «Про затвердження переліку професій, з яких організовується навчання дітей і підлітків з недоліками розумового та фізичного розвитку». Випадків порушення права громадян України на здобуття професійно-технічної освіти в державних закладах профтехосвіти області зафіксовано не було.

До навчально-виробничої та виховної роботи з учнями навчальних закладів професійно-технічної освіти області залучено 4229 педагогічних працівників, у т. ч. 1804 викладачі, 2374 майстри виробничого навчання.

Навчально-матеріальна база ПТНЗ охоплює понад 12,0 тис. одиниць техніки та обладнання, що загалом задовольняє вимоги для організації навчально-виробничого процесу. Водночас сучасної автотранспортної техніки, верстатів, комп'ютерів бракує.

Відповідно до Порядку забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх навчальних закладів і професійно-технічних навчальних закладів і вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.12. 2012 № 1427, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 02.01.2013 року за № 19/22551, та листа Міністерства освіти і науки України № 1/9-249 від 09.04.2013 «Про проведення інвентаризації бібліотечних фондів» у квітні-травні 2013 року в професійно-технічних навчальних закладах області було проведено інвентаризацію бібліотечних фондів підручників. У ході інвентаризації визначено забезпеченість очікуваного контингенту учнів підручниками і навчальними посібниками на 2013–2014 навчальний рік.

Середні відсотки забезпечення підручниками учнів ПТНЗ області на 2013–2014 навчальний рік та порівняльний аналіз з попередніми навчальними роками наведено в додатках.

Забезпечення підручниками становить 75,8 %, у тому числі з загальноосвітніх предметів — 61,7 %, зі спеціальних — 88,2 %.

Наведені дані свідчать про те, що упродовж останніх 6 років відсоток забезпечення учнів підручниками підвищився в середньому на 6 %, у тому числі підручниками зі спеціальних дисциплін — на 10%, з загальноосвітніх предметів — на 2,3 %. У 38 ПТНЗ області високий рівень забезпечення учнів підручниками (понад 80 %), ще 60 ПТНЗ забезпечені підручниками на середньому рівні (від 40 до 79 %).

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р «Питання управління окремими професійно-технічними навчальними закладами, які підпорядковані Міністерству освіти і науки України», починаючи з 1 січня 2011 року, 94 навчальних заклади профтехосвіти почали фінансуватися з обласного бюджету за рахунок міжбюджетних трансфертів державного бюджету (на сьогодні — 90 ПТНЗ). Видатки обласного бюджету на їх утримання було затверджено на 2011 рік — 449162,7 тис. грн, на 2012 рік — 493584,6 тис. грн і на 2013 рік — 460194,0 тис. гривень. Планування та реальне фінансування навчальних закладів з обласного бюджету за основними статтями видатків наведені в таблиці 8. Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел наведені в додатках.

Аналіз свідчить, що реально ПТНЗ області фінансувались у неповному обсязі від запланованого. Так, у 2011 році реальне фінансування становило 99,8 % від запланованого, у 2012 році — 97,8 %, у 2013 — 95,8 % (за 8 місяців). У зв'язку з переходом на фінансування з обласного бюджету спостерігається тенденція щодо зменшення фінансування ПТНЗ. Крім того, за незахищеними статтями (КЕКВ 2210, КЕКВ 2240, КЕКВ 2250) значно частіше відбуваються випадки непролати з боку казначейської служби за наявності коштів на рахунках ПТНЗ.

Для поліпшення загального управління фінансово-економічною діяльністю закладів профтехосвіти області, посилення контролю за використанням бюджетних коштів у поточному році було створено комунальне підприємство «Донецький обласний центр фінансово-статистичного моніторингу, матеріально-технічного забезпечення закладів освіти».

Упродовж трьох років за досягнення високих результатів у навчанні, активну участь в громадській, фізкультурно-спортивній роботі, художній та технічній творчості, перемоги в конкурсах професійної майстерності, олімпіадах учні ПТНЗ області матеріально

заохочувалися за рахунок коштів державного та обласного бюджетів, доходів від виробничої діяльності, залучення коштів підприємств на загальну суму понад 11,0 млн грн (кількісні показники наведені у додатках). Через відсутність Положення про фонд матеріального заохочення учнів, слухачів ПТНЗ (ст. 40 Закону України «Про професійно-технічну освіту») рішення в ПТНЗ області про заохочення учнів приймаються стипендіальними комісіями за погодженням із органами учнівського самоврядування, учнівськими профкомами, радами командирів навчальних груп тощо та затверджуються наказом директора навчального закладу.

За період з 2008 по 2013 роки з балансу навчальних закладів вилучено 22 об'єкти нерухомого майна, із них шляхом списання — 13 одиниць та шляхом передачі до комунальної власності і вищим навчальним закладам — 9 об'єктів (кількісні показники наведені у додатках). Кошти від реалізації будівельних матеріалів списаних будівель та споруд надійшли на рахунки ПТНЗ.

Водночас за рахунок оптимізації мережі ПТНЗ понад 100 будівель та споруд вилучені з навчально-виробничої, виховної роботи та господарської діяльності, тривалий час не використовуються навчальними закладами, руйнуються і потребують додаткових коштів на їх утримання (перелік зазначених об'єктів наведений у додатках).

Матеріальне заохочення учнів професійно-технічних навчальних закладів області у 2011 році становило 4045,1 тис. грн; у 2012 році — 3976,4 тис. грн і 2013-му році — 2275,5 тис. грн (докладніше див. додаток).

Надходження коштів на рахунки ПТНЗ від виробничої практики і виробничого навчання у 2011 році — 11 906,5 тис. грн; у 2012 році — 11 428,4 тис. грн і 2013-му році — 7229,8 тис. грн (докладніше див. додаток).

Дані щодо планування та реального фінансування навчальних закладів у регіоні з обласного бюджету наведено у додатку.

Надходження коштів на рахунки навчальних закладів з додаткових джерел становило у 2011 році — 22 515,0 тис. грн; у 2012 році — 21 824,3 тис. грн і 2013-му — 14 773,5 тис. гривень.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	3416,8	307,2	321,1	4045,1
2012	3331,0	284,2	361,2	3976,4
2013	2077,5	68,3	129,7	2275,5

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	8334,6	3571,9	11906,5
2012	7999,9	3428,5	11428,4
2013	5060,9	2168,9	7229,8

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів з обласного бюджету

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	181 553,4	181 553,4	102 824,6	102 503,8	40 835,5	40 834,2	50 575,1	50 532,4
2012	210 110,0	208 395,7	103 116,3	99 929,5	35 719,5	35 711,1	57 631,8	54 733,0
2013	134 495,4	133 464,6	636 86,3	62 324,3	16 331,0	15 847,6	34 223,5	30 155,3

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	-	-	1405,1	1184,4	1510,2	1418,6	280,0	202,3	-	-
2012	-	-	3499,2	2657,7	1606,0	1142,6	230,0	198,7	-	-
2013	-	-	9572,0	5600,0	800,0	788,3	178,6	169,4	-	-

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	12 694,7	1977,9	7842,4	22 515,0
2012	12 834,7	2387,3	6602,3	21 824,3
2013	9631,3	1634,1	3508,1	14 773,5

Таблиця 5

Рік	ВСЬОГО по області	Краматорський регіон	Маріупольський регіон	Горлівський регіон	Макіївський регіон	Шахтарський регіон	Донецький Східний регіон	Донецький Західний регіон
<i>забезпечення учнів підручниками, %</i>								
2008	69,5	64,3	72,6	69,3	68,3	68,9	70,5	72,3
2009	73,1	65,8	76,8	71,8	72,4	76,2	77,8	70,9
2010	79,7	72	83,7	78,3	79,8	82,8	80,6	80,7
2011	74	79,1	76,2	73,6	70	66,9	80,4	71,7
2012	72,2	72,9	67,7	68,4	72,1	78,1	76,2	70,3
2013	75,3	70,6	74,1	69,3	74,1	80,5	80,3	78,1
<i>забезпечення учнів підручниками з загальноосвітніх предметів, %</i>								
2008	59,4	51,4	51	64,5	65,1	66,1	54,5	63,5
2009	63,1	55	59,6	64,4	60,4	70,2	65,1	67,3
2010	70,7	64,4	66,7	71,4	70,6	77,1	69,1	75,8
2011	61	74,3	49,8	66	53,2	53	66,2	64,1
2012	64,4	61,6	57,9	68,4	65,5	67,8	63,6	65,9
2013	61,7	56	53,8	63,1	61,7	67,8	63	66,3
<i>забезпечення учнів підручниками зі спеціальних предметів, %</i>								
2008	78,2	74	94,2	74,1	72,8	73,4	78,1	81
2009	83,2	76,5	94	79,2	84,4	82,1	83,7	82,6
2010	86,4	79,4	92,1	84,3	89	88,5	86,1	85,6
2011	84,8	83,9	96,8	79,6	82	80,9	85,7	84,5
2012	81	84,1	91	70,7	76,3	88,5	81,7	74,6
2013	88,2	86,5	92,1	80,7	86,3	92,7	89,1	90

**Інформація про вилучені приміщення у 2009–2013 роках ПТНЗ
Донецької області**

<i>Вилучено шляхом списання</i>			
Назва ПТНЗ	Назва об'єкта, який було списано з балансу ПТНЗ	Підстава (номер та дата листа або наказу МОН, інше рішення)	
Гірницьке ПТУ	гуртожиток	лист МОН № 1/11-1667 від 18.03.2009	
Олександрійський професійний аграрний ліцей	нежила будівля	лист МОН № 1/11-1664 від 18.03.2009	
Гранітненський професійний ліцей	гуртожиток	лист МОН № 1/11-5382 від 13.07.2009	
Донецький професійний ліцей автотранспорту	будівля каналізаційно-насосної станції	лист МОН № 1/11-7162 від 21.08.2009	
Сніжнрянський професійний ліцей	навчальний корпус	лист МОН № 1/11-7162 від 21.08.2009	
ДНЗ «Горлівський центр профтехосвіти»	житловий будинок	лист МОН № 1/11-9464 від 20.11.2009	
Донецьке вище професійне училище будівельних технологій	головний навчальний корпус, прибудови до головного навчального корпусу, гуртожиток	лист МОН № 1/11-4124 від 18.05.2010 лист МОН № 1/11-4125 від 18.05.2010	
ДНЗ «Горлівський центр профтехосвіти»	навчальний корпус, корпус гуртожитку	лист МОН № 1/11-2835 від 06.04.2011	
ДНЗ «Горлівське вище професійне училище транспорту»	складське приміщення	лист МОН № 1/11-9009 від 28.09.2011	
ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище»	навчальний корпус	лист МОН № 1/11-7249 від 18.05.2012	
<i>Вилучено шляхом передачі</i>			
Назва ПТНЗ	Назва об'єкта, який було вилучено з балансу ПТНЗ	Назва організації, якій передано на баланс	Підстава (номер та дата листа або наказу МОН, інше рішення)
Донецький професійний ліцей будівництва	навчальний корпус, гуртожиток, житловий будинок	Донецький державний університет управління	наказ МОН № 661 від 10.07.2008

Продовження таблиці

Шахтарський професійний ліцей	житловий будинок	комунальна власність територіальної громади м. Шахтарськ	лист МОН № 1/11-3220 від 07.05.2009
Білозерський професійний гірничий ліцей	гуртожиток	комунальна власність територіальної громади м. Білозерськ	лист МОН № 1/11-8476 від 07.10.2009
Донецький професійний ліцей сфери послуг	адміністративно-навчальний корпус, навчально-виробничі майстерні, гуртожиток	Державний університет інформатики і штучного інтелекту	наказ МОН № 1199 від 25.12.2009
Макіївський професійний ліцей	гуртожиток	спільна власність територіальних громад сіл, селищ, міст Донецької області з організації Донецького обласного соціального гуртожитку для дітей-сиріт	лист МОН № 1/11-9495 від 14.10.2010

Таблиця 7

Виконання державного замовлення на прийом у 2011–2013 роках

Рік	Навчальні заклади	Доведено державного замовлення на прийом	Виконання державного замовлення	%
1	2	3	4	5
2011	Всього по області (113) ПТНЗ	18 500	15 072	81,4
	у т. ч. ПТНЗ, які фінансуються за рахунок міжбюджетних трансфертів (95)	15 030	12 093	80,5
	ПТНЗ, які фінансуються з державного бюджету (7)	1500	1339	89,3
	ПТНЗ, підпорядковані вищим навчальним закладам (3),	450	369	82,0
	у т. ч. ДІПТ	250	240	96,0
	Професійне училище соціальної реабілітації	40	11	27,5
	Навчальні центри при установах виконання покарань (7)	1480	1260	85,1

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
2012	Всього по області (112) ПТНЗ	18 225	15 573	85,4
	у т. ч. ПТНЗ, які фінансуються за рахунок міжбюджетних трансфертів (94)	14 440	12 198	84,5
	ПТНЗ, які фінансуються з державного бюджету (7)	1885	1658	88,0
	ПТНЗ, підпорядковані вищим навчальним закладам (3), у т. ч. ДІПТ	390	373	95,6
	Навчальні центри при установах виконання покарань (7)	250	265	106,0
	Професійне училище соціальної реабілітації	1480	1320	89,2
		30	24	80,0
2013	Всього по області (108) ПТНЗ	17 320	14 097	81,4
	у т. ч. ПТНЗ, які фінансуються за рахунок міжбюджетних трансфертів (90)	13 655	10 946	80,2
	ПТНЗ, які фінансуються з державного бюджету (7)	1710	1442	84,3
	ПТНЗ, підпорядковані вищим навчальним закладам (3), у т. ч. ДІПТ	445	363	81,6
	Професійне училище соціальної реабілітації	275	253	92,0
	Навчальні центри при установах виконання покарань (7)	30	46	153,3
		1480	1300	87,8

Перелік будівель та споруд ПТНЗ області, що не використовуються

№ з/п	Назва ПТНЗ	Тип будівлі	Рік забудови
1	Авдіївське ПТУ	Громад.-побутовий корпус	1980
2	Амвросіївський проф. ліцей	Будинки табору (4)	1948
3	Амвросіївський проф. ліцей	Гуртожиток	1972
4	Амвросіївський проф. ліцей	Навч. корпус	1927
5	Амвросіївський проф. ліцей	Гаражі	1958
6	Амвросіївський проф. ліцей	Комора	1964
7	Артемівський проф. ліцей	Навч. корпус	1955
8	Артемівський проф. аграрний ліцей	Гуртожиток	1975
9	Гірницьке ПТУ	Гуртожиток	1972
10	Гірницьке ПТУ (Архангельська філія)	Гуртожиток	1978
11	Гірницьке ПТУ (Арханг. філія)	Майстерня	1988
12	Горлівський центр професійно-технічної освіти	Гуртожиток	1976
13	Горлівський центр професійно-технічної освіти	Гуртожиток	1979
14	Горлівський центр професійно-технічної освіти	Навч. корпус	1967
15	Горлівський центр професійно-технічної освіти	Навч. корпус	1979
16	Горлівський проф. ліцей	Гуртожиток	1971
17	Горлівський проф. ліцей	Навч. корп.	1976
18	Горлівський проф. ліцей	Навч. корп.	1951
19	Горлівське вище проф. училище транспорту	Склад	1970
20	Гранітний проф. ліцей	Гуртожиток №3	1935
21	Дебальцевське ПТУ	Бомбосховище	1986
22	Дебальцевське ПТУ	Гуртожиток	1986
23	Дебальцевське ПТУ	Тир	1986
24	Дзержинський проф. гірн. ліцей	Гуртожиток	1970
25	Дзержинський проф. гірн. ліцей	Побутовий корпус	1970
26	Донецьке вище проф. машинобуд. уч.	Навч. корпус	1930
27	Донецький проф. ліцей комун. господ.	Майстерня	1934
28	Донецьке ПТУ зв'язку	Спорт. корпус	1967
29	Донецьке ПТУ рестор. сервісу і торг.	Спортзал	1956
30	Дружківський проф. ліцей	Їдальня	1981
31	Єнакіївський проф. гірн. ліцей	Гуртожиток	1988
32	Єнакіївський проф. гірн. ліцей	Котельня	1988
33	Єнакіївський проф. гірн. ліцей	Тир	1988

34	Єнакіївський проф. гірн. ліцей (Кіровська філія)	Навч. корп.	1972
35	Єнак. проф. гірн. ліцей (Кіровська філія)	Майстерні	1972
36	Єнакіївський проф. гірн. ліцей (Кіровська філія)	Адмін.-побут. корпус	1972
37	Єнакіївський проф. гірн. ліцей (Кіровська філія)	Адмін.-побут. корпус	1972
38	Єнакіївський проф. торгово-кулінарний ліцей	Гуртожиток	1975
39	Єнакіївське проф.-тех. гірниче училище	Гуртожиток	1978
40	Єнакіївське проф.-тех. металургійне училище	Гуртожиток	1972
41	Єнакіївське проф.-тех. металургійне училище	Їдальня	1972
42	Зугреський проф. ліцей	Адмін.-навч. корпус	1984
43	Зугреський проф. ліцей	Адмін.-побут. корпус	1984
44	Зугреський проф. ліцей	Гуртожиток	1984
45	Зугреський проф. ліцей	Майстерня	1984
46	Зугреський проф. ліцей	Гараж	1984
47	Зугреський проф. ліцей	Басейн	1972
48	Крамат. центр проф. тех. освіти	Тир	1983
49	Краматорське вищ. проф. металург. училище	Гуртожиток	1970
50	Краматорське вищ. проф. металург. училище	Навч. корпус	1934
51	Красноармійський проф. ліцей	Гараж	1979
52	Красноармійський проф. ліцей	Гараж	1979
53	Красноармійський проф. ліцей	Гараж	1979
54	Красноармійський проф. ліцей	Господар. корпус	1974
55	Красногорівське вище проф. училище	Навч. корпус	1933
56	Макіївське вище проф. училище	Гуртожиток	1972
57	Макіївський проф. гірн. ліцей	Гараж	1995
58	Макіївський проф. електротехн. ліцей	Гуртожиток (№ 104)	1968
59	Макіївський проф. електротехн. ліцей	Навч. корпус (№ 104)	1954
60	Макіївський проф. машинобуд. ліцей	Гуртожиток	1980
61	Макіївський проф. металург. ліцей	Майстерня ковальська	1943
62	Макіївське проф.-тех. будівельне уч.	Гуртожиток	1970
63	Макіївське проф.-тех. будівельне уч.	Майстерня	1963
64	Макіївське проф.-тех. будівельне уч.	Навч. корпус № 1	1926
65	Макіївське проф.-тех. будівельне уч.	Навч. корпус № 2	1926
66	Маріупольський проф. аграрний ліцей	Гуртожиток № 1	1959
67	Маріупольський проф. аграрний ліцей	Гуртожиток № 2	1964

68	Маріупольський проф. аграрний ліцей	Їдальня	1964
69	Маріупольський проф. аграрний ліцей	Навч. корпус	1962
70	Маріупольський проф. ліцей сфери послуг	Гуртожиток	1970
71	Селидівський проф. ліцей (Новгород. філія)	Гуртожиток	1969
72	Слов'янський проф. аграрний ліцей	Клуб-їдальня	1952
73	Слов'янський проф. аграрний ліцей (Мик. філія)	Гуртожиток	1966
74	Слов'янський проф. аграрний ліцей (Мик. філія)	Навч. корпус	1966
75	Слов'янський проф. художн. ліцей	Гуртожиток	1975
76	Слов'янський проф. художн. ліцей (філія)	Навч. корпус	1974
77	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Гуртожиток	1969
78	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Їдальня	1969
79	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Котельня	1968
80	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Котельня	1986
81	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Склад ПММ	1948
82	Сніжнянський проф. гірн. ліцей	Спортзал, тир	1977
83	Старобешівське ПТУ	Навч.-виробнич. корпус	1896
84	Проф. машинобуд. ліцей м. Комсомольськ	Суспільно- побутовий корпус	1937
85	Торезьке вище проф. училище	Майстерня	1929
86	Торезький ЦПТО	Гуртожиток	1968
87	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Гуртожиток	1977
88	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Гуртожиток	1969
89	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Гуртожиток	1975
90	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Адмін.-побут. корп.	1955
91	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Навч. корпус	1975
92	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Їдальня	1975
93	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Спортивна зала	1974
94	Шахтарський проф. ліцей сфери послуг	Гараж	1975
95	Шахтарський проф. ліцей	Навч. корпус	1971
96	Шахтарський проф. ліцей	Гуртожиток № 1	1972
97	Шахтарський проф. ліцей	Гуртожиток № 3	1975
98	Шахтарський проф. ліцей	Гуртожиток № 4	1972
99	Шахтарський проф. ліцей	Клуб	1951
100	Шахтарський проф. ліцей	Корп. гаражів	1992
101	Шахтарський проф. ліцей	Корп. майстерень	1972
102	Ясинуватське ПТУ	Гуртожиток	1959
103	Ясинуватський проф. ліцей залізн. транспорту	Тир	1969

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійну підготовку робітничих кадрів для потреб економіки регіону здійснюють: 28 державних професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі 6 вищих професійних училищ; 1 центр професійно-технічної освіти; 12 професійних ліцеїв; 8 професійно-технічних училищ; 1 навчальний центр (з трьома філіями) при установах виконання покарань, в яких навчається 10,2 тис. учнів та слухачів за 100 робітничими професіями за новими стандартами.

Майже 64 % учнів поряд з професійно-технічною освітою здобувають повну загальну середню освіту, 65 % випускників отримують кваліфікацію за двома і більше професіями.

Впроваджується новий механізм формування та розміщення державного замовлення на регіональному рівні. Здійснюється моніторинг ринку праці шляхом аналізу тенденцій розвитку економіки регіону, вивчається динаміка зайнятості та очікуваної чисельності вивільнюваних робітників, враховується наявність прихованого безробіття, тенденції руху робочої сили, аналізується інформація щодо очікуваної демографічної ситуації в регіоні.

За результатами проведеного моніторингу укладаються угоди про надання освітніх послуг між навчальними закладами та роботодавцями.

Так, у 2013 році професійно-технічними навчальними закладами було укладено 1043 таких угоди із 873 підприємствами, організаціями, установами на підготовку 5,0 тис. кваліфікованих робітників.

Упродовж останніх років практично повністю виконується план державного замовлення (у 2011 р. — 100 %, у 2012-му — 99 % від плану).

Із загальної чисельності випускників професійно-технічних навчальних закладів працевлаштовується 80 %, решта продовжують навчання в інших навчальних закладах, проходять службу у Збройних Силах України та ін.

Професійно-технічні навчальні заклади на 99 % забезпечені педагогічними кадрами, що на 7 % більше, ніж у 2011 році.

Виконуються заходи програми розвитку професійно-технічної освіти Житомирщини на період до 2015 року, якими передбачено

забезпечення належної якості професійно-технічної освіти, удосконалення механізму управління професійно-технічною освітою, модернізації матеріально-технічної бази навчальних закладів та підвищення престижності робітничих професій.

З метою поліпшення фінансового забезпечення підготовки робітничих кадрів зростають обсяги надходження коштів за рахунок додаткових джерел фінансування до спеціального фонду ПТНЗ (8,1 млн грн у 2013 р. проти 7,0 млн грн у 2011 р.).

На виконання заходів Програми розвитку в першому півріччі 2013 року витрачено близько 2 млн грн коштів спеціального фонду ПТНЗ, що становить 120 % запланованого.

Оновлюється матеріально-технічна база ПТНЗ. Понад 1,5 млн грн, зароблених ПТНЗ, спрямовано на оснащення навчальних закладів сучасним обладнанням та технікою, насамперед, новостворених кабінетів, майстерень, полігонів, лабораторій.

Близько 2 млн грн за рахунок додаткових джерел фінансування спрямовано на проведення поточних ремонтів будівель, споруд, комунікацій та обладнання.

Приділяється увага впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничий процес ПТНЗ. З цією метою задіяні близько 1 тис. комп'ютерів. Середньостатистичний показник забезпечення учнів ПТНЗ комп'ютерною технікою по області складає 11 учнів на один комп'ютер (по Україні у середньому — 16). Близько 300 тис. грн у 2013 році витрачено на придбання комп'ютерів.

Майже всі ПТНЗ області оснащені сучасною мультимедіа- та комп'ютерною технікою, під'єднані до мережі Інтернет, мають власні веб-сайти. У трьох ПТНЗ діє локальна мережа навчального закладу. Кожний заклад має власну сторінку на веб-порталі професійно-технічної освіти, на 70 % забезпечені Інтернетом гуртожитки ПТНЗ.

Понад 80 % педагогічних працівників володіють комп'ютерною технікою.

У професійно-технічних навчальних закладах області триває робота щодо створення електронних бібліотек.

Придбано та отримано навчальної літератури на суму більше 175 тис. грн, підготовлено близько 60 методичних напрацювань. Понад 55 найменувань електронних програмно-педагогічних засобів упроваджується в навчально-виробничий процес.

На 83 % учні ПТНЗ забезпечені підручниками з предметів професійно-теоретичної підготовки, на 78 % — із загальноосвітньої.

Щороку зростає обсяг коштів, які спрямовуються на поліпшення матеріального становища та заохочення обдарованих учнів ПТНЗ (2127,5 тис. грн у 2012 р. проти 1659,5 тис. грн у 2011 р.), у тому числі за рахунок доходів від виробничої діяльності.

На 10 % щорічно збільшуються надходження від виробничої практики та виробничого навчання.

Удосконалюється механізм управління професійно-технічною освітою. При обласній державній адміністрації функціонує міжгалузева рада з питань професійно-технічної освіти, на засіданнях якої обговорюються перспективи розвитку галузі, формування державного замовлення на підготовку робітничих кадрів та інші.

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку професійно-технічної освіти області є:

модернізація мережі професійно-технічних навчальних закладів відповідно до вимог розвитку економіки регіону з урахуванням демографічної ситуації, укрупнення навчальних закладів, створення галузевих навчально-практичних центрів на базі кращих ПТНЗ;

спрямування діяльності професійно-технічних навчальних закладів щодо задоволення потреб регіонального ринку праці, досягнення балансу між попитом і пропозицією робочої сили;

модернізація матеріально-технічної бази; проведення капітальних ремонтів будівель і споруд професійно-технічних навчальних закладів;

оновлення змісту професійно-технічної освіти шляхом впровадження в навчально-виробничий процес інноваційних педагогічних та виробничих технологій.

Поряд із цим залишається ряд питань, що потребують вирішення:

забезпечення ПТНЗ ліцензійними програмними продуктами професійного спрямування;

посилення зацікавленості керівників окремих підприємств щодо надання робочих місць для проходження учнями оплачуваної виробничої практики з подальшим працевлаштуванням випускників;

оновлення навчально-матеріальної бази професійно-технічних навчальних закладів з професій машинобудівної, сільсько-

господарської галузей, транспорту (термін експлуатації переважної більшості якої понад 20 років);

надання фінансової та матеріально-технічної підтримки навчальним закладам роботодавцями.

Шляхи вирішення поставлених питань:

законодавче врегулювання на державному рівні фінансової підтримки роботодавцями підготовки кваліфікованих робітників;

урахування при формуванні бюджетних пропозицій на відповідний рік коштів, необхідних для оновлення матеріально-технічної бази, забезпечення підручниками, інформаційно-комп'ютерними програмними продуктами;

передача майна професійно-технічних навчальних закладів з державної у комунальну форму власності.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	1659,5			1659,5
2012	2127,48			2127,48
2013	933,65	11,4		945,05

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1688	195,6	1883,6
2012	1848,4	226,1	2074,5
2013	1272,6	137,1	1409,7

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	54 079,3	54 079,3	31 659,7	31 656,2	5713,6	5663	13 182,1	13 092,7
2012	63 713,6	63 713,6	32 927,3	32 910,6	5868,2	5847,9	18 020,9	16 913,4
2013	69 608,0	45 228,1	34 723	20 844,9	7106,2	4163,1	19 082,4	10 312,6

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011			690,2		301		38,4		18 657,8	18 593,9	123 292,5	123 085,1
2012	137,5		1483		26,4		108,8	50	21 320,9	21 288,6	141 850,9	140 674,1
2013			336,3		100				24 719,5	15 646,2	155 239,1	961 94,9

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	1540,3	600,4	4945,4	7086,1
2012	1604,8	288,4	4972,3	6865,5
2013	2053,3	380,7	5657,3	8091,3

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

У процесі структурних і соціально-економічних змін, що здійснюються в Україні, винятково важливого значення набуває проблема забезпечення галузей економіки кваліфікованими робітничими кадрами.

Вимоги роботодавців до професійно-кваліфікаційного рівня робітників зумовлюють необхідність модернізації та подальшого розвитку системи професійно-технічної освіти, здатної адекватно реагувати на потреби ринку праці.

З огляду на це виникає потреба у посиленні взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, соціальних партнерів, роботодавців і професійно-технічних навчальних закладів щодо розв'язання проблем функціонування та розвитку системи професійно-технічної освіти.

Підготовку кваліфікованих робітників в області здійснюють 18 професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності, серед яких: 3 вищі професійні училища, 13 професійних ліцеїв, 1 професійно-технічне училище та 1 структурний підрозділ вищого навчального закладу. Для надання освітніх послуг проліцензовано 62 професії, з кожної з яких затверджено державний стандарт. На 20.09.2013 контингент становить близько 7000 учнів (порівняно із 1991 роком – 26 ПТНЗ, 40 професій, усього – 10 000 учнів). Шість ПТНЗ здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для промисловості, 3 – для будівництва, 5 – для сфери послуг, 4 – для агропромислового комплексу.

Права громадян України на здобуття професійно-технічної освіти реалізуються в державних і комунальних професійно-технічних навчальних закладах безоплатно, за рахунок держави, у межах державного замовлення та за кошти фізичних та юридичних осіб відповідно до ліцензованих обсягів.

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів формується з урахуванням демографічної ситуації та потреб регіонального ринку праці відповідно до угод, укладених між навчальними закладами і підприємствами – замовниками трудових ресурсів. Так, у 2011 році держзамовлення становило 4000 осіб (виконано на 91 %), у 2012 році – 3210 (95 %), у 2013 році – 3105 (93 %).

Загальна кількість педпрацівників ПТНЗ області станом на 01 вересня 2013 року — 944 особи.

Нині існують проблеми з кадровим забезпеченням системи професійно-технічної освіти. Майстер виробничого навчання без відповідної робітничої кваліфікації, без практичного ознайомлення з новими інноваційними технологіями не здатен підготувати справжнього професіонала. Одним із шляхів приведення системи професійно-технічної освіти у відповідність до вимог виробництва є розвиток соціального партнерства, що сприятиме наближенню учнів до реальних умов виробництва.

З метою значного поглиблення інтеграції професійно-технічної освіти з виробництвом посилено роботу на регіональному рівні щодо співпраці замовників робітничих кадрів та професійно-технічних навчальних закладів, залучення інвестицій підприємств, установ, організацій, їх гуманітарної допомоги на розвиток навчально-матеріальної бази училищ.

У професійно-технічних навчальних закладах області проводиться цілеспрямована робота щодо впровадження інноваційних виробничих технологій та удосконалення інформатизації навчального процесу при підготовці кваліфікованих робітників. На обліку ПТНЗ станом на 01.01.2013 було 748 комп'ютерів. Безпосередньо у навчальному процесі використовувалося 512 одиниць. При цьому на один персональний комп'ютер припадало 15 учнів. Мультимедійне обладнання мають 16 закладів. У двох професійно-технічних навчальних закладах є мультимедійні дошки.

Забезпечення професійно-технічних навчальних закладів навчальною літературою станом на вересень 2013 року становило: із загальноосвітньої підготовки — 75 %, у тому числі за видами підготовок: гуманітарна підготовка — 81 %, природничо-математична — 72 %; із професійно-теоретичної підготовки — 56 %.

На виконання Програми розвитку професійно-технічної освіти на 2012 — 2016 роки, затвердженої рішенням обласної ради 30.12.2011 № 394, заплановано модернізацію професійно-технічної освіти, у тому числі оптимізацію мережі закладів системи професійно-технічної освіти, утворення центрів із упровадження інноваційних виробничих технологій на базі окремих професійно-технічних навчальних закладів, оснащення їх сучасним обладнанням та технікою, упровадження новітніх технологій у навчально-виробничий процес.

Зокрема, в області завершується об'єднання чотирьох професійно-технічних навчальних закладів та утворення на їх базі двох професійно-технічних навчальних закладів: Державного навчального закладу «Ужгородський центр професійно-технічної освіти», Державного навчального закладу «Мукачівський центр професійно-технічної освіти». У 2014 році заплановано реорганізацію ще чотирьох. Крім того, здійснено: моніторинг демографічної ситуації; моніторинг працевлаштування випускників ПТНЗ, підготовка яких проводилася за державним замовленням; організаційні заходи щодо збільшення кількості груп на базі повної загальної середньої освіти; підготовча робота щодо перепрофілювання окремих професійно-технічних навчальних закладів; аналіз та визначено потребу у коштах на покращення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів з окремих професій.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН» із січня 2011 року 15 державних професійно-технічних навчальних закладів утримуються за рахунок видатків місцевого (обласного) бюджету; три заклади (ВПУ № 34 м. Виноградів, ДПТНЗ «Мукачівський професійний аграрний ліцей ім. М. Данканича», Ужгородське вище комерційне училище Київського національного торговельно-економічного університету) фінансуються з державного бюджету.

Упродовж 2011–2013 років надходження коштів на рахунок навчальних закладів із додаткових джерел фінансування щорічно зростає, однак за окремими показниками, зокрема від оренди приміщень, зменшились.

Після переходу професійно-технічних навчальних закладів на фінансування із обласного бюджету виплати на заробітну плату, стипендію, харчування учнів та комунальні платежі здійснюються у повному обсязі.

Крім цього, на капітальні видатки у 2011 році з обласного бюджету виділено 202,7 тис. грн, у 2012 — 5606 тис. грн, у 2013 — 7346,4 тис. гривень.

Протягом 2013 року відповідно до Програми розвитку професійно-технічної освіти на 2012–2016 роки, затвердженої рішенням Закарпатської обласної ради 30.12.2011 № 394, обласною

державною адміністрацією на 2013 рік виділено 3 млн 200 тис. грн для модернізації матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів та їх оснащення сучасним обладнанням, станками, інструментами, технікою та здійснено реконструкцію 16 навчальних майстерень і лабораторій у 13 професійно-технічних навчальних закладах. Обласним бюджетом на 2013 рік також виділено 3 млн 882 тис. грн на здійснення капітальних і поточних ремонтів будівель навчальних корпусів і гуртожитків, комунікацій та обладнання професійно-технічних навчальних закладів.

Для проходження учнями ПТНЗ виробничої практики укладаються угоди про надання освітніх послуг на підготовку робітничих кадрів між професійно-технічними навчальними закладами та підприємствами згідно з чинним законодавством.

У ПТНЗ області майже відсутні випадки укладання навчальними закладами угод про проходження безоплатної практики учнями.

У квітні–червні 2013 року виробничу практику проходили 2535 учнів випускних курсів (протягом грудня 2012 — лютого 2013 р. завершили навчання 878 учнів, які пройшли передвипускную виробничу практику відповідно у жовтні 2012 — лютому 2013 р.).

Аналіз надходжень від виробничої практики засвідчив, що упродовж останніх трьох років найвищий середній показник надходжень на одного учня за навчальний рік у таких ПТНЗ: Хустський професійний ліцей, Ужгородське ВПУ ТТХ, Ужгородський професійний машинобудівний ліцей, найнижчий показник у ПТУ № 33 смт Великий Березний.

За досягнення високих результатів у навчанні та оволодінні професією, активну участь у виробничій діяльності тощо передбачено матеріальне заохочення учнів, яке здійснюється за рахунок коштів стипендіального фонду професійно-технічних навчальних закладів (2011 р. — 6 % від стипендіального фонду, 2012 р. — 8 %, 2013 р. — 5 %).

Протягом 2008–2013 років вилучення державного майна, закріпленого за державними ПТНЗ області, не було.

Демографічна ситуація, зміна структури та обсягу виробництва, потреби регіонального ринку праці застарілість матеріально-технічної бази зумовили зменшення набору учнів, а відтак закриття окремих професійно-технічних закладів. Частину таких закладів реорганізовано шляхом злиття, іншу ліквідовано. Як наслідок,

утримання вивільнених будівель, які перебувають у державній власності, лягає тягарем на бюджет профтехосвітніх закладів, що призводить до поступового руйнування об'єктів.

Роз'яснення проблеми нераціонального використання державних коштів, які виділяються на забезпечення матеріально-технічної бази закладів у системі профтехосвіти, можливе шляхом передачі майна, що перебуває в державній власності й не використовується для навчального процесу, іншим освітнім закладам.

Оскільки здійснення такого кроку обмежується законодавчими нормами, внесення змін до Закону України «Про професійно-технічну освіту» надасть можливість передачі майна закладів профтехосвіти іншим освітнім закладам з метою подальшого раціонального його використання та надання якісних освітніх послуг у галузі вищої, загальної середньої та професійно-технічної освіти.

Для матеріального заохочення учнів, слухачів також залучаються доходи від виробничої діяльності, однак вони незначні (2011 р. — 2400 грн, 2012 р. — 18 200 грн, станом на 01.10.2013 — 3400 грн).

З метою рівного доступу до професійної освіти, підготовки сучасного конкурентоспроможного робітника для потреб ринку праці регіону визначено низку завдань:

модернізація мережі професійно-технічних навчальних закладів шляхом утворення на їх базі сучасних навчальних закладів, орієнтованих на підготовку кваліфікованих робітничих кадрів для задоволення потреб економіки та ринку праці області відповідно до перспективних потреб економіки з урахуванням демографічної ситуації;

забезпечення фінансовими ресурсами відповідно до Програми розвитку професійно-технічної освіти на 2012–2016 роки, схваленої розпорядженням голови облдержадміністрації від 30.12.2011 № 861 «Про Програму розвитку професійно-технічної освіти на 2012–2016 роки»;

проведення капітального ремонту приміщень, оснащення професійно-технічного навчального закладу сучасним обладнанням та технікою, впровадження новітніх технологій у навчально-виробничий процес;

удосконалення системи соціального партнерства, сприяння створенню соціальної реклами престижності робітничої професії;

утворення центрів із упровадження інноваційних виробничих технологій на базі професійно-технічних навчальних закладів;

оперативність прийняття управлінських рішень щодо професійно-технічної освіти та її фінансового забезпечення;

раціональне поєднання здобуття професійної та повної загальної середньої освіти;

варіативність і гнучкість освітньо-професійних програм з урахуванням попиту на нові професії;

запровадження нових форм і методів залучення роботодавців до участі в оновленні наявної матеріально-технічної бази та розвитку професійно-технічної освіти, у працевлаштуванні випускників професійно-технічних навчальних закладів.

Виконання зазначених заходів дасть змогу створити ефективну та гнучку систему підготовки робітничих кадрів, орієнтовану на задоволення потреб регіонального ринку праці, забезпечити підвищення якості професійної підготовки та ефективно використання державних коштів.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

ПТНЗ	Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
Трансферти	2011	1234,8	2,4	0,0	1237,2
	2012	1776,5	18,2	0,0	1794,7
	2013	768,6	3,4	0,0	772,0
Державний бюджет	2011	393,6	0,0	18,9	412,5
	2012	432,7	0,0	20,4	453,1
	2013	200,9	0,0	9,2	210,1
Разом	2011	1 628,4	2,4	18,9	1649,7
	2012	2 209,2	18,2	20,4	2247,8
	2013	969,5	3,4	9,2	982,1

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

ПТНЗ	Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
Трансферти	2011	2275,3	261,0	2536,3
	2012	2508,6	277,1	2785,7
	2013	1937,4	109,1	2046,5
Державний бюджет	2011	537,3	44,4	581,7
	2012	748,5	39,0	787,5
	2013	459,9	31,4	491,3
Разом	2011	2812,6	305,4	3118,0
	2012	3257,1	316,1	3573,2
	2013	2397,3	140,5	2537,8

Таблиця 3

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

ПТНЗ	Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
Трансферти	2011	1274,3	266,8	3500,4	5041,5
	2012	1435,8	279,5	3368,4	5083,7
	2013	1099,4	157,6	3471,2	4728,2
Державний бюджет	2011	1327,3	292,4	493,0	2112,7
	2012	1357,6	170,5	603,8	2131,9
	2013	860,4	126,9	424,6	1411,8
Разом	2011	2601,6	559,2	3993,4	7154,2
	2012	2793,4	450,0	3972,2	7215,6
	2013	1959,8	284,5	3895,7	6140,0

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги		Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом		
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	
ПТЗ	2011	36 254,4	36 254,4	22 307,7	22 291,4	1 620,5	1 603,7	5 794,3	4 861,9	0,0	0,0	123,7	123,7	54,3	54,3	14,7	14,7	15 375,3	14 082,0	81 544,9	79 286,1
	2012	45 307,4	45 175,4	24 446,9	22 134,3	1 846,2	1 508,5	7 821,5	6 658,3	0,0	0,0	5 290,5	3 163,1	282,2	109,2	23,9	23,9	19 605,8	18 620,1	104 624,4	97 392,8
	2013	49 331,6	35 311,3	22 994,4	14 747,2	1 664,6	1 081,5	7 585,3	4 113,1	250,0	136,4	3 387,7	2 698,4	3 803,7	2 034,9	155,0	120,5	21 895,9	15 708,6	111 068,2	75 951,9
Державний бюджет	2011	8 860,0	8 860,0	4 987,8	4 987,8	331,0	331,0	1 524,6	1 521,1	0,0	0,0	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 104,0	1 094,7	16 817,4	16 804,6
	2012	10 591,7	10 591,7	4 993,1	4 993,1	450,9	450,9	1 488,7	1 071,7	0,0	0,0	9,6	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1 329,8	1 322,8	18 865,8	18 441,8
	2013	11 821,7	8 058,7	4 450,9	3 290,4	497,7	357,0	1 846,9	899,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 509,8	1 131,3	20 127,0	13 736,4
Разом	2011	45 114,4	45 114,4	27 295,5	27 279,2	1 951,5	1 934,7	7 318,9	6 383,0	0,0	0,0	133,7	133,7	54,3	54,3	14,7	14,7	16 479,3	15 176,7	98 362,3	96 090,7
	2012	55 899,1	55 767,1	29 442,0	27 129,4	2 297,1	1 959,4	9 310,2	7 730,0	0,0	0,0	5 300,1	3 172,7	282,2	109,2	23,9	23,9	20 935,6	19 942,9	123 490,2	115 834,6
	2013	61 153,3	43 370,0	27 445,3	18 037,6	2 162,3	1 438,5	9 432,2	5 012,1	250,0	136,4	3 387,7	2 698,4	3 803,7	2 034,9	155,0	120,5	23 405,7	16 839,9	131 195,2	89 688,3

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний аналіз забезпеченості підручниками професійно-технічних навчальних закладів Запорізької області:

у 2010–2011 навчальному році замовлено 69 486 підручників для учнів 10 класу, отримано 10 826 підручників, або 15,6 % від потреби. На 2011–2012 навчальний рік замовлено для учнів 11 класу 88 252 підручники, не отримано жодного.

У червні 2012 року додатково отримано 40 підручників для учнів 11 класу, у вересні ще 711 підручників. Потреба у підручниках для 10–11 класів становить 146 161 шт., тому учні ПТНЗ використовують підручники, що видані понад п'ять років тому.

Забезпеченість підручниками з професійної підготовки – 60,4 %.

Про становище з підручниками, зокрема загальнотехнічного циклу, свідчить те, що наразі використовуються підручники «Технічне креслення» 2000 року, «Основи правових знань» 2000 року, «Основи охорони праці» 2001 року та ін.

У липні 2013 року замовлено підручники та навчальні посібники із загальнотехнічних і спеціальних дисциплін на 2013–2014 навчальний рік у кількості 5051 примірник, які на початок навчального року не отримані.

Починаючи з 2009 року, ПТНЗ області не отримали жодного навчального комп'ютерного комплексу за кошти держбюджету. Професійно-технічні навчальні заклади придбали за рахунок власних надходжень і спонсорської допомоги лише невелику кількість окремих комп'ютерів, проте це не розв'язує проблеми. Адже НКК повинен закуповуватися повністю, з монтажем мережі та відповідним обладнанням, а на це у ПТНЗ немає коштів і бракує технічних спеціалістів. Для цього повинна діяти державна програма комп'ютеризації з реальним фінансуванням та реальними поставками (як у 2006 р.). Якщо навіть рахувати НКК, отримані ПТНЗ області починаючи з 2005 року (80 % вичерпали свій ресурс і почали масово виходити з ладу, запчастин на цю застарілу техніку немає та й ремонт через швидке оновлення та моральне старіння недоцільний), у ПТНЗ області не вистачає 8 повноцінних навчальних комп'ютерних комплексів.

До статті 5. У 2011 році на навчання до професійно-технічних навчальних закладів області за держзамовленням за контрольної

цифри 7720 осіб було зараховано 6609 учнів, або 85,6 %. До п'яти навчальних центрів при установах виконання покарань на навчання зараховані 1135 засуджених до позбавлення волі.

1648 безробітних, які навчалися у ПТНЗ за направленням органів державної служби зайнятості, отримали свідоцтва кваліфікованого робітника.

357 громадян зараховані на навчання понад державне замовлення за їх власні кошти.

1030 громадян із числа працюючих здобули робітничу кваліфікацію за програмами професійно-технічного навчання за кошти фізичних або юридичних осіб.

У 2012 році на навчання до ПТНЗ за держзамовленням за плану прийому 7320 осіб зараховано 6628, або 90,6 %. Для здобуття професійної освіти до навчальних центрів зараховані 1125 осіб, які відбувають покарання.

1756 безробітних навчалися за направленням органів державної служби зайнятості.

330 осіб зараховані на навчання понад державне замовлення на контрактній основі.

835 громадян здобули робітничу кваліфікацію за програмами професійно-технічного навчання за рахунок коштів юридичних або фізичних осіб.

У 2013 році на навчання за держзамовленням зараховано 6620 учнів (87,5 %) за плану прийому 7106, прийом було продовжено. До кінця календарного року на навчання до навчальних центрів буде зараховано 1135 засуджених.

У I півріччі 2013 року 1619 безробітних, які навчалися за направленням органів державної служби зайнятості, отримали свідоцтва кваліфікованого робітника.

492 громадянина з-поміж числа працюючих 30 обрали робітничу кваліфікацію за програмами професійно-технічного навчання за рахунок коштів юридичних або фізичних осіб.

Застосовуючи різні форми професійного навчання, ПТНЗ області забезпечують право громадян на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до покликання, інтересів та здібностей.

До статті 40. За досягнення високих результатів у навчанні та оволодінні професією, спеціальністю, за активну участь у виробничій діяльності та за інші досягнення застосовуються різні форми морального та матеріального заохочення учнів,

слухачів, передбачені статутом професійно-технічного навчального закладу.

Для матеріального заохочення учнів з метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, громадській, спортивній і науковій діяльності виплачується 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій.

Половина заробітної плати за виробниче навчання і виробничу практику учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів направляється на рахунок навчального закладу для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, слухачів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

До статті 50. Фінансування професійно-технічної підготовки робітників, соціальний захист учнів та педагогічних працівників у державних професійно-технічних навчальних закладах у межах обсягів державного замовлення здійснюється на нормативній основі за рахунок коштів місцевого та державного бюджетів.

Заробітна плата, стипендія, харчування учнів і комунальні послуги оплачуються своєчасно та в повному обсязі. Заборгованості із захищених статей бюджету немає.

Через відсутність фінансових ресурсів у державі затримуються проплати зареєстрованих фінансових зобов'язань в органах Державної казначейської служби України. Зазначена затримка унеможливує проведення якісного навчального-виробничого процесу у ПТНЗ.

Професійно-технічні навчальні заклади користуються податковими пільгами згідно з чинним законодавством.

До статті 51. Додатковими джерелами фінансування ПТНЗ є кошти, одержані за:

професійну підготовку кваліфікованих робітників (первинну професійну підготовку) понад державне замовлення, професійно-технічне навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників відповідно до договорів, укладених з юридичними та фізичними особами;

надання додаткових платних освітніх та інших послуг, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

інші додаткові джерела фінансування професійно-технічного навчального закладу, визначені Законом України «Про освіту».

Кошти, одержані професійно-технічним навчальним закладом за рахунок додаткових джерел фінансування, що передбачені цією статтею, використовуються ним на діяльність, передбачену статутом. Для матеріального заохочення учнів з метою підвищення їх життєвого рівня та заохочення за успіхи в навчанні, громадській, спортивній і науковій діяльності виплачується 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій. Під час проходження виробничої практики та виробничого навчання на виробництві учням нараховується заробітна плата в розмірі 50 %, залишок отриманих коштів направляється на рахунки навчальних закладів для здійснення статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, проведення культурно-масової та фізкультурно-спортивної роботи.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	5141,0	0	0	5141,0
2012	5106,6	0	0	5106,6
2013	4039,1	0	0	4039,1

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	4318,8	6012,0	10 330,8
2012	4850,8	6638,7	11 489,5
2013	2272,5	2491,9	47 64,4

Таблиця 3

**Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з
обласного та державного бюджетів**

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	91 083,2	91083,2	57121,8	57121,8	11466,8	11498,8	20881,7	20881,4
2012	111 358,0	111358,0	56740,5	56740,5	15361,3	15311,2	21284,5	21249,5
2013	120 276,0	87607,9	58555,1	44878,4	14850,5	12377,3	23352,6	15902,4

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	3074,5	3063,2	183628,0	183648,4
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	3717,6	3706,6	208461,7	208365,6
2013	0	0	90,0	90,0	0	0	0	0	7761,1	6638,6	224885,6	167494,6

Таблиця 4

**Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових
джерел фінансування**

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	5459,1	727,1	15 760	21 946,2
2012	5700,7	733,3	16 521,3	22 955,3
2013	3277,4	391,2	77 49,0	11 417,6

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний аналіз системи професійно-технічної освіти області:
всього ПТНЗ – 19, з них:

за типами:

1. атестаційний рівень – немає;
2. атестаційний рівень – ПТУ – 3; ліцеї – 9;
3. атестаційний рівень – ВПУ – 6; центри – 1;

за галузевим спрямуванням:

промисловість – 5;

будівництво – 7 ;

транспорт – 1;

сфера послуг – 2;

агропромисловий комплекс – 4.

Контингент учнів, слухачів, які здобувають професійно-технічну освіту, – 10 765 осіб, з них учнів – 10 617, слухачів – 148, у тому числі отримують повну загальну середню освіту – 8813 осіб.

Кількість професій – 112; у тому числі, введено нові (за останні три роки) – «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», «Зварник», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення».

Таблиця 1

Формування державного замовлення

Навчальні роки	План державного замовлення	Виконання плану	підготовлено за	
			угодами фізичних та юридичних осіб	направленням центру зайнятості
2010–2011	4850	5179 (106,7 %)	405	–
2011–2012	5055	5055 (100 %)	161	–
2012–2013	4815	4534 (94,2 %)	175	–

Випуск робітничих кадрів у 2011–2013 роках

Навчальні роки	Кількість учнів випускного курсу	у т. ч. робітничих кваліфікацій: з двох і більше	молодших спеціалістів	за направленням служби зайнятості	Кількість учнів, слухачів випускного курсу
2010–2011	4500	4200	300	390	5025
2011–2012	4320	2460	330	865	5185
2012–2013	4785	2860	152	417	5202

Працевлаштування випускників

Навчальні роки	Кількість випускників, працевлаштованих за професією, всього	з них:		Кількість випускників, які продовжують навчання	Кількість випускників, які призовані на військову службу	Кількість випускників, що характеризуються самозайнятістю
		за договорами на підприємствах, в організаціях	сиріт та тих, які залишилися без піклування батьків			
2010–2011	4205	2050	128	520	102	640
2011–2012	2791	2083	85	499	150	754
2012–2013	3006	1985	93	626	114	591

Кількість спеціальностей, за якими здійснюється підготовка молодших спеціалістів – 13.

Забезпеченість педагогічними кадрами – всього 1155 осіб, з них: 19 директорів, 584 викладачі, 552 майстри.

Всі професійно-технічні навчальні заклади забезпечені необхідним комп'ютерним обладнанням (15 учнів – на один комп'ютер), всі заклади мають доступ до мережі Інтернет. У 17 ПТНЗ створено власні веб-сайти, у 3-х – електронні бібліотеки з підключенням до мережі Інтернет. Налічується 56 мультимедійних проекторів з екранами, 8 інтерактивних дощок, близько 200 сканерів, принтерів та ксероксів.

Стан забезпеченості ПТНЗ області підручниками та навчальними посібниками становить 70,2 %, у тому числі: із загально-

освітніх предметів — 64,1 %; з предметів професійної підготовки — 75 %. Усі професійно-технічні навчальні заклади області здійснюють передплату періодичних видань за рахунок позабюджетних коштів.

Таблиця 4

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	4926,1	1332,4	6258,5
2012	4912,0	1523,9	6435,9
2013	4708,2	1303,9	6012,1

Таблиця 5

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	2030,3	52,2	0	2085,5
2012	3985,4	28,7	0	4114,1
2013	2382,3	33,9	0	2416,2

Таблиця 6

Планування та реальне фінансування навчальних закладів та установ профтехосвіти

(тис. грн)

Рік	Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	1707,6	0,0	1200,3	0,0	1050,2	0,0	3488,8	1215,5	123367,6	108733,5
2012	2955,2	0,0	1536,1	0,0	1167,3	0,0	4519,2	1276,7	148402,8	130479,7
2013	3318,4	0,0	1803,3	0,0	1177,8	0,0	5373,4	866,4	159226,8	96111,2

Продовження таблиці 6

Рік	Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	1707,6	0,0	1200,3	0,0	1050,2	0,0	3488,8	1215,5	123367,6	108733,5
2012	2955,2	0,0	1536,1	0,0	1167,3	0,0	4519,2	1276,7	148402,8	130479,7
2013	3318,4	0,0	1803,3	0,0	1177,8	0,0	5373,4	866,4	159226,8	96111,2

Таблиця 7

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	2903,6	229,2	3477,7	6610,5
2012	3037,5	261,3	3780	7078,8
2013	3271,7	176,3	2427,7	5875,7

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійно-технічна освіта — невід’ємна складова освітянської галузі Київщини, основним завданням якої є забезпечення потреб економіки у кваліфікованих конкурентоспроможних на регіональному ринку праці робітниках та задоволення права громадян на здобуття професійно-технічної освіти.

Підготовку робітничих кадрів для підприємств, установ, організацій регіону станом на 1 жовтня поточного року здійснюють 21 державний та 1 комунальний професійно-технічні навчальні заклади, у тому числі: 5 вищих професійних училищ, 4 центри професійно-технічної освіти, 11 професійних ліцеїв та 2 професійно-технічні училища. У 1991 році тип зазначених навчальних закладів визначався як «професійно-технічне училище».

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів мають також два вищі навчальні заклади: Білоцерківський коледж сервісу та дизайну і Білоцерківський механіко-енергетичний технікум.

З метою виконання плану заходів з реалізації Концепції соціальної адаптації осіб, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, в області надають професійно-освітні послуги 4 навчальні центри при установах виконання покарань.

За галузевим спрямуванням підготовку робітничих кадрів для будівництва здійснюють 5 навчальних закладів; для промисловості — 10 (з них 4 центри при установах виконання покарань), для сільського господарства — 9; для сфери послуг — 2.

У період з 1991 року по 2013 рік мережа державних професійно-технічних навчальних закладів зменшилася на 4 заклади. Ліквідовано ПТУ № 6 м. Білої Церкви та реорганізовано у вищі навчальні заклади I–II атестаційного рівнів: ПТУ № 14 м. Ржищева — у Ржищівський індустріально-педагогічний технікум, ВПУ № 12 м. Біла Церква — у Білоцерківський коледж сервісу та дизайну, ДНЗ «Білоцерківське вище механіко-енергетичне училище» — у ДВНЗ «Білоцерківський механіко-енергетичний технікум».

Контингент учнів і слухачів ПТНЗ порівняно з 1991 роком зменшився майже вдвічі. Якщо у 1991 році кількість учнів і слухачів, які навчалися у ПТУ, становила понад 17 тис. осіб, то станом на 01.09. 2013 року — 9654 особи.

Головними чинниками зменшення контингенту учнів є демографічна ситуація в регіоні та зниження іміджу робітничих професій серед населення.

На навчання до професійно-технічних навчальних закладів області у 2011 році були зараховані 6564 особи, у тому числі за державним замовленням — 3958 учнів, у 2012 році — 6889 осіб, у тому числі за державним замовленням — 4064 учні, за поточний період 2013 року — 3867 осіб, в тому числі за державним замовленням — 3529 учнів.

Виконання обсягів державного замовлення з коригуванням становило упродовж 2011 та 2012 років 100 %, станом на 20.09.2013 — 92 %.

Водночас упровадження механізму розміщення державного замовлення на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітничих кадрів на конкурсних засадах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 №63, та доведення Міністерством освіти і науки України обсягів державного замовлення на підготовку робітників з наступним укладенням контрактів безпосередньо до кожного закладу професійно-технічної освіти позбавляє місцеві органи управління освітою можливості оперативного коригування та перерозподілу планових показників державного замовлення між навчальними закладами. Як результат — невиконання обсягів державного замовлення на підготовку робітничих кадрів та договірних зобов'язань з роботодавцями в регіоні.

З огляду на те, що понад 90 % вступників визначаються упродовж липня—серпня, в якому закладі здобувати робітничу професію, продовження терміну прийому молоді на навчання до 01 жовтня суттєво не впливає на виконання показників державного замовлення.

Щорічний випуск робітничих кадрів у 90-х роках минулого століття становив від 8 до 9 тис. кваліфікованих робітників за 96 професіями.

У 2011 році було підготовлено 6850 кваліфікованих робітників, з них робітничу кваліфікацію за кошти державного бюджету здобули 4371 (64 %) випускник, відповідно у 2012 році — 5598 і 3253 (55 %) випускники; у 2013 році — 7099 і 4356 (61 %) випускників.

Показники працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів за здобутою професією становили

у 2011 році — 88 %, у 2012 році — 91 %, у 2013 році — 89 % від загального випуску учнів та слухачів.

Від якісного кадрового складу системи професійно-технічної освіти значною мірою залежить забезпечення потреб ринку праці області кваліфікованими робітниками, реалізація права громадян на здобуття якісної професійної освіти відповідно до їхніх інтересів та здібностей.

Професійно-технічні заклади Київської області загалом укомплектовані педагогічними кадрами, проте значна кількість посад заміщена сумісниками. Зокрема, станом на 15.09.2013 у навчальних закладах працюють 1200 штатних педагогів, а вакантними є 109 посад, з них 33 посади викладачів та 62 посади майстрів виробничого навчання, що становить 91 % загальної потреби. У 2013 році до роботи приступили 12 молодих фахівців — випускників вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації.

У державних професійно-технічних навчальних закладах Київської області здійснюють теоретичну загальноосвітню та професійну підготовку 410 викладачів, 556 осіб працюють майстрами виробничого навчання, а також 234 особи — адміністративні працівники, вихователі, працівники соціально-психологічної служби тощо.

Наявний склад педагогічних працівників має доволі високі кваліфікаційні рівні: 225 (49,7 %) — «спеціаліст вищої категорії», 144 (31,8 %) — «спеціаліст I категорії» та «спеціаліст II категорії», 96 (21,2 %) — «старший викладач»; 33 (7,3 %) — «викладач-методист».

Серед майстрів виробничого навчання: 140 (25 %) — «майстер виробничого навчання I категорії», 106 (19 %) — «майстер виробничого навчання II категорії».

Аналіз вікового складу педагогічних працівників свідчить, що серед працюючих мають передпенсійний або пенсійний вік 426 осіб (36 %), педагогів віком від 30 до 50 років — 496 осіб (43 %), молодих педагогів — 239 (21 %) осіб.

Попит педагогічних працівників на підвищення фахової майстерності упродовж останніх років задовольняється у повному обсязі. Протягом 2012/2013 навчального року підвищили кваліфікацію 177 педагогів та пройшли стажування на підприємствах області 43 майстри виробничого навчання.

Відповідно до ст. 40 Закону України «Про професійно-технічну освіту» матеріальне заохочення учнів професійно-технічних

навчальних закладів здійснюється за досягнення високих результатів у навчанні та активну участь у виробничій діяльності. Протягом 2011–2013 років нарахування та виплата стипендії учням ПТНЗ проводиться у повному обсязі. Заборгованості немає.

Водночас бракує коштів на виплату матеріальної допомоги. Виплата становить лише 3 % до стипендіального фонду проти 10 % до виплат на матеріальне заохочення учням. Тільки два навчальні заклади (ДПТНЗ «Богуславське ВПУ сфери послуг» та ДНЗ «Богуславське ДПТО») виплатили матеріальну допомогу учням за рахунок коштів спеціального фонду, які надійшли від виробничої діяльності.

Незважаючи на те, що видатки загального фонду на утримання ПТНЗ упродовж 2011–2013 років фінансуються у повному обсязі, кошторисом на 2011–2013 роки затверджено значно менше коштів, ніж потребують навчальні заклади. Так, у 2011 році потреба становила 116 млн 113 тис грн, фактично профінансовано 108 млн 111 тис. грн, відповідно у 2012 році потреба — 125 млн 480 тис. грн, профінансовано 112 млн 765 тис. грн, за поточний період року потреба — 94 млн 721 тис. грн, профінансовано 87 млн 450 тис. гривень.

Проблемним залишається питання виділення коштів на ремонт приміщень, придбання техніки, обладнання, придбання комп'ютерів та забезпечення навчальних закладів підручниками.

Упродовж трьох років кошти не виділялися, незважаючи на те, що направлено бюджетний запит на суму понад 18 млн 300 тис. гривень.

Захищені статті (заробітна плата, стипендія, харчування та комунальні послуги) фінансуються вчасно.

У структурі витрат загального фонду навчальних закладів переважають видатки на споживання, тому покращення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів здійснюється за кошти спеціального фонду.

Надають допомогу навчальним закладам і підприємства — замовники робітничих кадрів. Упродовж 2011–2013 років роботодавцями на зміцнення навчально-матеріальної бази було перераховано 220 тис. грн та передано обладнання, устаткування, інструментів, матеріалів на суму 257 тис. гривень.

Найбільшу частку (55 %) загальних надходжень до спеціального фонду займають платні освітні послуги, виробниче навчання та виробнича практика.

Наразі у зв'язку зі значною затримкою органами Державної казначейської служби оплати платіжних доручень більшість закладів не мають можливості вчасно провести ремонт приміщень, дахів, придбати комп'ютерну техніку, обладнання та інструменти для навчально-виробничого процесу, підручники тощо. Як результат, виникає проблема використання коштів спеціального фонду.

Так, наприкінці 2012 року на рахунках закладів професійної освіти залишалися невикористаними 1 млн 250 тис. гривень.

Для забезпечення розвитку професійно-технічної освіти потрібно переглянути нормативно-правову базу, забезпечити належне фінансування ПТНЗ.

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

На початку 1990-х років у області функціонував 31 професійно-технічний навчальний заклад. У 1996 році ліквідовано одне професійно-технічне училище (ПТУ №1), а протягом 1997 року припинили діяльність ще 5 професійно-технічних навчальних закладів. У 2009 році шляхом злиття зі Знам'янським професійним ліцеєм ліквідовано ПТУ № 39 с. Дмитрівка.

У 2000 році створено філію Кіровоградського професійного ліцею побутового обслуговування в смт Олександрівка, а у 2004 році — 2 навчальних центри при установах виконання покарань. Протягом 2002–2004 років 9 професійно-технічних училищ реорганізовано у професійні ліцеї, серед яких: 3 ліцеї без визначення галузевого спрямування, 3 аграрних ліцеї, професійні ліцеї переробної промисловості, сфери послуг та побутового обслуговування.

Станом на 01.09.2013 року у Кіровоградській області діяло 26 державних професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, з яких: 2 вищих професійних училища, 9 професійних ліцеїв, 13 професійно-технічних училищ та 2 навчальних центри при установах виконання покарань.

Середня чисельність учнівського контингенту у ПТНЗ області за останні три роки становить 8,3 тис. осіб.

З огляду на малу чисельність учнівського контингенту протягом 2011–2013 років у Олександрійському ПТУ № 33 (150 учнів), професійному ліцеї побутового обслуговування (200 осіб — без урахування учнів Олександрівської філії) обласною державною адміністрацією неодноразово вносилися Міністерству освіти і науки України пропозиції щодо припинення діяльності Олександрійського ПТУ № 33 та Кіровоградського професійного ліцею побутового обслуговування шляхом їх злиття з Олександрійським професійним ліцеєм та Кіровоградським професійним ліцеєм сфери послуг відповідно (листи від 01.06.2011 № 12-1128/5, від 15.12.2011 № 12–2930/1, від 19.12.2012 № 01-12/3398/5, від травня 2013 року № 01-13/1531/4).

Станом на 01.09.2013 пропозиції не враховані Міністерством освіти і науки України, що призвело до збільшення вартості навчання у малокомплектних навчальних закладах.

Професійно-технічні навчальні заклади Кіровоградської області поділені за галузевим спрямуванням: промисловість — 3 заклади, будівництво — 4, транспорт — 2, зв'язок — 1, агропромисловий комплекс — 10, сфера послуг — 2, громадське харчування — 2, швейне виробництво — 1.

Державні професійно-технічні навчальні заклади, які розташовані в сільській місцевості, або такі, що є єдиним ПТНЗ на один або кілька районів, фактично втрачають галузеве спрямування й орієнтують свою діяльність на забезпечення робітничими кадрами регіону свого розташування.

Наприклад, ПТУ № 16 м. Мала Виска, яке належить до будівельної галузі, а здійснює підготовку за професіями за напрямками: «Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи», «Громадське харчування», «Сфера обслуговування», «Загальні для всіх галузей економіки», «Автомобільний транспорт», «Гірничо-добувна промисловість».

Галузевій визначеності ПТНЗ сприяє реалізація Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. Заходами, які забезпечують виконання зазначеної програми, передбачається створення на території Кіровоградської області 5 професійних центрів з впровадження інноваційних технологій, які матимуть визначене галузеве спрямування. Планується створення 3 центрів сільськогосподарського спрямування, 1 промислового та 1 гірничо-добувного.

У ПТНЗ області здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за 63 професіями, із яких державні стандарти профтехосвіти затверджені для 60 професій. Станом на 01.09.2013 впроваджено 60 державних стандартів профтехосвіти, або 100 % затверджених для професій, за якими ведеться підготовка в області.

Загальні обсяги прийому учнів та слухачів на навчання за державним замовленням протягом останніх трьох років зменшилися з 5305 осіб у 2011 році до 4427 осіб у 2013 році (тобто на 16,5 %). Випуск учнів також зменшився з 4035 осіб у 2011 році до 3415 осіб у 2013 році (тобто на 15,4 %).

Протягом останніх п'яти років 88 % випускників працевлаштовані. Частка випускників, які продовжують навчання у вищих навчальних закладах, коливається в межах 4–6 %, а тих, хто призивається на службу до Збройних Сил України, — 2,9–4,2 %.

Кількість випускників, які з різних причин не працевлаштовуються після закінчення навчання, становить 4–6%, при цьому половина з них — випускниці, які знаходяться у відпустці за доглядом за дитиною.

Загальна чисельність комп'ютерів у ПТНЗ області становить 774 одиниці, з яких 595 задіяні у навчальному процесі (77 % від загальної кількості). Рівень забезпеченості комп'ютерною технікою в середньому становить на один комп'ютер 13 учнів.

Кількість комп'ютерів нового покоління (період придбання 2005–2013 рр.) — 479 одиниць (62 % від загальної кількості).

Необхідно зазначити, що лише 34 % усіх персональних комп'ютерів придбано за кошти державного бюджету під час реалізації Державної програми комп'ютеризації професійно-технічних навчальних закладів на 2003–2007 роки. Інші 66 % комп'ютерної техніки придбано за рахунок власних надходжень ПТНЗ та коштів з інших джерел фінансування.

Станом на 01.09.2013 професійно-технічні навчальні заклади Кіровоградської області були забезпечені підручниками на 34,4 % (у 2012 р. — 40 %), з них із загальноосвітніх дисциплін забезпеченість становила 16 % (у 2012 р. — 21 %) та з професійної підготовки — 55 % (у 2012 р. — 62 %).

Замовлення підручників здійснюється відповідно до бланку замовлень, який щорічно доводиться Міністерством освіти і науки України.

Особливе занепокоєння викликає забезпеченість ПТНЗ підручниками із загальноосвітніх дисциплін.

Востаннє ПТНЗ отримали Бланк замовлення підручників із загальноосвітньої підготовки на 2010–2011 навчальний рік і тільки для підручників 10 класу. Останнє надходження підручників із загальноосвітніх дисциплін було 16 листопада 2010 року: ПТНЗ області отримали 13 117 примірників (10 клас, рівень стандарту), або 72 % від замовлених.

Водночас підручників для 11 класу у ПТНЗ практично немає (всього 130 підручників, що становить 0,06 % від потреби).

Для покращення забезпечення ПТНЗ підручниками вважаємо за доцільне:

забезпечити виконання Галузевої цільової програми «Підручник для професійно-технічних навчальних закладів», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 31 грудня

2009 року № 1257, якою передбачено забезпечення ПТНЗ підручниками нового покоління згідно з вимогами Державних стандартів профтехосвіти:

визначити перелік підручників з кожного предмета професійної підготовки для обов'язкового використання та забезпечити їх видання за кошти державного бюджету;

підготувати електронні версії підручників і навчальних посібників із професійної підготовки;

забезпечити підручниками із загальноосвітніх дисциплін на 100 %. Відповідно до статті 5 Закону України «Про професійно-технічну освіту» усім громадянам України створено належні умови для здобуття професійно-технічної освіти в державних професійно-технічних навчальних закладах Кіровоградської області.

Так, у межах державного замовлення безоплатно, за рахунок держави, у 24 професійно-технічних навчальних закладах області та двох навчальних центрах навчалися 9123 учні — у 2011 році, 7822 — у 2012 році, 8537 — у 2013 році.

Стандарти щодо безоплатності навчання учнів, які навчаються за державним замовленням у ПТНЗ, визначені статтею 5 Закону України «Про професійно-технічну освіту», разом із позитивними аспектами становлять певні проблеми.

Зокрема, обов'язковість виплати учням стипендії без урахування успішності у навчанні призводить до набуття учнівською стипендією статусу соціальної виплати, а не чинника, що стимулює досягнення кращих показників у навчанні.

Виплата пільговим категоріям учнів гарантованих соціальних виплат за рахунок загального стипендіального фонду призводить до збільшення вартості навчання одного учня у навчальному закладі. Під час участі таких навчальних закладів у конкурсному відборі на отримання державного замовлення вони матимуть гірші показники, хоча разом з навчанням забезпечують соціальні державні гарантії.

Для вирішення зазначених проблемних питань доцільно внести такі зміни до статті 5 Закону України «Про професійно-технічну освіту»:

впровадити конкурсну основу щодо стипендіального забезпечення учнів ПТНЗ;

передбачити в умовах конкурсного відбору навчальних закладів щодо отримання державного замовлення виключення

із вартості підготовки одного учня витрати, які забезпечують виконання соціальних зобов'язань держави;

включити до захищених статей фінансового забезпечення державного замовлення витрати на матеріали для виробничого навчання в обсягах, достатніх для виконання Державних стандартів профтехосвіти для певної професії.

Протягом 2011–2013 років Міністерством фінансів України обласній державній адміністрації доводився граничний обсяг видатків на галузь професійно-технічної освіти, який визначається Мінфіном із розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, а саме:

на 2011 рік – 104 442,8 тис. грн, у тому числі на: заробітну плату – 56 555,7 тис. грн, стипендію – 27 938,3 тис. грн, харчування учнів, комунальні платежі – 10 463,2 тис. грн, інші витрати – 3211,8 тис. грн;

на 2012 рік – 117 856,8 тис. грн, у тому числі на: заробітну плату – 68 560,0 тис. грн, стипендію – 26 860,6 тис. грн, харчування учнів – 6926,7 тис. грн, комунальні послуги – 11 444,1 тис. грн, інші витрати – 2820,6 тис. грн;

на 2013 рік – 115 979,8 тис. грн, у тому числі на: заробітну плату – 66 187,2 тис. грн, стипендію – 26 779,5 тис. грн, харчування учнів – 7142,3 тис. грн, комунальні послуги – 11 597,0 тис. грн, інші витрати – 4279,9 тис. гривень.

Зазначених коштів недостатньо для повноцінного функціонування закладів. Так, реальна потреба галузі у 2011 році становила 140 091,4 тис. грн, у тому числі на заробітну плату – 56 555,7 тис. грн, стипендію – 27 938,3 тис. грн, харчування – 25 100,0 тис. грн, комунальні послуги – 10 463,2 тис. грн, інші витрати – 4986,4 тис. грн;

у 2012 році – 167 233,0 тис. грн, у тому числі на: заробітну плату – 68 560,0 тис. грн, стипендію – 26 860,6 тис. грн, харчування – 27 250,0 тис. грн, інші витрати – 6718,2 тис. грн;

у 2013 році – 186 881,1 тис. грн, у тому числі на: заробітну плату – 67209,5 тис. грн, стипендію – 31 596,3 тис. грн, харчування – 38 800,0 тис. грн, комунальні послуги – 13 235,7 тис. грн, інші витрати – 11 592,3 тис. гривень.

Слід зауважити, що Міністерством освіти і науки України у зазначений період здійснюється фінансування за рахунок коштів державного бюджету професійно-технічного училища № 12 м.

Знам'янка, Кіровоградського навчального центру № 6, Петрівського навчального центру № 49, державного закладу «Кіровоградський державний будинок художньої та технічної творчості», державного закладу «Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Кіровоградській області». Потреба вищезазначених закладів становила:

у 2011 році — 9976,9 тис. грн, доведено кошторисні призначення — 7885,7 тис. грн;

у 2012 році — 10 054,1 тис. грн, доведено кошторисні призначення — 8031,8 тис. грн;

у 2013 році — 12 246,2 тис. грн, доведено кошторисні призначення — 9951,9 тис. гривень.

Таким чином, найбільша проблема у галузі — недостатність фінансового забезпечення потреб професійно-технічних навчальних закладів. Через обмеженість фінансового ресурсу професійно-технічні навчальні заклади не в змозі виконувати навчальні плани і програми згідно з державними стандартами.

Наприклад, потреба у коштах для забезпечення витрат, безпосередньо пов'язаних з виробничим навчанням учнів:

у 2011 році становила 1790,0 тис. грн, затверджено 1130,2 тис. грн;

у 2012 році — 3765,4 тис. грн, затверджено — 2087,6 тис. грн;

у 2013 році — 4080,0 тис. грн, затверджено — 480,0 тис. гривень.

На даний час існує термінова необхідність у поновленні матеріально-технічної бази, проведенні поточних та капітальних ремонтів. Потреба на зазначені заходи у 2011 році — 14 275,0 тис. грн, у 2012 році — 23407,3 тис. грн, у 2013 році — 24 596,9 тис. гривень. Водночас за останні три роки кошти не виділялися.

Насамперед дана проблема пов'язана із перебуванням майна 23 ПТНЗ у державній власності, тоді як видатки на їх утримання здійснюються з обласного бюджету.

Серед інших поточних видатків, що не фінансуються, є, наприклад, видатки на відрядження працівників. Протягом 2011–2013 років потреба ПТНЗ у коштах становила у середньому 170 тис. грн, фінансування даних видатків здійснено лише у 2013 році.

У 2011–2012 роках відрядження працівників не оплачувалися.

Коштів недостатньо навіть на оплату видатків за захищеними статтями.

Наприклад, законодавством (постанова Кабінету Міністрів України від 2.02.2011 № 116) передбачено безкоштовне харчування

усіх учнів професійно-технічних навчальних закладів, проте наявного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення потреби дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Так, загальна потреба у коштах на організацію харчування у 2011 році становила 27 235,0 тис. грн, затверджено 6489,7 тис. грн; у 2012 році — 29 400,0 тис. грн, затверджено — 7074,4 тис. грн; у 2013 році — 41 082,0 тис. грн, затверджено — 7309,3 тис. гривень.

Для розв'язання зазначених вище проблем доцільно внести клопотання Міністерству фінансів України щодо збільшення обсягу фінансового ресурсу, що виділяється на галузь професійно-технічної освіти при затвердженні державного бюджету. Так, розрахункова вартість утримання одного учня у 2013 році становила 34,7 тис. грн, тоді як Мінфіном доведено 13,8 тис. гривень.

Професійно-технічні навчальні заклади користуються пільгами зі сплати податку на прибуток, податку на додану вартість товарів і послуг та податку на землю.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 січня 2009 року № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН» Міністерство освіти і науки України тимчасово передало обласним державним адміністраціям свої функції управління державними професійно-технічними навчальними закладами в частині здійснення їх матеріально-технічного фінансового забезпечення.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 року № 992 «Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики» розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 5 грудня 2012 року № 737-р затверджено Перелік підприємств, установ та організацій, які зобов'язані надавати учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів робочі місця для проходження виробничого навчання та виробничої практики. До зазначеною переліку включено 263 підприємства, організації, установи. Контроль за дотриманням вимог Порядку підприємствами, внесеними до зазначеного переліку, покладений на районні державні адміністрації.

Також для забезпечення робочими місцями учнів, які проходять виробничу практику, залучаються підприємства, які уклали дво-, тристоронні договори з професійно-технічними навчальними закладами.

До основних проблем реалізації вимог статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» можна віднести вимогу статті 50 зазначеного закону щодо перерахування підприємством навчальному закладу 50 % оплати праці учнів за час практики. З ряду професій, які передбачають керування транспортними засобами, роботу з підвищеною небезпекою, можуть загрожувати життю та здоров'ю інших громадян, учні не можуть бути допущені до самостійного виконання робіт до отримання відповідного посвідчення або допуску. Тому такі роботи тарифікуватися, а відповідно, оплачуватися, не можуть. Учень проходить практику у статусі стажера без самостійного виконання робіт.

Для однозначного тлумачення обов'язковості оплати праці та відповідного перерахування коштів навчальному закладу пропонується внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 року № 992 «Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики», які передбачають тлумачення випадків стажування учнів без самостійного виконання робіт.

Упродовж останніх трьох років учні професійно-технічних навчальних закладів отримали від проходження виробничої практики на виробництві кошти: у 2011 році — 542,4 тис. грн, у 2012 році — 544,0 тис. грн, у 2013 році — 149,0 тис. гривень.

Водночас підприємствами, установами та організаціями, на яких учні проходили практику, для зміцнення навчально-виробничої бази професійно-технічних навчальних закладів перераховано коштів: у 2011 році — 436,8 тис. грн, у 2012 році — 642,1 тис. грн, у 2013 році — 291,1 тис. гривень.

Крім того, для навчальних цілей безоплатно передані навчальним закладам обладнання, техніка, інструменти та матеріали: у 2011 році на суму 459,1 тис. грн, у 2012 році — 254,9 тис. грн, у 2013 році — 309,7 тис. гривень.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 року № 882 «Про стипендіальне забезпечення» учням професійно-технічних навчальних закладів за рахунок

стипендіального фонду здійснюється виплата заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній діяльності та матеріальна допомога для поліпшення життєдіяльності учнів.

Так, у 2011 році учням виплачено 2640,9 тис. грн, у 2012 році — 266,3 тис. грн, у 2013 році — 326,0 тис. гривень.

Вилучення майна професійно-технічних навчальних закладів здійснювалося лише з дозволу Міністерства освіти і науки України, за умов списання та реалізації майна та наступної реалізації матеріалів, що надійшли від списання.

Так, від зданого металобрухту у 2011 році надійшло коштів 57,4 тис. грн, у 2012 році — 51,5 тис. грн, у 2013 році — 178,0 тис. гривень.

Кошти спрямовані на поліпшення розвитку матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів.

Відповідно до статті 51 Закону України «Про професійно-технічну освіту» додатковими джерелами фінансування професійно-технічних навчальних закладів є кошти, одержані ПТНЗ області за надання додаткових платних освітніх та інших послуг, благодійні внески та дарунки.

Так, від надання освітніх послуг закладами отримано коштів: у 2011 році — 1911,0 тис. грн, у 2012 році — 2514,6 тис. грн, у 2013 році — 1194,4 тис. гривень.

Від господарської діяльності отримано коштів: у 2011 році — 4085,2 тис. грн, у 2012 році — 3245 тис. грн, у 2013 році — 2361,4 тис. гривень.

Від плати за оренду тимчасово вільних приміщень: у 2011 році — 67,5 тис. грн, у 2012 році — 35,7 тис. грн, 2013 році — 10,9 тис. гривень.

Від установ, організацій і громадян надійшло благодійної допомоги: у 2011 році — 797,3 тис. грн, у 2012 році — 383,1 тис. грн, у 2013 році — 480,8 тис. гривень.

На виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 495, рішенням обласної ради від 27 липня 2012 року № 320 затверджена обласна програма розвитку професійно-технічної освіти на період до 2015 року.

З реалізації вищезазначеної обласної програми, затвердженої розпорядженням голови обласної адміністрації від 28 грудня 2012 року № 795-р, у 2013 році були проведені заходи, а саме:

обласні етапи всеукраїнських конкурсів з фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з чотирьох професій: «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Кравець», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Столяр будівельний»;

конкурс на кращий веб-сайт професійно-технічного навчального закладу області;

забезпечено функціонування обласного дослідно-експериментального педагогічного майданчика на базі професійно-технічного училища № 12 м. Знам'янка;

за договорами з обласним та міськрайонними центрами зайнятості на базі 22-х професійно-технічних навчальних закладів пройшли підготовку 1,1 тис. слухачів з числа безробітних за 27 професіями;

виставка-ярмарок закладів професійно-технічної освіти «Становлення та перспективи розвитку професійно-технічної освіти Кіровоградщини»;

забезпечується впровадження сучасних педагогічних і виробничих технологій у навчально-виробничий процес підготовки кваліфікованих робітників;

організовано навчання педагогічних працівників за програмою «Intel. Навчання для майбутнього»;

забезпечується комплекс заходів з профорієнтації учнівської молоді та популяризації робітничих професій, у тому числі щорічних обласних виставок-ярмарків професійно-технічних навчальних закладів області.

Водночас з початку 2013 року всі заходи реалізовувались із залученням коштів власних надходжень навчальних закладів.

Питання дотримання чинного законодавства в частині матеріально-технічного і фінансового забезпечення діяльності професійно-технічних навчальних закладів освіти перебувають на постійному контролі обласної державної адміністрації.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів області складається з 81 навчального закладу, серед них: 11 вищих професійних училищ, 2 центри професійно-технічної освіти, професійне училище-агрофірма, 1 професійно-технічне училище, 52 професійних ліцеї, 6 навчальних центрів при установах виконання покарань, 6 структурних підрозділів ДУ «Луганський національний університет імені Т. Шевченка» і двох вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

У 1991 році в області функціонувало 109 професійних училищ із загальним контингентом понад 46 тис. учнів.

Загальний контингент учнів і слухачів професійно-технічних навчальних закладів на сьогодні становить близько 25 тис. осіб, у тому числі за кошти державного бюджету навчається 23,4 тис. учнів, що становить 94 % загального контингенту, з них 97 % учнів разом з професією отримують повну загальну середню освіту. Підготовка робітничих кадрів здійснюється відповідно до укладених двосторонніх договорів для 124 великих підприємств і понад тисячі суб'єктів малого та середнього бізнесу за 135 робітничими професіями і спеціальностями для семи основних галузей економіки в 14 містах і 13 районах області.

У 2011–2012 роках державне замовлення на підготовку робітничих кадрів виконувалося на 100 % (2011 р. – план – 11652, факт – 11652; 2012 р. – план – 11863, факт – 11863), у 2013 році за плану 10 794 осіб станом на 20 вересня зараховано на навчання 10 038 учнів, що становить 93 %.

За останні три роки ПТНЗ області підготовлено, перепідготовлено і випущено 39 627 учнів і слухачів, у тому числі 32 346 учнів отримали робітничу професію за кошти державного бюджету, з них 18 759 випускників (47,4 %) отримали кваліфікацію з двох і більше професій, що дає їм змогу бути більш мобільними на нестабільному ринку праці, 723 випускники (2,3 %) отримали дипломи з відзнакою та 1477 випускників – диплом молодшого спеціаліста.

За три роки працевлаштовано за отриманою професією 29 427 випускників, що становить 74,3 % загального випуску. Працевлаштування випускників, які навчалися за кошти державного

бюджету, становило 69 %, усього — 22 181 випускник; 3334 випускники — 10,3 % випуску — продовжили навчання у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації, 233 випускники — 0,7 % призвано до лав Збройних Сил України. Таким чином, загальна зайнятість випускників за три роки становить 80,0 % загальної кількості випуску тих, які навчалися за кошти державного бюджету.

Професійно-технічні заклади області майже стовідсотково забезпечені викладачами загальноосвітніх дисциплін та на 96 % — майстрами виробничого навчання.

Проблема. Випускники вищих навчальних закладів за напрямом підготовки «Професійна освіта» не завжди володіють необхідними професійними навичками з відповідних робітничих професій і тому не можуть працювати в ПТНЗ майстрами виробничого навчання і викладачами спецдисциплін.

Пропозиція. Підготовку фахівців за напрямом «Професійна освіта» здійснювати тільки на основі раніше отриманої робітничої професії з максимальним рівнем кваліфікації.

Забезпеченість професійно-технічних навчальних закладів підручниками з профтехциклу становить 90 %, а підручниками із загальноосвітніх дисциплін — 88 %.

Проблема. Відсутність підручників і навчальної літератури випуску після 2009 року.

Що стосується матеріально-технічного стану та фінансового забезпечення закладів, то ця база на 50–60 % застаріла. Бюджетні асигнування покривають потреби на 5–10 %, інші джерела фінансування використовуються на навчальні цілі й мінімальну підтримку матеріально-технічної бази.

Обсяги бюджетного фінансування професійно-технічних навчальних закладів першочергово забезпечують захищені видатки на: оплату праці, нарахування на заробітну плату, придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, оплату комунальних послуг та енергоносіїв. Фінансування за цими видатками здійснюється своєчасно і в повному обсязі, але на утримання матеріально-технічної бази кошти не виділяються вже впродовж багатьох років.

Будівлі, що використовуються у навчально-виробничому процесі, ремонтуються в міру наявності коштів. У період 2011–2013 років з бюджету на капітальні ремонти кошти не виділялися.

За рахунок власних надходжень професійно-технічними навчальними закладами у 2012 році виконано поточних і капітальних ремонтів на загальну суму 2500,0 тис. гривень.

Проте ці ремонти — незначна частина від необхідного. На сьогодні потреба коштів на капітальний ремонт та реконструкцію будівель становить 20 161,6 тис. грн на роботи, які необхідно виконати першочергово.

Кошти, одержані професійно-технічними навчальними закладами за рахунок додаткових джерел фінансування, використовуються ними на діяльність, передбачену статутом. Погіршення фінансування МТНЗ в останні роки змушує їх використовувати невеликі кошти спеціального фонду на оплату комунальних послуг, ремонтів, придбання обладнання, інші витрати, які мають надходити з бюджету.

Законодавство у сфері професійно-технічної освіти не адаптоване до реалій сьогодення, обмежує можливість фінансування закладів з місцевих бюджетів. Це значно гальмує подальший розвиток навчальних закладів професійно-технічної освіти.

Проблема. Системне затягування проплат за виконану роботу, придбані речі тощо до трьох місяців з боку Державного казначейства. Проплата не проводиться за всіма фондами: державним (крім заробітної плати, стипендії, частково комунальні послуги), спецрахунку і навіть за фондом добровільних внесків.

Пропозиції. Постановою Кабінету Міністрів України заборонити затримання проплат органами Держказначейства, особливо, якщо йдеться про кошти із спецрахунків.

У професійно-технічних навчальних закладах забезпеченість комп'ютерами становить 75–80 % від потреби. Більшість комп'ютерів (80 %) випущені до 2005 року.

Пропозиція. Збільшення бюджетного фінансування. На законодавчому рівні підвищення зацікавленості бізнесу в участі підготовки кадрів.

Матеріальне заохочення учнів професійно-технічних навчальних закладів здійснювалося за рахунок надходжень з держбюджету, доходів від виробничої практики, залучення коштів підприємств, організацій та установ.

Проблема. Заохочення і матеріальна допомога виплачуються за залишковим принципом з економії стипендіального фонду. Не планується і стипендія в розмірі прожиткового мінімуму для

працевдатних осіб дітям шахтарів, які мають стаж підземної роботи понад 15 років.

Пропозиція. Забезпечити стовідсоткове планування і фінансування цієї статті згідно з діючим законодавством.

Спостерігається тенденція зменшення надходжень від виробничої практики та виробничого навчання у зв'язку зі зменшенням контингенту бюджетної та госпрозрахункової підготовки.

З балансів 6 професійно-технічних навчальних закладів області за період з 2008 по 2013 роки передано до комунальної власності місцевих громад 9 об'єктів з дотриманням усіх норм чинного законодавства.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	7480,52	125,4	1,5	7607,42
2012	8271,64	158,7	1,5	8431,84
2013	7063,54	172,7	1,5	7237,74

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	5806,72	1395,58	7202,30
2012	5373,22	1425,67	6798,89
2013	4457,24	1015,35	5472,59

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	174 179,4	173 901,8	72 788,4	72 774,7	8574,9	8573,9	37 119,6	34 247,5
2012	201 252,6	200 788,6	70 588,5	70 463,1	8536,3	8504,8	48 710,2	40 328,4
2013	218 580,2	162 573	74 753,6	52 468,2	8949,6	5961,8	49 512,4	26 212,4

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	-	-	-	-	39	39	-	-	6875,4	61 77,7	299 576,7	295 713,7
2012	-	-	-	-	807,9	471,4	-	-	15 487,6	11 063,1	345 383,1	331 619,4
2013	-	-	-	-	335,6	335,6	-	-	13 613,9	11 519,3	365 845,3	259 170,3

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	4478,8	1170,4	4090,4	9739,6
2012	4279,6	1120,3	3938,7	9338,6
2013	2994,9	635,6	2173,3	5803,8

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Станом на 01.10.2013 мережа професійно-технічної освіти Львівської області налічувала 59 професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі 6 навчальних центрів при установах виконання покарань та професійно-технічне училище при виправно-трудовій колонії. Крім цього, у м. Львові функціонують два позашкільні заклади освіти. Порівняно з 1991 роком кількість ПТНЗ зменшилась на 13.

З 01.01.2013 відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.11.2012 № 857-р приєднано до Національного університету «Львівська політехніка» Міжрегіональне ВПУ зв'язку м. Львова (Відокремлений структурний підрозділ – Львівський коледж «Інфокомунікації») та до Національного транспортного університету ВПУ № 63 м. Львова (Львівське вище професійне училище транспортних технологій та сервісу).

Щодо розподілу ПТНЗ за галузевим спрямуванням, то значну частку становлять заклади, які здійснюють підготовку робітників для промисловості (37 %), торгівлі і громадського харчування (21 %), будівництва (16 %), транспорту (13 %), сфери послуг (7 %), агропромислового комплексу (5 %), зв'язку (1 %).

За останнє десятиліття мережа професійно-технічної освіти Львівщини постійно реорганізовувалась. Реорганізаційні дії охоплювали кількісні зміни в мережі професійно-технічних навчальних закладів, спеціалізації навчальних закладів та їх типів. В області протягом останніх 10 років зменшено кількість професійно-технічних училищ з 36 до 2, створено й розширено мережу професійних ліцеїв (з 1 у 2002 р. до 32 у 2013 р.) та вищих професійних училищ (16 у 2013 р., з них 2 – міжрегіональні ВПУ, 2 – вищі професійні художні училища).

Станом на 01.10.2013 мережа ПТНЗ за типами навчальних закладів така:

- вищі професійні училища (ВПУ) – 16;
- вищі художні професійні училища (ВПХУ) – 2;
- міжрегіональні центри професійно-технічної освіти художньо-го моделювання і дизайну – 1;
- професійні ліцеї (ПЛ) – 32;
- художні професійні училища (ХПТУ) – 1;

навчальні центри при установах виконання покарань – 6;
професійно-технічне училище № 44 м. Самбора – 1.

Контингент учнів ПТНЗ Львівської області на 01.01.2011 становив 32 116 осіб; на 1.01.2012 – 31 887 осіб; на 1 січня 2013 року – 32 696 осіб.

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів у ПТНЗ області, доведене Міністерством освіти і науки України, у:

2011 році становило 14 045 осіб; виконання – 13 864 особи, або 98,7 % доведеного обсягу;

2012 році – 14 141 особа; виконання – 14 078 осіб (99,6 %);

2013 році – 14 871 особа; виконання станом на 19 вересня – 12 233 особи (86,3 %).

Випущено ПТНЗ Львівської області у: 2011 році – 13 047 учнів, працевлаштовано – 93,6 %; 2012 році – 12 005 учнів, працевлаштовано – 92,4%; 2013 році – 10 416 учнів, працевлаштовано станом на 1 вересня 2013 року – 89,4%.

До статті 9. З переходом ПТНЗ Львівської області з 2007 року на фінансування з обласного бюджету суттєво покращилась оперативність в управлінні фінансово-економічною діяльністю навчальних закладів. Своєчасно та в повному обсязі виділяється фінансування на оплату праці працівників ПТНЗ, стипендіальне забезпечення та харчування учнів, матеріальне та грошове забезпечення учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оплату спожитих енергоносіїв та комунальних послуг та інших захищених статей видатків.

Забезпеченість професійно-технічних навчальних закладів навчальною літературою з державного бюджету:

із загальноосвітніх предметів – 57 %, водночас частина підручників не відповідають впровадженням з 2010 року програмам Державних стандартів загальної середньої освіти;

підручниками професійно-теоретичного циклу – 72 %.

За Державною програмою інформатизації та комп'ютеризації всі ПТНЗ Львівської області отримали навчальні комп'ютерні комплекси, що дало змогу поліпшити основні показники оснащення училищ комп'ютерною технікою і програмним забезпеченням нового покоління. Наразі усього комп'ютерів в училищах – 2166 одиниць. Відповідно до наказів Міністерства освіти України і управління професійно-технічної освіти, координації діяльності вищих навчальних закладів і науки Департаменту освіти і науки

Львівської обласної державної адміністрації в області створена електронна мережа професійно-технічних навчальних закладів. 52 ПТНЗ підключені до мережі Інтернет і користуються електронною поштою (100 %), а 50 ПТНЗ мають власні веб-сайти.

Кількість комп'ютеризованих кабінетів, лабораторій і майстерень професійно-теоретичного та професійно-практичного циклу в ПТНЗ — 184. Онлайнове обладнання мають 30 навчальних закладів, що дає змогу спілкування у Скайпії.

Із 45 ПТНЗ, які мають гуртожитки, 30 використовують мережу Інтернет у гуртожитках (67%).

52 ПТНЗ Львівської області отримали навчальні комп'ютерні комплекси, в тому числі 18 ПТНЗ отримали НКК у 2010 році за рахунок коштів обласного бюджету. У навчальному процесі училища використовують 70 проєкторів та 15 мультимедійних дошок.

У 2011–2012 навчальному році училища придбали 157 сучасних ПК за позабюджетні кошти. Одним із найважливіших показників рівня комп'ютеризації є кількість учнів на один комп'ютер: загалом для ПТНЗ Львівської області цей показник становить 13,7 учнів на один ПК за норми 15.

Фінансування системи професійно-технічної освіти з обласного бюджету дає можливість оперативно реагувати на реальні фінансові потреби ПТНЗ шляхом своєчасного внесення змін до кошторисних призначень впродовж року.

До статті 29. Внесеними змінами до Закону України «Про професійно-технічну освіту» згідно із Законом України від 22.06.2012 № 5026–VI частково зменшено непорозуміння між роботодавцями та навчальними закладами в частині оплати праці учнів при проходженні навчально-виробничої практики, зокрема, знято положення про обов'язковість оплати. Однак з навчальних закладів не знімається контроль щодо недопущення випадків експлуатації дитячої праці роботодавцями. Відповідно до пункту 1.6 Типового договору про проходження учнями навчально-виробничої практики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 № 992, передбачено проведення оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт при проходженні навчально-виробничої практики.

Державною фінансовою інспекцією у Львівській області та іншими контролюючими органами при проведенні ревізій та перевірок ПТНЗ вказується на укладання договорів на проходження

учнями виробничої практики із обов'язковим зазначенням умов оплати праці учнів.

Проте роботодавці й надалі відмовляються укладати зазначені договори на умовах оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт при проходженні виробничої практики.

Як наслідок, за таких умов ПТНЗ не завжди можуть вирішити питання щодо проходження учнями виробничої практики на підприємствах, установах, організаціях різних форм власності.

З метою врегулювання питань щодо організації проходження учнями ПТНЗ навчально-виробничої практики на підприємствах, установах, організаціях необхідно внести зміни до діючого законодавства в частині заохочення роботодавців за надані робочі місця, навчально-виробничі ділянки при проходженні учнями виробничої практики.

До статті 40. З метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності навчальними закладами 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій, використовуються для надання учням, які навчаються за державним замовленням, матеріальної допомоги та заохочення.

Порядок використання коштів, передбачених на виплату стипендій, для надання матеріальної допомоги та заохочення розробляється навчальним закладом та затверджується його керівником.

У 2011 році за рахунок стипендіального фонду ПТНЗ виплачено матеріального заохочення учням 5133,8 тис. грн, у 2012 році — 5803,4 тис. грн, за 6 місяців 2013 року — 2875,1 тис. гривень.

Інших механізмів матеріального заохочення учнів, слухачів ПТНЗ з фондів, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян, немає.

Для підвищення престижності здобуття молоддю робітничих професій пропонуємо збільшити розмір стипендії учнів ПТНЗ до рівня студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

З метою створення фондів матеріального заохочення учнів, слухачів ПТНЗ, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності, залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян, пропонуємо розробити Положення про фонд матеріального заохочення відповідно до статті 40

Закону України «Про професійно-технічну освіту» та внести відповідні зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ».

До статті 49. Протягом 2008–2013 років у системі ПТНЗ області не відбувалося вилучення приміщень.

Відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21.09.1998 № 1482 «Про передачу об'єктів державної та комунальної власності» в комунальну власність громад передавалися не властиві системі об'єкти – житлові будинки, електричні підстанції, водопровідні башти тощо.

На балансі окремих навчальних закладів перебувають об'єкти, які не використовуються для навчально-виховного процесу. Реалізація даних об'єктів не ініціювалась, оскільки у зв'язку з визначеннями статті 29 Бюджетного кодексу кошти від реалізації таких об'єктів спрямовуються в дохід державного бюджету, а не на розвиток матеріально-технічної бази системи професійно-технічної освіти, як передбачено частиною четвертою статті 49 Закону України «Про професійно-технічну освіту».

До статті 50. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН» (зі змінами) фінансове забезпечення здійснюється через централізовані бухгалтерії навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, які утримуються за рахунок видатків місцевого бюджету на підготовку кадрів у професійно-технічних навчальних закладах, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Упродовж 2011–2013 років у повному обсязі забезпечено потребу ПТНЗ у видатках на заробітну плату, стипендіальне забезпечення, харчування учнів, оплату спожитих енергоносіїв та комунальних послуг тощо.

Затримок з виплат заробітної плати працівникам, стипендії учням за 2011–2013 роки немає; кредиторської заборгованості за спожиті навчальними закладами енергоносії та комунальні послуги також.

Водночас затверджені кошторисні призначення загального фонду бюджету не повною мірою забезпечують потребу ПТНЗ

у модернізації наявної матеріально-технічної бази, її оновлення та розширення, проведення ремонтних робіт на об'єктах навчальних закладів, що, в свою чергу, негативно відбивається на якості підготовки кваліфікованих робітників.

При формуванні показників державного бюджету потрібно передбачати в обсягах міжбюджетних трансфертів збільшені суми видатків на оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ, на проведення робіт з капітального та поточного ремонту об'єктів ПТНЗ.

До статті 51. Протягом 2011, 2012 та у I півріччі 2013 року професійно-технічним навчальним закладам області для навчальних цілей були передані від благодійних організацій, спонсорів і баз практики дрібний інвентар та інвентар довготривалого використання на загальну суму відповідно: 2011 – 3,8 млн грн, 2012 – 4,2 млн грн, у I півріччі 2013 року – 2,1 млн гривень.

Упродовж 2011–2013 років у ПТНЗ області склалася несприятлива ситуація внаслідок несвоєчасної оплати платіжних документів регіональними органами Державного казначейства України.

Станом на звітні дати заборгованості з виплати заробітної плати, стипендії, оплати комунальних послуг та енергоносіїв немає.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» розроблено Програму розвитку професійно-технічної освіти Львівської області на 2011–2015 роки та погоджено з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України.

Впродовж 2011–2013 років фінансування з державного та місцевих бюджетів, інших джерел на реалізацію заходів, визначених Програмою розвитку професійно-технічної освіти Львівської області на 2011–2015 роки, не здійснювалось.

Водночас Програмою розвитку освіти Львівщини на 2013–2017 роки передбачено у 2013 році 800,0 тис. грн для створення 2-х центрів із впровадження інноваційних технологій на базі Вищого професійного училища № 20 м. Львова (машинобудівна галузь) та Львівського професійного ліцею комп'ютерних технологій (комп'ютерні та інформаційні технології).

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	5133,8	—	—	5133,8
2012	5803,4	—	—	5803,4
2013	2875,1	—	—	2875,1

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	6221,2	8800,4	15021,6
2012	7106,6	9848,8	16955,4
2013	3628,9	4809,9	8438,8

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з обласного бюджету

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата з нарахуваннями		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	184213,7	183402,7	81488,5	81488,5	9784,0	10012,1	26260,5	26198,4
2012	225015,0	224946,7	87930,0	87930,0	9187,0	9161,4	33859,1	33424,7
2013	244710,4	123205,2	89422,2	39932,5	11938,7	5938,7	35934,0	19582,0

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	–	–	7387,6	7387,6	1291,4	1291,4	–	–	4883,3	4482,0	315309,0	314262,0
2012	–	–	5218,7	5218,7	1000,0	500,0	400,0	400,0	6166,6	4102,6	368776,4	365684,1
2013	–	–	2318,0	583,5	800,0	–	–	–	5664,6	1511,1	390787,9	190753,0

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	2585,4	807,3	15307,9	18700,6
2012	3202,4	793,1	17128,1	21123,6
2013	1635,2	393,0	8070,5	10098,7

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

У Миколаївській області сформована мережа професійно-технічних навчальних закладів, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для потреб економіки регіону. Це 30 навчальних закладів державної форми власності, з яких: 4 вищі професійні училища, 19 професійних ліцеїв відповідного профілю та 2 філії; 5 професійно-технічних училищ; 2 навчальних центри при установах виконання покарань.

За рахунок Державного бюджету України фінансуються 5 ПТНЗ: Вище професійне училище суднобудування, Новоодеський професійний аграрний ліцей, Вище професійне училище № 21 м. Миколаєва, два навчальні центри № 53, 83 при установах виконання покарань. Інші 25 ПТНЗ області фінансуються за рахунок між-бюджетних трансфертів.

На виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти в області прийнято Програму розвитку професійно-технічної освіти Миколаївської області на 2011–2015 роки, яку затверджено рішенням обласної ради від 23.09.2011 року № 20.

Станом на 20.09.2013 прийом учнів до ПТНЗ області за державним замовленням 2013 року – 4912 осіб, або 77 % державного замовлення. На 20.09.2013 навчалоя 11596 осіб.

Для порівняння: прийом учнів до ПТНЗ області за державним замовленням 2012 року становив 5949 осіб, або 96,3 % державного замовлення.

У 2012/2013 навчальному році випускників, які навчалися за державним замовленням у ПТНЗ області, налічувалось 5585 осіб. Із них дипломи кваліфікованого робітника отримали 4945 осіб, свідоцтв про присвоєння робітничої кваліфікації – 640 осіб.

Для порівняння: у 2010/2011 навчальному році випущено 5900 кваліфікованих робітників, з них працевлаштовано 3988 осіб; продовжили навчання у ВНЗ – 693 особи; 132 – призвані до лав Збройних Сил України.

У 2011–2012 навчальному році кількість випускників у ПТНЗ становила 5441 особу. Із загальної кількості випускників працевлаштовано 3957 осіб, продовжують навчання у ВНЗ 484 особи; призвані до лав Збройних Сил України 115 осіб.

За даними моніторингу 2012 року, працевлаштовано 3657 осіб, що становить 85,4 % анкетованих випускників.

Протягом 2012 року на замовлення та за рахунок служби зайнятості на базі державних ПТНЗ підготовлено 287 слухачів із числа незайнятого населення, протягом I півріччя 2013 року — 204 слухача. Підготовка робітничих кадрів у області здійснюється за 119 професіями.

Професійно-технічними навчальними закладами області за підтримки облдержадміністрації вжито заходів для підвищення якості професійно-технічної освіти, забезпечення обладнанням та навчально-комп'ютерними комплексами. У 2012–2013 навчальному році придбано:

- автомобілів — 1;
- електрозварювальних апаратів — 4;
- бойлерів — 1;
- меблів для гуртожитків — 3;
- котлів для топкової — 2;
- холодильних шаф — 1;
- сіткових насосів — 1.

Протягом 2012–2013 навчального року відбулося насичення матеріально-технічної бази ПТНЗ сучасними комп'ютерами. Придбано 180 одиниць комп'ютерної техніки як за власні кошти, так і за рахунок інших надходжень, не заборонених законодавством.

Станом на 20.09.2013 ПТНЗ області були забезпечені 955 сучасними комп'ютерами. Всі навчальні заклади підключені до локальної мережі Інтернет, 23 із них мають власні веб-сайти.

Протягом 2012 року у ПТНЗ проведена робота з удосконалення матеріально-технічної бази бібліотек комп'ютерною технікою, оргтехнікою; підключення до мережі Інтернет. У квітні 2013 року на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Миколаївській області (далі — НМЦ ПТО) відбулося засідання творчої групи з питання створення мережі електронних бібліотек на базі НМЦ ПТО, Миколаївського професійного ліцею, Миколаївського професійного суднобудівного ліцею, Надбужького професійного аграрного ліцею та Державного навчального закладу «Миколаївське вище професійне училище технологій та дизайну».

Забезпеченість підручниками та навчальними посібниками ПТНЗ області становить у середньому:

загальнопрофесійною літературою — 73 %;

загальноосвітньою — 55 %;

загальнотехнічною — 50 %.

На виконання Програми розвитку професійно-технічної освіти Миколаївської області на 2011–2015 роки у 2012 році профінансовано поточні ремонти ПТНЗ на загальну суму 356,3 тис. гривень.

Рішенням обласної ради від 27.06.2013 № 8 виділено додаткові кошти розміром 770 тис. грн для придбання будівельних матеріалів на здійснення поточних ремонтів, які розподілено між 14 ПТНЗ області.

Протягом 2012 року в області розроблено проекти двох Державних стандартів професійно-технічної освіти (далі — ДСПТО) з професій «Електрорадіомонтажник судновий» (код 7242) та «Виноградар» (код 6122).

Наказом МОН молодьспорту від 24.10.2012 № 1172 «Про затвердження державного стандарту з професії «Виноградар» затверджено ДСПТО з професії «Виноградар» (код 6122). Проект ДСПТО з професії «Електрорадіомонтажник судновий» (код 7242) направлено на затвердження.

На утримання професійно-технічних навчальних закладів області були передбачені видатки: у 2011 році — 150,0 млн грн, у 2012 році — 179,4 млн грн, у 2013 році — 185,1 млн грн, тобто видатки щорічно збільшуються. За рахунок зазначених коштів згідно з вимогами Закону України про Державний бюджет України в обов'язковому порядку в повному обсязі передбачаються видатки за захищеними статтями: заробітна плата з нарахуваннями, стипендія учням, оплата за комунальні послуги, харчування. Інші поточні витрати передбачаються в мінімальній потребі.

Всі учні з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечені підвищеною стипендією, стовідсотково забезпечені гарячим харчуванням. Вартість триразового харчування становить 42 грн, одноразового — 16 гривень.

Учні із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, отримують підвищену стипендію — 850 грн (у разі відмінного навчання — 890 грн). Інші учні отримують збільшену академічну стипендію у розмірі 275 гривень.

Питання оплати праці учням ПТНЗ області під час проходження виробничої практики не вирішується у повному обсязі через відсутність дієвого механізму впливу на підприємства, з якими

укладені угоди, тому що переважна їх більшість — приватної форми власності. Водночас нова редакція статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту» не містить положення про обов'язковість оплати виробничої практики. Тож оплата здійснюється тоді, коли у договорі про це зазначено.

З 1 січня 2011 року згідно зі статтею 90 Бюджетного кодексу України професійно-технічна освіта на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах державної та комунальної власності фінансується з обласного бюджету.

Нерухоме та індивідуально визначене майно професійно-технічних навчальних закладів залишається у державній власності. Відповідно до абзацу сьомого статті 8 Закону України «Про професійно-технічну освіту» розпорядження державним майном, що перебуває у користуванні професійно-технічних навчальних закладів, віднесено до повноважень Міністерства освіти і науки України.

Департамент освіти, науки та молоді облдержадміністрації неодноразово звертався до Міністерства освіти і науки України щодо виділення коштів на капітальний ремонт професійно-технічних навчальних закладів з Державного бюджету. Відповіді не отримано. Пропозиції щодо потреби ПТНЗ у видатках на капітальний ремонт щорічно направляються до фінансових органів Миколаївської облдержадміністрації, які на підставі статті 8 Закону України «Про професійно-технічну освіту» відмовляють у здійсненні капітальних видатків зазначеним закладам з обласного бюджету.

Департамент освіти, науки та молоді облдержадміністрації звертався до департаменту економічного розвитку, торгівлі та туризму облдержадміністрації щодо питання збереження державного майна, створення належних умов для всіх учасників навчально-виховного процесу, проведення капітальних ремонтів ПТНЗ як такого, що потребує спільного рішення з відповідними центральними органами виконавчої влади.

Отже, невідповідність законодавчих нормативних документів не дає змоги виділяти кошти з обласного бюджету для поліпшення матеріально-технічної бази ПТНЗ.

Проблеми:

застарілість обладнання;

відсутність механізму забезпечення стажування викладачів та майстрів виробничого навчання на виробництві;

відсутність нових видань підручників для ПТНЗ державною мовою;

недостатній рівень фінансування на удосконалення матеріально-технічної бази;

відсутність зацікавленості підприємств-роботодавців у реалізації вимог статті 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту»;

влаштування для проходження виробничої практики та працевлаштування учнів ПТНЗ, яким не виповнилось 18 років, з робітничих професій «Верстатник широкого профілю», «Токар». Згідно з законодавством учні до 18 років не допускаються медичною комісією до виконання цих робіт (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.05.2007 № 246 «Про затвердження порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій»). Не всі випускники ПТНЗ на день випуску та працевлаштування мають 18 років;

затримання з оплатою платежів через установи Державної казначейської служби з незахищених статей як за загальним, так і за спеціальним фондами. Платежі не здійснюються по два–три місяці, виникає кредиторська заборгованість. Це спричиняє несвоєчасність придбання обладнання, сировини для виробничої діяльності та матеріалів для здійснення поточних ремонтів, а також несвоєчасність оплати інших послуг, крім комунальних.

Пропозиції:

внести зміни до статистичної звітності щодо обліку працевлаштованих випускників з відображенням осіб, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною;

передбачити на законодавчому рівні відповідальність випускників за відмову від працевлаштування за отриманою професією;

з метою реалізації конституційного права громадян на доступність і безоплатність професійно-технічної освіти внести зміни до законодавства щодо права отримання первинної професійної підготовки особами, які мають інший освітньо-кваліфікаційний рівень, здобутий на контрактній основі.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Упродовж останніх 20 років мережа державних закладів професійно-технічної освіти Одеської області зазнала як кількісних, так і якісних змін, детермінованих об'єктивними чинниками, зокрема, економічного та демографічного характеру. Так, процес роздержавлення підприємств-виробників, відсутність дієвих нормативно-правових важелів регуляторного впливу на приватний сектор економіки, передусім у частині відтворення робітничого потенціалу, зумовили втрату системної взаємодії між базовими організаціями-виробниками та закладами системи ПТО. А припинення, перепрофілювання, ліквідація переважної більшості установ і водночас розвиток сфери побутового обслуговування, харчування тощо фактично призвели до перепрофілювання основних напрямів професійної підготовки. Так, за відсутності замовлень від роботодавців на підготовку кваліфікованих робітників, оскільки кількість самих виробництв, насамперед у машинобудівній галузі, щороку скорочувалася, переважна більшість закладів ПТО, маючи певне фінансове забезпечення із державного бюджету, доволі чітку нормативно-правову базу щодо поповнення бюджету закладу за рахунок виробничої діяльності, платних послуг тощо, суттєво перепрофілювалась, отримавши ліцензії на освітню діяльність з професій, що не відповідали основному освітньому напрямку професійної підготовки, але були спорадично затребуваними на ринку праці. Приміром, передання у 2004–2009 роках у контексті реалізації державної програми комп'ютерних комплексів спровокувало фактично суцільне запровадження надання освітньої послуги за професією «Оператор комп'ютерного набору». А фактично безпроблемна організація проходження учнями оплачуваної виробничої практики за професією «Кухар» і стовідсоткове працевлаштування випускників зумовили запровадження у багатьох училищах надання освітніх послуг за цією професією (як за такою, так і в інтеграції з іншими професіями). Станом на 01.10.2013 лише кожне п'яте училище зберегло первісне основне галузеве спрямування професійної підготовки.

Мережу державних закладів професійно-технічної освіти на 01.10.2013 склали 45 установ системи професійно-технічної освіти II–III атестаційного рівня (у 1991 році – 62). Системну

її оптимізацію започатковано наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2008 № 633 «Про удосконалення мережі державних професійно-технічних навчальних закладів Міністерства освіти і науки України», на виконання якого департаментом освіти і науки облдержадміністрації було проведено моніторинг учнівського контингенту в закладах системи ПТО, встановлено прогностичні показники наповнюваності учнівських груп на період до 2014 року, надано пропозиції щодо оптимізації мережі закладів ПТО. На виконання відповідних наказів профільного міністерства упродовж 2009–2013 років оптимізаційні заходи поширилися на 9 закладів ПТО. Останнє за часом скорочення мережі закладів професійно-технічної освіти області проведено на виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 16.17.2013 № 982, відповідно до якого з 01.09.2013 ліквідовано Любашівську філію Державного навчального закладу «Савранське професійно-технічне аграрне училище». У результаті оптимізації мережі державних закладів ПТО зменшилась лише номінальна кількість училищ. Учніські контингенти, інженерно-педагогічні кадри, матеріально-технічна база, у тому числі земельні ділянки, будівлі, споруди тощо, а також ліцензії на провадження освітньої діяльності від реорганізованих училищ передано базовим закладам ПТО, які своєчасно забезпечувалися фінансуванням з державного (обласного) бюджету вже з урахуванням нових показників учнівського контингенту, штатів інженерно-педагогічних працівників.

Первинну професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації наразі здійснюють 45 закладів професійно-технічної освіти, з яких: 30 – професійно-технічні навчальні заклади, 4 – філії, 8 закладів ПТО у складі ВНЗ III–IV рівнів акредитації, 3 навчальні центри при установах виконання покарань.

За типами навчальних закладів 45 освітніх установ профтехосвіти поділяються на: професійно-технічні училища відповідного профілю – 13 (з них 3 при установах виконання покарань), ліцеї – 20, центр ПТО – 1, коледж – 1, вищі професійні училища – 6, а також філії – 4.

Підготовку кваліфікованих робітничих кадрів для потреб промисловості регіону забезпечують 9 навчальних закладів, для будівництва та комунального господарства – 4, для сфери послуг, торгівлі та громадського харчування – 12, для агропромислового комплексу області – 20.

Показники учнівського контингенту закладів ПТО упродовж останніх семи років варіюються у межах 17,5–18,5 тисяч.

Навчання кваліфікованих робітників здійснюється за 169 інтегрованими професіями (за різною інтеграцією). Упроваджено державні стандарти професійно-технічної освіти (далі – ДСПТО) з 110 професій. Працівники закладів ПТО області брали участь у розробці 11 ДСПТО.

Виконання закладами ПТО області державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів характеризується стабільно високими показниками, що є результатом спільної роботи регіонального органу управління освіти, закладів ПТО, роботодавців. Так, плановий показник державного замовлення у 2011 році виконано на 95 % (план – 8862, факт – 8409), у 2012 – 94,3 % (план – 8902, факт – 8399), у 2013 році – 94 % (план – 8572, факт – 8054).

Заклади ПТО мають доволі високі показники з працевлаштування випускників. Так, із 7753 випускників 2011 року працевлаштовано 7593 осіб, або 98 %, із 7175 випускників 2012 року – 7024 осіб, або 97,8 %. Із 7651 випускника 2013 року станом на 01.10.2013 працевлаштовано 7636 осіб, або 99,8 %.

У 45 державних закладах ПТО станом на 01.10.2013 працюють 3572 особи, з них 2187 осіб – інженерно-педагогічні працівники (у 2011 р. – 2113 осіб, у 2012 р. – 2141 особа). Навчальні заклади повністю укомплектовані інженерно-педагогічними працівниками.

Станом на 01.10.2013 на балансі закладів ПТО обліковується 1791 комп'ютер (станом на 01.09 2012 було 1563 комп'ютери). У 2012–2013 навчальному році комп'ютерний парк поповнився 228 одиницями на загальну суму 635,6 тис. гривень. Із них у 2012–2013 навчальному році за рахунок позабюджетних надходжень на загальну суму 514 тис. грн придбано 197 комп'ютерів. Крім того, від фізичних та юридичних осіб отримано 31 комп'ютер на загальну суму 121,6 тис. гривень. Безпосередньо у навчальному процесі використовується 1412 комп'ютерів, або 79 % їх загальної кількості. Із них підключено до мережі Інтернет 965 комп'ютерів, або 68,3 %, тобто два комп'ютери із кожних трьох. У середньому по області використання у навчально-виробничому процесі одного комп'ютера співвідноситься з наданням освітніх послуг 13 учням. Із 25 закладів ПТО, на балансі яких є гуртожитки, учні

15-ти з них (60 % їх кількості) мають доступ до мережі Інтернет. У 10-ти з них у гуртожитках розміщено 21 комп'ютер, підключений до Інтернету, а в гуртожитках ще 5 училищ доступ до Інтернету забезпечено шляхом створення зони безоплатного доступу WI-FI.

Тож можемо констатувати: якщо від початку процесу комп'ютеризації закладів ПТО, започаткованого у 2004 році Міністерством освіти і науки України, за рахунок держбюджетних субвенцій у 2004–2010 роках було отримано 456 комп'ютерів, то решту діючих нині 1335 комп'ютерів (не беручи до уваги тих, що у зв'язку із неможливістю їх використання були списані) придбано за рахунок позабюджетних надходжень або отримано як благодійну допомогу. Тобто придбання чи отримання 75 % одиниць комп'ютерної техніки не пов'язано із цільовими державними субвенціями, тобто чотири із кожних п'яти комп'ютерів придбано чи отримано за рахунок позабюджетних надходжень або спонсорської (благодійної) допомоги. У минулому навчальному році матеріальну комп'ютерну базу оновлено на 228 комп'ютерів, що становить 12,7 % загальної їх кількості та 17 % від загальної кількості комп'ютерів, придбаних у різні часи за рахунок коштів позабюджетних надходжень чи благодійно отриманих. Фактично кожний шостий комп'ютер нового покоління поповнив баланс училищ саме в минулому навчальному році.

Для покращення навчально-виробничого процесу у 2012–2013 навчальному році за рахунок позабюджетних коштів установ ПТО на загальну суму 56, 7 тис. грн придбано 12 мультимедійних систем. Крім того, за рахунок позабюджетних коштів установ ПТО на загальну суму 42, 5 тис. грн придбано 14 телевізорів, 7 мультимедійних проекторів.

На 01.10.2013 загальний книжковий фонд державних закладів професійно-технічної освіти становив 441 929 одиниць. Попри те, що в середньому на одного учня наразі припадає 24 підручники, більшість з них морально застаріли. Про це свідчить той факт, що лише 85 663 підручники (19,4% загальної кількості) надруковано у 2005–2013 роках, а решта, тобто понад 80 %, мають рік випуску понад 8 і більше років.

Про загрозливе «старіння» книжкового фонду закладів ПТО свідчить і те, що у 2012–2013 навчальному році книжковий фонд із спецдисциплін поповнився лише 2122 підручниками (з них

2027 україномовних, або 95,5 %), що становить 0,6 % загальної кількості таких. А книжковий фонд із загальноосвітніх предметів збільшився лише на 3331 підручник (з них 3331 – україномовний, або 100 %), що становить 3,5 % загальної кількості таких. Усього упродовж минулого навчального року книжковий фонд 45 закладів професійно-технічної освіти в середньому поповнився лише на 5453 одиниці, або на 1,2 % загальної їх кількості.

Усього україномовних підручників різних років із спецдисциплін та загальноосвітніх предметів – 138 776 примірників, або 31,4 % загальної їх кількості. Кількість наявних підручників із спецдисциплін суттєво переважає таку із загальноосвітніх предметів: 348 071 (78,8 % загальної кількості) проти 93 858 (21,2 %). Фактично майже на чотири підручники із спецдисциплін припадає один підручник із загальноосвітніх предметів.

Крім того, закладами професійно-технічної освіти на 2013 рік передплачено 709 періодичних видань, або у середньому 16 найменувань на заклад, з них 611, або 86,2 %, – україномовні.

Громадяни України можуть на безоплатній основі, тобто за рахунок держави, безперешкодно реалізувати конституційно надане їм право у частині здобуття професійно-технічної освіти у державних навчальних закладах області, включаючи ВПУ та Одеський центр професійно-технічної освіти, у межах встановлених їм показників державного замовлення на підготовку робітничих кадрів та молодших спеціалістів.

Функціонування 26 із 45 державних установ системи професійно-технічної освіти II–III атестаційного рівня з 01.01.2011 забезпечується видатками з обласного бюджету за рахунок міжбюджетних трансфертів.

Як і у попередні роки, фінансування закладів системи ПТО забезпечує існуючу потребу лише на 60 % та включає у себе видатки в повному обсязі на заробітну плату, стипендіальне забезпечення, харчування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, частково – на оплату комунальних послуг тощо. Дефіцит – 40 % від потреби – становлять кошти, необхідні на модернізацію матеріально-технічної бази, оновлення автомобільно-тракторного парку, верстатного обладнання та устаткування, збереження гуртожитків у належному експлуатаційному стані тощо.

Безпосередньо на модернізацію матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти області кошти з державного

(обласного) бюджету фактично не виділялися (за КЕКВ 2110 «Придбання обладнання»: 2004 р. — 93 тис. грн; 2005 р. — 30 тис. грн; 2006 р. — 170 тис. грн; 2007 р. — 100 тис. грн; 2008–2013 рр. — 0,00 гривень). Унаслідок цього за останні шість років заклади ПТО не мали змоги хоча б частково оновити автомобільний і тракторний парки. У морально застарілому стані наразі й обладнання більшості навчально-виробничих лабораторій, аудиторій спецдисциплін, насамперед тих освітніх установ, які розташовані в дотаційних районах області. Складну ситуацію не можуть докорінно змінити позабюджетні кошти, які заклади ПТО за цим КЕКВ спрямовують на придбання необхідного для навчального процесу обладнання. Однак закладами ПТО до початку 2013–2014 навчального року за рахунок позабюджетних надходжень на загальну суму 1272 тис. грн створено та дообладнано 68 кабінетів, лабораторій, майстерень. Найбільш активно удосконалювалася база з підготовки кухарів, перукарів, малярів, штукатурів, електрогазозварників, кравців.

З огляду на складність ситуації з матеріально-технічним забезпеченням закладів ПТО аграрного профілю облдержадміністрацією та обласною радою було прийнято рішення, згідно з яким державним навчальним закладам «Тарутинський професійний аграрний ліцей», «Овідіопольське професійно-технічне аграрне училище» та «Березівський професійний аграрний ліцей» передано три зернозбиральні комбайни КЗС-812 сх. «Полісся».

Таблиця 1

Планові та фактичні показники фінансового забезпечення закладів ПТО з обласного бюджету у 2011–2013 роках

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	99 764,5	99 720,47	52 582,8	52 584,8	11 691,5	12 247,1	13 224,2	11 605,6
2012	120 861,9	121 094,79	55 637,4	55 637,3	16 543,2	15 782,4	13 374,1	13 002,6
2013	134 053,9	87 952,69	57 224,1	34 970,5	17 333	9864,6	15 212,3	9171,2

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	58 61,32	58 09,92	18 3124,3	181 967,9
2012	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	92 78,4	88 77,3	21 5695	214 394,4
2013	0,0	0,0	70,0	88,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10 202,0	58 24,86	23 4095,3	147 871,9

Пропозиція. У зв'язку з тим, що, передаючи органам місцевого самоврядування частину управлінських функцій, передусім фінансові, Міністерство освіти і науки України зберегло за собою виключно усі майнові права на матеріальні та нематеріальні активи закладів ПТО, що унеможлиблює вирішення на обласному рівні у чинному правовому полі питання відповідного якісного фінансування установ профтехосвіти, зокрема, у частині розвитку закладів освіти та модернізації їх матеріально-технічної бази, пропонуємо внести зміни до статей 6–9 Закону України «Про професійно-технічну освіту», до інших законодавчих актів, якими передбачити передачу від Міністерства освіти і науки України місцевим органам виконавчої влади та самоврядування закладів ПТО, які фінансуються з місцевих бюджетів.

Таблиця 2

Показники обсягів позабюджетних надходжень від виробничого навчання та виробничої практики у 2011–2013 роках

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	5138,5	303,8	5442,3
2012	4955,9	117,4	5073,3
2013 (I–II кв.)	3354,3	39,6	3393,9

Фізичні та юридичні особи беруть участь не лише в оновленні комп'ютерної бази закладів ПТО, а й у забезпеченні проведення закладами ПТО косметичних ремонтних робіт, ремонтів дахів, мереж життєзабезпечення функціонування освітніх установ тощо. Так, до початку нового навчального року закладами ПТО

за рахунок позабюджетних надходжень, коштів фізичних та юридичних осіб проведено косметичні ремонтні роботи на загальну суму 961 тис. грн, з них:

аудиторного фонду — на загальну суму 570,3 тис. грн, у т. ч.: 486,2 тис. грн — позабюджетні кошти закладів ПТО; 84,1 тис. грн — кошти фізичних та юридичних осіб. Відремонтовано 37,1 тис. м²;

гуртожитків — на загальну суму 328 тис. грн, у тому числі: 265,5 тис. грн — позабюджетні кошти закладів ПТО; 83,5 тис. грн — кошти фізичних та юридичних осіб. Відремонтовано 15,3 тис. м².

Крім того, у 2012–2013 навчальному році та до початку 2013–2014 навчального року закладами ПТО за рахунок позабюджетних надходжень та за кошти (або за рахунок благодійно наданих будівельних матеріалів) на загальну суму 488,1 тис. грн (454,1 тис. грн — позабюджетні; 34 тис. грн — кошти або надані будівельні матеріали) відремонтовано 4888 м² дахів (навчальних корпусів, їдалень, гуртожитків тощо).

За рахунок позабюджетних надходжень і за кошти фізичних та юридичних осіб (або із використанням наданих ними будівельних матеріалів) на загальну суму 148,1 тис. грн (84,9 тис. грн — позабюджетні; 34 тис. грн — кошти або будівельні матеріали фізичних та юридичних осіб) закладами ПТО відремонтовано 853 п/м тепломереж, 340 п/м — мереж водопостачання, 650 п/м — мереж енергопостачання.

Усього до початку нового навчального року закладами ПТО за рахунок позабюджетних надходжень, коштів (матеріалів) фізичних та юридичних осіб проведено ремонтні роботи на загальну суму 1495,4 тис. грн, у тому числі: 1459,4 тис. грн — позабюджетні, 235,6 тис. грн — кошти (матеріали) фізичних та юридичних осіб.

Крім того, у 2012–2013 навчальному році та до 01.09.2013 закладами ПТО за рахунок позабюджетних надходжень і за кошти фізичних та юридичних осіб реалізовано заходи з енергозбереження (встановлення металопластикових вікон) на загальну суму 144,2 тис. грн (81 660 грн — позабюджетні кошти; 62 564 грн — кошти фізичних та юридичних осіб). Закладами ПТО реалізовано заходи з пожежної безпеки на загальну суму 146,3 тис. грн (131 660 грн — позабюджетні кошти; 14 720 грн — кошти фізичних та юридичних осіб). Крім цього, до початку 2013–2014 навчального року у приміщеннях їдалень і (або) харчоблоків проведено косметичний та капітальний ремонт на загальну суму 114,2 тис. грн (88 072 грн — позабюджетні

кошти, 26 211 грн – кошти фізичних та юридичних осіб). У приміщеннях гуртожитків проведено косметичний та (або) капітальний ремонт на загальну суму 340 557 грн (293 157 грн – позабюджетні кошти, 47 400 грн – кошти фізичних та юридичних осіб).

Таблиця 3

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у 2011–2013 роках

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	2270,6	0,0	30,0	2300,6
2012	4477,4	0,0	30,0	4507,4
2013	563,7	0,0	20,0	583,7

Матеріали та нематеріальні активи ліквідованих (реорганізованих) у 2009–2013 роках закладів ПТО збережено у повному обсязі. Водночас правове поле чинного законодавства наразі фактично унеможлиблює вирішення питань списання з балансу, демонтажу, передачі в іншу власність тощо тих будівель і споруд закладів ПТО, які роками не використовуються, унаслідок чого зазнають поступової руйнації.

Таблиця 4

Надходження у 2011–2013 роках коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	4358,1	1298,3	11 422,3	17 078,7
2012	4167,4	1259,0	10 650,0	16 076,4
2013	3276,3	844,3	70 04,6	11 125,2

До найбільш актуальних належить проблема взаємовідносин закладів ПТО з Державною казначейською службою України та її представництвами, унаслідок чого унеможлиблюється реалізація

в закладах освіти додаткових заходів, спрямованих на забезпечення їх якісного функціонування в умовах опалювального сезону. Крім того, у зв'язку із тривалим у часі непроведенням платежів заклади ПТО, маючи кошти на спеціальних рахунках, позбавлені можливості розрахуватися за отримані у травні–серпні поточного року будівельні та інші матеріали, що були використані під час підготовки закладів до нового навчального року та опалювального сезону. З тієї ж причини у більшості закладів ПТО наразі відключено телефонний зв'язок, Інтернет. Заклади ПТО аграрного профілю не мають можливості провести відповідні агротехнологічні роботи на земельних ділянках навчально-виробничих господарств.

Виконання у 2011–2013 роках постанови Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» (далі – Програма) фінансово не забезпечувалося. Водночас заходи Програми, реалізація яких не передбачала фінансового забезпечення, виконано в повному обсязі.

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

Потреба ПТОЗ області в коштах за захищеними статтями забезпечується повністю. Інші статті забезпечуються виходячи з можливостей бюджету. Насамперед плануються видатки на матеріальне забезпечення учнів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Полтавська обласна рада прийняла регіональну Програму розвитку професійно-технічної освіти Полтавської області на 2012–2015 роки, яка передбачає додаткове фінансування з обласного бюджету на придбання комп'ютерів та проведення капітальних ремонтів приміщень гуртожитків та інших об'єктів.

Також заклади професійно-технічної освіти задіяні в обласній Програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки, яка передбачає кошти на реконструкцію та ремонт спортивних майданчиків у 2014 році – 600 тис. грн, 2015 році – 450 тис. грн, 2016 році – 450 тис. гривень.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	3285,3	1,5		3286,8
2012	2471,4	3,7		2475,1
2013	1488,4	12,3	79,2	1579,9

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання*(тис. грн)*

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1993,3	2790,2	4783,5
2012	1933,2	2999,6	4932,8
2013	1733,2	2030,1	3763,3

Таблиця 3

Надходження коштів за рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування*(тис. грн)*

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	1107,9	1061,3	12017,5	14186,7
2012	1426,5	966,2	12764,2	15156,9
2013	879,2	616,6	8314,3	9810,1

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

У Рівненській області підготовку робітничих кадрів здійснюють 23 навчальних заклади, з яких 16 фінансуються з обласного бюджету, серед них: 6 вищих професійних училищ, 1 центр професійно-технічної освіти, 9 навчальних закладів — професійні ліцеї, 7 — фінансуються з державного бюджету, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки України, з них: 2 вищих професійних училища та 1 професійний ліцей, 3 навчальні центри при установах виконання покарань та 1 професійно-технічне училище соціальної реабілітації.

Професійно-технічні навчальні заклади здійснюють підготовку кадрів для таких галузей регіону, як:

- промисловість — 2 навчальні заклади;
- будівництво — 8 навчальних закладів;
- сільське господарство — 5 навчальних закладів;
- сфера послуг — 3 навчальні заклади;
- транспорт — 1 навчальний заклад;
- торгівля і громадське харчування — 1 навчальний заклад.

У 2011 році середньорічний контингент становив 11 192 учні, у 2012 році — 11 063 учні, у 2013 році — 10 972 учні.

Навчальними закладами надається громадянам України підготовка з 85 професій, із них 83 — за новими стандартами.

Державне замовлення сформоване до потреби в робітничих кваліфікованих кадрах регіону:

у 2011 році виконане на 96,7 %, в 2012 році — на 97,9 %, у 2013 році — на 95,5 %.

У 2013 році випущено понад 4500 кваліфікованих робітників. 70% випускників отримали дві і більше професій.

Випускники навчальних закладів професійно-технічної освіти регіону працевлаштовуються на підприємствах, в організаціях як державної форми власності, так і на комерційних підприємствах.

У 2011 році працевлаштовано 76,9 % випускників, у 2012 році — 74,5 %, в 2013 році — 77,5 %.

Навчальні заклади професійно-технічної освіти регіону не повністю забезпечені необхідними кадрами відповідно до галузевого спрямування навчального закладу. В системі профтехосвіти

Рівненщини працюють 567 викладачів, вихователів, керівників гуртків і 473 майстри виробничого навчання.

Забезпечення підручниками і навчальними посібниками навчальних закладів — лише на 70 %, що не відповідає потребі.

Для підготовки висококваліфікованих робітників навчальні заклади не мають достатньо відповідного навчального обладнання, сільськогосподарської техніки тощо.

А наявні у ПТНЗ обладнання й сільськогосподарська техніка морально застаріли, технічно зношені, зняті з виробництва, а тому потребують заміни, оновлення.

Навчальні заклади протягом 2011–2013 років залежно від виділених бюджетних коштів і залучення власних надходжень здійснювали заміну застарілого обладнання, техніки.

Загальний рівень комп'ютерного забезпечення закладів професійно-технічної освіти області становить 8,19 учнів на один персональний комп'ютер (у 2012 році — 9,34 учнів на один ПК), рівень забезпеченості навчального процесу у 2013 році — 10,51 учнів на один ПК.

Пропозиції. На державному рівні розв'язати проблему оновлення матеріально-технічної бази шляхом заміни навчального обладнання, сільськогосподарської техніки, можливо, шляхом централізованого постачання.

До статті 5. Право на здобуття професійно-технічної освіти в регіоні мають громадяни України відповідно до своїх здібностей і нахилів. Обмеження допускається за медичними та віковими показниками, а також показниками професійної придатності.

Професійно-технічна освіта в регіоні здобувається громадянами України у державних вищих професійних училищах, центрах професійно-технічної освіти, у державних професійно-технічних навчальних закладах — у межах державного замовлення безоплатно на конкурсній основі. Громадяни, які не мають повної середньої освіти, можуть здобути її в професійно-технічному навчальному закладі або в іншому навчальному закладі.

До статті 7. На сьогодні нормативно-правової бази, що регламентувала б діяльність ПТНЗ, які переведені на фінансове забезпечення з обласного бюджету, немає.

До статті 8. Матеріально-технічне, фінансове забезпечення ПТНЗ регіону, які фінансуються з обласного бюджету, у 2011 році становило 85 %, у 2012 році — 84,2 %, у 2013 році — 85,1 % від

потреби. У повному обсязі фінансовим ресурсом забезпечено захищені видатки (заробітна плата з нарахуваннями, стипендія, харчування дітей-сиріт, комунальні послуги). Недостатньо фінансуються капітальні видатки, передбачені на проведення капітальних ремонтів, оновлення матеріально-технічної бази: 0 % від розрахункової потреби ПТНЗ у 2011 році, 21,1 % у 2012 році, 12,8 % у 2013 році.

Матеріально-технічне, фінансове забезпечення ПТНЗ регіону, що підпорядковані Міністерству освіти і науки України, у 2011 році становило 85,1 %, у 2012 році — 83,7 %, у 2013 році — 85,6 %. У повному обсязі забезпечено видатки на оплату праці, стипендію, харчування. Фінансове забезпечення комунальних послуг у 2012 році — 71,5 %, у 2013 році — 83,6 %.

Протягом 2011–2013 років капітальні видатки були фінансово забезпечені на 0,8 %.

До статті 9. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р передано для тимчасового виконання обласним держадміністраціям загальне управління підпорядкованими МОН України державними професійно-технічними навчальними закладами, що проводять підготовку кваліфікованих робітників за професіями для регіональних ринків праці і фінансово-економічну діяльність через фінансове забезпечення навчальних закладів за рахунок видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам із державного бюджету.

Навчальні заклади професійно-технічної освіти, які фінансуються з обласного бюджету, забезпечені фінансовим ресурсом за захищеними видатками повністю. У менших обсягах забезпечені фінансовим ресурсом на капітальні видатки. Перевага переведення ПТНЗ на фінансування з обласного бюджету: видатки на утримання ПТНЗ розподіляються управлінням освіти помісячно залежно від потреб навчальних закладів. Є можливість оперативного реагування на фінансові потреби ПТНЗ області шляхом своєчасного внесення змін до кошторисів загального та спеціального фондів.

Із переведенням ПТНЗ на фінансове забезпечення з обласного бюджету мають місце деякі проблеми:

пов'язані з визначенням форми власності (державної або комунальної) професійно-технічних навчальних закладів і збереженням їх майна. Регіональні органи влади не зацікавлені в капітальному будівництві та ремонтах, оновленні матеріально-технічної бази державних ПТНЗ;

ПТНЗ перебувають у державній власності, а фінансуються з обласного бюджету, що породжує непорозуміння під час проведення ревізій державною фінансовою інспекцією;

навчальні заклади складають три баланси, один із яких щодо державного майна необхідно подавати МОН України.

Пропозиція.

Вирішити питання передачі майна, яке перебуває у державній власності, регіону.

До статті 29. Підприємства, установи, організації надають учням ПТНЗ оплачувані робочі місця для проходження виробничого навчання чи виробничої практики. Відповідно до укладених угод вони перераховують кошти в розмірі 50 % навчальному закладу для його статутної діяльності, на зміцнення навчально-виробничої бази, матеріально-технічне забезпечення, соціальний захист учнів, проведення культурно-масових і фізкультурно-спортивних заходів.

Упродовж 2011–2013 років підприємства, установи безоплатної передачі навчальним закладам для навчальних цілей приміщень, споруд, обладнання, техніки, інструментів, матеріалів тощо не здійснювали.

Частина підприємств, установ відмовляють навчальному закладу в укладанні угоди про надання оплачуваного робочого місця. Трапляються непоодинокі випадки укладання угод, де передбачено оплачувані робочі місця, але в дійсності праця не оплачувалася, тож кошти навчальному закладу не перераховували, а в результаті — державна фінансова інспекція під час проведення ревізії нараховує певну суму як завдану шкоду навчальному закладу і суму неотриманих коштів відносить як збиток на керівника навчального закладу. Це питання частково врегульоване внесеними змінами до Закону України «Про професійно-технічну освіту», проблеми, проте, не розв'язує.

До статті 40. Матеріальне заохочення учнів професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 року № 882 «Питання стипендіального забезпечення» (із змінами та доповненнями).

Із метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній діяльності, у конкурсах фахової майстерності, інших конкурсах, змаганнях навчальні заклади 10 % коштів, передбачених на виплату стипендії,

використовують для надання учням матеріальної допомоги та заохочення — створюється фонд матеріального забезпечення.

Порядок використання коштів, передбачених для матеріально-го заохочення, надання матеріальної допомоги, розробляється навчальним закладом та затверджується його керівником. Усього на ці виплати протягом 2011–2012 років та 9 місяців 2013 року витрачено 4852,2 тис. гривень.

Об'єкти права власності — навчально-виробничі, побутові, культурно-освітні, оздоровчі, спортивні будівлі та споруди, житло, комунікації, обладнання, засоби навчання, транспортні засоби та інше майно навчальних закладів профтехосвіти — є державною власністю, що закріплена Міністерством освіти і науки України за навчальними закладами і перебуває в його оперативному управлінні.

Функції управління майном, закріпленим за навчальними закладами, контроль за ефективністю його використання, збереження здійснює МОН України.

Навчальні заклади професійно-технічної освіти несуть відповідальність перед МОН України за збереження та використання за призначенням закріпленого майна.

За період 2011–2013 років майно навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, що перебувають у державній власності, не вилучалося.

До статті 50. Обласний бюджет

Фінансування професійно-технічних навчальних закладів області здійснюється з обласного бюджету відповідно до затверджених планів асигнувань, кошторисів.

З огляду на розрахункову потребу професійно-технічних навчальних закладів упродовж 2011–2013 років відповідно виділено з обласного бюджету 85 %, 84,2 % та 85,1 %. Недостатньо коштів виділяється на капітальні видатки: виділено 0 % у 2011 році, 34,2 % у 2012 році, 38,7 % у 2013 році.

Спостерігається динаміка значного зростання планових показників:

план 2012 року до плану 2011 року +26 919 тис. грн (+32 %);

план 2013 року до плану 2012 року +15 633 тис. грн (+14,1 %);

план 2013 року до плану 2011 року +42 552 тис. грн (+50,5 %).

Затверджені кошторисні призначення у 2012 році вперше дали змогу запланувати видатки помісячно до потреби навчальних

закладів на придбання матеріалів та поточний ремонт, на оплату очищення систем теплопостачання, встановлення пожежної сигналізації. Збільшення обсягів виділених коштів на ці цілі у 2012 році становить 2,7 раза, у 2013 році — в 2,8 раза до плану 2011 року. Вперше за 2010–2012 роки у 2012 році було заплановано видатки на оновлення матеріально-технічної бази, проведення капітальних ремонтів дахів, покрівель, навчальних майстерень, лабораторій, навчальних корпусів — 5968,5 тис. гривень.

Фактичне фінансування з обласного бюджету до плану становило у 2011 році — 99,97 %, у 2012 році — 98,1 %, у 2013 році на 01 жовтня — 61,2 %, профінансовано до взятих фінансових зобов'язань за фактом виконання кошторису видатків (економія стипендіального фонду виникла за рахунок випуску учнів до Євро — 2012, комунальних послуг — за рахунок економного, раціонального використання енергоносіїв).

Фінансування з обласного бюджету здійснюється вчасно під реєстрацію навчальними закладами фінансових зобов'язань. Виплата заробітної плати, стипендії, харчування учнів, оплата комунальних послуг також проводиться своєчасно. На даний час заборгованості із захищених видатках немає. Попри наявність коштів загального та спеціального фондів на рахунках навчальних закладів у ДКСУ у Рівненській області, рахується кредиторська заборгованість за коштами загального фонду за незахищеними видатками — 627,8 тис. грн, за спеціальним фондом — 664,9 тис. гривень. Заборгованість виникла внаслідок непроведення платежів ДКСУ в Рівненській області від одного до двох місяців.

Державний бюджет.

Фінансування професійно-технічних навчальних закладів області з державного бюджету МОН України здійснюється відповідно до затверджених планів асигнувань, кошторисів.

Враховуючи потребу навчальних закладів 2011–2013 років, виділено з державного бюджету відповідно 85,1 %, 83,7 %, 85,6 % коштів.

Фактично реальне фінансування з державного бюджету до плану становило у 2011 році — 99,9 %, у 2012 році — 99,5 %, у 2013 році на 01 жовтня — 68,7 %, профінансовано до взятих фінансових зобов'язань своєчасно.

На даний час рахується кредиторська заборгованість за загальним фондом (комунальні послуги) 317 тис. грн, на погашення

якої надійдуть кошти з державного бюджету в листопаді — грудні 2013 року. За спеціальним фондом рахується кредиторська заборгованість 53,4 тис. грн, яка виникла внаслідок непроведення платежів ДКСУ в області.

Навчальні заклади, що фінансуються з державного бюджету, недостатньо отримують коштів на забезпечення оплати за комунальні послуги до розрахункової потреби:

виділено

у 2011 році — 100 %;

у 2012 році — 71,5 %;

у 2013 році — 83,6 %;

на проведення капітального ремонту:

у 2011 році — 0,8 %;

у 2012 році — 0 %;

у 2013 році — 0 %;

на придбання обладнання:

у 2011 році — 12,7 %;

у 2012 році — 0 %;

у 2013 році — 0 %.

Щороку збільшуються надходження до навчальних закладів області від виробничої практики і виробничого навчання на підприємствах та установах різних форм власності, ефективного використання виробничих площ майстерень, навчальних корпусів.

За 2011 рік надійшло 2920,3 тис. грн, у 2012 році — 3583,6 тис. грн, за 9 місяців 2013 року — 3224,3 тис. гривень.

За рахунок коштів від виробничої діяльності в більшості професійно-технічних навчальних закладів відремонтовано дахи, приміщення котелень, проведено заміну віконних і дверних блоків, упроваджено енергозберігаючі технології, погашено заборгованість за комунальні послуги навчальних закладів, що фінансуються з державного бюджету.

До статті 51. Надходження коштів навчальним професійно-технічним закладам регіону за рахунок додаткових джерел фінансування у 2011–2012 роках та 9 місяців 2013 року становило 19 098,6 тис. грн, із них:

від освітніх послуг (професійна підготовка понад державне замовлення, перепідготовка на замовлення служби центру зайнятості населення, курсова підготовка за договорами з фізичними особами) — 2530,3 тис. грн;

від надання в оренду приміщень, які не використовуються навчальними закладами, — 912 тис. грн;

добровільні внески, гранти від фізичних та юридичних осіб— 14558,7 тис. грн;

від додаткової (виробничої) діяльності — 1097,6 тис. гривень.

Кошти, одержані ПТНЗ за рахунок додаткових джерел фінансування, використовуються на покриття витрат з надання послуг, на статутну діяльність — покращення, зміцнення матеріально-технічної бази, погашення заборгованості (державний бюджет).

Єдина проблема використання ПТНЗ коштів, одержаних за рахунок додаткових джерел фінансування, — затримка платежів ДКСУ в регіоні від одного до двох місяців.

Налагоджено взаємовідносини навчальних закладів з ДКСУ в регіоні.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 495 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» управлінням освіти і науки облдержадміністрації розроблена та затверджена обласна програма розвитку профтехосвіти. Розроблені й затверджені в установленому порядку відповідні районні та міські програми, на які при формуванні місцевих бюджетів передбачено кошти на їх фінансування у межах наявних фінансових ресурсів.

На період дії програми передбачається виділити 47 275 тис. гривень. Із них 13 560 тис. грн планується використати на створення 6 центрів на базі професійно-технічних навчальних закладів з упровадженням інноваційних технологій різних галузей економіки, на забезпечення капітального ремонту будівель, споруд, комунікацій та обладнання — 33 100 тис. гривень. На створення соціальної реклами щодо престижності робітничих професій заплановано 615 тис. гривень.

Фінансове забезпечення виконання програми здійснюється за рахунок кошторисних призначень, виділених на утримання навчальних закладів профтехосвіти області, та власних надходжень.

На 2011–2013 роки програмою передбачено фінансування 13 558 тис. гривень. Фактично профінансовано за 2011–2012 роки та 9 місяців 2013 року 11 533,2 тис. гривень.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів бюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	2103,9	–	–	2103,9
2012	2452,2	–	–	2452,2
2013	895,3	–	–	895,3

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	2587,4	332,9	2920,3
2012	3181,7	401,9	3583,6
2013	2960,9	263,4	3224,3

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з обласного бюджету

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата та нарахування		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	44882,2	44877,4	27601,9	27601,9	1744,7	1744,7	8380,7	8380,5
2012	59825,7	59743,6	27533,8	27578,6	1799,8	1758,6	12201,4	11598,3
2013	69410,2	51265,0	30179,8	19966,3	2440,7	1720,8	12793,9	7498,1

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	–	–	240	240	6,1	6,1	6,5	6,5	1267,9	1267,8
2012	–	–	3176,9	3176,9	1700,3	1700,3	280,7	280,7	3530,5	3422,9
2013	–	–	3706,5	2859,5	3765,3	1902,4	294,2	294,2	4091,6	3519,5

Таблиця 4

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з державного бюджету

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата та нарахування		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	12257,9	12257,9	7864,9	7864,9	526,0	526,0	2035,2	2035,2
2012	14756,9	14756,9	7714,00	7714,0	490,0	490,0	1818,3	1688,3
2013	17532,2	12026,4	7442,6	5471,5	612,0	446,1	2856,0	1579,1

Продовження таблиці 4

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	–	–	20,0	20,0	13,2	13,2	11,8	–	194,1	194,1	22 923,1	22911,3
2012	–	–	–	–	–	–	–	–	223,0	216,1	25 002,2	24865,3
2013	–	–	–	–	–	–	–	–	137,8	109,3	28 580,6	19632,4

Таблиця 5

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела		Разом
			Добровільні внески	Господарська діяльність	
2011	1035,9	456,2	5847,6	402,9	7742,6
2012	934,5	329,4	6000,0	537,9	7801,8
2013	559,9	126,4	2711,1	156,8	3554,2

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів Сумської області станом на 20.09.2013 налічувала 33 заклади, з них: 11 професійних ліцеїв, 10 вищих професійних училищ, 6 центрів професійно-технічної освіти, 2 професійно-технічні училища та 4 професійні заклади при установах з виконання покарань. Починаючи з 2001 року, в Сумській області спостерігається тенденція до зменшення мережі закладів професійно-технічної освіти й кількості учнів. Кількість навчальних закладів зменшилася з 39 одиниць у 1991 році до 33 одиниць у 2013 році, тобто на 6 одиниць, або на 15 %. Така ж ситуація і з кількістю учнів ПТНЗ. Порівняно з 1991 роком на сьогодні кількість вихованців професійно-технічних навчальних закладів зменшилася з 18,2 тис. учнів до 10,8 тис. учнів, тобто на 7,4 тис. учнів, або на 41 %.

Заклади професійно-технічної освіти здійснюють навчання за такими видами підготовки: первинна професійна, професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації за 168 професіями. Для 160 професій затверджено державні стандарти професійно-технічної освіти, що становить 95 % загальної кількості професій.

За державним замовленням у 2011 році навчалось 11 220 осіб, у 2012 році – 11 293 особи, у 2013 році – 10 787 осіб.

За кошти фізичних або юридичних осіб у 2011 році навчалось 1070 осіб, у 2012 році – 1029 осіб, у 2013 році – 477 осіб.

Випуск кваліфікованих робітників професійно-технічних навчальних закладів області у 2011 році становив 5447 осіб, з них працевлаштовано 4100 осіб; у 2012 році – 4459 осіб, працевлаштовано 3570 осіб; у 2013 році – 4256 осіб, працевлаштовано 2647 осіб.

Мережа закладів ПТО для потреб регіону охоплює всі галузі промисловості, транспорту, будівництва, торгівлі, сфери побуту, агропромислового комплексу.

Державне замовлення для професійно-технічних навчальних закладів області формується за 17 напрямками економічної діяльності. Зокрема, за галузевим спрямуванням: промисловість – 5 закладів (21,6 % показників в Україні), будівництво – 7 закладів (3,9 %), сфера послуг – 4 заклади (11,5 %), агропромисловий комплекс – 14 закладів (10,5 %).

Незважаючи на демографічні процеси в Україні, насамперед зменшення народжуваності, кризи в економіці, що призвела до скорочення кількості підприємств, непопулярність робітничих професій, недостатню державну підтримку професійно-технічної освіти, область протягом останніх років виконує планові обсяги державного замовлення на підготовку робітничих кадрів (2011 р. — 4900 осіб (84 %), 2012 р. — 6410 осіб, 2013 р. — 4048 осіб (83 %)). Державне замовлення до закладів області доводиться за напрямками економічної діяльності.

У професійно-технічних навчальних закладах Сумської області працює 1471 педагогічний працівник: директорів — 29 (2 %); заступників директорів — 71 (4,7 %); майстрів виробничого навчання — 676 (46 %); викладачів — 490 осіб (33,3 %), з яких 293 (20 %) — викладачі загальноосвітніх дисциплін; 197 осіб (13,3 %) — викладачі професійно-теоретичного навчання; 205 (14 %) — інші педагогічні працівники. Серед педагогічних працівників області 23 особи є депутатами місцевих рад, 19 осіб мають державні нагороди, 40 осіб — почесні звання.

З метою активізації творчої професійної діяльності викладачів, стимулювання їх безперервної фахової та загальної освіти, якісної роботи, підвищення відповідальності за результати навчання і виховання, забезпечення соціального захисту компетентної педагогічної праці щорічно проводиться чергова та позачергова атестація. Курсова підготовка проходить на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання та викладачів професійно-теоретичного навчання здійснюється шляхом проведення курсової підготовки спільно з Донецьким інститутом післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників за очно-заочною формою навчання.

У 2011 році при Донецькому інституті післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти підвищили кваліфікацію: 47 викладачів, 130 майстрів виробничого навчання, 22 методисти та 7 старших майстрів; на базі Вищого професійного училища № 32 с. Гушинці Вінницької області — 4 майстри виробничого навчання з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва».

Якість підготовки робітників значною мірою залежить від матеріально-технічного забезпечення. Станом на 20.09.2013 на балансі професійно-технічних навчальних закладів Сумської області

перебуває 4408 одиниць обладнання: до 10 років використання — 1 385 одиниць, від 10 до 20 років використання — 1 442 одиниці, понад 20 років використання — 1581 одиниця. З них: 1388 електронно-обчислювальних машин, 632 металообробних верстати, 237 деревообробних верстати, 21 ковальсько-пресова машина, 99 вантажних автомобілів, 43 легкових автомобілі, 19 автобусів, 256 зварювальних апаратів, 40 одиниць газозварювального обладнання, 47 компресорів, 740 побутових і промислових швейних машин, 174 друкарські поліграфічні машини, 10 одиниць ткацького обладнання.

Професійно-технічні навчальні заклади налічують 1043 одиниці сучасної комп'ютерної техніки, із яких 804 одиниці використовуються в навчально-виховному процесі: 463 одиниці налічують кабінети інформатики, 318 одиниць розміщені у предметних кабінетах, 23 — у бібліотеках. Адміністративний персонал закладів використовує в роботі 239 комп'ютерів.

За територіальною ознакою 863 одиниці персональних комп'ютерів налічують заклади, що знаходяться у містах, 180 одиниць — у закладах сільської місцевості.

Загальна чисельність комп'ютерних класів, придбаних за кошти різних джерел фінансування, налічує 26 одиниць, з яких 25 підключено до мережі Інтернет. На виконання Державної програми інформатизації та комп'ютеризації закладів професійно-технічної освіти надійшло в область 16 навчальних комп'ютерних комплексів (55 % забезпечення закладів), інші придбано за спонсорські та позабюджетні кошти.

Крім комп'ютерної техніки, професійно-технічні навчальні заклади мають педагогічні програмні засоби навчання, електронні підручники, ліцензійні комп'ютерні програми, які викладачі загальноосвітньої та професійної підготовки широко використовують у навчальному процесі.

На 01.09.2013 забезпечення підручниками з предметів професійної підготовки становило 69 %, що на 7,5 % більше порівняно з 2011 роком (62,5 %). Забезпечення підручниками з предметів загальноосвітньої підготовки за новою програмою становить 42 %, що на 12 % більше порівняно з 2011 роком.

За позабюджетні кошти професійно-технічних навчальних закладів у 2011–2013 роках придбано 3497 підручників з предметів загальноосвітньої підготовки, що загалом поліпшило ситуацію з забезпеченням підручниками в цілому.

Залишається потреба в підручниках для 10 класу з таких предметів загальноосвітньої підготовки, як: технологія, астрономія, економіка, художня культура, англійська (німецька) мова, математика, підручниках для 11 класу з таких предметів: українська література, геометрія, історія України, всесвітня історія, біологія, хімія, екологія.

Для покращення забезпечення професійно-технічних навчальних закладів підручниками доцільно забезпечити виконання Галузевої цільової програми «Підручник для професійно-технічних навчальних закладів», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 31.12.2009 № 1257, якою передбачено забезпечення навчальних закладів професійно-технічної освіти підручниками нового покоління згідно з вимогами Державних стандартів професійно-технічної освіти.

У січні 2012 року відповідно до наказу управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 17.11.2011 № 864 «Про проведення конкурсу щодо створення профільних навчально-практичних центрів з упровадження інноваційних технологій на базі професійно-технічних навчальних закладів» відбувся конкурс серед професійно-технічних навчальних закладів області, які здійснюють підготовку робітничих кадрів будівельного профілю. Переможцем конкурсу визнано Державний професійно-технічний навчальний заклад «Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти інноваційних технологій м. Суми».

На створення зазначеного центру в закладі проведено капітальний ремонт навчального, адміністративно-побутового корпусів, спортивної та актові зали, гуртожитку, майстерень і кабінетів, оновлено навчально-матеріальну базу. З обласного бюджету на проведення ремонтних робіт виділено 3044,1 тис. грн, на придбання обладнання, будівельної оснастки, інструмента та інвентарю — 1325,0 тис. гривень. Крім того, навчальним закладом додатково залучено понад 550 тис. грн власних коштів, з яких на проведення капітального та поточного ремонту витрачено близько 400 тис. грн, на придбання обладнання та інструментів, комп'ютерної та оргтехніки — 150 тис. гривень.

У 2012 році на оновлення навчально-матеріальної бази професійно-технічних навчальних закладів було залучено 2471,1 тис. грн, з них з обласного бюджету — 1434,1 тис. грн (ДПТНЗ «Міжрегіональний центр ПТО інноваційних технологій м. Суми» —

1325,0 тис. грн, ДПТНЗ «Свеський професійний аграрний ліцей» – 19,1 тис. грн, ДПТНЗ «Путивльський професійний ліцей» – 15 тис. грн, ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» – 50 тис. грн, ДНЗ «Охтирський центр професійно-технічної освіти» – 25 тис. грн) та власних коштів навчальних закладів – 1037 тис. грн, за які було придбано сучасне обладнання та інструмент, меблі, підручники, посібники, фахові періодичні видання, проведено ремонт обладнання та техніки.

У 2013 році на виконання заходів Регіональної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти Сумщини на 2011–2015 роки за результатами конкурсної комісії управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації наказом від 04.03.2013 № 158-ОД «Про створення деревообробного навчально-практичного центру з упровадження інноваційних технологій на базі ДНЗ «Глухівське вище професійне училище» створено зазначений навчально-практичний центр, на що з обласного бюджету було виділено 3,6 млн гривень. На проведення капітального ремонту, придбання сучасного обладнання передбачено залучити кошти з обласного бюджету – 4,4 млн грн – та 150 тис грн власних надходжень навчального закладу.

Станом на 20.09.2013 для проведення капітального ремонту навчального, адміністративно-побутового корпусів та навчально-виробничих майстерень з обласного бюджету виділено 467 тис. гривень.

З метою упорядкування чинних цільових програм у галузі освіти рішенням Сумської обласної ради від 07.03.2013 затверджено нову редакцію обласної комплексної програми «Освіта Сумщини у 2012–2015 роках», складовою якої стала Регіональна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти Сумщини на 2011–2015 роки.

Так, важливим питанням є оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів, яка більш ніж на 32 % морально і фізично застаріла, що суттєво відбивається на якості підготовки робітничих кадрів. Стратегічним завданням залишається впровадження у професійно-технічних навчальних закладах енергозберігаючих технологій, що дасть можливість зменшити витрати на енергоносії. У зв'язку з дефіцитом бюджетних асигнувань на першочергові потреби професійно-технічні навчальні заклади області здійснюють поточні ремонти

гуртожитків, навчально-виробничих приміщень та інших об'єктів за власні позабюджетні кошти.

Відповідно до рішення комісії з майнових питань Міністерства освіти і науки України (протокол № 21 від 30.08.2012, № 3 від 25.02.2013) здійснюється передача в комунальну власність територіальних громад міст Конотопа та Путивля гуртожитків і котельні.

Міністерство освіти і науки України впродовж 2011–2013 років здійснює фінансування за рахунок коштів державного бюджету Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області, державних професійно-технічних навчальних закладів: Сумський центр професійно-технічної освіти, Сумський навчальний центр № 116, Роменський навчальний центр № 56, Шосткинський навчальний центр № 66, Державного навчального закладу «Білопільське вище професійне училище» та професійно-го училища соціальної реабілітації м. Охтирка.

Потреби у фінансуванні зазначених закладів:

у 2011 році — 19 956 тис. грн, доведено кошторисні призначення — 18 880 тис. грн;

у 2012 році — 21 709 тис. грн, доведено кошторисні призначення — 20 969 тис. грн;

у 2013 році — 30 021 тис. грн, доведено за 9 місяців кошторисні призначення — 16 694 тис. гривень.

Фінансування захищених статей на утримання закладів професійно-технічної освіти з обласного та державного бюджетів здійснюється своєчасно.

Заборгованості із заробітної плати, стипендії, оплати харчування учнів, комунальних послуг немає.

Станом на 01.09.2013 рахується прострочена кредиторська заборгованість за загальним фондом — 207,3 тис. грн за м'який інвентар учням з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та придбання матеріалів для поточного ремонту.

Станом на 01.09.2013 рахується прострочена кредиторська заборгованість за спеціальним фондом в сумі 455 тис. грн — за предмети, матеріали, обладнання, інвентар, оплату послуг, видатки на відрядження, капітальні видатки, що виникла у зв'язку з непроведеним платіжних доручень Головним управлінням Державної казначейської служби в Сумській області.

Професійно-технічні навчальні заклади освіти користуються податковими пільгами: податком на додану вартість (від здійснення операцій з постачання товарів, послуг до 300 тис. грн), податком на прибуток, екологічним податком, платою за землю.

Протягом 2011–2013 років Міністерством фінансів України доводився граничний обсяг міжбюджетних трансфертів на галузь професійно-технічної освіти, що визначався Міністерством фінансів України із розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, а саме: 135 193,8 тис. грн — на 2011 рік; 161 115,7 тис. грн — на 2012 рік; 145 856 тис. грн — на 2013 рік. Розрахункові показники враховують видатки на заробітну плату з нарахуваннями, стипендію, харчування учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, комунальні послуги, інші видатки для забезпечення соціального захисту учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Зазначених коштів недостатньо для повноцінного функціонування закладів.

При цьому реальна потреба галузі у 2011 році становила 167 750 тис. грн, у 2012 році — 196 304 тис. грн; у 2013 році — 199 561 тис. гривень.

Упродовж цих років у розрахункові показники не враховані видатки на: придбання предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю та спецодягу; організацію харчування всіх учнів; послуги зв'язку; встановлення охоронної, пожежної сигналізації; підвищення кваліфікації педагогічних працівників; утримання гуртожитку з розрахунку на одного учня, який навчається за державним замовленням; витратні матеріали для виробничого навчання в обсягах, достатніх для виконання Державних стандартів профтехосвіти для певної професії; капітальні витрати, зокрема на придбання або створення основних засобів навчального довгострокового користування, приладів, механізмів, меблів, комп'ютерної техніки й оргтехніки, навчальної літератури, оновлення та поповнення бібліотечних фондів, капітальне будівництво, ремонт, реконструкцію та реставрацію приміщень, будівель, споруд, транспортних засобів, що використовуються в навчально-виховному процесі (у тому числі придбання будівельних матеріалів, виготовлення проектно-кошторисної документації), придбання програмного забезпечення.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про професійно-технічну освіту» усім громадянам України створено належні умови для здобуття професійно-технічної освіти у державних професійно-технічних навчальних закладах Сумської області.

Так, у межах державного замовлення безоплатно, за рахунок держави, у 29 професійно-технічних закладах та 4 професійних закладах при установах виконання покарань області у 2011 році здійснювалася підготовка кваліфікованих робітників: з отриманням повної загальної середньої освіти в кількості 6664 особи, на базі повної загальної середньої освіти — 4083 особи, без отримання повної загальної середньої освіти — 473 особи; у 2012 році — 6959 осіб, 3806 осіб, 528 осіб відповідно; у 2013 році — 6737 осіб, 3516 осіб, 534 особи відповідно.

Забезпечення розвитку та виховання учнів, які за станом здоров'я, сімейними обставинами, а також з інших поважних причин не можуть одночасно із набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту або не мають базової загальної середньої освіти, а також ті, які потребують соціальної допомоги і реабілітації, є одним із пріоритетних напрямів роботи педагогічних колективів професійно-технічних навчальних закладів.

Навчання дітей пільгових категорій призводить до збільшення вартості утримання одного учня в навчальному закладі.

Для вирішення зазначеного питання доцільно передбачити включення до вартості підготовки одного учня витрати, що забезпечують виконання зобов'язань держави стосовно гарантованих соціальних виплат.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними закладами, підпорядкованими Міністерству освіти і науки України» обласним державним адміністраціям передано для тимчасового виконання функцію з управління професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН України в частині здійснення матеріально-технічного і фінансового забезпечення цих закладів. Проте зміни, що стосуються управління майном державних професійно-технічних навчальних закладів, не вносились, і тому відповідно до чинного законодавства майно залишається в державній власності. Питання проведення капітальних видатків у частині здійснення реконструкції та капітальних ремонтів приміщень і будівель

професійно-технічних навчальних закладів, а також придбання основних засобів з обласного бюджету на законодавчому рівні залишається не врегульованим.

Учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів під час виробничого навчання і виробничої практики виконують роботи відповідно до навчальних планів і програм. Надходження коштів від підприємств за проходження виробничої практики учнями професійно-технічних навчальних закладів області становить: у 2011 році — 2283 тис. гривень; у 2012 році — 2283 тис. грн; за 9 місяців 2013 року — 1650 тис. гривень.

Положення ст. 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту», що діяли до 05.08.2012, не враховували увесь спектр обставин в економіці й суспільстві, не давали гарантій проходження оплачуваної виробничої практики на переважній більшості підприємств недержавної форми власності. Ці положення мали на меті стимулювати роботодавців до партнерської співпраці з навчальними закладами на відкритих засадах, дотримання законності при оформленні учнів на робочих місцях під час виробничої практики, уникнення експлуатації дитячої праці. Проте з розвитком ринкової економіки, появи безробіття, а також економічної кризи законодавчі вимоги щодо оплати праці учнів професійно-технічних навчальних закладів на виробничій практиці обернулися проти керівників професійно-технічних навчальних закладів порушенням кримінальних справ, а для учнів — неоплатою їхньої праці.

Нині для економічного зростання країна потребує поглиблення соціального партнерства між навчальними закладами і роботодавцями шляхом їх участі у підготовці, перепідготовці, підвищенні кваліфікації робітників і посилення ролі регіональних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, роботодавців для визначення напрямів та обсягів підготовки кваліфікованих робітників.

Проте за умови обов'язкової оплати виробничої практики учням професійно-технічних навчальних закладів численні підприємства відмовлялися укладати угоди про проходження практики учнями професійно-технічних навчальних закладів та розривали уже підписані угоди після санкцій контролюючих органів. Внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів від 37.06.1999 № 992 «Про порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики» у частині

узгодження їх із законами України частково врегулювали питання проходження виробничої практики.

На виконання заходів Регіональної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти Сумщини на 2011–2015 роки та обласної комплексної програми «Освіта Сумщини у 2012–2015 роках» здійснюється виплата стипендії голови Сумської обласної державної адміністрації п'яти учням професійно-технічних навчальних закладів — переможцям обласних конкурсів фахової майстерності.

З метою підвищення життєвого рівня та заохочення учнів за успіхи в навчанні, участь у громадській, спортивній діяльності у 2011 році здійснено виплату матеріальної допомоги на суму 2847 тис. грн, у 2012 році — 3115 тис. грн, за 9 місяців 2013 року — 582 тис. грн за рахунок стипендіального фонду.

Також за рахунок доходів від виробничої діяльності професійно-технічних навчальних закладів здійснено заохочення учнів у 2011 році на суму 28 тис. грн, у 2012 році — 35 тис. грн, за 9 місяців 2013 року — 30 тис. гривень.

У 2009 році майно Ворожбянської філії та Воронізького професійно-технічного училища, реорганізованих шляхом приєднання до державних професійно-технічних навчальних закладів Лебединського вищого професійного училища лісового господарства та Шосткинського центру професійно-технічної освіти, передано на баланс вищезазначених навчальних закладів області.

Вилучення приміщень державних професійно-технічних навчальних закладів області для використання сторонніми організаціями у 2008–2013 роках не відбувалося.

Надходження від виробничого навчання та виробничої практики: у 2011 році — 2283 тис. грн; у 2012 році — 2283 тис. грн; за 9 місяців 2013 року — 1650 тис. гривень.

У 2011 році професійно-технічними навчальними закладами області з додаткових джерел фінансування отримано 7791 тис. грн, у тому числі: за надання додаткових платних освітніх послуг та інших послуг — 4842 тис. грн; надання в оренду приміщень — 190 тис. грн; благодійних внесків — 2759 тис. гривень.

У 2012 році професійно-технічними навчальними закладами області з додаткових джерел фінансування отримано 8230 тис. грн, у тому числі: за надання додаткових платних освітніх послуг та інших послуг — 5556 тис. грн; надання в оренду приміщень — 235 тис. грн; благодійних внесків — 2429 тис. гривень.

У 2013 році професійно-технічними навчальними закладами області з додаткових джерел фінансування планується отримати 6531 тис. грн, у тому числі: за надання додаткових платних освітніх послуг та інших послуг — 5123 тис. грн; надання в оренду приміщень — 135 тис. грн; благодійних внесків — 1273 тис. гривень.

З метою підвищення фінансової самостійності навчальних закладів та диверсифікації джерел їх власних надходжень внесено пропозиції до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форм власності».

Кошти, одержані професійно-технічними навчальними закладами за рахунок додаткових джерел фінансування, використовуються ними на діяльність, передбачену статутом та кошторисом.

Проблемним питанням на сьогоднішній день залишається не проведення управліннями Державної казначейської служби Сумської області оплат платіжних доручень, що призводить до гальмування навчально-виховної, виробничої та господарської діяльності навчальних закладів.

Для покращення організації підготовки та підвищення кваліфікації учнів професійно-технічних навчальних закладів потрібно:

забезпечити фінансування Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки;

оновити матеріально-технічну базу системи;

використовувати матеріально-технічну базу підприємств, що поєднують функції ресурсних центрів навчальних закладів;

оптимізувати мережу закладів ПТО;

створити багатоканальну систему фінансування.

Додатки

Таблиця 1

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1229	1054	2283
2012	1438	955	2393
2013	993	657	1650

Таблиця 2

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	4842	190	2759	7791
2012	5566	235	2429	8230
2013	5123	135	1273	6531

Таблиця 3

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів державного, обласного бюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	2847	28	1	2876
2012	3115	35	1	3151
2013	582	30	0,5	612,5

Таблиця 4

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з обласного бюджету та державного

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	89 052	89 052	36 199	36 199	7490	7490	17 964	17 964
2012	10 2904	102 904	39 591	39 591	7798	7798	20 555	20 555
2013	10 8213	82 319	39 197	22 311	7179	5794	19 811	12 534

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

У області підготовку робітничих кадрів для галузей економіки здійснюють 26 навчальних закладів різних типів, з них: 9 професійних ліцеїв, 7 вищих, 5 професійно-технічних училищ, 1 центр професійно-технічної освіти, 2 навчальних центри при установах виконання покарань, 2 відділення професійної підготовки, що є структурними підрозділами вищих навчальних закладів.

20 професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, крім професійної підготовки, надають учням повну загальну середню освіту, в тому числі 8 закладів здійснюють підготовку висококваліфікованих робітників та молодших спеціалістів.

Крім державних ПТОЗ, професійну освіту надають 53 заклади комунальної та приватної форм власності з контингентом 5,9 тис. слухачів.

У 2011–2012 роках державне замовлення з підготовки робітничих кадрів для потреб ринку праці виконано на 100 %, у 2013 – на 89 %.

Органами виконавчої влади, роботодавцями, навчальними закладами вживаються заходи для працевлаштування випускників. У 2011 році працевлаштовані 82 %, у 2012 році – 81,7 %, у 2013 році – 85 % випускників, які закінчили державні ПТНЗ.

До організації навчально-виробничого процесу у професійно-технічній освіті області залучено 1655 педагогічних працівників, із яких 666 викладачів та 707 майстрів виробничого навчання.

Органами виконавчої влади, департаментом освіти і науки облдержадміністрації, навчальними закладами здійснюється робота для поліпшення матеріально-технічної, навчально-методичної бази з професійної підготовки. За рахунок позабюджетних надходжень та спонсорської допомоги до початку 2013/2014 навчального року реконструйовано фасади Підгаєцького професійного аграрного ліцею, Тернопільського центру ПТО № 1, встановлено енергозберігаючі вікна і двері у Чортківському ВПУ, Тернопільському центрі ПТО № 1, Тернопільському ВПУ сфери послуг і туризму, створено та обладнано 5 нових майстерень, 4 кабінети та 3 лабораторії, придбано обладнання та інструменти на 336 тис. гривень. Забезпеченість підручниками з професійної підготовки становить 74,8 %.

У 26 професійно-технічних навчальних закладах безоплатно навчається 11 038 учнів та 160 слухачів, із них 144 учні, які мають вади фізичного та розумового розвитку. За кошти фізичних і юридичних осіб у цих закладах навчаються 114 учнів та 72 слухачі.

У 22 ПТНЗ комунальної форми власності (міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, майстернях, школах, школах-інтернатах, ВНЗ II–III рівнів акредитації) навчаються 3152 учні на безоплатній основі за рахунок коштів обласного та місцевого бюджетів.

1778 слухачів здобувають робітничу професію у навчально-курсівих комбінатах, автомобільних школах ТСО України, приватних навчальних закладах і підприємствах недержавної форми власності й оплачують своє навчання.

Прийом громадян до закладів професійно-технічної освіти всіх форм власності та підпорядкування здійснюється відповідно до Правил прийому, що погоджуються в органах виконавчої влади, яким вони підпорядковані. Обмеження для вступу учнів до ПТНЗ допускається лише за медичними та віковими показниками.

Загальне управління фінансово-економічною діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів проводиться департаментом освіти і науки облдержадміністрації. Фінансування навчальних закладів здійснюється через централізовану бухгалтерію професійної освіти, яка виконує функції відповідно до покладених на неї завдань.

Перехід професійно-технічних навчальних закладів Тернопільської області на фінансування з місцевого бюджету дає можливість ефективніше оперувати коштами. Зекономлені фінансові призначення з окремих статей видатків за дозволом фінансових органів області перенаправляються на реальні потреби навчальних закладів.

Унаслідок неприйняття обласного бюджету на 2013 рік фінансування професійно-технічної освіти області уже 9 місяців здійснюється за тимчасовими кошторисами. Відповідно до ст. 79 Бюджетного кодексу України щомісячні бюджетні асигнування місцевого бюджету здійснюються та сумарно не перевищують 1/12 обсягу бюджетних призначень на 2012 рік.

Оплата виробничої практики учням і слухачам ПТНЗ проводиться згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 № 992 «Про затвердження порядку надання робочих

місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики».

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882 «Питання стипендіального забезпечення» та з метою підвищення життєвого рівня й заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності більшість навчальних закладів 10 % коштів, передбачених на виплату стипендій, використовує для надання учням матеріальної допомоги та заохочення. Порядок використання таких коштів розробляється навчальним закладом, затверджується його керівником. Необхідні суми плануються й закладаються в бюджети навчальних закладів.

Станом на 20.09.2013 вилучення майна навчальних закладів та установ ПТО не відбувалося.

Планування коштів на утримання ПТНЗ Тернопільської області здійснюється згідно з доведеними граничними обсягами видатків. Даних призначень вистачає на основні захищені статті видатків: заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги, енергоносії, стипендія учнів, харчування, обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Видатки на будівництво, ремонт приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання навчальних посібників протягом 2011 та 2012 років не планувались.

Заходи із створення умов для навчально-виховного процесу здійснюються переважно за рахунок спеціальних надходжень.

Додатковими джерелами фінансування професійно-технічних навчальних закладів є здебільшого надходження коштів від виробничої практики та благодійні внески.

Департамент освіти і науки облдержадміністрації розробив проєкт розвитку професійно-технічної освіти на наступне десятиліття. Основні його напрями закладені у цільовій програмі «Освіта Тернопільщини – 2022», проте через непроведення сесійних засідань обласної ради ця програма не прийнята.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

У Харківській області сформована мережа професійно-технічних навчальних закладів, яка забезпечує підготовку кваліфікованих робітників для потреб економіки регіону. Професійну освіту надають 53 державні професійно-технічні навчальні заклади (у 1991 р. — 68), з яких:

вищих професійних училищ — 5 (у 1991 р. — 4);

професійно-технічних навчальних закладів — 3 (у 1991 р. — 63);

центрів професійно-технічної освіти — 5 (у 1991 р. — 0);

професійних ліцеїв — 34 (у 1991 р. — 0);

навчальних центрів при установах виконання покарань — 6 (у 1991 р. — 1).

Підготовка кваліфікованих робітників здійснюється за 19 напрямками й видами економічної діяльності та 121 професією (у 1991 р. — 136).

За галузевим спрямуванням професійно-технічні навчальні заклади розподіляються так: для промисловості готують спеціалістів 13 професійно-технічних навчальних закладів, для будівництва — 13, сільського господарства — 14, сфери послуг — 3, транспорту — 3.

Контингент учнів професійно-технічних навчальних закладів складає понад 17 тис. осіб (у 1991 р. — понад 28 тис. осіб).

У 42 професійно-технічних навчальних закладах одночасно із робітничою професією набувається повна загальна середня освіта, що дає можливість випускникам за результатами зовнішнього незалежного оцінювання продовжити навчання у вищих навчальних закладах.

Робітничу кваліфікацію з двох і більше професій отримують 65,1 % учнів (у 1991 р. — 39,7 %), що підвищує соціальний захист молоді на ринку праці.

Для організації та здійснення навчально-виробничого процесу в ПТНЗ області створена необхідна навчально-матеріальна база. У своєму розпорядженні навчальні заклади для забезпечення професійно-практичної підготовки мають:

навчальних майстерень — 327;

навчальних лабораторій — 178;

полігонів — 18;

автотрактородромів — 15;
верстатів з металообробки — 1370;
верстатів із деревообробки — 234;
зварювальних апаратів — 328;
одиниць швейного обладнання — 877;
одиниць поліграфічного обладнання — 60;
вантажних автомобілів — 125;
легкових автомобілів — 61;
автобусів — 27;
зернових комбайнів — 46;
спеціальних комбайнів — 36;
тракторів — 294;
іншої с/г техніки — 366 одиниць.

У розпорядженні викладачів — 1025 навчальних кабінетів, у тому числі 534 із професійно-теоретичної підготовки.

У 2013 році триває робота із впровадження нових виробничих технологій у регіональному навчально-практичному будівельному центрі Державного професійно-технічного навчального закладу «Харківське вище професійне училище будівництва» за новими будівельними технологіями від компанії «Хенкель Баутехнік (Україна)» і регіональному навчально-практичному будівельному центрі на базі Державного закладу освіти «Центр професійно-технічної освіти № 2 м. Харкова», що створений спільно з фірмою «Кнауф», щодо підготовки кваліфікованих робітників з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій».

Забезпечено оновлення змісту навчального процесу шляхом упровадження 92 державних стандартів професійно-технічної освіти та застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Протягом останніх трьох років запроваджено Державні стандарти професійно-технічної освіти у 54 (100 %) професійно-технічних навчальних закладах із 92 професій.

У ПТНЗ Харківської області налічується 84 комп'ютерних класи та лабораторії, у яких є 1694 одиниці комп'ютерної техніки різних типів; у навчальному процесі використовується 1191 комп'ютер, на один комп'ютер припадає 11,4 учнів.

Таблиця 1

**Динаміка комп'ютеризації професійно-технічних
навчальних закладів у 2011–2013 роках**

	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Загальна кількість комп'ютерних кабінетів (майстерень, лабораторій)	81	82	84
Загальна кількість комп'ютерів у ПТНЗ з них використовуються у навчанні	1577 1170	1639 1186	1694 1191
Кількість учнів на один ПК	10,7	11,8	11,4
Кількість ПТНЗ, комп'ютерні класи яких підключені до Інтернету	47 (100 %)	47 (100 %)	47 (100 %)
Кількість бібліотек ПТНЗ, що оснащені комп'ютерами, підключені до Інтернету	22 (46,8) 12 (25,5 %)	29 (61,7 %) 19 (40,4 %)	37 (78,7 %) 28 (60 %)

Усі навчальні заклади підключені до мережі Інтернет, мають власний сайт, локальну комп'ютерну мережу. У мережі Інтернет функціонує інформаційно-освітній портал системи професійно-технічної освіти області. Усі ПТНЗ активно використовують електронну пошту, мають власні електронні адреси та поштові скриньки.

Таблиця 2

**Динаміка забезпечення підручниками з предметів професійної
та загальної підготовки у 2011–2013 роках**

(у %)

Забезпеченість підручниками	2011 р.	2012 р.	2013 р.
з предметів професійної підготовки	56	56	63,9
з предметів загальної підготовки	9,3	9,3	19,0

У навчальному процесі використовується 254 примірники педагогічних програмних засобів і 26 електронних баз даних. 33 електронні підручники та педагогічні програмні засоби створені безпосередньо педагогами навчальних закладів області.

Таблиця 3

Динаміка прийому учнів до професійно-технічних навчальних закладів

Рік	Державне замовлення	Прийом
2011	10 055	8273
2012	8701	8649
2013	8594	8594

Таблиця 4

**Динаміка випуску та працевлаштування учнів
професійно-технічних навчальних закладів**

Рік	Випуск	Працевлаштування
2011	10 350	9945
2012	8403	8119
2013	9178	8943

Забезпеченість педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів Харківської області: 2011 рік – 2592, 2012 рік – 2415, 2013 рік – 2465 осіб.

Стосовно визначення нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів, у зв'язку з переведенням відповідно до експерименту 2007 року на фінансування поточних видатків з обласного бюджету (при цьому майно залишається державної форми власності), будівництво та інші предмети довгострокового користування за рахунок загального фонду бюджету неможливі.

Реалізація повноважень щодо загального управління фінансово-економічною діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів в області здійснюється через надання державним бюджетом міжбюджетного трансферту обласному бюджету на підготовку кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах. Департамент науки і освіти є розпорядником коштів другого рівня.

Таблиця 5

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1154,672	130,528	1285,200
2012	1387,355	131,954	1519,309
2013	1373,477	83,950	1457,427

Таблиця 6

**Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів**

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	44,412	0	0	44,412
2012	127,840	0	0	127,840
2013	122,536	0	0	122,536

Майно (об'єкти, споруди, основні фонди) професійно-технічних навчальних закладів вилучається за умови подальшого використання цього майна й коштів, одержаних від його реалізації, на розвиток професійно-технічної освіти.

Таблиця 7

**Планування та реальне фінансування навчальних закладів
у регіоні з обласного бюджету**

(тис. грн)

Види	2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	Планування	Реальне фінансування	Планування	Реальне фінансування	Планування	Реальне фінансування
Заробітна плата (без нарахувань)	88 284,089	88 284,089	104 755,654	104 755,650	109 988,753	109 988,753
Стипендія	49 120,601	49 108,333	48 716,106	48 716,063	52 303,558	52 303,558
Харчування учнів	19 527,959	19 519,157	17 894,623	17 872,232	17 622,338	17 622,338
Комунальні послуги	29 672,489	29 666,722	42 391,737	40 762,214	38 846,796	38 846,796
Будівництво	0	0	0	0	0	0
Ремонт приміщень	62 25,320	5840,139	49 74,407	4946,377	1411,935	1411,719
Придбання навчальної техніки та обладнання	200,0	200,0	550,0	550,0	980,0	980,0
Придбання комп'ютерів	90,0	90,0	130,0	130,0	200,0	200,0
Інші витрати	41 950,330	41 037,678	45 770,601	44 071,251	52 091,514	52 091,730
Разом	23 5070,788	23 3680,118	26 5183,128	26 1803,787	273 444,894	273 444,894

**Додаткові джерела фінансування професійно-технічних
навчальних закладів**

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	2316,603	1521,494	2474,893	6312,990
2012	2282,433	1492,543	2567,190	6342,166
2013	2776,711	1556,502	2498,023	6831,236

У позаурочній роботі з учнями ПТНЗ області особлива увага приділяється організації гуртків технічної та декоративно-прикладної творчості. У 2012/13 навчальному році працював 231 гурток технічної та декоративно-прикладної творчості, де займалося понад 8 тис. учнів: «Фітодизайн та писанкарство», «Рушничок», «Вироби із соломки», «Різьблення по дереву», «Різьба по дереву», «Рукодільниця», «Вишиванка», «Клаптикова мозаїка», «Флористика», «Писанкарство», «Квілінг», «Виготовлення фольклорних ляльок», «Макраме», викладання сюжетних картин різнокольоровими камінцями «Сваровські» та ін.

Щорічно проводиться обласний огляд-конкурс технічної та декоративно-прикладної творчості з різних видів народного мистецтва (вишиванка, різьблення по дереву, декоративний розпис, бісероплетіння, фотодизайн, металеві вироби, писанки, флористика тощо).

Для відродження престижності робітничих професій, організації профорієнтаційної роботи серед учнів шкіл і молоді м. Харкова та області Департаментом науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації спільно з обласним центром зайнятості за підтримки голови обласної державної адміністрації та сприяння Харківського міського голови 28 березня 2013 року проведено свято професійно-технічної освіти «Робітнича професія – запорука сталого розвитку економіки Харківщини». У рамках свята відбулися: виставка технічної та декоративно-прикладної творчості учнів ПТНЗ з участю підприємств-замовників робітничих кадрів (загальна кількість експонатів, представлених на виставці, – 1507 одиниць), презентація робітничих професій і показ трудових прийомів, демонстрація моделей одягу й зачісок, робота консультативних пунктів із професійної орієнтації молоді Харківського обласного центру зайнятості, надання безоплатних послуг відвідувачам свята, виступи крапчих колективів художньої самодіяльності професійно-технічних навчальних закладів області.

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

В області підготовку і підвищення кваліфікації робітничих кадрів для підприємств та організацій здійснюють 80 професійно-технічних навчальних закладів різних форм власності. Мережа державних професійно-технічних навчальних закладів представлена 26 установами. Державні ПТНЗ за галузевим спрямуванням готують кадри для 7 галузей економіки: 6 — для промисловості; 3 — будівництва; 4 — торгівлі та громадського харчування, 2 — сфери послуг; 9 — аграрного профілю, 1 — транспорту, 1 — зв'язку.

За типами відповідно функціонують: 6 вищих професійних училищ, 12 професійних ліцеїв, 6 професійно-технічних училищ, 2 навчальних центри при установах виконання покарань.

Упродовж 2011–2013 років педагогічні колективи закладів профтехосвіти області працювали над реалізацією завдань, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», Державною та обласною цільовими програмами розвитку професійно-технічної освіти до 2015 року. На сьогодні повністю збережено мережу державних закладів профтехосвіти області. Стабільний також і контингент учнів, який щороку становить понад 10 тис. осіб, стабільним залишається попит випускників шкіл на здобуття робітничих професій. Щороку до оволодіння професіями приступають понад 4,5 тис. першокурсників. За державним замовленням до ПТНЗ області у 2013 році зараховано 4472 особи, із них за контрактом — 12 осіб. З окремих професій продовжено набір до 1 жовтня 2013 року.

Для потреб економіки Херсонщини у 2010–2013 роках підготовлено понад 18 тис. кваліфікованих робітників, у тому числі у 2013 році — 3862, із них близько 60 % оволоділи двома і більше професіями.

В умовах сучасного виробництва значно підвищуються вимоги роботодавців до якості знань, умінь та навичок майбутніх кваліфікованих робітників. Це завдання в області вирішується шляхом упровадження інноваційних технологій у навчально-виробничий процес, зокрема створення із залученням провідних компаній навчально-практичних центрів професійно-технічної освіти із впровадження новітніх технологій навчання і виробництва на

базі діючих професійно-технічних навчальних закладів. У грудні 2012 року відкрито такий центр із впровадження сучасних технологій харчування, ресторанної справи та сервісу на базі Державного навчального закладу «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства».

На базі Вищого професійного училища № 2 м. Херсона, в якому вже діють 2 сучасні будівельні центри «Хенкель Баутехнік (Україна)» та «Кнауф», у квітні поточного року наказом Департаменту створено новий навчально-практичний центр «ТОВ «Роберт Бош Лтд електроінструменти» із впровадження новітніх технологій використання інструменту та електрообладнання компанії BOSCH у будівельній галузі.

З метою підвищення якості професійної освіти, розвитку ступеневої освіти для молоді у листопаді 2012 року створено навчально-науково-виробничий комплекс «Херсонський державний університет – Державний навчальний заклад «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства».

Порівняно із минулими роками в області більше уваги приділено підготовці випускників професійно-технічних навчальних закладів високої кваліфікації. Якщо у 2011 році лише 186 учнів, або 4 %, отримали підвищені розряди з професій, то за два наступні роки – близько 700. Лише за минулий навчальний рік відкрито підготовку з трьох нових професій: «Садівник», «Озеленювач» та інтегрованої «Монтажник систем утеплення будівель, штукатур, маляр». Фахівцями Департаменту в лютому – березні 2012 та поточного року проведено моніторинг закріплення випускників професійно-технічних навчальних закладів області на першому робочому місці шляхом анкетування 2885 та 2293 випускників відповідно (63–65 % загального випуску), 716 та 711 підприємств, установ, організацій. Результати моніторингу засвідчили, що знання, уміння і навички учнів відповідають потребам роботодавців на 73–78 %, а достатній та високий рівень облаштування наданого робочого місця зазначили 92–94 % випускників.

Про зростаючий рівень якісних показників професійної та загальноосвітньої підготовки учнів свідчить той факт, що упродовж останніх трьох років учні професійно-технічних навчальних закладів області щороку виборюють перемоги та призові місця на всеукраїнських конкурсах. У 2012 році вихованці профтехосвіти Херсонщини стали переможцями та призерами трьох із п'яти

проведених всеукраїнських конкурсів фахової майстерності з професій: «Слюсар з ремонту автомобілів», «Продавець продовольчих товарів», «Монтажник гіпсокартонних конструкцій».

2013 року Станіслав Симоненко, учень Чаплінського професійного аграрного ліцею, став призером конкурсу фахової майстерності з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», Катерина Марчук, учениця Каховського професійного аграрного ліцею, виборола перше місце у III Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка серед учнів професійно-технічних навчальних закладів. Вони отримали право на призначення стипендії Президента України.

Педагог Херсонського вищого професійного комерційного училища — майстер виробничого навчання Наталя Картанович виборола призове місце у Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання з професії «Кухар».

У професійно-технічних навчальних закладах Херсонської області проводиться системна робота щодо осучаснення змісту освіти і наближення її до потреб ринку праці шляхом розробки і впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти.

Педагогічними колективами спільно з роботодавцями упродовж останніх трьох років розроблено і затверджено 8 стандартів професій, які впроваджуються в навчальних закладах області та України.

Із 95 робітничих професій, за якими ведеться підготовка робітничих кадрів у області, за оновленими програмами організовано навчально-виробничий процес з 83 професій, або 87 % загальної кількості.

Станом на 01.01.2013 впровадження державних стандартів професій за провідними галузями економіки становить: промисловість — 40 із 43 професій (93 %), сільське господарство — 5 із 7 професій галузі (71 %), транспорт — 4 (100 %), будівництво — 12 (100 %), торгівля і громадське харчування — 16 із 22 професій галузі (73 %), житлово-комунальне господарство і невиробничі види побутового обслуговування населення — 6 професій (100 %).

У 2013 році представників області долучено до роботи всеукраїнської творчої групи з розробки ДС ПТО для підготовки фахівців з напрямку «готельний сервіс». У закладах профтехосвіти області на стовідсотково вирішено питання підключення до мережі Інтернет.

Професійно-теоретичну та практичну підготовку в державних ПТНЗ області сьогодні забезпечують 377 викладачів, із яких 57 % мають вищу та першу кваліфікаційні категорії, 498 майстрів виробничого навчання, серед яких 144 майстрам, або 29 % присвоєно педагогічні звання. 46 % майстрів виробничого навчання мають вищу освіту, що перевищує середній показник в Україні. Укомплектованість кадрами на початок 2013–2014 навчального року становила 98,6 %.

Регіональною експертною радою з ліцензування та атестації навчальних закладів Херсонської області за 2011–2013 роки розглянуто 86 ліцензійних справ ПТНЗ, у тому числі 9 навчальних закладів недержавної форми власності та 6 атестаційних справ (приватних закладів – 2), за результатами розгляду яких прийнято рішення про направлення документів суб'єктів освітньої діяльності на розгляд Експертної ради державної акредитаційної комісії. ДАК за всіма поданими ліцензійними справами прийнято позитивне рішення та видано ліцензії на право здійснення освітньої діяльності з надання послуг у сфері професійно-технічної освіти.

За ініціативою регіональної експертної ради упродовж останніх трьох років внесено пропозиції до Державної акредитаційної комісії щодо анулювання ліцензій з 28 професій для 13 професійно-технічних навчальних закладів, які протягом попередніх трьох років не здійснювали підготовку із цих професій.

Департаментом налагоджено системну роботу, спрямовану на залучення закладів професійно-технічної освіти до навчання незайнятого населення. За результатами цього річного конкурсного відбору служби зайнятості 23 із 24 державних професійно-технічних навчальних закладів (крім центрів при установах покарань) пройшли відбір і отримали право здійснювати підготовку безробітних згідно з укладеними договорами. Порівняно з 2010 роком кількість залучених закладів зросла на три. Відповідно до потреб сучасного ринку праці та заявок обласного центру зайнятості протягом 2012 року здійснено підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації 6126 безробітних громадян області, із них 2392 особи, або 39 %, навчалися у 22 державних професійно-технічних навчальних закладах.

З 2012–2013 навчального року в області розпочато реалізацію цільової програми «Шкільна парта – 2015», затвердженої рішенням обласної ради. Програмою передбачено упродовж трьох років

придбати та відремонтувати 25,8 тис. парт і 40,9 тис. стільців для загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів області, що становить понад 25 % наявних учнівських меблів. До виконання робіт по ремонту та відновленню шкільних меблів у рамках програми залучено 11 ПТНЗ області.

Для підвищення ефективності формування державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників у ПТНЗ області за сприяння райдержадміністрацій, міських рад сформовано перелік підприємств для проходження виробничої практики учнів, до якого включено 473 підприємства та організації, навчальними закладами укладено 896 договорів з роботодавцями на проходження виробничої практики учнів та подальше їх працевлаштування.

З метою залучення до співпраці із закладами профтехосвіти області місцевих органів влади, соціальних партнерів при 17 навчальних закладах створено 14 піклувальних рад. Більшість із них очолюють керівники місцевих органів влади. Останні два роки заходи щодо підтримки професійно-технічних закладів включено до програм економічного, соціального та культурного розвитку Генічеського, Іванівського, Високопільського районів, міст Каховка та Нова Каховка.

Згідно зі статтею 90 Бюджетного кодексу України 22 із 26 державних ПТНЗ з 1 січня 2012 року фінансуються з обласного бюджету за рахунок коштів міжбюджетних трансфертів. Упродовж 2012 року фінансування закладів здійснювалося своєчасно й у повному обсязі. Заборгованості з виплат не було. Видатки на утримання закладів профінансовано на загальну суму 123,8 млн гривень.

На 2013 рік видатки на професійно-технічну освіту затверджено на суму 120,9 млн грн, що на 2,9 млн грн менше, ніж у 2012 році. Упродовж другого та третього кварталів виникла заборгованість із оплати комунальних послуг та енергоносіїв через непроходження платежів у органах Державного казначейства. З липня 2013 року практично заблоковано проходження платежів зі спеціального фонду бюджету ПТНЗ за всіма зобов'язаннями (фінансові показники відображено в таблицях додатків).

В області реалізується Цільова програма розвитку професійно-технічної освіти Херсонщини на 2012–2015 роки, затверджена рішенням сесії обласної ради від 30 листопада 2011 року № 332. На виконання цільової програми у 2012 році використано 1 млн 314 тис. грн за рахунок власних коштів закладів зі спеціального

фонду бюджету. У зв'язку з об'єктивними причинами обласним бюджетом на 2012 рік не виділено кошти на здійснення капітальних ремонтів у закладах профтехосвіти, а відповідно не здійснено фінансування заходів програми на загальну суму 5,4 млн гривень.

У 2013 році на виконання заходів Програми передбачалося виділити з обласного бюджету 7550,0 тис. грн, але станом на 01.09.2013 кошти не були виділені.

Останнім часом вжито практичних кроків для відновлення співпраці загальноосвітньої та професійної школи, проведення профорієнтаційної роботи серед учнівської молоді. Затверджено спільні заходи органів управління освітою райдержадміністрацій, міських рад та професійно-технічних навчальних закладів із професійної орієнтації учнівської молоді, підвищення престижу робітничих професій у суспільстві до 2015 року.

Впроваджено нові форми профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. Упродовж 2011–2012 навчального року цікавою формою стало проведення районних та обласного фіналу профорієнтаційного огляду-конкурсу учнівських агітбригад «Живи й працюй на Херсонщині». У 2012–2013 навчальному році розпочато спільний проект з обласною службою зайнятості — обласний інноваційний профорієнтаційний захід для шкільної молоді «Профі-Старт: юні обирають майбутнє» та перший етап цього проекту — «Топ-5 професій твого міста, району». У жовтні поточного року на базі ПТНЗ м. Херсона стартуватиме другий етап цього проекту. Сам проект розрахований до 2015 року.

Водночас у системі профтехосвіти області залишається ряд проблем, на розв'язання яких необхідно організувати роботу Департаменту, педколективів навчальних закладів.

Ще недостатньо уваги приділяється навчанню учнів вищих професійних училищ за підвищеними розрядами. Так, серед 3862 випускників усіх ПТНЗ цього року лише 301 учень (7,8 %) отримав підвищений професійний розряд. Поряд з тим у області є низьким рівень замовлення вакансій саме кадрами високої професійної кваліфікації, а кількість заявлених вакансій роботодавцями лише протягом 2012 року становила понад 3 тис.

Потребує активізації робота з відтворення кадрового потенціалу, про що свідчить аналіз вікового складу педагогічних працівників. Частка працюючих пенсіонерів становить 16,2 %, тоді як серед педагогічних працівників професійно-технічних навчальних

закладів молодих спеціалістів віком до 30 років лише 16,7 %. Невідкладного роз'язання очікує наповнення закладів кваліфікованими майстрами виробничого навчання. На державному рівні потрібно прискорити прийняття нової редакції Закону України «Про професійно-технічну освіту», змін до рішень уряду щодо проходження виробничої практики учнів ПТНЗ та оплати за неї, участі роботодавців у підготовці робітничого потенціалу країни, забезпечити в повному обсязі фінансування заходів Державної цільової програми розвитку профтехосвіти.

З метою підвищення рівня підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів освіти вирішення на державному рівні потребують такі питання:

прийняття нової редакції Закону України «Про професійно-технічну освіту»;

внесення змін до відповідних нормативно-правових актів у частині проходження виробничої практики учнями ПТНЗ та її оплати, участі роботодавців у підготовці робітничого потенціалу країни;

забезпечення в повному обсязі фінансування заходів Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	955,0	4,5	0	959,5
2012	1407,3	3,9	0	1411,2
2013	221,5	4,8	0	226,3

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання
(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1479,8	331,6	1811,4
2012	1584,0	296,5	1880,5
2013	1158,8	129,7	1288,5

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів з обласного бюджету
(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	67 824,4	67 819,7	30 736,6	30 736,6	8829,9	8945,5	11390,8	10816,1
2012	81 666,7	81 668,8	30 576,9	30 576,9	8923,8	8523,1	12156,7	11586,8
2013	86 193,4	50 856,7	28 597,3	15 078,5	7125,5	4146,0	11002,0	6466,5

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	118 781,7	118 317,9
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	133 324,1	132 355,6
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	132 918,2	765 47,7

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування
(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	1465,4	44,5	4605,6	6115,5
2012	1586,9	52,2	4559,0	6198,1
2013	778,2	26,0	3130,7	3934,9

Примітка. Фактичні показники виконання у 2013 році станом на 01.07.2013

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів Хмельницької області за останні 22 роки зазнала значних змін. Зокрема, у жовтні 1991 року функціонувало 42 ПТНЗ, контингент учнів, слухачів на той час становив 20 293 особи, у 2013 році функціонує 34 професійно-технічні навчальні заклади, контингент учнів, слухачів у яких становить 12 852 особи.

Станом на 25.09.2013 функціонували 34 професійно-технічних навчальних заклади, підпорядковані Міністерству освіти і науки України, з них: 8 аграрних, 2 промислово-аграрних, 10 промислових професійних ліцеїв; 7 навчальних закладів мають статус «Вище професійне училище»; 3 центри професійно-технічної освіти та 4 навчальних центри при установах виконання покарань.

Загальний контингент учнів, слухачів, які навчаються у ПТНЗ області, на 01.09.2013 р. становить 12 852 особи. Зокрема, 12 028 осіб здобувають первинну професійну освіту, підготовка яких здійснюється за рахунок видатків з Державного бюджету України та видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів у державному бюджеті на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення, 231 особа здобуває первинну професійну освіту, підготовка яких здійснюється за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, а також 593 особи проходять професійно-технічне навчання.

Підготовка робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах Хмельницької області здійснюється за 17 напрямками та видами господарської діяльності для галузей промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, зв'язку, сфери обслуговування, торгівлі та громадського харчування, житлово-побутового господарства, більше як 100 професій.

Державне замовлення на підготовку робітничих кадрів та молодших спеціалістів протягом 2011–2013 років виконано на 96,6 % (17 855 осіб), а саме:

Підпорядкування ПТНЗ	Виконання державного замовлення					
	2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	план	факт	план	факт	план	факт
ЗАГАЛЬНЕ державне замовлення, в т.ч.:	6325	5953 (97,3 %)	6249	6104 (97,7 %)	5916	5798 (98,0 %)
Навчальні центри при установах виконання покарань (4 ПТНЗ)	625	625 (100 %)	625	625 (100 %)	595	595 (100 %)
ПТНЗ, підпорядковані безпосередньо МОН України (4 ПТНЗ)	1120	1120 (100 %)	1055	1054 (99,9 %)	1110	1110 (100 %)
ПТНЗ, видатки на утримання яких враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів державного бюджету (26 ПТНЗ)	4580	4410 (96,3 %)	4569	4425 (96,8 %)	4211	4093 (97,2 %)

Випуск учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах області протягом 2011–2013 років становив 24 495 осіб: у 2011 році – 8248 осіб, у 2012 році – 8124 особи, у 2013 році – 8123 особи.

Працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів області протягом 2011–2013 років становить 91,4 % (22 381 особа), у тому числі: працевлаштовані за професією 91,5 % (20 477 осіб), продовжують навчання у вищих та інших навчальних закладах 6,8 % (1 514 осіб) та 1,7 % (390 осіб) призвані на військову службу.

Зокрема, випуск учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах області у 2011 році становив 8248 осіб, з них працевлаштовані 91,4 % (7538 осіб), у тому числі: працевлаштовані за професією 92,5 % (6 970 осіб), продовжують навчання у вищих та інших навчальних закладах 5,3 % (397 осіб) та 2,2 % (171 особа) призвані на військову службу.

У 2012 році випуск учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах області становив 8124 особи, з них працевлаштовані 91,3 % (7 418 осіб), у тому числі: працевлаштовані за професією 91,2 % (6766 осіб), продовжують навчання у вищих та інших навчальних закладах 7,0 % (518 осіб) та 1,8 % (134 особи) призвані на військову службу.

Випуск учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах області у 2013 році становить 8123 особи, з них

працевлаштовані 91,4 % (7425 осіб), в тому числі: працевлаштовані за професією 90,8 % (6741 особа), продовжують навчання у вищих та інших навчальних закладах 8,1 % (599 осіб) та 1,1 % (85 осіб) призовані на військову службу.

В області забезпечується виконання ст. 5 Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині реалізації права громадян на здобуття професійно-технічної освіти в державних професійно-технічних навчальних закладах. Професійно-технічна освіта у ПТНЗ області надається на безоплатній основі: за рахунок держави для здобуття первинної професійної підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник» для випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які мають базову загальну середню освіту та повну загальну середню освіту. У 2013 році вперше здобули робітничу професію у професійно-технічних навчальних закладах області 5 632 особи.

Підготовка робітників високого рівня кваліфікації з присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у навчальних закладах III атестаційного рівня, а саме у вищих професійних училищах і центрах професійно-технічної освіти, здійснюється на базі другого ступеня з наявним освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник» відповідного напрямку (спеціальності) у межах державного замовлення безоплатно, а також за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб. Станом на 25.09.2013 в області функціонує 7 вищих професійних училищ та 3 центри професійно-технічної освіти, зокрема, контингент учнів, які навчаються за державним замовленням, у даних закладах становить 5125 осіб.

Навчально-виховний процес у професійно-технічних навчальних закладах області забезпечують 1370 викладачів і майстрів виробничого навчання, які мають відповідну фахову освіту.

З метою забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників і фахівців на оснащення державних ПТНЗ сучасним обладнанням та технікою впродовж 2011–2012 років використано 2660,3 тис. грн, у тому числі: за рахунок коштів обласного бюджету 2010,5 тис. грн, за рахунок власних надходжень навчальних закладів, коштів соціальних партнерів, благодійних внесків — 649,8 тис. гривень.

Протягом восьми місяців 2013 року на зазначені цілі було спрямовано 273,7 тис. грн, у тому числі: 100 тис. грн — з обласного бюджету, 173,7 тис. грн — власні надходження ПТНЗ.

Державною цільовою програмою розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки передбачено створення мережі електронних бібліотек у професійно-технічних навчальних закладах та навчально-, науково-методичних центрах (кабінетах) у 2013–2015 роках. Для реалізації цього завдання заплановано фінансування з державного бюджету у розмірі: на 2012 рік — 0,4 млн грн, на 2013 рік — 0,6 млн грн, на 2014 рік — 0,8 млн грн, на 2015 рік — 1,6 млн гривень. У 2012 та 2013 роках зазначені кошти не надходили.

Водночас з обласного бюджету в 2011 році виділено 160 тис. грн та придбано обладнання для електронних бібліотек для ВПУ № 11 м. Хмельницького та ДПТНЗ «Кам'янець-Подільське вище професійне училище». За рахунок власних коштів цих навчальних закладів придбано та встановлено програмні комплекси «Електронна бібліотека», які розроблені Хмельницьким національним університетом.

У Науково-методичному центрі професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області за рахунок власних коштів обладнано бібліотеку 3 комп'ютерами, які об'єднані в мережу та мають вихід в Інтернет. З метою забезпечення функціонування електронної бібліотеки на базі установи ведуться підготовчі роботи, а саме: проводиться апробація електронної програми FBLibrary.exe, на інформаційному порталі «Профтехосвіта Хмельниччини» створено сторінку «Бібліотечний навігатор», на якій представлено електронний каталог бібліотеки науково-методичного центру. Проводиться робота для насичення електронних версій педагогічних книг, підручників та посібників.

У 2011–2013 роках на виконання Державної цільової програми розвитку ПТО для забезпечення інформатизації ПТНЗ коштів державного бюджету не надходило. Інформатизація ПТНЗ здійснюється за кошти обласного бюджету та власних надходжень навчальних закладів.

Усі ПТНЗ області підключені до мережі Інтернет та мають електронні скриньки.

Загальна кількість комп'ютерів нового покоління у ПТНЗ становить 1026 одиниць (789 з них використовуються у навчальному процесі).

Середній показник комп'ютерного забезпечення становить 16 учнів на один комп'ютер. Найвищий показник мають: Вище професійне училище № 25 м. Хмельницького (4,6 учнів на один ПК)

та ДПТНЗ «Кам'янець-Подільське вище професійне училище» (7,4 учнів на один ПК).

Педагогічними працівниками використовується понад 250 педагогічних програмних засобів із загальноосвітньої, загальнопрофесійної та професійно-технічної підготовки, частина з яких ліцензована, решта створені педагогами. 83% ПТНЗ мають мультимедійні проектори, що дає змогу ефективніше використовувати прикладне програмне забезпечення та інші аудіовізуальні засоби навчання.

Педагогами ПТНЗ створені й функціонують 216 блогів та 5 персональних веб-сайтів, посилання на які розміщені на інформаційному порталі «Профтехосвіта Хмельниччини».

Щодо видання в достатній кількості та забезпечення ПТНЗ сучасними підручниками, навчальними посібниками, навчально-методичними та довідковими матеріалами інформуємо, що середня забезпеченість ПТНЗ Хмельницької області підручниками для здійснення професійної підготовки становить 75 %, загальноосвітньої — 66 %. Із замовлених у 2012–2013 навчальному році 5032 підручників для професійної підготовки не отримано жодного. У 2011–2012 навчальному році ПТНЗ області отримали лише 2 % замовлених підручників для загальноосвітньої підготовки.

Проте в області ведеться робота з поліпшення стану інформаційного забезпечення професійної освіти власними силами, а саме: постійно підтримується функціонування офіційного сайту Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. Систематично здійснюється його інформаційне наповнення. До новинного розділу «Новини» протягом 2012–2013 років подано понад 100 інформаційних матеріалів.

Створено й активно функціонує інформаційний портал «Профтехосвіта Хмельниччини», який містить посилання на сайти усіх ПТНЗ Хмельницької області, блоги та персональні сайти педагогічних працівників.

Здійснюється входження у відкрите інформаційне навчальне середовище системи професійно-технічної освіти:

розробляються електронні підручники (15 педагогів ПТНЗ увійшли до складу авторських колективів з розробки електронних підручників: «Технологія штукатурних робіт»,

«Сільськогосподарські машини», «Основи зварювання плавленням та термічного різання металів»).

Сформована система роботи НМЦ ПТО ПК і ПТНЗ з підготовки та видання навчально-методичної літератури. Запроваджено порядок розгляду навчально-методичної літератури, створеної педагогами ПТНЗ, науково-методичною радою. Працюють 27 обласних експертних комісій для здійснення експертизи та оцінювання навчально-методичної літератури.

У 2012–2013 роках науково-методичною радою НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області схвалено і рекомендовано до впровадження 80 примірників навчально-методичної літератури.

Протягом п'яти останніх років вийшли друком (видання педагогів ПТНЗ): 25 навчальних посібників, 14 методичних посібників, 9 методрозробок, 3 методичні рекомендації, 2 збірники, 1 словник. Педагогами створено 71 педагогічний програмний засіб.

Гриф Міністерства освіти і науки України отримали 5 посібників, створених педагогами ПТНЗ області.

Авторський колектив НМЦ ПТО ПК удостоєний Державної премії в галузі освіти України 2012 року за цикл робіт «Форми та зміст курсового підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти» (3 збірники, 8 посібників, 8 методичних рекомендацій, 65 наукових статей, 1 дисертація).

З 1993 року важливим напрямом роботи є випуск науково-методичного вісника «Професійна освіта», де публікуються актуальні статті, методичні матеріали, нормативні документи.

За ініціативи Департаменту освіти і науки, молоді та спорту і підтримки обласної державної адміністрації та обласної ради у 2011 році на базі трьох професійно-технічних навчальних закладів створено навчально-виробничі відділення безпеки життєдіяльності, основними завданнями яких є: організація та проведення навчання, систематичного підвищення рівня знань з питань охорони праці, пожежної безпеки, безпеки життєдіяльності; підготовка та проведення масових заходів у навчальних закладах, пов'язаних із питаннями організації охорони праці, пожежної безпеки, безпеки життєдіяльності; зміцнення матеріально-технічної бази і забезпечення безпечних умов навчання та праці. Крім того, ці відділення отримали ліцензії МНС України та дозвіл на

надання послуг підприємствам, організаціям, установам з проектування, монтажу та обслуговування систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, вогнезахисного просочування (глибоке, поверхневе). Слід зазначити, що вартість виконання робіт протипожежного призначення відділеннями БЖД значно нижча за ринкову по області на 30–60 %.

На проведення капітальних і поточних ремонтів будівель, споруд, комунікацій та обладнання професійно-технічних навчальних закладів, а також здійснення просочення дерев'яних конструкцій вогнетривким розчином і встановлення протипожежної сигналізації протягом 2011–2012 років було спрямовано 3068,9 тис. грн, у тому числі: за рахунок коштів обласного бюджету — 1471,4 тис. грн, за рахунок власних надходжень — 1597,5 тис. гривень.

Протягом восьми місяців 2013 року на зазначені цілі було спрямовано 2282,7 тис. грн, у тому числі: 795,3 тис. грн — з обласного бюджету, 1487,4 тис. грн — власні надходження професійно-технічних навчальних закладів.

Відповідно до рішення сесії Хмельницької обласної ради від 12.09.2013 № 9-17/2013 додатково виділено з обласного бюджету для впровадження енергозберігаючих технологій 307,5 тис. грн, зокрема на придбання нових котлів.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

Для забезпечення прав громадян на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до їх покликань і здібностей (ст. 5 Закону «Про професійно-технічну освіту») в області функціонує 21 професійно-технічний навчальний заклад (далі — ПТНЗ), з яких 3 вищих професійних училища, 12 професійних ліцеїв, 2 центри підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, 4 професійно-технічні училища. За галузевим спрямуванням діє 3 ПТНЗ будівельного напрямку, 13 — сільськогосподарського, 1 — громадського харчування, 1 — сфери обслуговування, 1 — автотранспорту, 2 — промисловості. Порівняно з 1991 роком кількість ПТНЗ зменшилася на 15 закладів.

Станом на 20.09.2013 у ПТНЗ області налічувалось 9122 учні, у тому числі в навчальних закладах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, — 2489 учнів.

У ПТНЗ здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за 121 робітничою професією, у тому числі 93 — за новими стандартами.

За державним замовленням до зазначених навчальних закладів зараховано у 2011 році — 3737 осіб (98 %), у 2012 році — 3788 (100 %), у 2013 році (план) — 3855 осіб.

Випуск кваліфікованих робітників у 2011 році становив 4017 осіб, з яких 3992 (99,4 %) особи працевлаштовані за отриманою робітничою професією. У 2012 році випущено 3291 особу, з яких працевлаштовані 3256 (98,9 %) осіб, у 2013 році відповідно 3663 та 3626 (99 %) осіб, 71 % випускників мають робітничу кваліфікацію з двох і більше професій.

У ПТНЗ області станом на 20.09.2013 працювали 1206 педагогічних працівників.

Для забезпечення навчального процесу ПТНЗ мають 900 комп'ютерів, функціонує 29 комп'ютерних класів, 4 інтерактивні комплекси, впроваджуються 141 сертифікований програмний педагогічний засіб навчання та 11 розроблених педагогічними працівниками ПТНЗ. Усі навчальні заклади мають вільний доступ до мережі Інтернет та власні веб-сайти.

У ПТНЗ діє 525 одиниць верстатного обладнання та 577 одиниць сільськогосподарської техніки.

Забезпеченість підручниками професійно-технічного циклу становить 77,6 %, загальноосвітніми – 76,7 %.

Відповідно до ст. 9 Закону та розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими Міністерству освіти і науки України» обласна державна адміністрація здійснює матеріально-технічне і фінансове забезпечення 16 ПТНЗ, переданих на утримання з місцевого (обласного) бюджету.

Проте органи виконавчої влади не мають можливості вирішувати кадрові питання (призначення, звільнення, притягнення до адміністративної відповідальності директорів), здійснювати капітальні вкладення для оновлення матеріально-технічної бази, адже майно навчальних закладів не належить до комунальної власності.

Підприємствами, установами та організаціями учням ПТНЗ надаються робочі місця для проходження навчально-виробничої практики (ст. 29 Закону). Під час проходження практики підприємства (за умовами договору) перераховують учням 50 % їхньої заробітної плати та 50 % – на рахунки ПТНЗ, що спрямовуються на зміцнення навчально-виробничої бази. Зокрема, за результатами виробничої практики та виробничого навчання ПТНЗ отримали: у 2011 році – 2,98 млн грн, у 2012 році – 3,4 млн грн, за 9 місяців 2013 року – 2,7 млн гривень.

На базі ПТНЗ функціонують: навчально-виробничий комплекс «Сучасний фермер» (ДНЗ «Лисянський професійний аграрний ліцей»), навчальний пункт автосервісу (ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей»), навчально-тренувальні комплекси «Веселі солодощі» та «Стежина» (ДНЗ «Черкаське вище професійне училище»), два навчально-практичні будівельні центри (ДНЗ «Черкаський професійний ліцей» та «Черкаський професійний будівельний ліцей»), навчально-тренувальні кафе (6 ПТНЗ), навчальні сільськогосподарські господарства (10 ПТНЗ).

При створенні навчально-практичних центрів активну участь беруть соціальні партнери, провідні підприємства: «Хенкель Баутехнік», ТОВ «Фабрика будівельних сумішей «Буд майстер», KNAUF, фірми «Smile», «Фагот», «Енергетик», ВАТ «Мехбуд», ДП «Черкаський облавтодор» та ін.

В області впроваджено різні форми заохочення для учнів ПТНЗ, які досягли високих результатів у навчанні та практичному застосуванні навичок у виробничій діяльності (ст. 40 Закону). У кожному навчальному закладі розроблено положення про матеріальне заохочення учнів як за рахунок бюджетних, так і позабюджетних коштів.

На зазначені цілі протягом 2011–2013 років використано 6845,4 тис. грн, у тому числі за рахунок бюджетних коштів — 6845,9 тис. грн, доходів від виробничої діяльності — 14,2 тис. грн, коштів підприємств, установ, організацій — 35,3 тис. гривень.

Відповідно до ст. 49 Закону все майно, споруди, земельні ділянки ПТНЗ перебувають у державній власності та передані навчальним закладам в оперативне управління. Питання щодо оренди, передачі, списання основних засобів, приміщень та іншого майна належить виключно до компетенції Міністерства освіти і науки України. Згідно з нормами чинного законодавства органи виконавчої влади та місцевого самоврядування не мають важелів впливу на вирішення зазначених питань.

На виконання ст. 50 Закону та розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.2009 № 42-р, починаючи з 2011 року, фінансування ПТНЗ розмежовано. На цей час утримання 5 ПТНЗ Черкаської області здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та 16 — місцевого бюджету.

Обсяг видатків, передбачених на їх утримання, у 2013 році становив 144,0 млн грн, у тому числі: з державного бюджету — 38,7 млн грн, місцевого бюджету — 105,3 млн грн, з них передано із загального фонду до спеціального фонду (бюджету розвитку) обласного бюджету 787,9 тис. гривень. Порівняно з 2012 роком обсяг видатків збільшено на 13,8 %.

З державного бюджету асигнування на здійснення капітальних видатків протягом 2011–2013 років не передбачалися.

Крім того, на літнє оздоровлення учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (понад 100 учнів щорічно), з місцевого бюджету у 2011–2013 роках використано за КЕКВ 091108 943,2 тис. грн, у тому числі: у 2011 році — 111,8 тис. грн; у 2012 році — 419,0 тис. грн; у 2013 році — 412,4 тис. гривень.

При затвердженні місцевого (обласного) бюджету витрати за захищеними статтями враховані у повному обсязі. Зазначені видатки фінансуються стовідсотково. Станом на 20.09.2013 кредиторської

заборгованості за захищеними витратами немає. Проте видатки на інші потреби ПТНЗ (за незахищеними статтями витрат) щорічно затверджуються у обсягах, що не перевищують 5 відсотків від загальних планових призначень загального фонду. Це пов'язано з недосконалим механізмом планування витрат на утримання ПТНЗ.

Крім того, органами Державної казначейської служби України затримується оплата рахунків підвідомчих ПТНЗ. На 20.09.2013 загальний обсяг неоплачених платежів становив 5,7 млн грн, у тому числі за загальним фондом — 2,0 млн грн, за спеціальним фондом — 3,7 млн гривень.

Зокрема, фінансовий норматив на утримання одного учня у ПТНЗ, який застосовується Міністерством фінансів України при розрахунку міжбюджетних трансфертів для місцевих бюджетів, у 2011 році становив 10,9 тис. грн, у 2012 році — 12,4 тис. грн, у 2013 році — 13,8 тис. гривень. Фактичні витрати на одного учня становили у 2011 році — 12,4 тис. грн (на 13,8 % більше від фінансового нормативу), у 2012 році — 15,1 тис. грн (21,8 %) та планові 2013 року — 17,1 тис. грн (23,9 %).

Існуючий механізм планування видатків на утримання освітньої галузі не дає змогу передбачати асигнування на оновлення матеріально-технічної та навчально-методичної бази ПТНЗ. На зазначені цілі спрямовуються лише кошти, отримані навчальними закладами від позабюджетної діяльності.

А саме додатковими джерелами фінансування ПТНЗ є кошти, які надходять до спеціального фонду від виробничої, господарської та іншої діяльності навчальних закладів (ст. 51 Закону).

Протягом 2012 року ПТНЗ надійшло коштів за спеціальним фондом на загальну суму 12,2 млн грн, з них: від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю — 4,8 млн грн; від господарської діяльності — 3,4 млн грн; від оренди майна — 0,1 млн грн; благодійні внески та суми за дорученнями — 3,8 тис. грн; інші надходження — 0,1 тис. гривень. У 2013 році заплановано збільшення надходжень до спеціального фонду на 4,5 %.

З метою забезпечення належної роботи ПТНЗ пропонуємо:

забезпечити передачу всіх функцій з управління професійно-технічними навчальними закладами від Міністерства освіти і науки України до органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

в установленому порядку вирішити питання щодо передачі основних засобів, приміщень, земельних ділянок та іншого майна ПТНЗ з державної до обласної комунальної власності;

здійснювати визначення видатків на утримання ПТНЗ із застосуванням науково обґрунтованих соціальних стандартів витрат на одного учня, які б враховували існуючу демографічну ситуацію, чинну мережу, зміни у ціновій політиці та коефіцієнт інфляції.

На виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495, розроблено та затверджено Регіональну програму розвитку професійно-технічної освіти Черкащини на 2012–2015 роки (рішення Черкаської обласної ради від 17.02.2012 № 13–5/VI).

Метою цієї програми є створення сприятливих умов для якісної підготовки робітничих кадрів згідно з пріоритетами державної соціально-економічної політики та поліпшення рівня професійно-технічної освіти.

Виконання заходів програми дасть змогу: створити на базі державних професійно-технічних навчальних закладів три центри із впровадження інноваційних технологій; забезпечити інформатизацію навчально-виховного процесу та інтеграцію професійно-технічних навчальних закладів у світовий інформаційний освітній простір; підвищити кваліфікаційний рівень педагогічних працівників; відновити престиж робітничих професій та збалансувати попит та пропозицію робочої сили на ринку праці, враховуючи пріоритетні напрями розвитку регіону; забезпечити рівень працевлаштування усіх випускників професійно-технічних закладів.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

У Чернівецькій області підготовку робітників для галузей економіки здійснюють 16 професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі: 2 навчальних заклади, підпорядковані безпосередньо Міністерству освіти і науки України; 1 навчальний центр при установі виконання покарань; 1 структурний підрозділ вищого навчального закладу. Це сучасні заклади професійної освіти, діяльність яких спрямована на підготовку компетентних висококваліфікованих, конкурентоспроможних робітничих кадрів, є прикладом інноваційного підходу до професійної підготовки учнів, формування в них психологічної та практичної готовності до вибору професії та оволодіння нею.

У ПТНЗ області здобувають робітничу професію понад 7 тис. учнів та слухачів, здійснюють навчання 950 педагогічних працівників.

У професійно-технічних навчальних закладах підготовка кваліфікованих робітників здійснюється з 73 професій, з них 75 % інтегровані за новими державними стандартами. Впроваджено нові професії: «Електрозварник на автоматичних машинах та напівавтоматичних машинах» (Чернівецький професійний ліцей автомобільного сервісу), «Адміністратор», «Черговий по поверху», «Покоївка» (Професійно-технічне училище № 8 м. Чернівці), «Плодоовочівник» (Ставчанський, Глибоцький професійні ліцеї), «Охоронник» (Чернівецьке вище професійне училище радіоелектроніки), «Агент з постачання», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення» (Чернівецький професійний ліцей сфери послуг), «Кравець, квіткар» (Вище професійне училище № 3 м. Чернівці), «Монтажник санітарно-технічного устаткування», «Монтажник системи утеплення будівель» (Чернівецький професійний будівельний ліцей), «Черговий стрілочного поста» (Чернівецький професійний ліцей залізничного транспорту).

У 2013/14 навчальному році заплановано впровадження Державних стандартів професійно-технічної освіти з професій: «Оператор телекомунікаційних послуг», «Майстер з налагодження електронних засобів автомобілів», «Майстер будівельного і комунального господарства». Ці професії є заявленими роботодавцями нашого регіону.

Проведено роботу щодо зближення професійно-технічних навчальних закладів із підприємствами-замовниками робітничих кадрів. У кожному професійно-технічному навчальному закладі сформована електронна база даних підприємств, установ та організацій, які надають робочі місця для проведення виробничої практики та навчання учнів.

Активізувалася співпраця із обласним центром зайнятості. На основі проведеного моніторингу стану регіонального ринку праці та результатів цільових обмежень щороку формується прогнозована потреба підприємств, організацій, установ області в кваліфікованих робітниках, розробляються спільно з Департаментом освіти і науки, молоді та спорту облдержадміністрації програми співпраці щодо підготовки та перепідготовки кваліфікованих робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах. Щорічно здійснюються спільні профорієнтаційні заходи: марафони робітничих професій, ярмарки робітничих професій. 15 травня 2013 року проведено творчий звіт-фестиваль професійно-технічних навчальних закладів області.

У професійно-технічних навчальних закладах Чернівецької області проводиться цілеспрямована робота щодо впровадження інноваційних технологій та удосконалення інформатизації навчального процесу при підготовці кваліфікованих робітників для народного господарства.

Для впровадження інформативно-комунікаційних технологій професійної підготовки у професійно-технічних навчальних закладах функціонує 31 комп'ютерний клас. У Чернівецькому професійному ліцеї сфери послуг таких кабінетів 8, у Чернівецькому вищому професійному училищі радіоелектроніки — 6, у Глибоцькому професійному ліцеї, вищому професійному училищі № 3 та Чернівецькому професійному машинобудівному ліцеї, Вищому комерційному училищі КНТЕУ — по 2. Комп'ютерні класи оснащені 717 персональними комп'ютерами (на один комп'ютер — 8 учнів). Триває створення електронних бібліотек. Усі професійно-технічні навчальні заклади мають власні веб-сайти, підключені до мережі Інтернет, зареєстровану електронну пошту. Всі учнівські гуртожитки під'єднані до Інтернет. У Чернівецькому вищому професійному училищі радіоелектроніки встановлені камери відеоспостереження.

Функціонує 9 мультимедійних дошок (у Чернівецькому професійному ліцеї сфери послуг — 3, у Чернівецькому професійному

будівельному ліцеї, Вищому професійному художньому училищі № 5 м. Чернівці, Вищому професійному училищі у № 24 м. Заставна, Глибоцькому, Кельменецькому професійних ліцеях — по одній).

Для здійснення загальноосвітньої, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки функціонує понад 150 навчальних, методичних кабінетів, 60 майстерень, 25 лабораторій, 6 автотрактородромів, 13 спортивних залів, 13 їдалень, 12 гуртожитків.

Покращуються житлово-побутові умови в учнівських гуртожитках. Вжито дієвих заходів для осучаснення учнівських гуртожитків. Поставлено завдання зробити всі кімнати зразковими. До 2013–2014 навчального року створено ще 143 зразкові кімнати. Всього в учнівських гуртожитках підготовлено 312 зразкових кімнат.

Оновленню змісту професійно-технічної освіти сприяє оновлення та модернізація навчально-матеріальної бази. У ПТНЗ області триває процес удосконалення та оновлення матеріально-технічної бази. Під час підготовки навчальних закладів до нового навчального року та опалювального сезону здійснено ремонтні роботи навчальних приміщень, дахів, систем тепло- та водопостачання, оновлено інтер'єри та створено 9 нових навчальних кабінетів, 6 виробничих майстерень, 4 виробничі лабораторії.

На підготовку до нового навчального року професійно-технічними навчальними закладами витрачено 2 млн 628 тис. гривень.

У Департаменті освіти і науки, молоді та спорту облдержадміністрації заходи, спрямовані на забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників і фахівців для економіки краю, перебувають на постійному контролі.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 16.09.2013 № 1/9-638 «Щодо надання інформаційно-аналітичних матеріалів» Департамент освіти і науки, молоді та спорту Чернівецької обласної державної адміністрації надає для узагальнення інформаційно-аналітичні матеріали. План виробничої діяльності ПТНЗ області на 2011 рік:

виробнича практика становить 1037,9 тис. грн; виробниче навчання — 1028,1 тис. грн; разом — 2066 тис. гривень.

Перевиконання: виробнича практика — 295 тис. грн (128 %);

виробниче навчання — 153,9 тис. грн (115 %);

разом — 448,9 тис. грн (122 %).

План виробничої діяльності ПТНЗ області на 2012 рік: виробнича практика становить 1472,7 тис. грн; виробниче навчання – 1170,2 тис. грн, разом – 2642,9 тис. гривень.

Перевиконання: виробнича практика – 577,3 тис. грн (139 %); виробниче навчання – 505,8 тис. грн (143 %); разом – 1083,1 тис. грн (141 %).

План виробничої діяльності ПТНЗ області за 6 місяців 2013 року: виробнича практика становить 960,1 тис. грн; виробниче навчання – 887,1 тис. грн; разом – 1847,2 тис. гривень.

Перевиконання: виробнича практика – 314,5 тис. грн (133 %); виробниче навчання – 244,4 тис. грн (128 %); разом – 558,9 тис. грн (130 %).

Додаток

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держ-бюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	289,0	6,0	6,0	301,0
2012	545,0	6,0	53,0	604,0
2013	77,0	1,0	4,0	82,0

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1332,0	1182,0	2514,0
2012	2050,0	1676,0	3726,0
2013 (виконання 6 місяців)	1274,5	1131,5	2406,0

Таблиця 3

**Планування та реальне фінансування навчальних закладів
у регіоні з обласного бюджету**

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	28 865,0	28 865,0	16 328,0	16 302,0	924,0	982,0	6526,0	6531,0
2012	34 166,0	34 166,0	17 027,0	16 906,0	981,0	943,0	8271,0	8201,0
2013	37 165,0	24 281,0	17 223,0	9657,0	1045,0	585,0	8416,0	4553,0

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	-	-	9	9	3,0	3,0	-	-	8,0	12,0	52 663,0	52704,0
2012	-	-	88	88	4,0	4,0	-	-	10,0	10,0	60 547,0	60318,0
2013	-	-	149	99,0	43,0	2,0	36,0	-	10,0	7,0	64 087,0	39184,0

Таблиця 4

**Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових
джерел фінансування**

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	964,0	72,0	2959,0	3995,0
2012	1098,0	23,0	4421,0	5542,0
2013	676,0	25,0	2005,0	2706,0

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

У 2013–2014 навчальному році в області функціонує 20 державних професійно-технічних навчальних закладів, у т. ч. 3 вищих професійних училища, 1 центр професійно-технічної освіти, 12 професійних ліцеїв, 2 професійно-технічних училища та 2 навчальні заклади при установах виконання покарань. Один з ліцеїв, Прилуцький, має філію в смт Ладан. Мережа ДПТНЗ забезпечує підготовку робітничих кадрів для 6 галузей економіки: 8 — для сільського господарства, 1 — громадського харчування та торгівлі, 1 — будівництва, 1 — транспорту, 5 — промисловості, 4 — невиробничих видів побутового обслуговування населення.

Складна демографічна ситуація в регіоні, щорічне зменшення контингенту випускників загальноосвітніх навчальних закладів спричинили значне зниження контингенту в державних професійно-технічних навчальних закладах, що суттєво вплинуло на збільшення вартості підготовки одного учня, малоефективне використання проектних потужностей, матеріально-технічної бази навчальних закладів із контингентом менше 200 учнів.

З огляду на зазначене облдержадміністрацією спільно з управлінням освіти і науки прийнято рішення щодо необхідності оптимізації мережі державних професійно-технічних навчальних закладів м. Чернігова в 2013 році шляхом їх укрупнення. На даний час завершуються заходи, передбачені відповідними наказами Міністерства від 01.07.2013 № 872 «Деякі питання діяльності державних професійно-технічних навчальних закладів м. Чернігова» та Управління від 01.07.2013 № 260 «Про припинення юридичної особи державного професійно-технічного навчального закладу «Чернігівський професійний ліцей хімічної промисловості» з припинення юридичної особи — ДПТНЗ «Чернігівський професійний ліцей хімічної промисловості».

1 вересня 2013 року почали навчання 7309 учнів, з них 3206 — новоприйнятого контингенту. Підготовка робітничих кадрів здійснюється з 74 професій, більшість з яких інтегровані. 3942 (53,9 %) учні разом з професією здобувають повну загальну середню освіту, кожен другий за час навчання отримує дві й більше професій, що значно підвищує мобільність випускників на ринку праці.

Для вирішення проблеми підвищення рівня підготовки трудового потенціалу на базі ПТНЗ області створюються навчально-практичні центри галузевого спрямування, де учні здобувають практичні навички роботи за сучасними виробничими технологіями із застосуванням новітніх матеріалів, обладнання, інструменту у відповідних галузях економіки. Тут же проходить підвищення кваліфікації робітничих кадрів відповідних галузей, у тому числі незайнятого населення. Нині в області функціонує 8 таких центрів, а саме: сучасних швейних технологій та дизайну (ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування»), будівельних технологій торговельної марки «Ceresit» (ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей»), сучасних аграрних технологій (Сосницький професійний аграрний ліцей), сучасного автосервісу (ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище»), перукарського мистецтва та декоративної косметики (Чернігівський професійний ліцей побуту), ресторанного сервісу (ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»), сучасної сантехніки та інноваційних будівельних технологій «KNAUF» (Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту).

Підвищенню рівня підготовки робітничих кадрів сприяє і міжнародна співпраця з обміну досвідом та впровадження в навчально-виробничий процес новітніх європейських технологій з Німеччини, Франції, Італії (за останні три роки 35 педпрацівників пройшли стажування за кордоном) та щорічне проведення обласних конкурсів фахової майстерності з 5 робітничих професій. За останні три роки 4 учні ДПТНЗ стали призерами всеукраїнських конкурсів фахової майстерності та отримали стипендії Президента України.

За фінансової підтримки Антикризової гуманітарної програми Міжнародного фонду «Відродження» з 2011 року реалізується проект «Забезпечення доступу дітей-сиріт до якісної професійної освіти і навчання», завдяки якому на базі Щорського вищого професійного училища лісового господарства створено навчально-виробниче підприємство з виробництва кондитерських виробів задля надання допомоги учням із числа дітей-сиріт та дітей з інших соціально незахищених категорій щодо отримання професії та заробітку, створення життєздатних умов для їх підготовки до гідного працевлаштування і самозайнятості.

Формування державного замовлення на підготовку робітничих кадрів здійснюється відповідно до укладених з роботодавцями угод та згідно із заявками професійно-технічних навчальних закладів, за погодженням з обласною державною адміністрацією. Державне замовлення на підготовку кваліфікованих робітників у 2010 р. виконано на 100 %, у 2011 р. – на 82,5 %, у 2012 р. – 97,5 %, у 2013 р. – 89,2 %.

Упродовж 3-х років закладами профтехосвіти для потреб економіки та сфери послуг регіону підготовлено понад 10 тис. кваліфікованих робітників (2011 р. – 3797 осіб, 2012 р. – 3108 осіб, 2013 р. – 3659 осіб, із них забезпечено першим робочим місцем відповідно у 2011 р. – 2825 осіб, у 2012 р. – 2157 осіб, 2013 р. – 2476 осіб, продовжують навчання у ВНЗ: у 2011 р. – 479 осіб, у 2012 р. – 363 особи, у 2013 р. – 478 осіб). Крім того, щорічно забезпечується професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації осіб із числа незайнятого населення (2011 р. – 527 осіб, 2012 р. – 310 осіб, 2013 р. – 115 осіб).

Працевлаштування випускників ПТНЗ у 2011–2013 роках становить: 2011 рік – 2825 (74,4%), 2012 рік – 2157 (69,4%), 2013 рік – 2476 (67,7 %).

За результатами вивчення потреби ринку праці протягом трьох останніх років анульовано майже 30 професій, які не затребувані ринком праці.

Натомість за останні три роки ряд навчальних закладів пройшли процедуру ліцензування та отримали ліцензії на право провадження освітньої діяльності з нових професій: «Рихтувальник кузовів», «Тістороб», «Водій автотранспортних засобів категорії «А», «Монтажник гіпсокартонних конструкцій», «Касир (у банку)», «Озеленювач», «Монтажник систем утеплення будівель», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Квітникар», «Контролер-касир», «Візажист-стиліст», «Складач поїздів».

Навчально-виховний процес забезпечують 914 педагогічних працівників, фаховий рівень яких відповідає встановленим вимогам.

Забезпеченість підручниками із загальноосвітніх предметів становить 24 %, з професійної підготовки – 72 %.

На даний час у навчально-виробничих майстернях, на дільницях, у лабораторіях, навчальних господарствах, на полігонах використовуються: 515 металообробних і деревообробних верстатів,

200 електро- та газозварювальних апаратів, 416 швейних машин, 138 тракторів, 33 комбайни, 139 автомобілів та іншого обладнання і сільськогосподарської техніки.

Окрім того, приділяється значна увага інформатизації та комп'ютеризації навчально-виховного процесу. Станом на 01.09.2013 у навчальних закладах було 70 мультимедійних проекторів, 751 комп'ютер, що сприяє ефективності навчального процесу. Рівень комп'ютерного забезпечення доведено до нормативу (13 учнів на один комп'ютер). Завершено створення власної Інтернет-мережі, яка об'єднала всі професійно-технічні навчальні заклади області, навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в Чернігівській області та відділ професійно-технічної освіти управління освіти і науки облдержадміністрації. Завдяки встановленим веб-камерам та використанню загальнодоступної програми відеочату налагоджено відеозв'язок у режимі онлайн.

Організація виробничого навчання та виробничої практики учнів здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 № 992 зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 770 «Порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики». У 2011–2012 навчальному році 2792 учні випускних курсів та 190 слухачів ПТНЗ області проходили виробничу практику на 1918 підприємствах, в установах (організаціях) згідно з укладеними договорами. Окрім того, за погодженням з управлінням освіти і науки 459 учнів проходили виробничу практику на базі навчальних закладів. Відповідно у 2012–2013 навчальному році для 3514 учнів і 180 слухачів було організовано проходження практики на 2359 підприємствах і для 316 — у навчальних закладах.

Завдяки введенню в дію Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 року, прикінцевими положеннями якого внесено зміни до ст. 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту», у 2012 році нарешті врегульовано питання, що стосувалося обов'язковості оплати проходження виробничої практики учнями професійно-технічних навчальних закладів.

Починаючи з 2011 року, 16 професійно-технічних навчальних закладів області фінансуються з обласного бюджету, за рахунок

видатків, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

У 2011 році граничний обсяг видатків, розрахований Міністерством фінансів України на утримання цих закладів, становив 67,9 млн грн, що менше на 23,7 млн грн розрахункової мінімальної потреби ПТНЗ та на 6,3 млн грн – необхідних мінімальних витрат на захищені статті витрат бюджету. Доведені 67,9 млн грн забезпечили в повному обсязі лише витрати на оплату праці, комунальних послуг, частково стипендій (73 %) та соціальних виплат учням із числа дітей-сиріт (74 %).

Сесією Чернігівської обласної ради з метою дотримання вимог бюджетного законодавства, соціальних гарантій учасникам навчально-виховного процесу прийнято рішення про виділення 2,3 млн грн, що дало змогу уникнути кредиторської заборгованості за захищеними статтями витрат та не допустити зриву навчально-виховного процесу впродовж року.

У 2012 році граничний обсяг видатків, розрахований Міністерством фінансів України, становив 75,4 млн грн, що менше на 26,2 млн грн розрахункової мінімальної потреби ПТНЗ та на 8,1 млн грн – необхідних мінімальних витрат на захищені статті витрат бюджету. Доведені 75,4 млн грн забезпечили в повному обсязі лише витрати на оплату праці, комунальних послуг, соціальних виплат учням із числа дітей-сиріт, частково стипендій (48,3 %).

Сесією Чернігівської обласної ради прийнято рішення про виділення 3,3 млн грн для покриття дефіциту витрат за захищеними статтями.

У 2013 році граничний обсяг видатків, розрахований Міністерством фінансів України на утримання ПТОЗ, становив 69,6 млн грн, що менше на 50,4 млн грн від розрахункової мінімальної потреби професійно-технічних навчальних закладів та на 7,7 млн грн – необхідних мінімальних витрат на захищені статті бюджету. Доведені 69,6 млн грн забезпечили в повному обсязі лише витрати на оплату комунальних послуг, частково на оплату праці (92,1 %), соціальних виплат учням із числа дітей-сиріт, стипендій (72,5 %).

Сесією Чернігівської обласної ради прийнято рішення про виділення 4,9 млн гривень. Дефіцит коштів на оплату праці та стипендій учням на 01.09.2013 становив 7,7 млн гривень.

Як свідчить аналіз фінансово-господарського забезпечення ПТНЗ за рахунок коштів місцевого (обласного) бюджету,

граничні обсяги, суми бюджетних видатків, які доводяться області на утримання ПТОЗ, впродовж останніх років далекі від реальної потреби та забезпечують частково мінімально необхідні затрати закладів професійно-технічної освіти захищених статей витрат, таких як заробітна плата працівникам, стипендії, комунальні послуги, харчування лише учням із числа дітей-сиріт. Водночас Законом України «Про професійно-технічну освіту», постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 116 «Порядок надання послуг з харчування дітей, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість» передбачено забезпечення учнів ПТНЗ безкоштовним харчуванням: триразовим — учнів, які проживають у гуртожитку, із числа малозабезпечених, одноразовим — решти учнів. Тобто повною мірою фінансово не забезпечуються навіть захищені статті витрат, які повинні затверджуватись у бюджеті в повному обсязі, відповідно до потреби.

Видатки на утримання закладу, споруд, приміщень, обладнання, наявної техніки, у тому числі навчальної, господарські, навчальні та інші витрати через обмежені фінансові ресурси бюджету не фінансуються взагалі.

Власно зароблені кошти ПТНЗ спрямовуються на забезпечення господарських витрат, утримання приміщень, транспорту тощо.

Їх украй недостатньо, зважаючи на те, що більшість підприємств області через економічну скруту не в змозі оплатити навчальну практику учням, як того вимагає законодавство про професійно-технічну освіту.

Проблеми

Гострою проблемою залишається ресурсне і матеріально-технічне забезпечення. На даний час у навчальних майстернях, лабораторіях, навчальних господарствах і на полігонах використовуються обладнання, устаткування, сільськогосподарська та інша техніка, середньовідсотковий термін експлуатації яких становить: до 10 років — 3 %; від 10 до 20 років — 25 %; понад 20 років — 72 %. Обмеженість бюджетних видатків зумовила практично її фізичне та моральне старіння.

Все це негативно впливає на якість підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах, знижує можливість професійної самореалізації особистості.

Реальний стан справ із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти вкрай незадовільний.

Норматив бюджетної забезпеченості одного учня ПТНЗ, що обраховується за методикою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 № 1149 «Деякі питання розподілу міжбюджетних трансфертів», надто занижений та не враховує реальної вартості підготовки робітника, яка є різною для кожної галузі економіки.

Так, на Чернігівщині половина ПТНЗ аграрного профілю, підготовка робітників в яких є дуже затратною.

Залишається проблемним використання професійно-технічними навчальними закладами коштів, одержаних за рахунок додаткових джерел фінансування.

Пропозиції

1. З метою збереження системи професійно-технічної освіти необхідно насамперед удосконалити формулу розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів на утримання ПТНЗ шляхом застосування коригуючих коефіцієнтів з урахуванням вартості підготовки кваліфікованого робітника залежно від профілю професійно-технічного навчального закладу.

2. Сприяти виділенню фінансового ресурсу на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки при затвердженні Закону України про державний бюджет на відповідний рік. Це дасть змогу, зокрема, створити необхідні умови для отримання якісної освіти, модернізувати матеріально-технічну базу навчальних закладів, активно впроваджувати у навчальний процес інформаційно-комунікаційні та інноваційні технології навчання та виробництва, нові сучасні професії.

3. Крім того, з метою забезпечення необхідного обсягу видатків місцевих бюджетів на виконання державних повноважень щодо підготовки кадрів у закладах професійно-технічної освіти потрібно вирішити питання передачі майна цих закладів до комунальної власності обласної ради.

4. Запровадити дієвий механізм стимулювання бізнесу до інвестицій у професійно-технічну освіту шляхом включення у валові витрати підприємств коштів, спрямованих на розвиток навчальних закладів професійно-технічної освіти.

5. Вивести із обслуговування Державної казначейської служби України рахунки спеціального фонду бюджету та відкрити їх у банківських установах.

Додатки

Таблиця 1

Матеріальне заохочення учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

(тис. грн)

Рік	За рахунок коштів держбюджету	За рахунок доходів від виробничої діяльності	За рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян	Разом
2011	456,7	18,0	264,0	738,7
2012	1041,2	12,5	364,0	1417,7
2013	144,6	11,5	226,9	383,0

Таблиця 2

Надходження від виробничої практики та виробничого навчання

(тис. грн)

Рік	Виробнича практика	Виробниче навчання	Разом
2011	1028,2	876,0	1904,2
2012	1117,9	926,4	2044,3
2013	606,8	420,6	1027,4

Таблиця 3

Планування та реальне фінансування навчальних закладів у регіоні з обласного та державного бюджетів

(тис. грн)

Рік	Заробітна плата		Стипендія		Харчування учнів		Комунальні послуги	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011	56 294,8	56 294,8	23 059,4	23 059,4	4049,3	4049,3	12 694,4	12 669,9
2012	68 078,3	68 078,3	19 078,7	19 078,7	4612,8	4612,8	15 237,6	14 227,3
2013	72 304,4	68 304,4	20 673,9	16 793,9	4400,0	4400,0	18 852,8	18 429,8

Продовження таблиці 3

Рік	Будівництво		Ремонт приміщень		Придбання техніки і обладнання		Придбання комп'ютерів		Інші витрати		Разом	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
2011									1833,9	1833,9	97931,8	97907,3
2012									2112,3	2090,9	109119,7	108088,0
2013									2011,9	1960,5	118243,0	110068,6

Таблиця 4

Надходження коштів на рахунок навчальних закладів з додаткових джерел фінансування

(тис. грн)

Рік	Освітні послуги	Оренда приміщень	Інші джерела	Разом
2011	1796,4	579,2	305,3	2680,9
2012	1421,8	637,7	306,0	2365,5
2013	817,7	477,6	572,0	1867,3

М. КИЇВ

Мережа державних професійно-технічних навчальних закладів у м. Києві у 2013 році налічує 28 закладів (у 1991 році було 50).

Таблиця 1

Професійно-технічні заклади за галузевим спрямуванням і типами

Галузі економіки	Всього ПТНЗ за галуззю економіки	з них за типами закладів		
		вищі професійні училища	професійні ліцеї	центри професійної освіти
Промисловість	7	4	3	–
Транспорт	5	3	1	1
Зв'язок	1	1	–	–
Будівництво	8	5	3	–
Торгівля і громадське харчування	3	3	–	–
Житлово-комунальне господарство і невиробничі види побутового обслуговування населення	4	2	1	1
Всього	28	18	8	2

Контингент учнів, слухачів: у 2011 році – 18 215 осіб; у 2012 році – 20 313 осіб; станом на 01.09.2013 року – 18 202 особи.

Загальна кількість професій, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах м. Києва, – 222, з яких понад 90 % інтегровані та технологічно складні, та 11 спеціальностей для отримання вищої освіти на рівні освітньо-кваліфікаційних вимог до молодшого спеціаліста, у тому числі 159 професій за новими Державними стандартами професійно-технічної освіти, затвердженими Міністерством освіти і науки України.

Оновлення змісту освіти здійснюється шляхом розробки, апробації та впровадження державних стандартів ПТО. За період 2006–2012 років навчальними закладами профтехосвіти столиці розроблено державні стандарти із 21 робітничої професії, серед них: «Продавець продовольчих товарів», «Продавець непродовольчих

товарів», «Кухар», «Кондитер», «Водій автотранспортних засобів», «Кравець», «Складач поїздів», «Контролер ощадного банку», «Охоронник», «Водій мототранспортних засобів», «Рятувальник», «Пожежний рятувальник», «Ювелір. Ювелір-модельєр», «Ювелір-закріпник», «Візажист. Візажист-стиліст», «Авторемонтник», «Машиніст дорожньо-будівельних робіт», «Машиніст землерийно-будівельних робіт», «Оператор телекомунікаційних мереж».

Наразі творчими групами при Міністерстві освіти і науки України, до складу яких увійшли представники 12 навчальних закладів м. Києва, триває апробація 10 стандартів, заснованих на компетенціях, з таких професій: «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», «Майстер ресторанного обслуговування», «Машиніст підйомно-транспортних машин», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Оператор телекомунікаційних послуг», «Опоряджувальник будівельний», «Ресторанне обслуговування». Підготовлено 2 проекти державних стандартів з професій «Майстер готельного обслуговування», «Офіс-адміністратор».

Таблиця 2

Державне замовлення і фактичне комплектування ПТНЗ

Рік	Обсяг державного замовлення	Фактичне комплектування ПТНЗ	% виконання
2011	9473	7801	82,3
2012	8775	8155	92,9
2013	8400	7191 (станом на 01.09.2013)	85,6

Таблиця 3

Випуск учнів професійно-технічних навчальних закладів і стан їх працевлаштування

Рік	Випуск	Працевлаштовано (осіб / %)	Не працевлаштовані	Причини непрацевлаштування
2011	9233	9029 / 97,8	204	Відпустка по догляду за дитиною, за станом здоров'я, самостійне працевлаштування іногородніх
2012	6266	6154 / 98,2	112	
2013	9209	9059 / 98,4	150	

Таблиця 4

Стан забезпеченості педагогічними кадрами

Рік	За штатними розписами ПТНЗ	Фактична наявність у ПТНЗ	% забезпечення
2011	3801	3000	78,9
2012	2340	1853	79,2
2013	2733	1930	70,6

Таблиця 5

Рівень забезпеченості навчальною технікою, обладнанням, комп'ютерами

Рік	Забезпеченість навч. технікою, обладнанням				Забезпеченість комп'ютерами			
	всього	у т. ч. терміном експлуатації			всього	у т. ч. терміном експлуатації		
		до 10 років	10–20 років	понад 20 років		до 10 років	10–20 років	понад 20 років
2011	3357	466	1142	1749	2323	1901	422	-
2012	3345	481	1012	1852	2463	1986	439	38
2013	3365	501	1012	1852	2611	2210	401	-
		<i>Проблема:</i> частка старого обладнання (понад 20 років експлуатації) становить близько 60 %				Досягнута наявність комп'ютерів 1 на 7 учнів		

Таблиця 6

Забезпеченість підручниками, навчальними посібниками за галузями

Назва галузі	% забезпечення
Промисловість	37
Будівництво та деревообробка	46
Транспорт та зв'язок	50
Торгівля і громадське харчування	64
Сфера послуг	68
Легка промисловість	57

Забезпеченість підручниками з загальноосвітніх дисциплін за новими програмами становить 72 %. Значна питома частка підручників придбана за рахунок власних коштів ПТНЗ.

Тенденції:

1. Демографічні — зменшення чисельності дітей віком 15–17 років.

2. Стрімкий розвиток у місті сфери обслуговування, торгівлі, ІТ-сфери.

Проблеми:

1. Спрямованість київської молоді та їх батьків на здобуття вищої освіти.

2. Уповільнення розвитку в м. Києві промисловості та будівельної галузі.

3. Відсутнє фінансування на придбання навчальної техніки, обладнання для ідалень, медикаментів, комп'ютерів, інструментів та матеріалів для якісного проведення уроків теоретичного і виробничого навчання. Не виділяються кошти на придбання нових інноваційних комп'ютерних програм.

4. Існує проблема з перерахуванням коштів на різні потреби ПТНЗ за спеціальним фондом. Управління Державного казначейства не проводить вчасно платежі, що ускладнює функціонування закладів.

5. Ступінь оновлення підручників з загальноосвітньої підготовки відповідно до рівня стандартів є недостатнім.

Пропозиції:

1. Стимулювати впровадження в промисловості нових технологій, які б зацікавлювали молодь.

2. Матеріальне заохочення молоді на здобуття технічних спеціальностей, спеціальностей сфери обслуговування, ІТ-технологій за всіма рівнями підготовки (ПТНЗ, коледжі, технікуми, університети).

3. Підвищення рівня заробітної плати за робітничими професіями.

4. Підвищення рівня заробітної плати майстрам виробничого навчання для залучення фахівців до роботи в ПТНЗ.

5. Забезпечити видання підручників з загальноосвітньої підготовки за новими програмами.

До статті 5. Прийом на навчання до ПТНЗ громадян України та іноземців, які на законних підставах перебувають у нашій державі, здійснюється на основі правил прийому до закладів відповідно до Типових правил прийому, затверджених МОН України.

Прийом на навчання осіб з обмеженими можливостями до ПТНЗ здійснюється за висновками медико-соціальних експертних комісій з професійної придатності вступників на підставі ст. 8 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» та статей 5, 21 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів

в Україні». Показники професійної придатності та перелік професій для здобуття особами з обмеженими можливостями Кабінетом Міністрів України не визначені.

Громадяни всіх інших категорій приймаються до ПТНЗ за результатами розгляду документів, передбачених правилами прийому, за конкурсним відбором або співбесідою.

Громадяни, які приймаються до ПТНЗ м. Києва за державним замовленням, здобувають освіту безоплатно.

До статті 9. З метою забезпечення підприємств та організацій міста кваліфікованими робітничими кадрами Київська міська рада ухвалила рішення від 24.05.2001 № 337/1313 «Про згоду на прийняття з державної власності до комунальної власності територіальної громади міста Києва професійно-технічних навчальних закладів» та рішення «Про надання згоди на прийняття професійно-технічних навчальних закладів до сфери управління виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)» від 20.06.2002 № 66/66.

Підставою для передачі державних ПТНЗ до сфери управління Київської міської державної адміністрації є такі нормативно-правові акти: Закон України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» від 03.03.1998 року № 147/98-ВР; Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-5; Постанова Кабінету Міністрів України від 21.09.1998 № 1482 «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.09 № 42-р «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими Міністерству освіти і науки молоді та спорту України».

28 ПТНЗ м. Києва перебувають в оперативному управлінні Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), з них: 19 ПТНЗ м. Києва фінансуються з бюджету міста шляхом міжбюджетних трансфертів, 8 ПТНЗ — Міністерством освіти і науки України, 1 ПТНЗ — Академією педагогічних наук України.

Бюджетом м. Києва у 2011, 2012, 2013 роках на утримання 19 ПТНЗ було передбачено відповідно 191 812,2 тис. грн, 164 472,1 тис. грн та 177 937,6 тис. грн, розрахунковий показник Міністерства фінансів України на зазначені роки становить відповідно 167 964,1 тис. грн, 152 876,1 тис. грн та

152 302,0 тис. гривень. Крім того, у бюджеті м. Києва на 2013 рік за спеціальним фондом (бюджет розвитку) затверджено капітальні видатки в сумі 1 500,0 тис. гривень.

Проблеми: коштів, визначених Формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансферів (постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2001 № 1195), для потреб повноцінного функціонування ПТНЗ недостатньо, а Київська міська державна адміністрація не має можливості вкладати кошти місцевого бюджету на оновлення фондів, будівель, споруд, обладнання та проведення капітальних ремонтів, тому що заклади профтехосвіти перебувають у державній власності.

Однією з нагальних проблем, яка потребує розв'язання на державному рівні, є відрахування орендної плати державних професійно-технічних навчальних закладів м. Києва, які фінансуються з бюджету міста.

Відповідно до п. 9 частини другої ст. 69 Бюджетного кодексу України до надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів належать власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок відповідного бюджету.

Статтею 13 Бюджетного кодексу України плату за оренду майна бюджетних установ віднесено до їх власних надходжень.

Тобто власні надходження державних ПТНЗ м. Києва, зокрема і орендна плата, належать до надходжень спеціального фонду бюджету міста.

Регіональне відділення Фонду державного майна України по м. Києву, посилаючись на те, що державні ПТНЗ міста не фінансуються з державного бюджету, та постанову Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 № 786 «Про Методику розрахунку і порядок використання плати за оренду державного майна», встановило такий порядок використання плати за оренду державного майна: 70 % коштів надходить до державного бюджету, а 30 % — закладу освіти, на балансі якого перебуває майно.

Це зменшує власні надходження державних професійно-технічних навчальних закладів, які утримуються за рахунок бюджету м. Києва, порівняно з іншими навчальними закладами (бюджетні установи комунальної власності міста залишають у своєму розпорядженні всю орендну плату).

Унаслідок такого рішення порушується п. 9 частини другої ст. 69 Бюджетного кодексу України щодо формування та

використання спеціального фонду від власних надходжень бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Пропозиція: з метою поліпшення фінансово-матеріального забезпечення ПТНЗ, оперативного вирішення питань їх життєдіяльності пропонуємо розглянути питання щодо визначення права ПТНЗ на залишення надходжень 100 % від орендної плати.

До статті 29. Від оплати праці учнів під час виробничої практики на підприємствах, в установах, організаціях у 2011–2013 роках надійшли кошти в таких обсягах (млн грн): 2011 рік – 6,1; 2012 рік – 6,3; 2013 рік – 5,2 (станом на 30.09.2013).

Усі кошти були витрачені на зміцнення навчально-матеріальної бази, проведення роботи з професійної орієнтації молоді та на статті видатків, що не забезпечені коштами державного бюджету (зокрема, капітальний та поточні ремонти, придбання техніки та обладнання, комп'ютерів, оплата комунальних послуг, інші витрати).

Проблема: підприємства не зацікавлені в оплаті праці учнів ПТНЗ під час проходження виробничої практики через високі податки на заробітну плату.

Пропозиція: законодавчо зобов'язати підприємства, організації, установи усіх форм власності приймати учнів ПТНЗ на виробничу практику в певному відсотковому співвідношенні до кількості працюючих на підприємстві, а також *скасувати податок на заробітну плату учнів ПТНЗ.*

До статті 40. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882 «Питання стипендіального забезпечення» 10 % коштів, передбачених для виплати стипендій, навчальний заклад використовує для надання заохочення учням, які навчаються за державним замовленням. Кошти на матеріальне заохочення учнів ПТНЗ формуються з різних надходжень, а саме: доходів від виробничої діяльності, коштів підприємств, установ, організацій, і становлять суми у 28 ПТНЗ: у 2011 році – 21,5 тис. грн; у 2012 році – 33,3 тис. грн; у 2013 році – 63,1 тис. гривень.

Зазначені кошти на матеріальне заохочення учнів ПТНЗ спрямовані за досягнення у навчально-виховному процесі, у спортивних змаганнях, участь у профорієнтаційній роботі тощо – 60 %, решта 40 % – за досягнення високих результатів у навчанні та

оволодінні професією, перемогу в конкурсах професійної майстерності, предметних олімпіадах у навчальних закладах, на міському та всеукраїнському рівнях.

До статті 49. Протягом 2008–2013 років з мережі ПТНЗ м. Києва безоплатно вилучені будівлі, споруди Київського професійного ліцею будівництва і фітодизайну (наказ МОН України від 28.07.2010 № 737) і передані Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Чотири державні професійно-технічні навчальні заклади передані до структури вищих навчальних закладів.

Пропозиція: з метою збереження цілісності системи професійно-технічної освіти зберегти правовий статус державних професійно-технічних навчальних закладів та не допускати передачі до структурних підрозділів вищих навчальних закладів.

До статті 50. ПТНЗ м. Києва фінансуються з державного бюджету, який забезпечує повне фінансування захищених статей витрат (заробітна плата працівників, стипендія учнів, харчування та комунальні послуги).

Кошти на харчування учнів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, виділяються в повному обсязі, а на харчування дітей з малозабезпечених, багатодітних сімей та інших виділяються 19 навчальним закладам, які фінансуються з міського бюджету.

Кошти на ремонт приміщень виділялися у розмірах, які не забезпечують потреб навчальних закладів. Так, у 2011 році на 23 ПТНЗ виділено 700,0 тис. грн з міського бюджету; у 2012 році на 19 ПТНЗ – 365,0 тис. грн з міського бюджету; у 2013 році на 19 ПТНЗ – 2300,0 тис. грн, 170,0 тис. грн – на 9 ПТНЗ, що фінансувалися з державного бюджету.

Кошти на придбання техніки, обладнання та комп'ютерів виділялися ПТНЗ з державного бюджету у 2012 році на суму 108 тис. гривень.

У 28 професійно-технічних навчальних закладах функціонує 2611 комп'ютерів, що в середньому становить один комп'ютер на 7 учнів. Усі ПТНЗ підключені до Інтернету, із них 21 – до швидкісного. 25 ПТНЗ мають власну локальну мережу, всі 28 ПТНЗ мають власні сайти.

Зміцнення навчально-матеріальної бази ПТНЗ здійснюється переважно за рахунок коштів спеціального фонду.

Існує несвоєчасне надходження коштів на фінансування комунальних послуг, що призводить до кредиторської заборгованості за енергопостачання.

Станом на 01.09.2013 існує заборгованість за комунальні послуги у 28 ПТНЗ.

Надходження від виробничого навчання та виробничої практики учнів навчальних закладів становить: у 2011 році — 6094,5 тис. грн; у 2012 році — 6297,7 тис. грн; у 2013 році — 5210,8 тис. гривень.

Професійно-технічні навчальні заклади користуються податковими, митними та іншими пільгами згідно з законодавством.

Фінансово-економічні проблеми: несвоєчасне надходження коштів на фінансування комунальних послуг призводить до кредиторської заборгованості та відключень ПТНЗ від енергопостачання.

До статті 51. Додатковими джерелами фінансування ПТНЗ є кошти, одержані за рахунок спеціального фонду: за послуги, що надаються за основною (освітньою) діяльністю, господарською діяльністю, надходжень від оренди майна, отриманих благодійних внесків, грантів, подарунків. (Наприклад, у 2013 році зазначені надходження становлять 15,9 млн грн, які використовували навчальними закладами для видатків за статтями, які не забезпечуються державним бюджетом).

Проблеми: існує складність з перерахуванням коштів на різні потреби ПТНЗ за спеціальним фондом. Управління Державного казначейства не проводить вчасно платежі, що ускладнює функціонування ПТНЗ.

Кошти на виконання постанови Кабінету Міністрів України № 495 від 13.10.2011 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» у 2011–2013 роках для здійснення заходів, передбачених постановою, виділялись у таких обсягах.

Таблиця 7

Фінансування професійно-технічної освіти

Джерела фінансування	Обсяг фінансування млн грн	у тому числі за роками		
		2011	2012	2013 (за 8 місяців)
Державний бюджет	190,2	40,1	84,5	65,6
Місцевий бюджет	441,9	176,4	152,4	113,1
Інші джерела	58,4	21,1	21,4	15,9
Всього	690,5	237,6	258,3	194,6

Усі ПТНЗ м. Києва підключені до мережі Інтернет, з них 21 — до швидкісного. 25 ПТНЗ із 28 мають власну локальну комп'ютерну мережу та всі 28 ПТНЗ — власні сайти.

У ПТНЗ міста приділяється увага використанню інноваційних технологій. Так, у багатьох ПТНЗ у навчальному процесі використовуються мультимедійні комплекси, електронні дошки.

З метою активізації творчої та професійної діяльності, стимулювання безперервної фахової підготовки, посилення мотивації до якісної роботи, підвищення професійної майстерності та відповідальності за результатами навчання проатестовано 211 педагогічних працівників закладів ПТНЗ. Шляхом співпраці з роботодавцями пройшли стажування на підприємствах, установах та організаціях 127 майстрів виробничого навчання ПТОЗ.

Навчальні заклади співпрацюють з навчально-практичними центрами сучасних виробничих технологій фірм: «Академія Валмі», «Бош», «Полімін», «Прага-Авто», ДП «Кнауф Маркетинг», ЗАТ «Побутрембуд», АТ «Спецмеблі», ЗАТ «Лагода», АТ «КМК», ДП «Антонов», Асоціація ювелірів України, Асоціація легкої промисловості, Асоціація перукарів, ВАТ ШФ «Воронін», ВАТ «Радіотелебачення», ТОВ «Сузір'я» та ін.

З огляду на недостатнє видання в державі необхідних підручників у навчальних закладах розроблено 56 електронних посібників, підручників, довідників, які використовуються в навчально-виховному процесі.

Для популяризації робітничих професій, проведення профорієнтаційної роботи за кошти спецфонду ПТНЗ управління професійної освіти ДОНМС проводять профорієнтаційну роботу.

Через сайти в мережі Інтернет постійно розміщується профорієнтаційна інформація для вступників і відомості про навчальне та позанавчальне життя учнівських колективів (роботу гуртків, спортивних секцій, учнівського самоврядування, найважливіші культурно-мистецькі та спортивні події в навчальних закладах тощо).

Періодично здійснюються виступи на радіо «Голос Києва», Першому Національному радіоканалі. Також демонструються телепередачі на телеканалах «Новий» (програма «Репортер»), «1+1» (програма «Новини»), Першому Національному каналі (програма «Новини»). Загальноміські профорієнтаційні заходи профтехосвіти столиці висвітлювалися ТРК «Київ».

Уже багато років працює профорієнтаційний салон-виставка «Учні профтехосвіти — киянам», де учні загальноосвітніх навчальних закладів та їхні батьки мають можливість ознайомитися з робітничими професіями, за якими здійснюється підготовка в професійно-технічних навчальних закладах міста, з їх запитом на ринку праці.

У ПТНЗ міста постійно проводяться «Дні відкритих дверей» для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та їхніх батьків.

Крім цього, профтехосвіта столиці традиційно проводить загальноміські профорієнтаційні заходи. Так, у 2013 році проведено: «ярмарки професій», за якими здійснюється підготовка в професійно-технічних навчальних закладах столиці;

«ярмарки продажі виробів, виготовлених учнями столичної профтехосвіти» на території районів міста;

у межах святкування Дня знань захід для дітей «Дай руку, першокласнику! Дай руку, п'ятикласнику!»;

загальноміський конкурс «Молода господарка»;

загальноміський конкурс з правової освіти та виховання учнів;

загальноміський конкурс на краще виконання вальсу;

загальноміський вернісаж педагогічної творчості.

Управління професійної освіти ДОНМС, Навчально-методичний кабінет профтехосвіти м. Києва щороку проводять різноманітні міські конкурси за різними напрямками. Так, у 2012–2013 навчальному році було проведено:

13 конкурсів фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання за професійними спрямуваннями;

14 конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ;

10 олімпіад із загальноосвітніх дисциплін;

3 конкурси на кращий кабінет та майстерню;

16 регіональних конкурсів серед ПТНЗ.

7 навчальних закладів столиці співпрацюють із Київським міським центром зайнятості. Аналіз вакансій на ринку праці у 2013 році свідчить про збереження стабільного попиту на такі професії, як: «Водій», «Контролер-касир», «Токар. Фрезерувальник», «Електромонтер», «Кухар, кондитер», «Продавець», «Охоронник», «Слюсар-сантехнік», «Слюсар-ремонтник».

На виконання згаданої постанови розроблена Міська цільова програма «Освіта Києва. 2011–2015 рр.», підпрограма V «Професійно-технічна освіта», яка затверджена рішенням Київської

міської ради від 25.05.2011 № 196/5583. Підпрограмою V передбачено такі напрями: «Оптимізація мережі ПТНЗ», «ПТНЗ – виробництво», «Актуальна технологія», «Сучасний робітник – майбутнє держави», «Центри професійно-технічної освіти» для 19 ПТНЗ.

«Оптимізація мережі ПТНЗ»: за звітний період реорганізації професійно-технічних навчальних закладів не відбулось.

Фінансування напрямів, передбачених Програмою, а саме: «ПТНЗ – виробництво», «Актуальна технологія», «Сучасний робітник – майбутнє держави», у 2011–2013 роках забезпечувалися за рахунок власних надходжень навчальних закладів. Кошти з державного бюджету на реалізацію заходів не виділялись.

За напрямом «Центр професійно-технічної освіти» передбачено створення нових типів навчальних закладів – 4 центри галузевого спрямування на базі діючих професійно-технічних навчальних закладів. Орієнтовні обсяги фінансування – 56,2 млн гривень. Кошти на створення даних центрів у 2011–2013 роках не виділялись.

Проблеми:

відсутність інвестиційних програм підготовки робітничих кадрів для регіону;

відсутній прогноз розвитку столичного ринку праці у розрізі професійної підготовки, кількості та рівнів кваліфікації робітничого поповнення;

недостатній соціальний захист учнів і випускників ПТНЗ щодо забезпечення підприємствами-роботодавцями соціальних пакетів та матеріальних стимулів для випускників з метою їх закріплення на першому робочому місці;

відсутність стабільності оплати праці учнів під час виробничого навчання та виробничої практики в умовах виробництва;

недостатня увага засобів масової інформації на рівні держави щодо створення в суспільстві позитивного іміджу профтехосвіти та широкої популяризації робітничих професій.

М. СЕВАСТОПОЛЬ

До системи професійно-технічної освіти м. Севастополя у 1991 році входили 9 середніх професійно-технічних училищ (СПТУ). У тому числі за галузевим спрямуванням:

будівельного профілю (СПТУ № 2, 7, 8);

машинобудівного профілю (СПТУ № 28, № 30 ім. Ю. Гагаріна);

суднобудування і судноремонт (СПТУ № 3, 13);

торгівлі та громадського харчування (СПТУ № 34);

сфери обслуговування (СПТУ № 37).

У 1991 році СПТУ № 3 було реорганізоване у Вище професійне училище № 3. У 2012 році ВПУ № 3 без узгодження з міською державною адміністрацією та міською радою наказом МОН України було реорганізоване у Севастопольське вище професійне училище Київської державної академії водного транспорту ім. П. Конашевича-Сагайдачного.

У 1994 році СПТУ № 30 ім. Ю. Гагаріна було реорганізоване у Севастопольський філіал Київського індустріально-педагогічного коледжу, в якому велася підготовка молодших спеціалістів за спеціальностями: «Учитель початкових класів» та «Вихователь дитячих дошкільних закладів», а також робітничих кадрів за 7 професіями на відділенні професійної підготовки. У 2001 році філіал був перетворений на Севастопольський індустріально-педагогічний коледж.

У 1997 році ПТУ № 8 було ліквідоване, а учні переведені для подальшого навчання до ПТУ № 7.

У липні 1999 року ПТУ № 2 ім. Маршала інженерних військ А.В. Геловані та ПТУ № 7 були реорганізовані у Севастопольський центр професійно-технічної освіти ім. Маршала інженерних військ А. В. Геловані.

У 1999 році ПТУ № 13 було перейменоване на Художнє професійно-технічне училище № 13, а у 2002 році ХПТУ № 13 та ПТУ № 37 були реорганізовані у Севастопольський професійний художній ліцей та Севастопольський професійний ліцей сфери послуг.

У 2003 році ПТУ № 34 було реорганізоване у Севастопольський професійний торгово-кулінарний ліцей.

ПТУ № 28 у 2001 році було реорганізоване у ВПУ № 28, а у 2005 році було перейменоване на ДПТНЗ «Севастопольське

професійне училище засобів зв'язку та інформаційних технологій».

Таким чином, на 20.09.2013 у системі профтехосвіти м. Севастополя здійснювали підготовку робітничих кадрів 6 державних професійно-технічних навчальних закладів (1 центр професійно-технічної освіти, 2 вищих професійних училища та 3 професійних ліцеї) та відділення професійної підготовки Севастопольського індустріально-педагогічного коледжу.

Підготовка робітничих кадрів для різних галузей економіки ведеться за 56 професіями (24 з яких – інтегровані). Для будівельної, суднобудівної та машинобудівної галузей ведуть підготовку по одному ПТНЗ, сфери обслуговування – 2 ПТНЗ та 1 – художнього профілю. П'ять із шести ПТНЗ забезпечують отримання учнями одночасно з професією повної загальної середньої освіти.

Випуск кваліфікованих робітників у 2012–2013 навчальному році становив 1076 осіб, 52 % з яких отримали кваліфікацію з двох та більше професій, працевлаштовано 86 % випускників.

Показник/рік	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Держзамовлення	1190	1240	1275
Набір	953	1125	1012
Випуск	1479	615	1076
Працевлаштування	1416 (96 %)	528 (86 %)	924 (86 %)
Контингент усього:	2830	2360	2778

Контингент на 01.09.2013 становив 2778 учнів.

Укомплектованість училищ викладачами сягає 85 % від потреби, а майстрів виробничого навчання – лише 76,2 %. Більше половини педагогічних працівників має вік 50–60 років, 25 % працюючих є пенсіонерами.

Комп'ютерний парк у ПТНЗ міста налічує 396 одиниць, у середньому навантаження на один ПК становить 14 учнів. Усі навчальні заклади мають свої веб-сайти, електронні адреси та підключені до мережі Інтернет.

У всіх навчальних закладах профтехосвіти міста впроваджуються Державні стандарти ПТО. Наразі в ПТНЗ міста на основі нових державних стандартів ведеться підготовка робітничих кадрів за 32 професіями, з них – 12 монопрофесій та 20 інтегрованих.

Головною проблемою в процесі оновлення змісту освіти в ПТНЗ на основі впровадження нових державних стандартів є відсутність нових необхідних підручників і методичного супроводу.

Протягом року управлінням освіти і науки та НМЦ ПТО організовано два тренінги з міжнародної освітньої програми «Intel» «Навчання для майбутнього». Сертифікати отримали 134 педагоги.

ПТНЗ міста, як і раніше, виконують важливу функцію щодо соціального захисту учнів. У професійно-технічних навчальних закладах здобувають освіту 65 учнів з категорії дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Севастопольський професійний художній ліцей продовжує здійснювати навчання учнів з обмеженими фізичними можливостями за професією «Художник розпису по дереву», а Севастопольський професійний ліцей сфери послуг — за професією «Швачка».

Для обґрунтованого прогнозування ринку праці в м. Севастополі та визначення потреби в робітничих кадрах за державним замовленням у 2012 році ДП «Науково-дослідний інститут соціально-трудова відносин» (м. Луганськ) провів дослідження «Аналіз структури кількісного та якісного складу робочої сили м. Севастополя». Із професій, за якими на момент вивчення здійснювалася підготовка кадрів у навчальних закладах м. Севастополя, рекомендовано: за 18 професіями зберегти обсяги, за 20 професіями тимчасово зменшити обсяги підготовки, за 22 професіями збільшити обсяги наборів, за 5 професіями тимчасово призупинити набір.

Рекомендації ДП «НДІ СТВ» були доведені до відома керівників навчальних закладів міста та враховані при підготовці проекту державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у 2013 році.

Щороку в процесі підготовки пропозицій щодо формування держзамовлення керівниками ПТНЗ спільно з міським Центром зайнятості проводиться моніторинг необхідності в робітничих кадрах підприємств та організацій міста.

До статті 5. Законом України «Про професійно-технічну освіту» визначено, що громадяни України мають рівні права на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до своїх здібностей, нахилів і стану здоров'я за рахунок держави безоплатно.

Це неминуче веде до перевиробництва робітничих кадрів, не затребуваних на ринку праці, та збільшення кількості непрацевлаштованих випускників.

Перевіряючі органи (Рахункова палата, прокуратура, державна фінансова інспекція та ін.) не враховують ці потреби Закону та, на наш погляд, необґрунтовано притягують керівників ПТНЗ до відповідальності за деколи низький відсоток працевлаштування, кваліфікуючи це як нецільове використання бюджетних коштів.

Стосовно працевлаштування випускників навчальних закладів, то відповідно до ст. 43 Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Використання примусової праці забороняється.

Ні Закон України «Про освіту», ні Закон України «Про професійно-технічну освіту» не містять умов обов'язкового працевлаштування випускників ПТНЗ. Законодавством передбачено, що працевлаштування випускників згідно з укладеними договорами здійснюється роботодавцем за сприяння керівництва ПТНЗ та, у разі неможливості навчальним закладом вирішити питання про працевлаштування випускника, допускається самостійне працевлаштування останнього.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 784 затверджено Порядок працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням.

Пункт 8 зазначеного Порядку встановлює, що випускники, які зарахувалися на навчання до професійно-технічного навчального закладу відповідно до багатосторонніх договорів, направляються на роботу до замовників і зобов'язані відпрацювати строк, передбачений багатостороннім договором, але не менше ніж два роки.

Даний Порядок за своїм змістом суперечить Конституції України, Конвенції про скасування примусової праці.

Таким чином, обов'язковість відпрацювання випускником професійно-технічного навчального закладу призводить до порушення конституційного права громадян на працю, що вільно обирається громадянином або на яку він вільно погоджується (частина перша ст. 43 Конституції України).

До статті 7. Нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення ПТНЗ не розроблено. Нормативні документи розроблені тільки для категорії дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків.

До статті 8. Аналізуючи фінансово-економічну діяльність системи профтехосвіти, слід зазначити, що робота всіх 7 ПТНЗ на сьогодні відбувається у складних економічних умовах.

Фінансування 6 ПТНЗ і Севастопольського індустріально-педагогічного коледжу здійснюється за рахунок державного та місцевого бюджетів. Проаналізувавши фінансування за останні три роки, можна відзначити зростаючу тенденцію приросту грошових коштів, але бюджетні кошти виділяються тільки на захищені статті. На 01.09.2013 фінансування становило 71 % запланового.

До статті 29. Усі ПТНЗ укладають двосторонні договори з підприємствами — замовниками робітничих кадрів. Водночас ці договори не завжди виконуються в повному обсязі, особливо в частині проходження учнями ПТНЗ виробничої практики, забезпечення їх оплачуваними робочими місцями, а також участі роботодавців в оновленні навчально-матеріальної бази ПТНЗ.

Незважаючи на те, що зазначені проблеми щороку обговорюються на «круглих столах» під час проведення «Ярмарків професій» у міському Центрі зайнятості за участю заступників голови міської держадміністрації, представників управління освіти і науки, роботодавців і директорів ПТОЗ, стан справ змінюється на краще повільно.

Керівники підприємств фактично нікому не підпорядковані, слабку роль у цьому відіграє і Рада роботодавців, оскільки її рішення мають характер рекомендацій. Під час перевірки прокуратурою та іншими контролюючими органами виконання договорів у частині влаштування учнів на оплачувані робочі місця під час виробничої практики до відповідальності притягуються тільки керівники училищ.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495 прийнято Державну цільову програму розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. Але у 2011–2013 роках фінансування за цією Програмою не відбувалося у зв'язку з недостатнім фінансуванням галузі освіти.

Управління освіти і науки спільно з керівниками навчальних закладів наразі розробляє проект Регіональної програми розвитку професійно-технічної освіти м. Севастополя на 2014–2017 роки.

Триває робота з упровадження інноваційних та інформаційних технологій у навчально-виробничий процес професійно-технічних навчальних закладів міста.

До статті 50. Протягом останніх років немає заборгованості за тепло-, енергоносії, стипендія учням виплачувалася своєчасно й у повному обсязі. Гострим залишається питання фінансування поточних витрат і оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ. Відсутність бюджетних коштів протягом декількох років зумовило повне фізичне і моральне старіння обладнання. У навчально-виробничому процесі практично не використовуються нова техніка і технології, сучасні інструменти та матеріали. Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів. Усе це загалом негативно впливає на якість підготовки робітничих кадрів. Створення, модернізація майстерень і навчальних кабінетів, придбання та ремонт навчальної техніки й обладнання повністю проводяться за рахунок позабюджетних коштів.

У 2011–2013 роках, як і в попередні роки, установи освіти поряд з бюджетним фінансуванням мали додаткові джерела у вигляді платних освітніх послуг, орендної плати, благодійної допомоги та інші, які становлять спеціальний фонд бюджету.

Зазначені кошти спрямовано на виплату заробітної плати, доплат до заробітної плати у вигляді надбавок і премій, поточне утримання (придбання канцелярських, господарських товарів, інвентарю та обладнання, оплата комунальних послуг, капітальний ремонт).

До статті 51. Незважаючи на вкрай незадовільне фінансування з міського бюджету ПТНЗ, органи Державного казначейства найчастіше несвоечасно та безпідставно затримують оплату рахунків (за рахунок позабюджетних коштів), що паралізує роботу навчальних закладів.

Потрібно законодавчо закріпити за навчальними закладами право на свій розсуд використовувати самостійно зароблені позабюджетні кошти.

ЗВЕДЕНІ МАТЕРІАЛИ

НАЙПОМІТНІШІ ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ, ЗДІЙСНЕНІ РЕГІОНАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У 2013 РОЦІ

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

1. **Розпочала роботу** Кримська республіканська установа «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти».

2. За підсумками всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів чотири учні стали **переможцями й отримують стипендії Президента України**.

3. **Прийняті розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим** від 12.11.2013 № 1057-р та № 1058-р «Про реорганізацію Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу «Євпаторійське професійно-технічне торгово-кулінарне училище» та «Про реорганізацію Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу «Феодосійське професійно-технічне училище ресторанного сервісу та туризму».

4. **Перейменовано 5 професійно-технічних навчальних закладів** (розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим від 21.05.2013 № 389-р «Про перейменування кримських республіканських професійно-технічних навчальних закладів»).

5. Новоселівську **філію** Євпаторійського професійного училища сфери обслуговування та туризму **передано** Білогірському професійному ліцею.

6. **Проведено конкурс «Лідер року»** серед учнів кримських республіканських професійно-технічних навчальних закладів.

7. Відбувся **фінал республіканського конкурсу команд КВК** серед професійно-технічних навчальних закладів Автономної Республіки Крим сезону 2012/2013 навчального року.

8. Проведено **День відкритих дверей** та щорічний **фестиваль швейного та перукарського мистецтва** «Формула успіху моди – 2013».

9. **Виставка технічної творчості учнів ПТНЗ «Робітнича професія – основа життєвого самоствердження!»**

10. **Оздоровлено 120 учнів професійно-технічних навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.**

11. **VII Форум Кримської ради лідерів учнівського самоврядування професійно-технічних навчальних закладів.** На Форумі були підписані дві тристоронні угоди про співробітництво між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, Кримською республіканською установою «Науково-методичний центр професійно-технічної освіти» і Кримською радою лідерів учнівського самоврядування, а також між Молодіжним урядом при Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Кримською радою старшокласників «Клас» і Кримською радою лідерів учнівського самоврядування професійно-технічних навчальних закладів.

12. **Уперше в автономії проведено республіканський конкурс «Міс профтехосвіти».**

13. **Проведено фестиваль творчості «Фантазії без кордонів–2013».**

14. **Республіканський конкурс «Викладач року – 2013»** (номінація «Майстер виробничого навчання з професії «Електрозварник ручного зварювання»).

15. У 80 % навчальних закладів **введено нові види професійної підготовки** (курсова підготовка, підвищення кваліфікації, перепідготовка). Проліцензовано 21 професійно-технічний навчальний заклад з 76 професій.

16. **Підписано меморандум між Радою міністрів АРК та роботодавцями Криму.**

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

1. Управління освіти і науки реорганізовано в Департамент освіти і науки облдержадміністрації, у структурі якого **створено управління професійної освіти, інноватики і науки.**

2. Розміщення державного замовлення на підготовку робітничих кадрів на 2014 рік проведено на конкурсній основі. У відділі професійно-технічної освіти Департаменту **створено банк даних підприємств, установ і організацій, які є замовниками робітничих кадрів.**

3. У конкурсі обласної ради та облдержадміністрації на **кращий проект у рамках розвитку інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій** переможцями стали 5 ПТНЗ і отримали гранти обласної ради та обласної державної адміністрації на реалізацію проектів у розмірі 115 тис. гривень.

4. За підсумками Всеукраїнського конкурсу «Кращий навчально-методичний центр професійно-технічної освіти» НМЦ ПТО у Вінницькій області виборов **1-ше місце в Україні у номінації «Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес»**, 2-ге місце в номінації «Запровадження Державних стандартів ПТО» та 3-тє місце за підготовку матеріалів до «Енциклопедії робітничих професій».

5. **Конкурс.** Обласні конкурси професійної майстерності проведено з п'яти робітничих професій. На всеукраїнських конкурсах професійної майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів здобуто **3-тє та 5-тє призові місця** з професій «Столяр будівельний» та «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)».

За підсумками IV етапу всеукраїнських предметних олімпіад – **4-тє місце з предмета «Інформаційні технології».**

Лауреати XI Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячо-юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових схилах».

6. За підсумками участі у **IV Міжнародній виставці «Сучасні навчальні заклади – 2013»** золотими медалями нагороджені **три професійно-технічні навчальні заклади та НМЦ ПТО.**

7. Проведено обласний конкурс викладачів спецдисциплін.

8. Відбулися два **всеукраїнські семінари-наради:** керівників фізичного виховання на тему «Впровадження інформативно-комунікаційних технологій на уроках фізичного виховання» та директорів ПТНЗ, на базі яких створено навчально-тренувальні фірми.

9. **Укладено тристоронню угоду про співпрацю** між Департаментом освіти і науки, батьківським комітетом та головою обласної ради учнівського самоврядування ПТНЗ.

10. Директор Вінницького вищого міжрегіонального професійного училища О. Д. Дмитрик став **лауреатом обласної Педагогічної премії.**

11. Розширюється та поглиблюється **міжнародне співробітництво:**

Департамент освіти і науки, НМЦ ПТО та ПТНЗ області беруть **участь у проєкті Європейського фонду освіти «Туринський процес – регіональний рівень»**;

укладено угоду між Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 м. Вінниці та ліцеєм ліплення у Жеспольській школі артистичних промислів ім. Станіслава Виспіванського щодо співпраці у підготовці учнів художньо-естетичного профілю;

укладено угоду між ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» та Dopravna academia Trencin (Словаччина) про навчання випускників училища за ступеневою освітою;

триває співпраця аграрних ПТНЗ із ліцеєм Ле Шенуа – Ле Барр (Франція);

узгоджено план роботи Вінницького вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниці та Фонду Ебергарда Шьока в рамках освітянського проєкту щодо підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю.

12. У рамках відзначення Року дитячої творчості проведено **12 обласних масових заходів.**

13. Впроваджуються **енергозберігаючі технології** – заміна вікон, дверей, утеплення стін приміщень, перехід на альтернативні енергетичні джерела. Введено в експлуатацію сучасну газову котельню у Барському професійному будівельному ліцеї, на що виділено понад 900 тис. грн з обласного бюджету.

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Підбито **підсумки роботи педагогічних колективів ПТНЗ** з обласної методичної проблеми «Забезпечення якісної професійно-технічної освіти через оновлення її змісту, впровадження нових виробничих інформаційних та педагогічних технологій у навчально-виховний процес ПТНЗ області» на науково-практичній онлайн-конференції.

2. Проведено **III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів ПТНЗ** з професії «Столяр будівельний» на базі ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури». 1-ше місце – ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури».

3. Відбулась міжнародна науково-практична конференція «Здобутки, проблеми та перспективи підготовки робітничих кадрів професій ресторанного господарства».

4. Участь у **Всеукраїнському конкурсі якості продукції** (товарів, робіт, послуг) «100 кращих товарів України» 2013 року (золотий кубок та диплом переможця у номінації «Вироби народних художніх промислів. Українські вишиті вироби столового асортименту» — Луцький центр професійно-технічної освіти; дипломи «Переможець» у номінаціях «Робота та послуги» та «За постійну участь», свідоцтво на право використання логотипу Всеукраїнського конкурсу якості продукції «100 кращих товарів України» — Нововолинське ВПУ).

5. Участь у V **Національній виставці-презентації** «Інноватика в сучасній освіті» (золота медаль та диплом лауреата I ступеня — Нововолинське ВПУ).

6. Участь у IV **міжнародній виставці** «Сучасні заклади освіти — 2013» (золота медаль — Нововолинське ВПУ; срібна медаль — НМЦ ПТО у Волинській області; бронзова медаль — Луцький центр ПТО; срібна і бронзова медалі у номінації «Міжнародна співпраця» — Нововолинське ВПУ та Комплекс шкіл гастрономічних і готельних справ імені Казимира Андрія Яворського в Хелмі).

7. Участь у III етапі **Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів ПТНЗ** з професії «Тракторист-машиніст с/г виробництва» (4-ге місце — ПТУ № 22 смт Луків).

8. Участь у IV етапі XIV Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика серед учнів ПТНЗ (I місце).

9. Проведено **обласне свято профтехосвіти Волині**, на якому були представлені товари, виготовлені учнями та майстрами професійно-технічних навчальних закладів. У рамках свята проводилась виставка дидактичних і методичних матеріалів «Творчі сходинки педагогів Волині», на якій було презентовано майже 200 робіт керівних і педагогічних працівників ПТНЗ та НМЦ ПТО.

10. Відбувся **обласний конкурс «Учень року ПТНЗ–2013»** у 7 номінаціях: талант профтехосвіти, лідер самоврядування року, волонтер року, художня обдарованість року, спортсмен року, професіонал року, інтелектуал року.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбулося **засідання колегії Міністерства освіти і науки України**, де розглядалося питання «Про удосконалення управління професійно-технічною освітою: регіональний аспект (на

прикладі Дніпропетровської області)». Досвід Кривого Рогу з теми «Соціальне партнерство в дії» був схвалений і рекомендований до впровадження в інших регіонах України як ефективний.

2. Розпочато **реалізацію міжнародного проекту Європейсько-го фонду освіти «Туринський процес — регіональний рівень».**

3. Шість професійно-технічних навчальних закладів **області реорганізовано у три центри** (Дніпродзержинський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів, Дніпропетровський центр професійної освіти, Дніпропетровський центр).

4. Шість професійно-технічних навчальних закладів **пройшли процедуру атестації**, 59 ПТНЗ продовжили терміни дії своїх ліцензій та відкрили нові.

5. У ПТНЗ області здійснено випуск 12 744 кваліфікованих робітників, з них 91 відсоток працевлаштовано. У літній період оздоровлено 126 учнів пільгових категорій.

6. Стартувала **програма голови облдержадміністрації Дмитра Колеснікова «Міцне здоров'я — успішне життя»**, у рамках якої у професійному лицейі м. Дніпропетровська відкрито центр «Street Work Out».

7. 42 ПТНЗ Дніпропетровщини взяли участь у чотирьох **міжнародних та всеукраїнських виставках:**

«Сучасні заклади освіти — 2013» (лютий 2013);

«Сучасна освіта в Україні — 2013» (березень 2013);

загальнодержавна виставкова акція «Барвіста Україна» (серпень 2013);

всеукраїнська виставка «Інноватика в сучасній освіті» (жовтень 2013).

За підсумками вищеназваних виставкових заходів та результатами впровадження інноваційної діяльності в освітньому процесі ПТНЗ області отримано 14 медалей, 9 дипломів лауреатів, 27 персональних подяк МОН, НАПН України.

8. Участь у **всеукраїнських конкурсах професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання ПТНЗ** (професія «Офіціант» — 4-те місце, Дніпродзержинський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів; «Лицувальник-плиточник» — 3-тє місце, Криворізький центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі).

9. Прийнято першу в Україні **Стратегію молодіжної політики**. Після того як у вересні 2013 року указом Президента України

була затверджена стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року, Дніпропетровщина стала першим регіоном, який розробив власну стратегію розвитку молоді. Особливий акцент був зроблений на робітничу та сільську молодь, учнів професійних училищ і коледжів. Учні професійно-технічних навчальних закладів пройшли навчання в Школі молодого лідера в Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

10. Розроблено та доопрацьовано **6 державних стандартів за професіями**: «Контролер у виробництві чорних металів», «Малляр з оброблення декорацій», «Електромонтер з обслуговування підстанцій», «Електрозварник ручного зварювання», «Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу», «Вибуховик».

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Підвищено статус органу управління профтехосвітою: відділ професійно-технічної освіти перетворено на управління професійної освіти, а сектор розвитку профтехосвіти — на відділ ПТО департаменту освіти і науки облдержадміністрації.

1. **Регіональним комітетом з економічних реформ обласної державної адміністрації розглянуто питання**: «Модернізація мережі державних закладів професійно-технічної освіти з метою задоволення ринку праці конкурентоспроможними робітничими кадрами».

2. **Завойовано 4 золотих, 2 срібних та 10 бронзових медалей** на чемпіонаті світу з класичного пауерліфтингу.

3. У рамках IV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти–2013» ДНЗ «Макіївський будівельний центр ПТО імені Ф. І. Бачуріна» отримав **Гран-прі у номінації «Лідер ПТО–2013»**.

4. У рамках V Міжнародної виставки «Інноватика в освіті 2013» в номінації «Інновації в ПТО — шлях до забезпечення ринку праці кваліфікованими кадрами» **стали лауреатами I ступеня** — Краматорське вище професійне училище та Краматорський центр ПТО.

5. На базі Донецького вищого професійного училища будівельних технологій **створено міжрегіональний навчально-практичний покрівельний центр «Техно НІКОЛЬ»** (Україна).

Уперше проведено обласний конкурс професійної майстерності серед учнів ПТНЗ і студентів ВНЗ I–II рівнів

акредитації за професіями «Електрослюсар підземний» і «Оператор комп'ютерного набору».

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбулося **засідання колегії управління освіти і науки** облдержадміністрації у режимі відеоконференції на базі Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти за участю Сергія Рижука, голови обласної державної адміністрації.

2. Проведено **семінари директорів ПТНЗ області** з питань налагодження дієвої співпраці з органами місцевого самоврядування, виконавчої влади та роботодавців з визначенням основних напрямів роботи щодо поліпшення підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

3. Відбулося **виїзне засідання обласної методичної секції директорів ПТНЗ** Житомирської області.

4. **Відзначення** О. А. Муравицького, методиста ДНЗ «Житомирське ВПУ будівництва і дизайну», **Державною премією України в галузі освіти** 2013 року у номінації «Професійно-технічна освіта» за цикл робіт «Створення інноваційно зорієнтованої моделі та умов для підготовки фахівців будівельної галузі з урахуванням можливостей сучасних матеріалів і технологій».

5. Відбувся **XIV Міжнародний конкурс з української мови** імені Петра Яцика на Житомирщині. Вручення дипломів «За національну свідомість і високу громадянську позицію», «За патріотизм і любов до рідного слова» та подарунків учасникам конкурсу, серед яких були і представники професійно-технічної освіти області.

6. Участь у **Всеукраїнському огляді-звіті** переможців регіональних фестивалів учнівської технічної творчості.

7. Участь в III етапі **Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів** професійно-технічних навчальних закладів з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» (учень Любарського професійного ліцею, який посів 3-тє місце, отримав стипендію Президента України).

8. Участь у **Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання** системи ПТО з професії «Лицювальник-плиточник» — 3-тє місце).

9. Відбувся **обласний конкурс «Учень року»** серед учнів професійно-технічних навчальних закладів області.

10. Відбувся **обласний конкурс «Методист ПТНЗ 2013 року»**.

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

1. **Створення центрів професійно-технічної освіти** шляхом реорганізації чотирьох ПТНЗ (ДНЗ «Ужгородський центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Мукачівський центр професійно-технічної освіти»).

2. **Модернізація матеріально-технічної бази ПТНЗ.** Вперше за роки незалежності України у 2013 році здійснено реконструкцію 17 навчально-виробничих майстерень. **Встановлено новітнє обладнання** в 9 навчальних майстернях та лабораторіях на загальну суму 1 млн 380 тис. грн з обласного бюджету.

3. **Обласний фестиваль технічної та художньої творчості учнів ПТНЗ** у рамках Року дитячої творчості.

4. Участь у **першому обласному фестивалі-конкурсі** «Воскресни, писанко».

5. Участь у **Всеукраїнському огляді-звіті** переможців регіональних фестивалів технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів.

6. **Тиждень професійно-технічної освіти Закарпаття:** дні відкритих дверей, «ярмарки професій», зустрічі з роботодавцями, соціальними партнерами, дні гостинності за участю ветеранів профтехосвіти, керівників та учнів загальноосвітніх шкіл, майстер-класи з різних професій, виставки технічної творчості, учнівські презентації «Моя професія – моє майбутнє».

7. **Круглий стіл керівників ПТНЗ** «Управлінський супровід моніторингу якості освіти».

8. Участь у **Міжнародному конкурсі** Карпатської мережі кулінарної спадщини для навчальних закладів Карпатських країн (номінація «Кулінарне мистецтво»).

9. **Перший об'єднаний збір лідерів учнівського самоврядування** загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів області. Узгоджено співпрацю органів учнівського самоврядування, план проведення спільних заходів на 2014 рік.

10. **Навчання кадрового резерву керівників професійно-технічних навчальних закладів.** Цьогоріч відновлено школу кадрового резерву майбутніх керівників ПТНЗ, слухачі якої, у тому числі і представник Закарпаття, мають можливість пройти стажування в Міністерстві освіти і науки України, регіональних департаментах (управліннях) освіти і науки, кращих ПТНЗ країни.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбулись **відкриті міжрегіональні курси підвищення кваліфікації, стажування та опанування новітніх технологій майстрами виробничого навчання** з будівельних професій (на базі ДНЗ «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти» за підтримки компанії «Хенкель Баутехнік (Україна)»).

2. Відбувся **турнір профорієнтаційної спрямованості серед агітбригад професійно-технічних навчальних закладів** Запорізької області.

3. Відбувся святковий **захід до Міжнародного дня захисту дітей** (нагородження переможців конкурсу «Кращий учень професійно-технічного навчального закладу м. Запоріжжя»).

4. Відбулось **засідання робочої групи** щодо виконання завдань, передбачених Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Державною цільовою програмою розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки та планом експерименту «Науково-методичне забезпечення діяльності освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону».

5. Відбулись **урочистості з нагоди Дня працівника освіти**, де кращим представникам професії вручено обласну педагогічну премію. **Уперше серед лауреатів премії 7 працівників системи професійно-технічної освіти** області.

6. Відбувся урочистий **концерт, присвячений 70-й річниці виволоення м. Запоріжжя від фашистських загарбників та 75-й річниці заснування Запорізької області**.

7. Відбувся **інформаційно-просвітницький профорієнтаційний захід** «Вчись, працюй, Україну будуй!».

8. Проведено **науково-практичну конференцію** «Аспекти реалізації соціального партнерства в напрямі підготовки висококваліфікованих кадрів на регіональному ринку праці (за результатами роботи обласного експериментального майданчика)».

9. Святкування **Дня Святого Миколая та Нового року** для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються у професійно-технічних навчальних закладах.

10. Проведено **обласні етапи всеукраїнських конкурсів профмайстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з професій** «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Кравець», «Офіціант», «Тракторист-машиніст

сільськогосподарського виробництва», «Столяр будівельний» та серед майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів з професій «Офіціант», «Лицювальник-плиточник».

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. У професійно-технічних навчальних закладах протягом тижня проведено ряд **заходів, приурочених 80-м роковинам Голодомору 1932–1933 років в Україні.**

2. Відбулося **засідання методичної секції старших майстрів виробничого навчання ПТНЗ** області на тему: «Роль старшого майстра у вирішенні актуальних питань з організації професійно-практичної підготовки у навчальному закладі». У рамках секції заслуженим художником України, директором КФ «АРМА» Сергієм Полуботком у ковальській майстерні з учнями II курсу проведено майстер-клас з професії «Виробник художніх виробів з металу. Коваль ручного кування».

3. Відбулося **засідання обласної методичної секції методистів професійно-технічних навчальних закладів** на тему: «Роль методичної служби як основна складова підвищення професійної майстерності педагога ПТНЗ».

4. Проведено **творчу майстерню викладачів спецдисциплін та майстрів виробничого навчання легкої промисловості та сфери побуту** професійно-технічних навчальних закладів «Розвиток педагогічної майстерності педпрацівників ПТНЗ».

5. Відбулася **нарада директорів професійно-технічних навчальних закладів** «Про підсумки роботи ПТНЗ області за I півріччя та завдання на II півріччя. 2013–2014 навчальний рік».

6. Проведено **II етап всеукраїнських учнівських олімпіад серед учнів ПТНЗ** з української мови та літератури, історії, англійської мови, математики, хімії.

7. **Робочий візит до навчальних закладів Польщі** з метою обміну досвідом.

8. Проведення **курсів підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання ПТНЗ** України на базі Центру ПТО № 1 м. Івано-Франківська.

9. Проведено **обласний конкурс поезії серед учнів ПТНЗ**, присвячений 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка.

10. Відбулося **засідання Школи молодого педагога.**

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбулися щорічні **педагогічні читання** «Співпраця з роботодавцями як чинник розвитку професійно-технічної освіти».

2. Проведено **огляд-конкурс агітаційних команд професійно-технічних навчальних закладів** області під гаслом «За здоровий спосіб життя!».

3. Відбувся **обласний конкурс «Учень року»** серед учнів професійно-технічних навчальних закладів Київщини.

4. **Гала-концерт переможців фестивалю творчості учнівської молоді** ПТНЗ Київської області «На крилах юності», метою проведення якого є виявлення та підтримка талановитих виконавців з-поміж учнів ПТНЗ, виховання високої духовності та культури у молодіжному середовищі.

5. Обласний **дитячий фольклорно-етнографічний фестиваль** «Дитинства пісня Великодня», присвячений 1025-річчю Хрещення Русі. У рамках заходу відбулася виставка-конкурс святкової та обрядової випічки «Хліб в обрядах, піснях, звичаях українського народу».

6. **Збір Ради лідерів учнівського самоврядування професійно-технічних навчальних закладів** Київської області.

7. Обласна **гра-квест «Поважай мої права»**, в якій взяли участь 22 команди професійно-технічних навчальних закладів Київщини.

8. **Конференція педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів** Київської області «Про підсумки роботи професійно-технічних навчальних закладів Київщини у 2012–2013 навчальному році та завдання на 2013–2014 навчальний рік».

9. **Міжрайонний ярмарок вакансій та професій** «Будуємо кар'єру разом». Професійно-технічні навчальні заклади Київщини продемонстрували численним гостям — старшокласникам, батькам і педагогам — майстер-класи, колекції моделей одягу, презентації, візитівки, рекламну продукцію та відеоролики про захоплюючий світ професій.

10. З ініціативи Товариства зварників України проведено публічний **конкурс професійної майстерності майстрів виробничого навчання** закладів професійно-технічної освіти міста Києва та Київської області із зварювання. Захід був організований у рамках Міжнародного промислового форуму, що відбувся на території Міжнародного виставкового центру у м. Києві, під час виставки «УкрЗварювання».

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбулися **педагогічні читання** «Від гуманної педагогіки В. Сухомлинського – до професійної педагогіки С. Батишева».

2. **Семінар з проблеми** «Роль заступника директора в удосконаленні уроків професійної підготовки».

3. **Обласна виставка-ярмарок** «Становлення та перспективи розвитку професійно-технічної освіти Кіровоградщини».

4. **Круглий стіл** «Профілактична та корекційна робота з учнями, які схильні до вживання наркотичних речовин».

5. **Семінар з проблеми** «Оптимізація процесу формування професійних компетенцій педагогічних працівників у системі методичної роботи ПТНЗ».

6. **Семінари-практикуми:** «Сучасні виробничі технології як важливий аспект продуктивного навчання учнів ПТНЗ» та «Сучасні виробничі інновації в перукарській справі».

7. **Семінари-практикуми:** «Удосконалення методики проведення уроків професійної підготовки шляхом впровадження в навчальний процес продуктивної технології навчання та виробничих інновацій».

8. **Авторські школи передового педагогічного досвіду:** «Майстер-клас як ефективна форма методичної роботи з майстрами виробничого навчання» та «Дидактичне забезпечення уроку професійно-теоретичної підготовки як засіб ефективної організації навчального процесу».

9. **II етап Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності** серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професії «Лицювальник-плиточник».

10. **Обласні школи** викладача-початківця, майстра-початківця з проблеми: «Методика підготовки, організації та проведення уроку професійної підготовки».

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Андрій Геннадійович Кононенко, викладач ДНЗ «Северодонецьке ВПУ» – **переможець Дев'ятого всеукраїнського конкурсу «Вчитель-новатор**», організованого компанією «Майкрософт Україна», з конкурсною роботою «Електронний підручник з устрою автомобіля». Інша його робота «Електронний посібник зі спеціальної технології (будова автомобіля)» відзначена дипломом лауреата.

2. Участь НМЦ ПТО у Луганській області у Всеукраїнському огляді-конкурсі (**диплом I ступеня за творчу роботу** на тему: «Популярна енциклопедія робітничих професій для всіх вікових категорій у Луганській області», **диплом переможця** у номінації «Методичне забезпечення виховної роботи та соціального захисту» та **диплом II ступеня** у номінації «Методичне забезпечення загальноосвітньої підготовки»).

3. Відбувся **Всеукраїнський конкурс фахової майстерності серед учнів** професійно-технічних навчальних закладів з професії **«Кравець»** (диплом I ступеня Міністерства освіти і науки України).

4. Олександр Вовк, керівник фізичного виховання ДНЗ «Луганське ВПУ автосервісу», здобув **срібну медаль на чемпіонаті Європи в Чехії в естафеті 3x4 км**. Бронзовий призер Всесвітніх ветеранських ігор в Італії зі спортивної ходьби на 10 км.

5. Розроблено **два державні стандарти ПТО з професій 7212 «Зварник арматурних сіток і каркасів» та 7242 «Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)»**, які затверджені наказами МОН. Розпочато розробку ДСПТО з професій 7231 «Слюсар з ремонту автомобілів», 7111 «Гірник очисного забою», 8333 «Машиніст підземних установок», 7233 «Слюсар з механоскладальних робіт».

6. Участь у всеукраїнській **виставці-конкурсі науково-технічної творчості учнівської молоді** «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!» (12 учнів ПТНЗ: I місце – 5, II – 3, III – 4). Участь у **всеукраїнській виставці-конкурсі декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва** «Знай і люби свій край» (13 учнів ПТНЗ: I місце – 10, II – 1, III – 2).

7. Підписано **договір про створення** на базі ДНЗ «Луганське ВПУ автосервісу» **міжнародного центру підготовки кваліфікованих робітників «Професіонал»** у рамках реалізації польсько-українського проекту «Агрогород-Луганськ».

8. У рамках **реалізації міжнародного проекту «Демократія в дії»** делегація учнів кулінарного відділення Стахановського ВПУ сфери послуг – членів європейського клубу «Зростаємо разом» – здійснила поїздку до Польщі для обміну професійними уміннями і навичками з учнями Школи гастрономії м. Бігдоша.

9. Участь у **всеукраїнському фотоконкурсі «Молоде обличчя України»** (1-ше місце), у **всеукраїнському фотоконкурсі «Моя Україно!»** (1-ше місце).

10. **Школа професійного розвитку для викладачів фізичної культури ПТНЗ** Луганської та Запорізької областей у рамках реалізації спільного проекту профтехосвітян щодо формування здорового способу життя учнівської молоді.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. **Участь у Міжнародному конкурсі фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання та учнів** регіональних навчально-практичних центрів КНАУФ професійно-технічних навчальних закладів з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій» (з 23-х команд – 3-тє місце).

2. Відбулося **профорієнтаційне свято професійно-технічної освіти** «Великодні дзвони – 2013».

3. **Міжнародні творчі зустрічі з педагогічними працівниками поліграфічної професійної школи м. Братислави (Словаччина):** семінари-презентації країн, професійно-освітніх систем, навчальних закладів, конференції, відкриті уроки з поліграфічних професій, відвідування поліграфічних підприємств Львівщини. Завершальним етапом стало **підписання угоди про співпрацю.**

4. **Участь у конкурсі фахової майстерності з професії «Різьбяр по дереву та бересту» ім. Й. П. Станька.**

5. **Нарада голів учнівського самоврядування ПТНЗ** Львова та області.

6. **Виставка послуг, робіт, продукції ПТНЗ,** які можуть виготовлятися та надаватися професійно-технічними навчальними закладами області для дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів та інших установ, організацій.

7. **Регіональний семінар з питань внесення відомостей і даних ПТНЗ до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.**

8. Проведено **XII педагогічні читання пам'яті В. П. Жука** «Розвиток професійно-технічної освіти на регіональному рівні: проблеми, рішення, перспективи».

9. **Школа кадрового резерву керівників** професійно-технічних навчальних закладів Львівської області.

10. Проведено **5 обласних етапів всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професій:** «Офіціант», «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Кравець», «Столяр будівельний», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

11. Проведено **3 обласні етапи всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання з професій:** «Офіціант», «Лицювальник-плиточник», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

12. Взято участь у відповідних всеукраїнських конкурсах, на яких здобуто чотири призових місця.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Розроблено та оновлено **зміст двох Державних стандартів професійно-технічної освіти** з професій «Електрорадіомонтажник судновий» (код 7242) та «Електрозварник ручного зварювання» (код 7212), які були затверджені наказами Міністерства освіти і науки України.

2. **Тренінги за програмою «Не смійся з мене»**, які проводять волонтери Корпусу миру США в Україні.

3. Проведено **обласні педагогічні читання з науковим супроводом** на тему: «Формування компетентності продуктивної творчої діяльності в процесі підготовки конкурентоспроможного кваліфікованого робітника».

4. Проведено **обласні олімпіади зі спеціальних дисциплін серед учнів професійно-технічних навчальних закладів** з предметів: «Технологія штукатурних робіт» — професія «Штукатур», «Плодоовочівництво» — професія «Плодоовочівник», «Товарознавство продовольчих товарів» — професія «Продавець продовольчих товарів», «Бухгалтерський облік» — професія «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних».

5. Відбулася **навчально-практична конференція** обласного Центру по роботі зі здібною молоддю професійно-технічних навчальних закладів «Навчально-дослідницька діяльність — один із чинників розвитку здібностей учнів».

6. Проведено **обласний огляд-конкурс на кращий кабінет ПТНЗ з предметів професійно-теоретичної підготовки** професій сільськогосподарського профілю, легкої промисловості та сфери послуг.

7. Головою Всеукраїнської ради лідерів учнівського самоврядування професійно-технічних навчальних закладів України обрано ученицю Миколаївського професійного ліцею Катерину Пелюх.

8. Рішенням обласної ради від 27.06.2013 № 8 **виділено додаткові кошти (770 тис. грн) на придбання будівельних матеріалів для здійснення ремонтів у ПТНЗ.**

9. Відбулися **круглі столи**, присвячені Міжнародному дню інвалідів.

10. Призначено **стипендію голови Миколаївської облдержадміністрації, голови Миколаївської обласної ради** трьом учням професійно-технічних навчальних закладів.

11. **Оздоровлено 109 учнів ПТНЗ з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування**, у спортивно-оздоровчому таборі «Динамо» м. Очакова.

12. Проведено **конкурс серед керівників методичних служб професійно-технічних навчальних закладів області**.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Єдиний методичний день та **естафета передового педагогічного досвіду** «Оптимізація взаємозв'язків системи професійно-технічної та загальної середньої освіти і Державної служби зайнятості з метою підвищення рівня підготовки та працевлаштування кваліфікованих робітників».

2. **Вибори Ради директорів ПТНЗ Одеської області**. Головою Ради директорів ПТНЗ обрано Ігоря Борисовича Черненка, директора ДНЗ «Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури».

3. **Вибори Ради громадської організації «Сприяння навчанню водіїв і безпеці дорожнього руху в регіонах»** від представників ПТНЗ Одеської області.

4. **Виставка «Талановита юність Одещини»** присвячена Року дитячої творчості та виконанню соціальних ініціатив Президента України.

5. Відбувся **конкурс-практикум «Власна справа» серед учнів ПТНЗ Одеської області**. Мета конкурсу — підвищення рівня поінформованості молоді щодо особливостей відкриття власної справи, стимулювання підприємницьких ініціатив молоді щодо обрання напрямку бізнесової діяльності, їх реалізації, виходячи з власних уподобань і прагнень, створення умов для професійної орієнтації та професійного навчання, активізації бізнес-мислення, визначення схильностей учнівської молоді до підприємницької діяльності, економічної підготовленості до життя в суспільстві.

6. **Семінар-нарада з питань атестації професійно-технічних навчальних закладів у 2013 році**.

7. Участь у **Всеукраїнському конкурсі інноваційних технологій у сфері професійно-технічної освіти у 2013 році (1-ше місце** —

Березівське вище професійне училище ОНПУ. Тема конкурсної роботи – «Проектна діяльність по здійсненню процесу інтеграції Березівського вищого професійного училища ОНПУ в європейський освітній простір»).

8. Обласний конкурс «Викладач року» (номінації «Іноземна мова (англійська)», «Спеціальна технологія (з професії «Електрозварник ручного зварювання»))»).

9. Відбулися обласні етапи конкурсів фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання з професій «Офіціант» та «Лицювальник-плиточник».

10. Проведення обласних етапів конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професій: «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Офіціант», «Кравець», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Столяр будівельний».

11. Участь у IV Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти 2013 року».

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Три професійно-технічні навчальні заклади області здобули статус вищих. Це ДНЗ «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище імені Героя Радянського Союзу С. С. Бірюзова», Вище професійне гірниче училище м. Комсомольська, ДНЗ «Гадяцьке вище професійне аграрне училище».

2. Запроваджено нову форму роботи з методистами та педагогічними працівниками – онлайн семінари, або вебінари. Вперше на теренах України відбулася онлайн трансляція семінару-навчання завідувачів НКК з основ проектування електронних підручників.

3. Навчання з основ проектування електронних підручників для педагогічних працівників ПТНЗ Полтавської області відповідно до програми науково-методичного супроводу дидактичного проектування електронних підручників нового покоління за підтримки всеукраїнського інноваційного проекту «Відкрите інформаційно-навчальне середовище системи професійно-технічної освіти».

4. У рамках IV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2013» Гадяцький професійний аграрний ліцей визнано найкращим серед професійно-технічних навчальних закладів України.

5. У рамках IV Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2013» ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти»,

ВПУ № 7 м. Кременчука, ПТУ № 44 м. Миргорода отримали подяку «За вагомий внесок у розвиток національної освіти». ВПУ № 7 м. Кременчука було відзначено золотою медаллю у номінації «Інноваційні підходи до формування професійної компетентності кваліфікованих робітників у сучасному професійно-технічному навчальному закладі».

6. Проведено **науково-практичну конференцію** «Втілення педагогічної спадщини А. С. Макаренка у формування особистості підростаючого покоління».

7. Присуджено **Державну премію України в галузі освіти** Л. Я. Сакало, майстру виробничого навчання ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти».

8. Присуджено **щорічну премію Верховної Ради України** М. Г. Несену, директору Вищого професійного училища № 7 м. Кременчука.

9. Відбулося **засідання технопарку** «Битва інноваційних технологій».

10. Проведено **традиційні** (сьомий рік поспіль) **виставки** «Веселка робітничих професій» та «Освіта і кар'єра».

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

1. **Золотою медаллю відзначено** експозицію від профтехосвіти Рівненщини.

2. Проведено **семінар для заступників директорів з навчально-виховної роботи професійно-технічних навчальних закладів** на тему: «Система правового та превентивного виховання учнівської молоді».

3. Проведено **II етап щорічного всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я»** серед учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів області.

4. Проведено **обласний конкурс фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання** професійно-технічних навчальних закладів за професією «Штукатур».

5. У II турі **Міжнародного конкурсу з веб-дизайну та комп'ютерної графіки** стали переможцями випускники Вищого професійного училища № 1 м. Рівне.

6. З дружнім візитом **делегація працівників професійно-технічної освіти Республіки Білорусь** Брестської області відвідала Рівненщину.

7. Проведено **виставку-ярмарок робітничих професій**.

8. **Перемога** представників ВПУ № 22 м. Сарни у міжнародному конкурсі професійної будівельної майстерності у **Нижньому Новгороді** у рамках міжнародної конференції Академії КНАУФ СНД.

9. Відбувся **II етап обласного конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання** системи професійно-технічної освіти за професією «Кондитер».

10. Відбувся **II етап обласного конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання** системи професійно-технічної освіти з професії «Водій автотранспортних засобів».

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбувся II етап **Всеукраїнського конкурсу** фахової майстерності з професії «**Секретар керівника (організації, підприємства, установи)**».

2. Проведено **II етап Всеукраїнського конкурсу** фахової майстерності з професії «**Офіціант**».

3. Участь у **II етапі Всеукраїнського конкурсу** фахової майстерності з професії «**Столяр будівельний**».

4. Відбувся **II етап Всеукраїнського конкурсу** фахової майстерності з професії «**Кравець**».

5. Відбувся **II етап Всеукраїнського конкурсу** фахової майстерності з професії «**Столяр будівельний**».

6. Відбувся **перший обласний форум майстрів виробничого навчання** для закладів ПТО області.

7. Відбувся II етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з професії «**Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва**».

8. Відбувся **регіональний фестиваль технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів** за напрямками: промислове виробництво, будівництво та деревообробка, транспорт і зв'язок, торгівля, сфера послуг, харчова промисловість, художні промисли та народні ремесла, інформаційні технології.

9. Відбувся **обласний етап Всеукраїнського конкурсу інноваційних технологій у сфері професійно-технічної освіти**.

10. Відбувся **II етап Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання** системи професійно-технічної освіти з професії «**Лицювальник-плиточник**».

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Призначено **стипендію Президента України** учням Тернопільських вищих професійних училищ ресторанного сервісу і торгівлі та № 4 імені Михайла Парашука — переможцям III етапу всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з професій «Офіціант» і «Столяр будівельний».

2. Проведено **III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з професії «Офіціант».**

3. Відбулись **обласні етапи всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з професій:** «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Лицувальник-плиточник», «Офіціант», «Столяр будівельний».

4. Позитивна тенденція щодо **зростання позабюджетних надходжень професійно-технічних навчальних закладів області** (2011 р. — 4,3 млн грн, 2012 р. — 5,8 млн грн, за 9 місяців 2013 р. — 7,6 млн гривень).

5. **Всеукраїнський семінар-нарада директорів професійно-технічних навчальних закладів України**, які створили навчальні центри з вивчення новітніх будівельних технологій компанії «Хенкель Баутехнік (Україна)».

6. Участь професійно-технічних навчальних закладів області у **Всеукраїнському конкурсі-виставці художньої і технічної творчості.**

7. **Зміцнення навчально-матеріальної бази освітніх закладів**, а саме: реконструйовано фасади навчальних корпусів, встановлено енергозберігаючі вікна та двері, придбано обладнання, інструменти для навчальних цілей, обладнано 5 нових навчально-виробничих майстерень, 4 кабінети, 3 лабораторії.

8. Участь художніх і народних колективів професійно-технічних навчальних закладів області у **святкових заходах з відзначення 500-річчя м. Скалата.**

9. Проведено **обласний звіт художньої творчості учнів професійно-технічних та вищих навчальних закладів** під гаслом «За честь, за славу, за народ».

10. Чотири професійно-технічних навчальних заклади області **відзначили 50 років з дня заснування.**

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. В онлайн-режимі відбулась **обласна науково-методична Інтернет-конференція керівних і педагогічних працівників ПТНЗ «Підвищення якості професійно-технічної освіти — важлива складова освітньої політики держави».**

2. Серед учнів ПТНЗ проведено **III (обласний) етап всеукраїнських учнівських олімпіад із 9 предметів загальноосвітньої підготовки та з предмета «Охорона праці»**, у рамках якого проводилися виставки-огляди методичних матеріалів викладачів і творчих робіт учнів.

3. **Свято професійно-технічної освіти** Харківщини «Робітнича професія — запорука сталого розвитку економіки Харківщини». У рамках заходу організовані: виставка технічної та декоративно-прикладної творчості учнів ПТНЗ, презентація робітничих професій, показ трудових прийомів, надання безоплатних послуг відвідувачам свята, парад учнів у професійному одязі й виступи кращих колективів художньої самодіяльності.

4. Проведено **обласні конкурси фахової майстерності серед учнів ПТНЗ** із 9 професій. Переможці обласних конкурсів узяли участь у 5 всеукраїнських конкурсах фахової майстерності.

5. Відбувся **обласний огляд кабінетів природничо-математичної підготовки**, у якому взяли участь 42 ПТНЗ.

6. Проведено **обласні педагогічні читання «Упровадження ІКТ як умова підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ»**, у ході яких працювала виставка позитивного досвіду роботи педагогів і проводився методичний вернісаж «Ініціатива та творчість педагога».

7. Відбувся **обласний педагогічний тиждень «Формування широкого спектру програм і проектів системи ПТО в регіоні: кадровий та інформаційно-методичний потенціал»**, у рамках якого, крім пленарного засідання, проходили секційні заняття у формі тренінгів, круглих столів, конференцій тощо.

8. Відбулись **обласні конкурси професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професій «Лицювальник-плиточник» та «Офіціант».**

9. З метою підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників проведено **огляд зварювальних майстерень**, у якому взяли участь 38 ПТНЗ.

10. Учні 42 ПТНЗ брали участь в обласному етапі **IV Міжнародного мовно-літературного конкурсу** учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

1. Перше місце у **III Міжнародному мовно-літературному конкурсі** учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка серед учнів професійно-технічних навчальних закладів.

2. На базі ВПУ № 2 м. Херсона **відкрито навчально-практичний центр «ТОВ «Роберт Бош Лтд електроінструменти»** з впровадження новітніх технологій використання інструменту та електрообладнання компанії «BOSCH» у будівельній галузі.

3. **6-те** призове місце на **Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності** серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з професії **«Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва»**.

4. Професійно-технічні навчальні заклади презентували себе на **виставці виробів декоративно-прикладного мистецтва та технічної творчості**, яка відбулася в рамках міжнародного туристичного форуму «Херсонщина — відпочинок, лікування, подорожі в екологічних умовах Таврії» в м. Скадовську.

5. Участь професійно-технічних навчальних закладів у **Всеукраїнському огляді-звіті переможців регіональних фестивалів технічної творчості учнів** у м. Києві.

6. Відкрито нову **навчально-виробничу майстерню з монтажу систем утеплення та гіпсокартонних плит**, обладнану на високому сучасному рівні згідно з вимогами державних стандартів.

7. Участь професійно-технічних навчальних закладів у **міжнародному інвестиційному форумі «Таврійські горизонти: Екологічні інвестиції, співпраця, економічний розвиток»** у м. Нова Каховка (презентація міського проекту «Новокаховське подвір'я», де були представлені майстер-класи столярної, ковальської, зварювальної, будівельної справи, виставка продукції, виробленої руками учнів навчальних закладів).

8. 2-ге місце у **Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання** системи професійно-технічної освіти з професії «Лицювальник-плиточник».

9. Відбулося **засідання круглого столу «Актуальні питання реалізації завдань Стратегії державної кадрової політики**

на 2012–2020 роки щодо підготовки робітничого потенціалу для економіки області» за участю керівників підприємств, організацій, професійно-технічних навчальних закладів Херсонщини, представників Департаменту соціального захисту населення та Херсонського обласного центру зайнятості.

10. **Вперше** в області проведено конкурс «Кращий вихователь учнівського гуртожитку».

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

1. Участь профтехосвітян Хмельниччини у **міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти — 2013»**. Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області нагороджений **золотою медаллю** в номінації «Управління і науково-методичний супровід інноваційного розвитку сучасних закладів освіти». У номінації «Інноваційні підходи до формування професійної компетентності кваліфікованих робітників у сучасному професійно-технічному навчальному закладі» срібними медалями нагороджені ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» і Плужненський професійний аграрний ліцей, бронзовою медаллю — ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти».

2. **5-те місце** за підсумками **Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів** професійно-технічних навчальних закладів з професії «Офіціант».

3. **1-ше місце** у **Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності серед учнів** професійно-технічних навчальних закладів з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

4. За вагомий внесок **премією Верховної Ради України** нагороджений директор ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти» М. Ю. Рушак.

5. 12 аграрних професійно-технічних навчальних закладів взяли участь в обласній виставці-ярмарку «Агро-Поділля — 2013».

6. Участь у **Міжнародному фольклорному фестивалі танцю і музики у Греції** (кубок за кращу хореографію та кубок за 2-ге місце серед 17 колективів країн світу).

7. Участь у **міжнародному конкурсі молодих зварників «Золотий кубок Лінде» в Чехії** (6-те місце із п'ятнадцяти (аргонно-дугове зварювання)).

8. 2-ге місце у Всеукраїнському конкурсі інноваційних технологій у сфері професійно-технічної освіти (робота «Інноваційні підходи до дидактичного забезпечення реалізації змісту навчання з професії «Зварник»).

9. Відбулася **зустріч** лідерів учнівського самоврядування, учнів соціально незахищених категорій та педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів області з **Уповноваженим Президента України з прав дитини**.

10. Перемога Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області у Всеукраїнському конкурсі на кращу організацію методичної роботи серед навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти.

11. Участь у **проекті Європейського фонду освіти «Туринський процес – регіональний рівень»**.

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

1. З метою зміцнення та оновлення навчально-матеріальної бази професійно-технічними навчальними закладами області **освоєно 2,8 млн грн власно заробленого фінансового ресурсу**.

2. У рамках міжнародної співпраці проведено **стажування педпрацівників ПТНЗ у сферах деревообробки і електромонтажу** на базі професійної школи ім. Йогана Бірвіта та виробничих фірм «Fackler», «Pobbel», «Holzrahmenbau», «Kirhenelektro» (м. Меммінген, Німеччина) за сучасними європейськими технологіями.

3. У рамках всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ проведено **обласні етапи конкурсів** з професій: «Секретар керівника», «Тракторист-машиніст с/г виробництва», «Кравець», «Столяр будівельний». **4-те місце у Всеукраїнському етапі конкурсу з професії «Кравець»**.

4. Проведено **обласні конкурси фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання** з професій: «Офіціант», «Водій автотранспортних засобів», «Лицювальник-плиточник». Переможці взяли участь у всеукраїнських конкурсах фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання. Участь у **Міжнародному конкурсі фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання** та регіональних навчально-практичних центрів «Кнауф» з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій».

5. Участь у **Всеукраїнському експерименті** Інституту професійної освіти за напрямом «Створення відкритого інформаційного середовища для системи профтехосвіти України». Для реалізації проекту проведено навчання та сертифікація 18-ти педпрацівників з 9-ти ПТНЗ. У рамках експерименту створено експериментальний майданчик обласного рівня на базі Чернігівського центру ПТО з розробки електронних підручників для професії «Кухар».

6. Відбувся **конкурс «Викладач року–2013»** у номінації «Інформатика та інформаційні технології».

7. Участь у третьому етапі **Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка та Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика**, обласних олімпіадах із загальноосвітніх предметів, обласному конкурсі учнівської творчості «Майстри художнього слова».

8. Проведено **обласний конкурс-огляд на кращий кабінет хімії** серед ПТНЗ області.

9. Участь у **Всеукраїнському огляді-звіті** переможців регіональних фестивалів технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів.

10. За підтримки обласного і міського центрів зайнятості, роботодавців відбувся **профорієнтаційний захід «День кар'єри»** для учнів ЗНЗ.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

1. **Професійний марафон** як одна із форм профорієнтаційної роботи, що стартував з виставки робіт учнів професійно-технічних навчальних закладів, мистецького концерту, презентацій діяльності навчальних закладів на Соборній площі м. Черкас. Продовженням стали тижні професій, дні відкритих дверей, фестивалі професійної майстерності.

2. Декада української писемності та мови. Охоплено всю учнівську молодь: участь у **Міжнародному мовно-літературному конкурсі** ім. Т. Г. Шевченка та конкурсі знавців української мови імені Петра Яцика.

3. Всеохопна **правова освіта учнівської молоді** професійно-технічних навчальних закладів спрямована на підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти населення, набуття учнями належного рівня правових знань.

До проведення заходів залучалися фахівці Черкаського обласного, міського управління юстиції та відділів кримінальної міліції у справах дітей, Координаційної ради молодих юристів при Головному управлінні юстиції в Черкаській області, представники благодійних фондів.

4. **Проект «Я – лідер»** (обласна оздоровча літня школа учнівського самоврядування).

5. **Виставка «Профтехосвіта Черкащини – 2013»** була представлена 487 роботами з питань організації навчально-виробничого процесу, методики викладання та дидактичного забезпечення загальноосвітніх предметів, професійної підготовки, удосконалення виховного процесу, охорони праці.

6. Інноваційні підходи щодо **організації підвищення кваліфікації та стажування** (відвідування міжнародних і всеукраїнських виставок, а саме: швейного напрямку «Київ-Fashion», перукарського мистецтва «Інтер-Шарм», харчової промисловості та рестораторства «Міжнародний експофорум ресторанного бізнесу та клінінгу», «Продукти харчування і упаковка» та ряд виставок будівельного напрямку).

7. **Обласний конкурс «Стежками культурної та історичної спадщини регіону»** приурочений 60-річчю утворення Черкаської області. Мета конкурсу – створення умов для творчого самовдосконалення, виявлення та підтримки здібної учнівської молоді, удосконалення виховної роботи в системі професійно-технічної освіти.

8. Відбувся **обласний конкурс на кращу рекламно-профорієнтаційну продукцію**, орієнтований на популяризацію робітничих професій серед молоді, створення позитивного іміджу системи професійно-технічної освіти Черкащини.

9. Відбувся **обласний конкурс на кращий дидактичний засіб навчання**. Представлені роботи орієнтовані на поглиблення знань з обраної професії та використання на практиці отриманих базових загальноосвітніх знань, розвиток в учнівській молоді винахідливості, раціоналізаторства та підприємливості.

10. Розроблення **Державних стандартів професійно-технічної освіти** («Слюсар паливної апаратури» та «Токар-револьверник») та електронних підручників з професій «Муляр» та «Столяр будівельний».

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

1. Відбувся **творчий звіт – фестиваль професійно-технічних навчальних закладів області** з участю та за підтримки голови Чернівецької обласної державної адміністрації.

2. **50-річний ювілей** Сокирянського вищого професійного училища. За цей період навчальним закладом за державним замовленням підготовлено близько 14,5 тис. кваліфікованих робітників та близько 11 тис. дипломованих спеціалістів.

3. **Міжнародна співпраця** Вищого професійного училища № 24 м. Заставни з технічним коледжем м. Сірет.

4. Три професійно-технічні навчальні заклади області визнані **флагманами освіти і науки України**.

5. Відбулася **перша веб-нарада** з директорами професійно-технічних навчальних закладів області.

6. З метою відновлення престижу робітничих професій до Дня профтехосвіти спільно із Чернівецьким міським центром зайнятості проведено **Парад робітничих професій** на Молодіжній професійній панорамі.

7. Участь у **IV Міжнародній виставці** «Сучасні заклади освіти – 2013» (3-тє місце у номінації «Інноваційні підходи до формування професійної компетентності кваліфікованих робітників у сучасному ПТНЗ»).

8. Участь у **V Національній виставці-презентації** «Інноватика в сучасній освіті» (диплом лауреата II ступеня і срібна медаль у номінації «Інновації у професійно-технічній освіті – шлях до забезпечення ринку праці кваліфікованими кадрами»).

9. Відбулося **відкриття меморіальної дошки воїнам-афганцям, випускникам училища**, які загинули під час виконання інтернаціонального обов'язку в Афганістані: Бабичу Тарасу Любомировичу, Довбні Михайлу Дмитровичу, Іванчаку Олександрю Григоровичу, які за проявлені мужність та героїзм нагороджені орденом Червоної Зірки (посмертно).

10. Участь у **зборі Всеукраїнської ради лідерів учнівського самоврядування ПТОЗ**.

м. КИЇВ

1. Відкрито **навчально-практичний центр** будівельного спрямування «Інноваційні будівельні технології та сучасні будівельні

матеріали» на базі Київського професійного ліцею будівництва і комунального господарства.

2. Досягнуто рівень **працевлаштування** випускників професійно-технічних навчальних закладів м. Києва до **98,8 %**.

3. Створено дієву систему **соціального партнерства** із підприємствами — замовниками робітничих кадрів, у результаті укладено 1722 двосторонні угоди на підготовку 20 316 кваліфікованих робітників.

4. Проведено загальноміський захід **«Педагогічна хвиля»**, під час якого директори всіх загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва відвідали професійно-технічні навчальні заклади столиці, ознайомилися із особливостями навчально-виробничого процесу та започаткували співпрацю в напрямі профорієнтації учнівської молоді на робітничі професії.

5. **Проведено всеукраїнський навчально-практичний семінар** «Організаційно-педагогічні та методологічні засади проведення загальноосвітньої підготовки та професійного навчання з дезадаптованої молоддю».

6. Проведено **4** регіональних **конкурси фахової майстерності серед майстрів виробничого навчання**, **15** конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів, конкурси на кращий інноваційний освітній проект **ПТНЗ**, **7** регіональних конкурсів на кращий навчальний кабінет, навчально-виробничу майстерню тощо. Як результат: **4** учні, **3** майстри виробничого навчання та інноваційний освітній проект МВПУ зв'язку м. Києва стали переможцями **всеукраїнських конкурсів**.

7. Розширено кількість заходів профорієнтаційного спрямування, серед них: виставка **«Місто майстрів»** у загальноміському заході «Дай руку, першокласнику!», ярмарок професій, ярмарок-продаж учнівських виробів під девізом **«Учні профтехосвіти — киянам!»** та ін.

8. Розроблено та розпочато апробацію нових проектів **Державних стандартів** із робітничих професій «Офіс-адміністратор», «Майстер готельного обслуговування», розроблених колективом Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку.

9. Активна участь навчальних закладів у міжнародних і всеукраїнських освітянських виставках, за підсумками яких отримано **12** дипломів та **2** навчальних заклади отримали статус **«Лідери професійно-технічної освіти України»**.

10. Участь у міжнародних проектах Європейського фонду освіти «Визнання формального та спонтанного навчання в Україні», «Туринський процес – регіональний рівень», проекті Твіннінг «Модернізація законодавчих стандартів освіти та навчання відповідно до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя».

м. СЕВАСТОПОЛЬ

1. Відбувся концерт «Із батьківської криниці».

2. Засідання методичної ради майстрів виробничого навчання ПТНЗ регіону «Атестація та кваліфікаційні вимоги до майстра виробничого навчання».

3. Проведено конкурс фахової майстерності серед учнів ПТНЗ міста «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)» (2-ге місце у всеукраїнському конкурсі).

4. Чотирнадцятий тренінг за третьою версією програми Intel® «Навчання для майбутнього» для педагогічних працівників ПТНЗ міста. Всього пройшли 64-годинний тренінг з використанням ІКТ щодо викладання навчальних предметів відповідно до Державного стандарту освіти та ДСПТО 19 педагогічних працівників.

5. Конкурс фахової майстерності серед учнів ПТНЗ міста «Столяр будівельний».

6. Конкурс фахової майстерності серед учнів ПТНЗ міста «Кравець».

7. Зустріч лідерів учнівських самоврядувань ПТНЗ.

8. II етап конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання з професії «Офіціант».

9. Науково-практична конференція лідерів учнівського самоврядування шкіл і професійно-технічних закладів міста «Партнерство в роботі органів учнівського самоврядування».

10. Засідання дискусійного клубу учнів ПТНЗ міста «Чи легко бути молодим? Чи потрібна сьогодні активна життєва позиція?»

Вик. В. В. Супрун
В. П. Головінов

МАТЕРІАЛИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Системна співпраця НАПН України з МОН України спрямовується на оновлення нормативно-правової бази професійно-технічної освіти, наукове обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових документів, реалізація яких сприяє ефективному функціонуванню й розвитку національної системи професійно-технічної освіти в умовах глобалізаційних процесів. Професійно-технічна освіта є основним постачальником трудових ресурсів країни і має значний вплив на процеси соціально-економічного розвитку суспільства на національному, регіональному та галузевому рівнях. Від якості підготовки виробничого персоналу залежить соціально-економічний розвиток держави. Саме тому професійна підготовка в професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) має відповідати запитам роботодавців щодо якості фахової підготовки робітників для сучасних виробництв. Подальший розвиток професійно-технічної освіти України потребує досягнення європейського рівня освітніх стандартів з урахуванням національних особливостей, що зумовлює необхідність модернізації, розширення функцій професійно-технічної освіти, її трансформації в професійну освіту і навчання.

НАПН України постійно приділяє увагу науково-методичному забезпеченню розв'язання цих важливих проблем.

НАПН підготовлено пропозиції щодо змін до чинного Закону України «Про професійно-технічну освіту». Здійснено аналіз й обґрунтовано пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України про професійно-технічну освіту та деяких інших законодавчих актів щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих професій».

Проведено наукову експертизу та внесено пропозиції до:

проекту Закону України «Про професійний розвиток працівників»;

проекту Закону «Про внесення змін до деяких Законів України (щодо участі роботодавців в освітньому процесі для підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів)» та проекту Закону України «Про організації роботодавців». Запропоновано внести зміни до статей 3, 18, 34, 56 Закону України «Про вищу освіту»

та до статті 22 проекту Закону України «Про організації роботодавців». Усі пропозиції спрямовані на стимулювання участі роботодавців у розробці стандартів, переліку професій, у визначенні і реалізації державної політики в галузі професійної освіти;

проекту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо удосконалення управління ПТО». Внесено пропозиції до статей 9, 14, 24, 26, 28, 31, 32, 36, 45, які спрямовані на демократизацію і децентралізацію управління ПТО в Україні. Запропоновано погоджувати зміст підготовки й результативність впровадження Державних стандартів професійно-технічної освіти із роботодавцями; кандидатура на посаду директора ПТНЗ має погоджуватися з місцевими органами влади;

проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань освіти» (щодо вдосконалення державної політики в галузі освіти), оскільки підготовка кваліфікованих робітників стає стратегічним питанням розвитку Української держави;

Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки;

законодавчого акта «О подготовке кадров с учетом потребностей рынка труда».

У Законі України «Про професійно-технічну освіту» важливо науково обґрунтувати положення європейського досвіду розвитку професійної освіти. Ця проблема є актуальною в сучасних умовах, коли процеси глобалізації значно прискорюють старіння професійних знань, навичок і умінь. Відтак, пріоритетності набуває проект Національної стандартної класифікації освіти, у якому визначається місце професійної освіти в європейському вимірі. Це новітній продукт НАПН України. Проект НСКО є інноваційним кроком, важливим для формування цілісної вітчизняної системи освіти та обґрунтування стратегій її розвитку відповідно до провідних світових тенденцій, міжнародних норм і правил, і вимагає сутнісного переосмислення освітньої теорії і практики, в т. ч. професійної освіти. Проект НСКО став підґрунтям для перегляду системи вітчизняного освітнього законодавства, яке потребує істотного оновлення, уможливорює реальну європейську і світову інтеграцію вітчизняної освіти та зорієнтовує модернізаційні процеси в освітній системі в русло забезпечення її якості та конкурентоспроможності, міжнародного визнання.

Так, упродовж минулого року на засіданнях Президії НАПН України розглядалися питання, спрямовані на вдосконалення практики застосування Закону України «Про професійно-технічну освіту», зокрема: про діяльність Навчально-наукового центру професійно-технічної світи НАПН України; про затвердження показників державного замовлення на підготовку фахівців робітничих, наукових і науково-педагогічних кадрів та підвищення кваліфікації (післядипломної освіти) в НАПН України на 2013 рік; про результати дослідження «Психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу «людина–людина», виконаного в Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України; про зведений кошторис доходів і видатків Державного бюджету України для установ НАПН України на кожний поточний рік, а також про його виконання за кожний минулий рік; про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту професійно-технічної освіти НАПН України тощо.

Президією визначено нові завдання щодо удосконалення діяльності Навчально-наукового центру професійно-технічної світи НАПН України: сприяти відновленню науково-дослідної функції Центру відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 № 420 «Про створення Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти»; порушити клопотання перед МОН України щодо створення на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України Навчально-практичного центру із впровадження інноваційних виробничих технологій у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників для сфери автосервісу і підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання і викладачів технічних дисциплін; спільно з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України посилити дослідно-експериментальну роботу з проблем формування в учнів енергоефективної компетентності, професійної мобільності, культурної самореалізації, здорового способу життя; започаткувати прикладні дослідження з проблем перепідготовки робітничих кадрів за новітніми технологіями, проведення спільно з Центром всеукраїнських науково-практичних семінарів з актуальних проблем професійно-технічної освіти; розширити діяльність щодо надання освітніх послуг з перепідготовки дорослого населення за напрямками новітніх технологій транспортної галузі.

Актуальні завдання поставлено Президією НАПН України перед Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України:

активізувати порівняльні дослідження з метою аналізу світового та європейського досвіду модернізації сфери професійної освіти;

ширше використовувати можливості міжнародної співпраці: спільні із зарубіжними партнерами наукові дослідження, участь у діяльності міжнародних освітянських організацій (Міжнародна асоціація професійної освіти і навчання (IVETA), Європейська асоціація дослідників у сфері освіти (ECER), Європейська асоціація освіти дорослих та ін.);

започаткувати дослідження з історії професійної освіти; посилити науково-аналітичну підтримку дослідно-експериментальної роботи наукових співробітників, докторантів, аспірантів, пошукувачів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України щодо оволодіння культурою проектної діяльності з наступним представленням результатів досліджень у провідних (за виміром наукометричної бази SCOPUS) наукових виданнях у світовому просторі тощо;

поглибити науково-дослідну роботу на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України, визначивши його як експериментальний навчальний заклад для розроблення та апробації державних стандартів нового покоління, інноваційних технологій навчання, електронних підручників, методичних рекомендацій з професійної орієнтації і виховання учнівської молоді;

формування у майбутніх кваліфікованих робітників енерго-ефективної компетентності й здорового способу життя;

посилити увагу до впровадження результатів наукових досліджень у навчально-методичних центрах професійно-технічної освіти, професійно-технічних навчальних закладах, а також навчальних закладах різних типів і рівнів акредитації усіх регіонів України;

відповідно до Положення НАПН України про експериментальну роботу від 23 вересня 2008 р. підготувати пропозиції щодо переведення окремих експериментальних науково-методичних центрів професійно-технічної освіти, професійно-технічних навчальних закладів з підвідомчого на загальноакадемічний та всеукраїнський рівні;

організувати в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України різні форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників і керівників суб'єктів професійно-технічної освіти, використовуючи можливості Львівського науково-практичного центру НАПН України та уклавши відповідну угоду з Інститутом проблем виховання НАПН України; розширити взаємодію з іншими підвідомчими науковими установами НАПН України, особливо з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих, Університетом менеджменту освіти, Інститутом інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України, Державною науково-педагогічною бібліотекою України ім. В. О. Сухомлинського, з метою проведення спільних науково-практичних масових заходів, інформатизації наукової та науково-організаційної діяльності й впровадження навчальної продукції науково-дослідної роботи в педагогічний процес підвищення кваліфікації працівників професійно-технічних навчальних закладів;

розробити конкретні заходи щодо подальшого вдосконалення наукової і науково-організаційної роботи, спрямування її на розв'язання актуальних завдань реформування професійної освіти і навчання.

Вдосконаленню практики застосування Закону України «Про професійно-технічну освіту» сприяє діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. Зазначені особливості розвитку сучасної вітчизняної освіти взагалі і професійно-технічної освіти зокрема спонукають наукові підрозділи до розроблення Закону України «Про професійну освіту» у тісній співпраці із Департаментом професійно-технічної освіти МОН України. Так, в основу взаємоузгодженої діяльності управлінських органів і наукових установ у галузі професійної освіти на 2011–2013 роки було покладено Програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України. Нову редакцію цього документа на 2014–2016 роки затверджено президентом НАПН України і Міністром освіти і науки України 31 жовтня ц. р. під час Загальних зборів НАПН України.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих сприяє опрацюванню на сучасних наукових засадах нормативних документів для регіональних органів виконавчої влади і федерацій та інших організацій роботодавців. Так, на засіданні бюро Відділення

10 вересня 2013 р. заслухано пропозицію Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Запорізької обласної державної адміністрації та Запорізької обласної федерації роботодавців щодо започаткування експерименту академічного рівня на тему «Науково-методичне забезпечення діяльності освітньо-професійного кластеру з формування трудового потенціалу регіону». Освітньо-професійний кластер — це добровільне об'єднання навчальних закладів, наукових установ, підприємств та організацій різних форм власності на принципах спільності інтересів (без права юридичної особи), що створюється для сприяння ефективної наукової, освітньої і організаційно-підприємницької діяльності регіону. Бюро Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України схвалило пропозицію, порушило клопотання перед Президією НАПН України щодо затвердження Програми експерименту, рекомендувало Інституту професійно-технічної освіти створити на громадських засадах на базі Запорізької обласної федерації роботодавців Центр розвитку професійної компетентності для забезпечення науково-методичного супроводу експериментальної роботи й запропонувало результати експерименту щорічно розглядати на засіданнях вченої ради Інституту професійно-технічної освіти, бюро Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, а також висвітлювати в засобах масової інформації.

Приділяється увага розвитку взаємодії з Криворізьким міським методичним центром професійно-технічної освіти. Укладено угоду щодо створення експериментального майданчика з теми: «Формування професійно мобільного кваліфікованого робітника». Бюро Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України підтримало пропозицію щодо включення методичного центру до навчально-наукового комплексу при Національній металургійній академії, створеного наказом Міністерства освіти і науки України від 20.08.2004 № 671 (експеримент з оволодіння робітничими професіями студентами ВНЗ).

Відділенням професійної освіти і освіти дорослих НАПН України виокремлено такі пріоритетні критерії відбору тем наукових досліджень, як: інноваційність, високий професіоналізм, соціальна затребуваність.

Практиці застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту»

активно сприяють структурні підрозділи Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. Так, Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України, Львівським науково-практичним центром професійно-технічної освіти, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Донецьким інститутом післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, Університетом менеджменту освіти, Навчально-науковим центром професійно-технічної освіти НАПН України здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. Інститутом професійно-технічної освіти укладено угоди про співпрацю з Департаментом професійно-технічної освіти МОН України, Інститутом інноваційних технологій та змісту освіти МОН України, Інститутом регіональних досліджень НАН України й Державною службою зайнятості Міністерства соціальної політики України, управліннями освіти і науки обласних державних адміністрацій Запорізької, Львівської, Донецької, Хмельницької, Чернігівської, Миколаївської, Сумської та інших областей з питань науково-методичного забезпечення підготовки кваліфікованих робітників. З цією метою розроблено перспективні плани спільної діяльності, якими передбачено проведення науково-практичних конференцій, семінарів, майстер-класів для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, підготовку навчально-методичної літератури тощо.

Останнім часом здійснювався моніторинг ефективності наукового супроводу підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ з урахуванням виявлення актуальних проблем та проведення цільових досліджень. У цьому контексті лабораторією «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО» Інституту професійно-технічної освіти НАПН України розроблено заходи для реалізації п. 10 «Розроблення та впровадження критеріїв ефективної діяльності професійно-технічних навчальних закладів» додатку 2 до Програми «Завдання і заходи з виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» (постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 495).

Науковими співробітниками Інституту професійно-технічної освіти НАПН України:

розроблено концепцію інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління професійно-технічною освітою;

здійснюється вивчення зарубіжного досвіду розроблення індикаторів та створення інформаційних аналітичних систем;

з урахуванням європейського досвіду проведення моніторингових досліджень якості й доступності професійної освіти і навчання, тенденцій розвитку комп'ютерно-орієнтованих систем моніторингу розроблено систему індикаторів стану, характеру функціонування й розвитку ПТНЗ. Запропоновані індикатори об'єднано у сім груп: працевлаштування, педагогічні кадри, фінансування, матеріально-технічна база, навчально-методичне забезпечення, результативність навчання, доступність професійно-технічної освіти;

розроблено загальносистемні програмні засоби — інформаційно-аналітичну систему управління «ПРОФТЕХ» для автоматизації проведення працівниками регіональних інформаційно-аналітичних центрів професійно-технічної освіти моніторингу ефективності діяльності професійно-технічних навчальних закладів, аналізу стану й прогнозування розвитку системи професійно-технічної освіти за галузевим спрямуванням;

загальносистемні програмні засоби «ПРОФТЕХ» розміщено на сервері Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, що науково супроводжуються працівниками лабораторії ВІАЦ ПТО;

розпочато педагогічний експеримент з апробації інформаційно-аналітичної системи (ІАС) «ПРОФТЕХ» і системи індикаторів ефективності діяльності професійно-технічного навчального закладу за галузевим спрямуванням регіональних інформаційно-аналітичних центрів професійно-технічної освіти, створених у структурі управлінь освіти і науки Дніпропетровської, Львівської, Черкаської, Харківської обласних державних адміністрацій, навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти м. Києва. Експериментом охоплено 261 професійно-технічний навчальний заклад цих регіонів, тобто третину ПТНЗ України;

апробовано систему індикаторів стану, характеру функціонування й розвитку ПТНЗ та підготовлено інформаційно-аналітичний збірник «ПРОФТЕХІНФО» за даними ІАС «ПРОФТЕХ»;

розроблено методики формування і підтримування в актуальному стані бази даних, інформаційно-аналітичного опрацювання даних цієї бази для підготовки проектів управлінських рішень;

визначено вимоги до технічного забезпечення системи «ПРОФТЕХ» та особливості її організаційно-функціональної

структури з урахуванням європейського досвіду здійснення моніторингових досліджень якості та доступності професійної освіти і навчання, тенденцій розвитку відповідних комп'ютерно-орієнтованих систем моніторингу;

розроблено програму навчання для методистів ПТНЗ з інформаційно-аналітичного забезпечення та методичні рекомендації щодо користування ІАС «ПРОФТЕХ»;

розроблено стратегію поширення ІАС «ПРОФТЕХ» у 22 регіонах України (передано Відділенню професійно-технічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України);

продовжено впровадження ІАС «ПРОФТЕХІНФО» в ПТНЗ м. Києва, Вінницької, Черкаської областей, Автономної Республіки Крим на основі угоди про спільну діяльність.

Об'єднання зусиль учених НАПН України і фахівців МОН України відкриває нові можливості для методологічного й науково-методичного супроводу розвитку сучасної професійної освіти, сприяє вирішенню стратегічних завдань, що стоять перед національною системою освіти в нових економічних та соціокультурних умовах, водночас зазначимо, що потребують наукового супроводу такі функції Департаменту професійно-технічної освіти МОН України:

участь у формуванні й забезпеченні реалізації державної політики розвитку професійно-технічної освіти;

створення нормативно-правової бази та відповідних умов для оволодіння учнями, слухачами робітничими професіями;

здійснення моніторингу якості професійно-технічної освіти;

визначення перспектив і пріоритетних напрямів розвитку професійно-технічної освіти;

розроблення державних вимог до рівнів та обсягів професійно-технічної освіти;

забезпечення контролю за реалізацією державної політики в галузі професійно-технічної освіти і дотримання чинного законодавства України про освіту у підвідомчих навчальних закладах;

участь у формуванні державної політики у сфері громадського і професійного виховання молоді, профілактиці негативних проявів у молодіжному середовищі й формування здорового способу життя;

участь у формуванні державної політики у сфері підготовки кваліфікованих робітників з числа дітей-інвалідів та їх адаптації до професійної діяльності у суспільстві;

координація діяльності регіональних органів управління освітою в частині реалізації ними вимог Конституції України та інших законодавчих актів з питань професійно-технічної освіти;

сприяння інтеграції вітчизняної професійно-технічної освіти у світовий простір із збереженням й захистом національних інтересів;

участь у міжнародному співробітництві в галузі професійної освіти;

участь у формуванні й розробленні стратегії кадрового забезпечення навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти;

участь у формуванні державної політики щодо захисту інформації й інформаційно-технічного забезпечення у сфері освіти і науки, молоді та спорту;

здійснення стратегічного й оперативного планування діяльності Міністерства у сфері захисту інформації та інформаційно-технічного забезпечення в освіті й науці;

організація та координація робіт, пов'язаних із захистом інформації в автоматизованих системах (АС), необхідність захисту якої визначається її власником або чинним законодавством;

підтримка необхідного рівня захищеності інформації, ресурсів і технологій;

розроблення проектів нормативних і розпорядчих документів, чинних у межах Міністерства, згідно з якими має забезпечуватися захист інформації в АС;

співпраця з місцевими органами виконавчої влади з питань реалізації державної політики в сфері захисту інформації й інформаційно-технічного забезпечення в освіті і науці;

участь у міжнародному співробітництві в сфері захисту інформації та інформаційно-технічного забезпечення в освіті й науці.

В усіх інститутах і центрах НАПН України посилено увагу до науково-методичного забезпечення якості професійно-технічної освіти. Започатковано дослідження, які спрямовані на підготовку науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо забезпечення якості професійно-технічної освіти, підвищення економічної ефективності освіти в сучасних умовах з урахуванням національних потреб та прогресивних ідей зарубіжного досвіду, впровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій навчання, зокрема інформаційно-комунікаційних, модульних, проектних, дистанційних тощо.

Науковці Інституту професійно-технічної освіти НАПН України посилили увагу до розроблення освітніх стратегій. Запропоновано деякі теми, спрямовані на розроблення маркетингового напрямку в діяльності професійно-технічних навчальних закладів, що сприятиме підвищенню економічної ефективності професійної освіти.

Дедалі більш помітною стає тенденція розгортання співпраці науковців з роботодавцями, органами державної влади й управління в регіонах. Співробітники Інституту професійно-технічної освіти НАПН України беруть участь у розробленні Національної рамки кваліфікації, проекту стратегії розвитку Національної системи кваліфікації. Нині співробітники беруть участь у розробці галузевих рамок кваліфікації, професійних і освітніх стандартів підготовки кваліфікованих робітників на компетентнісній основі. За спільною ініціативою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України і Ради Запорізької обласної федерації роботодавців у 2012 р. створено Запорізький регіональний освітньо-професійний кластер з метою сприяння вирішенню проблем формування трудового потенціалу області відповідно до потреб ринку праці на засадах соціального партнерства. Лабораторія змісту професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України співпрацює з Інститутом зварювання НАН України ім. О. Є. Патона щодо розроблення укрупненої професії «Зварник» й відповідного електронного ресурсу для підготовки майбутніх зварювальників.

У планах НДР передбачено теми і підтеми, спрямовані на дослідження економічної ефективності як важливої якості професійної підготовки виробничого персоналу, зокрема: «Економічні основи професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві»; «Методичні основи професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві з використанням аспектів енергоефективності»; «Формування інформаційного простору педагогів ПТНЗ засобами «хмарних технологій» та інші теми.

У Львівському науково-практичному центрі професійно-технічної освіти НАПН України у 2013 році розпочато дослідження «Економічні чинники забезпечення якості професійно-технічної освіти».

Науковці Інституту професійно-технічної освіти приділяють увагу дослідженню проблем: підготовки учнівської молоді

до вибору й реалізації професійної кар'єри; проектування змісту професійно-технічної освіти, що здійснюється на основі компетентнісного підходу в контексті вимог європейського освітнього простору; врахування умов високотехнологічного виробництва у підготовці кваліфікованих робітників. Лабораторією управління професійно-технічною освітою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України заплановано дослідження, спрямоване на створення у професійних навчальних закладах маркетингових центрів, що є однією із складових економічного забезпечення розвитку професійно-технічної освіти.

Науковцями здійснено наукову експертизу і підтримку ініціативи педагогічної громадськості щодо об'єднання вищих навчальних закладів першого рівня акредитації з професійними ліцеями й училищами з метою створення професійних коледжів за двома напрямками підготовки: робітників високої кваліфікації та кваліфікованих робітників із можливістю їх подальшого навчання у вищих навчальних закладах відповідного профілю. Результати експертизи враховано у проекті Закону України «Про професійну освіту», підготовленому з участю наукових співробітників Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

З метою розширення можливостей профільного навчання у старшій школі розроблено дидактичний комплекс програм елективних спецкурсів профільного навчання старшокласників (технологічний напрям) на базі професійно-технічних навчальних закладів аграрного профілю; підготовлено анований бібліографічний покажчик «Сучасні тенденції розвитку профільного навчання учнів старшої школи (технологічний напрям) на базі професійно-технічних навчальних закладів».

З участю науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України розроблено навчальні курси: «Основи галузевої економіки та підприємництва», «Техніка пошуку роботи», «Пластична анатомія і ліплення», «Рисунок», «Живопис», «Креслення і перспектива», «Дизайн художніх виробів з кераміки», «Історія кераміки», «Охорона праці» та впроваджено у навчально-виховний процес комунального закладу «Малобілозерська естетична гімназія-інтернат «Дивосвіт» Запорізької обласної ради.

Розроблено і впроваджено у спеціалізованих середніх загальноосвітніх навчальних закладах художньо-естетичного профілю критерії педагогічної діагностики рівнів сформованості

художньо-естетичної культури учнівської молоді; систему контролю навчальних досягнень учнів професійно-технічних навчальних закладів аграрного профілю під час вивчення спеціальних дисциплін.

Наукові співробітники Інституту професійно-технічної освіти беруть участь у міжнародному проєкті «Twining», яким передбачається залучення іноземних експертів до виконання тем щодо управління професійною освітою, впровадження інноваційних методик навчання, розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти тощо.

Науковими співробітниками цього Інституту досліджено теоретико-методологічні засади розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління. Пріоритетним підходом до розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти визначено модульно-компетентнісний підхід до побудови змісту навчання з конкретної професії, зорієнтований на результати навчання, набуття особою необхідних компетенцій для самостійної трудової діяльності. Обґрунтовано такі принципи розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти: системності, гнучкості, прозорості, безперервності, індивідуалізації. Узагальнено методика розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління з урахуванням особливостей і перспектив розвитку вітчизняної професійної освіти. Виявлено дидактичні умови інтеграції змісту навчання у підготовку робітників за інтегрованими професіями. Підготовлено й затверджено МОН України «Методичні рекомендації щодо розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу», видано монографію «Професійні стандарти: теорія і практика розроблення».

Теорія і практика професійного навчання набула подальшого розвитку у процесі дослідження науково-методичних засад професійної підготовки кваліфікованих робітників. Узагальнено результати впровадження у практику роботи ПТНЗ, на базі яких проводиться експеримент, комплексу науково-педагогічних заходів, що сприяють підвищенню ефективності формування професійної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників: формування позитивної мотивації до обраної професії; впровадження інноваційних підходів до методичних засад формування професійної компетентності під час навчання в ПТНЗ;

використання цих підходів на заняттях з циклу спеціальних дисциплін професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Обґрунтовано компоненти професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників (мотиваційний, когнітивний, рефлексивний, поведінковий), окреслено рівні її сформованості: індиферентний, ситуативний, оптимальний, адаптивний. Доведено результативність методики впровадження у професійну підготовку кваліфікованих робітників інтерактивних методів навчання, кейс-технологій. Впроваджено технологію тестового контролю як цілісну систему етапів створення інструментарію, проведення перевірки, оцінювання результатів тестування. За результатами дослідження підготовлено монографії: «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції», «Науково-методичні засади підготовки педагога професійного навчання до формування економічної культури учнів ПТНЗ».

Проблеми теорії і практики професійного навчання також досліджувалися й під час виконання інших тем. За результатами дослідження науковими співробітниками Львівського центру професійно-технічної освіти НАПН України теоретичних і методичних засад професійно-технічної підготовки кваліфікованих робітників за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці, обґрунтовано теоретико-методичні засади модернізації професійно-технічної освіти. Дослідження гуманітарної освіти у контексті професійно-технічної підготовки фахівців сфери обслуговування включало підтеми з теоретико-методологічних і навчально-виховних аспектів курсу «Основи психології», методичних засад гуманітарної освіти й виховання учнів ПТНЗ у процесі вивчення предмета «Людина і суспільство», сучасних освітніх технологій мовної підготовки та культурологічної освіти майбутніх фахівців сфери обслуговування, теоретичні й методичні засади природничо-математичної підготовки кваліфікованих робітників, зокрема: біологічної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ кулінарного профілю; методичних особливостей навчання фізики фахівців сфери обслуговування; інформатизації навчально-виховного процесу у професійно-технічних навчальних закладах будівельного профілю; навчання математики у ході підготовки кваліфікованих робітників; інтеграції природничих знань у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників;

загальноосвітній та професійній підготовці як важливої умови соціалізації осіб, які перебувають у закладах пенітенціарної системи; теоретико-методичні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців на основі інтегративного підходу з такими підтемами: формування професійної компетентності, професійного мислення майбутніх робітників за допомогою інтегративних курсів; організаційно-педагогічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі професійно-практичної підготовки; формування професійної компетентності майбутніх фахівців на уроках виробничого навчання; майбутніх фахівців швейного профілю; теоретико-методологічні засади організації підготовки робітничих кадрів з актуальних професій з такими підтемами: психолого-андрагогічні засади підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів ПТНЗ; підвищення ефективності управління системою професійної освіти й навчання в регіоні; формування професійних компетенцій в учнів ПТНЗ; організація творчої діяльності учнів ПТНЗ; організація професійно-практичної підготовки робітників сфери послуг з числа незайнятого населення у професійно-технічних навчальних закладах; використання ІКТ для підвищення ефективності управління ПТНЗ; організація ступеневої професійно-технічної освіти в умовах ринку; психологічне забезпечення професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців з такими підтемами: формування культури міжособистісних стосунків у професійній сфері; психологічне забезпечення педагогічної взаємодії в ПТНЗ; психолого-педагогічні умови формування емоційної компетентності майбутніх фахівців професій типу «людина–людина», превентивна діяльність психологічної служби ПТНЗ, психолого-тренувальні комплекси на базі психолого-тренувальної смуги.

У ході комплексного дослідження виокремлено структурні компоненти комунікативної культури фахівців сфери обслуговування; гуманітарно-ціннісний вимір педагогічної взаємодії учасників навчального процесу; основні напрями впровадження інформаційних технологій у навчальний процес; визначено психолого-педагогічні умови підготовки особового складу підрозділів; структурні компоненти емоційної компетентності; психологічні механізми ефективної педагогічної взаємодії; стратегії превентивної діяльності психологічної служби професійно-технічних навчальних закладів. Виявлено рівень комунікативної культури та

культури міжособистісних стосунків, уявлення про цінності молоді та фахові цінності. Уточнено комплекс психолого-педагогічних умов формування емоційної компетентності майбутніх фахівців.

За результатами комплексного дослідження теоретичних і методичних засад професійно-технічної підготовки кваліфікованих робітників за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці, підготовлено рукописи п'яти монографій: «Актуальні проблеми гуманітарної освіти у професійно-технічних навчальних закладах», «Гуманітарна освіта і потреби ринку праці», «Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців», «Теоретико-методичні засади організації підготовки робітничих кадрів з професій, що користуються попитом на ринку праці», «Інформатизація навчального процесу у ПТНЗ будівельного профілю», навчальні і навчально-методичні посібники.

У забезпеченні якості професійної освіти і навчання важливими є результати досліджень Інституту професійно-технічної освіти НАПН України з проблем професійного навчання на виробництві. Уперше розроблено концепцію і модель професійного навчання незайнятого населення на виробництві за індивідуальною формою; концепцію модульного професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві; методику планування й організації модульного навчального процесу в умовах виробництва з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду; методику розроблення навчальних програм і дидактичних матеріалів професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві.

Набули подальшого розвитку: зміст понять «професійний розвиток персоналу підприємств», «педагогічні умови професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві», «додаткові трудові навички», «ефективність професійного навчання персоналу підприємств»; підходи до визначення видів і форм навчання незайнятого населення на виробництві. За результатами завершеного дослідження підготовлено чотири монографії: «Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві», «Організаційно-економічні аспекти професійного навчання на виробництві», «Професійна підготовка робітничих кадрів в Україні», «Професійне навчання незайнятого населення».

Значну увагу науковці приділяють проблемам професійного виховання, психології професійної освіти, організаційної психології та психології праці. Вперше теоретично обґрунтовано

психолого-педагогічні засади організації предметного середовища, сприятливого для підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення; забезпечення психолого-педагогічного супроводу професійної орієнтації учнів на робітничі професії; використання у профорієнтаційній роботі методів психодіагностики, психокорекції та консультивання учнівської молоді. Сформульовано концептуальні положення щодо ефективного професійного саморозвитку особистості, формування позитивного ставлення до робітничих професій в умовах ПТНЗ, психолого-педагогічної допомоги в адекватному сприйнятті вимог і потреб сучасних роботодавців. Удосконалено форми і методи активізації процесу професійного самовизначення учнівської молоді, формування і розвитку свого професійного образу «Я», рефлексії власних професійних можливостей. Набули подальшого розвитку психолого-педагогічні умови формування готовності педагогічних працівників до професійного виховання учнів ПТНЗ; положення щодо сутності мистецтва та його ролі у формуванні художньо-естетичної культури особистості; критерії педагогічної діагностики рівнів сформованості художньо-естетичної культури в учнів професійних і спеціалізованих середніх загальноосвітніх навчальних закладів художньо-естетичного профілю.

До найвагоміших теоретичних здобутків науковців лабораторії професійної орієнтації і виховання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України варто також віднести розроблення Концепції професійної орієнтації молоді на робітничі професії, заслуханої й схваленої на засіданні Ради з професійної орієнтації при Кабінеті Міністрів України 21 лютого 2012 року і рекомендованої для використання на рівні центрів зайнятості та навчальних закладів. Концепція професійної орієнтації молоді на робітничі професії передбачає розв'язання актуальних соціально-педагогічних завдань підвищення якості трудового потенціалу країни, підвищення престижності робітничих професій, створення когнітивно-мотиваційної бази усвідомленого вибору молоддю робітничих професій як стартової ланки професійної кар'єри.

Під час виконання теми «Педагогічні засади децентралізації управління професійно-технічною освітою» вперше теоретично обґрунтовано: концептуальні засади децентралізації в умовах сучасного ринку праці, підходи до розподілу повноважень органів освіти і науки на загальнодержавному й регіональному

рівнях; педагогічні засади взаємодії суб'єктів управління професійно-технічною освітою; культурологічні засади управлінської діяльності керівників ПТНЗ; педагогічні умови розвитку функціональної компетентності директора ПТНЗ у міжкурсовий період підвищення кваліфікації. Виокремлено необхідність досліджень з економічної ефективності управління ПТО. Здійснено класифікацію управлінських функцій керівника ПТНЗ у умовах децентралізації управління освіти, розроблено модель розвитку функціональної компетентності директора ПТНЗ. Удосконалено науково-методичне забезпечення процесів децентралізації управління професійно-технічною освітою. Набули подальшого розвитку науково-методичні аспекти підготовки суб'єктів управління професійно-технічною освітою до взаємодії; методика контактної взаємодії суб'єктів управління ПТО, сутнісні характеристики культурологічного підходу до управління професійно-технічними навчальними закладами; соціально-культурні та педагогічні умови реалізації культурологічного підходу до управлінської діяльності керівників професійно-технічних навчальних закладів у сучасних умовах; економетричні методи дослідження економічних аспектів функціонування системи ПТО. За результатами дослідження підготовлено дві монографії: «Децентралізація управління професійно-технічною освітою», «Взаємодія суб'єктів управління професійно-технічною освітою: теорія і практика».

Виконується прикладне дослідження «Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів». Розроблено технологію дидактичного проектування електронних підручників. Головним досягненням є застосування дидактико-психологічних рішень, що забезпечують адаптацію електронних підручників до індивідуальних здібностей осіб, які навчаються. Обґрунтовано організаційно-педагогічні підходи до формування контент-бібліотеки та поурочного використання електронних підручників. Створено майданчики для проведення експериментальної перевірки електронних програмно-педагогічних засобів.

Інститутом професійно-технічної освіти спільно з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН України залучено до формування комп'ютерно-орієнтованих навчальних матеріалів близько 80 викладачів ПТНЗ Донецької, Запорізької, Чернігівської та інших областей України, які попередньо пройшли

навчання. З цією метою співробітники лабораторії підручникотворення для ПТО розробили тематичний план і програму підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, проведено відповідні заняття. Загальний обсяг їх складає 864 год.

Підготовлено до друку методичні рекомендації з розробки електронних підручників за новою дидактико-психологічною технологією, аналогів якій в інших країнах немає. Спільними зусиллями розроблено 7 електронних підручників для ПТНЗ з аграрної, машинобудівної та будівельної галузей.

За проміжними результатами підготовлено аналітичний звіт «Використання інформаційних і комунікаційних технологій у професійно-технічній освіті». Матеріали звіту використано у доповідях для Міжнародної зустрічі ЮНЕСКО «Створення потенціалу та розвиток професійно-технічної освіти у Співдружності Незалежних Держав», яка відбулась в м. Уфі 29 червня – 1 липня 2011 року.

Розроблено та апробовано навчальний курс «Основи енергоефективності» (20 год.), який впроваджений більш як у 50 ПТНЗ машинобудівної, будівельної галузей та сфери послуг. Цей курс наказом МОН України № 947 від 13.10.2010 р. «Про затвердження Типової базисної структури навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах» внесено до загальної професійної підготовки в усіх ПТНЗ України. З метою впровадження навчального курсу «Основи енергоефективності» систематично проводяться тренінги в навчальних підрозділах підприємств і ПТНЗ машинобудівної, будівельної галузей та сфери послуг.

Із напрямку здорового способу життя розроблено і апробовано: методику формування професійної культури майбутніх кваліфікованих робітників за результатами проведення пілотного конкурсу «Молодь обирає здоров'я»; технологію педагогічної підтримки учнівського самоврядування; програми і посібник з проблем формування здорового способу життя й запобігання появі негативних залежностей в учнів ПТНЗ.

За результатами дослідження створено 16 укрупнених (інтегрованих) професій, на які розроблено стандарти з урахуванням запитів ПТНЗ та потреб роботодавців.

Спільно з Департаментом професійно-технічної освіти та Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН України

підготовлено методичні рекомендації щодо розроблення стандартів на основі компетентнісного підходу, які були затверджені наказом МОН України 26.04.2012. Це дало змогу розробити проект Державного стандарту професійно-технічної освіти (ДСПТО) з професії «Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвектора)» (згідно з домовленістю із компанією СКМ) й розпочати розробку ДСПТО нового покоління з 11 інтегрованих професій будівельного, машинобудівного напрямку, сфери послуг, яких раніше не було на ринку праці.

Розроблено ДСПТО нового покоління для професії «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів» (Хмельницький професійний ліцей електроніки), навчальним закладом отримано ліцензію на підготовку робітників за цією професією.

Розроблено проект ДСПТО нового покоління для професії «Демонстратор-консультант із продажу інформаційно-комунікаційного устаткування».

Підрозділами Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України значна увага приділяється підготовці і проведенню організаційно-наукових заходів. Відділенням спільно з Інститутом педагогіки Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих Російської академії освіти на базі Хмельницького національного університету проведено VII Міжнародну конференцію «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (16–18 жовтня, м. Хмельницький). Успішно реалізуються наукові проекти за галузевою тематикою із залученням відомих зарубіжних учених: Міжнародний форум «Польща–Україна», науковий дебют «Сталий розвиток» (проект екс-голови і депутата Європарламенту професора Єжи Бузeka), циклічні міжнародні конференції. З метою розвитку профільного навчання учнів старшої школи Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України проведено у різних регіонах України такі наукові заходи:

всеукраїнська науково-практична конференція «Естетичні та етичні засади саморозвитку педагогічної майстерності викладачів спеціалізованих навчальних закладів художньо-естетичного профілю», 19–20 квітня 2012 року, Полтавська обл., с. Опішня;

всукраїнська науково-практична конференція «Шляхи удосконалення трудового виховання та профільного навчання учнівської молоді в сучасних умовах роботи міжшкільних навчально-виробничих комбінатів», 29 вересня 2012 року, Кіровоградська область, м. Гайворон;

міжрайонний науково-практичний семінар «Створення середовища для профільної підготовки професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентнісного підходу», 24 травня 2012 року, Херсонська область, м. Гола Пристань;

круглий стіл «Профільне навчання (технологічний напрям) учнів школи: досвід, проблеми, перспективи» у рамках II Міжнародної виставки «Сучасні навчальні заклади».

Окреслено перспективи подальшої спільної діяльності НАПН України і МОН України у галузі професійної освіти і навчання, зокрема, передбачено розробку:

88 державних стандартів професійно-технічної освіти з робітничих професій на основі компетентнісного підходу;

методичних рекомендацій щодо організації діяльності маркетингової служби у професійно-технічному навчальному закладі; використання критеріїв оцінювання результатів діяльності професійно-технічних навчальних закладів (для проведення державної атестації); щодо роботи з контент-бібліотекою підручників із спецпредметів у html-форматі; створення електронного підручника для ПТНЗ; стосовно підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі допрофесійної та професійної підготовки; формування соціально-психологічної компетентності в учнів ПТНЗ; щодо організації дистанційного навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів; щодо використання системи ЄДБО в практичній діяльності ПТНЗ;

критеріїв і технологій оцінювання результатів підготовки кваліфікованих робітників з робітничих професій (для проведення державної атестації);

електронного підручника «Технологія токарної обробки» (відповідно до ДСПТО 8211.2. — «Токар»);

Концепції освітнього маркетингу в системі професійно-технічної освіти та науково-методичного посібника з питань розвитку маркетингової компетентності керівників ПТНЗ;

словника «Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників ПТНЗ»;

навчальних посібників: «Технологія опоряджувальних робіт (для учнів ПТНЗ будівельного профілю)», «Організація і техніка обслуговування (для учнів ПТНЗ галузі ресторанного господарства)», «Технологія верстатних робіт (для учнів ПТНЗ машинобудівного профілю)», «Сільськогосподарські і меліоративні машини (для підготовки кваліфікованих робітників аграрної галузі)», «Системи впорскування бензину та керування двигуном (для підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі)», «Будівельні конструкції (для підготовки кваліфікованих робітників будівельної галузі)»;

посібників: «Формування професійних комунікативних якостей майбутніх фахівців сфери обслуговування», «Тренінг управління емоціями у професійній діяльності», «Формування готовності учнів ПТНЗ до вибору й реалізації професійної кар'єри», «Педагогічні технології підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри» й ін.

Водночас стрімке технологічне переоснащення галузей економіки та сфери послуг призводить до незатребуваності значної кількості робітничих професій і спеціальностей, зменшення попиту на робітників низької кваліфікації і, навпаки, зростає попит на кваліфікованих робітників з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічно складного обладнання, пристроїв. Особливим попитом користуються універсальні робітники.

Основними причинами зниження якості підготовки робітничих кадрів є: неналежне прогнозування потреб ринку праці в освітніх послугах; відсутність дієвого механізму взаємодії роботодавців і професійно-технічних навчальних закладів; нерозробленість переліку інтегрованих професій з підготовки кваліфікованих робітників (чинний Державний перелік професій включає понад 3 тис. професій, але не враховує світових тенденцій, пов'язаних зі скороченням професій і розширенням сфери професійної діяльності тощо).

Чинне законодавство України уможливило забезпечення фінансування професійно-технічних навчальних закладів відповідно до Закону. Однак мають місце порушення норм статей 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51 Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти, що

негативно позначається на якості підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. У більшості областей казначейства затримують перерахування бюджетних та позабюджетних коштів на придбання навчальної і методичної літератури, технічних засобів навчання, необхідного устаткування для майстерень, будівельних матеріалів для проведення ремонтних робіт. Кошти, зароблені учнями ПТНЗ під час виробничої практики, використовуються на оплату комунальних послуг, а не на модернізацію матеріально-технічної бази закладів. Усунення цих недоліків потребує прийняття відповідних рішень на загальнодержавному рівні.

Президія НАПН України, наукові підрозділи Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України у планах роботи на наступний рік передбачили здійснення заходів, спрямованих на обґрунтування і розроблення стратегічних напрямів модернізації підготовки кваліфікованих робітників для сучасних галузей економіки.

**Академік-секретар
Відділення професійної
освіти і освіти дорослих
НАПН України**

Н. Г. Ничкало

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ У 1991 – 2013 РОКАХ: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО ПОЛЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ (ПТО)

1. Прийнято Закони України:

«Про професійно-технічну освіту» (№ 103/98 від 10.02.1998 р.).

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань професійно-технічної освіти» (№ 1158–IV від 11.09.2003 р.).

«Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» (№ 2150–IV від 04.11.2004 р.). Втратив чинність з прийняттям нової редакції Закону України «Про зайнятість населення» (№ 5067–VI від 05.07.2012 р.).

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», (№ 309–VI від 03.06.2008 р.), зокрема до статті 90 Бюджетного кодексу України та статті 50 Закону України «Про професійно-технічну освіту» щодо фінансування професійно-технічних навчальних закладів як з державного, так і з місцевих бюджетів.

«Про професійний розвиток працівників» (№ 4312–VI від 12.01.2012 р.).

«Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (№ 5026–VI від 22.06.2012 р.), у тому числі містить норми щодо професійно-технічної освіти, внесено зміни до ряду статей Закону України «Про професійно-технічну освіту», зокрема до статті 29 щодо організації виробничого навчання та виробничої практики.

«Про зайнятість населення» (№ 5067–VI від 05.07.2012 р.), у тому числі містить норми щодо професійного навчання громадян.

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України,

Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України» (№ 5460–VI від 16.10. 2012 року).

Цим законом у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні внесені зміни до 63 законодавчих актів, які регулюють діяльність 12 центральних органів виконавчої влади, у тому числі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Державної служби інтелектуальної власності, Державної служби молоді та спорту, Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації, Державної інспекції навчальних закладів. Внесені, зокрема, зміни і до ряду статей Закону України «Про професійно-технічну освіту».

«Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення управління професійно-технічною освітою» (№ 5498–VI від 20.11.2012 року). Закон створює умови для оперативного прийняття управлінських рішень з професійно-технічної освіти та її фінансового забезпечення, посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні трудового потенціалу країни з максимальним врахуванням потреб регіонів у кваліфікованих робітниках.

«Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» (№ 5499– VI від 20.11.2012 року). Закон врегульовує питання формування державного замовлення з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці і орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, а також визначає засади розміщення державного замовлення.

2. Прийнято Постанову Верховної Ради України «Про стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні» (2003 р.).

3. Проекти законів у Верховній Раді України станом на 31.12.2013 р.

Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про професійно-технічну освіту» та деяких інших законодавчих актів щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих

професій, реєстраційний № 1057 від 12.12.2012 р., поданий народними депутатами України П. М. Симоненком, С. П. Кілінкаровим, О. П. Зубчевським, О. Ю. Буховцем, С. В. Гончаровим.

Метою законопроекту є створення умов для підвищення ролі та престижності робітничих професій, підвищення якості професійно-технічної освіти, встановлення гарантій для працівників цієї сфери і здобувачів професійно-технічної освіти, запровадження пільг для підприємств, установ, організацій, які беруть участь у підготовці кваліфікованих робітників.

Готується до розгляду у першому читанні.

Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих професій, реєстраційний № 058 від 12.12.2012 р., поданий народними депутатами України П. М. Симоненком, С. П. Кілінкаровим, О. П. Зубчевським, О. Ю. Буховцем, С. В. Гончаровим.

Законопроектом пропонується розширити перелік витрат, дозволених для включення до податкової знижки і зменшення загального річного оподаткованого доходу платника податку — фізичної особи за наслідками звітного податкового року на суму коштів, сплачених таким платником на користь професійно-технічних навчальних закладів на зміцнення їх навчально-матеріальної бази, а також на суму податку на землю, що використовується в сільськогосподарському обороті і надається для виробничого навчання учнів. Крім того, пропонується звільнити професійно-технічні навчальні заклади від сплати збору за першу реєстрацію транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, які передані їм у користування підприємствами транспортної промисловості.

Готується до розгляду у першому читанні.

Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо вдосконалення підготовки працівників робітничих професій, реєстраційний № 1092 від 13.12.2012 р., поданий народним депутатом України П. М. Симоненком. Законопроектом пропонується включити підготовку кваліфікованих робітників у системі професійно-технічної освіти до захищених видатків Державного бюджету України.

Готується до розгляду у першому читанні.

Проект Закону про систему професійних кваліфікацій, реєстраційний № 0957 від 12.12.2012 р., поданий народними депутатами України О. Б. Шевчуком, Я. М. Сухим, В. С. Курилом.

Законопроект передбачає формування системи професійних кваліфікацій в Україні, проведення оцінки компетентності осіб та присвоєння (підтвердження) професійних кваліфікацій, створення системи органів управління у сфері підтвердження кваліфікацій, фінансування системи професійних кваліфікацій та ін.

02.10.2012 р. прийнятий за основу, 20.11.2012 р. розглянутий у другому читанні та прийняте рішення про направлення на повторне друге читання.

4. Питання професійно-технічної освіти в рішеннях та рекомендаціях Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти неодноразово детально аналізував ситуацію в системі професійно-технічної освіти й розглядав на своїх засіданнях.

Затверджувалися відповідні рішення та рекомендації, які надсилалися до Кабінету Міністрів України, міністерств, обласних державних адміністрацій, наукових установ, громадських організацій.

З ініціативи та за участю членів Комітету і працівників секретаріату проблеми професійно-технічної освіти були розглянуті в уряді, на колегіях Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, обласних державних адміністрацій, засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України. Прийнята Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, затверджені плани дій центральних органів виконавчої влади і наукових установ, а також регіональні програми розвитку професійно-технічної освіти. Проведено велику кількість круглих столів, конференцій, семінарів, на яких обговорювалися проблеми профтехосвіти та готувалися пропозиції щодо оперативного й ефективного їх розв'язання.

11 червня 2008 року Комітет розглянув на своєму засіданні питання «Про виконання Міністерством освіти і науки України, Академією педагогічних наук України статей 7 і 29¹ Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині науково-методичного забезпечення професійно-технічної освіти, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій». Було затверджено відповідне рішення та надіслане до Кабінету Міністрів України, галузевих міністерств, обласних державних адміністрацій, Академії педагогічних наук України для виконання прийнятих рекомендацій.

У грудні 2008 року, розуміючи надзвичайну важливість питання, Комітет надіслав Кабінету Міністрів України Рекомендації «Про виклики для вітчизняної науки та освіти в контексті світової фінансової та економічної кризи», в яких із 48 пунктів 17 присвячені професійно-технічній освіті.

У березні 2009 року Комітет ще раз повернувся до пошуку оптимальних шляхів модернізації профтехосвіти, підготував та надіслав уряду ґрунтовні, максимально конкретизовані «Пропозиції щодо першочергових заходів, спрямованих на удосконалення функціонування системи професійно-технічної освіти України в умовах фінансово-економічної кризи».

11 березня 2010 року Комітет у порядку контролю розглянув питання щодо виконання Міністерством освіти і науки України та Національною академією педагогічних наук України рішення Комітету з питань науки і освіти від 11 червня 2008 року щодо реалізації чинного законодавства в сфері професійно-технічної освіти. За результатами затверджено рішення з відповідними рекомендаціями державним виконавчим органам різного рівня та надіслане для організації виконання до Кабінету Міністрів України, обласних державних адміністрацій, наукових установ.

13 січня 2011 року Комітет у порядку контролю розглянув питання щодо виконання Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, іншими центральними та регіональними органами виконавчої влади, Національною академією педагогічних наук України рішення Комітету з питань науки і освіти від 11 березня 2010 року щодо реалізації чинного законодавства у сфері професійно-технічної освіти.

З цього питання прийнято рішення, яким, зокрема, передбачалося проведення комітетських слухань. Зумовлене таке рішення було значною кількістю проблем у професійно-технічній освіті, більшість з яких тісно пов'язані з іншими сферами державної політики та станом економіки в Україні.

21 грудня 2011 року відбулися комітетські слухання на тему: «Про участь центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців у формуванні трудового потенціалу держави та професійній підготовці кваліфікованих робітників для сучасної економіки України», в яких взяли участь народні депутати України, а також майже 100 представників центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців,

наукових установ, навчальних закладів, громадських організацій, профспілок.

Головною метою слухань було визначено аналіз реальної ситуації та формування пропозицій, спрямованих на об'єднання зусиль усіх соціальних партнерів у вирішенні проблем відтворення трудового потенціалу високої професійної кваліфікації в нашій державі, що надзвичайно важливо в умовах економічних реформ та відродження потужного виробництва.

З глибоким аналізом зазначеної проблеми та конкретними пропозиціями щодо її вирішення виступили Голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Максим Луцький, секретар Комітету Катерина Самойлик, голова підкомітету з питань фахової освіти Віталій Курило, перший заступник Міністра соціальної політики Василь Надрага, заступник міністра аграрної політики та продовольства Сергій Мельник, заступник голови Федерації роботодавців України Олексій Мірошниченко, директор департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту В'ячеслав Супрун, директор департаменту стратегії реформування житлово-комунального господарства Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Наталія Олійник, начальник відділу з питань освіти, науки та інновацій Рахункової палати України Валентина Щегель, директор Науково-дослідного інституту соціально-трудова відносин Сергій Мельник, ректор Української інженерно-педагогічної академії Олена Коваленко, президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти Микола Садовий, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України Неля Ничкало, заступник директора департаменту макроекономічної політики, стратегічного планування та прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі Олександр Савенко, завідувач відділу Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України Лариса Лісогор.

За підсумками слухань схвалено Рекомендації, які надіслані для організації виконання до Кабінету Міністрів України, міністерств, обласних державних адміністрацій, об'єднань роботодавців, наукових установ, громадських організацій, а також за матеріалами слухань Парламентським видавництвом видана книга.

5 червня 2013 року Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти в порядку контролю за виконанням прийнятих рішень розглянув питання щодо виконання Рекомендацій комітетських слухань «Про участь центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців у формуванні трудового потенціалу держави та професійній підготовці кваліфікованих робітників для сучасної економіки України», схвалених рішенням Комітету від 10 січня 2012 року, протокол № 54.

Заслухавши інформацію заступника міністра освіти і науки України Б. М. Жебровського, начальника управління з питань професійного розвитку і кваліфікації Міністерства соціальної політики України О. О. Вакуленко, першого заступника голови Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні О. В. Мірошниченка та проаналізувавши матеріали на 196 аркушах міністерств освіти і науки, соціальної політики, економічного розвитку і торгівлі, фінансів, регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, аграрної політики та продовольства, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Комітет відзначив таке.

Рекомендації були розглянуті в Кабінеті Міністрів України. Прем'єр-міністр України доручив центральним та регіональним органам виконавчої влади організувати роботу щодо їх виконання.

Станом на травень 2013 року з 15 пунктів Рекомендацій 14 виконано або перебуває у стадії виконання.

Протягом 2012 року активізувалася робота щодо законодавчого врегулювання проблем формування трудового потенціалу держави та організації професійної освіти і навчання в Україні як в навчальних закладах, так і на виробництві. Верховна Рада України прийняла шість законів України: «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення управління професійно-технічною освітою», «Про професійний розвиток працівників», «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України,

Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності». Міністерством освіти і науки України створена експертна робоча група з підготовки проекту Закону «Про професійну освіту».

Кабінет Міністрів України прийняв дев'ять і підготував до затвердження низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на визначення та запровадження методики формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку кадрів, методики розрахунку вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, порядку стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, організації виробничої практики учнів, працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням, тощо.

Центральні та регіональні органи виконавчої влади здійснили ряд організаційно-управлінських заходів, затвердили відповідні плани роботи та регіональні програми. Затверджена Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

Народні депутати відзначили, що в цілому інформаційні матеріали, які надійшли до Комітету, свідчать про позитивні результати в роботі органів виконавчої влади всіх рівнів, спрямованій на організацію виконання Рекомендацій комітетських слухань.

Водночас народні депутати вказали на ряд проблем, які необхідно вирішувати органам виконавчої влади на всіх рівнях і які потребують подальшої уваги і контролю з боку Комітету з питань науки і освіти.

Перше. Кабінет Міністрів України у 2012 році не забезпечив фінансування в повному обсязі заходів на реалізацію Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. Програмою було передбачено виділення коштів у сумі 351,4 млн грн, у тому числі з державного бюджету — 86,4 млн грн, з місцевих бюджетів — 215,4 млн грн, з інших джерел — 49,8 млн гривень.

Із державного бюджету кошти фактично не виділялися (всього профінансовано 0,15 % від запланованого Програмою). З місцевих бюджетів виділено близько 33 млн грн, або 15,3 % від запланованого Програмою. З інших джерел використано близько 51 млн грн (власні надходження професійно-технічних навчальних закладів від навчально-виробничої діяльності, платних освітніх послуг, коштів соціальних партнерів, благодійних внесків), що становить 102,4 % від запланованого Програмою.

Друге. Незадовільною залишається навчально-матеріальна база більшості професійно-технічних навчальних закладів машинобудівного, аграрного профілю, транспорту, зв'язку, в яких понад 90 відсотків навчальної техніки та обладнання є фізично та морально застарілі й непридатні для використання в навчальному процесі. Для організації якісного навчання в навчальних закладах системи професійно-технічної освіти у 2012 році не вистачало 168 навчальних кабінетів, 45 лабораторій, 24 навчально-виробничих майстерень. Забезпеченість підручниками з дисциплін професійної підготовки у 2012 році становила 70,5 відсотка, а з загальноосвітніх предметів — лише 53,1 відсотка.

Третє. Об'єднаннями роботодавців, підприємствами — замовниками робітничих кадрів не створюється достатньої кількості нових високооплачуваних робочих місць, у тому числі для працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів. У 2012 році станом на жовтень місяць загалом в Україні було створено 771,2 тис. робочих місць, за цей же час 501,7 тис. робочих місць було ліквідовано. При цьому чисельність безробітних, визначених за методологією МОП, становила 1,63 млн осіб, а рівень безробіття — 7,4 відсотка. Роботодавці продовжують займати пасивну позицію в питаннях надання учням місць для виробничої практики на підприємствах та створення належної матеріальної бази в майстернях професійно-технічних навчальних закладів.

Четверте. Суттєвим залишається дисбаланс у підготовці фахівців з вищою освітою та кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці. За даними Державної служби статистики у 2011/12 навчальному році в середньому по Україні з розрахунку на 10 тисяч населення у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації навчалося 506 студентів. Водночас у професійно-технічних навчальних закладах цей показник становив всього 90 учнів. При цьому 70 відсотків вакансій на ринку праці складали

робітничі професії. Крім того, лише 27,4 відсотка випускників вищих навчальних закладів у 2012 році отримали направлення на роботу, 80 тисяч випускників навчальних закладів протягом трьох місяців після випуску були зареєстровані як безробітні, з яких 53 тисячі — випускники вищих навчальних закладів.

П'яте. На етапі реорганізації регіональних органів виконавчої влади в рамках адміністративної реформи у структурних підрозділах обласних державних адміністрацій, які опікуються сферою освіти, не приділено належної уваги створенню управлінських структур, адекватних обсягу функцій і повноважень у питаннях підготовки кваліфікованих робітників, що унеможливорює створення на місцях ефективної системи управління якісними змінами в професійно-технічній освіті.

За підсумками розгляду питання Комітет схвалив Рішення, яке містить низку рекомендацій центральним та регіональним органам виконавчої влади, науковим установам, об'єднанням роботодавців щодо вирішення проблем підготовки кваліфікованих робітників та формування трудового потенціалу держави.

12 лютого 2014 року відбулося виїзне засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти на базі Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку міста Києва.

На засіданні Комітету під головуванням Лілії Гриневич було розглянуто у порядку реалізації законодавчо визначеної контрольної функції надзвичайно важливе питання: «Про практику застосування Міністерством освіти і науки України, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)».

У засіданні, крім народних депутатів та працівників секретаріату Комітету з питань науки і освіти, взяли участь представники центральних та регіональних органів виконавчої влади, наукових установ, об'єднань роботодавців та профспілок, громадських організацій. Зокрема: Міністерства освіти і науки, Міністерства фінансів, Міністерства доходів і зборів, Державної казначейської служби, Державної фінансової інспекції, Рахункової палати України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій,

Національної академії педагогічних наук України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, Федерації роботодавців України, Федерації профспілок України, Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти. До того ж у роботі Комітету в режимі постійного відеозв'язку брали участь колективи професійно-технічних навчальних закладів Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької, Луганської, Полтавської областей.

Відкриваючи засідання, Лілія Гриневич наголосила на особливій ролі системи професійно-технічної освіти у відродженні вітчизняної економіки та становленні незалежної держави, висловила вдячність усім педагогічним працівникам професійно-технічних навчальних закладів, науковцям, методистам, які в цей складний час віддано працюють у своїх установах і не завжди мають належну підтримку держави, а також запросила всіх учасників засідання до активної роботи.

З доповідями за порядком денним виступили заступник міністра освіти і науки — керівник апарату Олексій Дніпров та начальник відділу фінансування освіти Міністерства фінансів України Андрій Бондаренко.

Узагальнену аналітичну інформацію від підкомітету з питань професійної освіти доповів народний депутат України Антон Дорохов.

Учасникам виїзного засідання були надані інформаційно-аналітичні матеріали за означеною порядком денним проблемою на 550 аркушах та запропоновано для обговорення проект рішення Комітету, в якому представлено узагальнений аналіз практики застосування чинного законодавства у системі профтехосвіти та роботи щодо його удосконалення, визначені головні проблемні питання фінансового забезпечення та функціонування системи професійно-технічної освіти, а також запропоновано шляхи розв'язання проблем у формі конкретних рекомендацій.

Наголошувалось як на певних здобутках, так і на недоліках.

Зокрема, зазначалося про таке.

Закон України «Про професійно-технічну освіту» у комплексі з іншими законами в основному забезпечує правове регулювання питань фінансування професійно-технічних навчальних закладів і установ системи професійно-технічної освіти та організації їхньої роботи в сучасних соціально-економічних умовах.

За показниками Державної служби статистики України, за останні п'ять років видатки на професійно-технічну освіту становлять 0,4 відсотка від ВВП і складають в середньому 6,2–6,4 відсотка від загальних видатків на всю освіту.

У межах виділених коштів відповідно до статті 5 Закону реалізується право громадян України на здобуття професійно-технічної освіти в державних ПТНЗ безоплатно, за рахунок держави, а у державних вищих професійних училищах та центрах професійно-технічної освіти у межах державного замовлення — безоплатно, на конкурсній основі.

Станом на 1 вересня 2013 року у державних ПТНЗ України навчається 374 тисячі випускників загальноосвітніх навчальних закладів, з яких лише 1,5 відсотка навчаються на контрактній основі за різними професіями в групах понад державне замовлення.

На законодавчому рівні створені відповідні умови непрямої державної підтримки навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти шляхом запровадження податкових та інших пільг згідно із статтею 50 Закону.

У Податковому кодексі України передбачено низку пільг, якими звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання послуг із здобуття професійно-технічної освіти, операції з постачання послуг з харчування дітей у ПТНЗ, операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки такої продукції.

За даними Міністерства доходів і зборів України, сума такої підтримки всієї системи освіти в державі становила: у 2011 році — 2911,6 млн грн; у 2012 році — 2897,4 млн гривень.

Крім того, Податковим кодексом України надана можливість звільнення від оподаткування доходів професійно-технічних навчальних закладів (у тому числі аграрного профілю), а також звільнення від плати за землю дослідних господарств навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ.

Відповідно до Бюджетного кодексу України професійно-технічні навчальні заклади мають право розміщувати на депозитах тимчасово вільні бюджетні кошти, отримані за надання платних

послуг. Згідно із цим Кодексом невикористані у поточному році залишки коштів спеціального фонду (власні надходження бюджетних установ) не вилучаються з рахунків професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти і використовуються для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Слід зазначити, що останніми роками суттєво вдосконалено законодавство України стосовно функціонування системи професійно-технічної освіти. Зокрема, у 2012 році Верховна Рада України прийняла шість законів, які безпосередньо регулюють підготовку кадрів.

Кабінет Міністрів України з метою реалізації положень прийнятих законів затвердив низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на визначення та запровадження методики формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, порядку формування й розміщення державного замовлення на підготовку кадрів, методики розрахунку вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, а також на організацію виробничої практики учнів, працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням тощо.

Міністерством освіти і науки України з метою подальшого удосконалення нормативно-правової бази у сфері професійно-технічної освіти створена експертна робоча група, яка розробляє проект нового Закону України «Про професійну освіту».

Водночас підкомітет з питань професійної освіти звернув увагу на те, що аналіз інформаційних матеріалів дає підстави констатувати, що професійно-технічна освіта України перебуває у скрутному стані.

Її оновлення та розвиток на сучасному етапі ускладнюється не стільки недосконалістю законодавчої бази, скільки тривалою кризою в економіці держави та невиконанням в повному обсязі чинних норм законів у частині фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ.

Саме ці фактори визначають негативні тенденції та зумовлюють кризові явища і проблеми в самій системі професійно-технічної освіти.

Матеріали регіональних та центральних органів виконавчої влади вказують на те, що реальний стан справ із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти є вкрай незадовільним і не відповідає вимогам статті 50 Закону.

Планування коштів на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до доведених граничних обсягів видатків на утримання професійно-технічної освіти в областях. Реально даних призначень вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування).

Що стосується будівництва, ремонту приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання підручників і навчальних посібників, то такі видатки з державного бюджету не плануються.

Упродовж останніх десятиліть фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на розвиток та здійснення системних реформ, вкрай обмежено.

У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт становлять понад 85 відсотків. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 відсотків навчальної матеріально-технічної бази потребує оновлення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, зовсім не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, паливно-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.

У 2011–2012 роках при потребі 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво та реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти взагалі не виділялись.

У 2013 році при потребі 67,5 млн грн виділено лише 1,4 млн грн, які скеровано на часткове усунення аварійного стану дахів, котелень та систем теплопостачання ПТНЗ. Поточні видатки (матеріальне забезпечення учнів, придбання матеріалів, медикаментів, насіння для польових робіт, паливно-мастильних матеріалів, відрядження тощо) забезпечені всього на 10–20 відсотків.

Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів.

У 2011–2012 роках не виділялися кошти з державного бюджету на видання навчальної літератури для ПТНЗ. При цьому забезпеченість навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками украй недостатня. В середньому по Україні забезпеченість підручниками з предметів професійної підготовки — 74 відсотки, з загальноосвітніх дисциплін — 62,4 відсотка.

Не фінансується з державного бюджету Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати матеріальне заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 40 Закону. Заохочення і матеріальна допомога учням виплачується за залишковим принципом з економії стипендіального фонду.

Постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 02.02.2011 передбачено харчування всіх учнів ПТНЗ, проте наявного бюджетного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення харчування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

При цьому ситуація ускладнюється ще і безпідставною затримкою Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ. Утворюється кредиторська заборгованість. Навчальні заклади не мають можливості вільно використовувати кошти спеціального фонду відповідно до статей 50 та 51 Закону, що призводить до зриву планових ремонтних робіт, невиконання завдань з підготовки навчальних закладів до роботи в осінньо–зимовий період та утримання і оновлення навчально-матеріальної бази.

У ході засідання, яке тривало майже три години, з аналізом проблем та конкретними пропозиціями до проекту рішення Комітету, яке всі підтримали і взяли за основу, виступили народний депутат Олександр Сич, науковці Нелля Ничкало та Валентина Радкевич, представники центральних та регіональних органів виконавчої влади Павло Коваль, Валерій Бачинський, Сергій Тимошенко, Галина Калиневич, Наталія Гончарова, керівники професійно-технічних навчальних закладів Василь Петрович, Віктор Удовіченко, Микола Несен, представник роботодавців Родіон Колишко та профспілок Василь Андреев.

Із ґрунтовним, концептуальним заключним словом виступила Голова Комітету з питань науки і освіти Лілія Гриневич, в якому, зокрема, наголошувалося на необхідності створення в Україні нового правового поля системи професійної освіти, на усуненні причин украї обмеженого фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів та установ нинішньої системи професійно-технічної освіти, на пошуку та запровадженні нової моделі розрахунку видатків на підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах при формуванні державного та місцевих бюджетів, яка б враховувала реальні затрати залежно від складності, матеріалоемності, наукоємності професій, якості підготовки кадрів та кінцевого результату роботи навчальних закладів, на формуванні та запровадженні в державі нової системи взаємовідносин та відповідальності влади всіх рівнів, роботодавців і суспільства за професійне становлення громадян упродовж життя, їх кар'єрне зростання та включення в процес відродження національної економіки, насамперед її реального сектора.

За підсумками розгляду питання Комітетом схвалено Рішення, яке містить низку рекомендацій центральним та регіональним органам виконавчої влади, науковим установам, об'єднанням роботодавців та профспілок щодо вирішення проблем підготовки кваліфікованих робітників та розвитку системи професійної освіти і навчання в Україні.

5. Видано укази Президента України:

«Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні» (1996 р.).

«Про основні напрями розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року» (1999 р., у тому числі щодо питань розвитку професійно-технічної освіти).

«Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні» (2004 р.).

«Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» (2005 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 вересня 2007 року «Про заходи щодо подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсного потенціалу України» (2007 р., у тому числі щодо питань розвитку професійно-технічної освіти).

«Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2009 року «Про стан соціально-демографічного розвитку, охорони здоров'я і ринку праці в Україні» (2009 р., у тому числі щодо питань розвитку професійно-технічної освіти).

«Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (2010 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки» (2012 р., у тому числі щодо реформування професійно-технічної освіти).

«Про План заходів щодо реалізації у 2012 році положень Стратегії державної кадрової політики на 2012–2020 роки» (2012 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (2012 р., у тому числі щодо реформування професійно-технічної освіти).

«Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (2013 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про План заходів щодо реалізації у 2013 році положень Стратегії державної кадрової політики на 2012–2020 роки» (2013 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні до 2021 року» (2013 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

«Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року» (2013 р., у тому числі щодо освіти, професійно-технічної та вищої освіти, виробничої практики та працевлаштування випускників навчальних закладів).

«Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році» (2013 р., у тому числі щодо реформування професійно-технічної освіти).

6. Прийнято акти Кабінету Міністрів України:

«Про схвалення Концепції Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 роки» (2006 р., у тому числі професійно-технічної освіти).

«Про схвалення плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах» (2007 р.).

«Про внесення змін до плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах» (2008 р.).

«Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН» (2009 р.).

«Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 січня 2009 року № 42-р» (2009 р., питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН).

«Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 року № 1240 «Про затвердження Положення про професійно-технічний навчальний заклад» (2010 р.).

«Про внесення змін до Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики» (2010 р.).

«Про затвердження Порядку працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням» (2010 р.).

«Про затвердження Порядку укладання договорів про працевлаштування випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів, на яких поширюється дія Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (2010 р.).

«Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів» (2010 р.).

«Питання типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів» (2010 р.).

«Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» (2010 р.).

«Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки» (2011 р.).

«Про утворення міжвідомчої групи з питань розроблення та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти» (2011 р.).

«Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011 р.).

«Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2008 р. № 165 «Деякі питання стипендіального забезпечення» (2012 р., у тому числі стипендіального забезпечення учнів професійно-технічних навчальних закладів).

«Про схвалення методичних рекомендацій щодо складення регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі шкіл-інтернатів» (2012 р.).

«Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року» та «Плану заходів щодо сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць» (2012 р., у тому числі щодо питань професійно-технічної освіти).

«Про затвердження Порядку укладення договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях і Типової форми договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях» (2013 р.).

«Про затвердження Порядку підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями» (2013 р.).

«Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів та перепідготовку кадрів» (2013 р.).

«Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення з підготовки фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів та перепідготовку кадрів» (2013 р.).

«Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта» (2013 р.).

«Про внесення змін до Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах та Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг» (2013 р.).

7. Прийнято підзаконні акти (станом на грудень 2013 року – 557 нормативно-правових актів КМУ, МОН та інших установ) щодо функціонування закладів та установ системи професійно-технічної освіти в нових соціально-економічних умовах.

У тому числі затверджені:

Положення про професійно-технічний навчальний заклад, (1998 р.).

Про внесення змін до Положення про професійно-технічний навчальний заклад (2013 р.).

Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах (1998 р., 2006 р.).

Положення про порядок кваліфікаційної атестації та присвоєння кваліфікації особам, які здобувають професійно-технічну освіту (1998 р.).

Порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики (1999 р.).

Про внесення змін до Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики (2013 р.).

Порядок працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням (2010 р.).

Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) (1998 р.).

Положення про ступеневу професійно-технічну освіту (1999 р.).

Про внесення змін до Положення про ступеневу професійно-технічну освіту (2013 р.).

Положення про організацію професійного навчання незайнятого населення за модульною системою (1999 р.).

Положення про професійне навчання кадрів на виробництві (2001 р.).

Положення про організацію навчально-виробничого процесу на виробництві (2006 р.).

Положення про навчальний центр при кримінально-виконавчій установі закритого типу (2013 р.).

Методика формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці (2013 р.).

Визначення стратегії розвитку ПТО

Затверджена Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (1993 р., у тому числі щодо стратегії розвитку професійно-технічної освіти).

Затверджена Національна доктрина розвитку освіти (2002 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

Прийнята Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні (2004 р.).

Схвалена Указом Президента України Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р., у тому числі щодо стратегії розвитку професійно-технічної освіти).

Затверджений Кабінетом Міністрів України План заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р., у тому числі щодо професійно-технічної освіти).

Оновлення змісту ПТО

Створена система оновлення змісту професійно-технічної освіти.

Зокрема, затверджені:

Класифікатор професій ДК 003-95 (1995 р.).

Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003 : 2005» (2005 р.).

Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003 : 2010» (2010 р.).

Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах (2007 р.).

Державний стандарт професійно-технічної освіти (2002 р.).

На кінець 2013 року затверджено нові стандарти для 305 професій.

Методика розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних робітничих професій (2013 р.).

Підвищення вимог до якості ПТО

Створена система ліцензування, атестації та акредитації професійно-технічних навчальних закладів, затверджено відповідні положення, які регламентують цю діяльність (1996–2013 рр.).

Затверджені:

Положення про Державну акредитаційну комісію (1996 р., 2003 р.).

Типове Положення про регіональну експертну раду з питань ліцензування та атестації навчальних закладів (1996 р., 2003 р.).

Положення про експертну комісію та порядок проведення ліцензійної експертизи (2003 р.).

Положення про атестацію професійно-технічних навчальних закладів (1996 р.).

Порядок ліцензування освітніх послуг (2003 р.).

Ліцензійні умови надання освітніх послуг у сфері професійно-технічної освіти (2003 р.).

Порядок здійснення контролю за дотриманням Ліцензійних умов надання освітніх послуг (2003 р.).

Порядок ліцензування діяльності з надання освітніх послуг (2007 р.).

«Про внесення змін до Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах та Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг» (2013 р.).

Формування системи наукового та методичного забезпечення ПТО

Створено в структурі Академії педагогічних наук України Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти (1997 р.), з 2008 року – Відділення професійної освіти і освіти дорослих у складі Національної академії педагогічних наук України.

Створено Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (2006 р.).

На базі Науково-методичного центру професійно-технічної освіти створено Відділення змісту професійно-технічної освіти в структурі Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України (2006 р.).

Створено перший в Україні Харківський обласний навчально-методичний центр професійно-технічної освіти (1992 р.), який у 1999 році реорганізовано у Науково-методичний центр професійно-технічної освіти. В подальшому, починаючи з 1998 року, навчально-методичні центри (кабінети) професійно-технічної освіти були створені в усіх областях України.

Затверджено Положення про Республіканський (Автономна Республіка Крим), обласний, Київський та Севастопольський міський навчально-методичний центр професійно-технічної освіти (1998 р.).

Затверджено Положення про Навчально-методичний (науково-методичний) центр (кабінет) професійно-технічної освіти (2013 р.).

Затверджено Положення про методичну роботу в професійно-технічному навчальному закладі (2000 р.).

Засновано всеукраїнський журнал «Професійно-технічна освіта» (1997 р.).

Засновано низку регіональних друкованих видань системи ПТО: обласна газета «Вісник профосвіти» (1992 р., Харків); науково-методичний журнал «Професійна освіта: теорія і практика» (1995 р., Харків); науково-методичний вісник «Професійна освіта» (1995 р., Хмельницький).

Формування системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів ПТО

Створено Українську інженерно-педагогічну академію (1994 р., Харків).

Створено 8 ВНЗ I–II рівнів акредитації з підготовки педагогічних кадрів для системи ПТО (на базі індустріально-педагогічних технікумів), а також у ряді ВНЗ III–IV рівнів акредитації створені спеціальні підрозділи з підготовки педагогічних кадрів для системи ПТО.

На базі Українського інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти створено Державну академію керівних кадрів освіти, надалі — Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти, який у 2007 році реорганізовано в Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України. (Здійснює підвищення кваліфікації також і керівних працівників навчальних закладів і установ системи ПТО).

Реорганізовано Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, який у 2007 році підпорядковано Національній академії педагогічних наук України.

8. Формування та реорганізація мережі ПТНЗ (на 01.01.2014 р.)

Упродовж 23 років сформована мережа ПТНЗ різної форми власності:

Державних ПТНЗ — 983, у тому числі:

ПТНЗ (МОН та ОДА) — 853 (з контингентом учнів майже 360 тис.);

ПТНЗ в структурі ВНЗ та інших — 54 (з контингентом учнів майже 22 тис.);

ПТНЗ в установах виконання покарань — 76 (з контингентом слухачів близько 9 тис.).

Недержавної форми власності (на кінець 2013 року) — близько 1200 ПТНЗ (I атестаційний рівень) (з контингентом учнів, слухачів упродовж року близько 100 тис.).

Мережа державних ПТНЗ сформована за таким галузевим спрямуванням:

Промисловість — 400 ПТНЗ.

Будівництво — 179 ПТНЗ.

Агропромисловий комплекс — 249 ПТНЗ.

Сфера послуг — 155 ПТНЗ.

Створена мережа державних професійно-технічних навчальних закладів нового типу.

Зокрема (на 01.01.2014 р.):

Вищих професійних училищ — 188.

Центрів професійно-технічної освіти — 70.

Професійних ліцеїв — 466.

9. Комп'ютеризація та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в системі ПТО

За 23 роки в ПТНЗ МОН встановлено 34330 одиниць комп'ютерної техніки. Станом на 01.09.2013 р. в ПТНЗ на один комп'ютер припадає 11 учнів.

До мережі Інтернет підключено 99 % від загальної кількості ПТНЗ, 85 % ПТНЗ мають власні веб-сайти.

10. Проблемні питання щодо організації та забезпечення функціонування системи професійно-технічної освіти України

Перше. Скорочення за роки незалежності України мережі професійно-технічних навчальних закладів та контингенту учнів, зменшення обсягу підготовки кваліфікованих робітників у державних ПТНЗ. За даними Державної служби статистики, в Україні у 1991 р. функціонував 1251 державний ПТНЗ з контингентом учнів 648,4 тис.; у 2012 р. — 972 ПТНЗ із контингентом учнів 423,3 тис.; підготовлено кваліфікованих робітників у державних ПТНЗ у 1991 р. — 338,1 тис., у 2012 — 202,1 тисячі.

Друге. Суттєвим залишається дисбаланс між обсягами підготовки кадрів та потребами ринку праці. За даними Державної служби статистики України, у 2012/13 навчальному році в середньому по Україні з розрахунку на 10 тисяч населення у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації навчалось 477 студентів (у 1990/91 навчальному році — 316 студентів). У той же час у професійно-технічних навчальних закладах цей показник у 2012/13 навчальному році складав всього 93 учні (у 1990/91 навчальному році — 127 учнів). Співвідношення чисельності студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації до чисельності учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у 2012/13 навчальному році складало 5,1 (у 1990/91 навчальному році — 2,5). За останні 22 роки

випуск кваліфікованих робітників в Україні скоротився на 46,3 відсотка. При цьому випуск фахівців з вищою освітою збільшився в 1,7 раза (кількість випущених з вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації фахівців складала у 1990/91 навчальному році 365,6 тис. осіб, у 2000/01 навчальному році — 422,2 тис. осіб, у 2012/13 навчальному році — 612,9 тис. осіб).

Така структура підготовки робітничих кадрів і фахівців з вищою освітою призводить до того, що після закінчення вищого навчального закладу випускники вищих навчальних закладів не мають можливості працевлаштуватися за фахом, а підприємства відчувають гостру нестачу кваліфікованих робітничих кадрів.

Третє. Не подолана проблема безробіття. Щорічно Державна служба зайнятості України реєструє 1,3 млн нових безробітних, з них мають вищу освіту 38 %, професійно-технічну — 34 %.

Упродовж 2006–2012 років серед незайнятого населення відбулося зростання чисельності громадян з вищою освітою з 27,6 % до 38,3 % та професійно-технічною освітою — з 30,9 % до 33,8 %.

За підсумками I півріччя 2013 року серед незайнятих громадян чисельність осіб з вищою освітою складала 45,2%, з професійно-технічною — 33,5%.

Неврегульованими залишаються попит та пропозиція робочої сили у 2013 році. Кількість зареєстрованих безробітних у вересні 2013 року складала 422,1 тис. осіб. У той же час потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) складала лише 88,7 тис. осіб. На 10 вільних робочих місць (вакантних посад) претендувало 48 зареєстрованих безробітних.

Четверте. Матеріали регіональних та центральних органів виконавчої влади вказують на те, що реальний стан справ із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти є украй незадовільним і не відповідає вимогам статті 50 Закону.

Планування коштів на утримання професійно-технічних навчальних закладів здійснюється відповідно до доведених граничних обсягів видатків на утримання професійно-технічної освіти в областях. Реально даних призначень вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування).

Що стосується будівництва, ремонту приміщень, придбання навчальної техніки та обладнання, комп'ютерів, видання підручників та навчальних посібників, то такі видатки з державного бюджету не плануються.

Упродовж останніх десятиліть фінансування навчальних закладів та установ системи професійно-технічної освіти з державного та місцевих бюджетів, зокрема на розвиток та здійснення системних реформ, украй обмежено.

У структурі бюджетних призначень останніх років для цього сектора освіти заробітна плата та нарахування, стипендіальне забезпечення учнів та дітей-сиріт становлять понад 85 відсотків. Майже не фінансуються капітальні видатки, хоча понад 90 % навчальної матеріально-технічної бази потребує оновлення. Не оснащуються навчально-виробничі майстерні сучасною технікою, не виділяються кошти на придбання матеріалів, сировини, паливно-мастильних ресурсів, мірильних інструментів, без чого не може бути якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Державним бюджетом України на 2013 рік для оплати за спожиті енергоносії та надані комунальні послуги передбачені кошти, що забезпечують потребу навчальних закладів та установ освіти в цих послугах у середньому на 40 відсотків. У зв'язку з цим, за оперативними даними, у листопаді 2013 року при стовідсотковому фінансуванні запланованих видатків на оплату за спожиті професійно-технічними навчальними закладами комунальні послуги та енергоносії утворилася за загальним фондом кредиторська заборгованість у сумі 7,7 млн гривень.

У 2011–2012 роках при потребі 54,0 млн грн на капітальний ремонт, будівництво та реконструкцію навчальних корпусів, гуртожитків та навчально-виробничих майстерень кошти взагалі не виділялись.

У 2013 році при потребі 67,5 млн грн виділено лише 1,4 млн грн, які скеровано на часткове усунення аварійного стану дахів, котельень та систем теплопостачання ПТНЗ. Поточні видатки (матеріальне забезпечення учнів, придбання матеріалів, медикаментів, насіння для польових робіт, паливно-мастильних матеріалів, відрадження тощо) забезпечені всього на 10–20 відсотків.

Не виділяються кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних кадрів.

У 2011–2012 роках не виділялися кошти з державного бюджету на видання навчальної літератури для ПТНЗ. При цьому забезпеченість навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками украї недостатня. В середньому по Україні забезпеченість підручниками з предметів професійної підготовки – 74 %, з загальноосвітніх дисциплін – 62,4 %. У ряді областей, зокрема у Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Харківській, Чернігівській, зазначені показники ще нижчі, ніж в середньому по Україні.

Не фінансується з державного бюджету Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки.

П'яте. Затримка Державною казначейською службою України сплати поточних платежів ПТНЗ. Утворення кредиторської заборгованості. Неможливість вільного використання коштів спеціального фонду навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти відповідно до статей 50 та 51 Закону, що призводить до зриву планових ремонтних робіт, невиконання завдань з підготовки навчальних закладів до роботи в осінньо-зимовий період та утримання і оновлення навчально-матеріальної бази.

Шосте. Невідпрацьованість механізму взаємодії центральних та регіональних органів виконавчої влади щодо питань управління навчальними закладами та установами системи професійно-технічної освіти, не виправдано повільне здійснення розмежування на практиці повноважень та відповідальності органів влади всіх рівнів та навчальних закладів за кінцеві результати роботи, несформованість кадрового потенціалу органів управління, що не відповідає статтям 7, 8, 9 Закону.

Органи виконавчої влади на місцях не мають можливості вирішувати кадрові питання (призначення, звільнення, притягнення до відповідальності директорів ПТНЗ), здійснювати капітальні вкладення на оновлення матеріально-технічної бази, оскільки майно не належить до комунальної власності.

Упровадження механізму розміщення державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 63, та доведення Міністерством освіти і науки України обсягів державного замовлення безпосередньо до навчальних закладів позбавляє місцеві органи управління освітою можливості оперативного коригування

та перерозподілу планових показників державного замовлення. У результаті — невиконання державного замовлення і договорів.

Сьоме. Роботодавці у більшості своїй не беруть участі у фінансовій та матеріально-технічній підтримці професійно-технічних навчальних закладів, не виявляють особливої зацікавленості у передачі для навчальних цілей обладнання, техніки, інструменту, матеріалів, нових технологій, а також у багатьох випадках відмовляються укладати договори з ПТНЗ на умовах оплати праці учнів за фактично виконаний обсяг робіт під час проходження виробничої практики згідно з нормами статті 29 Закону.

Восьме. Існує проблема в закріпленні працевлаштованих випускників на першому робочому місці. Негативно впливає на рівень закріплення випускників невисокий рівень оплати праці, відсутність можливості підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання, відсутність соціального пакету тощо. Як свідчить практика, через півроку після працевлаштування за направленнями спостерігається зменшення працевлаштованих випускників до 62–74 %, а протягом трьох років — до 25–30 відсотків.

Дев'яте. Аналіз стану матеріального заохочення учнів за останні три роки свідчить про різке зменшення можливості навчальних закладів здійснювати матеріальне заохочення учнів за рахунок коштів державного бюджету відповідно до статті 40 Закону. Заохочення і матеріальна допомога учням виплачується за залишковим принципом з економії стипендіального фонду. Не планується стипендія в розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб, які мають стаж підземної роботи більше 15 років.

Постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 02.02.2011 передбачене харчування всіх учнів ПТНЗ, проте наявного бюджетного фінансового ресурсу вистачає лише на забезпечення харчування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Вик. В. П. Головінов

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ

станом на 1 січня 2014 року

СТАТИСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів України за типами (станом на 01.01.2014)

Республіка, область, місто	ВПУ	Центри професійно- технічної освіти	Професійні лицей	ПТУ	ПТНЗ, що є структурними підрозділами ВНЗ	НЗ інших типів	Навчальні центри при установах виконання покарань	Навчальні заклади України, всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Автономна Республіка Крим	11		11	7				29
Вінницька	11	6	11	4			4	36
Волинська	6	1	6	5	1	2	1	22
Дніпропетровська	6	16	22	11		2	5	62
Донецька	16	8	61	17	2	1	7	112
Житомирська	5	1	12	8	1		1	28
Закарпатська	3	2	11	1	1			18
Запорізька	8	4	29		1		5	47
Івано-Франківська	6	1	9	3	2	1	1	23
Київська	5	4	10	2		2	4	27
Кіровоградська	2		9	13			2	26
Луганська	11	2	52	2	5	3	6	81
Львівська	18	1	32	2	2	1	6	62
Миколаївська	4	0	19	5	2		2	32
Одеська	3	1	18	8	8		3	41
Полтавська	5	2	15	16			4	42
Рівненська	7	1	11	1		2	3	25
Сумська	10	6	11	3			3	33
Тернопільська	7	1	9	4		2	3	26

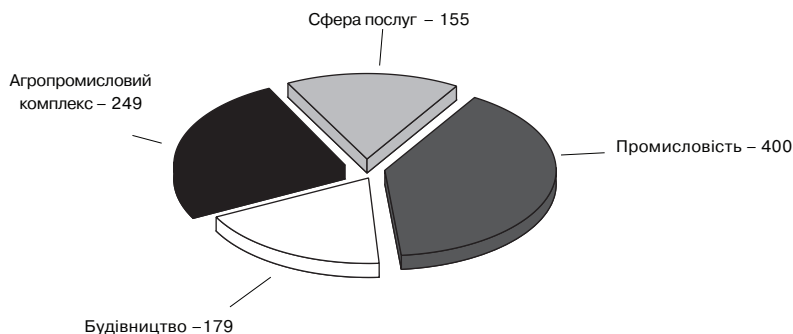
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Харківська	5	5	34	3	1	1	6	55
Херсонська	6		11	6	1		2	26
Хмельницька	7	3	20				4	34
Черкаська	3	2	12	4		1	2	24
Чернівецька	5	0	8	1	1		1	16
Чернігівська	3	1	12	3			1	20
м. Київ	14	1	8		5	1		29
м. Севастополь	1	1	3		1	1		7
УКРАЇНА	188	70	466	129	34	20	76	983

ВПУ – вище професійне училище;
 ПТУ – професійно-технічне училище;
 ПТНЗ – професійно-технічний навчальний заклад;
 НЗ – навчальний заклад

Мережа професійно-технічних навчальних закладів за типами (станом на 01.01.2014)

Мережа
професійно-технічних навчальних закладів
за галузевим спрямуванням
(станом на 01.01.2014)

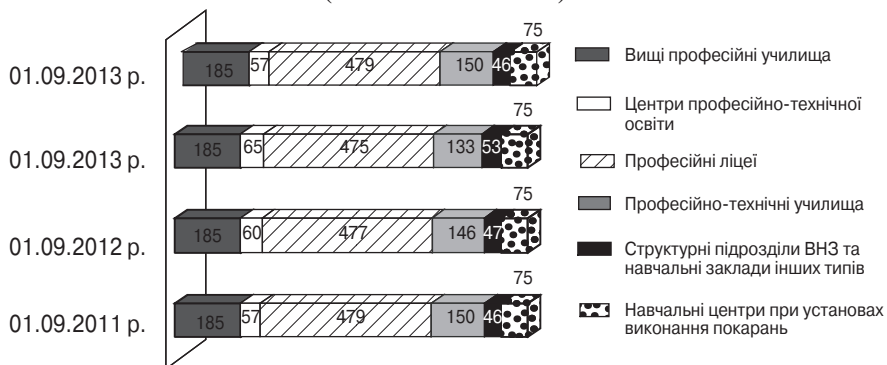

**Контингент учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів України
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)**

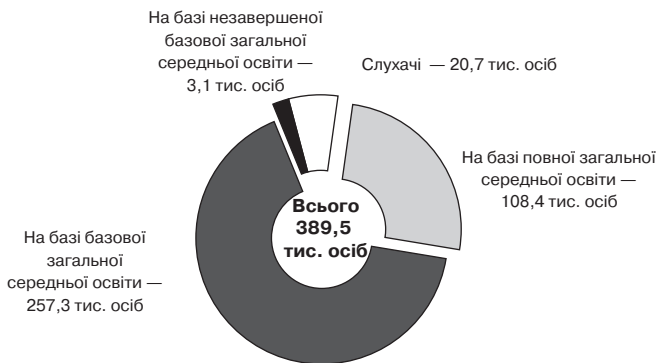
Назва республіки, області, міста	Роки	Кількість ПТНЗ	Всього, загальний контингент (учні, слухачі)	Всього, випускників шкіл (учні)	Професійна підготовка випускників шкіл	
					На базі повної загальної освіти	На базі базової загальної середньої освіти
1	2	3	4	5	6	7
Автономна Республіка Крим	2013	29	14503	13855	5439	8416
	2014	29	12999	12591	5410	7181
Вінницька	2013	36	18717	18272	3623	14578
	2014	36	17015	16661	3787	12798
Волинська	2013	22	10538	10028	2954	7036
	2014	22	10222	9749	2890	6833
Дніпропетровська	2013	65	30701	28543	7853	20346
	2014	62	27672	26064	7826	17927
Донецька	2013	112	40363	37667	7648	29823
	2014	112	36239	33916	8459	25310
Житомирська	2013	28	10624	10248	2920	7287
	2014	28	10189	10005	2973	6988
Закарпатська	2013	18	8232	7841	1658	6183
	2014	18	7076	6915	1540	5375
Запорізька	2013	47	18397	16701	4568	11946
	2014	47	17558	15648	4597	10861

1	2	3	4	5	6	7
Івано-Франківська	2013	23	13037	12577	2593	9984
	2014	23	12034	11737	2962	8785
Київська	2013	27	10966	9861	2290	7571
	2014	27	9979	8965	2420	6545
Кіровоградська	2013	26	9385	8556	1980	6576
	2014	26	8746	8037	2027	6010
Луганська	2012	81	27056	25764	5842	19258
	2013	81	24108	22956	5887	16526
Львівська	2013	62	33761	32114	9930	22184
	2014	62	31147	29861	9544	20317
Миколаївська	2013	32	14029	13225	3732	9493
	2014	32	12712	11882	3474	8408
Одеська	2013	41	18887	17688	4489	12932
	2014	41	18247	16950	4493	12245
Полтавська	2013	42	14401	13415	3923	9492
	2014	42	13035	12046	3843	8203
Рівненська	2013	25	13130	12196	4341	7855
	2014	25	12635	11712	4338	7374
Сумська	2013	33	12322	11245	3741	7486
	2014	33	11890	10632	3738	6875
Тернопільська	2013	26	12405	11981	1981	9902
	2014	26	11461	11014	2034	8980
Харківська	2013	55	17853	17373	4687	12043
	2014	55	17063	16698	4979	11097
Херсонська	2013	26	9768	9339	3466	5873
	2014	26	9499	9220	3691	5529
Хмельницька	2013	34	14315	13283	3316	9967
	2014	34	13295	12139	3237	8902
Черкаська	2013	24	10289	9644	2659	6985
	2014	24	9928	9331	2826	6505
Чернівецька	2013	16	7445	7102	2070	5032
	2014	16	7327	7140	2409	4731
Чернігівська	2013	21	7645	7464	2963	4501
	2014	20	7076	6819	2952	3867
м. Київ	2012	29	19831	19612	5013	13590
	2013	29	17703	17537	5490	11183
м. Севастополь	2013	7	2809	2743	550	2193
	2014	7	2641	2564	625	1932
УКРАЇНА	2013	987	421409	398337	106229	288532
	2014	983	389496	368789	108451	257277

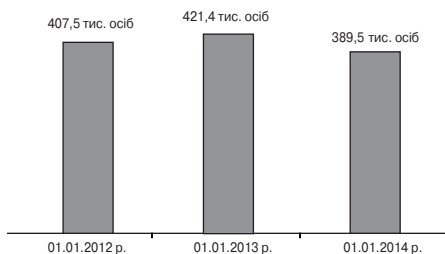
Динаміка зміни мережі
професійно-технічних навчальних закладів за типами
(станом на 01.01.2014)

Контингент учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)

Динаміка контингенту учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів
(станом на 01.01.2014)

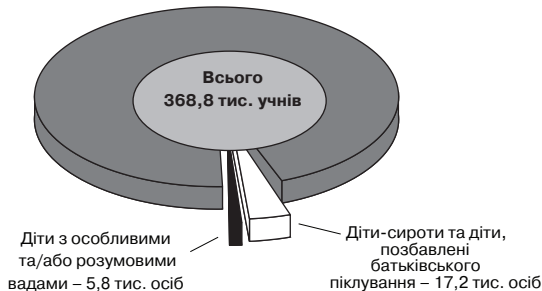
**Контингент учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів України за соціальним станом**
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)

Назва республіки, області, міста	Календарні роки	Кількість ПТНЗ	Контингент учнів, слухачів, всього	в тому числі									
				дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	% від загального контингенту	мають одного з батьків	% від загального контингенту	з неблагополучних сімей	% від загального контингенту	з малозабезпечених сімей	% від загального контингенту	з фізичними та/або розумовими вадами	% від загального контингенту
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Автономна Республіка Крим	2013	29	14503	863	6	2342	16,1	133	0,9	531	3,7	167	1,2
	2014	29	12999	781	6	2449	18,8	84	0,6	310	2,4	176	1,4
Вінницька	2013	36	18717	578	3,1	2668	14,3	1191	6,4	3685	19,7	146	0,8
	2014	36	17015	567	3,3	2259	13,3	598	3,5	3619	21,3	216	1,3
Волинська	2013	22	10538	323	3,1	1163	11	243	2,3	1486	14,1	189	1,8
	2014	22	10222	313	3,1	1103	10,8	239	2,3	1035	10,1	188	1,8
Дніпропетровська	2013	65	30701	1826	5,9	2247	7,3	559	1,8	436	1,4	424	1,4
	2014	62	27672	1556	5,6	1910	6,9	355	1,3	486	1,8	380	1,4
Донецька	2013	112	40363	2285	5,7	11443	28,4	577	1,4	337	0,8	959	2,4
	2014	112	36239	2041	5,6	10459	28,9	267	0,7	268	0,7	919	2,5
Житомирська	2013	28	10624	618	5,8	1885	17,7	207	1,9	163	1,5	107	1
	2014	28	10189	591	5,8	1891	18,6	261	2,6	203	2	124	1,2
Закарпатська	2013	18	8232	227	2,8	927	11,3	190	2,3	230	2,8	86	1
	2014	18	7076	253	3,6	728	10,3	152	2,1	285	4	85	1,2
Запорізька	2013	47	18397	1007	5,5	1921	10,4	382	2,1	568	3,1	183	1
	2014	47	17558	865	4,9	1734	9,9	342	1,9	323	1,8	270	1,5
Івано-Франківська	2013	23	13037	291	2,2	1526	11,7	406	3,1	1278	9,8	164	1,3
	2014	23	12034	290	2,4	1334	11,1	604	5	1046	8,7	170	1,4
Київська	2013	27	10966	359	3,3	1248	11,4	260	2,4	127	1,2	101	0,9
	2014	27	9979	347	3,5	1146	11,5	239	2,4	86	0,9	79	0,8
Кіровоградська	2013	26	9385	579	6,2	1634	17,4	254	2,7	51	0,5	95	1
	2014	26	8746	532	6,1	1232	14,1	221	2,5	129	1,5	96	1,1
Луганська	2013	81	27056	1314	4,9	4032	14,9	408	1,5	270	1	215	0,8
	2014	81	24108	1053	4,4	3484	14,5	320	1,3	168	0,7	199	0,8
Львівська	2013	62	33761	643	1,9	3601	10,7	763	2,3	3247	9,6	304	0,9
	2014	62	31147	641	2,1	3301	10,6	824	2,6	2798	9	382	1,2
Миколаївська	2013	32	14029	731	5,2	2285	16,3	373	2,7	1783	12,7	194	1,4
	2014	32	12712	737	5,8	1948	15,3	264	2,1	1202	9,5	183	1,4
Одеська	2013	41	18887	1323	7	2404	12,7	639	3,4	2526	13,4	181	1
	2014	41	18247	1257	6,9	2389	13,1	632	3,5	2217	12,1	132	0,7
Полтавська	2013	42	14401	515	3,6	2557	17,8	295	2	532	3,7	221	1,5
	2014	42	13035	527	4	2462	18,9	280	2,1	665	5,1	191	1,5

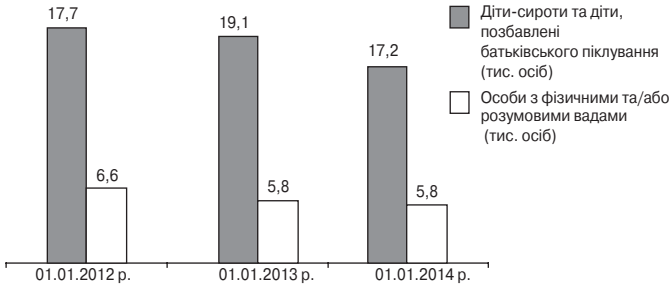
Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Рівненська	2013	25	13130	1017	7,7	1712	13	270	2,1	616	4,7	136	1
	2014	25	12635	312	2,5	1427	11,3	213	1,7	492	3,9	160	1,3
Сумська	2013	33	12322	688	5,6	1605	13	216	1,8	130	1,1	231	1,9
	2014	33	11890	666	5,6	1753	14,7	155	1,3	256	2,2	328	2,8
Тернопільська	2013	26	12405	274	2,2	1154	9,3	536	4,3	2000	16,1	191	1,5
	2014	26	11461	239	2,1	1213	10,6	369	3,2	1596	13,9	164	1,4
Харківська	2013	55	17853	887	5	2098	11,8	259	1,5	152	0,9	466	2,6
	2014	55	17063	826	4,8	2007	11,8	193	1,1	77	0,5	405	2,4
Херсонська	2013	26	9768	616	6,3	1314	13,5	372	3,8	851	8,7	74	0,8
	2014	26	9499	634	6,7	1295	13,6	291	3,1	760	8	80	0,8
Хмельницька	2013	34	14315	483	3,4	2516	17,6	653	4,6	1996	13,9	134	0,9
	2014	34	13295	490	3,7	2284	17,2	314	2,4	2217	16,7	134	1
Черкаська	2013	24	10289	439	4,3	1418	13,8	261	2,5	636	6,2	194	1,9
	2014	24	9928	395	4	1231	12,4	198	2	593	6	191	1,9
Чернівецька	2013	16	7445	164	2,2	975	13,1	87	1,2	300	4	134	1,8
	2014	16	7327	194	2,6	1075	14,7	80	1,1	378	5,2	110	1,5
Чернігівська	2013	21	7645	381	5	1595	20,9	202	2,6	134	1,8	73	1
	2014	20	7076	370	5,2	1297	18,3	183	2,6	137	1,9	63	0,9
м. Київ	2013	29	19831	590	3	3636	18,3	336	1,7	263	1,3	413	2,1
	2014	29	17703	578	3,3	3093	17,5	280	1,6	416	2,3	342	1,9
м. Севастополь	2013	7	2809	87	3,1	291	10,4	82	2,9	69	2,5	31	1,1
	2014	7	2641	119	4,5	683	25,9	51	1,9	54	2	33	1,2
УКРАЇНА	2013	987	421409	19108	4,5	62197	14,8	10154	2,4	24397	5,8	5813	1,4
	2014	983	389496	17174	4,4	57187	14,7	8009	2,1	21816	5,6	5800	1,5

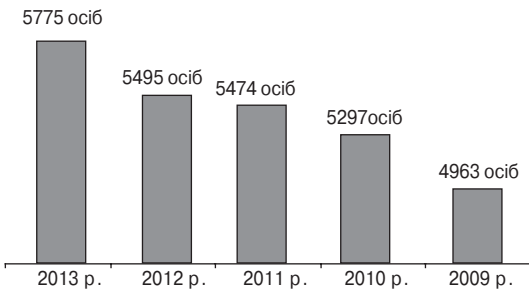
Контингент учнів професійно-технічних навчальних закладів за соціальним станом (станом на 01.01.2014 р.)

Динаміка контингенту учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів за соціальним станом

Динаміка чисельності учнів з фізичними та/або розумовими вадами

Роки	Кількість ПТНЗ	Загальний контингент учнів	з них осіб з фізичними та/або розумовими вадами	
			всього	відсоток від загального контингенту учнів
2009	874	398 998	4963	1,2
2010	870	405 133	5297	1,3
2011	870	382 135	5474	1,4
2012	863	391 893	5495	1,4
2013	853	368 789	5775	1,6

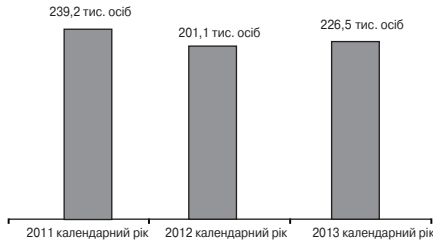
**Прийом учнів, слухачів до професійно-технічних
навчальних закладів України за державним замовленням
(станом на 01.01.2014 р.)**

Республіка, область, місто	Кількість ПТНЗ	Прийнято на перший курс за державним замовленням
Автономна Республіка Крим	29	5935
Вінницька	36	7236
Волинська	22	4392
Дніпропетровська	62	11648
Донецька	112	14125
Житомирська	28	4788
Закарпатська	18	2815
Запорізька	47	7461
Івано-Франківська	23	5018
Київська	27	3911
Кіровоградська	26	3761
Луганська	81	10471
Львівська	62	13137
Миколаївська	32	5798
Одеська	41	8054
Полтавська	42	6390
Рівненська	25	5501
Сумська	33	4603
Тернопільська	26	4403
Харківська	55	8636
Херсонська	26	4669
Хмельницька	34	5613
Черкаська	24	3932
Чернівецька	16	3385
Чернігівська	20	3413
м. Київ	29	6869
м. Севастополь	7	1048
УКРАЇНА	983	167012

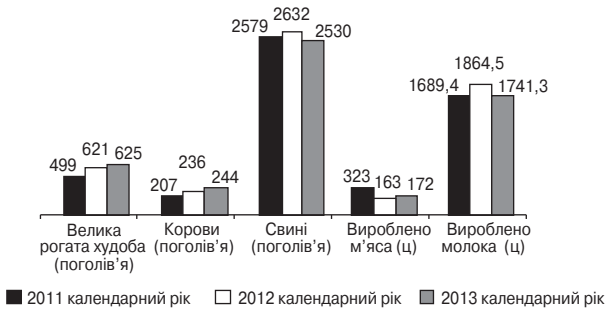
**Випуск учнів, слухачів професійно-технічних
навчальних закладів України
(станом на 01.01.2014 р.)**

Назва республіки, області, міста	Кількість ПТНЗ	Випуск, всього	з них	
			учні	слухачі
Автономна Республіка Крим	29	8394	6569	1825
Вінницька	36	9756	8262	1494
Волинська	22	6545	4506	2039
Дніпропетровська	62	19874	12444	7430
Донецька	112	21217	15993	5224
Житомирська	28	5391	4395	996
Закарпатська	18	4420	3697	723
Запорізька	47	10815	6917	3898
Івано-Франківська	23	6225	5516	709
Київська	27	6697	4364	2333
Кіровоградська	26	4302	3391	911
Луганська	81	13575	10752	2823
Львівська	62	17549	14119	3430
Миколаївська	32	7848	6349	1499
Одеська	41	9211	7423	1788
Полтавська	42	8038	6250	1788
Рівненська	25	6637	5275	1362
Сумська	33	7972	4774	3198
Тернопільська	26	5977	5172	805
Харківська	55	9214	7519	1695
Херсонська	26	4420	3655	765
Хмельницька	34	8177	5899	2278
Черкаська	24	5280	3869	1411
Чернівецька	16	4008	3228	780
Чернігівська	20	4588	3947	641
м. Київ	29	9145	8569	576
м. Севастополь	7	1253	1106	147
УКРАЇНА	983	226528	173960	52568

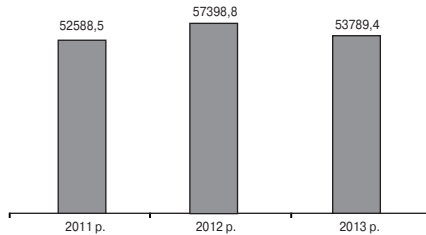
Випуск учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів

Виробництво і реалізація продукції тваринництва у професійно-технічних навчальних закладах сільськогосподарського профілю

Доходи від виробничої діяльності у професійно-технічних навчальних закладах сільськогосподарського профілю (тис. грн)

Показники
навчально-виробничої діяльності учбових господарств
професійно-технічних навчальних закладів України сільськогосподарського профілю
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)

Назва республіки, області, міста	Кількість ПТНЗ с/т профілю, яким потрібна земля	Кількість філій	Кількість учосців	Кількість ПТНЗ с/т проф., що не мають учбових господарств	Всього землі (тис. га)		в т.ч. орної (тис. га)		на 1 учлище (га)	Вироблено зерна (тис. центнерів)		Урожайність зернових (ц/га)	
					2013	2014	2013	2014		2013	2014	2013	2014
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Автономна Республіка Крим	9	1	6	3	3,77	3,75	2,72	2,72	302,5	5,1	2,3	9,8	7,9
Вінницька	13	0	13	0	3,76	3,76	2,95	2,96	227,4	26,9	47,3	18,4	27,9
Волинська	7	1	6	1	1,28	1,28	0,78	0,78	111,5	7,2	4,8	15,9	12,7
Дніпропетровська	19	0	19	0	3,79	3,79	3,26	3,26	171,6	7,2	21	8,3	17,1
Донецька	12	1	12	0	5,01	5	4,1	4,06	338,7	11,6	19,6	11,9	16,2
Житомирська	9	0	8	1	1,49	1,51	1,11	1,11	122,9	0,7	0,8	7,2	9,1
Закарпатська	4	0	1	3	0,02	0,02	0,02	0,02	4	0,1	0	15,4	0
Запорізька	14	1	14	0	4,32	4,32	3,93	3,94	281,3	14,2	16,9	9,3	10,9
Івано-Франківська	5	0	4	1	0,62	0,62	0,36	0,44	88,2	6,3	10,5	29,2	38,9
Київська	9	0	9	0	1,66	1,66	1,29	1,29	143,7	14,6	7,1	21	17,2
Кіровоградська	12	0	10	2	3,21	3,21	2,66	2,66	221,4	11	30,7	16,6	30,1

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Дунаївська	8	0	8	0	3,57	3,57	2,8	2,8	349,7	32	38,6	14,6	18,2
Львівська	10	0	10	0	1,34	1,34	0,8	0,8	80,1	2,2	2,3	12,6	12
Миколаївська	13	1	13	0	5,23	5,23	4,66	4,66	358,4	23,1	49,1	13,6	23,6
Одеська	18	4	17	1	4,34	4,34	3,72	3,73	207,4	7,6	18,6	9,2	14,8
Полтавська	16	0	15	1	2,37	2,37	1,91	1,91	119,1	11,5	10,9	9,4	11,9
Рівненська	9	0	6	3	0,95	0,94	0,81	0,81	90	2,4	2,6	10,5	9,9
Сумська	14	1	14	0	3,52	3,56	2,85	2,91	207,8	14,7	18,8	10,9	13,5
Тернопільська	11	1	11	0	1,54	1,51	1,37	1,36	123,4	12,3	13,6	24,6	25,5
Харківська	14	0	9	5	1,07	1,07	0,92	0,92	65,5	3,4	5,6	12,4	21,1
Херсонська	9	0	9	0	2,76	2,76	2,54	2,54	282,7	1,9	1,5	3,6	2,4
Хмельницька	13	0	13	0	3,95	3,95	2,46	2,46	189	14,2	10,8	19,8	20,4
Черкаська	14	0	10	4	1,4	1,4	1,01	1,01	72	9,6	14,8	17,5	28,1
Чернівецька	5	0	5	0	0,35	0,35	0,19	0,19	38,5	1	0,6	11,2	7,4
Чернігівська	8	0	7	1	1,07	1,07	0,82	0,82	102,3	9,5	7,4	12,8	10,8
м.Київ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
м.Севастополь	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКРАЇНА	275	11	249	26	62,4	62,4	50,04	50,1	182,2	250,2	356,2	13,5	18,1

Показники
навчально-виробничої діяльності учбових господарств
професійно-технічних навчальних закладів України сільськогосподарського профілю
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)

Назва республіки, області, міста	Кількість ПТНЗ с/т профілю, якім потрібна земля	Кількість філій	Кількість учоспів	Кількість ПТНЗ с/т проф., що не мають учбових господарств	Нааяність великої рогатої худоби (голів)		в т. ч. корів (голів)		Нааяність свиней (голів)		Вироблено м'яса (т)		Вироблено молока (т)		Надано молока на 1 корову (кг)		Дохід від виробничої діяльності учоспів (тис. грн)		Чистий прибуток (тис. грн)	
					2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Автономна Республіка Крим	9	1	6	3	0	0	0	0	379	277	21,9	16,7	0	0	0	0	1129,6	657	225,2	156,8
Вінницька	13	0	13	0	42	79	17	23	334	346	26,3	19,5	17	13,9	1000	604,3	6425,3	5841,3	1544,7	1993,3
Волинська	7	1	6	1	57	57	0	0	133	156	16,5	16,4	0	0	0	0	1489,1	932,7	809,9	383
Дніпропетровська	19	0	19	0	0	0	0	0	27	24	2	0,9	0	0	0	0	4502	4149,2	1563,4	1324,8
Донецька	12	1	12	0	0	0	0	0	13	42	2,7	1,3	0	0	0	0	5235,8	3286,3	1343,6	904,7
Житомирська	9	0	8	1	113	150	58	60	5	14	10,1	2,8	52	47,8	896,2	796,7	122,9	212	22,4	17,5
Закарпатська	4	0	1	3	2	2	1	1	12	12	0,2	0,1	0,1	0	70	0	7,6	1,2	0	0
Запорізька	14	1	14	0	34	42	13	13	100	82	11,3	15,2	29,9	25,4	2300	1953,8	6530,1	2973	1147,2	636,9
Івано-Франківська	5	0	4	1	0	0	0	0	17	28	0,5	0,5	0	0	0	0	694,1	624,4	132,4	169,2

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Київська	9	0	9	0	70	53	36	19	157	212	13,3	12,4	61,6	36	1711,1	1892,1	2025,7	2035,3	458,4	465,9
Кіровоградська	12	0	10	2	96	23	6	8	173	120	4,8	3,2	12	26,8	2000	3343,8	3657	4830,2	848,8	1038,4
Луганська	8	0	8	0	0	0	0	0	106	88	6,5	5,8	0	0	0	0	5489,7	6766,8	1243,8	1581,9
Львівська	10	0	10	0	13	13	5	6	108	130	6,7	7,2	8	6,7	1608	1110	401,4	432,3	53,3	64,7
Миколаївська	13	1	13	0	0	0	0	0	71	74	1,4	3,7	14,8	0	0	0	5592,3	6682,5	1062,1	1046,5
Одеська	18	4	17	1	20	10	5	8	23	16	2,5	1,9	16,2	9,9	3240	1235	1657,2	1832,6	299,6	529,6
Полтавська	16	0	15	1	10	0	4	0	99	104	5,2	5,1	7,3	0,3	1825	0	1783,3	1780,1	399,9	410,8
Рівненська	9	0	6	3	0	0	0	0	3	0	0,6	0	0	0	0	0	366	451,1	98,4	84,1
Сумська	14	1	14	0	89	103	49	51	349	312	10,7	34,7	78,3	80,6	1598	1580,4	2155,6	2211,8	423,7	370,9
Тернопільська	11	1	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	497,8	429,7	225,9	163,5
Харківська	14	0	9	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1181,6	1054,4	250,5	210,9
Херсонська	9	0	9	0	0	0	0	0	17	15	0	0	0	0	0	0	769,3	582	158,8	213,7
Хмельницька	13	0	13	0	15	16	7	6	146	125	4,1	7,4	13,6	13,2	1938,6	2200	1820,1	1719,2	446,4	445,4
Черкаська	14	0	10	4	0	10	0	8	148	181	6,4	7,5	0	4,7	0	585	1631,8	1911,6	656	663,8
Чернівецька	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	276,3	540	82,9	144,7
Чернігівська	8	0	7	1	60	67	35	41	212	196	9	11,1	129,3	159,8	3694,3	3897,6	1957,2	1852,7	201,7	91,5
м. Київ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
м. Севастополь	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКРАЇНА	275	11	249	26	621	625	236	244	2632	2554	163	173	440	424,9	1864,4	1741,4	57398,8	53789,4	13699	13112,5

**Наявність транспорту у професійно-технічних
навчальних закладах України сільськогосподарського профілю
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)**

Назва республіки, області, міста	Кількість ПТНЗ є/г профілю станом на 01.01.2014	Трактори				Автомобілі			
		наявність на 01.01				наявність на 01.01			
		Всього		В середн. на 1 учил.		Всього		В середн. на 1 учил.	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Автономна Республіка Крим	9	161	155	17,9	17,2	118	124	13,1	13,8
Вінницька	13	243	231	18,7	17,8	197	199	15,2	15,3
Волинська	7	138	136	19,7	19,4	102	108	14,6	15,4
Дніпропетровська	19	249	240	12,5	12,6	197	190	9,9	10
Донецька	12	268	264	22,3	22	122	122	10,2	10,2
Житомирська	9	138	136	15,3	15,1	80	78	8,9	8,7
Закарпатська	4	85	85	21,3	21,3	49	49	12,3	12,3
Запорізька	14	201	199	14,4	14,2	142	143	10,1	10,2
Івано-Франківська	5	70	70	14	14	46	46	9,2	9,2
Київська	9	162	152	18	16,9	103	100	11,4	11,1
Кіровоградська	12	140	123	11,7	10,3	86	78	7,2	6,5
Луганська	8	116	116	14,5	14,5	75	75	9,4	9,4
Львівська	10	166	164	16,6	16,4	115	113	11,5	11,3
Миколаївська	13	179	179	13,8	13,8	116	117	8,9	9
Одеська	18	304	304	16,9	16,9	157	157	8,7	8,7
Полтавська	16	190	190	11,9	11,9	109	109	6,8	6,8
Рівненська	9	114	112	12,7	12,4	73	77	8,1	8,6
Сумська	14	207	206	14,8	14,7	125	125	8,9	8,9
Тернопільська	11	162	151	14,7	13,7	97	95	8,8	8,6
Харківська	14	232	218	16,6	15,6	122	117	8,7	8,4
Херсонська	9	120	114	13,3	12,7	69	69	7,7	7,7
Хмельницька	13	220	234	16,9	18	126	149	9,7	11,5
Черкаська	14	197	197	14,1	14,1	140	140	10	10
Чернівецька	5	92	90	18,4	18	40	40	8	8
Чернігівська		138	138	17,3	17,3	110	110	13,8	13,8
УКРАЇНА	275	4292	4204	15,6	15,3	2716	2730	9,8	9,9

**Наявність комбайнів у професійно-технічних
навчальних закладах України сільськогосподарського профілю
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)**

Назва республіки, області, міста	Кількість ІПТНЗ с/г та меліоративного профілю станом на 01.01.2014	Комбайни зернозбиральні				Комбайни спеціальні			
		наявність на 01.01				наявність на 01.01			
		Всього		В середн. на 1 учил.		Всього		В середн. на 1 учил.	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Автономна Республіка Крим	9	17	17	1,9	1,9	9	9	1	1
Вінницька	13	40	37	3,1	2,8	25	24	1,9	1,8
Волинська	7	17	17	2,4	2,4	10	10	10,4	1,4
Дніпропетровська	19	35	33	1,8	1,7	11	11	0,6	0,6
Донецька	12	36	36	3	3	21	20	1,8	1,7
Житомирська	9	25	24	2,8	2,7	15	15	1,7	1,7
Закарпатська	4	9	9	2,3	2,3	6	6	1,5	1,5
Запорізька	14	33	33	2,4	2,4	7	7	0,5	0,5
Івано-Франківська	5	11	11	2,2	2,2	7	7	1,4	1,4
Київська	9	30	28	3,3	3,1	23	22	2,6	2,4
Кіровоградська	12	32	30	2,7	2,5	18	15	1,5	1,3
Луганська	8	19	19	2,4	2,4	11	11	1,4	1,4
Львівська	10	24	24	2,4	2,4	19	19	1,9	1,9
Миколаївська	13	32	32	2,5	2,5	12	11	0,9	0,8
Одеська	18	46	49	2,6	2,7	24	24	1,3	1,3
Полтавська	16	31	30	1,9	1,9	20	20	1,3	1,3
Рівненська	9	38	38	4,2	4,2	7	7	0,8	0,8
Сумська	14	29	29	2,1	2,1	28	27	2	1,9
Тернопільська	11	27	24	2,5	2,2	13	11	1,2	1
Харківська	14	38	33	2,7	2,4	25	21	1,8	1,5
Херсонська	9	30	29	3,3	3,2	12	11	1,3	1,2
Хмельницька	13	40	41	3,1	3,2	26	26	2	2
Черкаська	14	28	28	2	2	20	20	1,4	1,4
Чернівецька	5	15	14	3	2,8	11	10	2,2	2
Чернігівська	8	22	23	2,8	2,9	11	11	1,4	1,4
УКРАЇНА	275	704	688	2,6	2,5	391	375	1,4	1,4

Обладнання професійно-технічних навчальних закладів
(у відсотках від загальної кількості за терміном експлуатації)

Наявність автотранспорту у професійно-технічних навчальних закладах України
(станом на 01.01.2013 та 01.01.2014 рр.)

Назва республіки, області, міста	Кількість ПТНЗ		Автомобілі вантажні				Автомобілі легкові				Автобуси				Навчальні автомобілі			
	Наявність на 01.01		Всього		В середн.		Наявність на 01.01		Всього		В середн.		Наявність на 01.01		Всього		В середн.	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Автономна Республіка Крим	29	94	91	3	3	88	91	3	3	27	27	1	1	75	79	3	3	
Вінницька	32	175	174	6	5	58	57	2	2	22	22	1	1	117	118	4	4	
Волинська	18	59	60	4	3	65	69	4	4	9	10	1	1	69	70	4	4	
Дніпропетровська	1	175	0	3	0	107	0	2	0	27	0	1	0	122	0	2	0	
Донецька	102	205	203	2	2	98	96	1	1	30	30	0	0	139	139	1	1	
Житомирська	26	90	87	4	3	35	35	1	1	21	20	1	1	80	77	3	3	
Закарпатська	17	44	44	3	3	22	22	1	1	5	5	0	0	36	36	2	2	
Запорізька	41	105	105	3	3	52	51	1	1	18	19	0	1	96	95	2	2	
Івано-Франківська	19	49	49	3	3	26	26	1	1	9	9	1	1	51	52	3	3	
Київська	21	86	87	4	4	70	68	3	3	11	11	1	1	107	107	5	5	
Кіровоградська	24	72	64	3	3	32	31	1	1	11	11	1	1	55	52	2	2	
Луганська	1	148	0	2	0	43	0	1	0	21	0	0	0	129	0	2	0	
Львівська	53	183	183	3	4	61	59	1	1	20	19	0	0	149	147	3	3	
Миколаївська	28	76	75	3	3	54	54	2	2	12	12	0	0	81	83	3	3	
Одеська	30	145	142	5	5	61	58	2	2	16	16	1	1	135	129	5	4	
Полтавська	38	105	106	3	3	63	64	2	2	11	11	0	0	87	89	2	2	

Рівненська	20	60	59	3	3	38	39	2	2	11	12	1	1	61	62	3	3
Сумська	30	99	99	3	3	43	44	1	2	19	19	1	1	71	74	2	3
Тернопільська	21	75	75	3	4	44	45	2	2	9	9	0	0	81	85	4	4
Харківська	47	115	110	2	2	65	62	1	1	23	20	1	0	93	93	2	2
Херсонська	23	71	70	3	3	29	27	1	1	17	16	1	1	50	50	2	2
Хмельницька	30	125	123	4	4	61	60	2	2	23	23	1	1	76	77	3	3
Черкаська	21	84	84	4	4	59	58	3	3	17	17	1	1	103	97	5	5
Чернівецька	14	39	40	3	3	26	26	2	2	5	5	0	0	51	52	4	4
Чернігівська	19	84	84	4	4	36	36	2	2	19	19	1	1	80	81	4	4
м. Київ	23	33	33	1	1	30	30	1	1	5	5	0	0	32	32	1	1
м. Севастополь	50	9	7	2	1	3	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
УКРАЇНА	853	2605	2572	3	3	1369	1359	2	2	418	415	1	1	2236	2227	3	3

Узагальнені показники професійно-технічної освіти в цифрах

№		Станом на 01.01.2013	Станом на 01.01.2014
1.	Кількість професійно-технічних навчальних закладів	987	983
	<i>за галузевим спрямуванням:</i>		
	– промисловість	401	400
	– будівництво	180	179
	– сільськогосподарського профілю	251	249
	– сфери послуг	155	155
	<i>за типами:</i>		
	– вищі професійні училища	185	188
	– центри професійно-технічної освіти	62	70
	– професійні ліцеї	479	466
	– професійно-технічні училища	137	129
	– ПТНЗ, що є структурними підрозділами ВНЗ та навчальні заклади інших типів	49	54
	– навчальні центри при установах виконання покарань	75	76
2.	Контингент учнів, слухачів	421,4 тис.	389,5 тис.
	<i>на базі базової загальної середньої освіти</i>	288,5 тис.	257,3 тис.
	<i>на базі повної загальної середньої освіти</i>	106,2 тис.	108, тис.
	<i>незайняте населення та працівники підприємств за соціальним станом:</i>	23,1 тис.	20,7 тис.
	– дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	19,1 тис.	17,2 тис.
	– з вадами фізичного та розумового розвитку	5,8 тис.	5,8 тис.
3.	Прийом учнів, слухачів, всього	240,9 тис.	224,5 тис.
	в тому числі:		
	– за державним замовленням	188,2 тис.	179,2 тис.
	– за договорами з юридичними та фізичними особами	5,6 тис.	5,0 тис.
	<i>З них прийнято на I курс за державним замовленням</i>	178,6 тис.	167,0 тис.
4.	Кількість професій, за якими здійснюється підготовка у ПТНЗ	478	464
5.	Випуск	201,2 тис.	226,5 тис.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
-----------------	---

<i>Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 5 березня 2014 року «Про практику застосування Міністерством освіти і науки Укра- їни, Міністерством фінансів України, регіональними органами виконавчої влади Закону України «Про професійно-технічну освіту» в частині фінансового забезпечення професійно-техніч- них навчальних закладів і установ професійно-технічної освіти (статті 5, 7, 8, 9, 29, 40, 49, 50, 51)» .....</i>	6
--	---

ВИЇЗНЕ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

СТЕНОГРАМА

Вступне слово

ГРИНЕВИЧ Л. М., <i>Голова Комітету .....</i>	21
---	----

Доповіді

ДНІПРОВ О. С., <i>заступник міністра освіти і науки України .....</i>	24
БОНДАРЕНКО А. В., <i>начальник відділу фінансування освіти .....</i>	30
ДОРОХОВ А. М., <i>голова підкомітету з питань професійної освіти Комітету з питань науки і освіти .....</i>	33

Виступи в обговоренні

НИЧКАЛО Н. Г., <i>академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, позаштатний консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти .....</i>	39
---	----

УДОВІЧЕНКО В. К., <i>депутат Запорізької обласної ради, директор Михайлівського вищого професійного училища</i>	42
КОВАЛЬ П. М., <i>начальник відділу видатків невиробничої сфери Державної казначейської служби України</i>	44
ГОНЧАРОВА Н. Г., <i>міністр освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим</i>	47
БАЧИНСЬКИЙ В. Г., <i>заступник директора Департаменту освіти і науки — начальник Управління професійної освіти, інноватики та науки Вінницької обласної державної адміністрації</i>	48
КАЛИНЕВИЧ Г. М., <i>заступник директора департаменту — начальник відділу інспектування у сфері освіти Державної фінансової інспекції України</i>	53
ПЕТРОВИЧ В. С., <i>віце-президент Всеукраїнської Асоціації працівників професійно-технічної освіти, директор Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку міста Києва</i>	58
КОЛИШКО Р. А., <i>директор Департаменту розвитку трудового потенціалу і корпоративної соціальної відповідальності Федерації роботодавців України</i>	60
ТИМОШЕНКО С. П., <i>заступник начальника управління непрямих податків Департаменту координації нормотворчої та методологічної роботи з питань оподаткування Міністерства доходів і зборів</i>	62
РАДКЕВИЧ В. О., <i>директор Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук, член Громадської ради Комітету з питань науки і освіти</i>	64
АНДРЕЄВ В. М., <i>голова Молодіжної ради Федерації профспілок України, голова Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України</i>	66
НЕСЕН М. Г.	68
СИЧ О. М., <i>перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти</i>	70

Заключне слово

ГРИНЕВИЧ Л. М., <i>Голова Комітету</i>	74
Звернення Комітету Верховної Ради України Кабінету Міністрів України	81
Проблемні питання професійно-технічної освіти (таблиця)	86

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Матеріали центральних органів виконавчої влади	112
Міністерство освіти і науки України	112
Загальний аналіз системи професійно-технічної освіти.....	112
Аналіз виконання статей Закону України «Про професійно-технічну освіту»	158
Міністерство фінансів України	192
Міністерство доходів і зборів України	196
Державна казначейська служба України	199
Державна фінансова інспекція України	201
Аналітична довідка про результати контрольних заходів, проведених у 2013 році в професійно-технічних навчальних закладах сфери управління Міністерства освіти і науки України	201
Доповідна записка «Про результати контрольних заходів у сфері професійно-технічної освіти»	227
Зведені матеріали Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	252
Матеріали Національної академії педагогічних наук України	477
Професійно-технічна освіта незалежної України у 1991–2013 роках: головні події, формування нормативно-правової бази	500
Професійно-технічна освіта України станом на 1 січня 2014 року	528

Громадсько-політичне видання

**ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ»:
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І УСТАНОВ**

*Матеріали виїзного засідання
Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
12 лютого 2014 року*

Відповідальний за випуск
В. П. Головінов

Редактор
О. М. Кузьміна

Коректор
Л. І. Ткаченко

Технічна редакція та комп'ютерна верстка
О. О. Коваленко

Підписано до друку 16.07.2015 р.
Формат 60×90/16. Обл.-вид. арк. 25,5. Ум. друк. арк. 34,5.
Тираж 500 пр. Вид. № 1131

Парламентське видавництво,
Несторівський провулок, 4, м. Київ-53, 04053
Тел. 272-12-61, факс 272-10-18
E-mail: radabook@gmail.com
Свідоцтво Держкомінформу України ДК № 2759 від 07.02.2007 р.

Віддруковано у ТОВ «Навчальний друк»,
вул. Петровського, 163, корп. А, м. Дергачі, Дергачівський р-н, Харківська обл., 62300
Свідоцтво Держкомінформу України ХК № 58 від 10.06.2002 р.

